

A FIDESZ EURÓPAI PARLAMENTI VÁLASZTÁSI PROGRAMJA

Szerkesztés 2009 márciusában zárult le

TARTALOMJEGYZÉK

Előszó	5
1. AZ EURÓPAI UNIÓ A VILÁGBAN, MAGYARORSZÁG AZ EURÓPAI UNIÓBAN	9
1.1. A világ, Európa és Magyarország 2009 elején	9
1.2. Öt éve az Európai Unióban – éllovasból sereghajtó	13
1.3. Európa-képünk	29
2. UNIÓS SZAKPOLITIKÁK	39
Az értékek és a jog Európája	39
2.1. Értékek és célok az Európai Unióban	39
2.2. Alapító szerződések, jog, intézmények	44
2.3. A szabadság, biztonság és jog érvényesülésének térsége	54
2.4. A nemzeti összetartozás az Európai Unióban	61
2.5. A 2011. első félévi magyar elnökség az Európai Unióban	73
Az emberek Európája	77
2.6. Népesedés- és családpolitika, szociális politika, egészségügy	78
2.7. Fogyasztóvédelem	90
2.8. Esélyegyenlőség	96
2.9. Európai romapolitika	101
2.10. A fogyatékossgal élők esélyegyenlősége	109
2.11. Oktatás, kultúra, média, ifjúság, sport	114
A növekedés uniója	125
2.12. Magyarország az Európai Unió egységes piacán	125
2.13. Foglalkoztatáspolitiká, munkaügy	132
2.14. Kis- és középvállalkozások	142
2.15. Közlekedéspolitika	154

2.16. Adópolitika	163
2.17. Az euró bevezetése	168
2.18. Az unió költségvetése	176
A felelősség Európája	187
2.19. Energiapolitika	187
2.20. Tudomány, kutatás-fejlesztés, innováció	193
2.21. Környezetvédelem, éghajlatpolitika	200
2.22. Népegészségügy	214
A kohézió és a vidék Európája	218
2.23. Strukturális és kohéziós politika, uniós alapok	218
2.24. Mezőgazdaság és vidékfejlesztés	229
Európa és a világ	235
2.25. Közös kül- és biztonságpolitika, szomszédságpolitika, védelem	235
2.26. Az Európai Unió bővítése	249
2.27. Külgazdasági politika	258
3. ELŐRETEKINTÉS – AZ EURÓPAI UNIÓ 2025-BEN	263
4. A FIDESZ AZ EURÓPAI NÉPPÁRTBAN	273
Melléklet	281

ELŐSZÓ

Nagyot fordult a világ, Európa és Magyarország az elmúlt fél évtizedben. Azok a látványos változások, amelyek az utóbbi bő egy esztendőben a globális pénzügyi és gazdasági válság alakjában robbantak be életünkbe, valójában már évek óta érlelődtek. Folyamatban van a világméretű gazdasági, társadalmi és politikai átrendeződés, már nemcsak morajlik, hanem remeg is a föld, és a rengés elmúltával más lesz a világ.

Európa teret veszített, nem közeledett lényegesen a lisszaboni stratégiában meghatározott célkitűzésekhez, nem oldotta még meg intézményrendszerének megújítását, de öt esztendővel ezelőtt sikeresen végrehajtotta újraegyesítését, és ezzel új lehetőségeket nyitott nemcsak az új tagállamai, hanem az egész kontinens jövője számára.

Európa nem szuperállam, nem birodalom, hanem nehéz, hosszú, válságokkal és sikerekkel tarkított folyamatra épülő érték- és sorsközösség. Az elmúlt fél évtized története is bővelkedett az ellentmondásokban. Az európai integrációnak nem sikerült közelebb kerülnie az emberekhez, nem történt lényeges előrelépés az európai démosz megteremtése terén, de az unión belüli kohézió növekedett, a gazdasági fejlettségbeli különbségek a gazdagabb és szegényebb tagállamok között valamelyest csökkentek. Nem sikerült új politikákat – például közös energiapolitikát – létrehozni, de sikerült megőrizni a már bevált politikákat, elsősorban a kohéziós és a mezőgazdasági politikát, annak ellenére, hogy az egyenlő elbánás elve éppen ezeken a fontos területeken egyelőre csak részlegesen érvényesül. Nem történt lényeges előrelépés a közös kül- és biztonságpolitika megteremtése terén, mégis, 2008 végén sor került néhány olyan eredményes fellépésre a nemzetközi politika terén – így Grúziában és a G20 életre hívásával –, amelyek biztató jelzést adtak a nemzetközi téren történő egységes európai fellépés perspektívájának.

Magyarország kormánya az elmúlt öt esztendőben mind a globális, mind pedig az európai kihívásokkal szemben kudarcot vallott. Nem teljesítette legalapvetőbb kötelezettségét az országgal és annak népével szemben, azt tudniillik,

hogy tisztességgel és elfogadható színvonalon irányítsa az ország gazdaságát, közigazgatását, jogrendszerét, és egyben ellássa a közjó képviselőjének és érvényesítésének feladatát az emberek élete szempontjából legfontosabb területeken, az oktatásban, az egészségügyben, a kultúrában. De nem tett eleget a kormány annak a kötelezettségének sem, hogy képviselje az ország – és a nemzet – érdekeit a külvilágban, éljen a külső körülmények kedvező alakulásából fakadó lehetőségekkel, megragadja az európai integrációs folyamatba történő bekapcsolódásunk által nyújtott történelmi esélyt, és ezzel hozzájáruljon a közösség és az egyének sorsának, életminőségének jobbításához.

Azok a hatalmas lehetőségek, amelyekkel a Magyarországgal egy időben csatlakozó országok valamennyien éltek és amelyeket a magyar kormány az elmúlt fél évtizedben elszalasztott, már soha nem térnek vissza. Az elmúlt évek súlyos hibái, mulasztásai, jogsértései már megtörténtek, megakasztották és visszajára fordították azt a történelmi felzárkózási folyamatot, amely Magyarországon is megindult a rendszerváltozással, és amely új, kedvező külső feltételeket kapott az Európai Unióhoz történt csatlakozásunkkal. Ma már általános felismerés, hogy az elmúlt évek rossz gazdaságpolitikája, a közigazgatás szétverése és a szakszerűség teljes hiánya legalább egy évtizeddel vet minket vissza nemzeti egyetértésre épülő nagy célkitűzésünk, a fejlett európai országokhoz történő felzárkózásunk folyamatában.

Mindez azonban korántsem jelenti, hogy a történetnek vége lenne. Az elmúlt öt évben sokat veszítettünk, de előttünk áll a következő öt év és az azt követő évtizedek. Nem engedhetjük meg annak a történelmi lehetőségnek az eltékozlását, amelyet az ország és a nemzet az elmúlt fél évszázad legizgalmasabb, legeredetibb és nyugodtan mondhatjuk: legsikeresebb folyamatába, az európai integrációba történő bekapcsolódásával kapott.

Az európai parlamenti választásokra a Fidesz – Magyar Polgári Szövetség 2004-ben is részletes programot készített. Ami a megválasztott képviselőinket illeti, ők a programunkban meghatározott célokat és feladatokat a rendelkezésükre álló keretek között teljesítették, jól és becsülettel helytálltak a magyar érdekeknek az Európai Parlamentben történő képviselete terén. Most, a 2009-es választásokra szintén részletes program készült több hónapos előkészítő munka és az ezt követő konferenciasorozat eredményeként. E program több szempontból a korábbi program folytatásának tekinthető, de egyben igazodik az időközbeni lényeges változásokhoz és az új kihívásokhoz. Nem tagadjuk, e program egyik fontos célja minél több szavazópolgárt meggyőzni arról, hogy fontos és szük-

séges az európai parlamenti választásokon a részvétele, és természetesen arról is, hogy szavazatát a Fidesz – Magyar Polgári Szövetség képviselőlistájára adja. Amikor részvételéről dönt, látnia kell, hogy az Európai Parlament hatásköre a közeljövőben előreláthatóan lényegesen megnő, valóságos törvényhozói szerepet kap, és ezért döntései a mindennapi életet is lényegesen befolyásolni fogják. Azt sem szabad elfelejteni, hogy valamennyi európai felmérés szerint az integrációs intézmények közül ma az Európai Parlament a legelfogadottabb az európai polgárok körében.

E parlamentben jelenleg az Európai Néppárt a legerősebb, legnagyobb frakció, amelynek a Fidesz – Magyar Polgári Szövetség is tagja. Számunkra ezért különösen lényeges, hogy az Európai Néppárt frakciójába minél több képviselőt tudjunk küldeni, akik hatékonyan fel tudnak lépni a magyar érdekek védelmében és tényleges befolyást tudnak gyakorolni nemcsak az Európai Néppárt frakciójára, hanem ezen keresztül az Európai Parlament döntéseire is. Kormányzati pozíció híján, egyelőre, ez a mi értékeink és érdekeink érvényesítésének a lehetséges útja. Ugyanakkor a Fidesz listájára leadott szavazatok száma és aránya vitathatatlanul befolyásolni fogja azt is, hogy sor kerül-e a magyar érdekeknek kormányzati szinten történő képviseletére is.

Az egészhez a részeken, a célokhoz az egyes szakpolitikákon keresztül vezet az út. Ezért dolgozza fel a program az európai integrációval kapcsolatos munka minden egyes területét, és ezért ad iránymutatást és feladatokat a mindennapok cselekvéséhez. Így áll össze az a stratégia, amelynek alapja egy szilárd, egyértelmű értékrend és az erre épülő jövőkép.

A jövőkép pedig az erős Magyarország abban az erős Európában, amely számunkra a következő években nem elszalasztott lehetőségeket, hanem a felzárkózásunk kereteit jelenti. Egy olyan ország képét, amelynek népe bízik saját magában, hisz a nemzete összetartozásában. Ahol az emberek visszanyerik a bizalmukat egymásban és a kormányukban, ahol hisznek a munkában, a teljesítményben, a közösen elért sikerekben. Az erkölcsi, politikai, szociális, gazdasági és pénzügyi válságból kivezető út hosszú lesz, de a lelki és szellemi megújulás az országot jelenleg vezető felelőtlen és gátlástalan hatalmi csoport eltávolításával azonnal megindul. Ebben az irányban teszünk fontos lépést azzal, hogy részt veszünk az Európai Parlament tagjainak megválasztásában és szavazatunkat a Fidesz – Magyar Polgári Szövetség jelöltjeire adjuk.

Martonyi János

1

AZ EURÓPAI UNIÓ A VILÁGBAN, MAGYARORSZÁG AZ EURÓPAI UNIÓBAN

1.1. A világ, Európa és Magyarország 2009 elején

A NEMZETKÖZI VÁLSÁG FOCSÁCÁBAN Az amerikai jelzálogpiaci válságként indult, majd általános pénzügyi válságba forduló folyamatok a reálgazdaság egészére szétterjedtek. Egy szikra elég volt, hogy a világgazdaság – különösen az utóbbi évtized során felerősödő, a felszín alatt egyre jobban egymásnak feszülő – ellentmondásai, a termelés és a fogyasztás, a reálfolyamatok és a virtuálissá tett, spekulatív pénzügyi szféra elválása robbanáshoz vezessenek.

2008 őszén a reálgazdaság fölé emelkedő buborék szétpattant: a fél évtized alatt hatalmas nyereségeket hozó, már-már eszeveszett szárnyalás mélyrepülésbe torkollott. Az irányadó amerikai tőzsdeindex 2009 elején az egy évvel korábbi kétharmadára esett. A világgazdasági válság kiterjedésének idején, 2008 végén készült közgazdasági becslések szerint a világban a nyílt részvénypiaci értékek egy év alatt csaknem akkora mértékben csökkentek, mint az Egyesült Államok és az Európai Unió egyéves teljes bruttó terméke, ami nyolcszázmillió ember fogyasztásával egyenértékű.

A Budapesti Értéktőzsde indexe hasonlóképp, óriási mértékben zuhant, a részvények piaci tőkeértéke egy év alatt a harmadára csökkent. Az eszközeitől

önmagát és a közt megfosztó állam tehetetlenül nézte, hogy az euróövezetből kimaradó, folyamatosan támadott hazai fizetőeszköz gyengül, pár hónap alatt mintegy 30%-ot veszítve az értékéből.

A világ 2009. évi GDP-je alakulásának előrejelzését a nagy nemzetközi gazdasági és pénzügyi szervezetek folyamatosan csökkentve módosítják: a ma leírt előrejelzések holnap már túlhaladott, optimista jövőbecslésekké válnak. A világtérmeles várható növekedése az év eleji prognózisok szerint is kevesebb mint fele a 2006-ban vagy 2007-ben elért mértéknek. Ám az további jel a fejlett nyugati világnak, hogy a még megmaradó növekedés meghatározó hordozója – ha a világválság árnyékában csökkenő emelkedéssel is – Kína és India. Az Egyesült Államok és a fejlett Európa a gazdasági visszaesés egyensúlyhiányokkal terhelt szakadékába lépett.

FELKÉSZÜLETLEN EURÓPA A válságra nem készült a világ, és váratlanul érte Európát. A legmegbízhatóbbnak, legpontosabbnak vélt bizalmi indexek, üzleti várakozások, konjunktúrabarméterek egész sora 2007 végén még hasonlóan magas szinten állt, mint 2004 vagy 2005 folyamán. A világ GDP-je a 2004–2007 közötti években rendre 4,5–5% között emelkedett. Az összevont globális mutatókban mért bővülés elnyomta a mélyben maradó szerkezeti feszültségek, az egyre növekvő jövedelmi különbségek, vagyoni szakadékok, a különböző régiók és rétegek szétszakadó gazdasági pályájának képét.

Az európai felzárkózást meghirdető, 2000 márciusában útjára indított lisszaboni stratégia megfogalmazását követő csaknem egy évtizedben az Egyesült Államok és az Európai Unió globális versenye rendre változó sorrenddel – megnyugtatónak érzett – évi 2-3%-os átlagos GDP-növekedést hozott mindkét hatalmi térnek. Az Európai Unió összevont GDP-je a tagországok gazdasági növekedésével és az Európai Unió bővülésével elérte az Egyesült Államokénak e bruttó mutatóban kifejezett méretét.

LASSAN CSÖKKENŐ FEJLETTSÉGBELI KÜLÖNSÉGEK Az Egyesült Államok teljesítménye mögött egységes gazdaságpolitikája és gazdasága, belső fejlődése áll. Az Európai Unió 27 tagországának az elmúlt fél évtizedben elért összevont eredményei rendkívül eltérő fejlettségi szinteket és fejlődési vonalakat, gazdaságpolitikákat, különböző szociális felfogást és gyakorlatot takarnak. A 2003–2007-es éveket átfogó időszakban a leggyorsabban fejlődő és a leglassabb növekedést mutató EU-tagországok között rendre öt-hatszoros növekedési különbségek alakultak ki. Mindezt az unió felismerte, ám az országok és a régiók közötti különbségek csökkentését célul kitűző felzárkóztatási politikája a valóságban mindeddig csupán mérsékelt eredményeket hozott.

VISSZAESŐ VILÁGKERESKEDELEM A világkereskedelem növekedési üteme az elmúlt fél évtizedben rendre meghaladta a világtermelés emelkedését, ami élenkítően hatott a konjunktúrára. A termelés világméretű csökkenése mellett a válság a világkereskedelem folyamataiban is egyre erőteljesebben jelentkezik: a világválság egyik legdrasztikusabb jele épp a világkereskedelem növekedési ütemének lassulása, majd stagnálása, illetve mostanra visszaesése lett. A nemzetközi szervezetek prognózisa szerint a négy évvel ezelőtti, még 10%-os bővülés 2009-re a fejlett országokban volumenben is abszolút visszaesésbe fordul.

CSÖKKENŐ TERMELÉS ÉS FOGLALKOZTATÁS A világkereskedelem visszaesésének spirálja az Egyesült Államokban, Európában és a Távol-Keleten is visszahat a termelésre, a bruttó gazdasági eredményre. Magyarországon a külkereskedelmi dekonjunktúra szorítása kettős. A háromnegyedében a transznacionális vállalatokra épülő, a magyar gazdaságba egyébként is korlátozottan, elégtelen hazai hozzáadott értékkel beépülő export lassulása mérsékli a magyarországi termelést, de legszorongatóbb gazdasági és szociális hatása a foglalkoztatottság önmagában is feszítő helyzetére van. Ám – az amerikai és nyugat-európai példák is ezt mutatják – megfelelő gazdaságpolitika, hatékony állami szerepvállalás nélkül tovább gyengülnek a nemzeti termék alakításában, a foglalkoztatásban meghatározó tényezőt jelentő kis- és középvállalati pozíciók.

A ZABOLÁTLAN SZABADPIAC KÖVETKEZMÉNYEI A szabad verseny fejlett formájának hitt, az állami szabályozó szerep visszaszorításával szinte korlátlanul liberalizált piacokon a globális és európai célként is kitűzött dereguláció következtében a monopolpozíciók végtelenül megerősödtek. Az Egyesült Államokra, Európára kiterjedő, Ázsiára is áthúzódó világválság egyik legnagyobb ellentmondása, egyúttal újabb, tovább éleződő egyensúlyhiányok góca, hogy az óriásvállalatok és pénzügybirodalmak sorára kiterjedő csőd- és veszteség hullám mellett is egy meghatározó amerikai, orosz és részben nyugat-európai vállalati és pénzügyi kör nyeresége – akár teljesítményük visszaesése ellenére is – 2008-ban is változatlanul hatalmas mértékű maradt.

ERŐSEBB ÉRDEK- ÉS ÉRTÉKKERETEKRE VAN SZÜKSÉG Úgy tűnhetett, hogy akár az európai intézményi, döntési rendszer megváltoztatása nélkül, akár a belső nemzeti gazdaságok önálló gazdasági erejének megerősödését megkerülve, csupán külső forrásokból megvalósítható a valóságos fejlődés, a fenntartható növekedés, erősíthető az európai és a belső nemzeti kohézió. A válság egyik alapvető tanulsága a világ számára: a jövő útja (az Európai Unió és Magyarország számára egyaránt), a fenntartható fejlődés nem csupán nyitást, feloldódást,

szétterülést, határtalanságot jelent, hanem egységbe rendező érdek- és értékkereteket, erősebb országot, nemzetet, belső gazdaságot.

A KÖZJÓT SZOLGÁLÓ ÁLLAMRA LENNE SZÜKSÉG A világválság hatására az Egyesült Államokban és Európában is szertefoszlott az a mítosz, hogy a szabad, majd a XXI. század elejére mind erőteljesebben monopolizálttá váló piac önmagában növekedést gerjeszt, szabályozza az elosztást és megteremti a gazdasági és szociális egyensúlyt. Ám egyelőre a világban, de Európa egy részén sem váltotta fel a túlterjeszkedő, szétterült, költséges, de ugyanakkor erőtlen, bürokratikus, gyakorta részhatalmi érdekeket szolgáló államot a közjót szolgáló állam. **Európa történelmi hagyománya, ereje a piacot és a hatékony államot egyesítő, a gazdaságot és az emberi lét gazdaságon túli értékeit egyszerre érvényesítő, magában foglaló modellben és gyakorlatban van.**

A REÁLGAZDASÁG ÉS A PÉNZÜGYI SZFÉRA ELSZAKADÁSA A reálgazdaságra kiterjedő egyensúlyi és növekedési válság legerősebb, a mélyben rejtőző kiváltója a spekulatív, virtuálissá vált pénzügyi tér, a hitelezési láncsal, egy piramisjáték-szerű, hazard folyamattal teremtett látszólagos értéktömeg és a valós gazdasági folyamatok végletes kettéválása. 2002 után az amerikai reálgazdaság közepes fejlődési mutatói mellett a Dow Jones tőzsdeindex szárnyalt. A reálgazdaságtól elszakadó, ezermilliárd dollár nagyságrendű nyereségátrétegződéseket, tőkeképződéseket jelző tény a nyersolaj árváltozása is. Az árszint a fél évtizeddel ezelőtti három és félszerese lett.

Magyarországon a reálgazdaság, az annak eredményeiből való részesedés és a spekulatív hozamok, pénzértékek szintjének szakadéka ugyancsak elmélyült. A budapesti tőzsdeindex 2000 és 2007 között megháromszorozódott.

A világgazdaság, az Egyesült Államok, a Távol-Kelet, Európa és benne Magyarország gazdasági egyensúlya, rendje helyreállításának része az értékpapírpiacon normalizálódása. Ám a reálszféra és a pénzügyi szféra között 2007-ig kialakult nagymértékű aránytalanság teljes visszarendeződése újabb válságok veszélyét hordozná.

TÉRJÜNK VISSZA AZ ÉRTÉKEKHEZ Mindebből figyelmeztető üzenet: a (globális) világ, a világgazdaság, az országok, de maga az ember vagy az emberek csoportjai, a gazdaság egyes szereplői átléptek egy olyan határt, amely már a racionális, a reális, az „emberi” mértékeken túl van. Elszakadtak az emberi léptékektől, mértékarányoktól, az emberekhez, az emberek közösségeihez, az

országokhoz köthető keretektől. Az emberi léptékekhez, az értékekhez való visszatérésben kitüntetett szerepe lehet Európának és benne Magyarországnak is. Ha Európa és Magyarország sikeresen és hangsúlyosan lép fel ebben az új szerepben, akkor belső erősödése mellett a világban elfoglalt helye is megszilárdulhat.

MINDEHHEZ VÁLTOZÁSRA VAN SZÜKSÉG De a változások önmaguktól nem jönnek létre. A világgazdasági válság sem elegendő önmagában a gazdaságon belüli torzult, éppen a válságba vezető irányvonalak megváltoztatásához, és még kevésbé a gazdaságon túli, társadalmi, az emberek mindennapi világát és jövőjét meghatározó folyamatok átalakításához. Új célok, új pályák kellenek, mert a korábban kijelölt célpontok, követési pályák, felzárkóztatónak vélt utak jó része megbukott, a közérdektől eltávolodott, életképtelenné bizonyult. Az új irányok kijelölése sem Európa, sem Magyarország számára nem jöhet kívülről, adományként. A világ jövője az együttműködések és versengések, a nyitás, a kapcsolódások, a külső és belső, gazdasági és azon túli erők, célok, mozgások eredőjeként formálódik majd. Így a mi dolgunk a világ történéseibe kapcsolódva, Európa részeként nem más, mint – Széchenyi szavait idézve –: Fussunk versenyt, és nézzük, mi szükséges nekünk, magyaroknak.

1.2. Öt éve az Európai Unióban – éllovasból sereghajtó

A Fidesznek megalakulása óta meggyőződése volt, hogy Magyarországnak vissza kell térnie az európai országok közösségébe, oda, ahonnan a kommunizmussal mesterségesen kiszakították. Az Európai Unióhoz való csatlakozásban az ország felemelkedésének, a polgárok jóléte növelésének eszközét láttuk, tehát nem önmagáért való célként kezeltük. Azt tartottuk a mindenkori magyar kormány feladatának, illetve az Orbán-kormány annak szellemében folytatta a tárgyalásokat a belépésről 1998–2002 között, hogy a lehető legelőnyösebb feltételekkel váljunk taggá, s felzárkóztassuk az országot a fejlett európai országok mellé.

ELSZALASZTOTT LEHETŐSÉGEK, BAKLÖVÉSEK, HITELVESZTÉS A szocialista-liberális koalíció 2002-es hatalomra kerülése óta azonban ahelyett, hogy csökkent volna a különbség a régi uniós tagállamok és Magyarország között, megtorpant a felzárkózásunk, sőt ismét nőni kezdett a szakadék. Mára egyértelmű lett: **éllovasból sereghajtóvá váltunk**. Az ezredfordulón még a

kelet-közép-európai térség legperspektivikusabb országának számítottunk, kedvező gazdasági mutatókkal, erősödő önbizalommal és tenniakarással, ami mind elengedhetetlenül szükséges a fejlődéshez. **Ma egy értéket, utat és hitelt vesztett országot látunk**, válságos állapotban lévő gazdasággal, fokozódó elkeseredéssel, a jövőkép teljes hiányával, amely egyre jobban lemarad a nemzetközi versenyben. Az ország térségünkben meglévő olyan komparatív előnyei, mint a piacgazdaság jobb ismerete, a jól képzett munkaerő, az alacsonyabb termelési költségek, a viszonylag elfogadható infrastruktúra és pénzügyi szolgáltatások, kimerültek. Az olyan, jövőbe mutató területeken is csökkent relatív előnyünk, mint hogy volt világos perspektívája az eurózónához való csatlakozásnak (az Orbán-kormány alatt még reális cél volt a 2007-es belépés), vagy hogy aktívan igyekeztünk kihasználni a geopolitikai helyzetünkéből adódó lehetőségeket (szerepvállalás a környező térségben, kiemelten a Balkánon). Nem véletlen, hogy felmérések szerint ma egész Európában a magyarok a legborúlátóbbak a jövőjüket illetően.

A külpolitika terén nem járatos Gyurcsány Ferenc sajnálatos újítással tette le a névjegyét Brüsszelben: rendszeresen saját belpolitikai prioritásai mögé sorolta a nemzeti érdeket, s a szakmai megfontolásokat nem hagyta érvényre jutni az uniós kérdések rendezése során sem. **A pártpolitika brüsszeli exportja vált tehát a szocialista-szabaddemokrata kormányzat uniós politikájának fő jellemzőjévé.** Ráadásul az elmúlt években a magyar kormány rendszeresen becsapta az uniós intézményeket az adatszolgáltatásnál, s pártpcsolatokat mozgósított Brüsszelben ügyeinek elkenése érdekében. **Magyarországnak sohasem volt olyan rossz a megítélése az unióban, mint most.** Brüsszel titkos viszonyt, a közös energiapolitikából való „kifarolást” sejt az Oroszországgal kötött, soha nyilvánosságra nem hozott megállapodások mögött. Egy szavahihetetlen, komolyan nem vehető, különjátszmákat folytató, legitimációs válsággal küzdő kormányzatként tekintenek Magyarország mai vezetésére. Olyan állam lettünk, amelynek nem adnak a szavára.

2002 óta az is meghatározó irányvonala a magyar kormányzati politikának, hogy **minden kellemtelenségért a külső tényezőket, azon belül is előszeretettel az Európai Uniót kell hibáztatni.** A felelősség folyamatos háárítása, a hazugságok megtették a hatásukat: a felmérések tanúsága szerint ma Magyarország rendelkezik a 2004-ben csatlakozott országok közül a legnegatívabb unió-képpel, pedig a belépéskor még az egyik leginkább Európa-párti új tagállamnak számítottunk.

A Fidesz a kezdetektől hangsúlyozta: az Európai Unió a jól teljesítőket, a tenni akarókat és tenni képeseket segíti, a bizonytalanokkal, lassúakkal, ügyetlenkedőkkel nem tud mit kezdeni. Az uniós tagság csak lehetőség; rajtunk múlik, mire jutunk általa. A belépés óta eltelt öt év szomorú mérlege az, hogy **nem tudtunk élni a lehetőségekkel, nem hallattuk a hangunkat, amikor kellett volna, ezért nem számítunk a döntések meghozatalakor.** Az ország presztízse sosem látott mélységbe zuhant. Uniós belépőnk tehát, amely hosszú időre meghatározza helyünket Európa térképén, siralmasra sikeredett, s **ez a jelenlegi koalíciós kormány súlyos történelmi felelőssége, bűne.**

AZ INDULÁS: ROSSZ ALKU KOPPENHÁGÁBAN 2004-ben a szocialista-liberális kormány jóval előnytelenebb szerződést kötött az Európai Unióval a belépésről, mint lehetett volna. Magyarország hagyta szétesni a visegrádi együttműködést, de nem állt be a nemzeti érdekeikért keményen harcoló tagjelöltek sorába sem. Már akkor tudni lehetett: amíg például minden egyes lengyel állampolgár 67 eurónyi uniós támogatásban részesül a tagság első, legnehezebb éveiben, addig a magyarokra fejenként ennek alig háromnegyede, 49 euró jut majd, s a jóval fejlettebb Ciprus és Málta is több forrást kap nálunk. A mezőgazdaság terén egy minden új belépőt sújtó megállapodás született, s ennek köszönhető, hogy például a francia gazdák tíz év alatt két és félszer annyi támogatást kapnak az uniótól, mint a magyarok Brüsszeltől és a magyar költségvetésből összesen. Ez Magyarországnak súlyos versenyhátrányt, piacvesztést okoz, s a 30%-os nemzeti kiegészítés lehetősége nehezíti amúgy is ingatag költségvetési helyzetünket. Míg a mezőgazdasági kvóták tárgyalásakor a többiek az utolsó pillanatban emelést tudtak kiharcolni, addig mi további engedményeket tettünk. A lengyelek pluszforrásokat harcoltak ki külső határuk Schengen-konformmá tételéhez, mi – bár az egyik leghosszabb külső határral rendelkező ország vagyunk – nem kértünk ilyet. A legnagyobb hibát pedig akkor követte el a szocialista-szabaddemokrata koalíció, amikor a lengyelektől (1 milliárd euró) és a csehektől (100 millió euró) eltérően nem forgatott át kifizetési előirányzatot költségvetési kompenzációba. Ez azt jelenti, hogy biztos bevétel helyett megelégedtünk a lassan lehívható, célhoz kötött és bizonytalan mértékig felhasználható pénzzel, pedig már akkor tudni lehetett: pályázati pénzekből tényleges kifizetés az első egy-két évben aligha lesz. Mindez így is történt (ld. a 2.23. fejezetben). Saját mérlegünk gáláns rontóiként nem kezdeményeztük, hogy befizetéseinket fokozatosan kelljen csak 100%-os szintre hozni (hiszen a forrásokhoz is csak így jutunk). Mára az a paradox helyzet állt elő, hogy egy főre számolva Magyarország négyszer annyit fizet a brit államkassza megsegítésére, mint például Ausztria.

INTÉZMÉNYI ZÚRZAVAR ITTHON – ÉSZREVÉTTLEN ÉS KÖVETKEZETLEN MAGYARORSZÁG BRÜSSZELBEN Magyarország uniós csatlakozásakor teljes közigazgatási káosz uralkodott. A gyakori strukturális és személyi változásoknak köszönhetően hamar szertefoszlott az a presztízs, melyet a magyar tárgyalódelegáció – hosszú évek alatt és az aktuális kormány színétől függetlenül – kivívott magának szerte Európában. 2002-től 2004 őszéig papíron volt ugyan külügyminisztere az országnak, de a valóságban nem; Kovács László MSZP-pártelnök helyett helytartók vitték a kül- és integrációs ügyeket. Ez meg is látszott Magyarország nemzetközi, illetve uniós szerepvállalásán: az uniós megfigyelői időszakban (2003. április – 2004. május) például nem volt magyar érdekképviselő (a magyar érdekeknek nem megfelelő uniós jogszabályok születésekor hallgattunk, a transzeurópai közlekedési folyosók nyomvonalának kijelölésekor némák maradtunk stb.). Csatlakozásunkkor még brüsszeli misszióvezetőnk, állandó képviselőnk sem volt (Balázs Péter utódját hónapokig nem nevezték meg). A Gyurcsány-kormány 2004-es megalakulásakor hirtelen két külügyminiszterünk is lett: a nem egész egy hónapra beiktatott Kovács László, aki nem bírt elszakadni a bársonyszéktől, és a be nem iktatott, de megnevezett Somogyi Ferenc. Lett új uniós tárca nélküli miniszter, Baráth Etele, aki parlamenti meghallgatásán nem tudta megnevezni, pontosan mi is tartozik hozzá. A feladatkörét rögzítő kormányrendeletet ugyanis csak fél évvel később fogadták el.

Míndezek következtében tehát még a feltételei sem voltak meg annak, hogy minden kérdésben legyen világos magyar álláspont, melyet egy jól működtetett közigazgatási gépezet megpróbál érvényre juttatni az uniós fórumokon. Tárca nélküli miniszterek kinevezése, gyors cseréje, testületek létrehozása eljárási szabályok kidolgozása nélkül, konkurens posztok és feladatkörök kreálása (rivalizálás a Külügyminisztérium, valamint a tárca nélküli miniszter és hivatala között) mind oda vezetett, hogy rendre lemaradtunk a gyorsaságot igénylő döntésekről, ad hoc jelleggel működtünk, illetve hogy koherenciázavar volt az uniónak bemutatott magyar álláspontban. Bizonyosággal álljon itt néhány példa: Brüsszel, a magyar kormány áldásával, 2004 végén úgy zárta le Romániával a csatlakozási tárgyalásokat, hogy a legalapvetőbb nemzeti érdekeinkről még csak szó sem esett (Verespatak, környezetvédelem – a határon inneni és túli vízgyűjtőterületen 5 millió magyar ember veszélyeztetettsége állandósult hosszú évekre). Míndez azért történt, mert a Gyurcsány-kormány az ellenzékét románellenes szerepben akarta feltüntetni a kettős állampolgárságról tartott népszavazás után, s ezért azt sem tartotta nagy árnak, hogy a magyar érdekekkel ellentétesen alakuljanak a brüsszeli tárgyalások. Románia csatlakozása után pedig a magyar kormány csak bizonyos szakmákban engedélyezte a román munkaerő

beengedését, hogy hű legyen a 2002-es kampányból ismert „23 millió románoszáshoz”. Ezzel párhuzamosan szorgalmazta a régi uniós tagállamoknál a szabad munkaerőáramlást. 2005 júniusában Gyurcsány Ferenc – csak hogy Tony Blair akkori soros elnök kedvében járjon – támadást indított a jelenlegi közös agrárpolitika (KAP) ellen, amelynek éppen Magyarország az egyik legnagyobb haszonélvezője.

Mindezekon túl Magyarország rendre csak csendes szemlélője volt a közvetlen környezetünkben történeteknek, hibás helyzetértékelést adva. Az ukrán narancsos forradalom idején például a későbbi vesztes Janukovicsot támogattuk. A vajdasági magyarok elleni incidensek megszüntetése érdekében a kormány csak azután lépett, miután az európai parlamenti magyar néppárti képviselők akcióba kezdtek. A magyar kormány továbbá sokáig tehetetlenül nézte saját állampolgárainak üldöztetését és meghurcoltatását Németországban (SOKO-ügy), s szintén csak a magyar néppárti képviselők brüsszeli fellépése után kezdett konzultációt Németországgal.

AZ ORSZÁGGYŰLÉS ÉS A KORMÁNY VISZONYA IS RENDEZETLEN VOLT A BELÉPÉSKOR, s ma is inkább színjáték, ami folyik. A kormány sokáig blokkolta az akkor egyébként négypartis konszenzussal megszületett parlamenti megállapodás törvénybe iktatását, amely alapján a törvényhozás ellenőrizni kívánta a kormány brüsszeli tevékenységét. A jogszabály végül, ha késéssel is, de hatályba lépett, s ezáltal a formai lehetősége megteremtődött annak, hogy szuverenitása megőrzése érdekében, s ellenőrző feladatából fakadóan az Országgyűlés hallassa a hangját uniós ügyekben. A gyakorlatban azonban mind a kormány, mind a bizottság szabaddemokrata elnöke, Eörsi Mátyás mindent elkövet annak érdekében, hogy a testület csak nagy nehézségek árán gyakorolhassa az őt a 2004. évi LIII. törvény alapján megillető jogosítványokat. Késéssel kidolgozott kormányzati eljárási szabályok, időközben elavult információk továbbítása, jogszabály-értelmezési viták, a brüsszeli menetrendtől elszakított működés jellemzik az Európai Unió Ügyek Bizottsága tevékenységét. A bizottságban a kormánytöbbség a nemzeti érdek képviselője helyett rendre a kormány praktikáihoz hú: így például leszavazták a Fidesz azon indítványát, hogy a magyar kormány kérjen írásbeli garanciát Romániától a román EU-csatlakozási tárgyalások ideje alatt arra, hogy nem valósítja meg a verespataki beruházást.

Az Országgyűlést Gyurcsány Ferenc miniszterelnök rendre semmibe vette: törvénysértő módon többször nem tett eleget kötelezettségének, és távol maradt az Európai Tanács ülései előtti kötelező parlamenti bizottsági meghallgatásoktól. Mindezek következtében **nincs tényleges törvényhozási kontroll a kormány**

uniós politikája felett Magyarországon, annak ellenére, hogy a tagállamokban e téren mindenhol nagy előrelépések történtek.

További intézményi kérdés, hogy a kormány nemhogy nem használja ki az európai parlamenti képviselőkkel való együttműködés lehetőségét, hanem sok esetben még információhoz jutásukat is nehezíti. Az uniós tagállamokban pedig bevett szokás, hogy a kormányok és az adott állam európai parlamenti képviselői rendszeresen eszmét cserélnek bizonyos uniós kérdésekben a nemzeti érdek lehető legteljesebb érvényre juttatása céljából. Azzal, hogy a kormány csak látszattájékoztatókat tart, lemond egy fontos uniós lobbizási csatornáról, s ezzel gyengíti Magyarország érdekérvényesítő pozícióját.

A KORMÁNY KINEVEZÉSI GYAKORLATA AZ UNIÓS POSZTOKRA csak tovább rontotta Magyarország presztízsét. Minden jegyzőkönyvezett ígéret ellenére 2004-ben a szocialista-szabaddemokrata kormány nem egyeztetett az ellenzékkel a Magyarország által betölthető négy vezető európai uniós posztra (Európai Bizottság, Európai Bíróság, Elsőfokú Bíróság és Európai Számvevőszék magyar tagja) jelölendők személyéről. A Fidesz képviselőjét – megalázó módon – a jelöltek megnevezése előtt negyed órával tájékoztatta csak a külügyminiszter. Továbbá arról sem tudunk semmit, hogy az uniós intézmények apparátusába kerülő magyar vezető tisztviselők elhelyezésével kapcsolatban volt-e bármilyen stratégia. Nem mindegy ugyanis, hogy mely területeken kapunk ilyen pozíciót, ráadásul ez hosszú évekre meghatározza vezető apparátusi beépülésünket. Több mint érdekes az is, hogy – a versenyztetés ellenére – hogyan kerülhetett az Európai Bizottság budapesti képviselővezetői posztjára olyan személy, aki korábban sosem foglalkozott európai uniós ügyekkel, ellenben szerepelt a szocialisták EP-választási listáján. Friss, 2008. őszi történet pedig, hogy Magyarország az SZDSZ-es Magyar Bálintot nevezte a budapesti székhellyel felállított uniós intézmény, az Európai Innovációs és Technológiai Intézet igazgatótanácsába. Rajta kívül az intézetet irányító tizennyolc tagú testület üzletemberekből és akadémikusokból áll. Mindezek alapján ki lehet mondani, **szocialista-szabaddemokrata klientúraépítés folyik az uniós intézményekben is.**

A legkomolyabb megrázkódtatást Kovács László európai biztosi jelölésekor szenvedtük el. A miniszteri székéhez görcsösen ragaszkodó Kovács energiaügyi biztos-jelöltként tragikomédiába hajló módon (le)szerepelt Brüsszelben az Európai Parlament illetékes bizottsága előtt. Kálváriájának minden apró részletével nagy terjedelemben foglalkozott a nemzetközi sajtó. Gyurcsány Ferencnek az unióból érkező kérés ellenére sem sikerült az országot nagymértékben megosztó pártpolitikusknál alkalmasabb, szakmai szempontból hozzáértő és

pártállami múlttól mentes személyt találnia. Mivel a magyar kormányfő a botrány ellenére fenntartotta a jelölést, Magyarországnak az Európai Bizottságban a jóval súlytalanabb adóügyi tárca jutott.

ROSSZ HELYZETFELISMERÉS BRÜSSZELBEN – ELEFÁNT A PORCELÁNBOLTBAN
Magyarország az unióban egyszerre próbál mindenkinél szorgosabb jó tanulónak tűnni, s tesz váratlan, minden előzetes egyeztetést nélkülöző, sokszor Magyarország érdekeivel ellentétes kijelentéseket, lépéseket. Szinte már nevetőség tárgyává váltunk azzal a sietséggel, ahogy **a kormány átnyomta az Országgyűlésen az Alkotmány szerződést, illetve a Lisszaboni Szerződést.** Mindkét dokumentum megerősítése rohamléptekben történt, azzal a nyilvánvaló céllal, hogy elsőek legyünk a tagállamok között a ratifikálásban. Ennek az elsőségnek azonban semmilyen hozadéka nincs egy tagállamra nézve, hacsak az nem, hogy a többi ország megmosolyogja a magyar parlament demokrácia iránti elkötelezettségét. Mennyire lehet komoly ugyanis az a törvényhozás, amely gyorsolvasással fut végig a szövegen, amikor a magyar fordításon még meg sem száradta tinta, s – ellentétben minden magára valamit adó országgal – nem vetette alá komoly alkotmányossági kontrollnak a dokumentumot. Amikor a Fidesz igyekezett ezekre a problémákra felhívni a figyelmet, rögtön Európa-ellenességgel kezdték vádolni (ismét a belpolitika exportja az uniós politikába). „Elefánt-mivoltunkat” mi sem bizonyította jobban, mint amikor az unió hétéves költségvetéséről szóló vita 2005. nyár eleji kudarca után Gyurcsány Ferenc előkészítetlenül, belső és külső egyeztetés nélkül dobta be az unióban **„budapesti kompromisszum”** néven elhíresült javaslatát, melyet aztán mindenki következetesen elutasított, jelentős presztízsveszteséget okozva ezzel Magyarországnak. Az ötlet elfogadása egyébként egyedül Romániának és Bulgáriának lett volna előnyös, Magyarországnak semmiképp. Így a Gyurcsány-kormány méltó utódja elődjének: már Medgyessy Péter is remekelt 2004-ben közjogi javaslatával – elég utalni az elhíresült közös lista gondolatára, tehát hogy a pártok közösen állított listán induljanak az európai parlamenti választásokon; az ötlet a demokrácia lényegének és az európai szokásoknak a teljes félreértéséről tett tanúbizonyságot.

Azzal a Gyurcsány-kijelentéssel, amely szerint szorgalmazni fogjuk, hogy **Brüsszel szüntesse meg a vízumkényszert Kínával szemben**, szintén sikerült elképeszteni az uniós ügyekhez valamit is konyító itthoni és brüsszeli közvéleményt. A magyar miniszterelnök által egy kínai egyetemen elmondottakkal szemben a valóság az, hogy a vízumkényszer eltörlése nem szerepel az unió napirendjén, sőt a sorozatos visszaélések miatt több tagállam azt is bánja, hogy a csoportos turisták beutazását megkönnyítették. Arra már nem is érdemes

szót vesztegetni, hogy a kínai társadalmi modell kifejezett dicsőítése – ahogy azt Gyurcsány Ferenc tette – furcsán hangzik egy, a demokrácia, a jogállamiság és az emberi jogok tiszteletén alapuló közösség egyik tagállami képviselőjének szájából.

Az sem öregbítette hírnevünket, hogy Gyurcsány Ferenc a gazdasági válság miatt összehívott 2009. március 1-jei uniós csúcsértekezleten egy, az egész kelet-közép-európai régió megsegítését indítványozó 180 milliárd eurós tervvel állt elő. Az unió vezetői az előzetesen senkivel sem egyeztetett javaslatot lesöpörték az asztalról, ráadásul a régióbeli tagállamok kikérték maguknak, hogy egy kalap alá vegyék őket a csődközeli helyzetben levő Magyarországgal. Jelenleg tehát ott tartunk, hogy természetes szövetségeseink, a közép-európai országok ódzkodnak a velünk való együttműködéstől, hiszen az rossz fényt vetne rájuk. Magyarország már csak az unió koldusaként szerepel a hírekben.

AZ ELMÚLT ÉVEK A MAGYAR KORMÁNY SAJÁTOS DEMOKRÁCIA- ÉS JOGÁLLAM-FELFOGÁSÁRÓL IS BIZONYSÁGOT ADTAK. 2002 óta a kormány a demokráciát játékszerré alacsonyította, melyet csak akkor vesz tekintetbe, amikor érdekei úgy kívánják. A szocialista-szabaddemokrata kormányok támadása az olyan független intézmények és vezetők ellen, mint a Magyar Nemzeti Bank vagy a Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyelete (PSZÁF), komoly megütközést keltettek Brüsszelben és a nemzetközi pénzügyi világban. 2006 őszére pedig odáig jutotunk, hogy az október 23-i történések kapcsán Brüsszelnek rendőri intézkedés tárgyában tájékoztatást kellett kérnie a magyar kormánytól. Magyarország tehát ismét azok közé az országok közé tartozik, ahol kételyek merülhetnek fel a demokratikus intézmények és az emberi jogok tiszteletben tartásával kapcsolatban.

HAZUGSÁG ITTHON, HAZUGSÁG BRÜSSZELBEN A Gyurcsány-kormány hatalomra kerülésével a hazugság bevett politikai eszközzé vált Magyarországon. A polgárokat folyamatosan megtévesztik, a tények szinte eltűntek a magyar politikai kommunikációból. A világgazdasági helyzet például mindig rosszul alakult az elmúlt években a mi szempontunkból. Az unió mint állandó bűnbak szerepel, ami miatt elvonásokat, adóemelést kell a magyar polgárok nyakába zúdítani. Gyurcsány Ferenc odáig ment, hogy az uniós források társfinanszírozási kényszerét jelölte meg a megszorítások okaként, nem pedig saját költséges politikáját. Tagadták, hogy az unió visszadobta volna a konvergenciaprogramot, hogy makrogazdasági mutatóink a Fidesz által jelzetteknek megfelelően alakultak, hogy egyre távolabb kerültünk az euró bevezetéséhez szükséges maastrichti kritériumok teljesítésétől, s hogy ezek miatt Brüsszel akár fel is függeszthetné az uniós források folyósítását. Az itthoni közvélemény megtévesztésénél is súlyosabb,

mert nemzetközi presztízsiünket tette tönkre, hogy a kormány a hibás adatszolgáltatással Brüsszelt is meg akarta téveszteni. A kormány ugyanis a hiány számításánál „kreatívan könyvelte” az autópályaépítés költségeit, a 13. havi fizetések januári folyósítását a rákövetkező évre vitte át, s a Gripen-beszerezésekkel is trükközött. Ezeket Brüsszel mind visszautasította. A szocialista-szabaddemokrata kormány természetesen igyekezett hátrafelé mutogatni, mondván, az autópályaépítés-elszámolást az Orbán-kormány is a költségvetésen kívülre vitte. A polgári kormány alatt azonban még nem voltunk uniós tagok, tehát nem voltak ugyanilyen adatszolgáltatási kötelezettségeink.

MÉLYREPÜLÉSBEN A GAZDASÁG Magyarország a rendszerváltozás kezdetétől az uniós tagság eléréséig hosszú utat tett meg. A 90-es évek elején a tömeges munkanélküliség megjelenése, az életszínvonal drámai csökkenése, az egyes iparágak átállása a vállalkozások és a magánszemélyek áldozatkész, kitartó munkáját követelte meg. Az évezred fordulójához érve ugyanakkor mind többen emlegették úgy hazánkat, mint a térség éllovasát, amely képes felülkerekedni a gondokon. Mind a makroszámok terén, mind az egyes személyek életében pozitív fordulat következett be: a gazdaságpolitika biztos lábakon állt, Magyarország állampolgárai pedig minden évben jobban éltek. 2004. május 1-jén hazánk versenyképes gazdasággal, a kelet-közép-európai országok élmezőnyéhez tartozva lett az Európai Unió tagja.

Az uniós tagság azonban nem a korábbi évek sikeres folytatását, hanem a vezető pozíció elvesztését hozta. A szocialista-szabaddemokrata kormány felelőtlen gazdaságpolitikát folytatott, tétlenséggel szemlélte a világ változásait, s mivel hazánk nem volt képes élni az uniós tagságból adódó lehetőségekkel, többletforrásokkal, a gazdaság folyamatosan gyengült. Miközben a Magyarországgal együtt csatlakozott országokat gyorsuló növekedés, csökkenő munkanélküliség, valamint mérséklődő államháztartási hiány, esetenként államháztartási többlet jellemezte, addig hazánkban a gazdaság állapotát jelző makrogazdasági számok szinte kivétel nélkül romlottak. A gazdaság növekedése csökkent, az államháztartási hiány a csatlakozást követő négy évben több mint 5% feletti szinten ragadt be, és a munkanélküliségi ráta is 1,5%-kal nőtt. A magyar gazdaságpolitikai irányítás a nemzetközi folyamatokkal szemben rendre adó- és járulékemeléssel vont el forrásokat a vállalkozói és a munkavállalói szférától, s nem szállt be a térségben folyó adóversenybe.

A szocialista-szabaddemokrata kormányok elhibázott gazdaságpolitikájának következményeként a jelentős nemzetközi hitelminősítő intézetek sorozatosan minősítették le hazánkat az elmúlt évek során. 2004 óta túlzottdeficit-eljárás

folyik Magyarország ellen, és mivel 2005 óta – egyedülként az unióban – egyetlen maastrichti kritériumot sem teljesítünk, **az euró magyarországi bevezetése a bizonytalan jövőbe tolódott ki.** A bizalomvesztés elsődleges oka, hogy a magyar kormány immáron hosszú ideje nem tudja tartani a konvergenciaprogramban saját maga által tett vállalásait. Emiatt dobta vissza az Európai Bizottság 2005-ben a magyar konvergenciaprogramot, 2006-ban pedig Gyurcsány „elvtársi” telefonjára volt szükség, hogy haladékat kapjanak a választások utánig az új program elkészítésére. A felelőtlen gazdaságpolitikának köszönhető, hogy a 2008. őszi pénzügyi válság az összes tagállam közül Magyarországot viselte meg leginkább. **Kizárólag az IMF, a Világbank és az Európai Bizottság által rendelkezésre bocsátott, összesen 20 milliárd eurós hitel mentette meg hazánkat az államcsődtől.** A hitelesség elvesztését a külföldi befektetők bizalmának megrendülése jelezte, melynek árát valamennyi magyar állampolgárnak fizetnie kell a magas kamatok formájában.

Magyarország makrogazdasági mutatói folyamatosan romlanak. Az ország bruttó külső adóssága – beleértve a családok, a cégek és az önkormányzatok adósságát is – 2005-ben még a nemzeti jövedelem 75%-át tette ki, 2008-ban azonban elérte a 106,4%-ot, 2009-ben pedig várhatóan 115,8%-ra kúszik fel. **Az ország tehát folyamatosan és gyorsuló ütemben adósodik el.** Az antiinflációs politika 1998–2003 között volt érvényben, és kitűnő eredményeket hozott: az éves pénzromlás az 1997-es 18%-ról 2003-ra 4,7%-ra csökkent. Javult a fizetési mérleg, a folyó költségvetés, csökkent az államadósság GDP-ben mért aránya. A szocialista–szabaddemokrata kormány 2002-től osztogató politikája fedezése érdekében reflexszerűen a régi módszerhez nyúlt, a leértékeléshez. Nem csoda tehát, hogy romokban az ország versenyképessége; a növekvő kamatteher egyaránt terheli az államkasszát, a lakosságot és a vállalkozókat. A „jóléti rendszerváltozás” szlogenjének bedőlve a háztartások is rohamosan eladósodtak. A többszörösen átírt 2009-es költségvetésről már január közepére bebizonyosodott, hogy tarthatatlan. Az Európai Unió vezetői ma a gazdaság újraindítására koncentrálnak, a legkülönbélebb ösztönzők bevezetésével, illetve sok helyütt adócsökkentés révén, hiszen a válságban a legfontosabb a munkahelyek megőrzése, aminek a hazai vállalkozások a fő letéteményesei. A magyar kormány ugyanakkor nem képes hatékony eszközökkel segíteni a gazdasági növekedés előmozdítását.

**Magyarország főbb makrogazdasági mutatói
(2000–2008)**

	Százalék								
	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
GDP-növekedés	5,2	4,1	4,1	4,2	4,8	4,0	4,1	1,1	0,5*
Költségvetési hiány (a GDP százalékában)	-2,9	-4,0	-8,9	-7,2	-6,4	-7,8	-9,3	-5,0	-3,4 E
Államadósság (a GDP százalékában)	54,3	52,1	55,7	58,0	59,4	61,7	65,6	65,8	71,9 E
Infláció	10,0	9,1	5,2	4,7	6,8	3,5	4,0	7,9	6,0*
Foglalkoztatási ráta	56,3	56,2	56,2	57,0	56,8	56,9	57,3	57,3	56,5**
Munkanélküliségi ráta	6,4	5,7	5,8	5,9	6,1	7,2	7,5	7,4	7,9*
Egy főre eső GDP vásárlóerő-paritáson számolva (EU-27 = 100 százalék)	56,2	59,0	61,6	63,4	63,1	63,2	63,6	62,6	61,5 E

E: az Európai Bizottság előrejelzése

*2008. évi tényadat, 2009. március 30.

**2008. II. negyedév, tényadat.

Forrás: EUROSTAT, <http://epp.eurostat.ec.europa.eu>, 2009. február 20.

A hiteltelen gazdaságpolitika együtt járt a **szürke- és feketegazdaság térnyerésével**, s ennek következtében megnőtt az **állami korrupció** mértéke is. Míg Magyarország a *Transparency International* 2007-es korrupciós listáján a 39. helyen szerepelt, addig 2008 őszére a 47. helyre csúszott vissza.

A hazai munkaerő-piaci helyzet sem tudott javulni az elmúlt években. Míg az Európai Unióban sikerült az elmúlt négy évben több mint 3 százalékponttal bővíteni a foglalkoztatottak arányát, addig Magyarországon nem történt érdemi változás. Bulgária, Lettország és Lengyelország eredményei kiemelkedők, de Magyarország és Románia kivételével mindenhol többen dolgoznak ma, mint egy évvel korábban. Állandósultak a strukturális problémák, a pályakezdekők helyzete egyre romlik és a tartósan munka nélkül lévők aránya is emelkedik. Magyarország Franciaországgal holtversenyben a harmadik legmagasabb munkanélküliségi rátát tudhatja magáénak az Európai Unióban. A 7,9%-os magyar adatnál csupán a 11,9%-os spanyol és a 10%-os szlovák adat gyengébb.

A magyar gazdaság versenyképességéről nem mi, hanem a világ állít ki lehangoló bizonyítványt. A *World Economic Forum* minden évben közzétett, 134 országot felvonultató listáján 2006-ban még harmincnyolcadikok voltunk, mára visszacsúsztunk a hatvannegyedik helyre; olyan államokkal vagyunk egy szinten, mint Guatemala vagy Nepál. Ilyen nagy visszaesést pár év alatt egyetlen más ország sem produkált. A kormányzati döntések minősége tekintetében a 116. helyre sorolnak minket. Lényegében sereghajtók vagyunk az adórendszer, az adózás serkentő hatását tekintve; a 133. helyre taksálnak bennünket.

Magyarország korábbi kedvező régió belüli pozícióját is elveszítette. Az új tagállamok sikerességének mérőszáma az egy főre eső GDP alakulása, nevezetesen az, hogy milyen ütemben tudnak felzárkózni az Európai Unió régi tagállamainak fejlettségi szintjéhez, és tudják mérsékelni a fejlettségbeli szakadékokat. **Az uniós tagság Magyarország kivételével az újonnan csatlakozók mindegyikében erőteljes lendületet adott a gazdasági fejlődésnek, nőtt a foglalkoztatás, csökkent a munkanélküliség, emelkedett az életszínvonal.** Az egy főre jutó GDP alapján az látható, hogy a mutató a 2004-es adatokkal összehasonlítva minden új tagállamban jelentősen emelkedett, míg Magyarország esetében a felzárkózás elakadt. A beruházási kedv minden új tagállamban meghaladja az uniós átlagot, csak Magyarországon marad alatta. Ez nem véletlen, hiszen a kamatok is nálunk a legmagasabbak. Az állami újraelosztás mértéke szintén nálunk a legnagyobb. Mára világossá vált: a jelenlegi gazdaságpolitika folytatásával illuzórikus, hogy mindig legalább az uniós átlag kétszeresével növekedjen Magyarország; enélkül pedig nincs felzárkózás. Az előrejelzések szerint a magyar gazdaság legalább 4-5%-os visszaesésével kell számolni 2009-ben, ami az egyik legnagyobb a régióban. Míg a volt szocialista országok közül kettő is már az egységes valutát használja, s a többiek közelebb jutottak az euróbevezetés kritériumainak teljesítéséhez, addig Magyarországon már céldátumot sem lehet erre megjelölni. Érdemes felidézni: 2002-ben még minden esélyünk megvolt arra, hogy 2007-től a közös pénzzel fizethessünk.

Mindezek következtében **Magyarország egyre jobban lemarad a lisszaboni folyamatban.** Az unió 2000-ben hirdette meg versenyképesség-javító, foglalkoztatásnövelő, a tudásalapú társadalom felépítésére, a kutatás-fejlesztés serkentésére irányuló politikáját. A fenti mutatók alapján Magyarország nem képes lépést tartani a gazdaságukat rendbe szedő tagállamokkal; lemaradásunk az új tagállamokhoz képest, amelyek talán még nálunk is kedvezőtlenebb helyzetből indultak a kommunizmus vége után, még szembetűnőbb és elkésztőbb. Külső pozícióink erősen leromlottak, a lisszaboni versenyben négy helyet csúsztunk vissza.

Nehéz helyzetbe kerültek a kis- és középvállalkozások és a mezőgazdaság is.

A kormány gazdaságpolitikája ellehetetlenítette a kis- és középvállalkozásokat, illetve a családi gazdaságokat, amelyeket az Európai Unió intézkedéseivel éppen hogy helyzetbe igyekszik hozni. Az áfa-kifizetések jogellenes visszatartását Brüsszel is nehezményezte. Bizonyos uniós szabályok túlzó átvétele és túlbuzgó betartatása következtében sokan abbahagyták a tevékenységüket. Az uniós területalapú támogatások, illetve a nemzeti kiegészítés szándékos visszatartása uniós tagságunk elején kritikus helyzetbe sodorta a gazdatársadalmat (a költségvetésbe rendre nem tervezték be külön soron az adott évre járó nemzeti önrészt – ezt egyébként az Állami Számvevőszék évek óta visszatérően kifogásolja). Így a magyar gazdák nemcsak a régi tagállamok, hanem a többi újonnan csatlakozott ország gazdáihoz képest is versenyhátrányba kerültek, mert nem kapták meg időben az őket megillető támogatásokat. (Csehországban, Szlovákiában és Lengyelországban már jóval korábban hozzájutottak a nekik járó összegekhez.) Mindezek következtében közvetlenül a csatlakozás után az unió többi tagállamából Magyarországra érkező élelmiszer-ipari termékek aránya 30%-kal nőtt, a magyar kivitel pedig csak 10%-kal emelkedett.

BŰVÉSZKEDÉS AZ UNIÓS ALAPOKKAL – A KÁNAÁN ÍGÉRETE ÉS A VALÓSÁG A szocialista-szabaddemokrata kormányok az uniós forrásokkal is folyamatosan trükköznek a csatlakozás óta. Néha már a kormány is elismeri, hogy **az első, 2004–2006-os időszakra szóló nemzeti fejlesztési terv kudarcot vallott**, és nem hozott látható eredményeket az országnak. A tagság első évének nagy vesztesei az önkormányzatok, a vállalkozások, a civil szervezetek voltak, amelyek sokáig hiába várták az elnyert uniós források kifizetését. Ennek eredményeként csődközeli helyzetbe kerültek, mert így banki hiteleket kényszerültek fölvenni. A 2004-ben felállított, uniós pályázatokat bonyolító átláthatatlan intézményrendszer alkalmatlan volt a hatalmas mennyiségű pályázat feldolgozására, illetve a kifizetések megfelelő ütemű biztosítására. 2004-ben gyakorlatilag nem történt kifizetés, s a második évben is csak a hároméves keret 18%-át folyósították, akkor is többnyire a kormányzati döntéssel indított, tehát nem pályáztatott, ún. központi projektek számára.

Több súlyos esetben volt tetten érhető a pártpolitikai érdekek nyílt érvényesítése. Így például a pályázatírás megkönnyítése érdekében, uniós pénzen és költségvetési forrásból létrehozott **Pályázat Előkészítő Alap (PEA)** működése esetében, amely **súlyosan sértette az esélyegyenlőséget**. Jó minőségű pályázatok tartaléklistára kerültek, ugyanis be kellett várniuk a több mint egyéves késéssel elkészült, protekciós PEA-pályázatokat. A PEA-pályázatok

elbírálásakor politikai szempontok is szerepet kaptak, hiszen csak így alakulhatott ki az a helyzet, hogy a nyertes települések körében 77%-os kormánypárti túlsúly mutatkozott a pályázatok elbírálása után. A másik kirívó eset Veres János pénzügyminiszter nevéhez köthető, aki 2006-ban az első választási forduló után a következőket mondta: **„az, hogy egyes térségek hogy fognak majd részesedni [az uniós alapokból], azon fog múlni, hogy a térségeken belül milyen választási eredmény születik”**. Ez súlyosan sérti az uniós alapok felhasználásának szabályait és elveit, de a kijelentésnek nem lett semmilyen következménye.

Az uniós források elosztására 2006-ban áttekinthetetlen és kaotikus intézményrendszert hoztak létre, mely kibújt a parlamenti ellenőrzés alól. Csak a Fidesz kitartó nyomására tették felelőssé az Országgyűlés felé az uniós pénzek fő kezelőjét, s állt fel a források felhasználásának ellenőrzésével megbízott parlamenti eseti bizottság. 2006-ban az önkormányzati választások eredményének figyelembe vétele nélkül töltötte fel saját embereivel a régiós pályázatokat kezelő, ún. regionális fejlesztési tanácsokat a szocialista-szabaddemokrata kormány, továbbá a forrásfelhasználást ellenőrző testületbe, ahol szigorúan független szakértőknek kellene helyet kapniuk, korábbi minisztereit ültette.

Szinte lehetetlen volt megtudni a kormánytól az elmúlt években, **hogyan alakult az uniós mérlegünk**, azaz mennyi pénzt fizettünk be, és mennyivel részesedtünk az uniós kasszából. Az Állami Számvevőszék szerint Magyarország nettó pénzügyi egyenlege 2004-ben mínusz 27 milliárd forint volt, a Pénzügyminisztérium pedig 76,5 milliárdos többletről számolt be. Az Európai Bizottság jelentése alapján 2004-ben hazánk bruttó nemzeti jövedelmének (GNI) 0,25%-át könyvelhette el tiszta nyereségként, ami az új tagállamok körében a legalacsonyabb szám. Ez a gyakorlatban azt jelenti, hogy míg az egy főre jutó támogatás a lengyeleknél 37, a litvánoknál 104 euró, addig ugyanez az összeg nálunk a legkevesebb, mindössze 16 euró (kb. 4000 Ft) volt 2004-ben.

A 2007–13-as időszakra szóló fejlesztési terv kidolgozása először a kormányon belüli (az egykori gazdasági és közlekedési miniszter, valamint az uniós tárca nélküli miniszter közötti) presztízsharc tárgya lett, majd pedig **nyílt választási propagandaeszközzé alacsonyult**. Ezt a *Transparency International* akkori jelentése is kifogásolta. Annak ellenére, hogy kormányzati ciklusokon átívelő jelentőségű, tehát nemzeti konszenzust igénylő dokumentumról volt szó, csak névleges egyeztetést folytatott róla a kormány, illetve mindig újabb verziókkal állt elő, sutba dobva az előzőt. Gyurcsány Ferenc 2006 tavaszán a saját, felelős

kormánytisztviselők által korábban sosem látott verziójával kampányolta végig az országot, mindenhol olyan uniós fejlesztéseket ígérve, melyek a Magyarország rendelkezésére álló 8000 milliárd forintos keret duplájából sem jöttek volna ki. A hazug kampány után természetesen rögtön át is dolgozták a dokumentumot, és **sikerült egy olyan fejlesztési tervvel előrukkolni, mely szöges ellentétben áll a 2006-os Gyurcsány-csomagban és az akkori konvergencia-programban lefektetett megszorító intézkedésekkel** (a GDP-növekedés lassítása a kis- és középvállalkozások megsarcolása által). Az uniós fejlesztési források a jelenlegi intézményi struktúra mellett a pénzszivattyú szerepét töltik be, azaz **a források a szocialista-szabaddemokrata klientúra zsebébe vándorolnak** (hiszen a konvergenciaprogram megszorításainak köszönhetően mások nem lesznek képesek biztosítani az önerőt a kötelező társfinanszírozáshoz). Amennyiben a jelenlegi mértékben folyik az ország eladósítása, a beáramló uniós források még ellensúlyozni sem tudják a kiáramló pénzek nagyságát. Ne felejtjük el: a szocialista-szabaddemokrata kormány ugyanekkorra nagyságrendű összeggel nem tud elszámolni a 2002–2006-os ciklusból (államadósság 2002 július: 8280 Mrd Ft, 2006. július: 14 357,8 Mrd Ft, a kettő különbsége: 6077,8 Mrd Ft; privatizációs bevételek 2002–2006: kb. 1500 Mrd Ft).

A jelenlegi fejlesztési terv gigantikus projekteket, pólusokat és poliszokat vizionál, miközben az ember nincs megemlítve. Pedig cementszagú Magyarország-építés helyett a szürkeállomány Magyarországra és a kis- és középvállalkozások Magyarországra lenne szükség. A gigaprojektek kísértetiesen emlékeztetnek az egykori szocialista nagyipari beruházásokra. Ez a program ráadásul bármelyik új tagállamé lehetne, azaz hiányoznak belőle a speciálisan Magyarországra szabott elképzelések. Nincsenek egyértelmű súlypontok, a terv mindent fejleszteni akar, ami lehetetlen vállalkozás. A program „vidéktelenít”, csak a városokban lakókra koncentrál. A Fidesz globális helyett lokális programokat szeretne látni, s a helyi kis- és középvállalkozásokat (egy vállalkozás-fejlesztési alap létrehozásával), önkormányzatokat, civil szervezeteket szeretné helyzetbe hozni. Az NFT I-ből sok nagy, amúgy is tőkeerős cég már eddig is jelentős összegekre tett szert.

SIKERPROPAGANDA UNIÓS PÉNZBŐL A KORMÁNYZATI TEHETETLENKEDÉS ELLENSÚLYOZÁSÁRA A tehetetlenség és a hiányzó felelős kormányzati magatartás, a romló népszerűségi mutatók ellensúlyozására a Gyurcsány-kormánynek égető szüksége volt a folyamatos sikerpropagandára. Ezért indított a kormány rendszeres kampányokat az uniós alapok pályázati lehetőségeinek megismertetésére és az uniós források felhasználásával elért eredmények bemutatására.

Valószínűleg nem a véletlen műve volt, hogy a kommunikáció céljára rendelkezésre álló összeg legnagyobb részét, kétmilliárd forintot éppen a választási évben, 2006 tavaszán költötték el. Szintén a kormánypropagandát szolgálta a kistérségi megbízotti hálózat bevetése, „a nemzeti fejlesztési terv házhoz jön” program is.

NINCS EURÓPA-KÉPÜNK Sem a Medgyessy-, sem a Gyurcsány-kormányok nem határozták meg, hogy mi Magyarország küldetése az Európai Unióban, így nem rendelkezünk világos Európa-képpel sem. A kormányprogramok nem adtak választ a Magyarország európai uniós tagságából adódó rövid-, közép- és hosszútávú kihívásokra. Ez érthető is, hiszen uniós politikánkat 2004 óta rendszeresen a belpolitikai érdekeknek rendelik alá, így stratégiát valóban nem lehet gyártani. Még amikor a jövőnkről van szó, a szocialista-szabaddemokrata kormányok akkor is ad hoc alapon hoznak döntéseket.

A kormány 2006-tól tett ugyan kísérletet egy Európa-stratégia felvázolására, amelyből 2007 nyarára egy kormányhatározat is született, de ez a dokumentum több sebből vérzik. A szöveg reális helyzetértékelést ad ugyan az Európai Unióról és Magyarország lehetőségeiről, a felvázolt vízióval (amely szerint a távlatos cél a politikai integráció) sincs baj, de alapvető műfaji problémát rejt: egyszerre kíván öngazoló beszámolót adni az elmúlt időszakról, s ugyanakkor jövőképet vázolni. Emellett mintha fordítva ülnénk a lovon: a stratégia sorba veszi az unió jelenleg legégetőbb kérdéseit, ahelyett, hogy az itthoni legfontosabb ügyeket tárgyalná európai összefüggésben. A dokumentumban foglaltakat továbbá kevés kivétellel bármelyik európai ország magára vehetné, tehát nem egy kifejezetten és összetéveszthetetlenül Magyarországra szabott stratégia készült. A kormány azt a képet sugallja benne, hogy Magyarország megbízható, aktív partner az unióban. A valóság ezzel szemben az, hogy a gyengén teljesítő tagállamok közé sorolódtunk; szavahihetőségünk megszűnt, siralmas gazdasági teljesítményünk révén minden kívüllevőnél távolabb kerültünk az euró-zóna-tagságtól, s még a demokratikus alapintézményekbe és a jogállam működésébe vetett bizalom is odaveszett. Mindeközben pedig csak a legritkábban képviselt Magyarország markáns álláspontot a Tanácsban; a csöndesen alkalmazkodni próbálók táborát gazdagítottuk. A stratégiában foglaltak ellenére tehát egyáltalán nincs kifelé is érzékelhető tagállami profilunk, sőt sokszor inkább a következtetlenségünkkel hívtuk fel magunkra a figyelmet.

BRÜSSZEL A MAGYAR ÉRDEKEK VÉDELMEBEN Az országot 2002 óta irányító magyar kormányok tehát nem voltak képesek egy következetes integrációs politika által megjeleníteni érdekeinket az Európai Unióban. Sokszor kerültünk abba a

helyzetbe, hogy **a magyar polgárok érdekeit éppen Brüsszel képviselte a magyar kormánnyal szemben.** Az uniós normák követésének Brüsszel általi kikényszerítése sok esetben a szocialista–szabaddemokrata kormány féken tartását szolgálta. Bizonyos, hogy az uniós tagság nélkül a kormány még felelőtlenebb gazdaságpolitikát folytatott volna, s a demokratikus alapjogok tekintetében még önkényesebben járt volna el. **Az uniós értékek, elvek, célok és szakpolitikák tehát nem teherként jelennek meg a mai magyar politikában, hanem fogódzóul szolgálnak, és naponta szembesítenek minket a kormány siralmas teljesítményével.**

1.3. Európa-képünk

ÉRTHETŐ ITTHONI CSALÓDOTTSÁG A Fidesz látja, hogy a magyar közvélemény jelentős része csalódott az Európai Unióhoz történő öt évvel ezelőtti csatlakozás eredményeit és következményeit illetően. A polgárok többet vártak a tagságunktól mind a gazdasági előnyök realizálása, mind a jogállamiság és a demokrácia működésével kapcsolatos ellenőrző szerep betöltése, mind pedig a nemzeti kisebbségek jogainak védelme területén. Jóllehet a csatlakozást megelőzően közvéleményünk egy része a magyar nemzeti szuverenitás korlátozásától tartott és az uniós intézmények túlhatalmában látott bizonyos veszélyt, ma sokan úgy vélik, hogy az Európai Unió intézményei éppen azon a területen nem váltották be a hozzájuk fűzött várakozásokat, amelyeken a beavatkozás nem az ország hátrányára, hanem előnyére szolgált volna. Határozottabb brüsszeli fellépéssel korábban meg lehetett volna szüntetni a szocialista–szabaddemokrata kormány által nyújtott hamis adatszolgáltatást és ezzel a felelőtlen költségvetési politikát, többet lehetett volna tenni a jogállamiságot és a demokratikus intézményrendszer működését súlyosan veszélyeztetű kormányzati fellépésekkel (független intézmények önállóságának csorbítása, a rendőrség és a titkosszolgálatok politikai célokra való felhasználása, az emberi jogok súlyos és tömeges megsértése stb.) szemben. Az itthoni csalódottságot csak tovább fokozta, hogy a polgárok számára is egyértelművé vált: Magyarország nemhogy nem éllovas már a gazdasági felzárkózás és az európai integrációs folyamat tekintetében, hanem lemaradt a régió velünk sorsközösségben lévő államaihoz képest. Nemcsak Szlovénia, hanem a hasonló történelmi örökséggel, sőt a rendszerváltás után nehezebben induló Szlovákia is be tudta már vezetni az eurót, míg mi attól beláthatatlan távolságra kerültünk, s az államcsődtől kellett minket nemzetközi segítséggel megmenteni.

A KORMÁNY BRÜSSZELBŐL CSINÁL BŰNBAKOT A csalódások ellenére a Fidesz Európa-politikájának sarkalatos tétele, hogy **különbséget kell tenni az Európai Unió intézményeinek működése és a magyar kormány elmúlt években kifejtett tevékenysége között**. A kormány minden próbálkozása jól látható módon arra irányul, hogy dilettantizmusa, történelmileg példátlan korrupciója és a hatalommal való gátlástalan visszaélései minden következményéért lehetőleg – mások mellett – az Európai Unióra hárítsa a felelősséget. Ennek egyik súlyos következménye, hogy a magyar közvélemény, érezvén az ország és saját helyzetének drámai romlását, a kilátástalan állapotokért jelentős részben az európai integrációt, uniós tagságunkat marasztalja el. Ennek eredményeként az Európai Unió megítélése a magyar közvélemény szemében az elmúlt években drámaian romlott. Nálunk is bekövetkezett tehát az az Európában nem szokatlan jelenség, hogy a saját kormányunk által előidézett bajok miatt végül az európai integráción csattan az ostor. A Fidesz elmúlt években folytatott integrációs politikája ezt eddig sem fogadta el, és a jövőben is arra fog irányulni, hogy világossá tegye az emberek előtt, ki a felelős az ország gyorsuló lemaradásáért, politikai, erkölcsi és gazdasági válságunk bekövetkezéséért. Mindez nem változtat azon, hogy többet várunk az európai integrációtól, de egyben azt is tudjuk, hogy tevékeny magyar közreműködés és hozzájárulás nélkül, hiteles, megbízható és szakszerű politika nélkül, más szóval alapvető politikai megújulás nélkül annak előnyeit és eredményeit továbbra sem tudjuk a javunkra fordítani.

SZÁMOLJUNK LE AZ ILLÚZIÓKKAL A szocialista–szabaddemokrata kormány részéről rendszeresen elhangzik, hogy Magyarország a politikai unió híve, így az esetlegesen beinduló szorosabb együttműködéseknek is részese lesz. **A valóságban azonban számunkra sokkal inkább a kapaszkodás van napirenden**. Gyenge ötéves tagállami teljesítményünk, csúszó euró-zóna-tagságunk miatt Magyarországnak egyre kevesebb esélye van arra, hogy az európai integráció fősodrában maradjon. Mára ugyanis egyértelművé vált, hogy mind több tagállam térne vissza a mag-Európa gondolatához, tehát csak a tagállamok egy szűk csoportjával fűzné szorosabbra a kapcsolatait. Még az *eurogroup* jogi személyé formálása is felmerült. Amennyiben ez a folyamat felerősödik, nagy a veszélye annak, hogy ismét a perifériára szorulunk, immár az unión belül. Ezt pedig mindenképp meg kell akadályozni. Ehhez az út a Fidesz szerint az ország **mielőbbi egyenrangúsításán és a gyorsított felzárkózáson** keresztül vezet. Mindent el kell követni annak érdekében, hogy a velünk szemben még fennálló korlátozások (alacsonyabb részesedés az agrártámogatásokból, a munkaerőáramlás és a szabad szolgáltatásnyújtás akadályozása) a lehető leggyorsabban eltűnjenek, s

megszűnjön mindenféle különbségtétel régi és új tagállamok között. **Jogkövető, hiteles tagállammá kell végre válnunk**, törekvéseinket az unió mindenki által osztott alapelveihez és céljaihoz kell igazítanunk. Mindent el kell követnünk annak érdekében, hogy következetes gazdaságpolitikával a lehető leghamarabb bevezethessük a közös valutát. Csak mindennek a teljesülése esetén van esélyünk arra, hogy az esetlegesen beindított-megerősített együttműködésekben, illetve a védelem- és biztonságpolitika terén az állandó strukturált együttműködésben részt vehessünk.

AZ UNIÓS TAGSÁG EGYSZERRE OLTALOM ÉS LEHETŐSÉG SZÁMUNKRA Oltalom kifelé, mert a mind kockázatosabb nemzetközi környezetben védelmet nyújt a globalizáció káros következményeivel szemben, s egyfajta válságkezelő mechanizmusként is felfogható nemzetközi konfliktusok és krízisek idején (beleértve a gazdasági, pénzügyi válságokat, a kül- és biztonságpolitikai fenyegetettséget, valamint a globális problémákat az éghajlatváltozástól és a demográfiai helyzettől az energiabiztonságig). Ezekkel a gondokkal a tagállamok csak közös fellépés esetén tudnak megbirkózni, egyenként kiszolgáltatottak. **A pénzügyi válság egyértelművé tette az euró, az eurózónához tartozás előnyeit is. Míg az eurózóna tagjait védtek bizonyos eszközök és intézkedések, ugyanez az övezeten kívül lévő uniós tagokra nem terjedt ki.** Ez a kereskedelmi bankjainkat komoly versenyhátrányba hozta. De még az eurózónán ugyan kívül levő, de tagállam Magyarország is jobban járt harmadik országokhoz képest; hazánk számára ugyanis komoly kamatkiadás-csökkenést jelent, hogy egy uniós kölcsönt kell visszafizetnie, nem pedig saját magának kell hitelt felvennie a pénzpiacokon, sokkal magasabb kamatszint mellett. Az uniós tagság oltalom befelé is, mert sajnos a magyar demokráciának, jelenlegi állapotában, óriási szüksége van a kontrollra, arra, hogy akár számon is lehessen rajta kérni a demokratikus normák követését. S lehetőség, mert önmagában a tagság önmagában nem megoldás; okos kormányzati politikával, a nemzeti érdekek mentén való, azt pártszempontoknak alá nem rendelő, hozzáértő politizálással, megfelelő vízió, stratégia birtokában tudjuk csak aprópénzre váltani. El kell érni, hogy Magyarország polgárai, ha megkésve is, de végre megtapasztalják, személyes hasznuk származik az uniós tagságból.

BRÜSSZEL NEM MOSZKVA **A felismeréshez, hogy az uniós tagság csak lehetőség, nem önmagában főnyeremény, az is hozzátartozik, hogy a magyar kormány végre megértse: nem lehet mindig Brüsszelre mutogatni;** az unió mi magunk vagyunk. **Az uniós intézmények döntései nem külső diktátumok, hanem azokban mi is részt veszünk.** Így az a feladatunk, hogy a

közösségi döntéseket a magunk érdekei mentén formáljuk. **Eközben nem szabad csak a következő percekre összpontosítanunk; az a felelősségünk, hogy hosszú távra teremtsünk egy élhető világot. Mindezt a Fidesz felelős, összehangolt, szakmai alapú fellépést szorgalmaz az uniós intézményekben, a lehető legszélesebb nemzeti konszenzus alapján.**

ERŐS EURÓPAI UNIÓT! A Fidesznek meggyőződése, hogy mindezeket akkor érhetjük el, ha egy **erős, értékeiben, identitásában magabiztos, elveiből nem engedő, kibúvókat nem ismerő uniót teremtünk.** Mi egy, a tagállamok együttműködését elmélyítő, belső kohézióját növelő, szolidáris, a politikai integráció irányába továbblépő, hatékony, a problémákra koncentrálni szerelnénk látni. Miért érdekünk egy erős Európai Unió – mert általa mi is erősebbé válhatunk, mert általa növelhetjük polgáraink jólétét és biztonságát, s mert általa maradhatunk önmagunk. A Fidesznek meggyőződése, hogy az erős Európa megteremtéséhez az erős Magyarország létrehozásán keresztül vezet az út, mint azt a 2007-es programunk is tartalmazta.

Az erős Európa létrehozásához a következő lépésekre van szükség:

1. LÉPJÜNK TÚL AZ ELMÉLETI VITÁKON. A Fidesz 2004. évi Európa-programja már egyértelműen állást foglalt amellett, hogy az évtizedek óta folytatott, döntően elméleti vitákon túl kell lépni; ki kell kerülnünk mindenekelőtt a „nemzetek feletti Európa” és „a nemzetek Európája” közötti hagyományos ellentétnek a köréből, és **úgy kell erősíteni Európát, hogy az emberek és közösségeik valóságos gondjaira és dilemmáira keressünk és találjunk az európai integráció keretei közé illesztett, de ugyanakkor a regionalizmus, a helyi önkormányzatiság erősítésére, valamint a közösségi jogok befogadására épülő megoldásokat.**

Az erős Európa megteremtése két alapvető kérdésen múlik:

- szembe tud-e nézni az Európai Unió a világ egészét érő globális kihívásokkal, hozzá tud-e járulni az egész emberiséget veszélyeztető kockázatok elhárításához vagy enyhítéséhez; valamint
- képes-e európai szintű megoldásokat ajánlani az európai emberek életét közvetlenül érintő gondokra és kérdésekre.

2. ÖSSZPONTOSÍTSUNK A MINDENKIT ÉRINTŐ PROBLÉMÁKRA. A Fidesz határozott álláspontja, hogy az erős Európa megteremtése az intézményi kérdések mielőbbi megoldását és egyben az ezeken történő túllépést igényli. Ez teszi ugyanis

lehetővé, hogy az európai integráció a valóságos és súlyos globális, európai, ugyanakkor minden egyes tagállamot és nemzeti közösséget érintő kérdésekre tudjon összpontosítani. Nincs egységes elképzelés és program az európai demográfiai zsugorodás megakadályozására, a gyakorlatban elégtelen a közös kül-, biztonság- és védelmi politika, nincs – és ez számunkra különös veszélyeket jelent – közös európai energiapolitika, eltérőek a mezőgazdasági politika korszerűsítésével és megújításával kapcsolatos álláspontok, akadozik a versenyképesség megerősítésére vonatkozó lisszaboni program végrehajtása, és az utóbbi idők ígéretes kísérletei ellenére továbbra is háttérbe szorulnak a polgárok mindennapi életében felmerülő olyan kérdések, amelyek megoldása pedig feltétlenül hozzátartozna a valóságos európai egység, az európai identitás és démosz megteremtéséhez.

A pénzügyi válság berobbanása azt is világossá tette, hogy az utóbbi években elindult folyamatok és erőfeszítések ellenére nincs egységes európai válasz a hitelválságra és a pénzügyi szolgáltatások szektorának beláthatatlan következmények kiváltására alkalmas megingására, sőt fenyegető összeomlására. Ma már mindenki előtt világos, hogy ezen a területen is új hatáskörök, eszközök és intézmények létrehozására, és mindezt megteremtő európai szintű szabályozásra van szükség. A közép-európai országoknak, ezen belül Magyarországnak is alapvető érdeke, hogy a felzárkózásunkhoz nélkülözhetetlen gyorsabb gazdasági növekedésünket ne hiúsítsák meg a pénzügyi szférából érkező, sok szempontból kezelhetetlennek tűnő válságok. Azt is láttuk, hogy az unió önmagában nem tudta (nem akarta) megmenteni Magyarországot a pénzügyi összeomlástól, ahhoz az IMF-re és a Világbankra is szükség volt.

Ha az Európai Unió nem tud gyorsan és további késedelem nélkül a valóságos problémákra összpontosítani, akkor szerepe a világban, s ezzel együtt érdekérvényesítő tevékenysége és befolyása nem erősödni, hanem gyengülni fog. Ez ellentétes az erős Európa megteremtéséhez fűződő alapvető magyar és közép-európai érdekekkel, amely a Fidesz Európa-politikájának középpontjában áll.

3. SZEREZZÜK VISSZA A POLGÁROK TÁMOGATÁSÁT AZ UNIÓS ÉPÍTKEZÉSHEZ. Az európai egység gondolata sokáig az európai elitek ügye volt, s nem vált tömegmozgalommá. Az elmúlt évek történései, különös tekintettel a sorozatos népszavazási kudarcokra, azt bizonyítják, az európai elitpolitizálás lehetőségei kifulladásra. A polgárok egyre több jelzést adnak, hogy részesei kívánnak lenni a döntéseknek, érteni akarják, hogy az unió vezetői miről hogyan határoznak, s nem kérnek az önmagáért való politizálásból. Ezért van szükség arra, hogy az

unió konszolidálja az elért eredményeket, stabilizálja döntéshozatali és intézményrendszerét, hogy végre valóban – ahogy arról az előző pontban szó esett – a mindennapi, mindenkit érintő problémákra koncentrálhasson. Az európai kormányoknak mindent el kell tehát követniük annak érdekében, hogy tevékenységük átlátható és érthető legyen, hogy döntéseiket mindenki megismerhesse és megérthesse. Európai parlamenti képviselőink már eddig is ennek szellemében tevékenykedtek, s a jövőben is így fognak eljárni.

4. VÉDJÜK MEG AZ EURÓPAI TÁRSADALMI MODELLT, AZ UNIÓ ÁLTAL EDDIG ELÉRT EREDMÉNYEKET. A XXI. század olyan erős kihívásokkal köszöntött ránk, melyek már az európai társadalmi modell túlélését veszélyeztetik. A nemzetközi gazdasági szintér új, erős vetélytársakkal bővült, megjelentek friss biztonságpolitikai, demográfiai és civilizációs kihívások, valamint a globális problémák is akut fenyegetést jelentenek. Az már egyértelmű, hogy csak közös európai fel lépés révén van esélyünk mindezzel szembenézni, de szükség van arra is, hogy tudatosítsuk: **a globálissá váló világ gazdaság nem kell hogy szükségképpen magával hozza a társadalmi modellek uniformizálását**; van európai út a problémák megoldására, az európai társadalmi modell életképes. Tudatosítsuk Európa polgáraiban, hogy az Európai Unió fennállásának több mint ötven éve alatt a világ legsikeresebb együttélési modellje lett. Számúzta területéről a háborút és gazdasági jólétet teremtett. Egyszerre szolidáris lassabban fejlődő tagállamaival, és vált a világ legnagyobb segélyezőjévé. Biztonságos és elegendő mennyiségű élelmiszerral látja el a lakosságot úgy, hogy világos politikát követ a génmódosított élelmiszerekkel és a hormonkezelt termékekkel kapcsolatban. Magas szintű egészségügyi, szociális és munkavédelmi előírásokat alkalmaz, kiáll a tisztességes kereskedelem, a környezet megóvása mellett, még ha ezek meg is drágítják a termelést. Mindez mára az európai társadalmi, gazdaságfejlesztési modell ismérvévé vált.

5. VÁLLALJUK ÉRTÉKEINKET. Az európai társadalmi modell megvédése nem képzelhető el anélkül, hogy értenénk, mik az integráció tartóoszlopai. A Fidesznek meggyőződése, hogy **az unió nemcsak érdek-, hanem érték-közösség is egyben**. Az unió az emberi méltóság tiszteletben tartása, a szabadság, a demokrácia, az egyenlőség, a jogállamiság, valamint az emberi és kisebbségi jogok elismerésének értékein alapul. Tagállamainak közös értéke a pluralizmus, a megkülönböztetés tilalma, a tolerancia, az igazságosság, a szolidaritás, a kulturális sokszínűség, valamint a nők és a férfiak közötti egyenlőség. Közös szellemi, erkölcsi, vallási örökségünk, hagyományaink az európai identitás forrásai. Ahhoz, hogy tisztában legyünk értékeinkkel és magabiztosan képviseljük

azokat, vissza kell térnünk a gyökereinkhez. Az európai nemzetek egysége a kereszténység és a humanizmus pilléreire támaszkodik; ez nem hitbeli kérdés, hanem történelmi tény. A kereszténység megtanította minket az emberi méltóság tiszteletben tartására és a szeretetre, a humanizmus pedig megtanította Európát arra, hogy az ember tudásvágya a civilizáció hatóereje. Közös értékeink, hagyományaink tisztelete adja Európa erejét, megtartásuk az európai nemzetek közös felelőssége. Ezekből táplálkoznak gondolataink a családról, a közösségről, az egymáshoz való viszonyulásról, de még a versenyről is; ezek révén alakult ki az európai társadalmi modell. A globális kihívásokra az Európai Unió az atlanti szövetséggel közösen tud megfelelő választ adni, hiszen velük közös értékeket vallunk. Ugyanakkor ez nem jelenti a társadalomfejlődési utak teljes összehangolását; nincs szükség Európa amerikanizálására, csak egy szoros, érték alapú, őszinte együttműködésre.

6. BIZTOSÍTSUK A KÖZÖSEN VALLOTT ÉRTÉKEK ÉS ALAPELVEK ÉRVÉNYESÜLÉSÉT. Az Európai Uniónak jelenleg a gyengeségei közé tartozik, hogy nehezen tud a saját maga által vallott értékeknek és elveknek érvényt szerezni. Egy országnak, amíg csak törekszik az unió tagjává válásra, komoly feltételrendszernek kell eleget tennie a jogállamiság, a demokrácia, az emberi és kisebbségi jogok betartása terén. Tagként azonban – mint azt Magyarország polgárai 2006 őszén keserűen meg is tapasztalták – már nincs ilyen szoros kontroll az országok felett. Ennek oka leginkább abban keresendő, hogy az unió intézményei félnek beavatkozni egy-egy kormány belügyeibe. A Fidesznek ugyanakkor meggyőződése, hogy **közös értékeink és elveink érvényre juttatását nem lehet mérlegelés tárgyává tenni.** Fel kell tehát ruházni az Európai Uniót olyan eszközökkel, hogy tagjait folyamatosan az értékek képviselőjére és az alapelvek betartására készítse; enélkül nincs erős Európa. Az Uniónak rendelkeznie kell emberi és kisebbségi jogi védelmi rendszerrel. Ellentmondás, ha elvárjuk az uniótól, hogy vegye rá a normakövetésre a tagállamok kormányait, de vonakodunk attól, hogy ehhez a szuverenitásunkat esetleg csorbító felhatalmazást adjunk.

Arra is szükség volna, hogy **az unió intézményei működtetésekor a jelenleginél sokkal szigorúbban tartsa be a pártatlanságra vonatkozó saját elveit.** Hogy ez jelenleg nem mindig érvényesül, arra a pénzügyi válság is bizonyítékul szolgál: ha az unió időben lép, ha egyes uniós tisztségviselők nem hagyják pártalapon a magyar kormányt éveken át trükközni a gazdasági adatokkal, ha nem adnak a szocialistáknak és szabad demokratáknak újabb haldéket az ügyek rendbetételére, akkor Magyarország nem jut 2008 őszéig az összeomlás szélére. A Fidesz tehát olyan uniót szeretne látni, ahol nem lehet

ügyeket elintézni „elvtársi telefonokkal”, átláthatatlan összefonódások és pártkapcsolatok révén. Meggyőződésünk, hogy a közösség működése ezáltal harmonikusabbá és következetesebbé válna, sőt nőne az unió hitelessége és a polgárok belé vetett bizalma is.

7. TÖBB HATÉKONYSÁGOT ÉS DEMOKRÁCIÁT A DÖNTÉSHOZATALBAN, VILÁGOS HATÁSKÖRÖKET. Az elmúlt másfél évtizedben az Európai Unió különleges – sokak szerint túlzott – figyelmet szentelt intézményrendszere korszerűsítésére és az új követelményekhez történő igazítására. Ennek oka egyrészt az volt, hogy döntően jogos bírálatok érték a közösség intézményrendszerét az átláthatóság hiánya, a demokráciadeficit, a mérsékelt hatékonyság és mindezek következtében a polgároktól történő eltávolodás okán, másrészt pedig valóban lényegesen változtak, ha másért nem, hát a tagállamok számának közel megkétszereződése következtében azok a feltételek, amelyek között az unió jelenlegi intézményrendszere kialakult. Az Alkotmányszerződés és a Lisszaboni Szerződés hibáktól és fogyatékoságoktól nem mentesen, de mindenekelőtt az integráció jogosan bíralt fogyatékoságait kívánta, illetve kívánja megoldani, vagy legalábbis enyhíteni. **Érthetőbb, átláthatóbb intézményrendszert, demokratikusabb döntéshozatalt** (mindenekelőtt az Európai Parlament hatáskörének bővítését, egyben a nemzeti parlamentek beleszólási lehetőségének erősítését), hatékonyabb nemzetközi fellépést céloztak azok a szerződések, melyekkel szemben éppen azok a bírálatok merülnek fel, amelyeknek a gyökeréül szolgáló gondokat maguk a szerződések megoldani próbálják. Gyakori vád például a Lisszaboni Szerződés nehezen érthető volta, de kevesen kísérlik meg összehasonlítani – például az unió és a tagállamok közötti hatáskörök megosztása területén – a jelenlegi helyzetet és a Lisszaboni Szerződés által megteremteni kívánt állapotot, éppen az átláthatóság és érthetőség szempontjából. A Fidesznek mindezek miatt meggyőződése, hogy a Reformszerződésre vagy legalább is annak tartalmára szüksége van az uniónak, ezért az ír népszavazás utáni helyzetre mielőbbi megoldást kell találni.

Európa polgárainak jólétét és biztonságát a nemzetállami keretek ma már nem garantálják kielégítően. Ezért van szükség az unió intézmények hatáskörének megerősítésére, de szigorúan csak azokon a területeken, ahol a közös cselekvés hatékonyabb, mint a nemzeti vagy nemzeti szint alatti fellépés. Ezért is lenne előnyös a Lisszaboni Szerződés hatálybalépése, mert az, mint arról már volt szó, minden korábbinál egyértelműbben elkülöníti, hogy mely kérdésekben van szükség a közös fellépésre, melyek a megosztott s melyek a kizárólagos nemzeti hatáskörök.

8. **GAZDASÁGI ÉRTELEMBEN IS TEGYÜK STABILÁ, EGYSÉGESEBBÉ ÉS DINAMIKUSABBÁ EURÓPÁT.** Ahhoz, hogy újra kiérdemeljük az emberek bizalmát az unióban, szükséges néhány komoly és lényeges lépés megtétele. Először is meg kell őriznünk bizalmunkat a közös pénzben. A közös európai gazdaság jövője szempontjából a legfontosabb a közös pénz; az **euróba vetett hit Európa legerősebb gazdasági fegyvere**. Ezért van az, hogy nemcsak az új tagok, hanem az egész unió érdeke, hogy minden tagállam teljesítse a maastrichti kritériumokat és belépjen az eurózónába. Másodsor, közös érdekünk, hogy **felgyorsítsuk az egységes piac kiteljesítését** a munkaerő és a szolgáltatások áramlása területén egyaránt, valamint hogy felgyorsítsuk az egyenlő elbánás elvének alkalmazását minden területen. Másképpen megfogalmazva, hogy lerövidítsük az új tagállamokra rótt átmeneti időszakokat, hogy azok mielőbb minden területen teljes jogú uniós tagokká válhassanak. Az európai gazdaságnak – komolyan véve a lisszaboni stratégiát – a **munkahelyteremtés** irányába kell elmozdulnia, hogy emelkedjen a foglalkoztatás szintje a kontinensen. Harmadsor, az uniónak képesnek kell lennie arra, hogy felvegye a versenyt a világ többi régiójával a foglalkoztatás, a munkahatékonyság, a termelékenység, a kutatás és fejlesztés eredményeinek alkalmazása terén. Folytassunk az európai szabályokkal összhangban levő patrióta gazdaságpolitikát, alapozzunk a **kis- és középvállalkozásokra**. A 2008 őszen kezdődött pénzügyi válsághoz fogható évtizedek óta nem volt, s ez a pénzügyi piacok nemzetközi és európai szabályozásának teljes felülvizsgálatát is szükségessé teszi. Negyedszer, **meg kell őrizni a közös agrárpolitikát**. Európa nem mondhat le arról, hogy elegendő és biztonságos élelmiszert állítson elő polgárai számára. Arra is törekednie kell, hogy a világkereskedelemben is az európaihoz közelítő szabályok szülessenek az élelmiszerek minőségére vonatkozóan. A vidékfejlesztési politika révén pedig el kell érni, hogy a vidéki lét ne jelentsen hátrányt. Ötödször, a tagállamok közötti szolidaritás erősítésével Európának növelnie kell belső kohézióját, hogy polgárai egyenlőbb eséllyel részesüljenek az uniós tagság hozzáadott értékéből. A **strukturális, regionális és kohéziós politikát fenn kell tehát tartani**; arra áldozva az unió egésze válik erősebbé.

9. **EGYSÉGES FELLÉPÉST A LEGÉGETŐBB KÉRDÉSEKBE: ENERGIA- ÉS KLÍMAPOLITIKA, ÉLELMISZERBIZTONSÁG, KUTATÁS-FEJLESZTÉS, DEMOGRÁFIA, BEVÁNDORLÁS.** Szembe kell végre néznünk a jövőnk leginkább fenyegető kockázatokkal. Ezek azok a kérdések, amelyek az embereket legjobban aggasztják. Ezek megoldását, a **közös európai politikák kidolgozását** nem halogathatjuk tovább. Ráadásul Európának arra is vállalkoznia kell, hogy példát mutasson a világnak, ahogy tette azt például a kiotói folyamat elindításakor vagy a Nemzetközi

Büntetőbíróság felállításakor. A közös költségvetés számára elegendő forrást csak igen vonakodva biztosítani akaró tagállamok figyelmét fel kell hívni arra, hogy **megfelelő pénzügyi eszközök biztosítása nélkül lehetetlen az új közös politikák működtetése**; enélkül minden erőfeszítésünk komolytalanná válik.

10. A GYAKORLATBAN IS MŰKÖDŐKÉPES KÖZÖS KÜL-, BIZTONSÁG- ÉS VÉDELEM-POLITIKÁT, ÉRTÉKALAPÚ BŐVÍTÉST. Régóta tudjuk, hogy amíg ezen a területen nincs előrelépés, addig a nemzetközi szinten Európa gyenge marad. Aki a kontinensen nagy tagállamnak számít, az is kicsi a globális világban, s nem számíthat arra, hogy céljait egyedül érvényre tudja juttatni. A közepes méretű államok pedig, mint amilyen a 10 milliós lélekszámú Magyarország is, csak az 500 milliós Európai Unió révén tudják elképzeléseiket hatékonyan megjeleníteni. Földrajzi elhelyezkedésünkéből fakadóan biztonságunk szavatolását is csak az euroatlanti közösséghez való tartozástól várhatjuk. Az unió kiterjesztésénél, vagyis az új tagok felvételénél pedig meggyőződésünk szerint abból kell kiindulni, hogy az Erópai Unió érték-, s egyben érdekközösség is.

11. NE LEGYENEK TABUK Végezetül a Fidesz annak híve, hogy ne legyenek az unió porondján érinthetetlen kérdések. Legyen szó akár a múlt, a XX. század bűneinek feltárásáról, az európai kisebbségek helyzetéről, vagy arról, hol húzódnak Európa határai, **adjunk teret az értelmes párbeszédnek és vitának**. Vonjuk be ebbe az unió polgárait, hallgassuk meg őket. Ismertessük meg Magyarország sajátos szempontjait, osszuk meg az európai közvéleménnyel a tapasztalatainkat. Hagyjunk időt, hogy megértsenek minket, ne várjunk azonnali eredményeket.

Fidesz európai néppárti képviselői az elmúlt öt évben egy ilyen Európai Unió megteremtésén munkálkodtak, s 2009-től is e célok és elvek mentén kívánnak tevékenykedni, tudásuk és munkájuk legjavát nyújtva.

2

UNIÓS SZAKPOLITIKÁK

Az értékek és a jog Európája

2.1. Értékek és célok az Európai Unióban

ÉRTÉKEINK ÉS AZOK ÉRVÉNYRE JUTTATÁSA Az Európai Unió értékei és céljai, melyek meghatározzák az unió számára a fő cselekvési területet és irányt, jelentős átalakuláson, gazdagodáson mentek keresztül az elmúlt évtizedek során. A kiindulópont nem változott: demokratikus, szabadságszerető országok közösségéről van szó, mely tiszteletben tartja az emberi és polgári jogokat, s a jogállamiság elvei szerint működik. Erről a Maastrichti Szerződés is szólt, ha nem is értékeknek, hanem a működés alapelveinek nevezve az előbbieket. A Lisszaboni Szerződéssel pedig megerősödne az unió értékek melletti elkötelezettsége, s bővülne is az értékek köre: az emberi méltóság tiszteletben tartása, a szabadság, a demokrácia, az egyenlőség, a jogállamiság, beleértve a kisebbségekhez tartozó személyek jogait, mind ide sorolnának.

A Fidesz számára mindig is kiemelkedő jelentősége volt annak, hogy **az Európai Unió értékközösséget jelent**. Európa küldetése nemcsak a globális rendszer emberibbé és igazságosabbá tételében, hanem a tömegdemokrácia intézményrendszerének megújításában is áll. A valóságtól egyre jobban elrugaszkodó jelzések, a politikai kommunikáció és marketing egyre nagyobb szerepe, a média világának általános színvonalcsökkenése nem fogja elősegíteni a demokrácia megújítását. **Európának mindenekelőtt értékekre van szüksége**, ezen belül

is arra, **hogy megújítsa az emberi jogokról vallott felfogását**. Be kell látnunk, hogy a korszerű társadalom csak a szubszidiaritás valóságos érvényesülése mellett működtethető demokratikusan. Az ember nemcsak egyén, hanem személyiség is; személyiségét pedig valamely közösséghez tartozás útján nyeri el és valósítja meg.

Mindezek alapján a Fidesz **előrelépésnek** tekinti, **hogy az unió** immár – amikor életbe lép a Lisszaboni Szerződés – **az értékei között említi a kisebbségi jogokat**, még ha nem is abban a formában, amely szerinte kívánatos volna. Sajnálatos, hogy az unió tagállamai egyelőre nem állnak készen arra, hogy közvetlenül a nemzeti kisebbségek jogairól lehessen beszélni, illetve hogy közösségi jogokról is szót ejthessünk. Olyan jogokról tehát, melyeket a kisebbségben élők csak közösségként tudnak gyakorolni, mint például a nyelvhasználat vagy az anyanyelvi oktatáshoz való jog. **A kollektív kisebbségi jogok értelmezése, az európai köztudatba emelése terén még rengeteg a teendők.** A legfontosabb, hogy a Lisszaboni Szerződéssel megteremtődik a jogi alap a problémakör napirenden tartására (ld. részletesebben a 2.4. fejezetben). A nehézségeket jól érzékelteti, hogy 2007-ben a Római Szerződés aláírásának 50. évfordulóján kibocsátott Berliini Nyilatkozat sajnálatos módon nem szólt a keresztény értékekről és a kisebbségvédelemről; beérte a nyelvek, kultúrák és régiók sokféleségére való hivatkozással. A fel nem vállalt identitás, a történelmi tények leszögezésétől való tartózkodás mindig a gyengeség jele. Közel három-éves uniós tagság után a jelenlegi magyar kormány nem volt képes hozzájárulni ennek kivívásához, immár tagként, „belülről”. Ez is bizonyítja, hogy gond van Magyarország érdekérvényesítő képességével, nincs kialakult tagállami arculatunk, erőtlen a fellépésünk, nincsenek szövetségeseink.

Az Európai Uniónak jelenleg az egyik gyenge pontja, hogy még mindig nehezen jut dűlőre önmagával értékeinek, identitásának értelmezése és megjelenítése kapcsán (lásd a kereszténységről folytatott vitát), illetve **hiányos az eszköztára** a saját maga által vallott értékek, elvek érvényre juttatásához. A Fidesznek meggyőződése, hogy **az uniónak túl kell jutnia az önmeghatározás időszakán, s nyíltan kell vállalnia értékeit és gyökereit**. Amíg ezt nem tudjuk megvalósítani, addig nem beszélhetünk erős Európáról.

Arról, hogy az emberi és polgári jogok betartatására az unióban ma még nincs egyértelmű eljárás, Magyarország polgárai is megbizonyosodhattak a 2006. október 23-i, a szocialista-szabaddemokrata kormány által vezérelt rendőri brutalitás kapcsán. Az események ugyanakkor komoly megütközést keltettek Brüsszelben, és példa nélküli, hogy az Európai Bizottság emberi jogi ügyben kérdést intézett egy tagállam, történetesen Magyarország kormányához.

A Gyurcsány-kormány kísérlete, hogy a nemzetközi szinten eltussolja a rendőrség embertelen fellépését a gyülekezési jogokat gyakorló ártatlan magyar állampolgárokkal szemben, a Fidesz európai parlamenti képviselőinek köszönhetően hiúsult meg. A rendszerváltás óta páratlan fizikai erőszakra felszólalásokban hívták fel a figyelmet az Európai Parlament plenáris ülésén, majd röviddel az események után a néppárti frakció szervezésében közmeghallgatásra került sor, ahol a civil jogászbizottság képviselői első kézből adhattak tájékoztatást a történetekről. Nem sokkal később Gál Kinga néppárti képviselő személyesen találkozott Franco Frattinivel, az Európai Bizottság igazságügyért felelős biztosával, aki a kompetens magyar hatóságokhoz fordult, felhíva a figyelmet az alapvető emberi jogok betartásának fontosságára, és információszolgáltatást kérve a történetekről. Ez, s a nemzetközi emberjogi szervezetek felé tett lépések is hozzájárultak ahhoz, hogy a Gyurcsány-kormány a kialakult európai nyomás hatására magyarázkodni kényszerült. Frattini biztos Budapestre is ellátogatott, hogy személyesen tájékozódjon az ügyben, s ez alkalommal találkozott az áldozatok képviselőivel. A szélesebb európai közvélemény is megismerhette az ügyet: a témában megjelent, független újságíró által készített tényfeltáró kiadvány angol nyelvű kiadásának megjelenését és bemutatását képviselőink támogatták az Európai Parlamentben.

A Fidesz meggyőződése: az Európai Unió nem habozhat, amikor arról van szó, hogy egyes kormányok megsértik az unió által vallott értékeket, legyen szó az emberi és polgári vagy a kisebbségi jogokról. Ki kell dolgozni azokat az eljárásokat, melyeket ilyen esetben alkalmazni lehet; egyetlen tagállam se bújhasson a be nem avatkozás nemzetközi jogi elve mögé.

ELŐRELÉPÉS AZ ALAPVETŐ JOGOK UNIÓS VÉDELME TERÉN Az emberi jogok uniós érvényre juttatása terén szerencsére voltak sikeres kezdeményezések is. A még 2000-ben kidolgozott, az uniós polgárok alapvető jogait összegző dokumentumot, az **Alapvető Jogok Chartáját** a Lisszaboni Szerződés kötelező erőre kívánja emelni. A charta hiánypótló, hiszen az uniónak eddig nem volt ilyen témájú saját dokumentuma, másrészt az eddigi legátfogóbb emberi jogi dokumentum, mivel elvek köré csoportosítva gyűjti össze a klasszikus emberi jogokon túl a gazdasági, szociális és kulturális jogokat is. Az alapító szerződésekbe kerüléssel a chartában foglaltak kikényszeríthetővé is válnak, s hivatkozhatóak az uniós és a tagállami bíróságok előtt.

Szintén előrelépés, hogy 2007. március 1-jén megnyílt Bécsben az **Európai Alapjogi Ügynökség**, amely arra hivatott, hogy nyomon kövesse az emberi jogok érvényesülését. A Tanács, a Parlament és a Bizottság közötti, hosszas vita

után megkötött kompromisszum eredményeként egy kompetens és egyben felelős európai intézmény jöhetett létre, amely képes a megfelelő szakmai hozzáértéssel, az alapelvekhez ragaszkodva és egyben hatékonyan kezelni az emberi jogi problémákat, így lehetősége van a gyors reagálásra súlyos jogsértés esetén. Az ügynökség létrejöttében kiemelkedő érdemeket szerzett Gál Kinga, aki a téma európai parlamenti jelentéstevője volt. Neki köszönhető, hogy az ügynökség kisebbségi kérdésekkel is foglalkozhat. Gál Kingát egyébként tevékenysége elismeréséül a 2008-as év európai parlamenti képviselőjévé választották. Az sem kérdéses, hogy a 2006. október 23-án Budapesten történtek vizsgálatot eredményeztek volna, ha már akkor működött volna az ügynökség.

Az alapvető jogok támogatásáról és védelméről szóló 2005-ös európai parlamenti jelentés, amelynek jelentéstevője Gál Kinga volt, fordulatot jelenthet az emberi jogok, alapjogok védelmét illetően. A jelentés arra a felismerésre épül, hogy az Európai Uniónak ki kell állnia az alapvető emberi jogok védelme és előmozdítása mellett. Ennek a szempontnak minden európai uniós szakpolitika és intézkedés kialakításában érvényesülnie kell. Az Alapjogi Ügynökség kiváló eszköz lehet arra, hogy az unió emberjogi politikájának minőségét és koherenciáját biztosítsa. Ezt csak úgy érheti el, ha hasznosítja az eddig e téren Európában felhalmozott tudást és tapasztalatot, illetve ha az ezen a téren már dolgozó hálózatok központjaként képes működni. Sikerült elfogadtatni, hogy a kisebbségi jogok érvényesítésének, gyakorlatba ültetésének jelentőségét kiemelje a jelentés, egy olyan átmeneti időszakban, amikor a közösségi alkotmányos garancia hiánya különösen sérülékennyé teszi ezt a közösségi jog által még nem kielégítően szabályozott területet. A jelentés elfogadása azt is jelenti, hogy az Európai Parlament hivatalosan elismeri: léteznek emberjogi problémák az unión belül, ezek közül pedig az egyik fontos megoldandó kérdés a kisebbségek problémáinak kezelése, amely feladatot a jelenleg létező intézmények nem tudták, nem tudják megfelelően ellátni.

Az Európai Unió aktív szerepet vállal a határain kívül történő emberjogi és alapjogi problémák, atrocitások békés úton való rendezésében, az európai elveknek a nemzetközi szervezetekben való következetes érvényesítésében. Így az EP Emberi Jogi Albizottságának tagjaként Gál Kinga néppárti képviselő aktívan befolyásolhatta az ENSZ Emberi Jogi Tanácsának létrejöttét, az ENSZ-ben kialakított uniós álláspontot vagy az uniónak egy-egy harmadik országgal fennálló kapcsolatát, következetesen kiállva az uniós alapértékek és az emberi jogok érvényesülése mellett. Talán ennek a következetességnek is köszönhető, hogy az albizottságot 2008 őszén nem engedték be Kínába.

A MÚLT ÉRTELMEZÉSE is szorosan kapcsolódik európai identitásunk, értékeink témaköréhez. Amíg egy közösség bizonytalan múltjának értelmezésében, amíg léteznek tabuk, addig nem tudhatjuk, pontosan kik is vagyunk. A XX. század történéseinek feltárása és a történetek helyretétele a fejekben még várat magára. A Fidesz rendkívül fontosnak tartja, hogy ez a szembenézés teljes körűen megtörténjen, hogy tisztán lássuk az elkövetett bűnöket, és méltó módon emlékezzünk az áldozatokra. Ebből a meggyőződésből kiindulva szerveztek a Fidesz európai parlamenti képviselői az 1956-os forradalom és szabadságharc ötvenedik évfordulójára – amely előtt indítványukra a plenáris ülés határozatban tisztelgett – Magyar Évet az Európai Parlamentben, kiállításokkal és konferenciákkal. Emellett kezdeményezték egy olyan emlékmű felállítását, amely Brüsszel európai negyedében fog tisztelegni a magyar forradalom hősei előtt, ezúton tudatosítva azt a tényt, hogy a magyar '56 kulcsfontosságú esemény volt a kontinens újraegyesüléséhez vezető úton. Szájer József és Schöpflin György néppárti képviselők társszerzői voltak annak a Prágai Nyilatkozatnak, amely egy egész Európát átívelő szemléletmód kialakítását sürgette a kommunizmus történelmi bűneinek tudatosítása terén, egyúttal pedig e bűnök vizsgálatát is az ún. Európai Emlékezet és Lelkiismeret Intézet létrehozását szorgalmazta. A közép- és kelet-európai kommunista titkosrendőrségek és hálózataik túléléséről, e hálózatoknak a demokráciát veszélyeztető jellegéről Schöpflin György rendezett konferenciát 2006 decemberében. A második világháború végének hatvanadik évfordulójáról elfogadott európai parlamenti határozatba pedig többek között fideszes kezdeményezésre került be az a tényszerű megállapítás, amely szerint számos nép számára a háború befejeződése a zsarnokság újabb, a sztálini Szovjetunió diktálta önkényuralom kezdetét jelentette. Történelmi áttörés, hogy az Európai Parlament – Szájer József és több más néppárti képviselő indítványára – 2009 áprilisában elfogadott határozatában javasolta augusztus 23-ának, a Molotov–Ribbentrop-paktum évfordulójának közös európai emléknaprá nyilvánítását. Az áldozatok előtti tisztelgésen túl a határozat elítéli a totalitarizmus minden fajtáját, kiemelve a kommunizmus által elkövetett bűnöket. A Fidesz képviselői álltak azon kezdeményezés mögött is, hogy az Európai Parlament új, 2009 elején átadott épületszárnyát Antall Józsefről, hazánkban a kommunizmus bukása utáni első szabadon választott miniszterelnökről nevezzék el.

A legfontosabb **célkitűzéseink** az értékek Európája érdekében:

1. Az Európai Unió érték-közösség, küldetése a globális rendszer emberibbé, igazságosabbá tétele, a tömegdemokrácia intézményrendszerének és az emberi jogokról vallott felfogásnak a megújítása.

2. A kisebbségben élők jogainak tiszteletben tartása ma már elismert érték; hosszú távon el kell érni, hogy a nemzeti kisebbségek közösségben gyakorolható jogait (nyelvhasználat, anyanyelven való oktatás) az Európai Unió beemelje a vívmányai közé.
3. Az uniónak ügyelnie kell arra, hogy értékeinek védelme ne csak papíron valósuljon meg, ezeket az értékeket az unió tagjaként egyetlen tagállam se sérthesse meg.
4. Az Európai Unió bátran nézzen szembe múltjával, beszélje ki az elkövetett bűnöket, és méltó módon emlékezzen az áldozatokra. Döntse le a tabukat. A XX. század történéseinek feltárása nélkül nem tudhatjuk, kik vagyunk.

2.2. Alapító szerződések, jog, intézmények

NEHÉZ ÚT AZ ALKOTMÁNSZERZŐDÉSTŐL A REFORMSZERZŐDÉSIG A hároméves munkával kidolgozott Alkotmányszerződés elbukása a francia és a holland népszavazáson 2005 májusában, illetve júniusában komoly próbatétel elé állította az Európai Uniót, s jelentősen megtépázta belső és külső tekintélyét. Az unió vezetőinek meg kellett érteniük a polgároktól kapott jelzést, hogy sokak véleménye szerint az unió ahelyett, hogy az őket leginkább érintő és érdeklő, elsősorban gazdasági és szociális kihívásokkal foglalkozna, Maastricht óta egy soha le nem záruló intézményi reformba és újabb bővítésekbe bocsátkozik. Be kellett látni, hiba volt alkotmánynak neveznünk azt, ami – különösen a szigorú jogi felfogás szerint – nem az, hanem egy új nemzetközi szerződés. Tagadhatatlan, hogy a népszavazási kudarc egy időre megakasztotta az európai építkezést, de úgy is tekinthetünk a négy évvel ezelőtti eseményekre, hogy Európa kapott egy lehetőséget az önvizsgálatra, hogy felmérje eddigi sikereit, kudarcait, és levonja a megfelelő tanulságokat.

Kétéves gondolkodási időszak után született meg a Lisszaboni Szerződés, amely megteremtette az unió hatékonyabb működésének jogi kereteit azáltal, hogy nagyrészt áttemelte az Alkotmányszerződés tartalmi elemeit, de kivette a szövegből a tagállami alkotmányokra emlékeztető kitételeket és a szimbolikát. Az unió lemondott az alapító szerződések egységesítéséről, tehát továbbra is két szerződés alapján fog működni. A szerződés alapján lehetőség nyílik az olyan területeken történő együttműködésre is, melyeken eddig nem létezett közös politika (pl. energiabiztonság), valamint megfelelő keretet teremt az unió

nemzetközi szerepvállalásához a megváltozott geopolitikai környezetben. Tekintettel azonban arra, hogy Írország 2008 júniusában elutasította a Lisszaboni Szerződés megerősítését, az unió szerződéses helyzete újra bizonytalanra vált. Az európai parlamenti választásokat ebből kifolyólag a jelenlegi szerződések alapján tartják. Az unió az új Európai Parlament felállítását követően is (remélhetően egy-két évnél nem tovább) a 2000-ben, tehát még közreműködésünk nélkül tető alá hozott Nizzai Szerződés alapján működik. A 2008. decemberi uniós csúcstalálkozó alapján ugyanakkor jó esély van arra, hogy egy olyan megállapodás jöjjön létre, amely megnyugtató választ ad az ír polgárok aggodalmaira, s lehetővé teszi számukra a szerződés elfogadását.

LISZABON – AMI ÚJ ÉS AMI VÁLTOZATLAN A Lisszaboni Szerződéssel vissza fogunk térni a szerződésmódosítások hagyományos rendszeréhez: a Lisszaboni Szerződés módosítani fogja a hatályos szerződéseket, az egyes változtatásokat vagy a korábbi EK-, vagy az EU-szerződésbe (teljes nevükön Szerződés az Európai Közösségről és Szerződés az Európai Unióról) beépítve. A két új szerződés, a Szerződés az Európai Közösség működéséről és a Szerződés az Európai Unióról megtartja ugyanakkor azt, amit az Alkotmányszerződés is előirányzott, nevezetesen az unió egységes jogi személyiségét és a pillérrendszer felszámolását. Megmarad ugyanakkor a különbség az egykori pillérek – a közösségi, a kül- és biztonságpolitikai, valamint a bel- és igazságügyi együttműködés (pontosabban a büntetőügyek terén való rendőrségi és igazságügyi együttműködés) – területén való fellépés tekintetben. Így például az unió hatásköreinek meghatározásánál különálló kategóriát képvisel a közös kül- és biztonságpolitika; e téren továbbra is egyhangúságra van szükség egy európai határozat (Tanács, illetve Európai Tanács általi) elfogadásához. A harmadik pillért ennél jóval nagyobb mértékben olvasztja be a Lisszaboni Szerződés az egységes intézményi és döntéshozatali struktúrába, hiszen főszabályként itt is a rendes törvényalkotási eljárás alkalmazását írja elő. (Vagyis általánossá teszi az együttdöntési eljárást, rendeletek és irányelvek alkotását, megszüntetve a nemzeti vétó lehetőségét.) A speciális tagállami érdekek védelmére azonban megjelenik a vészfékzáradék intézménye.

ERŐSEBB ÉS HATÉKONYABB INTÉZMÉNYEK A Lisszaboni Szerződés jelentősen módosítaná az unió intézményeinek működését, és több új intézményt vezetne be. Először is növekedne általa az **Európai Parlament** jelentősége. Lényegesen bővülnének az együttdöntés útján gyakorolt hatáskörök (az eddigi 30-ról 73-ra nőne ezek száma, például a szolgáltatások, a bevándorlás és migráció, a mezőgazdaság, a strukturális és kohéziós alapok kérdéseiben is így születnének a döntések), és a szerződés hatálybalépésétől **a Parlament** azonnal **valóságos**

törvényhozó szervvé válna. Az Európai Parlament létszáma 750 képviselő + elnök lenne. Magyarország 2009-től a Lisszaboni Szerződés értelmében ugyanúgy 22 képviselőt küldhetne az unió parlamentjébe, mint a most hatályos rendelkezések (a csatlakozási szerződéssel módosított Nizzai Szerződés) alapján. Fontos, hogy bár a 2004–09-es ciklushoz képest kettővel kevesebb képviselőnk lenne, de érvényesülne az egyenlő elbánás elve a tagállamok között (a nem módosított Nizzai Szerződés e követelménynek nem felelt meg). Így a hasonló lakossággal rendelkező országoknak azonos számú képviselőjük lenne az Európai Parlamentben. 2014 után az **Európai Bizottság** létszáma a Lisszaboni Szerződés alapján a tagállamok számának kétharmada lenne, a tagállamok egyenjogúságát tiszteletben tartó egyenlő rotáció alapján. A Lisszaboni Szerződés alapján azonban az Európai Tanács egyhangú döntése esetén továbbra is lehetőség nyílik a jelenlegi rendszer fenntartására, amely alapján minden tagállam egy biztost delegálhat a Bizottságba. A Nizzai Szerződés szerint viszont a következő – 2009-ben megválasztott – Bizottságban kevesebb biztos lehet csak, mint tagállam. Elképzelhető, hogy a Lisszaboni Szerződés hatálybalépéséig meghosszabbítják a jelenlegi Bizottság mandátumát. A Bizottság elnökét az új szerződés alapján az európai parlamenti választás eredményének figyelembevételével kellene megválasztania az Európai Parlamentnek, ami jóval demokratikusabb a jelenlegi rendszernél, melyben az Európai Tanács jelöli a személyt az Európai Parlament számára. El kell ismerni, a **tanácsbeli döntéshozatali rend** a Lisszaboni Szerződéssel sem lenne tökéletes: bevezetnék ugyan a jóval demokratikusabb kettős többség elvét (az országok és a lakosság száma alapján) a jelenlegi súlyozott szavazati rend helyett, de az új ioanninai formula* továbbra is számos blokkolási lehetőséget kínál a tagállamok számára.

A reformokra tehát nem egy időben kerül sor. A csökkentett létszámú Bizottság 2014-ben állna majd fel, a minősített többséget váltó kettős többség végleges bevezetése pedig 2017-től történne meg. Az Európai Parlament szerepe pedig már a szerződés hatálybalépésétől jelentősen erősödne az együttdöntés általánossá tételével. Ideiglenesen borulna az intézményi egyensúly: az Európai Parlament azonnal, a Bizottság 2014-től, a Tanács 2017-től válna erősebbé és

* Az új formula szerint 2017. március 31-ig a népesség legalább 75 százalékát képviselő tagállamok, illetve a nem bizottsági előterjesztések esetén alkalmazandó eljáráskor a szükséges blokkoló kisebbséghez kellő tagállamok legalább 75 százaléka (ami a 27 tagú unió esetében 6 országot jelent) kérheti, hogy a Tanács függesse fel a döntéshozatalt. 2017. április 1-jétől ugyanez a mechanizmus alkalmazandó, de a fenti arányok az alábbiak szerint módosulnak: a népesség legalább 55 százaléka vagy a nem bizottsági előterjesztések esetén alkalmazandó eljáráskor szükséges tagállamok legalább 55 százaléka (ez 27 tagú unió esetében 5 országot jelent) ellenezheti valamely aktusnak a Tanács által minősített többséggel történő elfogadását.

hatékonyabbá. Mindezek következtében **a 2009-es európai parlamenti választásnak minden korábbinál nagyobb a tétje.**

A LISSZABONI SZERZŐDÉS ALKALMAZÁSA EGY SOR TOVÁBBI INTÉZMÉNYI KÉRDÉS RENDEZÉSÉT IGÉNYLI. A Lisszaboni Szerződés új intézményeket is bevezetne. Az **Európai Tanácsnak** például két és fél évre minősített többséggel megválasztott **elnöke** lenne. Fő feladatai: elnökli az Európai Tanács üléseit, a saját szintjén ellátja az unió külső képviseletét a közös kül- és biztonságpolitikához tartozó ügyekben, biztosítja az Európai Tanács munkájának folyamatosságát. Kilenc helyett tíz tanácsi formáció lenne továbbá az **Általános és Külügyek Tanácsának kettéválasztásával**. A Külkapcsolatok Tanácsa állandó elnököt kapna az unió **külügyi és biztonságpolitikai főképviseelője** személyében (korábbi tervek szerint az uniós külügyminiszter). A legfontosabb tanácsi formáció az Általános Ügyek Tanácsa (ÁÜT) lenne. Felállna az **Európai Külügyi Szolgálat**. Formalizálná a másfél éves, ún. **csoportos elnökség** intézménye: 2007. január 1-je óta 18 hónap alatt három ország közösen látja el az elnöki tiszteket, közös program alapján, ugyanakkor önálló mozgástérrel az elnökséget ténylegesen jelentő fél év során.

A Lisszaboni Szerződésben szabályozott és létrehozott intézmények, illetve az abban meghatározott elvek és tételek tényleges alkalmazása egy sor további intézkedés (uniós jogszabály, intézményközi megállapodás stb.) elfogadását igényli. Így több intézményi kérdésben kell kidolgozni részletes szabályokat annak érdekében, hogy az új intézményrendszer működőképessége biztosított legyen.

Meg kell határozni az Európai Tanács elnökének pontos feladatkörét. A legfontosabb kérdés: ki készíti elő az Európai Tanács ülését, az Általános Ügyek Tanácsa vagy az Európai Tanács elnöke? Tisztázni kell továbbá az Európai Tanács elnöke és a Bizottság elnöke közötti kapcsolatot, illetve a főképviseelő és az Európai Tanács elnöke közötti pontos feladatmegosztást. Az új intézmény bevezetésének következménye: az unió elnökségét ellátó tagállam miniszterelnökének nem lesz kulcsszerepe az Európai Tanács üléseinek levezetésében. Mindezen kérdések tisztázásában az Európai Parlament aktív szerepet játszik.

Ki kell alakítani az unió külügyi és biztonságpolitikai főmegbízottja szerepét és hatáskörét. Ki kell építeni a külügyi szervezetet, és mindenekelőtt elő kell segíteni az ezek mögött álló közös biztonság- és védelmi politika megteremtését. Koszovó ennek a lehető leglátványosabb kudarcát mutatta be; világossá vált, hogy a közös értékeket és az ezeket kifejező nemzetközi jogi normákat is eltérően közelítik meg a tagállamok, éspedig alapvetően belpolitikai jellegű, eltérő

érdekeik és félelmeik alapján. Mít fog képviselni ilyen körülmények között a főmegbízott és melyik álláspontot fogja adott esetben képviselni az egységes külügyi szervezető?

ERSŐSÖDŐ DEMOKRATIKUS ELLENŐRZÉS LISSZABONTÓL FÜGGETLENÜL IS Az Európai Parlament és a Tanács által közösen elfogadott uniós jogszabályok végrehajtása (*komitológia*) az Európai Bizottság feladata. A végrehajtást mindeddig csupán a 27 tagország kormányából álló Tanács felügyelte. Egy új uniós jogszabálynak köszönhetően azonban az Európai Parlament is szerephez jut a végrehajtás ellenőrzésében: lényegében vétójogot kap arra az esetre, ha az Európai Bizottság végrehajtási intézkedéseivel nem ért egyet. Ez az új európai parlamenti jogosítvány a brüsszeli bürokrácia ellenőrzésére alkalmas eszköz; általa az unió polgárai, közvetlenül választott képviselőiken keresztül, ellenőrzést gyakorolhatnak majd az Európai Bizottság ma még gyakran nehezen átlátható végrehajtási rendeletei fölött. Az új ellenőrzési eljárás bevezetése az Európai Unió gyakran emlegetett demokratikus hiányosságainak felszámolására irányul. Évek óta tartó, nehéz és hosszú tárgyalásokon tudták kiharcolni ezt az új parlamenti ellenőrzési jogukat a képviselők; magyar részről ebben a munkában Szájer József fideszes képviselő vett részt. A parlamenti vétójog alkalmas arra, hogy a képviselők élni tudjanak olyan eszközökkel, amelyek által csökkentik az európai bürokráciát, biztosítják a demokratikus kontrollt és az európai intézmények egyensúlyát.

ÉRDEKÜNK A LISSZABONI SZERZŐDÉS MIELŐBBI HATÁLYBA LÉPÉSE. Az új szerződés demokratikusabbá és cselekvőképesebbé teszi az Európai Uniót. Paradox módon az írek azt a szerződést büntetik, amelynek révén az unió demokratikusabban és hatékonyabban tudna döntéseket hozni, rugalmasabban tudna reagálni az emberek mindennapjait érintő gazdasági, társadalmi és politikai kihívásokra. Általa megteremtődne az esély a közös fellépésre az olyan globális problémákkal szemben, mint a gazdasági válság kezelése, a globális pénzügyi rendszer elégtelen működése, a klímaváltozás, az energiaellátás, a szervezett bűnözés. Az európai értékek és érdekek védelmét és érvényesítését a világban is elősegítené a szerződés. A polgárok és a nemzeti törvényhozások is nagyobb beleszólást kapnának az uniós ügyekbe: ha összegyűlik egymillió polgár aláírása, az Európai Bizottságnak meg kell vizsgálnia, hogy kezdeményez-e jogalkotást a polgárok által óhajtott olyan kérdésben, amelyben az unió rendelkezik valamilyen hatáskörrel.

A Lisszaboni Szerződés összességében kedvező Magyarország számára – گردülékenyebbé válik az unió közös döntéseinek folyamata, markánsabban

meg tudnak jelenni az egyéni (tagállami) sajátosságok az egyre heterogénebb közösségben. Az intézményi reformok legfőbb következménye a nagy tagállamok jelenlegi formális befolyásának erősödése. Magyarország formális érdekérvényesítési lehetőségei tehát csorbulnak, de valójában intézményesül a nagy tagállamok jelenlegi informális befolyása. Felértékelődnek tehát a nagy tagállamokkal fenntartott kapcsolatok és a velük kötött eseti szövetségek mind a döntések elfogadása, mind a kedvezőtlen döntések megakadályozása tekintetében. Szűkül ugyanis a tagállami vétó alkalmazásának lehetősége, de regionális és helyi megoldások is lehetővé válhatnak a korábbi univerzális (a közösség teljes egészére kiterjedő) megoldások helyett. **Felértékelődik a tartós és eseti szövetségépítés**, a szövetségesek folyamatos keresése, a kétoldalú kapcsolatok megerősítése iránti igény. Minden fontos kérdésben előre fel kell majd mérni, hogy melyek azok a tagállamok, amelyeknek a támogatására számíthatunk, és hogyan érvényesülhet ez a többség és a kisebbség számításánál. A Lisszaboni Szerződés növeli a szövetségek és a szövetségesek jelentőségét a megerősített együttműködés könnyített és várhatóan szélesebb körben történő alkalmazása miatt is.

TÖREKEDJÜNK AZ EURÓPAI KÖZPONTHOZ TARTOZÁSRA Mivel Magyarország egy erős és sikeres Európai Unióban érdekelt, a legfontosabb, hogy legjobb tudásának megfelelően hozzájáruljon az európai együttműködés elmélyítéséhez. Addig azonban nem lehet érdemben beszélni a jövőben esetlegesen megindított megerősített együttműködésekhez történő csatlakozásról, amíg az ország nem képes a már működő kooperációkhoz felzárkózni. Mindent meg kell tenni tehát, hogy Magyarország minél hamarabb az euróövezet tagja lehessen, valamint a jövőben is törekedni kell – természetesen érdekeinknek megfelelően – a minél teljesebb körű együttműködésre.

ÚJ SZÖVETSÉGESI POLITIKÁT Mindehhez Magyarországnak át kell tehát tekintenie kétoldalú kapcsolatainak egész rendszerét. Fel kell mérni, hogy milyen területen mely tagállamokra építhetünk. Ebben a megközelítésben is meg kell vizsgálni a közép-európai, illetve visegrádi együttműködés új élettellel való megtöltésének lehetőségeit, a kis és közepes tagállamokkal történő együttműködés esélyeit, de különös figyelmet kell szentelni például a magyar–lengyel, magyar–román, magyar–osztrák kapcsolatoknak is. A vizsgálatot az egyes szakpolitikák esetében külön-külön kell elvégezni, jó példa erre a mezőgazdaság, a kohéziós politika és az energiapolitika. Szóba jöhet az adópolitika is, ahol az adóügyi biztos már jelezte, hogy ha az egyhangúság követelménye miatt elképzelései nem valósulnak meg, a megerősített együttműködést fogja kezdeményezni. (Korántsem biztos, hogy Magyarország ebben érdekelt.)

MAGYAR VEZETŐKET AZ UNIÓS INTÉZMÉNYEKBE 2009-ben mintegy 15 kulcspozíciót kell betölteni az Európai Unió intézményeinél. Ilyen posztok az Európai Parlament elnöke és alelnökei, az Európai Bizottság elnöke, a Tanács főtitkára, a Tanács főtitkárhelyettese. A Lisszaboni Szerződés hatálybalépése esetén meg kell választani továbbá az Európai Tanács elnökét, az unió kül- és biztonságpolitikai főképviselőjét és egyebek mellett a Külkapcsolatok Tanácsa munkacsoportjainak elnökeit is. Magyarországnak el kell érnie, hogy az uniós vezetők között egy közepes államnak megfelelő szinten képviseltethesse magát. A mindenkor magyar kormány pedig ne használja többet politikustemetőnek az uniós posztokat. Ehhez megfelelő minőségű jelölteket kell tudnunk állítani, akik nemzeti közti tekintélyt és összemzeti támogatást élveznek. A Fidesz továbbá szorgalmazni fogja, hogy a Lisszaboni Szerződés hatálybalépésétől függetlenül az Európai Bizottság elnökének jelölésére az európai parlamenti választásokat követően kerüljön sor, annak érdekében, hogy a jelölt személyét a választások utáni legerősebb csoport adja. A Lisszaboni Szerződés hatálybalépésekor pedig arra kell törekedni, hogy az Európai Tanács elnökének kiválasztásában tükröződjene az Európai Tanács akkori politikai összetételének arányai.

VALÓS TÖRVÉNYHOZÁSI KONTROLLT ITTHON UNIÓS ÜGYEKBE Az Alkotmány-szerződés bukásának nyertesei is voltak; a nemzeti parlamentek ugyanis a Lisszaboni Szerződés révén további jogosítványokhoz jutottak. Továbbra sincs uniós szándék arra nézve, hogy egységesítsék azokat a tagállami törvényhozási eljárásokat, amelyek révén a parlamentek ellenőrzik saját kormányuk integrációs tevékenységét (a Lisszaboni Szerződés ki is mondja, hogy a kormányok a nemzeti parlamentjüknek, illetve polgáraiknak tartoznak felelősséggel), de a lehető legszélesebb körű tájékozódáshoz és az állásfoglaláshoz való jogukat, a hatáskör-túllépés elleni fellépés lehetőségét, az alapító szerződések felülvizsgálatának jóváhagyását, a szabadság, a biztonság és a jog tárgykörébe tartozó kérdések nemzeti parlamenti felügyeletének szükségességét minden eddiginél világosabban leszögezi az új megállapodás. További új elem, hogy az uniós csatlakozási kérelmek benyújtásáról is tájékoztatni kell a nemzeti parlamenteket. A törvényhozások a korábbi hat hét helyett főszabályként nyolc hétig folytathatják vizsgálódásaikat, s addig az adott kérdésben nem születet döntés Brüsszelben. Az arányosság és a szubszidiaritás elvének tiszteletben tartását ellenőrizhetik a parlamentek, s amennyiben a kamarák harmada úgy ítéli meg, hogy az unió túllépett a hatáskörén, az Európai Bizottságnak felül kell vizsgálnia az előterjesztést. Ha pedig a kamarák egyszerű többsége erre a véleményre jut, s a Bizottság fenntartja a korábbi tervezetet, akkor a Tanácsnak és az Európai

Parlamentnek kell döntést hoznia a jogszabálytervezetnek a szubszidiaritás elvével való összeegyeztethetőségéről.

Mindezek következtében újra kell gondolnunk az Országgyűlés integrációs ügyekben betöltött szerepét is. 2004-ben, közvetlenül a csatlakozás után fogadta el a magyar parlament a 2004. évi LIII. törvényt, illetve a vonatkozó hárszabálymódosítást, az Alkotmány értelmében a 2/3-os szabály alapján. A konszenzuskényszer egy papíron középerős magyar ellenőrzési modellt eredményezett: a kormány elvileg az Országgyűlés állásfoglalásának alapulvételével köteles tárgyalni Brüsszelben, s amennyiben attól eltér, arról azonnal értesítenie kell a Házat. A gyakorlatban azonban **az Országgyűlés nem vált tényezővé a magyar uniós politikában**. A kormány könnyedén „letudja” tájékoztatási és egyeztetési kötelezettségét, mert a képviselők igen kevés elvárást fogalmaznak meg, s még a törvény betartását vagy megsértését sem követik figyelemmel. Ennek következtében **jelenleg gyakran jelentős késéssel születnek semmitmondó parlamenti állásfoglalások Magyarországon az uniós jogszabálytervezetekről**.

A Lisszaboni Szerződés újításai elvileg átvehetők a jelenleg hatályos törvényi szabályozás keretében. A kérdés tehát inkább az, szándékozzuk-e komolyan venni az Országgyűlés jogosítványait, azaz valós parlamenti kontroll alá kívánjuk-e helyezni az ország integrációs politikáját. Figyelembe kell venni azt is, hogy a szocialista-szabaddemokrata kormány gyenge brüsszeli és itthoni szereplése következtében uniós tagságunk támogatottsága folyamatos csökken; az emberek egyre szkeptikusabban szemlélik az európai folyamatokat, azokat túllük túlzottan távol levőnek vélik, melyekre semmilyen hatásuk nem lehet. E veszélyes tendencia megfordítása érdekében, valamint az átláthatóság, a demokrácia mindennapokban való megteremtése, az elszámoltathatóság iránti elkötelezettségünk révén egyértelmű, hogy **hatékony, s nem csak papíron megvalósuló parlamenti ellenőrzésre van szükség uniós ügyekben**.

Ennek garanciája, ha az Országgyűlés Európai Unió Ügyek Bizottsága a brüsszeli Tanács-ülések előtt és után ténylegesen beszámoltatja az illetékes kormánytagot, ha a szakbizottságok több szakértelemmel viszonyulnak a tárgyalásra kapott témákhoz, illetve ha megalapozott parlamenti állásfoglalások születnek, még hozzá olyan időpontban, amikor azok még érdemben tudják befolyásolni a kormány brüsszeli tárgyalási pozícióját. Ehhez az szükséges, hogy az Országgyűlés már a tanácsi munkacsoporti szintű tárgyalások kezdetén megfelelő információhoz jusson, s már akkor elkezdje kialakítani a saját véleményét.

A megfelelő parlamenti ellenőrzés, a korrekt kormány-Országgyűlés együttműködés, a közvetlenül választott képviselők aktív bekapcsolódása által kiérleltebbé válhat a brüsszeli magyar tárgyalási álláspont, a kormány biztos itthoni háttérrel rendelkező partnereivel, valamint közelebb vihetjük az uniós ügyeket a polgárokhoz.

MIELŐBBI MEGOLDÁST AZ INTÉZMÉNYI KÉRDÉSEKRE A Fidesznek meggyőződése, hogy az Európai Unió nem engedhet meg magának egy újabb, elhúzóó intézményi válságot. Az ír népszavazás eredményét teljes mértékben tiszteletben kell tartani, de az Írország sorsára kell hogy vonatkozzon. Az ír népszavazás kimenetele nem akadályozhatja az Európai Unió többi tagállamát abban, hogy továbbvigyenek egy több mint fél évszázados sikeres folyamatot, melyhez Magyarország csak a közelmúltban csatlakozhatott. A ratifikációs folyamatot folytatni kell tehát egészen addig, míg a szerződést 26 ország törvényhozása megerősíti.

Az Európai Tanács 2008. december 11–12-i ülésén a tagállamok állam- és kormányfői közös nyilatkozatban tettek ígéretet arra, hogy Írország (illetve valamennyi tagállam!) jogi garanciákat fog kapni a következő három kérdésben:

- A Lisszaboni Szerződés egyetlen rendelkezése sem változtatja meg semmilyen mértékben, egyetlen tagállam számára sem az unió adópolitika tekintetében fennálló hatásköreit. (Tehát e hatásköröket csak egyhangú döntéssel lehet módosítani.)
- A Lisszaboni Szerződés nem érinti a tagállamok biztonság- és védelmi politikáját, ideértve Írország hagyományos semlegességi politikáját is.
- Az ír alkotmánynak az életre, az oktatásra és a családra vonatkozó rendelkezéseit semmilyen mértékben nem érinti az a tény, hogy a Lisszaboni Szerződés jogilag kötelező erővel ruházza fel az Európai Unió Alapjogi Chartáját.

A kilátásba helyezett nyilatkozatokat a Tanács elkészíti, és ezt követően – tehát már a júniusi európai parlamenti választások után – sor kerülhet – előreláthatólag 2009. október végén – az újabb ír népszavazásra. A jelenlegi közvélemény-kutatási adatok arra utalnak, hogy döntően a válság következtében megváltozott az írek álláspontja az európai integrációról, és ezen belül a Lisszaboni Szerződésről is. Jelenleg hozzávetőleg kétszer annyian támogatják a szerződés ratifikációját, mint amennyien ellenzik azt.

Az írek megnyugtatását célzó nyilatkozatok és azok jogi erőre emelése egyébként korántsem hátrányos a többi tagállam, elsősorban Magyarország szempontjára.

ból. A magyar nemzeti érdekek is a jelenlegi helyzet fenntartása mellett szólnak az adópolitika területén, és az emberi életre, oktatásra és családra vonatkozó nyilatkozat a számunkra is fontos lehet a jövőben, hiszen nyilvánvaló, hogy az ír alkotmányra történő kifejezett hivatkozás nem jelenti azt, hogy ugyanezeket az alapelveket a többi tagállam tekintetében nem kell érvényesíteni. Ez a nyilatkozat tehát adott esetben védelmet jelenthet az Európai Bíróságnak az esetleges próbálkozásaival szemben, amelyek beavatkozást jelentenének a tagállamok, így Magyarország alapvető érték- és alkotmányos rendjébe.

Ha a jelenlegi intézményi patthelyzetet nem oldjuk fel gyorsan és nagyobb bonyodalmak nélkül, akkor szükségszerűen újra előtérbe kerül az unión belüli élcsapat, a kemény mag kialakításának terve. A pénzügyi és kormányzati válsággal küszködő Magyarországnak semmi esélye nincs arra, hogy ennek az európai élcsapatnak részese legyen. A történelmi esélyt a felzárkózásra pedig nem szalaszthatjuk el.

A jelenlegi válság rá kell hogy ébressze az európai nemzeteket arra, hogy saját nemzetük sikere összekapcsolódik Európa jövőjével és sikerével. Tovább kell haladnunk azon az úton, amely a közösségi jogok tiszteletben tartásának, a területiség és a centralizáció oldásának, a közösségi önrendelkezés és autonómia elismerésének, a valóságos szubszidiaritás megvalósításának és mindezen keresztül a demokratikus értékek minőségi megújításának irányába vezet.

A legfontosabb **célkitűzéseink** az alapító szerződésekkel, az uniós joggal és intézményekkel kapcsolatosan:

1. Az unió jusson túl az intézményi válságon, zárja le az alapító szerződések folyamatos felülvizsgálatának időszakát. Szilárdítsa meg az elért eredményeket, koncentráljon az emberek mindennapi problémáira.
2. Mielőbb lépjen hatályba a Lisszaboni Szerződés, mert általa erősebbé, demokratikusabbá és hatékonyabbá válna az Európai Unió, rugalmasabban tudna reagálni az emberek mindennapjait érintő gazdasági, társadalmi és politikai kihívásokra. A szerződés révén az unió könnyebben és egységesebben tudna fellépni a gazdasági válság kezelése, a globális pénzügyi rendszer szabályozása, az energiaellátás biztosítása, a klímaváltozás és a szervezett bűnözés elleni küzdelem, az európai értékek és érdekek védelme és érvényesítése terén, valamint a polgárok és a nemzeti törvényhozások is nagyobb beleszólást kapnának az uniós ügyekbe.
3. A jobb magyar érdekérvényesítés érdekében építsünk új szövetségi politikát.

4. Törekedjünk az európai központhoz, a belső körhöz tartozásra, vegyünk részt a lehető legtöbb uniós együttműködésben, hogy hallatni tudjuk a hangunkat.
5. Érjük el, hogy minél több magyar dolgozzon az uniós intézményekben és töltsön ott be vezető tisztséget.
6. Gondoljuk újra az Országgyűlés szerepét uniós ügyekben; a törvényhozási kontroll ne csak papíron valósuljon meg.
7. Tovább kell haladnunk azon az úton, amely a közösségi jogok tiszteletben tartásának, a területiség és a centralizáció oldásának, a közösségi önrendelkezés és autonómia elismerésének, a valóságos szubszidiaritás megvalósításának és mindezen keresztül a demokratikus értékek minőségi megújításának az irányába vezet.

2.3. A szabadság, biztonság és jog érvényesülésének térsége

AZ EURÓPAI UNIÓNAK KIEMELT FELADATA POLGÁRAI SZABADSÁGÁNAK ÉS BIZTONSÁGÁNAK GARANTÁLÁSA A Maastrichti Szerződéssel 1993-ban elindított bel- és igazságügyi együttműködés 2004-ben a Hágai Program meghirdetésével vált igazán konkrétá, és vezetett el oda, hogy ma már a szabadság, biztonság és jog térségéről beszélhetünk az unióban. Az egyre veszélyesebbé váló világban a többi tagállammal való mind szorosabb együttműködés révén érhetjük csak el, hogy Magyarország polgárai biztonságban legyenek, hogy az uniós szerződések által garantált jogait szabadon gyakorolhassák és érvényesíthessék. Szolidárisnak kell tehát lennünk a többi tagállammal külső és belső biztonsági problémák esetén; az egységesülő Európában a terrorizmus, a határokon átnyúló bűnözés, a korrupció, az illegális bevándorlás ellen csak közösen tudjuk sikerrel felvenni a harcot.

ELMÉLYÜLŐ EGYÜTTMŰKÖDÉS Az Európai Unió jelenleg is dolgozik egy **közös bevándorlási politika** létrehozásán; az Európai Tanács 2008. október 15-én, tanácsi következtetések formájában fogadta el a Bevándorlási Paktumot, amely rögzíti a tagállami és közösségi hatásköröket, a migrációs és menekültügyi politika további harmonizációjának irányait, kereteit. 2010-ig minden bizonnyal **új menekültügyi rezsím** kerül bevezetésre. **A külső határok védelme** minden korábbinál nagyobb hangsúlyt kap. 2005-ben létrejött az Európai Határőrizeti

Ügynökség (Frontex), amelytől a tagállamok határőrizeti szervei közötti együttműködés hatékonyságának növekedését várjuk. Sajnálatos, hogy a magyar kormány nem tudta elérni, hogy az ügynökség székhelye Magyarországon legyen. Sajátos földrajzi helyzetünkéből következően e területeken komoly feladataink adódnak. Egyrészt keleti és déli határaink minden bizonnyal még jó ideig az unió külső határát jelentik, és mivel a fő migrációs útvonalak mentén helyezkedünk el, elsősorban **tranzitország**-szerepünk jelentős. Másrészt mivel nagyszámú magyar kisebbség él az unió határain kívül, e kérdéskör érdekeink szerinti uniós kezelésében óriási a felelősségünk.

SZÖVETSÉGÉPÍTÉSRE VAN SZÜKSÉG A Lisszaboni Szerződés hatálybalépése esetén megváltozik a döntéshozatali rend e területen: a nemzeti szuverenitás köréből – kevés kivételtől eltekintve – több kérdés szabályozása az unió szintjére helyeződik át. A határőrizet, a rendvédelem, a büntetőjog és büntetőeljárás-jog egyes kérdéseiről a stratégiai vitákat például a nemzeti szint helyett ma egyre inkább európai keretben folytatják le. Ez azt jelenti, hogy a számunkra prioritást élvező kérdésekben is **csak több tagállam szövetségesként történő megnyerése révén tudjuk érdekeinket érvényesíteni**. Így a Fidesz nagy hangsúlyt helyez a nemzeti érdekérvényesítésre mind a Tanácsban, mind pedig az e kérdésekben már társ-jogalkotóvá váló Európai Parlamentben, és ennek érdekében szorgalmazza szövetségek kialakítását azon tagállamokkal, amelyeknek hasonlóak a prioritásaik.

SZABAD MOZGÁS AZ UNIÓN BELÜL A 2004-es csatlakozáskor Magyarország polgárai még nem kapták meg az unión belüli, határellenőrzés nélküli szabad mozgás jogát. A szabadság övezetének csak később, 2007 decemberében váltunk teljes mértékben részesévé, amikor is **a schengeni térség teljes jogú tagjai lettünk**. A nyugati és északi határokon az ellenőrzés megszűnése, és így a határok virtuálissá válása a rendszerváltozás folyamatának egyik nagyon fontos állomása, uniós tagságunk kézzel fogható hozadéka: Szlovákiába, Ausztriába vagy Szlovéniába Magyarország polgárai ellenőrzés nélkül utazhatnak, s szabadon közlekedhetnek az egész schengeni térségen* belül. A Fidesz képviselői következetesen felléptek minden olyan intézkedés ellen, melyek révén egyes tagállamokban korlátozni akarták szabad mozgásunkat (például osztrák részről történtek erre kísérletek Rajka és Németjářfalu között, illetve Sopron mellett is).

* Ez az uniós tagállamokat jelenti (egyelőre Ciprus, Románia, Bulgária, valamint az Egyesült Királyság és Írország kivételével), valamint Norvégiát, Izlandot és Svájcot (hamarosan csatlakozik Liechtenstein is).

SCHENGEN NE AKADÁLYOZZA A NEMZETI ÖSSZETARTOZÁST A schengeni csatlakozással egy időben, sőt már azt megelőzően is a Fidesz rendszeresen szorgalmazta a kormánynál, találjon választ arra a problémára, hogyan garantáljuk az **akadálytalan kapcsolattartást a schengeni övezeten kívül rekedt magyarokkal**, tehát hogyan vegyük elejét, hogy új vasfüggöny épüljön Kárpátalja, Erdély és a Délvidék felé, hiszen a határainkon kívül élő magyar közösségekkel való kapcsolattartás a mindenkori kormány alkotmányos kötelessége. A magyar kormány e dilemmát kiábrándító módon „oldotta meg”. Először is alig egy évvel a csatlakozás után a magyar állampolgárság megadásáról tartott népszavazás előtt kampányt folytatott a határon túli magyarok ellen, ami nem volt mentes a xenofób kijelentésektől és hazugságoktól sem. A szocialista-liberális koalíció e fontos nemzeti ügyet pártpolitikai érdekeknek vetette alá, ami hosszú időre megrontotta az anyaország és a határon túliak közötti viszonyt. Ennek eredményeképpen ma olyan szabályozás van életben Magyarországon, amelynek alapján egy például Latin-Amerikába évtizedekkel ezelőtt távozott hazánkfíának leszármazottja minden gond nélkül kaphat magyar állampolgárságot, míg egy erdélyi vagy vajdasági magyar nem. Hangsúlyozni kell, hogy nem ütközött volna uniós szabályokba a magyar állampolgárság megadása, s több tagállam (például Olaszország, Portugália, Románia) biztosítja is ezt a lehetőséget saját határon túli nemzettársainak. 2007-ben a magyar néppárti európai parlamenti képviselők és a Fidesz – mintegy Schengen ellensúlyozására – kezdeményezték a kormánynál, hogy egyéni kérelem alapján a magyar állam biztosítsa a schengeni térségen tartósan kívül maradó magyarok számára a magyar állampolgárságot. A szocialisták és a szabad demokraták ellenállása miatt a javaslatból semmi sem lett. A Fidesz egyébként támogatja Szerbia és Ukrajna majdani uniós, illetve Schengen-tagságát (ld. részletesebben a 2.26. fejezetben); meggyőződésünk, hogy az ezen országokban élő magyarok számára is ez hozza el a végleges megoldást.

A kormány érzéketlenségét mutatta az **új uniós határkódex** tárgyalásának esete is. Gyurcsány Ferenc 2005 szeptemberében tájékoztatta a határon túli magyarok képviselőit: a határkódex tárgyalásakor tiltakozni fog az ellen, hogy az unión kívülről beutazóknak jelentős összeget kelljen felmutatniuk a határátlépéskor. A magyar kormány ugyanakkor, amikor még érdemben tudta volna alakítani a szabályokat, nem emelte fel a szavát a tervezet ellen. A Közösségi Vízumkódex tárgyalásakor a Fidesz által képviselt módosító indítványok azt célozták, hogy a nem uniós tagállamban élő határon túli magyar közösségek helyzete ne nehezedjen aránytalanul az unió külső határvédelmének szigorításával és egy majdani egységes közösségi vízumpolitika fokozatos kiépítésével. A beutazási és

vízumkiadási feltételek könnyítései, a kulturális kapcsolatok ápolásának lehetősége az anyaországgal is helyt kell hogy kapjanak a közösségi politikában.

Az EU KÖZÖS VÍZUMPOLITIKÁJÁBÓL az is következne, hogy az uniós polgárokra ugyanazok a szabályok vonatkozzanak az Egyesült Államokba való utazás esetén. A Fidesz az Országgyűlésben is támogatta az Egyesült Államokkal kötendő kétoldalú megállapodások létrejöttét, aminek köszönhetően a megfelelő útlevelel rendelkező magyar állampolgárok immáron vízum nélkül utazhatnak az Egyesült Államokba.

CÉLUNK SCHENGEN BŐVÍTÉSE Prioritást jelent a Fidesz számára, hogy **Románia és Bulgária időben**, saját felkészülési menetrendjének megfelelően, várhatóan 2011-ben, az unió magyar elnöksége idején **csatlakozhasson a schengeni térséghez**. A külső határ ellenőrzésére és őrizetére való felkészülésükhöz készek vagyunk segítséget nyújtani, és várjuk, hogy a két ország polgárai, így az erdélyi magyarok is teljes mértékben élvezhessék a szabadság térségéből fakadó jogokat. El kell érni azt is, hogy e két ország úgy váljon a schengeni övezet részévé, hogy általuk is erősödjön a biztonság és a jogérvényesítés az unióban; Magyarország biztonsága is azon múlik, e két jelölt ország teljesíti-e a schengeni csatlakozás feltételeit.

MŰKÖDŐKÉPES SIS II-T Mivel Magyarország előreláthatóan huzamosabb ideig az unió külső határa marad mind Ukrajna, mind Szerbia felé, s mivel két migrációs útvonal (az egyik a Balkánról, a másik Ukrajnából) is keresztülvezet hazánkon, a Fidesz kifejezetten fontosnak tartja, hogy **a SIS II (Schengeni Információs Rendszer) mielőbb kiépítésre kerüljön és működésbe lépjen**. Kiemelt fontosságú továbbá, hogy a rendészeti és migrációs fejlesztésekre az Unió is biztosítson forrásokat. 2008-ban folyamatosan zajlik a migráció és menekültügy terén létrehozott, a Schengeni Alapot felváltó, és a 2007/2008–2013-as költségvetési előirányzatból finanszírozott **pénzügyi alapok** (Menekültügyi Alap, Külső Határok Alap, Integráció Alap, Hazatérési Alap) hazai programozása, illetve a pályázati források megnyitása. A Fidesz európai parlamenti képviselői mindent megtesznek annak érdekében, hogy a Magyarország számára előirányzott fenti források minél jobban hasznosuljanak, továbbá hogy a 2014-2020-as uniós költségvetés előkészítésekor továbbra is jussanak megfelelő nagyságú források ilyen célzott fejlesztésekre, és ezekből Magyarország a szükséges és megérdemelt mértékben részesedjen.

AKTÍV FELLÉPÉST A KÖZÖS POLITIKÁKBAN A Fidesz elsődlegesnek tartja, hogy Magyarország a majdani közös európai bevándorlási politika keretében **aktív**

migrációs politikát folytasson, konkrét elképzelésekkel, határozott célokkal. Támogatjuk Magyarország munkaerő-szükségletének függvényében olyan migránsok hosszabb-rövidebb távú munkavállalását, illetve letelepedését, akik esetében sikeresen elősegíthető a magyar társadalomba való beilleszkedés. A Fidesz támogatja **a határellenőrzés, a vízumpolitika és a migrációs politika integrált szemléletű kezelését**, a vízumpolitika további harmonizációját, valamint a modern technológiák bevezetését a határőrizetben. Ennek során nemcsak az unió belső biztonságát, hanem külkapcsolati és szomszédságpolitikai érdekeinket is figyelembe kell venni. A vízumpolitika további harmonizációjának szorgalmazása mellett például **a Fidesz nem lát okot a vízumdíjak emelésére**. Az uniós konzuli szolgálat létrehozását az integrációt mélyítő folyamatnak tekintjük. A Fidesz támogatja **a közös európai határőrizeti rendszer** kiépítését és felállítását.

MEGOLDÁST A KÖZÖS KÜLSŐ HATÁROKON KÍVÜL ESŐ MAGYAROK BEUTAZÁSÁRA
A külső határok védelménél egyensúlyra kell törekednünk a szigorítások és a – határon túli magyarok számára nemzeti hatáskörben biztosítható – könnyítések között. **A szomszédos országokban élő magyarok minél egyszerűbb beutazása** Magyarországra – és az unióba – az európai uniós jogrendszer keretében elsősorban magyar **kormányzati akarat kérdése**. A zökkenőmentes vízumkiadás és határátlépési feltételrendszer kialakítása, valamint az ehhez kapcsolódó, az utazókat terhelő költségek kompenzációja jól működő kormányzat esetén elérhető. A kishatárforgalomról szóló uniós irányelv tárgyalásakor a Gál Kinga és Szájer József által – a magyar Belügyminisztérium ellenében – szorgalmazott módosítások azon kompromisszumok eléréséhez járultak hozzá, amelyek kiemelik és kezelni képesek a határrégiók sajátosságaiban rejlő különbségeket – így bilaterális egyezmények tárgykörében hagyva annak lehetőségét, hogy a határmenti régióra vonatkozó könnyített határátlépés 30 km-es körzeten túlra is vonatkozhat, továbbá, hogy az eredetileg előírt egy év helyben lakásnál hosszabb határidőt is meg lehessen szabni, egy sor más követelmény mellett, ahhoz, hogy valaki ilyen kishatárforgalmi engedéllyel (kártyával) rendelkezessen. E kártyák kiadása egyébként tagállami hatáskörébe tartozik. Így azokat a garanciális elemeket erősítettük a szövegben, amelyek a magyarság anyaországgal való kapcsolattartását erősítik, és egyben igyekeznek kiszűrni a rendelet indokolatlan, visszaélésre alkalmas használatát. Mindennek megfelelően a Fidesz szorgalmazta a kishatárforgalmi irányelvnek megfelelő kétoldalú megállapodás megkötését Ukrajnával.

MAGYAR ÁLLAMPOLGÁRSÁG EGYÉNI KÉRELEMRE Az unión kívül élő két, határon túli magyar közösség (Vajdaság, Kárpátalja) esetében a különböző uniós megfontolások (diszkrimináció tilalma) miatt az állampolgárság legegyszerűbb rendezése az egyéni kérelemre megadott honosítás („kettős állampolgárság”). A letelepedés nélküli állampolgárság megadásának – egyéni kérelem alapján – a szocialista propaganda állításaival szemben nincs sem nemzetközi jogi, sem uniós akadálya; ez továbbra is tagállami kompetencia. A Fidesz fontosnak tartja azonban, hogy az állampolgárság megadása mellett olyan ösztönző rendszer épüljön ki, amely, ha nem is tudja biztosítani, de elősegíti a jövődöbéli magyar állampolgársággal rendelkező határon túli magyarok szülőföldön maradását.

SEGÍTSÜK AZ ÚJ MAGYAR KÖZÖSSÉGEKET Az unión belüli szabad mozgás következtében mind több magyar telepedik le, vállal munkát más tagállamban. A kormány jelenleg vajmi kevés figyelmet szentel nekik, érdekeiket nem védi. A Fidesz szorgalmazni fogja, hogy a magyar külképviseletek ápolják velük a kapcsolatokat, kísérik figyelemmel a sorsukat és a lehetőségekhez mérten segítsék őket.

A POLGÁROK BIZTONSÁGÁT SZOLGÁLÓ IGAZSÁGÜGYI EGYÜTTMŰKÖDÉST A Fidesz egyetért minden olyan törekvéssel, amely egyszerűbbé és biztonságosabbá teszi az európai és köztük a magyar állampolgárok életét. A jogérvényesülés Európájának építése felé tett eddigi lépéseken túl a Fidesz támogatja **az igazságügyi együttműködés elmélyítését, az állampolgári jogok hatékonyabb érvényesülését** a családjog, a gyermekek jogai, valamint a büntetőeljárás jog területén. A Fidesz támogatja továbbá az Eurojust és partnerei, az Európai Igazságügyi Hálózat, az Európai Csalás Elleni Hivatal (OLAF), valamint az európai rendőri együttműködés (Europol) közötti kooperáció erősítését, operatív jogokkal való felruházását, harmadik országokkal vagy más szervezetekkel „egyablakos” ügyintéző szervvé alakítását, végezetül pedig az Európai Ügyészség felállítását, hatáskörének bővítését az unió pénzügyeit sértő bűncselekményeken túl más súlyos, több tagállamot érintő bűncselekményekre is. A Fidesz üdvözli, hogy uniós ügynökséggé válik a hágai székhelyű európai rendőri együttműködés, az Europol. Európai ügynökségként bármilyen súlyos bűncselekmény felderítésében részt vehet majd, ha abban legalább két tagállam érintett. Egyúttal a közös nyomozások lehetőségét is megteremtik. Ezzel a lépéssel is tovább nőhet az állampolgárok biztonsága.

A tagállamok közötti szolidaritás jegyében a Fidesz szorgalmazza **a terrorizmus és a nemzetközi bűnözés elleni együttműködés elmélyítését**, annak hatékonyságának növelését. Meggyőződésünk ugyanakkor, hogy az alapvető

emberi jogokat ezen akciók során is tiszteletben kell tartani, s meg kell felelni az adatvédelmi előírásoknak.

A 2011-ES MAGYAR EU-ELNÖKSÉG alatt minden bizonnyal sok feladatunk lesz a szabadság, biztonság és jog érvényesülésének kiteljesítése terén. Ekkorra esik majd többek között a Poszt-Hága Program megvalósításának kezdete, s ekkor veszi kezdetét a Közös Európai Menekültügyi Rendszer második szakaszához kapcsolódó intézkedések végrehajtása is. Ahogyan arról már volt szó, Románia és Bulgária schengeni csatlakozása is ekkor válhat aktuálissá.

A legfontosabb **célkitűzéseink** a szabadság, biztonság és jog érvényesítése terén:

1. Célunk a polgárok mind teljesebb biztonsága és szabad joggyakorlása; ez közös uniós fellépést igényel.
2. Tranzitországgként aktívan részt kell vennünk a közös bevándorlási politika, az új menekültügyi rezsim kialakításában.
3. Akadálytalan kapcsolattartásra kell törekednünk a schengeni övezeten kívül rekedt magyarokkal; keressünk megoldásokat, melyek révén a schengeni átrendeződés nem akadályozza a nemzeti összetartozást.
4. A magyar uniós elnökség alatt Románia és Bulgária felkészülten csatlakozhasson a schengeni térséghez.
5. Álljon rendelkezésre elegendő uniós forrás a külső határőrizeti rendszer céljára, s mielőbb legyen üzemképes a II. Schengeni Információs Rendszer.
6. Kezeljük integráltan a határellenőrzést, a vízumpolitikát és a migrációs politikát.
7. Egyéni kérelemre kaphassanak magyar állampolgárságot az unión kívül élő magyarok.
8. A jogérvényesítés érdekében a polgárok biztonságát szolgáló igazságügyi együttműködésre van szükség az unióban; az ezen kérdésekkel foglalkozó uniós intézményeket és együttműködésüket meg kell erősíteni.
9. Erősítsük meg az uniós együttműködést a terrorizmus és a nemzetközi bűnözés elleni fellépés terén.

2.4. A nemzeti összetartozás az Európai Unióban

ÚJRA EGY KÖZÖSSÉGBEN Magyarország uniós csatlakozásával nemzetpolitikánk is új helyzetbe került. A Szlovákiában, Szlovéniában és Ausztriában élő magyarokkal 2004. május 1-je óta, a Románia területén élő magyarokkal pedig 2007. január 1-je óta ugyanazon politikai és gazdasági közösség tagjai vagyunk mi, több mint 12 millióan. A schengeni övezetbe történő belépésünkkel pedig az is valóra vált, hogy a Felvidék, Burgenland és a Muravidék irányába szabadon, elvileg minden ellenőrzés nélkül utazhatunk 2007. decembere óta. Reményeink szerint 2011-ben Románia schengeni csatlakozásával ez a lehetőség Erdély irányába is megnyílik, s az akkori soros magyar uniós elnökség alatt Horvátország EU-felvételével az ottani magyarság is a közösség részévé válik. Mindezek következtében úgy kell számolnunk, hogy vajdasági és kárpátaljai nemzettársaink maradnak egyelőre tartósan az unióon kívül. Biztató ugyanakkor, hogy amint a szerb kormány maradéktalanul együttműködik a hágai Nemzetközi Törvényszékkal, az unió megkezdzi a 2008-ban Szerbiával kötött stabilitási és társulási megállapodás, valamint az ideiglenes kereskedelmi egyezmény parlamenti megerősítését. Az Európa-barát szerb kormány egyébként tervezi az uniós tagfelvételi kérelem benyújtását. Mind Szerbia, mind Ukrajna felé pedig az unió könnyített vízumszerzést tett már lehetővé.

Sajátos helyzetünkől adódóan **a magyarság mint nemzet, mint azonos nyelvi-kulturális közösség** csatlakozhatott az Európai Unióhoz. Ez a magyar nyelvi közösség nagyobb részének uniós tagságát jelenti. A magyar nyelv az unió hivatalos nyelvévé vált, ez pedig a magyar nyelvi közösség számára olyan előnyöket hozott, mint az unió hivatalos dokumentumainak magyar nyelven történő megjelenése; az uniós szervekkel való hivatalos érintkezés történhet magyarul, éljen valaki akár Pozsonyban vagy Kolozsvárott. Lehetőség nyílt közös, magyar–magyar pályázatok benyújtására. A schengeni övezetbe történt csatlakozást követően a határok szimbolikussá váltak, így adottak lettek azok a feltételek (közös jogi és gazdasági környezet, a nyelvi-kulturális közösség előnyeivel együtt), amelyek mellett a magyar vállalkozások komoly lehetőségekhez juthatnak. **Az uniós határ menti együttműködési programok** is más dimenziót kaptak; beindulhatott a közös intézményfejlesztés, megvalósulhattak kulturális beruházások az Interreg- (új nevén Európai Területi Együttműködés) programokon keresztül, amelyek mind fellendülést hozhatnak a határ menti övezetekben.

Mi, magyarok tehát **a közös európai építkezés részévé váltunk**, adjuk hozzá saját szempont- és értékrendszerüket. **A magyarság így oly sok évtized után maga alakíthatja nem csupán saját sorsát, hanem Európa jövőjét is.** Ennek az építkezési folyamatnak a részévé válás vissza nem térő lehetőséget jelent a magyar közösségek életében.

AZ UNIÓ ÉS A KISEBBSÉGI JOGOK Az uniónak nincs kimondott kisebbségi politikája; a létező uniós közösségi garanciák célja megadni azokat a kereteket, amelyek révén egy demokratikus jogállamban a kisebbségekhez tartozó egyének egységes minimumként ugyanolyan polgári jogokat élvezhetnek, mint a többséghez tartozók. Identitásuk fenntartására tehát ugyanúgy lehetőségük van, mint a többségi nemzethez tartozó társaiknak, nem diszkriminálhatóak. Az állampolgárságtól eltérő nemzetiségi lét kérdését azonban nem kezeli az unió jogrendszere. Létezik ugyanakkor három olyan jogelv, amely segít kiigazítani ezt a deficitet: a diszkrimináció tilalma, a pozitív intézkedések megengedése, valamint a szubszidiaritás és önkormányzatiság érvényre juttatása.

POZITÍV UNIÓS FEJLEMÉNYEK Ehhez a helyzethez képest **2004 óta jelentős haladás** történt. Összehangolt, kormányokon átívelő magyar fellépés eredményeként az Alkotmányszerződésbe, illetve **a Lisszaboni Szerződésbe bekerült az értékek közé a kisebbségekhez tartozó személyek jogaira tett utalás.** Ez minden uniós fórumon és bíróságon hivatkozhatóvá teszi a kisebbségi jogokat, még ha az általunk szorgalmazott etnikai közösségi jogok elismerését nem is jelenti. Hosszú út áll még előttünk, de ez a fejlemény minden további lépésünk előfeltétele volt.

A Lisszaboni Szerződéssel kötelező erejűvé váló **Alapvető Jogok Chartája** az unión belül tágítja az uniós polgárok alapjogainak körét a szorosan vett szabadságjogok megerősítésén túl a szociális, kulturális jogok felé, ugyanakkor megdöbbentően keveset mond – a diszkrimináció tilalmának megfogalmazásán kívül gyakorlatilag semmit – az unióban nagy számban élő nemzeti kisebbségek jogairól. Ezért minősül eredménynek a mégoly általános utalás is a kisebbségek védelmére a Lisszaboni Szerződésben.

ERŐTELJES MAGYAR NÉPPÁRTI FELLÉPÉS AZ EURÓPAI PARLAMENTBEN Az **Európai Parlament** képviselői a bizottsági munka során jelentéstevőként, árnyékjelentéstevőként (amikor egy másik frakcióbeli európai parlamenti képviselő a téma jelentéstevője, akkor a témakör néppárti felelősét árnyékjelentéstevőnek nevezük), illetve a különböző jelentésekhez beadott módosító indítványok révén vehetnek fel az összeurópai kérdéseken túl a nemzetpolitika és nemzeti érdekérvényesítés szempontjából lényeges problémákat, elérendő célokat. Az általános

emberi jogok védelme, az unión belüli alapvető emberi jogok védelme, illetve ezen belül is a kisebbségi jogok védelme területén, a fenti eszközök majd mind-egyikét használva, **lényeges elmozdulást** sikerült elérni a 2004-es uniós állapotokhoz képest. Ez azért is nagy vívmány, mert magán a Néppárton belül is igen megosztottak a képviselők a kisebbségi jogokat illetően; a fideszes képviselőknek tehát saját politikai csoportjukban sem könnyű megjeleníteniük a szempontjaikat. Ahogy az a Fidesz öt évvel ezelőtti választási programjában is szerepelt, elsődleges cél volt rögtön a ciklus kezdetén létrehozni a **Hagyományos Nemzeti Kisebbségek, Alkotmányos Régiók és Regionális Nyelvek Frakcióközi Munkacsoportját** az Európai Parlamentben. Ez 2004 szeptemberében meg is történt; ezen az intézményesített fórumon a határon túli magyarság problémáit mind közvetlenül, mind a hagyományos nemzeti kisebbségek vagy kisebbségi nyelvek összefüggésében rendszeresen fel tudtuk vetni a ciklus során. A frakcióközi munkacsoport által tárgyalt kérdések azt bizonyítják, hogy a kezdeményezés elérte a célját, általános érdeklődésre tartott számot, a felvetett problémák mind a hazai, mind a környező országok sajtójában jelen voltak. Ilyenek voltak például az autonómia és gyakorlati megvalósulása Európában, az anyanyelvi felsőoktatás (a kolozsvári Babes–Bolyai Tudományegyetem ügye), a Benes-dekrétumok, az Európa Tanács kisebbségvédelmi tevékenysége, a kevésbé használt nyelvek, a lettországi orosz kisebbség, a diszkriminációellenes irányelv, a finnugor népek, az elzászi régió, a katalán nyelv használata, az ausztriai szlovénok, a kisebbségi képviselet az Európai Parlamentben.

A kisebbségi jogok uniós szintű kodifikálása és gyakorlatban való érvényesítése terén a legfontosabb fejlemény, hogy Gál Kinga magyar néppárti képviselőnek jelentéstevőként sikerült elérnie, hogy az új uniós intézmény, a 2007 márciusában felállított **Alapvető Jogok Ügynöksége** mandátumában ez a témakör is szerepel. Ennek kézzelfogható hozadéka egyrészt adatgyűjtés lehet, másrészt az Európai Parlament, a Tanács vagy a Bizottság részéről vélemény kérése egy-egy kisebbségekkel kapcsolatos ügyben a tagállamoktól, így akár konkrét jogsérelmek tekintetében is (még ha egyéni panaszvizsgálási joga nincs is az ügynökségnek, és ilyen értelemben nem pótolja a bíróságot).

„A kisebbségek védelmét szolgáló és hátrányosmegkülönböztetés-ellenes politikákról a bővítés utáni Európában” című, 2005-ös európai parlamenti jelentés a magyar néppárti képviselők által beadott módosító indítványok eredményeképpen egyértelmű **különbséget tesz a bevándorlók, a másod- vagy harmadgenerációs bevándorlók és a hagyományos nemzeti kisebbségek között**. A hagyományos nemzeti kisebbségekre nézve külön megoldásokat javasol annak érdekében, hogy a gazdasági, társadalmi, politikai és kulturális élet valamennyi

területén előmozdítsák a nemzeti kisebbségekhez tartozó személyekre, illetve a többséghez tartozókra vonatkozó, teljes és valós egyenlő bánásmódot. Az unión belül bevált gyakorlatot követve tekintetbe veszi, hogy a hagyományos nemzeti kisebbségek problémái kezelésének leghatékonyabb megoldási módja a szubszidiaritás és az önkormányzatiság elvein alapuló, hatékony részvételük a döntéshozatalban.

2008 a kultúrák közötti párbeszéd európai éve volt. Az erről szóló európai parlamenti és tanácsi határozathoz készült vélemény jelentéstevőjeként Gál Kingának sikerült elfogadtatnia, hogy a jelentésbe bekerüljön: a hagyományos etnikai, nyelvi és nemzeti kisebbségek számára sajátos kulturális jellemzőik védelme és támogatása különösen fontos eszköz egyedi identitásuk megőrzéséhez. E célkitűzés eléréséhez első lépésként e közösségek igényeire szabott, egyedi közösségi programokat kell kidolgozni, mivel e közösségek nem sorolhatók sem a bevándorlók, sem más hátrányos megkülönböztetést elszenvedő csoportok közé. A dokumentum emellett kitér arra, hogy a párbeszéd során külön figyelmet kell szentelni a csatlakozó és tagjelölt országoknak. A 2004-es bővítés tapasztalatai alapján ugyanis nyomon kell követni, hogy egy ország, immár tagállamként, folyamatosan eleget tesz-e a csatlakozási feltételeknek és tiszteletben tartja-e a közösségi jogot és politikákat.

A hagyományos nemzeti kisebbségek sajátos helyzetének és igényeinek megismertetése, elfogadtatása és uniós dokumentumokban való rögzítése a román tagfelvétel során, az erdélyi magyarság érdekeinek felvetése összeurópai összehasonlításban eredményes és maradandó volt. Gál Kinga a román–EU parlamenti vegyesbizottság alelnökeként lett ezen ügyek szószólója. A vajdasági magyarveréseket az Európai Parlament 2004 őszén Gál Kinga kezdeményezésére sürgősségi határozatban ítélte el, majd pedig Becsey Zsolt fellépésének köszönhetően az EP tényfeltárási bizottságot küldött a helyszínre (ilyenre korábban még sosem került sor), ezt pedig egy európai parlamenti meghallgatás követte. Szintén Becsey Zsolt nevéhez kötődik az Európai Parlament egy másik sürgősségi határozatának kezdeményezése és elfogadtatásának megszervezése a Vajdaság multietnikus voltának védelmében. Mindazt, ami parlamenti szinten megtehető volt, megtették tehát a magyar néppárti képviselők, és ahol lehetett, ezeket a kereteket jóval meg is haladták. De **az érdekérvényesítés konkrét formái még mindig szinte kizárólagosan a kormányok kezében vannak az unión belül**, ezért a felelősség őket terheli leginkább egy-egy témakör fel-(vagy fel nem) vállalásáért.

ELMARADT NEMZETI ÖSSZEFOGÁS ÉS FELELŐTLEN KORMÁNYZATI HOZZÁÁLLÁS

Az uniós csatlakozás lehetett volna az a pillanat, amikor a magyarországi politikai erők felismerik a történelmi lehetőséget, hogy együtt, közösen kialakított stratégia mentén cselekedve rendezzék a magyar közösség sorsát. Ehelyett **a magyar szocialista-szabaddemokrata kormány a belpolitika játékszerévé alacsonyította a nemzetpolitikát**, azt önös céljaira használta, illetve csak akkor foglalkozott vele, ha tüzet kellett oltani. Évek óta nem hívják össze a MÁÉRT-et (a Magyar Állandó Értekezletet). A kormánynak nincs stratégiája a nemzetpolitika európai összefüggéseinek kezelésére. 2004-ben a **kettős állampolgárságról tartott népszavazás**kor egy szégyenletes és hazug kampánnyal mesterséges ellentétet gerjesztettek az anyaországi és a határon túli magyarok között, s csak nagyon lassan gyógyuló sebeket ejtettek. 2005–2006-ban **Románia csatlakozási tárgyalásai** során a kormány egyszer sem vetette fel a magyar szempontból alapvető fontosságú kérdéseket. **Soha vissza nem térő alkalom** lett volna ez az erdélyi magyar autonómia lehetőségének mint egyedüli tartós megoldásnak a felvetésére. Ugyanígy elszalasztott lehetőség volt ez a magyar nyelvű, államilag finanszírozott magyar felsőoktatás kérdésének rendezésére. A környezetvédelmi fejezet tárgyalásakor pedig a kormány kb. 5 millió, határon innen és túl élő ember ivóvízkészletének biztonságossá tételéről mondott le azzal, hogy nem kért komoly garanciákat a román féltől az esetleges jövőbeli környezetszennyezések esetére. Mindezt pedig csak azért tette (helyesebben nem tette) a szocialista-szabaddemokrata kormány, hogy az ellenzékét egy olyan pozícióba manőverezze, hogy – amennyiben az sérelmezi a kormány fellépésének hiányát – Románia uniós csatlakozását ellenzőnek, így határontúli magyar-ellenesnek lehessen őket nevezni. A kormány ezen hozzáállásával nem orvosolható történelmi bűnt követett el.

Jól érzékelhető volt az elmúlt évek során a kormány sodródása, koncepciótlansága, ötlettelensége, az erőteljesebb magyar érdekérvényesítés hiánya a kishatárforralmi kerethatározat és a közös vízrendszer kialakításának tárgyalásakor (ld. a 2.3. fejezetben). Pedig a megfelelő fellépés hozhat eredményt, ha nem is mindig látványosat: egy-egy utalás kilométerekre, összegekre vagy elvekre sokat jelenthet. Erőnket, komolyságunkat és egyenrangú félként való elfogadottságunkat az bizonyítja legjobban, hogy mennyire eredményesen tudja kormányunk védeni nemzeti érdekeinket. A **szlovák-magyar viszony** mai állapota mutatja a legjobban, hogy **az uniós tagság önmagában még nem hoz megoldást a nemzeti kisebbségek problémájára.**

EURÓPA-KONCEPCIÓNK ALAPJA: KÖZÖSSÉGEK KÖZÖSSÉGE A Fidesz olyan Európai Unióban gondolkodik, amely egyenjogú közösségi nemzetek és közösségi nyelvek összességéként fogható fel. Ezek a közösségek, függetlenül az adott államban elfoglalt helyüktől, a jogra és a jog által építik fel az uniót, közösen elfogadott értékek és alapelvek mentén. Így tekinthetjük az uniót a közösségek közösségének. A közösségek ezen közössége magában foglalja a kisebbségben élő vagy kisebbségi nyelvet beszélő hagyományos közösségeket is, amelyekben helye van a nyelvi, identitásbeli sokszínűségnek. Ezek a közösségek egyenlő esélyeket kell élvezzenek.

„Az Európai Unió mint a közösségek közössége” szemlélet a Fidesz 2004-es *Csak együtt sikerülhet* programjában is megjelent már. A néppárti fideszes európai parlamenti képviselők a koncepcióban leírt szempontokat érvényesíteni tudták mandátumuk során, aktívan hozzájárultak a kisebbségben élő, különösen a határon túli magyar közösségek érdekeinek általános és specifikus felvetéséhez.

PARADIGMAVÁLTÁS A NEMZETPOLITIKAI ÉRDEKÉRVÉNYESÍTÉSBEN Új megközelítésre van szükség mind rövid, mind hosszú távú prioritásaink meghatározásakor ahhoz, hogy az unió adta lehetőségek ne csak elvi lehetőségek maradjanak, hanem a gyakorlatban is megvalósuljanak. **A paradigmaváltás egyidőben történjen nemzetpolitikai szempontjaink külső megjelenítésében (1), valamint a megoldáskeresésben, az alternatívák megfogalmazásában (2).**

(1) NEMZETPOLITIKAI SZEMPONTJAINK KÜLSŐ MEGJELENÍTÉSE három paraméternek kell megfeleljen ahhoz, hogy ezen a területen kifejtett tevékenységünk hatékony legyen és a magunkról megfogalmazott, illetve rólunk kialakult összeurópai képbe illeszkedjen. Ez a három paraméter: **az érthetőség/értelmezhetőség, a legitimitás/hitelesség, illetve a szakmaiság.**

ÉRTHETŐSÉG Ennek a **hármás szempontrendszernek** első és legfontosabb eleme, hogy **tegyük érthetővé és értelmezhetővé** a sajátos helyzetünkből eredő problémákat és az ezzel összefüggésben meghatározott rövid és hosszú távú céljainkat. Tisztáznunk kell az általunk megfogalmazott célok fogalomrendszerét, azt el kell helyezni az uniós gondolkodásban, az uniós elvi és eszközrendszerben. Az általános kisebbségvédelmi érdekérvényesítés kizárólagos alapként már nem tartható; mára annak egyértelműen látszanak a korlátai. Ez nem jelenti azt, hogy ne állnánk ki továbbra is következetesen az általános európai kisebbségvédelmi rendszer fejlesztése mellett, hogy ne kellene továbbra is

prioritásként kezelünk az általános emberi jogi, kisebbségjogi kérdéseket. Ez maradhat *egyik* prioritásunk az általános emberi jogokat előtérbe helyező bel- és igazságügyi, illetve külpolitikánkban; de ez nem jelenti nemzetpolitikai kérdéseink nagy részének automatikus megoldását. Ki kell mondanunk és érthetővé kell tennünk, hogy kül- és uniós politikánk egyik komoly kérdése a határon túli magyar közösségeinkhez való viszonyulás, az irántuk viselt felelősség; mindez az adott történelmi, geopolitikai háttér ismeretében érthető, logikus. Szükséges Magyarország és a magyar közösségek sajátos helyzetének és egyediségének minél szélesebb körű és alapos megismertetése. Szükséges elfogadtatni és hangsúlyozni azt a tényt, hogy **határon túli közösségeink sajátos, évtizedek óta befagyott, ki nem beszélt, ezért nem is kezelt problémái egyedi esetek. Mindegyik esetében látszik az egyedi megoldás**, amelynek körvonalazódásához az unió rengeteget segít, alapelvein, létező gyakorlatán és érdekérvényesítési mechanizmusain keresztül – ezért az uniós tagság ezen közösségeknek egy új dimenzióba helyezte problémáik megoldását.

Fontos megemlíteni, hogy **a kisebbség fogalma mást fed Közép- és Kelet-Európában, mint az unió régi tagállamaiban**. A kisebbségi problémakör a történelmi tények miatt nemzetpolitikai adottsága, jellemzője Magyarországnak és a régiónak. A „**régi**” **Európa** ezeket a problémákat így vagy úgy megoldotta az integráció egy gyengébb szintjén, a hatvanas-hetvenes, legkésőbb a nyolcvanas évek elején. A kilencvenes évek elejétől a kisebbségvédelem fokozatosan eltolódott az „új kisebbségek” védelmének és integrációjának fogalma felé, mára szinte kizárólagossá téve a szó e második jelentését. Éppen ezért az uniós politikusok nagy része nem érti a mi nemzeti közösségeink problémáját, azt nem kívánják a már létező uniós gyakorlat alapján rendezni, mert **félnek a precedenstől az új kisebbségek irányába**. Nekünk az a feladatunk, hogy elfogadtassuk: az őshonos vagy tradicionális kisebbségek problémái mások, mint az új, bevándorló kisebbségeké. Meg kell értetnünk, a mi problémáinkkal ahhoz hasonlóan kell foglalkozni, ahogy Európa rendezni tudta a dél-tiroli osztrákok helyzetét, a Finnországban élő svédeket, illetve ahogy Spanyolország kezeli a katalánok ügyét. Az említett közösségek helyzete rendezett, intézményrendszerük kiépült, mára e közösségek mind rendelkeznek jövőképpel. Ezt szeretnénk elérni a kisebbségben élő magyar nemzeti közösségeink számára is.

LEGITIMITÁS, HITELESSÉG Akkor lehetünk a legeredményesebbek érdekeink érvényesítésében, ha hitelességünk, legitimitásunk az ügyek felvetésekor nem kérdőjelezhető meg. Ehhez az szükséges, hogy egyértelműen megfogalmazzuk és ki is mondjuk érdekeinket, de mindig az adott esettől függően, a határon túli magyar közösségek tekintetében támogató szerepkörben tegyük ezt; **az elsődleges problémafelvetés lehetőségét és köteleességét hagyjuk meg a határon túli magyar közösségeknek**, az ottani politikai és civil világnak.

SZAKMAISÁG, A SZAKMAPOLITIKAI KÉRDÉSEK ELSŐDLEGESSÉGE Az elmúlt ciklus során végzett érdekérvényesítő tevékenységünk az európai uniós térben a szakmai szempontok szerinti felvetés fontosságát és sikerességét igazolta. Ez a szempont átvezet a megoldáskeresésben, alternatíva kidolgozásában szükséges paradigmaváltásra uniós nemzet- és kisebbségpolitikánkban.

(2) A MEGOLDÁSKERESÉS, ALTERNATÍVÁK KIDOLGOZÁSA terén két irányba indulhatunk el. Az egyik, hogy **jogi oldalról** közelítjük meg a problémákat, tehát a közösségi jog alapelveit – mint például hogy az unió polgárainak joguk van részt venni a döntésekben, kérdezhetnek és számonkérhetnek – következetesen alkalmazzuk és betartatjuk. A másik, hogy **a különböző közösségi politikákban találjuk meg az érdekérvényesítés lehetőségeit** a regionális politikáktól (a pénzek lehívása, régiófejlesztési koncepciók elfogadtatása, térségi felzárkóztatás) a gazdasági, fejlesztési politikákon át (infrastrukturális beruházás) a határon átnyúló együttműködést érintő politikákig.

A KÖZÖSSÉGI JOG ALAPELVEIN NYUGVÓ ÉRDEKÉRVÉNYESÍTÉS Az unió három alapelve, az **önkormányzatiság**, a **szubszidiaritás** és a **diszkrimináció tilalma** az, amit megértenek és magukhoz leginkább közelállónak tartanak az uniós polgárok, a politikusok és a szakértők egyaránt. E három elvre hivatkozva lehet megkerülni azt a számunkra túl sok sikerrel nem kecsegtető vitát, hogy az egyéni vagy a közösségi jogok alapján kezeljük-e a kisebbségi kérdést, ha be akarjuk emelni a területiségi és a közösségi elemeket a létező jogfelfogásba és politikába. Az Európai Unió legnagyobb feladata az elkövetkező években, hogy közelebb hozza az emberekhez a döntéseket, arra ösztönözve őket, hogy részt vegyenek saját életük alakításában. Ha ezt elfogadható elvnek tartja Brüsszel minden uniós polgárra, akkor az igaz kell legyen ott élő nemzeti kisebbségi közösségek tagjaira is. Így nekik is meg kell adni azt a lehetőséget, hogy a saját közösségüket, illetve a saját környezetüket érintően beleszóljanak a döntésekbe. **Az önkormányzatiság és a szub-**

szidiaritás európai uniós elvéből kell tehát levezetnünk, hogy létrejöhessenek a különböző autonómiaformák. Az önkormányzatiság az az eszköz, amely lehetővé teszi, hogy az adott társadalom minden szignifikáns része, tehát a kisebbségek is hatékonyan vehessenek részt az életüket érintő politikai és gazdasági döntések meghozatalában. Ebben az értelemben az autonómia egy általános kerete és egyben eszköze a döntéshozatalban való részvételnek.

A régiófejlesztés, a **regionalizmus** szintén a kisebbségek érdekeinek hatékonyabb megjelenítéséhez vezet, éppen az uniós tapasztalatok alapján. Az erős régiók és a határon átívelő együttműködési programok hozzájárulhatnak a hagyományos nemzeti kisebbségek problémáinak valós megoldásához. Ugyanakkor megengedhetetlen, hogy a régiófejlesztésre hivatkozva etnikai alapon mesterséges, a hagyományos kulturális és nyelvi egységet feldaraboló régióalakítás mehessen végbe az integráció égisze alatt. A helyi és regionális döntéshozatali intézmények és mechanizmusok a közéletben való aktívabb részvételhez vezetnek, miközben erősítik a közösségi identitást. A szubszidiaritás és önkormányzatiság (autonómia) elvének gyakorlati megjelenése a régiók szintjén egyben garanciát jelent az érdekérvényesítésre, a döntéshozatalban való részvételre a kisebbségek által is lakott régiók esetében. Azok a problémák, amelyek megoldhatatlannak tűnnek a központi állam szemszögéből és szintjén, egyszerűbb, kézzelfoghatóbb kérdésként jelentkeznek a régióban, ezáltal a megválaszolásuk is könnyebb – legyen az nyelvhasználat, iskolakérdés vagy a politikai, gazdasági életben való részvétel. A magyar nyelvterületben mint régióban rejlő gazdasági előnyök kiaknázásához kormányzati és civil összefogásra van szükség, s ehhez uniós forrásokat is mozgósítani lehet. Ezt a munkát a fideszes európai parlamenti képviselők, Pálfi István és Becsey Zsolt el is kezdték a Héthatár Egyesület létrehozásával.

BÍRÓSÁGOK ÚTJÁN ELÉRT TARTÓS JOGÉRVÉNYESÍTÉS Meg kell értetnünk partnereinkkel, hogy a kisebbségi kérdést a kommunizmus alatt egyáltalán nem lehetett nyíltan felvetni, s a rendszerváltást követően sem sikerült még rendezni; befagyott állapota csak most oldódik. Ezért természetes, és hogy rendezését a magyar közösségek igénylik, s **politikai** (európai parlamenti képviselők által vagy a kormányzati diplomáciai csatornákon keresztül a Bizottság és a Tanács szintjén) és **jogi** (próbaperek formájában a közösség részéről) **eszközökkel** is fellépnek ennek érdekében.

Ahol azt a közösségi jog alátámasztja és az uniós elvek lehetővé teszik, a határon túli magyar közösségek, illetve a magyarországi civil társadalom, de akár a magyar kormány is problémáit perek tárgyává teheti, ilyen formában jelezve igényét a hosszú távú megoldásra. A jog eszközeivel előbb a nemzeti bíróságokon, legvégső esetben, tárgykörtől függően, a luxemburgi vagy a strasbourgi bíróságok segítségével konkrét eredmények lennének felmutathatók. Bizonyos esetekben (tulajdonjogi kérdésekben, diszkriminációra utaló ügyekben) hatékonyabb jogérvényesítést jelent ez az út, mint az évtizedek óta vergődő politikai érdekvérvényesítés. Fontos, hogy a jogsértett személyek, civil szervezetek, alapítványok, amennyiben próbapert kezdeményeznek, megkapják a kormányzat támogatását.

A kommunizmus, mindazok mellett, amiket ezek ellen a közösségek ellen emberi jogi, kisebbségjogi értelemben tett, elvette a **tulajdonjog** alakításának lehetőségét is, vagyis azt az alapot, amelyre építkezve a kisebbségi létet másképpen lehetne megélni. Attól kezdve, hogy megszűnt a tulajdonjog tisztelete, illetve biztonsága, ezek a közösségek teljesen védtelenné váltak. Azok az országok, ahol a kisebbségekhez tartozók tulajdonhoz való viszonyát nem érintették, ott a történelmi változások ellenére is biztos és határozott alapokon áll a közösség. Egyebek mellett a közösségi tulajdon segít elindítani ugyanis egy olyan gondolkodást a kisebbségekben, amely végül az autonómiákhoz vezet.

A NYELVI SOKSZÍNŰSÉG VÉDELME A 23 hivatalos nyelv elismerése mutatja az unió határozott kiállását a nyelvi sokszínűség mellett. Nekünk azért kell küzdenünk, hogy a nyelvhasználat szabadsága a mindennapokban, a tagállami szintnél alacsonyabb közösségek esetében is megvalósuljon, az országhatároktól függetlenül. Ehhez segítségül hívhatjuk az Európa Tanács vonatkozó dokumentumait, úgymint a Regionális vagy Kisebbségi Nyelvek Európai Chartáját (Nyelvi Charta) és a Keretegyezményt a Nemzeti Kisebbségek Védelméről (Kisebbségvédelmi Keretegyezmény). Ezen célunk jelentőségét aláhúzza, hogy szaporodnak a kisebbségi nyelvhasználatot korlátozó olyan intézkedések, mint a szlovákiai állami nyelv védelméről szóló törvény szigorításának kormányzati elfogadása.

A KISEBBSÉGI, NEMZETPOLITIKAI KÉRDÉSEK SZAKPOLITIKAI KÉRDÉSKÉNT TÖRTÉNŐ MEGJELENÍTÉSE Ez magában foglalja a közös gazdasági térség előnyeinek maximális kihasználását, a regionális együttműködés

erősítését, a határ két oldalán működő önkormányzatok társulásainak létrehozását, illetve fejlesztését. Közös uniós pályázatokat, amelyek a térség infrastrukturális, kulturális, oktatási fejlesztését célozzák. Schengen előnyeinek maximális kihasználását, illetve a munkaerő, a pénz, a diák- és kulturális kapcsolatok szabad áramlásának tényleges megteremtését. Mindezek a célok különösebb „etnopolitikai” konfliktus okozása nélkül elérhetőek kell legyenek, ugyanis teljesen illeszkednek az unió fejlődési irányába. Ez nem jelenti azt, hogy egyesek ne próbálhatnák meg e kezdeményezéseket ellehetetleníteni központi politikai érdekből. De ez az a terület, amelynek igen magas a közösségi jogi szabályozottsága, így a gyakorlatba át nem ültetés esetén a kezdeményezések politikailag, illetve jogilag kikényszeríthetők. Sajátos szempontjainkat tehát mindig érdemes megfeleltetni a közösségi politikák adott területeivel.

ÉRDEKÉRVÉNYESÍTÉS AZ EURÓPAI PARLAMENTBEN Az uniós döntéshozatali rend jelenleg az Európai Parlamentnek statisztaszerepet juttat csak kisebbségi ügyekben a kormányok képviselői mellett: a kérdésfelvetésre lehetőséget ad (a saját kezdeményezésű jelentések útján), ugyanakkor nagymértékben korlátozza befolyását és felelősségét a jogszabály-előkészítésben és jogalkotásban (csak konzultációs szerepre kárhozzátja), illetve ezen keresztül az európai napirend alakításában. Ez a helyzet alapvetően megváltozik, amint hatályba lép a Lisszaboni Szerződés: az új szerződés alapján az együttdöntés lesz a leggyakoribb törvényhozási eljárás, tehát az Európai Parlament közel egyenrangúvá válik a Tanáccsal (vagyis a kormányokkal). Ez a képviselői érdekérvényesítés lehetőségeit is új keretbe helyezi.

Az elmúlt ciklus tapasztalatai is azt mutatták, hogy a nemzetpolitikai ügyeket különböző szakpolitikák összefüggésében lehetséges és célszerű felvetni. Az elmúlt ciklushoz hasonlóan a magyar néppárti képviselők 2009-től is az Állampolgári Jogok, Bel- és Igazságügy Bizottságában, a Külügyi Bizottságban, a Külügyi Bizottság Emberjogi Albizottságában és a Kulturális Bizottságban fogják elsősorban felvetni és képviselni a kisebbségpolitikával kapcsolatos kérdéseket. Nemzetpolitikai kérdéseink emellett számos más bizottságban is előkerülhetnek áttételesen: a Regionális Bizottságban (fejlesztési alapok elosztása, határmenti együttműködés, kistérségi társulások), a Környezetvédelmi Bizottságban (az elmúlt ciklusban például Verespatak kérdése), a Foglalkoztatási Bizottságban (diszkrimináció, egyenlő esélyekhez hozzáférés, demográfiai kérdések), a Nőjogi Bizottságban (a hátrányos megkülönböztetés esetei). A Hagyományos

Nemzeti Kisebbségek, Alkotmányos Régiók és Regionális Nyelvek Frakcióközi Munkacsoportot a következő ciklusban is működtetni kívánjuk, hiszen kiváló formája a parlamenten belüli, kötetlen érdekérvényesítésnek.

A legfontosabb **célkitűzéseink** a nemzeti összetartozás témakörében:

1. A Fidesz a közösségek közösségeként tekint az Európai Unióra, amelyet egyenjogú nemzetek és hagyományos kisebbségi közösségek alkotnak, a jog által, a közösen elfogadott értékek és alapelvek mentén, s amelyben helye van a nyelvi, identitásbeli sokszínűségnek. Ezek a közösségek egyenlő esélyeket kell élvezzenek.
2. Nemzetpolitikai szempontjaink megjelenítésében váltanunk kell, mind a külső megjelenítés, mind a megoldáskeresés, az alternatívák megfogalmazása terén.
3. Értelmezhetővé kell tennünk a mi kisebbségfelfogásunkat, azt hitelesen kell képviselnünk, szigorúan szakmai alapon, az uniós fogalomrendszer használatával.
4. Fel kell hívnunk a figyelmet az uniós jogelvek betartására: az önkormányzatiság, a szubszidiaritás és a diszkrimináció tilalma elvének a mindennapokban, a hagyományos kisebbségi közösségek életében is meg kell valósulnia, az autonómiaformák pártolását is ebből kell levezetnünk. Szükség esetén élnünk kell a perek (akár próbaperek) által elért tartós jogérvényesítés eszközével.
5. Ismertessük el, állítsassuk helyre a kisebbségi közösségek tulajdonhoz való jogát.
6. A nyelvi sokszínűség gyakorlására a mindennapokban legyen valódi lehetőség; az e cél eléréséhez vezető úton támaszkodjunk az Európa Tanács vonatkozó dokumentumaira.
7. Az érdekérvényesítés lehetőségeit a különböző létező közösségi politikákban (regionalizmus, közös gazdasági tér stb.) kell megtalálnunk.

2.5. A 2011. első félévi magyar elnökség az Európai Unióban

2011 ELSŐ FÉLÉVÉBEN MAGYARORSZÁG LÁTJA EL AZ ELNÖKSÉGI FELADATOT AZ EURÓPAI UNIÓBAN A szerepek és elvárások pontos tartalmát a Lisszaboni Szerződés döntően befolyásolja. A szerződés sorsa bizonytalan annak következtében, hogy Írorszában népszavazáson utasították el; így egyelőre sok a kérdőjel a jövőbeli uniós elnökség mibenlétével kapcsolatban (ld. részletesebben a 2.2. fejezetben). A Fidesz az elnökségre való felkészülése során minden-esetre abból a forgatókönyvből indul ki, hogy a szerződés a magyar elnökség idején már hatályban lesz. Ennek megfelelően a magyar elnökségre az előttünk elnökséget teljesítő spanyolokkal és belgákkal együtt a trió-rendszer keretei között készülünk.

ÖSSZNEMZETI ÜGY A Fidesz össznemzeti érdeknek tartja, hogy a magyar uniós elnökség sikeres legyen. Mint ilyen, felette áll a pártérdekeknek, ezért a Fidesz 2007 novemberében kezdeményezte, hogy az elnökségi felkészülés ötpárti egyeztetés keretében történjen. Ennek eredményeképpen 2008 márciusában meg is kezdte a munkáját az Országgyűlés EU-elnökségi munkacsoportja. A kezdeményezésünkre elfogadott ügyrend szerint a munkacsoport konszenzussal dönt az elnökség prioritásairól, az elnökség arculatáról (vagyis az elnökségi félévünk logójáról, mottójáról stb.) és az elnökség lebonyolításával összefüggő személyi-intézményi struktúra kérdéseiről. Az ötpárti munkacsoport ezen felül konzultációt folytat az elnökségi felkészüléssel kapcsolatos egyéb kérdésekről is: az elnökség kommunikációjáról, az elnökségi költségvetésről, valamint az elnökség ideje alatt Magyarországon tartandó rendezvényekről és ezek feltételrendszeréről.

LEHETŐSÉG ÉS KIHÍVÁS Az uniós elnökség megteremti annak lehetőségét, hogy egy erősebb unió érdekében dolgozzunk; ez Magyarországnak is érdeke. Hatalmas feladat vár ránk: fél év alatt több mint 2000 ülést kell levezényelni, meg kell rendeznünk legalább két EU-csúcsot, elnökölnünk kell kb. 250 tanácsi munkacsoportot, meg kell ismertetnünk és meg kell védenünk a tagállamok pozícióját az Európai Parlamentben, továbbá a világ többi országa, valamint a nemzetközi szervezetek diplomatái felé az Európai Unió álláspontját kell képviselnünk. A többi tagállam diplomatái felé az unió közös álláspontját kell továbbítanunk az összes magyar külképviseleten, kapcsolódó rendezvényeket, formális és informális üléseket kell szerveznünk külföldi és magyarországi helyszíneken stb. **Az elnökség a tagság nagy próbatétele, tűzkeresztség,**

melynek óriási hozadéka lehet: visszahelyezhetjük általa magunkat Európa és a világ térképére, nemcsak a politikusok, hanem az európai, a nemzetközi közvélemény előtt is. Persze nem kockázat nélküli vállalkozás: ha felkészületlenek vagyunk, gyengén teljesítünk, magunkat és Európát egyaránt sújtjuk ezzel, végső soron másodrendű tagállami létre kárhóztathatjuk magunkat. **Az uniós csatlakozás óta elvesztegetett éveinket követően egy balul sikerült elnökség hosszú időre lerombolná imázsunkat, megfosztana bennünket maradék presztízsünktől.** Önbecsülésünk szempontjából is nagy szükség van egy sikeres elnökségre. Arról sem szabad elfeledkezni, hogyan kamatoztathatjuk itthon az elnökséget: vissza nem térő alkalom lesz ez a félév az európai eszme magyarországi terjesztésére, a közös értékek tudatosítására.

SZŰK MOZGÁSTÉR AZ ELNÖKSÉG TÉMÁIBAN Az eddigi tapasztalatok szerint az elnökségi tevékenység közel 95%-a kötött, örökölt napirend és pontos elvárások mentén behatárolt. A magyar elnökség sikerességének egyik fokmérője, hogy születik-e olyan, a közösségi politikákhoz kapcsolódó kezdeményezés, amely hosszú távon Magyarországhoz köthető. A Fidesz „Erős Európa, erős Magyarország” koncepciójának megfelelően hangsúlyt kívánunk fektetni közép-európaiságunkra és arra, hogy **a régiók Európájában** gondolkodunk. Az elnökség nagy lehetőséget kínál arra, hogy rámutassunk: Európában még mindig kétosztatúság uralkodik, nem tűnt el teljesen a különbség a régi és az új tagállamok között. Törekednünk kell ezen kategóriák felszámolására.

PRIORITÁSAINK – A RÉGIÓK ÉS A VÍZ A spanyol-belga-magyar elnökségi trió feladatai („örökölt napirend”) 2010. január és 2011. június között előreláthatólag a következők lesznek: a lisszaboni stratégia folytatása; a szociális Európa gondolatának kifejtése; a közös energiapolitika és klímapolitika alakítása; a gazdasági és pénzügyi rendszerek modernizációja; a természetes erőforrások fenntartható használatának elősegítése; a szabadság, biztonság, jog térségének és az uniós állampolgárok biztonságának megerősítése, Románia és Bulgária schengeni rendszerhez való csatlakozása; remélhetőleg Horvátország felvétele, a Nyugat-Balkán uniós perspektívájának megerősítése, a mediterrán és a keleti partnerség folytatása; külkapcsolatok; intézményi kérdések; a közösségi költségvetés 2014 utáni kereteinek meghatározása, különös tekintettel a kohéziós politika, a mezőgazdaság, a kutatás-fejlesztés és az energiapolitika kérdéseire.

Az örökölt napirenden kívül minden elnökség kiemel néhány témát, ami az adott elnökségi félévre jellemző prioritás. A Fidesz a „nemzetek feletti Európa” és a „nemzetek Európája” közötti versengésben a vita meghaladására törekszik,

s ennek érdekében a regionalizmust, a területi kohézió és a helyi önkormányzatiság erősítését, a helyi közösségeknek, így adott esetben a nemzeti kisebbségeknek is erőteljesebb elismerését és befogadását szorgalmazza. Az ezen elveknek megfelelően képviselendő magyar elnökségi hangsúlyok kialakítása során a decentralizáció, a szubszidiaritás és az önkormányzatiság mentén megfogalmazva a regionalizmus (ezen belül a határokon átnyúló együttműködések támogatása, valamint a statisztikai, fejlesztési régiók és a hagyományos, földrajzi-történelmi-gazdasági régiók határainak közelítése) és a víz (vagyis a fenntartható európai vízgazdálkodás, ezen belül a hatékony vízfogyasztás elősegítése, továbbá az aszály és vízhiány európai szintű kezelése, valamint a Duna által nyújtott sokoldalú lehetőségek kihasználása) témakörei nyernek prioritást. Elnökségi prioritásainkat az is meghatározza, hogy szeretnénk jobban megismertetni hazánkat a többi európai uniós tagállammal, azok polgáraival. Fontosnak tartjuk azonban azt is, hogy Európa is jobban megismerhetővé váljon Magyarországon.

A SIKER ZÁLOGA AZ ALAPOS FELKÉSZÜLÉS 2011-ben olyan kormánya kell hogy legyen Magyarországnak, amely képes levezényelni az elnökséget. Szakmailag megfelelően felkészült, jó nyelvtudással rendelkező, európai ügyek vitelére kész és képes miniszterek tudnak eleget tenni azoknak a kihívásoknak, amelyek többek között a Tanács-ülések levezetését, különböző fórumokon az unió politikai, szakmai képviselétét jelentik. A Fidesz kormányra kerülés esetén e szempontot is figyelembe fogja venni a személyek kiválasztásakor. Hasonlóképpen a magyar közigazgatásnak is állnia kell a sarat. A Fidesz számít minden, a munkáját tisztességgel és hozzáértéssel, pártpolitikai szempontból semlegesen végző köztisztviselőre. Az elnökségi stáb kiválasztására ellenzékéből is igyekszünk odafigyelni; fontosnak tartjuk, hogy csak valós érdekek mentén lehessen bekerülni a csapatba.

TRIÓ Végezetül **szoros együttműködésre kell törekedni az elnökségi trió másik két tagjával, Spanyolországgal és Belgiummal.** Kívánatos, hogy ez ne csak kormányzati szinten, hanem más partnerek bevonásával, közreműködésével (például pártok, szellemi műhelyek, oktatási intézmények, civil szervezetek révén) is megvalósuljon. Ezt a munkát is elkezdte már a Fidesz.

A REMÉLT NYERESÉG Az elnökség a közigazgatás és az ország presztízse szempontjából hosszú távra kiható nemzetközi vizsgát jelent. Egy sikeres elnökség hozadéka, hogy javul az ország versenyképessége, európai érdekérvényesítő képessége. Megnö a soros elnök tagállam ismertsége, teljes jogú tagállammá

válik („full member”), és jobban átlátja az EU működését, az intézmények egymáshoz való viszonyát, a döntéshozatali mechanizmusokat. Így a későbbiekben jobban tudja érvényesíteni saját érdekeit, valamint az elnöklő országnak jobb rálátása lesz az egyes tagállamok partikuláris érdekeire is. A külső beilleszkedési kényszer pozitív hozadékaként közigazgatásunk, jogi kultúránk európai irányba változik, ami hosszú távon is igen pozitív befektetés.

A legfontosabb **célkitűzéseink** a 2011. első félévi magyar uniós elnökség tekintetében:

1. Össznmzeti érdek, hogy az elnökség sikeres legyen, ezért a felkészülést ötpárti keretben kell folytatni.
2. Az elnökséget használjuk fel arra, hogy az unió túljusson a kétosztatúságon, tehát hogy eltüntessük a különbséget a régi és az új tagállamok között. Fektessünk hangsúlyt közép-európaiságunk megjelenítésére.
3. Az örökölt prioritásokon túl a regionalizmust (az önkormányzatiság erősítését, a helyi közösségeknek, így a nemzeti kisebbségeknek az erőteljesebb elismerését) és a víz témakörét (a fenntartható európai vízgazdálkodás, azon belül a hatékony vízfogyasztás elősegítése, továbbá az aszály és vízhiány európai szintű kezelése, valamint a Duna által nyújtott sokoldalú lehetőségek hasznosítása) emeljük elnökségi témává.
4. A Fidesz felkészült arra, hogy olyan kormányt állítson, amely képes az uniós elnökség levezénylésére mind szakmai, mind nyelvi szempontból. A Fidesz számít minden, a munkáját hozzáértéssel, pártpolitikai szempontból semlegesen végző köztisztviselőre. A siker záloga a tisztes felkészülés.
5. Szoros együttműködésre kell törekedni az elnökségi trió másik két tagjával, Spanyolországgal és Belgiummal, nemcsak kormányzati szinten, hanem más partnerek (pártok, szellemi műhelyek, oktatási intézmények, civil szervezetek) bevonásával.

Az emberek Európája

Az Európai Unió alapító országai kezdetben egy közös piac létrehozásáért fogtak össze. Ötven évvel az Európai Közösségek megalakulása után a tagországok többségében közös pénzzel fizetünk, az egyének szabadon mozoghatnak az unió határain belül és a tagországok kormányai szorosan együttműködnek az élet majd minden területén. A tagállamok egymással folytatják kereskedelmük kétharmadát. 1993 óta a cél a mind szorosabb együttműködés, a politikai unió létrehozása; a tagországokat közös célok vezérlik, közösen kívánnak fellépni a kontinensen belüli és kívüli veszélyek elhárítása érdekében, illetve ezekre a kihívásokra közös válaszokat kívánnak adni.

A jelentős vívmányok ellenére számos, az embereket közvetlenül érintő kérdésre nem talált eddig megfelelő választ az európai közösség. Kétszer annyi nem-uniós, mint uniós állampolgár tartózkodik az unióban élő külföldiek között. Sokkal több a nem európai uniós egyetemekkel folytatott diákcsereprogram, mint az unió határain belüli. A médiában elenyésző az európai hírek száma a külföldi hírekhez képest. Észrevehető a kifejezetten európai média, az európai közvélemény hiánya. Az uniós jogszabályok ritkán foglalkoznak az emberek hétköznapijait érintő olyan fontos területekkel, mint a polgári jog, a családjog vagy akár a társasági jog. Az Európai Unió alábecsüli az általa életre hívott szabad mozgás következményeit. A mobilitás új kapcsolatokra, kapcsolódásokra ösztönzi a polgárokat; új keretek, új közösségek, új családok jönnek létre. Ezen új világ sebezhetősége, hogy a változások kezelésére nincs összehangolt európai szabályozás. A nemzeti szabályok a történelmi változások következtében alakultak ki, az egyes tagállamok hagyományait, kultúráját tükrözik. Addig azonban, ameddig ilyen erősen ragaszkodunk individuális jogrendszereinkhez, megnehezítjük egy közös európai identitás kialakulását, és így az „európai polgár” életét. Az európai szabadsággal élni kívánók könnyen átlátható, egyszerű, egységes európai szabályozás bevezetését szeretnék.

Ezekre a problémákra keresik a választ jelenleg az európai politikusok. Olyan rendszert kívánnak létrehozni, amelyben a mobilis „európai polgár” választhat az egységes európai jog és saját nemzeti szabályai között. Az európai polgár biztonságának növelése érdekében kidolgoznának egy egységes *európai társadalombiztosítási kártyát*, amely jogot jelent a családi pótlék, a munkavállalói támogatás vagy akár a nyugdíj felvételére. Ennek a továbbfejlesztett verziója, az *európai polgár kártya* minden olyan adatot magában foglalna, amely szükséges az egészségügyi vizsgálatokhoz, a munkavállaláshoz, a letelepedéshez vagy akár a tanuláshoz.

Ilyen átfogó változáshoz az Európai Unió intézményi szerkezetében is jelentős átalakításra volna szükség. Ezért is sürgeti a Fidesz – többek között – a Lisszaboni Szerződés életbe léptetését, mivel annak számos újdonsága erősíti az „európai polgár” státusát.

A Fidesz megalakulása óta politikai programjainak középpontjába mindig az embert állítja. Célunk egy olyan társadalom megteremtése, amely önálló cselekvésre képes, öntudatos és képzett polgárokból áll. Magyarország számára, amely jelentős természeti erőforrásokkal nem rendelkezik, különösen indokolt és logikus a humán erőforrásba történő befektetés. A tudás kultúrája nem idegen a magyar társadalom számára; mindannyian büszkék vagyunk a magyar Nobel-díjasokra vagy a hazai tudósok, feltalálók világhírű eredményeire csakúgy, mint kultúránkra vagy sportolóink teljesítményére. Nyelvünk egyediségét megőrzendő kincsnek tekintjük. Kiemelt figyelmet szentelünk azoknak, akik hátrányos helyzetből indulnak. Az egészséges, prosperáló társadalom alapegysége a család; a Fidesz a családok boldogulását tartja Európa-politikája alapkövének.

2.6. Népesedés- és családpolitika, szociális politika, egészségügy

MEG KELL ŐRIZNI AZ EURÓPAI SZOCIÁLIS ÉS CSALÁDMODELLT A Fidesz Európa szociális dimenzióját rendkívül fontosnak tekinti. A szociális ellátórendszerek jó minőségét és a magas szintű szociális biztonságot a sajátos európai értékek között tartja számon. Az Európai Néppárt politikájával összhangban kiemelt értéknek tekintünk a családra. Ösztönözni kívánjuk a nemzedékek közti szolidaritást, egymás megsegítését és a különböző anyagi és egyéb terhek megosztását a fiatalok, az idősek és az aktív munkavállalók között. A folyamatosan emelkedő várható élettartam és az alacsony születésszám következtében ennek a századnak a közepére Európa lesz a világ legöregebb földrésze. Mivel egyre kevesebb aktív foglalkoztatottnak kell majd egyre több nyugdíjast eltartania, a költséges társadalombiztosítási rendszerek működtetése az egyik legnagyobb kihívás az unióban és Magyarországon egyaránt. Hasonlóképpen az egészségügyi ellátás is fokozott nyomás alá kerül kontinensszerte az időskorúak számának növekedése és az adófizetők számának csökkenése következtében. Ezeket a demográfiai és szociális kihívásokat az egyre nehezebbé váló gazdasági környezetben európai és hazai eszközökkel szükséges kezelni olyan módon, hogy az európai szociális és családmódellem megmaradjon, sőt megerősödjön.

Népesedés- és családpolitika

EURÓPÁBAN A VÁRHATÓ NÉPESSÉGSUGORODÁS AZ EGYIK LEGSÚLYOSABB KIHÍVÁS

A világ többi régiójához képest **az Európai Unió népessége lassan növekszik.** Míg a világ lakosainak száma 1960 és 2005 között több mint kétszeresére (3 milliárdról 6,5 milliárdra) nőtt, az unió jelenlegi 27 tagországának népessége csak 22%-kal gyarapodott. Ezzel a 27 ország népességének a világ népességében képviselt aránya 13,3%-ról 7,5%-ra csökkent, 2050-ben pedig már csak annak 5%-a lesz. Az Európai Unió 27 országának össznépessége 2007-ben 2 millióval nőtt, 2009. január 1-jén pedig 499,7 millió főt tett ki. Az unió tagországai közül 2007-ben Romániában, Lengyelországban, Németországban, Bulgáriában, Magyarországon, Litvániában, Lettországon és Észtországban csökkent a népesség. Lengyelországban csak a kivándorlási többlet okozta a csökkenést, a születések és halálozások egyenlege minimális gyarapodást eredményezett volna. A többi csökkenést mutató országban természetes csökkenés volt, amit Németország és Magyarország esetében mérsékelt a bevándorlási többlet, a többi országban pedig súlyosbított a kivándorlási többlet. Az unió egészére és az országok többségére a stagnáláshoz közeli, lassú növekedés jellemző. Ezzel összefüggésben **folytatódik a népesség öregedése:** a fiatalok lélekszáma és népességen belüli aránya az alacsony, reprodukciós szint alatti termékenység miatt csökken, az idősek lélekszáma és népességen belüli aránya pedig a javuló halandósági viszonyok, a megnövekedett élettartam következtében növekszik. A népesség lélekszámának 2050-ig várható alakulása változatos képet mutat. Példaként: Írországon 34%-os növekedésre, míg Bulgáriában 34%-os csökkenésre lehet számítani. Mindez szorosan összefügg a másik nagy, megoldatlan kihívással, a versenyképesség kérdésével, hiszen egy csökkenő és öregedő, értékeiben és önmagában nem bízó népesség nehezen tudja felvenni a versenyt a világ más részeivel. A népesedési helyzet Európa igazi Achilles-sarka: ez a leggyengébb pontunk a nagy globális mérkőzésben.

HAZÁNK NÉPESEDÉSI HELYZETE VÁLSÁGOS Magyarország lélekszáma 1981 óta folyamatosan csökken. **Ilyen tartós és ilyen mértékű népességcsökkenést eddig egyik európai országban sem regisztráltak.** Mára az egyik legkedvezőtlenebb népesedési helyzetű ország lettünk Európában. A demográfiai válság másik – a népességcsökkenéssel összefüggő – tényezője a **demográfiai öregedés,** amely a közeljövőben gyorsulni kezd. A népességcsökkenés alapvetően két okkal, **a termékenység csökkenésével** és **a magas halandósággal** magyarázható. A termékenység az 1980. évi 1,91-ről 2007-re 1,32-re csökkent. 2007-ben például 35 ezerrel kevesebben születtek, mint ahányan meghaltak, s a

születések száma még az uniós átlaghoz képest is csekély. A nemzet reprodukciójához száz nőre viszonyítva 210 gyermekszülésnek kellene jutni, ehhez képest 2007-ben számarányosan csupán 132 gyermek jött világra. A születéskor várható átlagos élettartam 1980 óta a férfiak esetében kevesebb mint 4 évvel, a nők esetében is mindössze 5 évvel nőtt; 2006-ban a férfiak születéskor várható átlagos élettartama 69,2 év, a nőké 77,8 év, ami a férfiak esetében közel 10 évvel rövidebb, mint a legkedvezőbb értéket mutató Svédországé, a nők esetében pedig közel 7 évvel rövidebb, mint a legkedvezőbb értéket mutató Franciaországé. Fontos változás az elmúlt évtizedekhez képest, hogy **jelentősen kitolódott az első gyermeket vállaló anyák életkora**. Jelenleg ez átlagosan 27 év, de sokan csak 30 éves koruk után szülnék. Mindez pedig oda vezet, hogy bár sok nő vágyik több gyermekre, főként az állását féltve a legtöbbjük egynél többet nem mer vállalni. A termékenységcsökkenés hátterében további, egymással részben összefüggő okok állnak: általános értékváltás, értékválság, az individualizmus rohamos terjedése, a családok helyzetének, szerepének megváltozása, a rendszerváltozás utáni társadalmi és gazdasági átalakulás nehézségei, a munkaerő-piaci bizonytalanságok, a családi élet és a munkaerő-piaci jelenlét összeegyeztetésének nehézségei, a nők és férfiak munkaerő-piaci és családi, háztartási szerepének átalakulása, a családon belüli egyensúlyok felborulása, a gyermekvállalással járó anyagi terhek és fokozott szegénységi kockázat, az otthonteremtés nehézségei, az oktatásban való részvétel idejének meghosszabbodása, a fiatalok önálló életkezdésének későbbre tolódása stb. Halandósági viszonyaink európai összehasonlításban kirívóan rosszak. Ennek hátterében a népesség rossz általános egészségi állapota, az egészségkockázatot jelentő magatartás- és életformák elterjedtsége, a gyógyító és megelőző ellátások évtizedek óta tapasztalható hiányosságai állnak; ez utóbbiakat a jelenlegi átalakítások tovább fokozzák. Európai összehasonlításban az utolsók között van mind a férfiak, mind a nők várható élettartama.

A természetes csökkenést – vagyis a születések számát meghaladó halálozást – 1989 óta enyhíti a **bevándorlási többlet**. A rendszerváltozás körüli években és az 1990-es évek elején a bevándorlási többlet jelentősebb volt, az utóbbi években 15-17 ezer fővel gyarapította az ország népességét, pontosabban mérsékelte a természetes csökkenést. A nemzetközi vándorlási statisztika azonban bizonytalan, a kivándorlásokról nincsenek megbízható adatok. Az utóbbi 2-3 évben például a statisztika mindössze néhány száz fős kivándorlást mutat ki, ami valószínűleg súlyos alulbecslés. A tényleges bevándorlási többlet valószínűleg lényegesen kisebb, mint amit a statisztika kimutat.

Mindezek következtében azzal kell számolnunk, **hogy a népességcsökkenés és a demográfiai öregedés megfordítására 3-4 évtized távlatában gyakorlatilag nincs esély. A folyamatok ütemét azonban tudatos és következetes társadalom- és családpolitikával lassítani lehetne**, ami sajnálatos módon 2002, a szocialista-szabaddemokrata kormányzás kezdete óta hiányzik. Az elmúlt hét év során a magyar családok egyre nehezebb helyzetbe kerültek, a gyermekvállalás mind több áldozatot kíván, az egészségügyi rendszert szinte teljesen szétverték, a népegészségügyi program végrehajtását felfüggesztették. Szinte egyetlen olyan intézkedést sem lehet említeni az immár majdnem két teljes kormányzati ciklusból, amely azt mutatná, hogy a baloldal megértette a demográfiai helyzet súlyosságát, és vannak megoldási javaslatai.

A népesség-előreszámítások a népesség további csökkenését és öregedését jósolják. A 10 millió körüli lakosság szám csak úgy lenne fenntartható, ha a magyar népességben legalább a jelenlegi átlagos európai termékenységi, halandósági és vándorlási arányok érvényesülnének. Ez azt jelentené, hogy a termékenység 1,3 körüli helyett 1,5 körüli értéket mutatna, a halandóság lényegesen csökkenne, a várható élettartamok 4-6 évvel magasabbak lennének, a bevándorlási többlet pedig szintén nagyobb, 25 ezer fő körüli lenne. Ilyen feltételek mellett a népesség csökkenése lassulna, öregedése viszont gyorsulna. 2050-re így a népesség lélekszáma 9,9 millió lenne, amelynek 10%-át bevándorlók és még nagyobb hányadát a bevándorlók gyermekei tennék ki. A 60 éven felüliek aránya a jelenlegi 21%-ról 37%-ra emelkedne. Amennyiben ez nem teljesül, 2050-re 7-9,3 milliós lehet a népesség. Ha a mai átlagos termékenységi és halandósági viszonyok tartósan fennmaradnának – nemzetközi vándorlás nélkül –, **a 10 milliós magyar népesség 200 év alatt 540 ezerre apadna.**

AZ EURÓPAI UNIÓ MEGKÖZELÍTÉSÉBEN a népesedési folyamatok elsődlegesen a gazdasági folyamatok háttereként jelennek meg, vagyis a munkaerő-piaci, valamint a közkiadásokra gyakorolt hatások (az aktív korú népesség csökkenése miatt csökkenő munkaerő-kínálat, az öregedő népesség átalakuló fogyasztási szerkezete, a nyugdíjrendszer fenntarthatósága, a szociális rendszer terheinek növekedése) szempontjából. A népesedési folyamatok társadalmi hatása szempontjából az uniós szintű elemzésekben a család és a munka összeegyeztetése, a gyermekes családok szegénysége, illetve a gyermekszegénység kap figyelmet, vagyis ebből a szempontból is a gazdasági és finanszírozási szempontok kerülnek előtérbe. A népesedési folyamatoknak a társadalmi szerkezet átalakulására, a társadalmi csoportok és a generációk közötti kapcsolatokra gyakorolt hatása, valamint a népesség lélekszáma mint nemzetstratégiai tényező nem jelenik

meg az uniós diskurzusban. **A családpolitika megmaradt nemzeti hatáskörben**, ezért a tagállamok családpolitikai megközelítése lényegesen differenciáltabb, mint az uniós megközelítés, és ennek megfelelően a családpolitika eszköztára is lényegesen sokszínűbb az egyes országokban, mint a közösségi dokumentumokban, ajánlásokban és szakpolitikai megnyilvánulásokban.

A NÉPPÁRT A CSALÁDOKÉRT Örvendetes és új keletű fejlemény, hogy – az Európai Néppárt fellépésének köszönhetően – **az Európai Parlament állásfoglalásaiban egyre nagyobb hangsúlyt kap az a felvetés, mely szerint a családokat támogatni kell abban, hogy megvalósíthassák gyermekszámterveiket**. Ez a gyakorlatban azt jelenti, hogy el kell hárítani azokat az akadályokat, amelyek a kívánt gyermekszám megvalósulásának útjában állnak. A legtöbb európai országban ugyanis a családok, a párok, de a még egyedülálló férfiak és a nők is lényegesen több gyermeket tartanak kívánatosnak mind saját családjukban, mind általában a társadalomban, mint amennyi gyermeket végül a későbbiekben valóban vállalni tudnak. A gyermekvállalási hajlandóság növekedését, és ezzel összefüggésben a gyermekvállalás feltételeinek könnyítését tehát az emberi szabadságjogok oldaláról, a kívánt gyermekek megszületésének elősegítése szempontjából is ösztönözni kell; ez a megközelítés a jövőben nagyobb hangsúlyt kell hogy kapjon az európai politikában. A legújabb uniós dokumentumok **a család és a munka összeegyeztetésére** – vagyis foglalkoztatáspolitikai beavatkozásra – fókuszálnak, ezen belül is főként azt szorgalmazzák, hogy a nők szülés után minél hamarabb térjenek vissza a munkaerőpiacra (célként tűzve ki például, hogy a 3 évesnél fiatalabb gyermekek 30%-a járjon bölcsődébe). Egy nagyobb „családvédelmi csomag” keretében az Európai Bizottság a közelmúltban a gyermekágyi segély minimálisan kötelező időtartamának 14-ről 18 hétre történő emelésére tett javaslatot. A kedvezőtlen népesedési folyamatok negatív hatásának enyhítésére a másik hangsúlyos felvetés a csökkenő munkaerő-kínálat javítása a bevándorlás révén (például kék kártya a harmadik országokból érkező magasan kvalifikáltak részére, ld. részletesebben a 2.13. fejezetben).

A CSALÁDPOLITIKA HIÁNYA ITTHON A hazai baloldali-liberális politikai cselekvés a demográfiai öregedéssel kapcsolatban az utóbbi időig szinte kizárólag a nyugdíjrendszer átalakítására, pontosabban az erről szóló vitákra korlátozódott. Viszonylag új keletű megközelítés a járulékfizetők körének bővítése. **Családpolitika pedig szinte nem létezett az utóbbi években; a baloldal a társadalom nagy részétől elvette a támogatásokat**. A gyermekvállalás ösztönzése nem volt fontos számukra (megszüntették például a gyermekek után járó adókedvezményt), a népesség csökkenésével pedig egyáltalán nem

foglalkoznak. A demográfiai problémák megoldásának fontos eszközeként tekintenek a bevándorlásra, az aktív korúak csökkenő számának ellensúlyozása érdekében. Az aktív korúak számának csökkenése valóban megindul a 2010-es évtized közepe táján. A hazai, kritikusan alacsony foglalkoztatási ráta ismeretében azonban érdemes a hazai foglalkoztatási és munkaerő-piaci helyzetet a tartalékok kiaknázásának lehetősége szempontjából feltérképezni, mielőtt a nagyarányú bevándorlást kiáltanánk ki a munkavállalók számának bővítésére szolgáló egyetlen járható útként.

A CSALÁD MINT ÉRTÉK A Fidesz értékrendjének középpontjában a család és a gyermekek állnak, s uniós politikánkban is igyekszünk ezt érvényre juttatni. Ázsiát ma a túlnépesedés fenyegeti. Az amerikai megoldás a nagyszámú bevándorló sikeres társadalmi integrációja volt. Meggyőződésünk, hogy **az Európai Unió a családok megerősítése által lesz képes megküzdeni a demográfiai válsággal**, ez az európai út. Az unió akkor tudja betölteni hivatását, akkor lehet a világ kreatív műhelye, ha fiatalos energiát és lendületet társít a bölcs tapasztalat mellé. Minden európai nemzetnek érdeke és kötelessége is, hogy tegyen saját helyzetének javításáért, és ezzel hozzájáruljon az európai gyengéség felszámolásához. Sajnos Magyarországon ma kiveszőben van az egészséges önvédelmi reakció, sőt éppen komoly támadás érte a társadalom alapvető egységét, a családot, amely a polgárok biztonságérzetének legfőbb hordozója. Ezzel szemben ugyanakkor van olyan pozitív példa az unióban, mint az „Európai szövetség a családokért” elnevezésű német kezdeményezés. A javaslat lényege az, hogy a tagállamok közötti együttműködés előmozdításával, az Európai Unióban már létező pozitív nemzeti példák elterjesztésével kiegyensúlyozottabbá válhat a családi élet, és mindez hosszú távon hozzájárulhat a születések számának növekedéséhez. Az unió és a tagállamok társadalompolitikáját kell tehát családpolitikai szemléletűvé tenni.

CSALÁD- ÉS GYERMEKBARÁT POLITIKÁT ITTHON ÉS EURÓPÁBAN! Nemzetstratégiai célunk a népességcsökkenés lassítása (megállítása), a családok helyzetének javítása, a gyermekvállalás ösztönzése. A demográfiai hatásokkal kapcsolatos gazdasági és finanszírozási kérdések közül a gyermeknevelés terheinek az adórendszerben történő elismerését, a munkahelyteremtést, a foglalkoztatás bővítését, a fekete és szürke foglalkoztatás kifehérítését, a társadalmi szempontok közül pedig a szolidaritást, a gyermekvállalás szegénységi kockázatának csökkentését, a család és a munka összeegyeztetését hangsúlyozzuk. Ki kell használni, hogy az emberekben megvan a természetes igény a több gyermek vállalására. Támogatni kell tehát a legalább két gyermeket vállalókat.

Máskülönben oda jutunk, mint a németek és az osztrákok, akiknél az egy gyermeket nevelő család számít normálisnak. Pozitív példaként említhetjük Franciaországot, ahol a 65 éve stabil családpolitika egyebek mellett a családi adózással, a családok anyagi és természetbeni támogatásával, a demográfiai tényezőknél a közbeszéd részévé tételével viszonylag magas szinten tudta tartani a termékenységet, és ahol államilag támogatják gyermekgondozók alkalmazását a családoknál, továbbá magas színvonalú gyermekintézményeket biztosítanak. Az intézkedéseknek meg is van az eredménye: a franciáknál nem csökken a népesség.

A munkaerő mobilitásának kérdésével összefüggésben kiemelt hangsúlyt kell helyezni **a bérlakások kínálatának bővítésére**. Jelenleg nem csupán az jelent problémát, hogy a munkahelyi váltások következtében más városba vagy településre áttelepülni kényszerülő polgárok nem találnak megfelelő lakhatási lehetőségeket, hanem az is, hogy a rendelkezésre álló bérlakások költségvonzata túl magas. A Fidesz ezért módosítani kívánja a lakás bérbeadásához kapcsolódó állami elvonások rendszerét, és fiskális könnyítésekkel is ösztönözni kívánja a bérbe adható lakások kínálatának bővülését, lehetőség szerint mérsékelve a lakásbérleti kiadások növekedését. A Fidesz uniós szinten is lehetőséget kíván találni arra, hogy a mobilitással összefüggésben felmerülő lakásbérleti kiadások közös európai elkötelezettség alapján történő mérsékléséhez megfelelő politikai támogatást szerezzen.

A családi élet és a munka összeegyeztethetősége területén jelentős előrelépést kellene elérni; ez a mindenkori magyar kormány feladata. A kormánynak bővítenie kellene a bölcsődei, az óvodai helyeket, illetve a gyermekek ellátásához kapcsolódó egyéb lehetőségeket, valamint biztosítania kellene az idősek gondozásának intézményi hátterét. A Fidesz európai parlamenti képviselői az uniós lehetőségeket a leghatékonyabb módon kihasználva igyekeznek majd segíteni e célkitűzések megvalósítását.

A családi jövedelmek és kiadások egymással összefüggő, szorosan integrált viszonyrendszerét jobban figyelembe kívánjuk venni a közteherviselés, a fiskális politika és a szociális támogatások rendszerének kialakítása területén. Ezért uniós szinten is javasolni fogjuk, hogy a családpolitika prioritásait a tagállamok érvényesítsék jobban a nemzeti adórendszerek modernizálása során, és a családi típusú adózásnak minél több elemét építsék be személyi jövedelemadó-rendszereikbe. Ösztönzést kívánunk adni ahhoz is, hogy a tagállamok a rendelkezésre álló költségvetési erőforrásokból lehetőség szerint a korábbiaknál nagyobb mértékben támogassák a családi otthonok környezetbarát és energiatakarékos átalakítását, az otthonteremtési beruházásokat, az ingatlan-bérbeadást, a

bérlakások felújítását, a fűtési és szigetelési rendszerek korszerűsítését, és az e célokhoz kapcsolódó pénzügyi hitelek kamatkiadásainak mérséklését.

Szociálpolitika

ERŐSÖDŐ SZOCIÁLIS KOHÉZIÓ AZ UNIÓBAN Az Európai Unió tevékenysége a szociálpolitika terén kiegészíti a tagállamok saját vonatkozó politikáját. Az integráció előrehaladásával, valamint a minden tagállamot egyaránt sújtó problémák (munkanélküliség, öregedő társadalmak, globális pénzügyi és gazdasági válság) következtében ugyanakkor nő az igény a mind szorosabb európai együttműködésre. A társadalombiztosítások működtetésében továbbra is teljes önállóságot élveznek a tagállamok, a foglalkoztatás- és szociálpolitikában a koordináció ugyanakkor egyre inkább az Európai Unió szintjére kerül. A lisszaboni stratégiában a növekvő foglalkoztatás és a tudásalapú társadalom célkitűzése mellett megjelent a nagyobb szociális kohézióra és jobb munkahelyek létesítésére való törekvés is. A Lisszaboni Szerződés hatálybalépése esetén kötelező erőre emelkedik az Alapvető Jogok Chartája, melyben a gazdasági és szociális jogok megkülönböztetett figyelmet kapnak. 2005-ben hirdette meg az Európai Bizottság az Európai Szociális Napirendet, amely 2010-ig két prioritást emelt ki: **a teljes foglalkoztatottságra való törekvést**, valamint az esélyegyenlőség növelésén keresztül egy **összetartóbb társadalom** megteremtését. 2007-től megújították az Európai Szociális Alapot, a finanszírozást decentralizálták a tagállamok irányába, valamint létrehoztak a 2007–13 közötti időszakra egy új integrált foglalkoztatási és szociális szolidaritási közösségi programot (PROGRESS, Programme for Employment and Social Solidarity), mely az európai foglalkoztatási stratégia megvalósításán túl kiemelten foglalkozik a szociális védelemmel és befogadással, a munkakörülmények javításával, a megkülönböztetés elleni küzdelemmel, valamint a nemek közötti esélyegyenlőség előmozdításával.

LEHANGOLÓ TÁRSADALMI HELYZET ITTHON Nem véletlen, hogy az Európai Unióban a magyar emberek a legpezzsimistábbak; honfitársaink közül mind többen szorulnak szociális ellátásra. 2001-ben 1,7 millió ember élt a létminimumon, 2007-ben már 3,1 millió. A hazai társadalomnak tehát egyharmada él jelenleg a létminimumon vagy az alatt, a válság következtében azonban ez az arányszám egyes számítások szerint akár kétharmadra emelkedhet. **Csaknem 6 millió szegénységben élő emberrel pedig szegényszemre mi leszünk Európa harmadik világa.** A hiányosan táplálkozók és a díjhátralékosok száma

az OECD országai közül hazánkban a legnagyobb. Különösen súlyos probléma a gyermekszegénység. Miközben a szegények aránya az összlakossághoz viszonyítva az uniós átlagnál kisebb, a **gyermekszegénység** azt jelentősen meghaladja. Magyarországon sem nyomorognak többen, mit az unióban általában, a nyomorgók többsége viszont gyerek; öt gyermek közül kettő szegénységben él. A gyerekek 14%-a olyan családban él, ahol senki sem dolgozik. Magyar sajátosság viszont, hogy a munkavállalás nem elég a szegénységből való kilábaláshoz. Az EU tagállamaiban a kereső nélküli kétgyermekes családok 73%-a szegény, ami megegyezik a magyar adatokkal. Csak hogy az unióban az egyik szülő munkavállalása már 25%-ra csökkenti a szegénységi arányt, míg hazánkban csak 47%-ra. A mélyszegénységben élő családok 12%-ának akkor sem sikerülne kikeveredni a gödörből, ha mindkét szülő dolgozna. Magyarországon ezer házasságkötésre 610 válás jut. Az Európai Unióban nálunk a legrövidebb a várható élettartam.

A GAZDASÁGI NÖVEKEDÉS A VÍVMÁNYOK MEGŐRZÉSÉNEK KULCSA A Fidesz egyetért az Európai Néppárt megállapításával, amely szerint „világossá kell tenni a polgárok számára azt, hogy a növekedés és a munkahelyteremtés teszi lehetővé a jólét megőrzését. (...) A gazdasági növekedés és a versenyképesség, ideértve az egyéni képzettség és motiváció szintjét is, nélkülözhetetlen előfeltétele a foglalkoztatásnak, a jólétnek és az európai szociális modell megőrzésének.” A gazdasági fejlődés szorgalmazása mellett a szociális biztonsági rendszerek magas szintű működtetéséről sem szabad lemondani. A szociális vívmányok megőrzésének legfontosabb előfeltétele a gazdaság dinamizálása, a növekedés motorjának magasabb fordulatszámra való kapcsolása és a foglalkoztatási arány érdemi javítása. A szociális alrendszerek finanszírozásának hosszú távú fenntartása – az öregedő társadalmak és a csökkenő gyermekvállalási hajlandóság mellett – csak akkor lehetséges, ha az inaktív lakosság köréből több polgárt sikerül a munkaerőpiacra visszavinni, ha sikerül növelni a termelő és szolgáltató tevékenység jelenlegi szintjét, és így több járulékfizető többet termel és több szolgáltatást nyújt majd. Szociális területen a Fidesz megítélése szerint a segítség legfontosabb eszközét a **foglalkoztatási lehetőségek bővítése**, a **megfelelő munkahely** és a biztos megélhetés szavatolása jelenti a hátrányos helyzetben lévők számára. Ezért elsősorban **munkalehetőséget kell biztosítani minden olyan polgár számára, aki munkát keres, és munkavégzésre alkalmas fizikai és szellemi állapotban van.** Azok számára, akik valamilyen ok folytán nem képesek a munka világába bekapcsolódni, célzott és saját helyzetükhöz jól illeszkedő megoldást kell találni a szociális támogatási rendszerek keretén belül, hogy életüket méltó körülmények között élhessék le. A társadalmi szolidaritásnak a foglalkoztatási és a szociális intézkedések összhangján kell

alapulnia, és nagyobb hangsúlyt kell helyezni a **produktív szociálpolitika** jegyeit hordozó kezdeményezésekre (élethelyzetekhez illeszkedő támogatási formák, képzési és szakképzési támogatások stb.).

LEGYEN UNIÓS SZINTŰ KOORDINÁCIÓ Természetes, hogy a szociális biztonsági rendszerekhez történő hozzáférést az unión belül mozgó munkavállalók számára is folyamatosan biztosítani kell. A Fidesz ezért szükségesnek tartja a **szociális biztonsági rendszerek uniós koordinációját**, s a rendszerek európai összehangolásával összefüggő jogszabályi keretek folyamatos korszerűsítését. Ezzel összefüggésben fontos hangsúlyozni, hogy a nyugellátások uniós számítási rendszerének korszerűsítése terén a Fidesz európai parlamenti képviselői Öry Csaba vezetésével már a 2004–2009-es parlamenti ciklusban is meghatározó szerepet játszottak; így többek között fideszes javaslat nyomán került sor a közigazgatási eljárási határidők szigorúbb szabályozására a tagállamok közötti információcserék területén, az uniós polgárok érdekében, a gyorsabb eljárások lefolytatása céljából.

A NYUGDÍJAK területén nincs közös uniós politika, csak a nemzeti szabályozást tájoló, kiegészítő intézkedések. A kelet-közép-európai államok uniós csatlakozása óta eltelt időszakban a nyugdíjasok járandóságainak megállapítása terén új problémák merültek fel: több uniós tagállam nyugdíjfolyósító intézete számára nehézségekbe ütközött a hatályban lévő uniós rendeletekben foglalt közigazgatási eljárási határidők értelmezése az olyan esetekben, amikor a nyugdíjellátásra jogosult személy több tagállamban dolgozott, s ennek következtében összesíteni kell a szerzett nyugdíjbiztosítási időszakokat. Öry Csaba és Gál Kinga az elhúzódó adminisztrációs eljárásokból adódó problémák megoldása érdekében több lényeges kezdeményezést is tett. A két néppárti képviselő beadványára egyrészt az Európai Bizottság megállapította: mulasztást követtek el a magyar és a román hatóságok, amikor egymásnak dobálták a labdát több ezer, hazánkban letelepedett erdélyi magyar nyugdíjfolyósításának ügyében. Az érvényes uniós jogszabályok alapján ugyanis nem fordulhatott volna elő, hogy az áttelepült, nyugellátásra jogosult erdélyieknek Románia EU-csatlakozása után megtagadják járandóságuk kifizetését. Másrészt Öry Csaba és Gál Kinga módosító indítványt nyújtott be a szociális biztonsági rendszerek koordinációjáról szóló uniós rendelet, illetve az ahhoz kapcsolódó végrehajtási rendelet normaszövegéhez abból a célból, hogy az uniós tagállamok hatóságai közötti információcserék során alkalmazandó közigazgatási határidő hosszúsága egyértelműen rögzítve legyen. Az Európai Parlament által elfogadott módosítás értelmében a tagállamok közötti eljárások során minden nemzeti

hatóság a saját nemzeti joga alapján meghatározott közigazgatási határidőket köteles betartani. Az uniós jogszabályok pontosítása következtében **2009-től elhárulnak azok az adminisztratív akadályok, amelyek eddig a több tagállamban biztosítási idővel rendelkező polgároknak járó nyugdíjösszegek megállapítását és folyósítását hátráltatták.**

AZ EGÉSZSÉGÜGYI SZOLGÁLTATÁSOKHOZ TÖRTÉNŐ HOZZÁFÉRÉS területén a Fidesz álláspontja szerint 2009-től az Európai Bíróság jogértelmezésével összhangban **biztosítani kell a betegek szabad mozgásának jogát az Európai Unió egész területén.** E tekintetben az egyik legfontosabb eszköz az **európai egészségbiztosítási kártya.** Az ingyenesen hozzáférhető kártya igazolja, hogy a kártya birtokosa a kártyát kibocsátó tagállam társadalombiztosítási rendszerének hivatalosan nyilvántartott tagja. A tagsági jogviszonyból egyenesen következik, hogy a kibocsátó állam teljes felelősséggel tartozik az illető polgár bármely más tagállam területén felmerülő *sürgősségi* gyógykezelése tekintetében, és köteles annak költségeit az ellátást biztosító tagállam számára megtéríteni.

A sürgősségi körön kívül eső, előre tervezhető egészségügyi ellátások esetében az Európai Bíróság különbséget tesz az **ambuláns ellátások** és a **kórházi kezelések** között: az előbbi kategóriába tartozik minden olyan orvosi beavatkozás, amely nem igényel kórházi ágyon történő elhelyezést („bentfekvést”), az utóbbiba pedig az olyan típusú ellátások, amelyek a beteg több napos kórházi elhelyezését követelik meg, így kihatással vannak az ágykapacitásra. Az Európai Bíróság jogértelmezése szerint az uniós polgárok **elidegeníthetetlen joga**, hogy bármely uniós tagállam területén **saját kezdeményezés alapján** igénybe vegyenek minden olyan egészségügyi ellátást, amely nem tartozik a kórházi ellátások körébe (ambuláns ellátások). Ez azt jelenti, hogy a tagállamoknak minden ambuláns beavatkozás esetében (például tüdőszűrés, mandula kivétele stb.) **azonos versenyfeltételeket** kell biztosítaniuk az összes uniós egészségügyi szolgáltató részére, így tilos bármilyen hatósági engedélyezési eljárást alkalmazni. A költségtérítéssel beavatkozások esetében a tagállamokat terheli az a jogi kötelezettség, hogy a nemzeti jogszabályaik szintjén végrehajtott jogharmonizáció révén biztosítsák azt, hogy bármely ambuláns egészségügyi szolgáltatás esetében a polgár számára a szolgáltatás „importja” (külföldön történő igénybevétele) ugyanolyan választható opció legyen, mint a szolgáltatás belföldön történő igénybevétele.

Ami az előre tervezett kórházi ellátások külföldön történő igénybeviteléhez fűződő jogok gyakorlását, illetve a – jelenleg hatósági engedély köteles – eljárások kérdését illeti, a Fidesz támogatja azokat a néppárti törekvéseket, amelyek

az adminisztratív eljárások gyorsítására, az eljárási határidők lerövidítésére, az engedélyezés gördülékeny lebonyolítására irányulnak. Fontos e tekintetben elérni azt is, hogy a betegek megfelelő minőségű és bőséges információhoz jussanak a külföldi gyógykezelési lehetőségeket illetően; e cél megvalósítását szolgálja több új uniós jogszabálytervezet is.

A Fidesz támogatja az Európai Bizottság, a Tanács és az Európai Parlament azon törekvését, hogy egy új uniós irányelv keretein belül **rögzítsék a betegek EU-n belüli szabad mozgásának jogát**, valamint e jog gyakorlásának szabályait és feltételrendszerét. Meggyőződésünk szerint e jog gyakorlása jelentős mértékben hozzá fog járulni az egyes tagállamokban tapasztalható hosszú várakozási listák megszüntetéséhez, javítja majd az egészségügyi szolgáltatásokhoz való egyenlő hozzáférést, és ezen keresztül hozzájárul az uniós polgárok egészségének a hatékonyabb megőrzéséhez. A magyar egészségügyet fel kell készíteni az európai betegmobilitásra, s olyan állapotba kell hozni, hogy ide tudjuk vonzani a gyógyulni vágyókat. A gyógy-idegenforgalom tehát kiemelt fejlesztési terület kell hogy legyen, a termálvizes lehetőségek kiaknázásán túl is. Itthon foglalkozni kell az orvosok elvándorlásának problémájával is, mert ha a jelenlegi tendenciák folytatódnak, általánossá fog válni a most még csak bizonyos gyógyítási ágakban jelentkező súlyos orvoshiány.

A Fidesz üdvözlí és támogatja az **európai elektronikus betegnyilvántartási rendszer** („elektronikus betegkarton”) létrehozására irányuló európai törekvéseket, és szükségesnek tartja a tagállamok közötti együttműködés továbbfejlesztését e területen.

A legfontosabb **célkitűzéseink** a népesedés- és családpolitika, szociális politika és egészségügy terén:

1. Meg kell őrizni az európai szociális és családmódellet. A szociális ellátórendszerek jó minőségét és a magas szintű szociális biztonságot a sajátos európai értékek között tartjuk számon. Az elérték megőrzésének kulcsa a gazdasági növekedés.
2. Kiemelt értéként tekintünk a családra. Ösztönözni kívánjuk a nemzedékek közti szolidaritást, egymás megsegítését és a különböző anyagi és egyéb terhek megosztását a fiatalok, az idősek és az aktív munkavállalók között. Előrelépést kell elérni a család és a munka összeegyeztethetősége terén.
3. Tudatos társadalom- és családpolitikával lassítanunk kell a népesség csökkenését és a demográfiai öregedés folyamatát. Támogatni kell a családokat abban, hogy megvalósíthassák gyerekszám-terveiket. A családok megerősítése által lehet megküzdenni a demográfiai válsággal.

4. Az unió programjaival összhangban törekednünk kell a teljes foglalkoztatottságra és egy összetartóbb társadalom megteremtésére. Munkalehetőséget kell biztosítani minden olyan polgár számára, aki munkát keres, és munkavégzésre alkalmas fizikai és szellemi állapotban van. Azok számára, akik nem képesek a munka világába bekapcsolódni, célzott és saját helyzetükhöz jól illeszkedő megoldást kell találni, hogy életüket méltó körülmények között élhessék le. Nagyobb hangsúlyt kell helyezni a produktív szociálpolitika jegyeit hordozó kezdeményezésekre (élethelyzetekhez illeszkedő támogatási formák, képzési és szakképzési támogatások stb.).
5. A szociális biztonsági rendszerekhez történő hozzáférést az unión belül mozgó munkavállalók számára is folyamatosan biztosítani kell, ezért szükségesnek tartjuk a szociális biztonsági rendszerek uniós koordinációját.
6. A gyakorlatban is működőképesé kell tenni azt a rendszert, amely alapján a több tagállamban biztosítási idővel rendelkező polgárok számára megállapítják és folyósítják a járandóságukat.
7. Az egészségügyi szolgáltatásokhoz való hozzáférés területén biztosítani kell a betegek szabad mozgásának jogát az Európai Unió egész területén. A magyar egészségügyet fel kell készíteni az európai betegmobilitásra, s olyan állapotba kell hozni, hogy ide tudjuk vonzani a gyógyulni vágyókat.

2.7. Fogyasztóvédelem

ÖSSZTÁRSADALMI ÜGY A fogyasztóvédelem, a fogyasztók biztonságérzetének erősítése, életünk minőségének védelme mára összetársadalmi üggyé vált Európa-szerte. Az emberek nehezen képesek eligazodni az egyre inkább nemzetközivé váló termelési és szolgáltatási lánc végén rájuk zúduló áru-, szolgáltatás- és az ezekhez kapcsolódó információözönben. Nincs mindenki birtokában azoknak az ismereteknek, amelyek lehetővé tennék, hogy a pénzt valóban az elképzelése, érdeke és szükséglete szerinti biztonságos termékekre és tisztességes feltételekkel működő szolgáltatások igénybevételére költse. Ennek következtében a fogyasztó egyre kiszolgáltatottabbá, és nem az eseményeket befolyásoló, hanem azokkal sodródó szereplővé válik. Egy felmérés szerint a tömegközlekedéssel, az energiaszolgáltatókkal és a bankokkal a legkevésbé elégedettek az európai fogyasztók, míg a kiskereskedelmi boltok és árukiállítások kapcsán általában véve pozitívan vélekednek a vásárlók.

A FOGYASZTÓVÉDELMEM KIEMELT UNIÓS PRIORITÁS Az Európai Unió 1972 óta ismeri el a fogyasztók egészséghez és biztonsághoz, gazdasági érdek védelméhez, kártérítéshez, információhoz és képzéshez, valamint képviselethez való jogát. Az unió azóta arra törekszik, hogy a fogyasztók érdekeit mint horizontális prioritást a szakpolitikáiban is érvényre juttassa. Az egységes piac kiépülése óta lendületet kapott a közösségi jogalkotás a fogyasztóvédelem terén, hiszen az áruk és szolgáltatások szabad áramlásával természetesen nőtt az igény a közös fogyasztóvédelmi szabályozás iránt. A Maastrichti Szerződésbe már önálló fogyasztóvédelmi fejezet is bekerült. A globalizációból származó új kihívások, az információs társadalom kiépülése, az új iparágak szerepének növekedése, az élelmiszer-biztonság előtérbe kerülése (a kergemarha-kór óta) új irányokat szabtak a közösségi fogyasztóvédelemnek. A fogyasztók érdekeire hivatkozva akár az egységes piac érvényesülését is lehet korlátozni (tehát ha például valamely áru szabad mozgása veszélyeztetheti az emberek, állatok, növények egészségét, akkor kereskedelmi tilalmat is el lehet rendelni vagy a kölcsönös elismerés uniós elvét figyelmen kívül lehet hagyni).

ERŐTELJESEBB FOGYASZTÓVÉDELMI SZABÁLYOZÁS ÉS SZANKCIONÁLÁSRA TÖREKVÉS Az utóbbi években az uniós szabályalkotás a közös magas szintű fogyasztóvédelem biztosításán túl a szabályok hatékony kikényszerítésére koncentrált, és arra, hogy a fogyasztói szervezeteket bevonják az unió e téren teendő lépéseinek alakításába. 2002 óta működik Pármában az Európai Élelmiszerbiztonsági Hatóság. Az Európai Bizottság 2005 áprilisában terjesztette elő „Egészségesebb, nagyobb biztonságban élő, magabiztosabb polgárok – egészségügyi és fogyasztóvédelmi stratégia” című, a 2007–13 közötti időszakra vonatkozó cselekvési programját, majd 2006-ban önálló fogyasztóvédelmi stratégiát is készített. Ezen dokumentumok főbb irányvonalaiiban felfedezhetők a fogyasztói piacok nagyobb figyelemmel kísérésére, a jobb fogyasztóvédelmi szabályozás megteremtésére, a megfelelő jogalkotás és jogorvoslat kidolgozására tett lépések, amelyek arra törekednek, hogy a vásárlókat tájékozottabbá tegyék, akik ezáltal felelősebb fogyasztókká válhatnak. Antonio De Blasio fideszes képviselő európai parlamenti szakbizottsági munkájának (ld. lejjebb) köszönhetően a fenti gondolatok visszaköszönek a 2007–13 közötti időszakra vonatkozó európai fogyasztóügyi politikai stratégiában (Közösségi fogyasztóügyi politikai stratégia 2007–2013 COM(2007)99), amely a fogyasztót a közösségi szakpolitikák és a jogi szabályozás középpontjába helyezi, ezáltal a fogyasztók pozícióját erősíti, és célként tűzi ki az európai fogyasztók magasabb szintű védelmét a nemzetközi piacokon, ami a piaci versenyre is serkentő hatást gyakorol majd. Az uniós jogalkotás tekintettel van továbbá a megváltozott kereskedelmi,

marketing- és vásárlási szokásokra (például a határokon átnyúló elektronikus vásárlások és az új típusú fizetési szolgáltatások szabályozása). 2007 óta az Európai Bizottság egy tagja csak a fogyasztóvédelmi kérdésekért felelős. A fogyasztók nagy csoportját érintő sérelmek orvoslásának lehetséges módjairól készített 2008 végén zöld könyvet az Európai Bizottság. Eszerint a vevők tömeges megkárosítása nemcsak fogyasztóvédelmi szempontból aggályos, de piaci torzulásokat is eredményezhet a jogtalan bevételek révén, és sértheti a versenyszabályokat is. A Bizottság nézete szerint a fogyasztók kollektív jogvédelemmel történő felruházása azért kiemelten fontos, mert sok esetben vásárlók tömegei jelentkeznek pontosan ugyanazzal a visszaéléssel, s ilyenkor hatékonyabb lenne az esetek összegyűjtése után együttesen fellépni az érintett cégek ellen.

AZ EURÓPAI PARLAMENT SZAVA ERŐS FOGYASZTÓVÉDELMI KÉRDÉSEKBE, hisz e téren az unió az együttdöntési eljárás keretében hoz szabályokat. Az Európai Parlament Belső Piaci és Fogyasztóvédelmi Bizottság néven külön testületet is létrehozott 2007-ben az ügy előmozdítására. E bizottságon kívül más szerv is napirendjére tűz időközönként fogyasztóvédelemmel és élelmiszerbiztonsággal foglalkozó kérdéseket az Európai Parlamentben, így például a Környezetvédelmi, Közegészségügyi és Élelmiszer-biztonsági Bizottság, melyben Antonio De Blasio fideszes képviselő a fentebbi prioritásokat szem előtt tartva végezte tevékenységét. Nevéhez köthető például az amelletti kiállítás, hogy a szeszesitalok minőségét a hagyományos eljárások védelmén keresztül biztosítsuk az unióban. Felszólalt azért is, hogy vessék el az etil-alkohol és az aromaanyagok hozzáadásának általános engedélyezését, függetlenül attól, hogy az ízesítéshez természetes vagy természetazonos aromát használnak. Hangsúlyozta azt is, hogy a földrajzi megjelölések bejelentésére vonatkozó eljárásokat pontosan szabályozni kell a jogszabály szövegében. Ez utóbbi kiállításnak köszönhető, hogy az Európai Bizottság megerősítette a magyar pálinka kiemelt helyzetét. Az Európai Unióban így ma átfogó védelemben részesül a pálinka elnevezés (csakis így, a magyar helyesírás szabályai szerint írva), és csak a Magyarországon gyártott, 100%-ban gyümölcsből vagy törkölyből készülő párlatokra lehet használni. (Hasonló védelemben az Európai Unióban eddig csak három szeszesital részesült: a grappa, a korn és az ouzo.)

Az élelmiszer-adalékokkal kapcsolatos, valamint az élelmiszereken feltüntetett tápértékekre és egészségügyi adatokra vonatkozó uniós szabályozási folyamat kiemelt helyen szerepelt Antonio De Blasio munkájában. Az unió többek között arról határozott, hogy valamennyi közös jogszabályba be kell építeni a

környezetvédelmi vonatkozásokat is az élelmiszer-adalékok tekintetében, hiszen amit megesszünk, nem marad az emberi szervezetben, hanem visszatér a természeti környezetbe és a természetes körforgás részévé válik. Még ha egy anyag nem is jelent egészségügyi kockázatot azon személynek, aki a kérdéses anyagot tartalmazó terméket elfogyasztja, később még előidézhet nem kívánt környezeti vagy közegészségügyi következményeket, amit az engedélyezésről szóló döntés során figyelembe kell venni. Ezért a tagállamok megegyeztek abban, hogy a környezet épségét is az irányelv egyik céljaként kell meghatározni. Az MSZP európai parlamenti csoportja számára mindezek a kérdések nem jelentettek prioritást, képviselőik között nem volt kijelölt felelőse a témának, s ezen dokumentumok tartalmához sem járultak hozzá módosító indítványokkal.

2008 folyamán a termékismertetőket szabályozta az unió, ami tájékozottabb vásárlói döntést tesz lehetővé. A termékek összehasonlíthatósága által erősödik a fogyasztók védelme, hiszen a fogyasztó megkapja az alapokat a tájékozott választáshoz és az élelmiszerek biztonságos felhasználásához. 2009-ben is jelentős lépéseket tett már az Európai Parlament a fogyasztók védelméért, hiszen elkezdte tárgyalni az állati melléktermékekre vonatkozó egészségügyi szabályozás megteremtésének lehetőségeit; ezen szabályozás révén sikerülne kizárni az állati melléktermékek nem megfelelő felhasználásából származó rizikófaktorokat.

FOGYASZTÓVÉDELMEM MAGYARORSZÁGON – SOK A JOGSÉRTÉS Hazánkban a vevők 15%-a számolt be arról, hogy őt magát személyesen érintette áruvisszahívás, ami az egyik legmagasabb arány az unióban, és sokkal magasabb, mint az összes új tagállamban. Határozottan gyengébbek a magyar mutatók a kollektív fogyasztói jogok érvényesítése terén is. A szolgáltatót váltott magyar fogyasztók 65%-a számolt be költségcsökkenésről, ám 33% szerint továbbra is nehéz a különböző cégek árszabásának összehasonlítása; az erre alkalmas internetes oldalak használatának elterjedtsége jóval alacsonyabb az uniós átlagnál.

A magyarországi szabályozás terén a következő irányokba kell elindulni:

NAGYOBB NYILVÁNOSSÁG A fogyasztóvédelmi politika egyik legfontosabb célja a tudatos fogyasztói magatartás kialakítása, ami természetesen csak hosszú távon képzelhető el. Az a cél, hogy az állampolgárok érezzék, van lehetőségük kitörni kiszolgáltatott helyzetükből. A tudatos fogyasztók körültekintőbbek a vásárlás során, a szolgáltatások igénybe vételénél. Ezért fontos a nyilvánosság szerepének erősítése és a fogyasztóvédelmi ismeretek minél szélesebb körű oktatása. Különös hangsúlyt kell helyezni a pedagógusok fogyasztóvédelmi

ismeretekkel kapcsolatos képzésére, illetve továbbképzésére. Mind a minisztériumoknak, mind a hatóságoknak közel kell vinniük az információkat a fogyasztókhoz szakszerű, de közérthető formában, kiadványokon keresztül, amelyeknek terjesztésébe be kell vonni a széles fogyasztói kört vonzó kereskedelmi egységeket, a fogyasztók szerződéses partnereit. A kiadványok az önkormányzatokon keresztül is terjeszthetők lennének, eljutva ezzel a kisebb települések lakosságához is. A tájékoztatásban komoly szerep hárulhat a fogyasztóvédelmi lapok szerkesztőségeire.

OKTATÁS A hosszú távú környezeti és gazdasági fenntarthatóság elképzelhetetlen a társadalom felelősségtudatának változása nélkül. Ehhez nélkülözhetetlen az etikus gazdasági és társadalmi viselkedésmodell (környezetileg és társadalmilag felelős vállalat, tudatos vásárló, fenntartható fogyasztási és termelési minták) népszerűsítése és kormányzati támogatása. A felelősségtudatos társadalmi gondolkodás kialakításában kulcsszerepet játszik a fogyasztóvédelmi szempontokat és minőségközpontúságot megjelenítő oktatás. A hosszú távú cél az, hogy a fenti értelemben vett fogyasztóvédelmi ismeretek, a tudatos vásárlói szemléletmód kialakítása a (köz)oktatás és képzés valamennyi szintjén – már az óvodától kezdve – megjelenjen. A rövidtávú megoldás érdekében azonban ezzel párhuzamosan meg kell jeleníteni a kérdést a köz- és a felsőoktatásban, különös tekintettel a felsőbb évfolyamokra és kiemelten a tanárképzésre, illetve a tanár-továbbképzésre.

A CIVIL SZERVEZETEK SZEREPÉNEK ERŐSÍTÉSE Az államnak egyre nagyobb mértékben kellene átadnia fogyasztóvédelmi feladatokat a társadalmi szervezeteknek; ebben az Európai Unió tagállamainak gyakorlatát kell követni. Ez egyébként logikus következménye annak, hogy a jelentős állami beavatkozásra épülő fogyasztóvédelmet felváltja a piac nélkülözhetetlen szereplőjének, a fogyasztónak tudatosabb-öntudatosabb fellépése saját ügyében. Az állampolgárok által létrehozott fogyasztóvédelmi társadalmi szervezetek – felkészültségük, szakértőik, elismertségük okán – a fogyasztók önvédelmében nélkülözhetetlenek. A feladatok átadása egyfelől csökkenti az állam felelősségét és költségeit, másfelől ugyanakkor az eljáró társadalmi szervezetek forrásainak biztosítását is szükségessé teszi. Ezért szükséges bővíteni a társadalmi fogyasztóvédelemre fordított és fordítható támogatásokat.

BÉKÉLTETŐ TESTÜLETEK A tudatos fogyasztói magatartás és a civil fogyasztóvédelmi szervezetek erősebb érdekérvényesítésének elősegítése mellett kulcsfontosságú az alternatív vitarendezés fórumainak, a békéltető testületeknek a működtetése és fejlesztése.

ERŐS ÉS HATÉKONY ÁLLAMI SZEREPVÁLLALÁST! A hazai fogyasztóvédelemben továbbra is elsődleges fontosságú az állami intézmények, hatóságok erőteljes szerepvállalása. A hatékony fogyasztóvédelemhez hatékony szervezetet, széleskörű felhatalmazást, egyértelmű hatáskört kell biztosítani. A fogyasztók biztonságát azon termékek esetében, amelyek életüket, egészségüket veszélyeztethetik, a teljes ellátási lánc – gyártó, importőr, forgalmazó – viszonylatában meg kell teremteni.

A legfontosabb **célkitűzéseink** a fogyasztóvédelem terén:

1. Kiemelt figyelmet kell szentelnünk a fogyasztók egészséghez és biztonságához, gazdasági érdek védelméhez, kártérítéshez, információhoz és képzéshez, valamint képviselőihez való jogának.
2. Erőteljesebb uniós fogyasztóvédelmi szabályozásra, valamint szankcionálásra, azaz a szabályok hatékony betartatására kell törekednünk.
3. Tovább kell lépniünk a fogyasztók kollektív jogvédelme terén.
4. Az itthoni szabályozás uniós konformitásának növelése érdekében törekedni kell a nagyobb nyilvánosságra, a tudatos fogyasztói magatartás kialakítására, az etikus gazdasági és társadalmi viselkedésmódot népszerűsítésére és kormányzati támogatására. A felelősségtudatos társadalmi gondolkodás kialakításában kulcsszerepet játszik a fogyasztóvédelmi szempontokat és minőségközpontúságot megjelenítő oktatás.
5. Erősíteni kell a civil szervezetek szerepét és a békéltető testületek működését.
6. A jövőben is hatékony állami szerepvállalásra van szükség a fogyasztóvédelemben.

2.8. Esélyegyenlőség

AZ ESÉLYEGYENLŐSÉG ESZKÖZ EGY IGAZSÁGOSABB VILÁG MECTEREMTÉSÉHEZ Az Európai Alapjogi Charta és több uniós irányelv révén a közösségi jog számos eszközzel védi a hátrányos helyzetű és önhibájukon kívül nehézségekkel küzdő polgárok jogait, illetve tiltja hátrányos megkülönböztetésüket. A Lisszaboni Szerződés az Európai Unió alapvető célkitűzései közé emeli a nemen, faji vagy etnikai származáson, valláson vagy meggyőződésen, fogyatékoságon, életkoron vagy szexuális irányultságon alapuló megkülönböztetés elleni küzdelmet a közösségi politikák és tevékenységek meghatározása, illetve végrehajtása során. A diszkriminációnak egyébként társadalmilag „piactorzító” hatása is van, hisz az erőforrások szabadságát és azok szabad felhasználását mesterségesen vagy kulturálisan korlátozza. Nem öncélú fogalom tehát, hanem a társadalmi folyamatokra reagáló új, a fenntartható társadalom szolgáló felfogás része. A szocialisták paternalista szemléletének és politikai korrektségbe csomagolt hamis humanizmusának feladásával, eredmény-orientált esélyegyenlőségi politika révén kell elhárítanunk az akadályokat az öngondoskodásra nem, vagy csak korlátozottan képes polgárok elől. Az Európai Néppárt 2008-as állásfoglalása arra szólítja fel az uniós intézményeket, hogy a magánbefektetések esélyegyenlőségre gyakorolt hatását tegyék az uniós támogatások odaítélésének egyik fontos tényezőjévé.

A klasszikus, nemek közötti esélyegyenlőségi, illetve az eltérő életkörülményekből adódó problémák kérdéskörén túl külön fejezetben foglalkozunk a romák, illetve a fogyatékosággal élők helyzetével (2.9. és 2.10. fejezet).

A NEMEK KÖZÖTTI ESÉLYEGYENLŐSÉG A család- és gyermekbarát Európa elképzelhetetlen a férfiak és nők közötti esélyegyenlőség biztosítása, valamint a nők hátrányos megkülönböztetésének felszámolása nélkül. A család és hivatás összeegyeztetésének elengedhetetlen feltétele a nők családban betöltött szerepének megbecsülése, és biztosítani kell annak lehetőségét, hogy a szülők megoszthassák a felelősségi kört. Meg kell könnyíteni a tanulmányaikat gyermekszülés vagy gyermekgondozás miatt megszakító nők számára, hogy az iskolát folytathassák, illetve szükséges, hogy a tagállami oktatási rendszerek, a középiskolák, szakiskolák és felsőoktatási intézmények tegyenek elérhetővé olyan képzési formákat, amelyek figyelembe veszik a szülési szabadságon lévő vagy gyermeküket gondozó nők sajátos lehetőségeit és szükségleteit. Az oktatási intézményeknek fokozott tekintettel kell lenniük az eltartott gyermekkel

rendelkező tanulók-hallgatók különleges igényeire, így szükséges a tandíjak személyre szabott kiszámítása, a tanulmányi ritmus rugalmasabb szervezése, illetve a kölcsön- és hitelfelvétel megkönnyítése a hitelintézmények részéről. Családbarát adórendszert kell kialakítani, amely figyelembe veszi az egy jövedelemre jutó eltartottak számát, hogy a gyermekvállalás ne jelentsen többé szegénységi kockázatot a családok számára. A gyermeküket egyedül nevelő szülőkre – akiknek több mint háromnegyede nő – fokozott lelki és fizikai teher nehezedik, ezért a vonatkozó szakpolitikák kidolgozásakor figyelembe kell venni sajátos helyzetüket és szükségleteiket, például esetükben kiemelt támogatásban kell részesíteni a részmunkaidős foglalkoztatást. Költségvetési normatívával kell bővíteni a bölcsődei és óvodai férőhelyek számát, valamint növelni kell a kisgyermekkel foglalkozó szakmák (védőnők, óvónők, nevelők) anyagi és társadalmi megbecsülését, ideértve a segítő házastárs által végzett munka elismerését és számára a szociális biztonsági jogosultságok biztosítását.

EGYENLŐ ELBÁNÁST, EGYENLŐ DÍJAZÁST Az Európai Unió területén 2000 óta létrehozott, mintegy nyolcmillió új állásból hatmilliót nők töltöttek be, ami pozitív hatást gyakorolt a nők foglalkoztatási arányára. A női munkavállalók aránya ugyanakkor főként azokon a területeken emelkedett, ahol a nők egyébként is többségben voltak. A foglalkoztatottság terén a két nem közötti különbség továbbra is rendkívül magas (17,2%), a bérezési különbség pedig évek óta 16% körül stagnál a nők rovására. A tanulmányi terület kiválasztása terén tapasztalható nemi sztereotípiák és megkülönböztetések továbbélése következtében jelentős a nők alulreprezentációja a munkaerőpiac bizonyos szegmenseiben, különösen a technológiával és tudományos kutatással összefüggő területeken. A szociálisan hátrányos helyzetben lévő családokban a fiúk gazdasági megfontolásokból kifolyólag elsőbbséget élveznek a lányokkal szemben, ezért külön forrásokból szükséges az oktatási esélyek kiegyenlítése ösztöndíjak, hallgatói kölcsönök és egyéb támogatási formák révén.

Az Európában 15%-os, Magyarországon pedig 16,5%-os bérkülönbséget csökkenteni, a foglalkoztatási feltételeket pedig jelentősen javítani kell. Fokozni kell a részmunkaidőben dolgozó nők hozzáférését a szakmai és kiegészítő képzésekhez, valamint elengedhetetlen a kis- és középvállalkozások támogatása annak érdekében, hogy stabilizálják a női munkavállalók foglalkoztatását. A gazdaság egyes ágazataiban világos célokat és határidőket megfogalmazó, lépcsőzetes terveket kell kidolgozni a bérkülönbségek csökkentésére, a foglalkoztatási feltételek javításához pedig részletesebb tervezésre van szükség a nők képzési szükségleteivel kapcsolatban, különös tekintettel az operatív képzési programokra.

Fontos, hogy a nők szociális és foglalkoztatási esélyegyenlőségének szempontja érvényre jusson a fejletlen és leszakadó régiók, valamint a strukturális hátrányokkal küzdő övezetek támogatását célzó szakpolitikai intézkedések mindegyikében. Biztosítani kell az egyenlő elbánás és egyenlő díjazás elveinek megszegése miatt sérelmet szenvedett nők számára a megfelelő jogorvoslati eljárást. Igen sajnálatos, hogy 2008 novemberében az Európai Bizottság figyelmeztetésben részesítette Magyarországot, mivel az – a magyar kormány mulasztásából kifolyólag – még nem ültette át teljes egészében nemzeti jogrendszerébe a nők és a férfiak megkülönböztetésének tiltását a foglalkoztatásban.

EGYENLŐ HOZZÁFÉRÉST A TUDÁSHOZ Egy olyan társadalom, amelyben bárki el van zárva a tudáson, a tanuláson keresztül való felemelkedésnek a lehetőségétől, nem tekinthető demokratikus társadalomnak. Vagyis mind Magyarországon, mind pedig Európában mindenki számára meg kell teremteni a tudáshoz való hozzájutás lehetőségét. A minőségi oktatáshoz való hozzáférés tehát esélyegyenlőségi kérdés is. A magyar kormány, sajnálatos módon, e téren is rossz irányba indult el; a kisiskolák bezárásától kezdve számtalan példa hozható arra, hogyan nehezítette meg a baloldal a tudás megszerzését az elmúlt években.

IGAZÍTSUK AZ OKTATÁSI RENDSZERT A MUNKAERŐPIAC IGÉNYEIHEZ Magyarországon minden negyedik pályakezdő fiatal, azaz a pályakezdők 25%-a munkanélküli, illetve az összes munkanélküli több mint 20%-a pályakezdő. Jórészt az oktatásban végrehajtott átgondolatlan átalakítások következményeként az iskolákból kikerülők végzettsége nem áll összhangban a gazdaság igényeivel, valamint az oktatási intézmények kevésbé reagálnak a gyors munkaerő-piaci mozgásokra. Ráadásul a baloldali kormányok szétverték a korábban igen színvonalas magyarországi szakképzési rendszert, ami csak fokozza a munkaerő-piaci gondokat. Az oktatási minisztériumnak minden évben közzé kellene tennie, hogy milyen esély van később elhelyezkedni a különböző egyetemeken szerzett diplomákkal, valamint támogatni és bővíteni kellene a felnőttképzést. Lakásvásárlási kedvezményeket kellene bevezetni, és vissza kellene állítani a polgári kormány otthonteremtési rendszerét, amellyel 270 000 fiatal tudott olcsóbban lakáshoz jutni. A diploma megszerzését követő első két évben a társadalombiztosítási járulékok teljes összegét az állam kell hogy átvállalja, melynek révén új munkahelyek jönnek létre és csökken a fiatalok létbizonytalansága.

NE LEGYEN HÁTRÁNY KISTELEPÜLÉSEN ÉLNI A magyar jogrend által minden állampolgár részére kötelezően biztosított helyi alapellátások több mint ezer település lakói számára nem hozzáférhetőek Magyarországon, és a kis önkor-

mányzatok képtelenek azokat kizárólag saját forrásból finanszírozni. Az Új Magyarország Vidékfejlesztési Program 1400 milliárd forintos keretéből mindössze 59 milliárd forint jut 2013-ig a vidéki életminőség javítására, ami elégtelen a kistelepülések leépülésének megállításához. A kétezer lakosnál kisebb települések postahelyeinek kiszervezése, a vasúti szárnyvonalak leépítése, valamint a helyi iskolák megszüntetése tovább súlyosbítja a kistelepülések helyzetét és növeli leszakadásukat. A hiányzó és saját forrásból nem finanszírozható alapellátásokat, illetve a veszteségesen működő, ám a kistelepülések működéséhez elengedhetetlen szolgáltatásokat, így a megszüntetésre ítélt posták és vasúti szárnyvonalak fenntartását uniós forrásokból és a központi költségvetés ráfordításából, nagyobb állami szerepvállalás révén kell biztosítani. Elsődleges célkitűzéssé kell tenni a leghátrányosabb kistérségek komplex fejlesztését, helyi munkahelyek létrehozását és megőrzését, valamint forrást kell biztosítani munkaerőképzésre, tanácsadásra, falumegújításra, örökségvédelemre és kulturális programok szervezésére.

TARTSUK A MUNKAERŐPIACON AZ IDŐSEBB MUNKAVÁLLALÓKAT Az Európai Unió 2001-ben célul tűzte ki, hogy 2010-re az 55 esztendősnél idősebb munkavállalók 50%-a dolgozzon; Magyarországon azonban az ő foglalkoztatottsági rátájuk messze elmarad ettől. A 45–59 év közöttiek semmilyen szociális védelmet nem élveznek az elbocsátásoknál, pedig erre nagy szükség lenne, hiszen irántuk jóval kisebb igény mutatkozik a munkáltatók részéről. Egy felmérés azt igazolta, hogy alaptalanok a vállalatok abbéli feltevései, hogy az idősek képzése nem kifizetődő: kilenc országból hatban azon munkások száma, akik öt év elteltével is ugyanott dolgoztak, magasabb volt, mint a fiatalok korcsoportjában. Így támogatott munkahelyeket kell fenntartani és kialakítani a foglalkoztatásból kieső 45 év feletti munkavállalók részére, hogy legalább részmunkaidőben, távmunka vagy alkalmi munka keretében tovább dolgozhassanak. A foglalkoztatásból nem versenyképes képzettségük folytán kiesők részére képzési programokat kell indítani. Az ilyen 45 év feletti munkavállalók társadalombiztosítási ellátása nagyobb terhet ró a költségvetésre, mint támogatott munkahelyek kialakítása és fenntartása.

FELLÉPÉS A TÖBBSZÖRÖS DISZKRIMINÁCIÓ ELLEN A többszörös diszkrimináció jelensége Európában elsősorban a kisebbségi nőket, főként pedig a roma nőket érinti. A roma nők olyan összetett előítéletekkel és sztereotípiákkal kénytelenek megküzdeni, amelyeket sem a roma férfiak, sem pedig a nem roma nők nem tapasztalnak. Ők gyakran teljesen kiszorulnak az oktatási rendszerből, egyrészt az iskolák szegregáló attitűdje, másrészt a saját közösségük által rájuk gyakorolt

nyomás következtében. Mind a szükséges pénzügyi források, mind pedig a megfelelő humán erőforrás rendelkezésre bocsátásával segíteni kell az érdekelt civil szervezetek és esélyegyenlőségi szervek munkáját, hogy azonosítsák és megelőzzék a többszörös diszkriminációt, valamint segítséget nyújtsanak az érintetteknek. Szükséges a statisztikai adatok gyűjtésének módszereinek átalakítása is, hiszen megbízható és megfelelő bontásban feldolgozott adatok híján éppen a legsebezhetőbb csoportok, a többszörösen hátránnyal indulók maradnak láthatatlanok.

A legfontosabb **célkitűzéseink** az esélyegyenlőség terén:

1. A többség szolidaritására szoruló helyzetét összetett programok révén, a nagyobb szakpolitikai tervekbe ágyazottan kell javítani, szem előtt tartva, hogy az esélyegyenlőség megteremtése nem öncél, hanem eszköz egy igazságosabb társadalom létrehozásához.
2. A család- és gyermekbarát Európa elképzelhetetlen a férfiak és nők közötti esélyegyenlőség biztosítása, valamint a nők hátrányos megkülönböztetésének felszámolása nélkül. A család és a hivatás összeegyeztethetősége érdekében elő kell segíteni, hogy a szülők megoszthassák a felelősségi köröket. Meg kell könnyíteni a tanulmányaikat vagy munkájukat gyermekszülés vagy gyermekgondozás miatt megszakító nők számára, hogy az iskolát folytathassák, illetve hogy visszatérhessenek a munkahelyükre.
3. Csökkenteni szükséges a férfiak és nők közötti bérkülönbséget, a foglalkoztatási feltételeket pedig jelentősen javítani kell (részmunkaidő, továbbképzés, a kis- és középvállalkozások támogatása annak érdekében, hogy stabilizálják a női munkavállalók foglalkoztatását).
4. Mindenki számára meg kell teremteni a tudáshoz való hozzájutás lehetőségét. Az oktatási rendszert a munkaerőpiac igényeihez kell igazítani.
5. Komplex kistérségi programok révén el kell érni, hogy ne legyen hátrány kistelepülésen élni.
6. Tartsuk a munkaerőpiacon az idősebb munkavállalókat.
7. Fel kell lépni a többszörös diszkrimináció ellen.

2.9. Európai romapolitika

ÖSSZEURÓPAI ROMA STRATÉGIÁRA VAN SZÜKSÉG Az Európában mintegy 12-15 millió főre becsült cigányság – amely nemcsak kulturális, de gazdasági értelemben is jelentősen hozzájárult a kontinens és benne Magyarország sikereihez – jelenleg az EU legnagyobb számú és legdinamikusabban növekvő kisebbsége. Az európai cigányság nagy részét ugyanakkor elviselhetetlen mértékben sújtja a szegénység és a társadalmi kirekesztés, melyet csupán egy európai koordinálású, összehangolt, de a helyi közösségek sajátosságait is figyelembe vevő program lehet képes orvosolni. A 2004–2009-es európai parlamenti ciklus egyik jelentős eredménye, hogy Járóka Livia fideszes képviselő vezetésével megkezdődött egy egységes Európai Roma Stratégia kidolgozása, amely várhatóan a 2011-es magyar EU-elnökség alatt nyeri majd el végleges formáját. A stratégia és a romák valós integrációjának sikeréhez elengedhetetlenül szükséges a civil szféra megerősítése, egy hiteles, szakmailag felkészült roma vezetői réteg kialakulása és képzése, valamint az érintett nem kormányzati szervek és az egyházak bevonása. A romák társadalmi befogadása nem csupán erkölcsi kötelesség, hanem gazdasági szükségszerűség; a romák teljes körű integrációja nem csupán emberi jogi szempontból elengedhetetlen, hanem az minden ország jól felfogott pénzügyi érdeke is. **A romák sikeres gazdasági és társadalmi integrációja Európa jövőjének, így Magyarország boldogulásának is az egyik kulcskérdése.**

FIDESZES KEZDEMÉNYEZÉSEK A NÉPPÁRTBAN ÉS AZ EP-BEN Az Európai Néppártban 2004 végén Roma Munkacsoport jött létre Orbán Viktor vezetésével és a párt nemzeti delegációinak képviselőségével, amely azt a feladatot tűzte ki maga elé, hogy megvizsgálja az Európában élő romák helyzetét, értékelje az őket érintő intézkedéseket és azok eredményeit, valamint a civil szervezetekkel együttműködve konkrét cselekvési terveket dolgozzon ki. Az Európai Parlament által 2005-ben néppárti kezdeményezésre elfogadott állásfoglalás konkrét lépéseket követel a tagállamoktól a jogokhoz és szolgáltatásokhoz való egyenlő hozzáférés érdekében, valamint kiemelten felhívja a figyelmet a számos tagországban faji elkülönítést alkalmazó iskolarendszerre. Az Európai Néppárt 2006-os római kongresszusán a Fidesz bemutatta „A romák oktatási és foglalkoztatási helyzete az Európai Unióban” című felhívást, amely az Európai Néppárt hivatalos állásfoglalásává vált. Az Európai Parlament 2006-ban elfogadta Járóka Livia jelentését a roma nők helyzetéről, amely az Európai Unió legfenyegetettebb csoportjaként azonosítja a roma nőket, és felszólítja a tagállamokat,

hogy csökkentsék a roma és nem roma nők között tátongó óriási szakadékot a várható életkor, az oktatási helyzet és a foglalkoztatottság területén.

ROBBANÁSVESZÉLYES HELYZET ITTHON Ma már senki sem vitatja, hogy a cigányok zöme a rendszerváltás nagy vesztese; a szocialista nagyipar leépülése, a biztos munkahelyek eltűnése a korábban önfenntartásra képes romák közül is sokakat ellehetetlenített. A polgári kormány által kidolgozott ösztöndíjrendszert és a beindított programok nagy részét a szocialista-szabaddemokrata kormány 2002-től felszámolta vagy alulfinanszírozta. A kormány szociális katasztrófát gerjesztő, elhibázott politikája következtében az elmúlt években kialakult Magyarországon egy kb. háromnegyedmilliós leszakadó réteg, amely folyamatosan újratermeli a tartós munkanélküliséget és alacsony iskolázottságot. A szegénység és a társadalmi kirekesztés azonban nem pusztán roma-probléma: a „mélyszegénységben” élő rétegből mintegy 250-300 ezer ember roma és megfordítva: a hetnyolcszázazeresre becsült cigányságból becslések szerint hasonlóképpen 250-300 ezren élnek mélyszegénységben. A jelenlegi hatalom, mivel képtelen kezelni a helyzetet, ideológiai síkra igyekszik terelni az ügyet, s ezáltal etnikai feszültséget gerjeszt. Ez pedig akadályozza a problémák tárgyilagos megközelítését és feltárását.

SÚLYOS MUNKANÉLKÜLISÉG A roma közösségek túlnyomó többségét elfogadhatatlan mértékű átlagos munkanélküliség sújtja Európában; egyes területeken ez eléri a 70%-ot. Bár a lisszaboni célkitűzések között hangsúlyos helyet foglalnak el a foglalkoztatás bővítésének kérdései, az Európai Foglalkoztatási Stratégia mindeddig nem bizonyult sikeresnek a romák munkaerő-piaci integrációjának tekintetében, melynek sikere pedig az egész európai társadalom érdeke lenne. Magyarországon több településen ötven kilométeres körzetben sincs munkalehetőség. A szocialista-szabaddemokrata kormány a foglalkoztatás bővítésére szánt uniós pénzek milliárdjait költötte el feleslegesen és hibásan, míg a 15-74 év közötti foglalkoztatott romák száma továbbra is 15-20% körül stagnál. A képzési programok során nem volt intézményesített utófigyelés, és piacképtelen szakmákra oktatták a romákat. Nem árt tudni: egy tanulmány szerint 2050-re a munkaképes korúak között itthon többségben lesznek a romák.

UNIÓS AJÁNLÁSOK Az Európai Néppárt 2005-ös határozata rámutat, hogy a roma közösségeknek elfogadhatatlanul nagymértékű munkanélküliséggel kell szembenézniük, ami **speciális intézkedéseket tesz szükségessé a munkához jutás megkönnyítésére**. Az Európai Néppárt római kongresszusa 2006-os határozatában felszólította a tagállamokat, hogy növeljék a romák foglalkoztatását mind

a köz-, mind a magánszférában, illetve dolgozzanak ki élethosszig tartó tanulással és felnőttképzéssel kapcsolatos programokat a foglalkoztatás bővítése érdekében. A 2008-ban elfogadott néppárti állásfoglalás felszólítja az Európai Bizottságot, hogy a kisvállalkozások beindításának ösztönzése érdekében fontolja meg **mikrohitelrendszer** bevezetését. A könnyen elérhető, gyorsan és olcsón regisztrálható hitelkonstrukciók lehetővé tennék a segélyből élők és a rászorulóknak számára, hogy kamatmentes kölcsönhöz juthassanak. Ez nem csupán a vállalkozások bővítésének, de a hátrányos helyzetű közösségeket tönkretévő uzsora helyettesítésének is egyik eszköze lehet. Ezen túl fel kell lépni a munkáltatói diszkrimináció ellen, és csökkenteni kell a feketemunka gyakorlatát.

AKTIVITÁSRA ÖSZTÖNZŐ FOGLALKOZTATÁSPOLITIKÁT A Fidesznek meggyőződése, hogy **a roma integráció kulcsa a munkához jutás és az oktatás**. El kell érni, hogy mindenki, aki akar, dolgozhasson. **Olyan összetett foglalkoztatási és szociális ellátórendszert kell kialakítani a tagállamokban, amely elsősorban az aktivitást ösztönzi, és egyidejűleg képes kezelni a munkanélküliségből és a szociális helyzetből fakadó hátrányokat**. A területfejlesztési beruházásokhoz kapcsolódó, nagy volumenű **köz munkaprogramot** kell beindítani, és a résztvevők számára piacképes képzést szükséges biztosítani. Szociális alapszolgáltatásként ellátott falu- és tanyagondnoki rendszert kell kiépíteni a hátrányos helyzetű, intézmény- és szolgáltatáshiányos településeken, valamint fejleszteni kell a közlekedési infrastruktúrát a munkaerő területi mobilitásának segítésére. Hivatalosan is el kell ismerni a munkaerő-piaci reintegrációban rendkívül sikeresnek bizonyult szociális gazdaság (harmadik szektor) szereplőit – szövetkezetek, alapítványok, kölcsönös társulások, szövetségek –, s ezzel együtt segíteni kell a hitel- és adókedvezményekhez, illetve ösztönzőkhöz való egyszerű hozzáférésüket. A pályázati és pályázathasznosítási kompetenciák fejlesztésével, technikai segítségnyújtással esélyegyenlőséget kell biztosítani a roma szervezeteknek a pályázati forrásokért folyó versenyben. Támogatni kell a **családi és kistermelői gazdaságok kialakítását**, valamint szükséges azonosítani és felszámolni az önfoglalkoztatás és a kisvállalkozások indításának akadályait a romák körében. Meg kell fontolni a műveletlen, parlagon hagyott földek alternatív felhasználását is, például környezetvédelmi, turisztikai vagy a megújuló energiaforrásokkal kapcsolatos fejlesztések és beruházások révén.

LEMARADÁS AZ ISKOLÁZTATÁSBAN Bár a roma közösségek szélesebb értelemben vett életkilátásainak döntő tényezője a megfelelő oktatáshoz való hozzáférés és a gyermekek tanulmányi előmenetelének biztosítása, a roma tanulók többsége a kora gyermekkortól kezdve számos hátránnyal szembesül az unióban és

Magyarországon egyaránt. A leginkább rászoruló gyermekek nagy része nem, vagy csak későn jut óvodába, és a leszakadó térségek többségében egyáltalán nem működik óvoda. Így Magyarországon a cigány gyerekek kevesebb mint fele óvodás; a nem cigányoknál ez a szám 90%. Az általános iskolát követően a roma tanulók mindössze 20%-a tanul tovább nálunk, szemben a 80%-os országos átlaggal. Túlnyomórészt olyan szakiskolákba járnak, ahol alacsony a képzési színvonal, a megszerezhető bizonyítvány pedig munkaerő-piaci szempontból értéktelen. Az érettségiig a cigány tanulók 5%-a jut el, szemben a nem cigányok 50%-ot meghaladó arányával. Egyetemre alig több mint 1%-uk kerül. Magyarországon a koalíciós kormány több mint hétmilliárd forintot költött oktatási integrációs célokra, ám az elkülönített cigány osztályok száma egyre emelkedett. Miközben a szegregáció elleni harcot tűzték a zászlajukra, felszámolták a tényleges segítséget nyújtó vidéki kisiskolákat, a cigányokat eddig segítő intézményeket.

AZ OKTATÁSHOZ VALÓ HOZZÁFÉRÉS BIZTOSÍTÁSA BEFEKTETÉS A JÖVŐBE A roma gyermekek oktatási színvonalának emelése ugyanakkor nemzetgazdasági szempontból jövedelmező befektetés, hiszen az a ráfordítás, amely ahhoz szükséges, hogy egy roma gyerek elvégezze a középiskolát, bőségesen megtérül a költségvetéshez való későbbi hozzájárulása révén. A jobb oktatás által megnövekedett munkaerő-piaci esélyeik révén maguk is egyre inkább a társadalom hozzájáruló tagjaivá válnak ahelyett, hogy a jóléti rendszertől függenének. A befizetett adók növekedése és a kifizetett segélyek csökkenése együttesen nettó hasznot jelent a költségvetés számára.

KIEGÉSZÍTŐ INTÉZKEDÉSEK Teljes körűvé kell tenni a védőnői szolgálatot és meg kell erősíteni a széles értelemben vett segítőkész szakmák elismerését. Az óvoda nélkül működő településeken óvodát kell létesíteni, ahol pedig férőhelyhiány van, ott bővíteni kell azok számát. Az óvodát már hároméves kortól mindenki számára elérhetővé, ötéves kortól pedig esetleg kötelezővé kell tenni. A középiskolai és felsőoktatási programok támogatásán túl hatékony szakképzési, felnőttoktatási és átképzési programokat, valamint az élethosszig tartó tanulás-sal kapcsolatos tervezeteket kell kidolgozni és felügyelni. Jutalmazni kell azokat az oktatási intézményeket, amelyekből a hátrányos helyzetű tanulók kiemelkedő mértékben nyernek felvételt középfokú oktatási intézménybe, illetve hasonló arányban jutnak el az érettségi bizonyítványig. Olyan támogatási eszközöket – ösztöndíjakat, mentori támogatást – kell bevezetni a roma fiatalok számára, amelyek arra ösztönzik őket, hogy egyrészt érettségi vizsgát tegyenek, másrészt felsőoktatási intézménybe iratkozzanak be, illetve amelyek

javíthatják a romák felsőoktatásban való részvételének és képezésének arányát. 2006-os kongresszusi határozatában az Európai Néppárt felszólította tagpártjait, hogy tegyenek meg mindent az iskolába járó roma gyermekek számának növeléséért és a korai iskolaelhagyók számának csökkentéséért. A 2008-ban előterjesztett néppárti állásfoglalás felhívja az Európai Bizottságot, hogy tegye az uniós szintű oktatási programok alapvető céljává a minőségi oktatáshoz való egyenlő hozzáférést, valamint hogy dolgozzon ki megfelelő ösztöndíjprogramokat a fiatal romák legjobb minőségű oktatásának elősegítése céljából annak érdekében, hogy kinevelődhessen a roma civil társadalom vezetőinek új generációja.

NYOMORÚSÁGOS ÉLETKÖRÜLMÉNYEK Az Európai Unió számos tagállamában rendkívül súlyos társadalmi, környezeti és egészségügyi veszélyeket hordozó szegénytelepeken él a romák nagy része. Általában jellemző ezekre a telepekre a rendkívüli zsúfoltság, a hiányos gáz- és vízellátás, a közművek, a szennyvízelvezetés sokszor teljes hiánya. A mintegy 770 magyarországi cigánytelepből csupán 29-et kezdett fejleszteni a szocialista-szabaddemokrata kormány: ebben az ütemben több mint negyedszázadig tartana az embertelen lakhatási körülmények megszüntetése. A telepfelszámolásra ígért 10-15 milliárd forint helyett mindössze 680 milliót, az eredeti összeg 5%-át költötték erre a célra. A rendkívül rossz életkörülmények és a nyomor következtében a romák várható élettartama messze elmarad a többségi társadalom átlaga mögött, és bizonyos megbetegedések is lényegesen gyakrabban fordulnak elő a romák körében. A lakóviszonyokkal szorosan összefüggő mindennapos probléma, hogy az elszigetelt roma közösségek gyakran kimaradnak a kötelező orvosi ellátásból, védőoltásokból és szűrővizsgálatokból, nem is beszélve a megelőzést szolgáló intézkedésekről. Ennek következtében a szív- és érrendszeri, az idegi és érzékszervi, valamint a csont- és izomrendszeri megbetegedések az átlagosnál jóval magasabb arányban fordulnak elő a telepeken élő romáknál.

MÉLTÓ LAKHATÁST ÉS ELLÁTÁST A 2005-ös néppárti határozat elfogadhatatlannak minősíti az európai gettósodás jelenlegi folyamatát, és konkrét lépéseket követel ennek megakadályozása érdekében. Az Európai Néppárt 2008-as állásfoglalása sürgeti az Európai Bizottságot egy olyan európai szintű válságtérkép megalkotására, amely felméri és megvizsgálja azokat a területeket az EU-n belül, ahol a roma és nem roma közösségeket a legnagyobb mértékben sújtja a szegénység és a társadalmi kirekesztés. A szegénytelepeket mindenhol fel kell számolni Európában, felújítások és közművesítés révén fejleszteni kell a lakókörnyezetet, az elkülönítés mértékét pedig csökkenteni szükséges. Pontos

felmérések és széles körű egyeztetés alapján kell eldönteni, hogy kik költözzenek új lakókörnyezetbe, és kik azok, akiknél teljes körű lakóhelyi rehabilitációt kell alkalmazni. A környező lakóviszonyokhoz képest lényegesen rosszabb állapotú, az egyes településeken kívül eső lakóhelyek megszüntetését vagy fejlesztését a tagállami hatóságok és a helyi önkormányzatok együttesen kell hogy véghezvigyék, a romák lakhatásának megfelelő biztosításával és az érintettek emberi jogainak maradéktalan tiszteletben tartásával. Mindenki számára elérhetővé kell tenni továbbá a megelőző szűréseket és rehabilitációs kezeléseket, az egészségügyi intézményeknek pedig kötelező és közérthető tájékoztatást kell nyújtaniuk a betegek jogairól. Az egészségügyben tapasztalható, túlnyomórészt a nőket sújtó diszkriminatív eljárásokat meg kell szüntetni, és ki kell vizsgálni az olyan kirívó jogsértéseket, mint a roma anyák elkülönítése a szülészeti osztályokon, vagy a roma nők kényszersterilizációja egyes tagállamokban. Az Európai Néppárt 2005-ös határozata konkrét lépéseket követel a tagállamoktól annak érdekében, hogy mindenki egyenlő eséllyel vehesse igénybe az egészségügy és a társadalombiztosítás szolgáltatásait.

ÖSSZEANGOLT PROGRAMOKAT Hangsúlyozni kell ugyanakkor: **mindezek az intézkedések csak abban az esetben hoznak megoldást, ha a romák megkapják a lehetőséget, hogy az elért eredményeket saját erejükből fenn is tudják tartani.** Hiába számoljuk fel a gettókat, ha az új lakás fenntartásának költségét a romák munka híján nem tudják kifizetni. Mivel a romák társadalmi-gazdasági kirekesztettsége számos tényező kölcsönhatásából fakad, **megoldást csak az eddigi projekt-alapú elképzeléseknél átfogóbb, a romákat érintő összes területet együttesen kezelő cselekvési terv hozhat.** Az egymástól elszigetelt kezdeményezések helyett a siker érdekében ezen intézkedéseket kiegyensúlyozott szakpolitikai csomagban kell ötvözni, a korai beavatkozásra összpontosítva. A munkához jutás, az oktatáshoz való hozzáférés és az életkörülmények jobbá tétele együttesen adja meg a boldogulás lehetőségét.

DISZKRIMINÁCIÓ-ELLENESÉG Az etnikai és faji származástól független egyenlő bánásmódról szóló 2000/43-as, illetve a foglalkoztatási egyenlőségről szóló 2000/78-as európai uniós irányelvek átültetése a nemzeti jogrendszerekbe sok tagállamban (így Magyarországon is) még nem megfelelő, és több országban még nem teljes. Az Európai Néppárt 2005-ös határozata sürgeti a fellépést a romákkal szembeni faji gyűlölet, diszkrimináció és erőszakra való felbujtás megakadályozására a médiában is. A roma nők helyzetéről szóló 2006-os jelentés felszólítja az Európai Bizottságot, hogy indítson jogi eljárást, végső soron pedig vessen ki bírságokat azokra a tagállamokra, amelyek még nem ültették át

nemzeti jogrendszerükbe a diszkrimináció-ellenes irányelveket vagy nem hajtják azokat végre. Meg kell erősíteni az érdekelt civil szervezeteket, hogy eljárást kezdeményezhessenek azon tagállamok ellen, ahol a fenti irányelvek maradéktalan átültetése nem történt meg vagy gyakorlati végrehajtásuk hiányos, az Európai Bizottság pedig elrettentő bírságok kiszabásával ösztönözhetné az államokat az esélyegyenlőség és az egyenlő bánásmód jogelveinek tiszteletben tartására.

VÁLSÁGTÉRKÉP ÉS KOMPLEX FEJLESZTÉS A nyomor és a társadalmi kirekesztés földrajzilag koncentrálódik a többféle hátrányt egyesítő, „gettósodó” területeken. A romák többsége ilyen „halálra ítélt” kistérségben él, és már a jelenlegi életminőség szinten tartása is nehéz. A helyzet megoldatlansága pedig hosszú távon megbéníthatja a költségvetést, és a társadalmi kohézió megbomlásával fenyeget. Az uniós és költségvetési forrásokért folytatott versenyben ezek a mikrorégiók behozhatatlan hátránnyal indulnak, ezért szükséges azokat onnan kiemelni, és egyedi szükségleteiknek megfelelő, összetett és intenzív programok révén megakadályozni további lecsúszásukat. Átfogó válságtérképet kell felrajzolni, behatárolni az azonnali cselekvést igénylő, leginkább leszakadó térségeket. Uniós szinten elkülönített fejlesztési forrásokból megvalósuló, egyedi programok révén kell lehetővé tenni a tűzoltásszerű, azonnali beavatkozást e területeken, a halmozódó problémák egyidejű kezelését. A cél rövid távon a mélyszegénység generációkon átívelő újratermelődésének megállítása, középtávon pedig a hátrányos helyzetű kistérségek „szintre hozása” a humánerőforrás, a települési infrastruktúra, a közszolgáltatások, az oktatási és szociális ellátórendszer, a közlekedés és a fenntartható foglalkoztatás együttes fejlesztését célzó, az adott településre szabott, komplex programok révén. E programok kidolgozásában és ellenőrzésében a legteljesebb körű részvételt kell biztosítani a helyi önkormányzatok és kisebbségi önkormányzatok, minisztériumi referensek, uniós ellenőrök, a helyi gazdaság szereplői, kutatók, nem kormányzati és civil szervezetek, egyházak és egyesületek, illetve a helyi roma közösségek számára.

KÖZÖS A FELELŐSSÉGÜNK A cigányság és a többségi társadalom viszonya nemcsak nálunk, hanem Csehországtól a Balkánig a jövő stratégiai kérdése. A romákat sújtó nyomor és kirekesztettség megoldatlansága az Európai Unió számos tagállamában okoz konfliktusokat, a globális gazdasági válság keltette létbizonytalanság pedig csak tovább rontja a helyzetet. Ezért fokozott felelősség terheli a kormányokat, amelyeknek alkotmányos kötelességük megvédeniük állampolgáraikat, származásukra való tekintet nélkül. Magyarországon a

cigányok önálló etnikai kisebbségként államalkotó tényezők. Közös múltunk több mint hétszáz évre tekint vissza, és a jövő is csak együtt képzelhető el. A valós integráció olyan hosszadalmas, kétirányú folyamat, amelyhez mind a roma közösségek, mind a többségi társadalom sokkal aktívabb elkötelezettsége szükséges, és amelyet várhatóan még számos konfliktus hátráltat majd. Éppen ezért fontos, hogy a lehető leggyorsabban válaszoljunk ezekre a kihívásokra, és néven nevezzük a problémákat. Sem a politikai korrektségbe csomagolt hamis humanizmust, sem a rasszizmussal való riogatást nem fogadhatjuk el, ahogyan elutasítjuk a kollektív bűnösség minden formáját is, legyen szó akár a roma közösségek, akár a többségi társadalom megbélyegzéséről. A többségnek meg kell ismernie a cigányok sajátos világát, meg kell próbálnia beleélnie magát a romák helyzetébe. A romáknak pedig akarniuk kell az integrációt; az együttélés közös terein el kell fogadniuk és követniük kell az ország erkölcsi és jogi normáit, a jogokat és a kötelezéseket egyaránt. Helyre kell állítani a bizalmat az igazságszolgáltatási és a rendfenntartási intézményekben. A jognak mindenki esetében egyaránt érvényesülnie kell a társadalomban. A kommunikáció nem szakadhat el az emberek által megélt élethelyzetektől. Olyan világot kell teremtenünk, ahol a nyilatkozatok nem előzik meg a tényeket.

A legfontosabb **célkitűzéseink** a romapolitika terén:

1. Összehangolt, de a helyi közösségek sajátosságait figyelembe vevő összeurópai romastratégiára van szükség.
2. A stratégia és a romák valós integrációjának sikeréhez elengedhetetlenül szükséges a civil szféra megerősítése, egy hiteles, szakmailag felkészült roma vezetői réteg kialakulása és képzése, valamint az érintett nem kormányzati szervezetek és az egyházak bevonása.
3. A romák integrációjának kulcsa a munkához jutás és az oktatás. Aktivitásra ösztönző foglalkoztatáspolitikát kell kidolgozni, amely egyidejűleg képes kezelni a munkanélküliségből és a szociális helyzetből fakadó hátrányokat.
4. Az oktatáshoz való hozzáférés biztosítása befektetés a jövőbe. A jobb oktatás által megnövekedett munkaerő-piaci esélyeik révén a romák a társadalom hozzájáruló tagjaivá válnak ahelyett, hogy a jóléti rendszertől függenének.
5. Méltó lakhatást és ellátást kell biztosítani a romák számára.
6. A munkához jutás, az oktatáshoz való hozzáférés és az életkörülmények jobbá tétele együttesen adja meg a boldogulás lehetőségét. Így komplex programokra van szükség; nem lehet az egyes problémákat önmagukban orvosolni.
7. Maradékitalanul ültessük át a magyar jogba a diszkriminációellenes uniós szabályokat.

8. Válságtérkép felvázolásával, komplex fejlesztéssel segítsük a többféle hátrányt egyesítő, leginkább leszakadó térségeket.
9. A valós integráció hosszadalmas, kétirányú folyamat. A többségnek tennie kell a romák megismeréséért, nekik pedig az együttélés közös terein el kell fogadniuk és követniük kell az ország erkölcsi és jogi normáit, a jogokat és a kötelességeket egyaránt. A jognak mindenki esetében egyaránt érvényesülnie kell a társadalomban.

2.10. A fogyatékossgal élők esélyegyenlősége

ELTÉRŐ KÉPESSÉGEK ÉS FOGYATÉKOSSÁG Minden életkornak megvannak a maga szépségei, korlátjai és természetesen a kiaknázható lehetőségei is. Az eltérő képességek tekinthetők tehát egyfelől relatív tulajdonságnak társadalmi szempontból. Másfelől a nem akadálymentesen épített környezet és szolgáltatások egy olyan – idejétmúlt – feltételezéssel élnek, miszerint az ország minden polgára nagykorú, teljesen egészséges (kifogástalanul lát, hall és mozog, valamint átlagos IQ-val rendelkezik), és a babakocsit is csak látásból ismeri. A korábbi idősokkal szemben a lényegesen hosszabb átlagéletkor nagyságrendekkel nagyobb esélyt ad a kisebb-nagyobb fogyatékossgok kialakulására. Az eltérő képességek és a fogyatékossg mindezek következtében a népesség igen jelentős körét érinti, ezért erről a kérdésről az esélyegyenlőség témakörén belül külön is szólni kell.

DEMOGRÁFIAI ÉS GAZDASÁGI KIHÍVÁSOK Az Európai Bizottság számításai szerint a következő 25 évben majdnem 21 millió fővel kevesebb aktív korú európai polgár lesz, valamint a növekedési potenciál az elmúlt időszak közel 3%-áról 2040-ben 1%-ra fog csökkenni. A 60 évesnél idősebbek száma Magyarországon olyan gyorsan emelkedik, hogy 2008-ra a 0–14 éveseknél jóval népesebb 0–19 évesek létszámát is meghaladta. Mindezek következtében a munka termelékenységében drámai változások várhatók: a népesség előregedéséből fakadó szociális többletterhek következtében az 1980-as évek termelékenységének a nyolcszorosára, de a 2000-esnek is a többszörösére lenne szükség a fenntartható fejlődés érdekében. Emiatt sem engedhetjük meg, hogy népes embercsoportok valamilyen eltérő – de a munkavégzés szempontjából nem releváns vagy technikai megoldásokkal egyébként pótolható – képességük miatti értelmetlen, így hátrányos és jogellenes megkülönböztetés révén inaktívak és segélyezetttek maradjanak.

FORDÍTSUNK TÖBB EURÓPAI UNIÓS FORRÁST ERRE A CÉLRA 2006 óta az Európai Unió strukturális alapjaira vonatkozó szabályozás kiemelt lehetőséget biztosít a fogyatékos emberek igényeinek nagyobb fokú figyelembe vételére. Számos esetben azonban – többek között az ún. keresztfinanszírozási problémák következtében – a legjobb szakmai programok sem válnak valóra a jelenlegi előírások mellett. Célunk, hogy ezeket az új lehetőségeket nagyobb mértékben aknázzhassák ki fogyatékosággal élő honfitársaink. Ezt úgy érhetjük el, ha az európai uniós források felhasználásakor, illetve a forráselosztás tervezésekor nagyobb mértékben vagyunk tekintettel az ő igényeikre. Ezen túl annak érdekében fogunk dolgozni, hogy a 2014 után elérhető uniós források tekintetében a jelenleginél kedvezőbb európai szabályozás kerüljön kialakításra.

KÉSLEKEDÉS ITTHON AZ AKADÁLYMENTESÍTÉSNEL A legtöbb középület vagy közszolgáltatást biztosító épület kerekesszéssel nem közelíthető meg Magyarországon, illetve a (köz)szolgáltatások nem érhetők el a különböző fogyatékosággal élő személyek számára (például hiányzik a feliratozás a hallássérülteknek, nincsenek akadálymentes honlapok és elektronikus szolgáltatások a látássérülteknek, nem léteznek könnyen érthető ismertetőik az értelmi sérülteknek, az autisták számára nincsenek speciális foglalkoztatást és lakhatást biztosító megoldások). Az 1998 tavaszán elfogadott, a fogyatékosok esélyegyenlőségének biztosításáról szóló törvény eredetileg 2005-ig adott határidőt a középületek akadálymentesítésére. A polgári kormány által kidolgozott fogyatékosügyi program révén 2000-ben Magyarország elnyerte az igen rangos Roosevelt-díjat, ami hazánk nemzetközi elismerését jelentette annak fogyatékosügyi politikája és jogi szabályozása miatt. A magyar jogrendnek valóban nagyszerű, évezredes hagyománya van ezen a téren. A 2002 tavaszán hivatalba lépő szocialista-szabaddemokrata kormányzat később – miután az érdemi lépések elmaradtak – 2010-re, egyes intézmények esetében pedig 2013-ra tolta ki az akadálymentesítés határidejét, méghozzá úgy, hogy a szükséges központi és regionális forrásokat nem biztosította, és megfelelő (az épített környezet akadálymentesítésével foglalkozó) szakembergárda időre történő kiállítását sem segítette elő. Szükség van tehát olyan, európai szinten megalkotott, kötelezően alkalmazandó normákra, melyeket Magyarországnak is – a többi tagállammal összhangban – alkalmaznia kell.

MUNKALEHETŐSÉGET A FOGYATÉKOSSÁGGAL ÉLŐKNEK ÉS CSALÁDJAIKNAK Magyarországon körülbelül a népesség 6-10%-a, mintegy 600 ezer-1 millió ember él valamilyen fogyatékosággal; közülük 300-350 ezer fő súlyosan fogyatékos. Foglalkoztatási arányuk fele-harmada a nyugat-európainak, ami nagyon

rossz helyzetet jelez. A meglévő törvényi kötelezettségek ellenére a fogyatékos-sággal élők számára elérhető, foglalkoztatást segítő szolgáltatások is korlátozottak, annak ellenére, hogy mindez sokszor csak hozzáállás kérdése. Az USA-ban a fogyatékos személyek esetében a munkaadóknak 1978 és 1992 között az esetek 69%-ában nem kellett többletkiadást vállalniuk az akadálymentesítés kapcsán, és csak az esetek 3%-ában kellett 1000 USA dollárnál (kb. 200 000 Ft) többet költeniük erre. Hazánkban csupán elenyésző számú fogyatékos embernek jut munkahelyi átalakítás címén központi támogatás, aminek hatékonysága és átláthatósága mindenképpen felülvizsgálatra szorul. **A fogyatékkal élők és megváltozott munkaképességűek ellátását** a jelenlegi segélyközpontú szemlélet feladásával **munka- és foglalkoztatás-központúvá kell tenni** azok esetében, akiknek a rehabilitációja eredményes lehet. A vonatkozó kormányrendelet előírja, hogy a 20 főnél több személyt foglalkoztató cégek a munkahelyek 5%-át kötelesek a súlyos fogyatékos-sággal élők számára fenntartani. A szabályozás jelenleg nem szolgálja a kitűzött célokat.

A TÁMOGATÁS MEGTÉRÜLŐ BEFEKTETÉS Ideje másképpen tekinteni erre a területre: a támogatás nem más, mint **befektetés, méghozzá megtérülő befektetés**. Ennek szellemében a törvényi előírásoknak megfelelően fel kell gyorsítani a közintézmények akadálymentesítését, valamint ösztönözni és támogatni kell a fogyatékos-sággal élők foglalkoztatását, a munkahely-fenntartási kötelezettséget megsértő munkáltatók egyidejű szankcionálása mellett. Az eddigi gyakorlathoz képest könnyebben és átláthatóbb módon ellenőrizhető rendszert kell kialakítani a támogatási programok és a fogyatékos-sággal élők helyzetének nyomonkövetésére. Jelenleg az Országos Fogyatékosügyi Tanács látja el ezt a feladatot, amely azonban eredeti célját, a kormány részére történő tanácsadást nehezen tudja teljesíteni. Alá van ugyanis rendelve a Szociális és Munkaügyi Minisztériumnak, és így nehezen tudja beszámoltatni a többi minisztériumot. Szükség van továbbá a súlyosan fogyatékos személyek hozzátartozói által végzett gondozási tevékenység teljes vagy részmunkaidős jogviszonyként való elismerésére. A foglalkoztatási kötelezettséget ki kell terjeszteni a közszférára is, valamint növelni kell a gépjármű-beszerzési támogatás mértékét.

TEGYÜK HOZZÁFÉRHETŐVÉ AZ OKTATÁSI RENDSZERT A FOGYATÉKOSSÁGGAL ÉLŐK SZÁMÁRA A fogyatékos-sággal élők számára az oktatási rendszerbe illeszkedés jelenti a legnagyobb kihívást. Sem a magyarországi oktatási rendszer, sem pedig a fogyatékkal élők képzésére szakosodott intézményhálózat támogatása nem közelíti meg a kívánt mértéket. Az adatok igen beszédesek: a 2001. évi országos népszámlálás adatai szerint a felsőoktatást sikerrel elvégzett mozgássérültek

aránya 5%, a látássérülteké 6,55%, az értelmi fogyatékosoké 1%, a nagyothallóké 5,36%, míg a siketeké 2,38%. Ezek az elrettentő adatok is bizonyítják, hogy gyökeres változásokra van szükség az oktatási rendszerben, annál is inkább, mert ez a kérdéskör szorosan összefügg a rendkívül alacsony foglalkoztatási rátával. Az EU-ban átlagosan minden 3-4. fogyatékos embernek van munkája, hazánkban csupán legfeljebb minden tizediknek. El kell érniünk, hogy az oktatási rendszer alkalmas legyen a fogyatékkal élő emberek speciális igényeinek kielégítésére, úgy, hogy figyelembe veszi, támogatja a sajátosságokat, de nem önmagában, látszatelőnyök nyújtásával (pl. automatikus felvételi többletpont formájában), hanem többletfigyelem és támogatott képzési, korrepetálási lehetőség biztosításával. Nemcsak az a célunk tehát, hogy több fogyatékosan élő diák kerüljön be a (magasabb szintű) oktatásba, hanem az, hogy megfelelő módszerek révén versenyképes tudással rendelkező fogyatékos személyek és adófizető polgárok kerüljenek ki onnan. A mindenki számára biztosított oktatás legyen elérhető minden fogyatékos személy számára is.

DISZKRIMINÁCIÓMENTES TERMÉKEKET ÉS EGYSÉGESEN HOZZÁFÉRHETŐ SZOLGÁLTATÁSOKAT MINDENKINEK A modern társadalmak egyben fogyasztói társadalmak. Ennek ellenére sokszor – például különböző monopóliumok miatt – nem érvényesül a piaci logika és az egységes árazású diverzifikáció. Gyakran az átlagtól eltérő, de nem luxusigényekkel rendelkező emberek, így a fogyatékosan élő emberek ugyanahhoz a szolgáltatáshoz csak jóval drágábban férhetnek hozzá, miközben a jövedelmük éppenséggel általában lényegesen kisebb, mint másoknak. Ezért szükség van arra, hogy a termékek és szolgáltatások tervezésénél, illetve nyújtásánál az egyetemes igényeknek („egyetemes tervezés” – „design for all”) való megfelelés ne csak az európai szintű ajánlásokban, hanem ténylegesen az európai jogszabályokban is (azaz valamennyi tagállamra nézve egységesen) váljon kötelezettséggé, és így valóban mindenki szabadon használhassa például a tömegközlekedést, a reptereket, a köztereket vagy bármilyen más szolgáltatást, terméket.

AZ INFORMÁCIÓS TÁRSADALOM MINDENKINEK NYÚJTSON LEHETŐSÉGET A modern társadalmak egyben információs társadalmak is. Az információ tudás és hatalom. A digitális analphabetizmus vagy kirekesztettség egyenlő a tudásból való kimaradással és a tényleges jogfosztottsággal. Például ahhoz, hogy látássérült honfitársaink szabadon internetezhessenek és on-line rendelhessenek, külön anyagi beruházásokra (felolvasó szoftver) van szükségük, és még akkor sem garantált, hogy használni is tudják az általuk kívánt szolgáltatásokat (a honlapok elenyésző része akadálymentes kialakítású). Európai szintű fellépésre és

szabályozásra van tehát szükség a honlapok megfelelő és egységes szempontú, minőségű akadálymentesítése (elsősorban a vakok, illetve jelnyelven a siketek számára), valamint a személyre szabott információs eszközök nagyobb fokú, egyenlő esélyű hozzáférése érdekében.

AZ ÚJ TECHNOLÓGIÁK NÖVELIK AZ ESÉLYEGYENLŐSÉGET ÉS AZ ÉLETMINŐSÉGET
Ma mind hazánkban, mind az EU-ban szétszórt és szakmailag ugyan kiváló, de összességében erőtlen kezdeményezések vannak a fogyatékossgal, az önálló életvitellel és a demográfiai kérdésekkel kapcsolatos kutatások tekintetében. Kiemelten kell foglalkozni – a korszerű és gyermekközpontú családpolitika mellett – mind a komplex rehabilitációval, mind a modern gerontológiával kapcsolatos kérdésekkel, méghozzá a legmagasabb kormányzati és európai szinten, a fenntartható társadalom biztosítása érdekében. A fogyatékossgal és az idősödés fogalma, valamint az ahhoz kapcsolódó technikai megoldásokhoz való hozzáférés lehetőségei gyökeresen átalakulóban vannak, és az ehhez szükséges kutatások egységes és összehangolt szervezése és támogatása mindenképpen erősítené a hazai és az EU-s szintű szakpolitikák fejlesztését, beleértve az EU következő, 2014-től életbe lépő 8. kutatási keretprogramjára vonatkozó elképzelések kialakítását.

A legfontosabb, fogyatékossgal élőkkal kapcsolatos **célkitűzéseink**:

1. Több európai szintű, kikényszeríthető normát a környezet akadálymentesítése érdekében.
2. Munka- és foglalkoztatás-központú ellátást a jelenlegi segélyközpontú szemlélet helyett. A súlyosan fogyatékos személyek hozzátartozói által végzett gondozási tevékenységet munkaviszonyként kell elismerni.
3. Tegyük hozzáférhetőbbé az oktatási és képzési rendszert a fogyatékossgal élő fiatalok és felnőttek számára.
4. Egységesen mindenki, köztük a fogyatékossgal élő emberek számára is hozzáférhető és használható szolgáltatásokat Európa-szerte, különös tekintettel az új technikai vívmányokra.
5. Több, összehangolt uniós kutatási programot a fogyatékossgal és az idősödés tárgykörében, a fenntartható társadalom érdekében.

2.11. Oktatás, kultúra, média, ifjúság, sport

Oktatás

A TUDÁSHOZ VALÓ HOZZÁFÉRÉS DEMOKRATIKUS ALAPJOG Ahogy arról már volt szó, egy olyan társadalom, amelyben bárki el van zárva a tudáson, a tanuláson keresztül való felemelkedésnek a lehetőségétől, nem tekinthető demokratikus társadalomnak. Vagyis mind Magyarországon, mind pedig Európában mindenkinek számára meg kell teremteni a tudáshoz való hozzájutás lehetőségét. Európa nem fog boldogulni, ha nem az alulról jövő tudásra építi a saját képességeit és tehetségét az elkövetkező időszakban. Magyarország, sajnálatos módon, e téren is az ellenkező irányba indult el; a kisiskolák bezárásától kezdve a tandíj bevezetéséig hosszan sorolható, hogyan nehezítették meg a baloldali kormányok a tudás megszerzését az elmúlt években. Ezen intézkedések által Magyarország gyengül, hiszen csökken a magyar képességeknek, a magyar tudásnak a versenyképessége. Az Európai Unió és Magyarország következő vezetése alapvető céljának kell tekintse a tudás megszerzésének megkönnyítését, az eltérő életkörülmények figyelembe vételével. Ha ez nem történik meg, akkor az Unió lemarad a világméretű, mi pedig az Európán belüli versenyben. Ez pedig a jövő, az európai gazdasági és társadalmi modell túlélésének alapvető kérdése.

TUDÁSALAPÚ EURÓPA A Fidesz számára kiemelkedően fontos az oktatás, a képzés és az ehhez szorosan kapcsolódó kutatás és innováció. Szerencsés egybeesés, hogy Magyarország egyik lehetséges stratégiai kitérési pontja megegyezik az Európai Unió célkitűzéseivel. Az Európai Uniónak nincs közös oktatási politikája, az oktatás a tagállamok hatásköre, de felismerve a témakör jelentőségét, az unió az elmúlt években több programot is indított e téren. A lisszaboni stratégia egyik legfontosabb célkitűzése is az, hogy Európa váljon a világ legversenyképesebb és legdinamikusabb tudásalapú gazdaságává. Ebben a folyamatban kitüntetett szerepet kap az oktatás, mivel a tudásalapú gazdaság közép-pontjában immár nem a termelés, hanem az ismeretek, a szakértelem és az innovációs képesség áll. Ezért úgy gondoljuk, hogy **az Európai Unió által Magyarország rendelkezésére bocsátott fejlesztési források minél nagyobb hányadát kell az emberi erőforrás fejlesztésére fordítani.**

A tudás, amellet, hogy közvetlen hatása van a gazdasági fejlődésre, **a társadalmi beilleszkedés egyik legfontosabb eszköze is.** Az elmaradott térségek felzárkózását elősegítő programokban meghatározó szerepet kell kapjon az

iskolák fejlesztése és a tanárképzés. Az Európai Unió oktatás terén végzett tevékenysége, kiegészítve a tagállami szerepvállalást, az oktatási intézmények közötti együttműködés elősegítésére, a hallgatók és oktatók mobilitásának támogatására, a végzettségek kölcsönös elismerésére irányul.

Az **Élethosszig tartó tanulás** 2007–2013 program támogatja a diákok, egyetemi hallgatók, szakemberek, tanárok és kutatók európai mobilitását, forrásokat nyújt az oktatási intézmények közötti partneri kapcsolatok kialakításához, valamint keretet teremt a felnőttképzéshez. A kezdeményezés kiemelt szándéka, hogy a szakemberek felfrissíthessék ismereteiket, új tudásra, nemzetközi tapasztalatokra tehessenek szert. A Fidesz egyetért a kezdeményezéssel, és ösztönözni kívánja a hazai oktatási intézmények minél szélesebb körű részvételét a programban.

MAGYARORSZÁG ROSSZ ÚTON Az Európai Unióhoz való 2004-es csatlakozásunk óta **a magyar kormány oktatás terén végzett tevékenysége sok esetben ellentétes az unió célkitűzéseivel.** Az oktatási rendszer fejlesztéséről szóló hangzatos propagandával szemben állandósult a forráskivonás, a kistelepléseken történt iskolabezárások vagy összevonások tovább csökkentik az esélyegyenlőséget a hátrányos helyzetű térségekben, és felgyorsítják a kényszerű elvándorlás folyamatát. A közoktatás általános színvonalát mutatja, hogy az OECD 2006-os PISA tudásszint-felmérésében a magyar középiskolások mind az olvasási-szövegértési, mind a matematikai, mind pedig a természettudományos műveltség terén átlag alatti eredményt produkáltak. Mindeközben a felsőoktatás helyzete sem megnyugtató. A bolognai folyamat néven ismert felsőoktatási reform diktatórikus, az érdekeltekkel történő konzultációt mellőző bevezetése elidegenítette az egyetemi, főiskolai vezetőket az Európai Uniótól, miközben ennek éppen az lett volna a célja, hogy alkalmassá tegye az intézményeket a közösségi programokban való részvételre, a nemzetközi együttműködésre, illetve szakmai színvonaluk emelésére.

CÉLJAINK A Fidesz európai parlamenti képviselői számára rendkívüli fontossággal bír, hogy Magyarország polgárai lakóhelyüktől függetlenül naprakész és versenyképes tudáshoz jussanak, a magyarországi oktatási intézmények pedig újra Európa élvonalába kerüljenek. Megkerülhetetlen az oktatási intézmények infrastrukturális fejlesztése, modern számítástechnikai eszközökkel és internetes kapcsolattal történő ellátása, a tanárképzés minőségének javítása, a tanárok és oktatók európai mobilitásának ösztönzése és támogatása, az idegen nyelvi képzés színvonalának emelése és a diplomás fiatalok számának növelése,

az e célra rendelkezésre álló uniós források teljes körű kihasználásával. Törekedni kell arra, hogy Magyarország kihasználja az Élethosszig tartó tanulás programja által nyújtott pályázati lehetőségeket az oktatás minden területén, az óvodától a felnőttképzésig.

A közoktatás fejlesztése és színvonalának javítása stratégiai feladat, amely nem képzelhető el nagyobb állami szerepvállalás nélkül. A Fidesz a forráskivonás helyett a fejlesztésben érdekelt, illetve abban, hogy a **kistelepüléseken** élő gyermekek is helyben jussanak óvodai és iskolai szolgáltatáshoz. Ennek jegyében támogatjuk, hogy a kistelepüléseken, alacsony létszámmal működő iskolák is sikerrel pályázhassanak uniós forrásokra. A közoktatás megújításában fontos szerepet kap a tanári szakma becsületének és anyagi elismerésének helyreállítása.

A szakképzés megtartása és fejlesztése a magyar gazdaság kiegyensúlyozott fejlődése szempontjából rendkívül fontos, különös tekintettel arra, hogy az unió a felsőoktatás reformja után e terület modernizálására is jelentős erőfeszítéseket tesz; Brüsszel külön erőforrásokat is mozgósított a szakképzés fejlesztésére. A szocialista-szabaddemokrata kormányt e téren is komoly felelősség terheli: nekik köszönhető, hogy sok területen ma már egyáltalán nincsenek megfelelően képzett szakmunkások, hiszen ezen tanintézmények jó részét megszüntették.

A FELSŐOKTATÁSI REFORMOT NYUGVÓPONTRA KELL JUTTATNI A mennyiségi szemléletről át kell a minőségi szemléletre, és a „diplomagyarak” működtetése helyett a hangsúlyt arra kell helyezni, hogy a megszerzett tudás naprakész és versenyképes legyen a munkaerőpiacon. Az esélyegyenlőség és a társadalmi igazságosság megőrzése érdekében a Fidesz továbbra is kiáll az állami diplomák tandíjmentessége mellett. Célunk egy olyan felsőoktatási rendszer megteremtése, amely színvonalában felveszi a versenyt Európa legjobbjával, nyitott a nemzetközi együttműködésre és szoros kapcsolatot ápol a kutatás-fejlesztésben élen járó vállalkozásokkal. Az Európai Unió csereprogramjai (pl. Erasmus) kitűnő lehetőséget adnak a magyar diákoknak arra, hogy külföldi tapasztalatokra tegyenek szert, ezzel is elmélyítve tudásukat; ugyanakkor arra is hangsúlyt kellene fektetni, hogy később ezt a tudást itthon kamatoztassák.

Kultúra

A SOKSZÍNŰSÉG EURÓPÁJA A Fidesz célja a nemzeti kultúra megerősítése, az alkotó- és előadó-művészet támogatása, a múzeumok, közgyűjtemények, könyvtárak fejlesztése, illetve a hazánkban élő nemzeti és etnikai kisebbségek

hagyományainak és nyelveinek ápolása. Jóllehet a kulturális élet megszervezése és a művészeti tevékenység támogatása alapvetően a tagállamok felelősségi körébe tartozik, az Európai Unió részt vállal Európa sokszínű kultúrájának bemutatásából, előtérbe helyezve a közös kulturális örökséget. A nyelv bármely közösségi kultúra előfeltétele, kifejezője és őrzője, és az EU elkötelezett a nyelvi sokszínűség fenntartása mellett. A Fidesznek meggyőződése, hogy az Európai Unió 23 hivatalos nyelve – köztük a magyar – Európa közös kincse. A nyelvi sokszínűség melletti elkötelezettséget mutatja, hogy az unió 2007-ben létrehozta **a többnyelvűségért felelős biztos** tárcáját. Tevékenységétől ugyanakkor többet vártunk; meg kellett volna szólalnia, amikor Kolozsvárott a Babes-Bolyai Egyetemen nem engedélyezték a magyar nyelvű táblák elhelyezését, vagy amikor fény derült a szlovákiai magyar tankönyvekkel kapcsolatos problémákra.

Az Európai Unió által kidolgozott **Kultúra 2007–2013 program** a kontinens nyelvi és kulturális sokszínűségének megőrzését, a kreatív iparágak fejlesztését, a kulturális intézmények és szervezetek közötti jobb együttműködés kialakítását, valamint a múzeumok, közgyűjtemények európai mobilitását támogatja. E program keretein belül lehet pályázni az **Európa Kulturális Fővárosa** címre, amely szerencsés esetben nemcsak egy város, hanem egy egész régió hosszú távú gazdasági-kulturális fejlődésére jótékony hatással lehet. A Kultúra program lehetőséget ad arra is, hogy a hazai, valamint a szomszédos országokban működő magyar művelődési intézmények szorosabbra fűzzék kapcsolataikat, közösen dolgozzanak ki határokon átnyúló projekteket, és együtt pályázzanak a megvalósításhoz szükséges forrásokra.

A 2008-as évet az Európai Unió a kultúrák közötti párbeszéd évének nyilvánította. Ennek célja az volt, hogy felhívja a polgárok figyelmét Európa páratlanul gazdag és sokszínű kulturális örökségére, illetve hogy egy folyamatos párbeszéd keretében közelebb hozza Európát a világ többi részéhez. A kultúra idén is megkülönböztetett figyelmet kap, hiszen az unió a 2009-es évet a kreativitásnak és innovációnak szenteli. Ennek kapcsán fel kívánja hívni a figyelmet a kulturális ipar értékteremtő képességére, a kultúrához kapcsolódó iparágak, például a könyvkiadás, a filmgyártás, az építészet, a formatervezés, továbbá az innovációs képesség kiemelkedő gazdasági jelentőségére.

A KULTÚRA A MEGSZORÍTÁSOK ÁLDOZATA Magyarországon a kultúra és a művészeti élet rendkívül nehéz helyzetben van, annak állapota tükrözi az országban uralkodó viszonyokat. A baloldali kormány megszorító intézkedéseinek hatására az intézmények folyamatos pénzhiánnyal küzdenek; a fenntartásra

is alig jut forrás, fejlesztésre pedig csak a legritkább esetben kerülhet sor. A települési könyvtárak, kultúrházak, színházak, mozik és kiállítótermek ország-szerte rossz állagúak és elavult berendezésűek, ugyanakkor a kormány nem rendelkezik következetes és tervszerű programmal az intézmények helyzetének javítására. Külföldi kulturális intézményeink csak a minimumszinten tudnak működni, országimázs-építés nem folyik. A kormány kultúrához való hozzáállását mutatja a **Pécs Európa Kulturális Fővárosa 2010** pályázat veszőfutása is, amely nagyszerű tervből mára egy több sebből vérző, száználmas vergődéssé vált. A folyamatos személycserék, a tervek változtatgatása révén mára oda jutottunk, hogy hírnevünk öregbítése helyett már csak az esemény nagyobb botrány nélküli megúszását remélhetjük. Antonio De Blasio pécsi fideszes európai parlamenti képviselő komoly kármentő munkát végzett; sokat tett annak érdekében, hogy nemzetközi szinten még ne essen szó a problémákról.

A Fidesznek szilárd meggyőződése, hogy a kulturális élet megújításához először rendbe kell tenni az intézményi háttérét. A kreatív energiák felszabadításával aztán friss életet lehelhetünk a kulturális tevékenységekbe. A Fidesz képviselői által vezetett városok és azok kulturális intézményeinek tisztességes és kitartó munkája bebizonyította, hogy a kormányzati megszorítások ellenére is lehet értéket teremteni, vagy akár új intézményeket létrehozni. A Debrecenben megnyílt Modern Művészeti Múzeum, a Hódmezővásárhelyen megalapított Emlékpont Múzeum, vagy Kecskemét és Szolnok megújuló kulturális és színházi élete csak néhány példa arra, hogy a Fidesz képes megváltoztatni a közömbösnek és lemondónak tartott közösségeket.

A fogyatékkal élők kultúrához történő hozzáférését szeretnénk az intézmények akadálymentesítése révén is javítani. Támogatjuk továbbá a könyvtárak és múzeumok audiovizuális és interaktív tartalmakkal történő ellátását, amely amellet, hogy mindenki számára elérhetővé teszi a kultúrát, nagyobb élményt nyújt, és több látogatót vonz az intézményekbe.

A Fidesz európai parlamenti képviselői minden lehetséges fórumon fel fognak lépni, ha olyan törekvéseket észlelnek, melyek veszélyeztethetik Európa kulturális, nyelvi sokszínűségét.

Média

A Fidesz meggyőződése szerint a független sajtó a demokrácia egyik legfontosabb intézménye, a vélemények sokszínűségének biztosítása pedig a demokratikus kormányok kötelessége. A rendszerváltozás óta eltelt időszakban

megsokszorozódtak a sajtótermékek, rádiós és televíziós csatornák, az internet, a mobiltelefon és a digitális televíziózás tömeges elterjedése pedig forradalmi változásokat hozott a tömegtájékoztatásban. A mennyiségi változás azonban nem feltétlenül járt együtt a színvonal javulásával.

EURÓPAI TELEVÍZIÓZÁST! Az Európai Unió szerepvállalása a média területén korlátozott; hasonlóan a kultúrához, ez a szakterület is alapvetően nemzeti irányítás alá tartozik. Az egyetlen kivétel ez alól a televíziózás, amelynek bizonyos részleteit közösségi jogszabály szabályozza. A 2007 decemberében az audiovizuális médiaszolgáltatásokról elfogadott irányelv a televíziós reklámidőre, az európai gyártású műsorok arányára, az audiovizuális termékekben elhelyezett hirdetésekre tekintettel fogalmaz meg szabályokat, illetve felhív a gyermekek jogainak és méltóságának kiemelt védelmére. A közösségi fellépést a televíziózás kiemelt társadalmi és kulturális szerepe indokolja, mivel a televízió az európai polgárok elsődleges tájékoztatói és szórakozási eszköze.

Az Európai Unió következetesen kiáll az európai audiovizuális piac kettős – közszolgálati és kereskedelmi – jellegének megőrzése mellett. Míg a közszolgálati televíziók és rádiók profitérdekektől függetlenül láthatják el fontos társadalmi szerepüket a tájékoztatás, ismeretterjesztés, oktatás és szórakoztatás terén, addig a kereskedelmi médiumok változatosságot, dinamikus kínálatot hoznak a palettára.

Az Európai Unió **Média 2007–2013** nevű programja mindenekelőtt az európai filmgyártás megerősítéséhez kíván hozzájárulni a koprodukciónak, a szakemberképzésnek, a terjesztésnek, a promóciónak és a filmfesztiválok támogatásának révén. Az európai filmörökség megóvásáról készült ajánlás 2005 óta képezi az audiovizuális közösségi kezdeményezések részét. Ennek célja a nemzeti filmes örökség összegyűjtése, katalógizálása, megóvása és restaurálása annak érdekében, hogy átadható legyen a következő nemzedékek számára.

Schmitt Pál volt az Európai Néppárt felelőse a média pluralizmusáról és koncentrációjáról készült európai parlamenti jelentésnek, amely azt vizsgálta, mennyire érvényesül a média sokszínűsége az Európai Unió tagállamaiban. A jelentés egyebek között megállapítja, hogy a közszolgálati média bizonyos tagállamokban egyszerre szenved az elégtelen finanszírozástól és a politikai nyomásgyakorlástól. Emellett hangsúlyozza a média sokszínűségének fontosságát, amely a tájékoztatóhoz való jog és a szólásszabadság alapvető pillére. Felszólítja a tagállamokat a közszolgálati média támogatására, illetve figyelmeztet ezek

kiemelkedő szerepére az elfogulatlan és független tájékoztatásban, valamint a magas erkölcsi és minőségi elvárásoknak is megfelelő műsorok készítése terén. A rendkívül élénk vitát kiváltó jelentés kapcsán az Európai Bizottság 2009-ben a médiapluralizmussal kapcsolatos közlemény kiadására készül.

MAGYARORSZÁGI KÉRDŐJELEK Itthon a médiában uralkodó viszonyok sok szempontból nem felelnek meg a demokratikus társadalom elvárásainak. A közszolgálati rádió és televízió nem látja el megfelelően társadalmi küldetését, kínálatuk és színvonaluk a médiapiac másodrangú szereplőivé degradálja őket. A Fidesz elkötelezett a kiegyensúlyozott médiaviszonyok megteremtése iránt, melyben a kereskedelmi szolgáltatók mellett a közszolgálati adók is fontos szerepet kapnak. A televízió és a rádió amellet, hogy a polgárok legfontosabb hírforrásai, egyúttal a nemzeti kultúra közvetítői is, ehhez azonban megfelelő törvényi szabályozást és kielégítő finanszírozási feltételeket kell teremteni.

A Fidesz célja, hogy elősegítse a polgárok információs társadalomhoz való alkalmazkodását, javítsa az internetes lefedettséget, valamint hangsúlyt kíván fektetni a médiaműveltségi szint javítására annak érdekében, hogy a polgárok képesek legyenek eligazodni a rájuk zúduló hír- és információtömegben, és készek legyenek azok kritikusan értelmezésére. Fontos, hogy a televíziós sugárzás analóg rendszerűről digitálisra történő átváltása során érvényesüljenek a közszolgálatosság alapelvei, és ne sérüljenek a hátrányos helyzetű társadalmi csoportok érdekei sem.

Ifjúság

MAGYARORSZÁG JÖVŐJÉT A FIATALOK JELENTIK, éppen ezért egyáltalán nem mindegy, hogy milyen körülmények között nőnek fel, járnak iskolába, milyen hatások érik őket a közéletben. A Fidesz a magyar politikai paletta egyetlen szervezete, amelynek programjában fontos szerepet kap az ifjúság, a legifjabb nemzedékekért kinyilvánított felelősségérzet. Ez a felelősség hatja át a fiatalok életére legnagyobb befolyással bíró oktatás- és családpolitikánkat. Számunkra fontos, hogy a fiatalok az oktatási rendszerben naprakész és versenyképes tudást szerezhessenek, hogy a külföldi tapasztalatszerzés mellett hazájukban bontakoztathassák ki tehetségüket, hogy lakáshoz és tisztességesen megfizetett álláshoz juthassanak. A Fidesz az Országgyűlésben, az önkormányzatokban és az Európai Parlamentben is komoly szerepvállalási lehetőséget biztosít a fiataloknak.

EURÓPAI PROGRAMOK Az Európai Unió arra törekszik, hogy a fiatalokat bevonja az európai közéletbe, illetve hogy ők hallathassák hangjukat az európai fórumokon. A **Cselekvő ifjúság 2007–2013** elnevezésű program a kontinens ifjúsági szervezetei közötti együttműködést és csereprogramokat, a demokratikus életben való részvétellel kapcsolatos projekteket, az önkéntes tevékenységekben való részvételt, valamint a fiatalok közötti kölcsönös megértést és szolidaritást erősítő kezdeményezéseket támogatja. A Fidesz üdvözli az Európai Unió ifjúsággal kapcsolatos szerepvállalását, és fontosnak tartja, hogy a magyar fiatalok minél nagyobb számban vegyenek részt külföldi tanulmányutakon, önkéntes munkákban, tapasztalatcseréken, szélesítve ezzel látókörüket és nyitottságukat más kultúrák felé.

Az Európai Parlament és Aachen városa által 2008-ban első alkalommal meghirdetett Ifjúsági Károly-díjat egy magyar szervezet, nevezetesen a II. Rákóczi Ferenc Alapítvány nyerte el. A zsűri értékelésében kiemelte, hogy a Rákóczi Magyarságismereti Mozgótábor megvalósítja a szabad, diszkrimináció-mentes Európa eszméjét, ahol valamennyi polgár egyenrangú, éljen bármely tagállamban is. Az alapítvány egész Kárpát-medencére kiterjedő hálózatával nagyszerű példája az ifjúsági szervezetek határokon átnyúló együttműködésének.

JÖVŐKÉP-HIÁNY ITTHON A magyar közéletben sajnálatosan kevés figyelmet és támogatást kapnak a fiatalok és szervezeteik; a fiatalok önszervező képessége, a közéletben való részvétel iránti igénye alacsony. A kormány által meghirdetett előkészítetlen és következetlen oktatási reformok, a felsőoktatás színvonalbeli romlásának, az elhelyezkedési lehetőségek szűkülésének vagy a szabadidős, kulturális és sportlehetőségek sorvadásának elsődleges áldozatai a fiatalok. Az esélyegyenlőség a rendszerváltás óta nagymértékben csökkent, a fiatalok jövőjét és lehetőségeit alapvetően befolyásolja lakóhelyük és szüleik gazdasági helyzete. A fiatalok mellőzöttségének, a jövőkép hiányának, és nem utolsósorban a kormány liberális drogpolitikájának következtében a fiatalok körében ijesztő mértékben terjednek a káros szenvedélyek, így az alkoholfogyasztás és a droghasználat.

A Fidesz tisztában van azzal, hogy a fiatalok egy társadalmi, gazdasági és technológiai értelemben is gyorsan változó világban élnek, és megoldásokat keresnek az ebből fakadó kihívásokra. Éppen ezért kezdeményezzünk őszinte és nyitott párbeszédet a fiatalokkal, folytassunk érdekeiknek, elvárásaiknak megfelelő politikát, biztosítsunk számukra vonzó jövőképet. Kiemelt feladatunknak tekintjük az ifjúsági civil szervezetek támogatását, az önszervező képesség javítását. Fontosnak tartjuk továbbá, hogy a hazai szervezetek kapcsolatokat

építsenek ki a szomszédos országokban élő magyarok ifjúsági közösségeivel, ami hozzájárulhat egymás kölcsönös megismeréséhez, a téves képzetek leküzdéséhez és az egymás iránti szolidaritás erősítéséhez. A fiatalok lelki egészségét, a káros szenvedélyek leküzdését, valamint az iskolai erőszak elleni fellépést hatékonyan segítheti az iskolai pszichológushálózat fejlesztése, valamint a szabadidő értelmes és hasznos eltöltésére lehetőséget kínáló sportolási és művelődési lehetőségek, szakkörök, tanfolyamok. Ezek megvalósításában számíthatunk az önkormányzatok, iskolák, művelődési intézmények közreműködésére.

Sport

A Fidesz kiemelten fontosnak tartja a magyar polgárok általános egészségi állapotának javítását, a sportolási lehetőségek fejlesztését, a sportszervezetek, egyesületek és nemzeti bajnokságok kiegyensúlyozott működésének biztosítását és a sportoló nemzet ideáljának megvalósítását. A sport egészségvédő, beilleszkedést elősegítő, jellemformáló és nevelő szerepe miatt kiemelten fontos társadalmi jelenség, ugyanakkor fontos gazdasági tevékenység, valamint meghatározó részét képezi a magyar és európai kultúrának.

A SPORTNAK TÁRSADALMI JELENTŐSÉGE IS VAN A sport társadalmi és az ifjúság nevelésében betöltött jelentőségére kívánja elsősorban felhívni a figyelmet az Európai Unió. Hangsúlyozza az amatőr és hivatásos szintekből álló európai sportmodell megőrzésének fontosságát. A szemléletváltást jól tükrözi az a fejlemény, hogy – az unió történetében először – a Lisszaboni Szerződésben nyílt utalás történik a sportra, megteremtve ezzel a jogalapot a sporttal kapcsolatos közösségi cselekvéshez. A közösségi fellépés alapját az Európai Bizottság által 2007-ben kiadott Fehér Könyv képezi, amely többek között a dopping elleni küzdelem, a sportpályákon előforduló erőszak vagy a hivatásos labdarúgásban tapasztalt nemkívánatos jelenségek elleni fellépés terén sürgeti a tagállamok összehangolt intézkedéseit.

Schmitt Pál 2007-ben készített jelentést az Európai Parlamentben „A sport szerepe az oktatásban” címmel, amely megállapítja, hogy az európai gyermekek mintegy harmada túlsúlyos, miközben az iskolai testnevelésre fordított tanórák száma szinte minden tagállamban csökkent az elmúlt évtizedben. Ami ennél is nagyobb probléma, hogy az európai gyermekek mintegy 60%-a az iskolai testnevelésen kívül – ami egyébként is sok kívánnivalót hagy maga után – egyéb sporttevékenységet nem végez. Magyarországon ez az arány, sajnálatos módon, a 70%-ot is eléri.

A jelentés feltárta, hogy a mozgásszegény életmódból és egészségtelen táplálkozásból következő gyermekkori elhízás súlyos egészségügyi kockázatokkal jár, ezért azt javasolja a tagállamoknak, hogy fordítsanak kellő figyelmet az iskolai testnevelés tárgyi, szakmai és pénzügyi feltételeinek megteremtésére. Schmitt Pál kezdeményezésére a Kulturális és Oktatási Bizottság 2007-ben nyilvános meghallgatást rendezett ebben a témában, ahol az iskolai testnevelés és sport területeinek szakavatott képviselői vitatták meg a legfontosabb tennivalókat.

MAGYARORSZÁGON A SPORT RENDKÍVÜL NEHÉZ HELYZETBEN VAN Az elmúlt években hozott elhibázott kormánydöntések a jövő nemzedék egészségét és a versenysport eredményességét veszélyeztetik. A sporttevékenység alapját képező egyesületek és szakszövetségek pénzhiányban szenvednek, számos nagy múlttal rendelkező klub megszűnt vagy a bezárás szélére sodródott. Számos sporttelepet a fenntartó önkormányzat más célra hasznosított vagy értékesített, a gyermekek sportolási lehetőségei szűkültek és nagymértékben megrágultak, valamint még mindig sok iskola nem rendelkezik tornateremmel és megfelelően képzett testnevelő tanárokkal. Többek között ennek köszönhetően a magyar lakosság nagy része szenved elhízásban, európai összehasonlításban kiugróan magas a szív- és érrendszeri megbetegedések aránya, ami súlyos terhet ró az egészségügyi rendszerre.

A Fidesz álláspontja szerint a terület fejlesztése során mindenekelőtt a sportolás minden korosztályban történő népszerűsítésére, az iskolai testnevelés és egészségnevelés segítésére, a sport mint szabadidős, rekreációs tevékenység elterjesztésére kell helyezni a hangsúlyt. Ugyanakkor szükséges a rendkívül nagy hagyományokkal rendelkező versenysport és élsport, valamint az olimpiai részvétel kiemelt támogatása is, mivel ezek példaképeket állítanak a fiatalok elé, és erősítik nemzeti büszkeségünket, valamint az ország nemzetközi megbecsülését. Az iskolai testnevelésóra mellett javasoljuk a gyermekek játékos testmozgási lehetőségeinek bővítését, valamint a tanítási időn kívüli sportfoglalkozások, az iskolai vagy iskolák közötti bajnokságok rendszerének megerősítését.

A sportoló nemzet ideáljának megvalósításához szükségesnek tartjuk egy, a sport minden területére kiterjedő **nemzeti sportstratégia** megalkotását, amely rögzíti a szükséges intézkedéseket az óvodai sporttól az utánpótlás-nevelésig, illetve a szakemberképzéstől egészen az idősek fizikai aktivitásáig. Az Oktatási Minisztériummal szoros együttműködésben elkészítendő stratégia minden

érelkelt szakmai szervezetet és intézményt bevonna annak végrehajtásába. A magánszektor szponzorként vagy tulajdonosként mára meghatározó szereplőjévé vált a magyar sportnak, ezért elengedhetetlen a vele történő szoros partnerség kialakítása.

A legfontosabb **célkitűzéseink** az oktatás, kultúra, média, ifjúság és sport témakörében:

1. Az uniónak ezeken a területeken irányokat kell megszabnia, ösztönöznie kell a tagállamokat a megfelelő szerepvállalásra; de a szabályozásnak nemzeti hatáskörben kell maradnia.
2. Tudásalapú Európát kell építenünk. Az ismeretszerzés a társadalmi beilleszkedésnek is eszköze. Az oktatás minden területén ki kell használni az Élet-hosszig tartó tanulás programja által nyújtott pályázati lehetőségeket.
3. Nyugvópontra kell juttatni a felsőoktatási reformot, „diplomagyárak” helyett naprakész és a munkaerőpiacon versenyképes tudást kell nyújtani. Meg kell tartani és fejleszteni kell a szakképzést.
4. Az Európai Unió által Magyarország rendelkezésére bocsátott fejlesztési források minél nagyobb hányadát kell emberierőforrás-fejlesztésre fordítani, különös tekintettel a kisiskolák támogatására.
5. Ki kell használni az Európai Unió csereprogramjait. Törekedni kell arra, hogy a külföldön szerzett tudást a diákok később itthon kamatoztassák.
6. A kulturális élet megújításához először rendbe kell tenni az intézményi hátteret. A kultúrát mindenki számára elérhetővé kell tenni.
7. A Fidesz elkötelezett az Európai Unió nyelvi sokszínűségének megőrzése mellett.
8. Meg kell menteni a Pécs Európa Kulturális Fővárosa 2010 projektet.
9. A média sokszínűsége a tájékoztatáshoz való jog és a szólásszabadság alapvető pillére. Segíteni kell a polgárok információs társadalomhoz való alkalmazkodását, javítani kell az internetes lefedettséget, valamint hangsúlyt kell fektetni a médiaműveltségi szint javítására. Meg kell őrizni az európai audiovizuális piac kettős – közszolgálati és kereskedelmi – jellegét.
10. A fiatalokat be kell vonni az európai közéletbe, őszinte párbeszédet kell velük folytatni. Támogatni kell az ifjúsági civil szervezeteket. Kapcsolatokat kell építeni a szomszédos országok ifjúsági közösségeivel.
11. Népszerűsíteni szükséges a sportolást, az iskolai testnevelést és fejleszteni kell az egészségnevelést. Ki kell dolgozni egy nemzeti sportstratégiát. A versenysport és az élsport támogatása nem önmagáért való cél, hanem a példakép-állítás és a nemzeti önbecsülés szempontjából is fontos.

A növekedés uniója

2.12. Magyarország az Európai Unió egységes piacán

AZ EGYSÉGES PIAC KITELJESÜLÉSE A szolgáltatásokra vonatkozó keretirányelv 2006. évi elfogadásával lényegében befejezettnek tekinthető az a folyamat, amelynek során létre kellett hozni a négy gazdasági szabadság (az áruk, a szolgáltatások, a tőke és a munkaerő szabad áramlása az unión belül) érvényesülését széles körben biztosító közösségi jogszabályokat. A 2004 óta eltelt időszakot – a szolgáltatási irányelven túlmenően – különösen a vállalatfelvásárlásokra, a határon átnyúló vállalategyesülésekre, az európai polgárok tartózkodására és letelepedésére vonatkozó új jogi szabályozások, illetve a közbeszerzésekre, a társasági jogra, valamint a pénzügyi szolgáltatásokra nézve irányadó közösségi jogi szabályok módosításai fémjelzik. Ide kell sorolni továbbá a vasúti és postai szolgáltatások területén a közelmúltban elfogadott, liberalizációt előírányzó irányelveket is.

Az egységes belső piac mára majdnem teljes körűnek mondható szabályozásának tagállami adaptációja mindazonáltal számos esetben a jövőbe tolódik. Ráadásul a kelet-közép-európai térség államainak csatlakozásáról szóló szerződések is tartalmaznak olyan átmeneti szabályozásokat, amelyek – néhány esetben alapszabadságra vonatkozóan, így például a munkaerő mozgása tekintetében – **a következő évtizedre átnyúló korlátozásokat** foglalnak magukban (ld. részletesebben a 2.13. fejezetben). Az egységes belső piac működését megalapozó közösségi jogszabályok megszületésének tartalmi problémája is van. Az egyes alapszabadságokat összehasonlítva megállapítható, hogy a közösségi jog által garantált szabadságok nem egyenértékűek. Amíg ugyanis az áru- és tőke-mozgás területén a mozgásszabadság a lehető legteljesebb, az azok alóli kivételek összhangban vannak az alapszerződés célkitűzéseivel, valamint az Európai Bíróság joggyakorlatával, addig a szolgáltatási keretirányelv új típusú (a nemzeti munkajogokban, illetve a kollektív szerződésekben megjelenő) tagállami akadályok érvényesülésének nyit utat a határon átnyúló szolgáltatásnyújtás és a munkaerő áramlása esetében.

POLGÁRBARÁT INTÉZKEDÉSEK Az Európai Bizottságnak kifejezett törekvése volt az elmúlt években, hogy az unió olyan jogszabályokat fogadjon el, melyek következtében a polgárok a hétköznapi életben is naponta megbizonyosodhatnak az Európai Unió egységes piaca által nyújtott előnyökről. Így sikerült jelentős

mértékben leszorítani az Európán belüli mobiltelefonálás (*roaming*) költségét, s lehetővé vált, hogy az emelkedő üzemanyagárak ellenére olcsóbban lehessen repülni a kontinensen. Jelenleg is napirenden van az egyik tagállamból a másikba indított sms-ek és mobil adatforgalom díjának letörése (a díj felső határértékének megszabása).

MAGYAR TANULÓÉVEK AZ EGYSÉGES PIACON – VEGYES KÉP A 2004 óta eltelt időszakban úgy a magyar európai parlamenti képviselőknek, mint az unió Tanácsában tevékenykedő kormánytagoknak és szakértőknek nemcsak az uniós döntéshozatali mechanizmusban való részvételt, hanem az egymással való együttműködést is tanulniuk, szokniuk kellett, a magyar érdekek szolgálatában és azoknak mind teljesebb érvényre juttatása céljából. A belső piacon való részvételünk érdekében kifejtett magyar kormányzati, illetve parlamenti tevékenység mérlege összességében pozitív, ami kétségtelenül köszönhető annak is, hogy a belpolitikai csatározásoktól többnyire távol eső kérdésekben volt szükség a magyar érdekek felismerésére és képviselésére. Az összességében kedvező képet azonban beárnyékolják a szolgáltatási irányelv megszületésének első szakaszában kötött, ránk nézve hátrányos kompromisszumok és a jogszabályt illető végső állásfoglalások. Kezdetben a kormány és valamennyi magyar európai parlamenti képviselő egyetértett a szakértők kiinduló álláspontjával, hogy gazdaságilag az az érdekünk, ha a keretirányelv főszabályként a származási ország elvét engedi érvényesülni, és minél kevesebb nemzeti korlátozási lehetőséget teremt. Ennek oka az, hogy a szolgáltatási és munkaerőpiacon versenyképességünk a gazdagabb és technológiailag fejlettebb tagállamokéhoz képest kedvezőbb annál, mint amilyen helyzetben az áru- (termék-) piacon, illetőleg a tőke- (pénz-) piacon vagyunk. A sokáig példaértékű együttműködés azonban megtört egyes szocialista képviselők hozzáállásán, akik nem tudtak vagy nem kívántak ellenállni a Nyugat-Európából (elsősorban Franciaországból) érkező protekcionista nyomásnak. Ennek hatására a kormány is változtatott saját korábbi álláspontján, s a javaslat mellett voksolt az eredeti álláspontnak jobban megfelelő tartózkodás helyett. A politikai megfontolások tehát ismét a nemzeti érdek fölébe kerekedtek. Ezzel szemben a magyar néppárti képviselők Szájer József vezetésével (akit a szokásoktól eltérően még egy Tanács-ülésre is meghívtak) végig kitartottak az eredeti és a magyar érdekeket legmegfelelőbben tükröző álláspontjuk mellett, amikor első olvasatban nem szavazták meg a protekcionista vonal által kierőszakolt formájában az irányelvet. Szájer József a *Financial Times*-ben tette közzé álláspontját, ami komoly visszhangra lelt, s ennek köszönhetően az elfogadott irányelv szövege kedvezőbb lett ránk nézve a kiinduló javaslatnál. Tennivaló azonban maradt: a fideszes európai parlamenti

képviselők mindent el fognak követni, hogy a szolgáltatási irányelvet a jövőben úgy módosítsa majd az unió, hogy a magyar vállalkozások érvényesíteni tudják komparatív előnyüket. Számukra akkor nyílna nagyobb mozgástér, ha ez az alapvető szabadság a maga teljességében valósulna meg.

Kezdeményező fellépésükkel néppárti képviselőink számos esetben járultak hozzá ahhoz, hogy az Európai Parlamentben olyan kompromisszum alakuljon ki, melynek köszönhetően nemzeti adottságainkkal jobban összhangban levő európai döntések, jogszabályok születtek az elmúlt években. Ebből a szempontból talán a legjelentősebb eredménynek az tekinthető, hogy **a postai tevékenység liberalizációját** előírányzó irányelv az újonnan csatlakozott országoknak, köztük hazánknak jelentős átmeneti időszakot biztosít.

A FELADAT 2009-TŐL AZ EGYSÉGES PIAC KITELJESÍTÉSE Az egységes belső piac működéséhez szükséges alapvető közösségi jogszabályok és jogintézmények megszülettek, kezdődhet az egységes piac kiteljesítésének és finomításának, az európai versenyképesség növelésének korszaka. Minderre Európának szüksége is van, hiszen a globális kihívások, az Egyesült Államok és Japán után már Kínával és Indiával is felerősödött gazdasági versengés folytán a kontinensnek nemigen van más választása, mint a jogilag létrejött egységes piac előnyeinek a gyakorlatban történő realizálása.

Hazánknak az egységes belső piac kiteljesedéséhez egyértelmű érdeke fűződik. Gazdasági szempontból azért, mert a jelenlegi helyzethez képest a szolgáltatások és a munkaerő piacán számottevő előrelépést eredményezne számunkra, s euróövezeti csatlakozásunkat is felgyorsítaná. A meglévő korlátozások lebontása révén vállalkozóink a munka- és tudásintenzív szolgáltatások piacához is hozzá tudnának férni. Politikailag pedig elsősorban azért, mert a belső piac továbbfejlesztése megkönnyíti a határon túl élő magyarság helyzetét és az anyaországgal való kapcsolatok fenntartását, ami persze kölcsönös gazdasági előnyökkel is jár. Az egységes belső piaccal ugyanis a kárpát-medencei belső piac is kialakul.

Mindezekre tekintettel a belső piaci döntéshozatali folyamatban hazánknak főszabályként az egységes belső piac kiteljesedésnek érdekét kifejezésre juttató megoldási javaslatokat célszerű kezdeményeznie és támogatnia. Kiemelt feladatot képez annak biztosítása, hogy az áru- és tőke mozgásnak megfelelő szintű szabadság érvényesüljön a személyek és szolgáltatások területén is. A földvásárlásnál és a stratégiai ágazatokban történő tőke mozgás esetében azonban a speciális magyar helyzetre való tekintettel megkülönböztetett figyelemmel kell eljárni.

MARADJON A HÉTÉVES FÖLDVÁSÁRLÁSI STOP A csatlakozási szerződés hétéves, súlyos piaci zavarok esetében további három évvel meghosszabbítható átmeneti időszakra ad lehetőséget a külföldiek földvásárlásának korlátozására. A mai magyar földárak még a felét sem érik el a nyugat-európaiaknak, így egyelőre fel sem merülhet a tilalom feloldása. A korlátozást továbbá elvi megfontolásból addig semmiképp sem lehet megszüntetni, amíg bármilyen hátrányos megkülönböztetés is fennáll az új tagállamokkal szemben (például a munkaerő-mozgás, illetve az agrártámogatások terén).

A TŐKE SZABAD ÁRAMLÁSA terén az alapszerződések a kívülálló országokkal szemben is rögzítik a teljes szabadság elvét, és bár a közbiztonsági kivételek továbbra is élnek, ezek alkalmazási körét a közösségi intézmények, mindenekelőtt a Bizottság és a Bíróság gyakorlata fokozatosan szűkítette. A globális politikai és gazdasági rendszerben bekövetkezett változások következtében egyértelművé vált, hogy az eddiginél nagyobb figyelmet kell szentelni az unió és a tagállamok biztonságát is érintő stratégiai érdekeknek, és ha az alapszerződés módosítására nincs is szükség, az alkalmazás során érvényesített szemléletváltásra igen. A kérdés nem egyszerűsíthető le az úgynevezett szuverén állami alapok témájára, hiszen nem feltétlenül ezek az alapok jelentik a kockázatot, sokkal inkább azok az akár állami, akár magántulajdonban lévő (de állami, illetve politikai befolyás alatt álló) vállalatok, amelyek beruházási döntései nem feltétlenül és korántsem kizárólag gazdasági megfontolásokra épülnek. A globális pénzügyi és gazdasági válság és az ebből fakadó tökehiány, illetve szűkülő likviditás a dilemma jelentőségét látszólag csökkentette, és egyben felértékelte a jelentős forrásokkal rendelkező külföldi befektetők szerepét. A stratégiai vállalatfelvásárlásokból eredő biztonsági kockázat azonban ezzel egyrészt nem csökkent, másrészt maga a kockázat nem konjunkturális természetű, azzal szemben hosszabb távú stratégiai megoldást kell találni.

A Fidesz tehát a termelés valamennyi tényezőjének szabad áramlása mellett van, azzal a kikötéssel azonban, hogy **egyensúlyt kell teremteni az egyes szabadságok között, a kívülállók esetében pedig erősíteni kell a biztonsági és stratégiai érdekek védelmét szolgáló eszközöket közösségi szinten is.** A jelenlegi megoldás, amely mind a jogalkotást, mind pedig a konkrét intézkedések megtételét lényegében a tagállamokra bízta, távolról sem tökéletes, többek között azért sem, mert éppen a közepes vagy kisebb méretű tagállamoknak nem nyújtja azt az oltalmat, amelyet ezek sebezhetőségük csökkentése érdekében éppen az uniótól, tehát a közösségi fellépéstől várnak.

A KÖZÉRDEKŰ SZOLGÁLTATÁSOK egyre emelkedő díjszabása és az egyenlő hozzáférés növekvő bizonytalansága olyan tényezők, amelyek gátolják Magyarország felzárkózását a fejlett nyugati világhoz. A stratégiai közszolgáltatások esetében a **közös uniós elvek szerinti nemzeti szabályozás megteremtése és a verseny fokozása** magyar érdek; ez segíthet ugyanis **az átláthatóság és költséghatékonyság révén mérsékelni az árakat**. A Fidesznek meggyőződése, hogy e területen az államnak kiemelt feladatai vannak, és nem szükséges, hogy a piaci verseny kereteinek megteremtése együtt járjon az állam kivonulásával az olyan, a polgárok számára kulcsfontosságú területekről, mint az energiaellátás, a távközlés, a postai szolgáltatás. A közös európai szabályozásnak a közérdekű gazdasági szolgáltatások megfizethetőségét, az állami kontroll és a közérdekből adódó szempontok hatékonyabb érvényesítését, valamint az egyenlő hozzáférés feltételeinek biztosítását kell szolgálniuk. Úgy gondoljuk, hogy az üzleti szereplők bevonása az egészségügy, az oktatás, a közbiztonság és az igazságszolgáltatás területén csak rendkívül korlátozott lehet. Meggyőződésünk szerint az üzleti szféra szereplőitől nem várható el, hogy a közfeladatok ellátását alapvetően magukra vállalják, és az sem, hogy gazdasági tevékenységük gyakorlása során a közérdeket előbbre helyezték saját részvényeseik érdekeinél. Jóllehet bevonásuk bizonyos részfeladatok ellátásába egy állami ellenőrzés mellett megvalósuló, szigorú feltételrendszer működtetése esetén bizonyos mértékig akár társadalmi szempontból előnyös is lehet, a polgárok szempontjából stratégiai jelentőségű területeken az állami szervektől az irányítást nem vehetik át – ahogy ennek rémképe a szocialista és liberális törekvések jegyében felsejlik. A Fidesz **a közérdekű szolgáltatások feletti állami kontroll megőrzése** és a megfelelő működtetési feltételek biztosítása, az egyenlő hozzáférés szavatolása, a szolgáltatások megfizethetőségének biztosítása érdekében bizonyos feltételek mellett európai uniós garanciák megteremtését és egy európai uniós irányelv megalkotását is támogatni tudja. Dolgozni fogunk továbbá annak érdekében, hogy az eddigieknél könnyebben lehessen finanszírozni az egységes piac működéséhez szükséges társadalmi, infrastrukturális feltételek megteremtését az uniós alapokból, tehát hogy lehessen támogatást kapni a vidéki kisiskolák, kisposták fennmaradásához. Szükség volna továbbá a **közbeszerzések** közösségi szintű szabályozásának felülvizsgálatára annak érdekében, hogy a hazai kis- és középvállalkozások könnyebben részt vehessenek, akár fővállalkozóként is, a tendereken.

A PÉNZÜGYI SZOLGÁLTATÁSOK uniós szabályozásának területén a belső piaci szabályozás igazán akkor indult meg, amikor 2000-ben az unió a lisszaboni folyamattal megcélozta a belső piac kiteljesítését. Magyarország a nagyvállalati és

a tulajdonosi szinten a múlt öröksége és a túlhajsztolt privatizáció – a Postabank eladása, OTP-részvények piacra dobása – következtében az európai szintéren inkább a szolgáltatásokat igénybe vevő, mintsem nyújtó pozícióban van. Ezért az a célunk, hogy a banki, biztosítási és egyéb befektetési szolgáltatások és tranzakciók díja a valódi verseny és a belső piac révén alacsonyabb legyen, és javuljon a pénzügyi felügyelet hatékonysága a fizetési szolgáltatási irányelv (Payment Service Directive, PSD), az egységes euró pénzforgalmi övezet (Single Euro Payment Area, SEPA), a hitelintézetek tőke megfeleléséről szóló irányelv (Capital Requirement Directive, CRD), a biztosítók tőke megfeleléséről szóló irányelv (Solvency II), a pénzügyi instrumentumokról szóló irányelv (Markets in Financial Instruments Directive, MiFID) és a klíring- és értékpapír-elszámolási irányelv (Clearing and Settlement, C&S) alkalmazása révén. A globális pénzügyi válság idején ezeknek a kérdéseknek kiemelt jelentőségük van. A tőke-megfelelési irányelv kapcsán Becsey Zsolt fideszes európai néppárti képviselő érte el a 2005-ös módosításnál azt, hogy a nem saját valutában jegyzett kölcsönök esetében 2012 végéig nem kell kockázati felárat fizetni a bankoknak. Ez a magyar államháztartás és önkormányzatok, de még a vállalkozások és magánszemélyek szempontjából is hatalmas pénzügyi előnyökkel jár. Szintén Becsey Zsolt közreműködésével jött létre a kompromisszum arról, hogy a fizetési irányelv kapcsán a tranzakciót lebonyolító szervezetek 2009-től csak maximum két napig végezhetik a jóváírásokat. Amennyiben sikerül a szabályozást kedvező irányban megváltoztatni, jó eséllyel települnek majd Magyarországra további pénzügyi szolgáltató cégek, illetve a hazai befektetési szolgáltatók is meg tudnak erősödni. A felügyeleti jogokat erősíteni kell a határon átnyúló szolgáltatást végző fióktelepek és befektetési szolgáltatók tevékenysége *prudenciájának* vizsgálata és a pénzügyi szolgáltatások díjai megalapozottságának vizsgálata terén. A közösségi pénzügyi felügyelet reformjában a Fidesz szerint a konszolidált felügyeleti modellt kell megvalósítani az egyszemélyes (közösségi) felügyeleti rendszerrel szemben, a felügyeleti jogosítványokat tehát kizárólag a pénzügyi konglomerátum (bank, biztosító vagy egyéb hitelintézet) letelepedés szerinti (anya)országának pénzügyi felügyelete birtokolhassa.

A jelenlegi pénzügyi válság megmutatta, hogy **elkerülhetetlen az egységes európai bankfelügyeleti rendszer, az európai superfelügyelet létrehozása**; ennek esetén is biztosítani kell ugyanakkor, hogy a Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyelete (PSZÁF) megfelelő jogosítványokkal rendelkezzen a hazai pénzügyi intézetek közötti verseny felügyeletére és a magyar érdekek hatékony képviseletére. A pénzügyi anya-szolgáltatók versenyképességének hangsúlyozása nem vezethet oda, hogy a kötelező minimumtőkék feletti részt csak nyilatkozat

formájában láthatjuk szavatoló tőkeként, és hogy leányvállalataik nyereségét sem tartják itt, hanem korlátozás nélkül kivihetik, ezzel finanszírozva és tőkésítve az anyavállalatot. Kiemelt figyelmet érdemel az európai befektetési alapok szabályozása (UCITS). Amennyiben megvalósul a befektetői alapkezelői és letétkezelői piac liberalizálása, olyan gazdaságpolitikára lesz szükség, amelynek révén Magyarországra tudjuk vonzani a jelenleg Luxemburgban és Írországban letelepedett, vagyonkezeléshez kapcsolódó, ún. *back office* (könyvelés, adó- és jogi tanácsadás) szolgáltatásokat. A jelzáloghitel-piac működése terén az uniós szabályozás célja a jelzáloghitelek díjának (például uniós adatbázishozzáférésekkel történő) csökkentése, azáltal, hogy lehetővé teszi, hogy a magyar háztartások külföldön bejegyzett bankoknál is felvehessenek jelzáloghitelt. Jelenleg a határokon átnyúló, jelzálog alapú hitelfelvétel nem működik megfelelően az unióban; ennek megteremtése növelné versenyt és csökkentené a fogyasztók hitelfelvétellel kapcsolatos banki jutalékait. A magyar háztartások svájci frank/jen alapú eladósodása rendszerkockázatot jelent a magyar bankrendszerre nézve, aminek csökkentése a mielőbbi euróbevezetés szempontjából sem mellékes.

Lényeges célkitűzés még továbbá hazánk számára, hogy a pénzügyi szolgáltatások terén uniós jogalkotással és intézményfejlesztéssel segítsék a nehéz helyzetben lévő, kezdő, illetve társadalmilag hátrányos helyzetből induló mikrovállalkozások tevékenységét. Ezek általában nem bankképesek, de kitörési pontot jelenthetnek a munkanélküliség csapdájából. E témában Becsey Zsolt készített jelentést 2008 őszén, s ennek alapján a következő európai parlamenti ciklusban konkrét uniós jogszabályalkotás indul majd el.

A legfontosabb **célkitűzéseink** az egységes piac témakörében:

1. A versenyképesség növelése érdekében ki kell teljesíteni az egységes európai piacot, és a négy alapszabadságot a gyakorlatban is meg kell valósítani. Elsőrendű magyar érdek a valóban szabad szolgáltatás- és munkaerőáramlás megteremtése, a szabadságok aszimmetriájának felszámolása.
2. Közösségi szinten erősítsük meg a biztonsági és stratégiai érdekek védelmét szolgáló eszközöket.
3. A csatlakozási szerződés által nyújtott lehetőséget igénybe véve meg kell hosszabbítani a külföldiek földvásárlásának korlátozását.
4. A stratégiai közszolgáltatások esetében a közös uniós elvek szerint kell megteremteni a nemzeti szabályozást, az átláthatóság és az árak mérséklése érdekében. A közérdekű szolgáltatások felett meg kell őrizni az állami kontrollt,

hogy mindenki számára szavatolhassuk az egyenlő hozzáférést. Felül kell vizsgálni a közbeszerzések közösségi szintű szabályozását annak érdekében, hogy a hazai kis- és középvállalkozások könnyebben részt vehessenek a tendereken.

5. Közös uniós szabályozás révén érjük el, hogy a banki, biztosítási és egyéb befektetési szolgáltatások és tranzakciók díja a valódi verseny és belső piac révén alacsonyabb legyen, és javuljon a pénzügyi felügyelet hatékonysága.
6. Létre kell hozni az egységes európai bankfelügyeleti rendszert, ugyanakkor biztosítani kell, hogy a PSZÁF megfelelő jogosítványokkal rendelkezzen a hazai pénzügyintézetek közötti verseny felügyeletére és a magyar érdekek hatékony képviselésére.
7. Uniós jogalkotással és intézményfejlesztéssel segítsük a nehéz helyzetben lévő, kezdő, illetve társadalmilag hátrányos helyzetből induló mikrovállalkozások tevékenységét.

2.13. Foglalkoztatáspolitikai, munkaügy

AZ EURÓPAI NÉPPÁRT A MUNKAHELYEKÉRT A Néppárt a 2009–14-es ciklus fő célkitűzéseiként a munkahelyteremtést jelölte meg, melyre Brüsszelnek és a tagállamoknak – akár a közkiadások időleges emelése révén is, de nem a jövő generációinak terhére – egyaránt áldozniuk kell. A Fidesz a kereszténydemokrata ihletettséggű szociális piacgazdaság, az európai gazdasági és társadalmi modell megőrzésének elkötelezett híve, szemben a Néppártban ugyancsak jelenlevő liberálisabb szemlélettel. Fő feladatunknak azt tekintjük, hogy olyan Európai Uniót és Magyarországot építsünk, ahol mindenki, aki akar, dolgozhasson.

AKADOZIK A LISSZABONI STRATÉGIA VÉGREHAJTÁSA Az Európai Unió a foglalkoztatási szint emelése érdekében 2000-ben újtárra indította a lisszaboni stratégiát. A tízéves távlatra kidolgozott terv keretében a tagállamok elkötelezték magukat amellyel, hogy a foglalkoztatás területén jelentős lemaradással küzdőket felzárkóztatják, és 2010-ig az unió egész területén 70%-os szintre emelik a foglalkoztatást. E célkitűzés rendkívül ambiciózus, ugyanakkor az unió gazdasági potenciálját tekintve egyszersmind reális törekvés volt. Megvalósításának azonban elengedhetetlen feltételét jelentette (és jelenti ma is) a gazdasági növekedés legalább 1–2%-os emelése a tagállamokban. A növekedés felpörgése helyett azonban érzékelhető lassulás következett be a lisszaboni stratégia első szakaszában, utolsó két évében pedig az uniós országok többségében stagnálás,

illetve recesszió várható. 2005-ben, a stratégia félidei felülvizsgálatakor Brüsszel arra a következtetésre jutott, hogy a megvalósítást tekintve az előzetes tervekhez képest jelentős a lemaradás. Az uniós intézmények ezért felszólították a tagállamokat, hogy fokozzák erőfeszítéseiket, és tegyenek meg mindent a lisszaboni célkitűzések gyorsabb és hatékonyabb megvalósítása érdekében.

A VÁLSÁG MUNKAHELYEK ELVESZTÉSÉVEL JÁR A 2008-ban kibontakozó pénzügyi, majd a reálgazdaság egyre több ágazatát elérő válság azonban kétségessé teszi az előrelépést a lisszaboni stratégia utolsó, kétéves szakaszában. A gazdasági elemzők több tagállamban is a munkanélküliség növekedését és a foglalkoztatási helyzet romlását jelzik előre 2009-re, és 2010-ben is legfeljebb a helyzet normalizálódására van csak reális esély. Mindezek mellett természetesen jelentős eltérések is kimutathatóak az egyes tagállamok helyzete között: Belgiumban például a munkanélküliség jelentős növekedésével és a 8%-os lélektani határ átlépésével számolnak az elemzők, míg Franciaországban a Nicolas Sarkozy köztársasági elnök által 2008 decemberében elindított gazdaságélénkítési terv megvalósítása esetén 100 000–110 000 új munkahely jöhet létre, ami teljes mértékben semlegesítheti a várhatóan kb. 90 000 főt érintő nagyvállalati elbocsátások hatását, és jó esetben csekély javulást is eredményezhet a foglalkoztatás területén. A kialakult súlyos helyzettel az Európai Parlament, az Európai Bizottság és a Tanács is foglalkozott: az uniós döntéshozók szükségesnek tartják egy igen jelentős (az uniós GDP 1,2%-át elérő) európai gazdaságélénkítési intézkedéscsomag elfogadását. A növekedés beindítására és a foglalkoztatási helyzet javítására irányuló intézkedések finanszírozásához az Európai Beruházási Bank és az Európai Bizottság is hozzájárul, 2009-ben összesen 30 milliárd euróval. A rendelkezésre álló uniós forrásokból összesen 1800 millió eurót munkaerőképzési célokra kell majd fordítani. A gazdaságélénkítési intézkedések finanszírozásához természetesen minden tagállamnak lehetőségeihez mérten hozzá kell járulnia. A foglalkoztatási helyzet javítására, a munkahely-megőrzésre és az üzleti szféra tevékenységének fenntartására fordított nemzeti források a jövő szempontjából a legperspektivikusabb beruházások lesznek – ez a tagállamok kormányainak szinte egyöntetű véleménye.

EGYRE DRÁMAIBB FOGLALKOZTATÁSI HELYZET ITTHON A foglalkoztatás és munkahelyteremtés terén az elmúlt években folyamatosan romlott a helyzet Magyarországon. A magyar mutatók még a gazdasági szerkezetváltás problémáival küszködő és a munkanélküliség felszámolása területén legnagyobb lemaradást mutató kelet-közép-európai tagállamokkal (Lengyelország, Románia, Bulgária) összehasonlítva is siralmasnak minősíthetők. A statisztikai

adatok egyértelműen azt mutatják, hogy e kérdésben Magyarország 2003 óta nem tudott előrelépni, sőt **a foglalkoztatás több mint négy éve a 3 900 000 fős szinten (57% körül) stagnál**. Mindez egyenes következménye a szocialista-szabaddemokrata kormányok által folytatott gazdaságpolitikának, amelynek fókuszában az állami elvonások növelése és a piaci lehetőségek szűkítése állt és áll mind a mai napig. Az országosan alacsony szintű foglalkoztatottság kérdéskörén belül egyre súlyosabb problémát jelentenek **a legfiatalabb** (15–19 éves; 20–24 éves) **és a nyugdíj előtt álló** (55–64 éves) **korosztály szintjén fennálló elhelyezkedési nehézségek**. Kifejezetten **drámai visszaesést** jelent, hogy míg a 15–19 éves korosztályon belüli munkanélküliség az 1998-ban mért 26,5%-ról a Fidesz kormányzati ciklusának végére, 2002-re 22,4%-ra csökkent, addig 2005-ben a rossz kormányzati politika következtében ismét magasra (37,8%-ra) emelkedett. A 20–24 éves korosztályon belül hasonló folyamatok történtek zajlottak le: a munkanélküliség az 1998-ban mért 11,4%-ról a polgári kormányzati ciklus végére 9,7%-ra csökkent, az MSZP–SZDSZ kormányzás alatt azonban az előbbi értéknek közel a duplájára emelkedett. A 2008 elején mért adatok tanúsága szerint a 15–24 éves korosztály munkanélküliségi rátája már meghaladta a 20%-ot, ami uniós összehasonlításban kirívóan magasnak számít. Az adatok egyértelműen alátámasztják azt a sajnálatos tényt is, hogy 2008 végére a 2002 végén mért adatokhoz képest **a foglalkoztatottak száma csökkent**.

A negatív fejleményeket szemlélteti **a munkanélküliségi ráta** alakulása is ugyanebben az időszakban. Az állástalanok száma sajnálatos módon szinte **folyamatos emelkedést mutat**: míg a 2002-es kormányváltást közvetlenül megelőző időszakban arányuk mindössze 5,6% volt, 2008 végére elérte a 7,8%-ot. A válság hatására 2009 februárjáig negyvenezzerrel csökkent a dolgozók száma, s így 8,4%-ra nőtt a munkanélküliség; ez az adat a Horn-éra óta nem volt ilyen magas hazánkban. Az Eurostat jelentése szerint **az unió egyik legmagasabb munkanélküliségi rátájával rendelkezünk**. Előrejelzések alapján pedig 2009-ben 9% fölé emelkedhet a munkanélküliség, ami annyit jelent, további 20–40 ezer ember kerül utcára. A cégek jelzései alapján az elhúzódó reálgazdasági krízisben tehát 60–80 ezer ember számára válik kérdésessé, miből tartják el ezután a családjukat.

Ami a foglalkoztatási helyzet javítását illeti, a Magyarországon hitelét és támogatottságát egyaránt elvesztő baloldali kormány már nem alkalmas arra, hogy érdemi gazdaságpolitikai fordulatot hajtson végre: az ehhez szükséges idő és társadalmi támogatás is elfogyott. Tekintettel arra, hogy a többi tagállam kormánya által a 2009-es évre vonatkozóan bölcsen és előrelátó módon már 2008 végén elfogadott intézkedésekhez hasonló kormányzati döntések hazánkban

elmaradtak, Magyarország kénytelen azzal szembesülni, hogy a következő országgyűlési választásokig hátralévő szűk egy év alatt a munkanélküliség drámai módon emelkedhet. A következő kormányzati ciklusban ezért elkerülhetetlen lesz mind a gazdaságpolitika, mind a foglalkoztatáspolitikai gyökeres átalakítása.

A MUNKAERŐ-MOBILITÁS ÖSZTÖNZÉSE mind az Európai Unió gazdaságának versenyképessége, mind a tagállamok önálló nemzeti érdeke szempontjából kulcskérdés. Jelenleg Európában több mint 20 millió polgár kényszerül arra, hogy megélhetését a szűkös munkanélküli segélyből biztosítsa. Ezzel egy időben az uniós döntéshozók egy jelentős csoportja fel kívánja gyorsítani az unión kívüli országokból történő bevándorlást, és abban látja a jövő kulcsát, hogy a tagállamok és az EU költségvetéséből a jövőben minél többet fordítsanak a bevándorlók beilleszkedésére, nyelvtanulását és elhelyezkedését segítő célzott intézkedésekre. A Fidesz megítélése szerint példátlan és megengedhetetlen luxus lenne az, ha az Európai Unió eközben teljesen figyelmen kívül hagyná az unión belül rendelkezésre álló, rendkívül jelentős munkaerő-tartalékokat. Álláspontunk szerint ezért **el kell törölni minden korlátot a szabad munkaerő-áramlás útjából**, biztosítani kell az uniós polgárok teljes egyenjogúságát a munkavállalás területén, támogatni kell a munkaerő-kereslet és a munkaerő-kínálat akadálytalan kiegyenlítődést a tagállamok között, és meg kell szüntetni minden adminisztratív akadályt a személyek és a szolgáltatások unión belüli áramlása előtt. Egyben etikai szempontokat is érvényesíteni kell: nem helyes, ha Európa agyszívással lehetetlenné teszi, hogy a fejlődő országok kitörjenek az elmaradottságból.

A SZABAD MUNKAERŐÁRAMLÁS uniós alapszerződésben rögzített jogának átmeneti **korlátozása**, melyet az új tagállamok kénytelenek voltak a csatlakozási szerződés aláírása idején elfogadni, a Fidesz álláspontja szerint **idejétmúlt intézkedés**, és **a 2009–2011 közötti időszakban való fenntartása teljes mértékben okafogyottá vált**. Az átmeneti korlátozások rendszere a 15 régi tagállam kormányainak eredeti szándéka szerint azt a veszélyt volt hivatott elhárítani, hogy az alacsonyabb bérszínvonalal rendelkező volt szocialista országokból az uniós csatlakozás után migrációs hullám induljon a gazdagabb nyugati tagállamok felé, és a tömeges munkaerő-beáramlás kezelhetetlen helyzetet idézzen elő a régi tagállamok munkaerőpiacán. Ezek a félelmek azonban megalapozatlannak bizonyultak: a határok megnyitása után **egyetlen régi tagállam munkaerőpiacán sem került sor semmilyen sokszerű fejleményre**. A rendelkezésre álló uniós adatok tanúsága szerint a belső mobilitás nagyságrendje a XXI. század első évtizedében csupán az új tagállamok aktív lakosságának

1-3%-át éri el. Azon belül is **Magyarországon a legalacsonyabb a mobilitási ráta, az utolsó négy évet tekintve 0,5 százalék.** Az EU8-ak (a tíz új tagállam mínusz Ciprus és Málta) jelentette addicionális mobilitás 2004 és 2007 között – vagyis rövid távon – 0,17%-ot tett hozzá a kibővített unió GDP-jéhez, hosszú távon pedig 0,28%-ot, tehát összességében elhanyagolhatónak mondható. A bővítést követően megindult munkaerő-áramlás szerény hatást gyakorolt a helyi dolgozók munkabérére és foglalkoztatására, és még azokban a tagállamokban sincs jele a munkaerő-piaci egyensúlyvesztésnek, ahová a legtöbb „vendégmunkás” érkezett. Az egyik tanulmány szerint az unió régi 15 tagállamában a bérek rövid távon átlagban csak 0,08%-kal lettek alacsonyabbak ahhoz képest, mintha nem jöttek volna a keleti munkavállalók. Hosszú távon azonban már egyáltalán nem fedeztek fel ilyen hatást. Hasonlóképpen a munkanélküliségi ráta rövid távon 0,04%-kal romlott az EU15-ben, míg hosszú távon teljesen semleges a hatás. A régi tagállamok többsége mindezt fel is ismerte, s 2004-től kezdve egymás után oldották fel a korlátozást; így mostanra már csak négy olyan régi EU-tagállam maradt (Németország, Ausztria, Belgium és Dánia), amely csak résnyire nyitotta meg munkaerőpiacát az új tagok előtt. Az Európai Bizottság őket is arra ösztönzi, hogy mielőbb vessenek ennek véget.

Az **átmeneti korlátozások rendszerét** a tagállamok közös megállapodással úgy alakították ki, hogy 2009. május 1-je után már csak igen súlyos, konkrét statisztikai adatokkal alátámasztható munkaerő-piaci feszültségek kimutatása esetén van jogi lehetőség arra, hogy egy uniós kormány a szabad munkavállalás jogát még egy utolsó, 24 hónapos időtartamra felfüggeszse. **Tekintettel arra, hogy az új tagállamokból érkező munkavállalók miatt egyetlen tagállamban sem tapasztalható munkaerő-piaci feszültség, megítélésünk szerint 2009. május 1-je után már nincs további jogi lehetőség arra, hogy a magyar polgárok szabad munkavállalási jogát az Európai Unió területén bárhol, bármilyen módon korlátozzák.** A Fidesz európai parlamenti képviselői, akik 2004 és 2009 között Öry Csaba vezetésével következetesen azt az álláspontot képviselték, hogy az átmeneti korlátozások fenntartásának nincs semmilyen valós indoka, mindent meg fognak tenni annak érdekében, hogy a Magyar Köztársaság polgárai a többi új tagállam polgáraival együtt teljes mértékben gyakorolhassák azokat az alapvető jogokat, amelyek az EU összes polgárát megilletik.

A SZABAD MUNKAERŐÁRAMLÁS VESZÉLYEIRE is fel kell ugyanakkor hívni a figyelmet. Évek óta mind több magyar orvos keresi külföldön a boldogulást, és a válság nyomán más diplomával rendelkező fiatalok is tömegével indulnak külföldre.

Hiányuk már most érezhető, s a jövőben súlyos zavarokat okozhat a magyar munkaerőpiacon. **A mindenkori magyar kormány feladata volna, hogy olyan hazai ösztönzőrendszert alakítson ki, amelynek révén itthon tudjuk tartani a képzett munkaerőt.** A cél az, hogy a külföldön megszerzett tudást, szakmai tapasztalatot itthon kamatoztassák a fiatalok. Ez azonban csak akkor várható el tőlük, ha személyes életükben nem hozza életkörülményeik rosszabbra fordulását.

AZ UNIÓS PREFERENCIA-ELV szintén elsőbbséget élvez a Fidesz Európa-politikájában. Ennek lényege abban áll, hogy **az Európai Unió egyetlen polgára sem kerülhet bármilyen tekintetben hátrányosabb jogi helyzetbe, mint egy uniós kívüli ország állampolgára.** Ezt az elvet mind a szabad munkavállalás, mind a szociális ellátások igénybevétele területén következetesen érvényesíteni kell. A harmadik országokból érkező bevándorlók munkavállalási jogainak könnyítése és uniós belüli szabad mozgásuk elősegítése mellett ugyan fel lehet sorakoztatni gazdasági érveket, a preferencia-elv értelmében azonban e többletjogok megadása nem előzheti meg az új tagállamok polgárait a munkavállalás területén sújtó korlátozások megszüntetését. Gál Kinga néppárti képviselő ezt mindvégig hangsúlyozta a harmadik országok magasan képzett munkavállalóinak beengedését célzó, ún. kék kártya rendszer uniós szabályainak kialakításakor. A régi tagállamok képviselői gyakran hajlamosak ugyanis megfélemlíteni az uniós preferencia elvéről; ők sokszor még mindig azon harmadik országokból érkező polgárokat részesítenék kedvezményes elbánásban, amelyekkel megkülönböztetett, történelmi hagyományokon alapuló kapcsolatokat ápolnak.

A MUNKAI DŐ-SZABÁLYOZÁS uniós eszközökkel történő javítása kiemelt helyen szerepelt az előző európai parlamenti ciklusban. A Fidesz az elmúlt évtizedek egyik legjelentősebb vívmányának tekinti az uniós döntéshozók között kialakult egyetértést, hogy a munkavállalókat az Európai Unió egyetlen tagállamában sem lehetséges olyan hosszan tartó és megterhelő munkavégzésre kötelezni, ami már az egészségüket károsítaná: **a heti munkavégzés maximális időtartamát tehát uniós jogi eszközökkel korlátozni kell.** A heti munkaidő időtartamának korlátozása természetesen nem jelenti az alkalmazottak munkaidejének európai szinten történő egységesítését: a munkaidő-szabályozással kapcsolatos törvényeket továbbra is a tagállamok kormányai alkotják meg, így az egyes nemzeti törvények továbbra is egymástól különböző szabályozási keretet jelentenek az egyes uniós országokban. Alapkövetelmény ugyanakkor, hogy a nemzeti jogszabályok megalkotása során az ún. **uniós munkaidő-irányelv** rendelkezéseit – mint európai szinten érvényesülő „minimum-követelményeket” – tiszteletben kell tartani. A munkaidő-irányelv így egyfajta **uniós alaptörvényként**

működik, amely az európai munkavállalók egészségét mindenhol igen hatékony módon védi. Az uniós jogszabály elsődleges célja a munkavállalók egészségének védelme a munkavégzés helyszínén. **Az élet és az egészség megőrzése uniós alapjognak tekinthető**, amelynek biztosítása csak egységesen képzelhető el az EU egész területén, és nem képezheti – negatív értelemben vett – verseny tárgyát. A **versenysemlegesség** garantálása ezen a téren ezért uniós felelősség és feladat. A munkaidő-irányelv normaszövegét ugyanakkor rendszeres időközönként (egy vagy másfél évtizedes rendszerességgel) felül kell vizsgálni, és hozzá kell igazítani a változó gazdasági környezethez. A most esedékes korszerűsítés aktuális kérdéseit illetően a Fidesz álláspontja világos: olyan korszerű európai megoldás kidolgozását tartjuk szükségesnek, amelynek alapja **a munkáltatók és a munkavállalói érdekképviseletek közötti konszenzus**. Az alapelvekből e vita során nem lehet engedni: a munkavállalók egészségének védelmét biztosítani kell, és **a maximum heti 48 órás munkavégzés minden uniós tagállamban bevett általános gyakorlatát meg kell őrizni**. Az egységes uniós előírások alól ma még létező kivételeket (opt-out) fokozatosan meg kell szüntetni, a rugalmas munkavégzés lehetőségeit ugyanakkor bővíteni kell.

AZ ORVOSOK ÜGYELETI IDEJÉT illetően a Fidesz nem vitatja az Európai Bíróság azon álláspontját, amely szerint az ügyeleti idő egészét munkaidőnek kell tekinteni, azon egyszerű oknál fogva, hogy az orvos az ügyeleti idő egésze alatt meg van fosztva attól, hogy idejével szabadon rendelkezzen. Ezért nem tartjuk elfogadhatónak a Tanács azon törekvését, hogy az ügyeleti időt az új uniós jogszabály keretén belül egy „aktív” és egy „inaktív” periódusra bontsák (a Tanács javaslata értelmében az „ügyeleti idő aktív részének” kellene tekinteni azt az időtartamot, amelyet az orvos konkrét beavatkozások elvégzésével tölt el, míg az „ügyeleti idő inaktív résznek” minősülne minden további fennmaradó idő, amelyet az orvos csupán „készenléti állapotban” tölt el). Az ügyeleti idő díjazási mechanizmusát illetően ugyanakkor indokolt az, hogy e kérdés rendezéséről a tagállamok saját hatáskörben, szabadon döntsének. Ezért támogatjuk a díjazásra vonatkozó szabályozás nemzeti hatáskörben való megtartását annak érdekében, hogy minden tagállamnak lehetősége legyen saját gazdasági lehetőségeihez illeszkedő, rugalmas jogszabályi keretek kialakítására e téren.

A MUNKAHELYI EGÉSZSÉGVÉDELME ÉS BIZTONSÁG jogi kereteinek megerősítése szintén a Fidesz, és egyszersmind az Európai Néppárt fontos célkitűzése. Bár a munkavállalók egészségének megőrzését és a biztonságos körülmények közötti munkavégzést garantáló uniós normák rendszere már jelenleg is igen kiforrottnak tekinthető, megítélésünk szerint 2009 után sem lehet lemondani az uniós

jogszabályok korszerűsítéséről. A gazdaság és a technológia fejlődésével párhuzamosan ugyanis új típusú kockázatok jelennek meg, amelyekkel szemben az európai szinten történő védekezés jóval hatékonyabb annál, mint ha az egészségre káros hatásokkal szemben a tagállamok csupán nemzeti szinten, különböző módszerekkel és eltérő hatékonysággal védekeznének. E téren fontos előrelépést jelentett a munkavállalók káros optikai sugárzások elleni egységes védelmét szolgáló, a 89/391/EGK keret-irányelvhez kapcsolódó új uniós jogszabály hatályba lépése, amelynek elfogadtatásában az európai parlamenti jelentést készítő Öry Csaba kulcsszerepet játszott.

Külön figyelmet kell fordítani az **alkalmi munkások**, a **kölcsönzött munkaerő** és a **határozott idejű munkaszerződések** keretében foglalkoztatott munkaerő munkakörülményeire: e területen tovább kell fejleszteni a biztonságos munkavállalás garanciáit, csökkenteni kell a munkahelyi balesetek számát, és uniós jogi eszközöket is alkalmazni kell annak érdekében, hogy a munkáltatók az eddiginél jobban tudatosítsák saját felelősségüket az átlagosnál kiszolgáltatottabb helyzetben lévő alkalmazottakkal szemben.

A FOGLALKOZTATÁS KULCSA A MAGASABB KÉPZETTSÉG Közismert tény, hogy a képzettség hiánya szoros összefüggésben áll a munkanélküliséggel: az alacsony képzettséggel rendelkező polgárok gyakran nem találnak semmilyen munkalehetőséget, képtelenek tartósan elhelyezkedni és biztos megélhetést nyújtani családjuknak. A Fidesz ezért a képzési lehetőségek bővítését, és az európai együttműködés további fejlesztését tűzte ki célul. Az uniós források igénybevételeivel, egy határozott nemzeti stratégia kialakítása révén közösen el tudjuk érni azt, hogy egyetlen magyar polgár se legyen megfosztva ismeretei bővítésének és a számára megfelelő képzéshez történő hozzáférésnek a lehetőségétől (ld. részletesebben a 2.8. és a 2.11. fejezetben). A szakmai ismeretek bővítése ugyanakkor nem csupán a pályakezdés időszakában, hanem az életút további szakaszaiban is folyamatosan szükséges. A néppárti törekvésekkel összhangban ezért a Fidesz is elkötelezetten támogatja az **egész életen át tartó tanulás** infrastrukturális hátterének bővítését szolgáló intézkedéseket. Ebben az összefüggésben hangsúlyozni kell a vállalati továbbképzés és a szakmai átképzések fontosságát, amelyeket mind a magánszféra, mind a központi költségvetés eszközeivel támogatni kell.

CSALÁDBARÁT FOGLALKOZTATÁSPOLITIKÁT A szakmai ismeretek bővítésével és a családi kötelezettségek ellátásával egyaránt összefügg a **részmunkaidős foglalkoztatás** ösztönzésének szükségessége. Magyarországon jelenleg igen

alacsony a részmunkaidőben foglalkoztatottak aránya, miközben az európai foglalkoztatási politika prioritásként kezeli a részmunkaidős foglalkoztatási lehetőségek bővítését. Míg Hollandiában a női munkavállalóknak közel a fele részmunkaidős szerződés keretében végzi munkáját, addig Magyarországon a nők alig találnak ilyen típusú munkalehetőséget. Ezen a helyzeten mindenképp változtatni kell. A Fidesz a **részmunkaidős foglalkoztatás** növelése érdekében egy összetett **jogi és gazdasági ösztönzőrendszer kialakítását** javasolja, amely a munkáltatókat és a munkavállalókat egyaránt érdekeltté teszi abban, hogy a nyugati országokban már elterjedt részmunkaidős szerződések száma növekedjék. Természetesen nem hagyható figyelmen kívül az a tény, hogy az egymást követő szocialista–szabaddemokrata kormányok által törvénybe iktatott igen magas állami elvonási szint jelenleg hatékony elrettentő eszközként működik e területen, mivel a hazai kis- és középvállalkozások nem képesek kitermelni a részmunkaidős foglalkoztatáshoz kapcsolódó magas járulékokat. A helyzet megváltoztatására azonban az Európai Néppárt által javasolt hatékonyabb foglalkoztatáspolitikai és európai összefogás megvalósítása révén jó esély kínálkozik. A Fidesz tudatában van annak, hogy a családpolitika, a családi és a munkahelyi szerepvállalás összehangolása és az ehhez illeszkedő adópolitika alapvetően összefügg egymással: csakis egy összehangolt néppárti politika megvalósítása esetén nyílik esély arra, hogy az emberek számára legfontosabb kérdésekben – így a részmunkaidős állások bővítésében, valamint abban, hogy mindenki számára biztosítják a képzéshez történő hozzáférést – valódi előrelépést lehessen elérni.

A **nem hagyományos** jellegű (ún. atipikus) **munkavégzés** jogi és infrastrukturális hátterének továbbfejlesztése további társadalmi csoportok számára biztosíthat megfelelő megélhetési lehetőséget. E téren több nyugati ország kormánya indított már el rendkívül figyelemreméltó kísérleti projekteket, amelyek tapasztalatait hazánkban is hasznosítani lehet. A belga közigazgatás személyi állományán belül több ezer munkavállaló jogosult a rugalmas távmunka lehetőségének igénybevételére: ez azt jelenti, hogy hetente saját maguk által meghatározott beosztásban két teljes nap áll a rendelkezésükre, amikor a kormányzati forrásból biztosított modern informatika segítségével otthonról végezhetik el munkájukat, és eközben rugalmas időbeosztásban láthatják el családi kötelezettségeiket és gondozhatják szeretteiket. A **távmunka** lehetőségeinek bővítése és egy ország technológiai-informatikai fejlettségének színvonala egymással igen szorosan összefüggő kérdések. A Fidesz megítélése szerint ezért nem mondhatunk le arról, hogy az összes rendelkezésre álló uniós és nemzeti eszköz segítségével gyorsítsuk Magyarország technológiai és műszaki

felzárkózását a fejlett nyugati tagállamokhoz. E stratégia jegyében több forrást kell biztosítani a kutatás-fejlesztés céljaira, ösztönözni kell az innovációt, és csökkenteni kell a számítógépes munkavégzéshez kapcsolódó, jelenleg még túl magas költségeket.

A LISSZABONI STRATÉGIA MEGÚJÍTÁSÁT A 2010 UTÁNI IDŐSZAKRA vonatkozóan a Fidesz szükségesnek tartja; azt korszerűbb keretek között folytatni kell. Szerencsés volna, ha a döntés a stratégia új változatáról a magyar uniós elnökség alatt születne meg 2011 első félévében. Az Európai Néppárt foglalkoztatási politikájának immár hagyományosan a középpontjában áll az a felismerés, hogy a munkahelyteremtés vonatkozásában a következő évtizedek során Európában az erőfeszítések zöme a kis- és középvállalkozások, nem pedig a nagy multinacionális cégek részéről várható (ld. részletesebben a 2.14. fejezetben). Az Európai Bizottság becslése szerint a lisszaboni stratégia megvalósításának első évtizedében a gazdasági növekedés csupán egy százalékpontos növelése esetén is uniós szinten mintegy 2 millió új munkahely megteremtésére nyílna reális esély – az így megszülető új munkahelyek zömét a kis- és középvállalkozások hoznák létre. Az Európai Uniónak ezért egyértelmű érdeke fűződik ahhoz, hogy **a kis- és középvállalkozások alapítását, fejlesztését, munkaerő-állományának bővítését a rendelkezésre álló minden lehetséges eszközzel támogassa**. A Fidesz az Európai Néppárt alapvető célkitűzéseivel összhangban központi szerepet szán a foglalkoztatási helyzet javítását szolgáló uniós kezdeményezések megvalósításának a 2009–2014 közötti európai parlamenti ciklusban.

A legfontosabb **célkitűzéseink** a foglalkoztatás és munkaügy témakörében:

1. Meg kell teremteni annak lehetőségét, hogy mindenki, aki akar és aki arra képes, dolgozhasson az Európai Unióban. Ez a szociális piacgazdaság, az európai gazdasági és társadalmi modell megőrzésének kulcsa.
2. Ösztönözni kell a munkaerő-mobilitást, igénybe kell venni az unión belül rendelkezésre álló, rendkívül jelentős munkaerő-tartalékokat. El kell törölni minden korlátot a szabad munkaerő-áramlás útjából.
3. A mindenkori magyar kormány feladata olyan hazai ösztönzőrendszer kialakítása, amelynek révén itthon tudjuk tartani a képzett munkaerőt.
4. Az uniós preferencia elvét szigorúan be kell tartatni, tehát az Európai Unió egyetlen polgára sem kerülhet bármilyen tekintetben hátrányosabb jogi helyzetbe, mint egy unión kívüli ország állampolgára.
5. Etikai szempontokat is figyelembe kell venni: a képzett munkaerő unióba csábítása harmadik országokból, azaz az agyelszívás ne lehetetlenítse el a fejlődő országok kitörését az elmaradottságból.

6. Meg kell őrizni a maximum heti 48 órás munkaidő bevett gyakorlatát. Az egységes uniós előírások alól ma még létező kivételeket fokozatosan meg kell szüntetni, a rugalmas munkavégzés lehetőségeit ugyanakkor bővíteni kell, a munkaadói és munkavállalói szervezetekkel egyeztetve.
7. Az orvosok ügyeleti idejét munkaidőnek kell tekinteni, a díjazásra vonatkozó szabályozás ugyanakkor maradjon nemzeti hatáskörben.
8. A munkahelyi egészségvédelem és biztonság uniós jogi kereteit erősítsük meg. Fordítsunk külön figyelmet az alkalmi munkások, a kölcsönzött munkaerő és a határozott idejű munkaszerződések keretében foglalkoztatott munkakörülményeire.
9. A foglalkoztatás kulcsa a magasabb képzettség, ezért bővíteni kell a képzési lehetőségeket az egész életen át tartó tanulás program keretében.
10. A családbarát foglalkoztatáspolitikáért érdekében ösztönözzük a részmunkaidős foglalkoztatást és a nem hagyományos jellegű (ún. atipikus) munkavégzést, a távmunkát.
11. Lehetőleg a magyar uniós elnökség alatt szülessen meg a döntés a lisszaboni stratégia megújításáról. Az uniós erőfeszítéseknek a foglalkoztatásban döntő szerepet játszó kis- és középvállalkozásokat kell helyzetbe hozniuk.

2.14. Kis- és középvállalkozások

ERŐS TÁMOGATÁS A KIS- ÉS KÖZÉPVÁLLALKOZÁSOKNAK AZ EU-BAN Az Európai Unió gazdaságpolitikájának egyik alapelve a versenysemlegesség. Azért, hogy az egységes piac ne torzuljon, a tagállamoknak alapszabályként tartózkodniuk kell a gazdaság szereplőinek saját belátásuk szerinti támogatásától. Ez az alapelv azonban eltérően érinti a különböző cégeket. A multinacionális, tőkeerős nagyvállalatok anyagi erejüknél fogva jó érdekérvényesítők mind az Európai Unióban, mind a hazai szinten. A kis- és középvállalkozások azonban erre nem képesek. Brüsszel ezt felismerte, ezért rájuk – speciális helyzetüknél és gazdasági jelentőségüknél fogva – más szabályok vonatkoznak; a támogatási tilalmak elve alól bizonyos felmentést élveznek. Ez megnyitja az utat a patrióta gazdaságpolitika irányába az Európai Unióban. A kis- és középvállalkozások támogatása a nemzeti gazdaságpolitika lehetősége és kötelessége; ezt az unió politikái csak megengedik, kiegészítik és ösztönzik.

Az elmúlt években az unióban egy sor olyan szakpolitikai intézkedést foganatosítottak, amelyek kifejezetten az európai kis- és középvállalkozások

(kkv-k) támogatását szolgálják. Ezek célja olyan feltételek teremtése, amelyek mellett a kis cégek létrejöhetnek és virágozhatnak. Ha az EU el akarja érni céljait – ti. a gazdasági növekedés felgyorsítását, a több és jobb munkahely teremtését –, akkor ebben a kkv-k fogják a legnagyobb szerepet játszani. **A kis- és középvállalkozások ugyanis az Európában létrejövő új állások legfőbb forrásai.** Az Európai Néppárt a 2009–14-es ciklusra vonatkozó dokumentumaiban kiemelten foglalkozik a kis- és középvállalkozások jelentőségével és támogatásuk fontosságával.

A kis- és középvállalkozásokra vonatkozó új stratégia a „Gondolkozz először kicsiben” elvet (2008) igyekszik alkalmazni: tegyük egyszerűbbé az üzleti környezetet a kkv-k számára, csökkentsük adminisztratív költségeiket, egyszerűsítsük és gyorsítsuk fel a rájuk vonatkozó eljárásokat, javítsuk hozzáférésüket a piachoz, és könnyítsük meg számukra, hogy versenyképesebbé váljanak. A Kisvállalkozások Európai Chartáján (2000) keresztül a tagállamok ugyancsak kötelezettséget vállaltak arra, hogy kkv-barát üzleti környezetet alakítsanak ki. Az uniós szintű fellépés egyik erőssége abban rejlik, hogy lehetővé teszi a tagállamok számára, hogy tanulhassanak egymás tapasztalataiból intézkedéseik megtervezése és végrehajtása során. Így minden egyes tagállam láthatja, hogy máshol mi bizonyult működőképesnek, és ezt a bevált gyakorlatot saját esetében is alkalmazhatja.

Az unió élen jár a vállalkozók életét nehezítő bürokrácia visszaszorításának szorgalmazásában, valamint maga is felülvizsgálja a létező uniós jogszabályokat, hogy kiemelje belőlük az időközben szükségtelenné vált adminisztratív követelményeket (*dereguláció*). A tagállamokat is ugyannerre ösztönzik, ugyanis becslések szerint ezzel a lépéssel az egész unióban a kkv-k által jelenleg fizetett adminisztratív költségeket akár 25%-kal is csökkenteni lehet.

A KIS- ÉS KÖZÉPVÁLLALKOZÁSOK A FŐ FOGLALKOZATÓK A növekedési és foglalkoztatási partnerség a lisszaboni stratégia egyik legfontosabb eleme. Sikere azon múlik, hogy Európa kis- és középvállalkozásai kiteljesítik-e a bennük rejlő potenciált. E vállalkozások ugyanis létfontosságúak a vállalkozói kedv, a verseny és az innováció ösztönzése szempontjából, amelyek pedig a fenntartható növekedés és fejlődés motorjai. Európa gazdasági és szakmai tevékenységének igen jelentős hányadát kkv-k végzik. **A gyakorlatban az Európai Unió vállalkozásainak 99,8%-a kis- és középvállalkozás.** A magánszektor munkahelyeinek kétharmadát a kkv-k biztosítják. Valójában azonban ezek a kisméretű vállalkozások az európai gazdaság igazi óriásai. Bizonyos ipari ágazatokban (például a textil-, az

építő- és a bútoriparban) **a munkalehetőségek több mint 80%-át nyújtják.** A **Magyarországon** működő kkv-k jelentőségét mutatja, hogy **az alkalmazásban állók közel 73%-át foglalkoztatják.** Míg az alkalmazásban állók száma 2004-hez képest 66,9 ezer fővel csökkent, a kis- és középvállalkozások foglalkoztatási aránya nem változott.

Az európai gazdaságban betöltött kiemelt fontosságú szerepe ellenére a vállalkozást a legtöbb európai polgár nem részesíti előnyben pályaválasztása során. Ennek a trendnek a megfordítása európai és nemzeti szinten egyaránt kihívást jelent a politika formálói számára.

FOGALMI KÖRÜLHATÁROLÁS Az EU hivatalosan (2003-tól) azokat a vállalkozásokat nevezi kis- és középvállalkozásoknak, amelyek 250 főnél kevesebb munkavállalót foglalkoztatnak, és amelyek függetlenek a nagyobb vállalatoktól. Ezen túlmenően éves forgalmuk nem haladhatja meg az 50 millió eurót, vagy mérlegfőösszegük nem lehet magasabb 43 millió eurónál. Ez a meghatározás kulcsfontosságú annak megállapításához, hogy mely társaságok vehetik igénybe az EU kis- és középvállalkozásoknak szóló programjait, illetve bizonyos politikákat, mint például a kkv-kre vonatkozó speciális versenyszabályokat, továbbá a nemzeti szinten különböző (kutató-fejlesztés, környezetvédelem, foglalkoztatás) területeken odaítélhető állami támogatások esetében is nagy szereppel bír. Ebből következik, hogy a kis- és középvállalkozás fogalmának pontos definiálása alapvető fontosságú, ám nemzetközi szinten olyan eltérések lehetnek az egyes országok között, ami a differenciált megközelítés szükségességét veti fel. A kategóriák kialakításánál fontos, hogy figyelembe vegyék az országok közötti fejlettségbeli különbségeket.

AZ EURÓPAI KISVÁLLALKOZÁSI TÖRVÉNY (2008) Az elmúlt néhány évben Európa 23 millió kis- és középvállalkozása mind Brüsszel, mind a tagállamok szintjén a figyelem középpontjába került. Ennél azonban jóval többet kell tenni értük. 2008. június 25-én az Európai Bizottság elfogadta az ún. Európai Kisvállalkozási Törvényt (European Small Business Act), amelynek célja, hogy csökkentse az unió kis- és középvállalkozásainak hátrányát az EU 41 ezer nagyvállalatával szemben, és minden lehetséges területen segítse működésüket. A kkv-k a Bizottság terve szerint az unió és nemzeti szintű politikai döntéshozatali folyamat központi szereplőivé válnak. A javaslatcsomag egyik elve szerint biztosítani kell azt, hogy az önhibájukon kívül csődbe jutott becsületes vállalkozók gyorsan megkapják a lehetőséget az újrakezdéshez. Ezzel a gondolattal is összefüggésbe hozható Becsey Zsolt fideszes európai parlamenti

képviselő „Európai kezdeményezés a **mikrohitel** fejlesztésére a gazdasági növekedés és a foglalkoztatás támogatása érdekében” című európai parlamenti jelentése. A jelentés célja annak vizsgálata, hogyan lehetne a legelesettebbeket önálló felemelkedéshez juttatni. Elsősorban azon, a munkaerőpiacról kizorult rétegek számára kívánja hozzáférhetővé tenni a mikrohittel, amelyek nem tekinthetők „bankképesnek”. Így Magyarországon a mikrohittel elsődleges célcsoportjának a **romák** és a **hátrányos helyzetű vidéki lakosság** tekinthetők. Az önálló vállalkozás indítása, az önfoglalkoztatóvá válás ilyen irányú támogatása nagyban hozzájárulna a munkanélküliség csökkenéséhez. Fontos szempont a hitelezés kapcsán a kontaktszemély kérdése, aki a hitelezési folyamat teljes szakaszában kapcsolatot tart a hitelt felvevővel. A kölcsönös bizalom azért is fontos, mert a mikrohittelt nyújtó intézmény kapcsolattartójának tanácsaival, az ő koordinációjával még sikeresebbé válhat a pénz felhasználása, és ezáltal maga a vállalkozás. Ezen célok eléréséhez olyan mikrohittelt nyújtó intézményekre van szükség, amelyek a megcélzott rétegek környezetében tevékenykednek, mert csak így módon alakulhat ki a speciális kapcsolat. A hitel tekintetében pedig a fedezet alapjául, a célcsoport speciális helyzete miatt, nem szolgálhatnak a hagyományos elemek; helyettük szubjektív elemekre van szükség. Fontos szempont továbbá a mikrohittelt nyújtó intézetek ösztönzése, motiválása (nem annyira pénzügyi támogatás útján, mint inkább garanciák nyújtásával), hogy potenciális ügyfelekként kezeljék ezeket a rétegeket, és hogy tanácsadással, technikai segítségnyújtással járuljanak hozzá vállalkozásaik sikeres működéséhez, ezáltal pedig a munkanélküliség csökkenéséhez és a gazdasági növekedéshez. Becsey Zsolt javasolta a mikrohittel összeghatárának (ami jelenleg minden uniós országra nézve egységesen 250 000 euró) az egyes országok fejlettségi szintjéhez való igazítását. Véleménye szerint az országok közötti fejlettségbeli különbségekből adódóan bizonyos vállalkozásoknak ez az összeg elenyésző, míg másoknak kiemelkedő jelentőségű. Egy egzakt mérőszám, például az egy főre eső GDP-mutató alapján kategóriákat lehetne létrehozni, ami a differenciált mikrohitelek összegének megállapítása alapjául szolgálna.

A kisvállalkozói törvény elveinek minél nagyobb számban konkrét jogszabályokba történő átültetését fontos célnak és feladatnak tekintik a Fidesz eddigi és leendő európai parlamenti képviselői. Európai szinten is jellemző, hogy a kkv-kat érintő kérdésekben alacsony a konkrét jogszabályok száma; elsősorban javaslatokat és irányelveket fogalmaznak meg a jogalkotók.

A FINANSZÍROZÁSHOZ VALÓ HOZZÁFÉRÉS JAVÍTÁSA A pénz elengedhetetlen egy vállalkozás beindításához vagy annak bővítéséhez. A megfelelő finanszírozás megtalálása azonban gyakran komoly nehézséget okoz a kis- és középvállalkozások

számára. A fennálló kockázatok miatt a befektetők és a bankok vonakodnak az újonnan alapított vállalkozások finanszírozásától. Néha viszont a vállalkozók sem ismerik eléggé a befektetők vagy bankok aggályait, ami még nehezebbé teszi számukra a szükséges pénzügyi támogatás megtalálását. Az elmúlt években egy sor olyan uniós programot hajtottak végre, amelyek kimondottan az európai kkv-k pénzügyi környezetének javítását célozzák. JASMINE néven például új pénzügyi eszközt vezetett be az Európai Bizottság a mikrohitelzés szélesebb körű elterjesztésének céljával. A kezdeményezés a kis- és középvállalkozások tőkéhez juttatását célzó JEREMIE program folytatása.

RUGALMAS MUNKAI DŐ A KIS- ÉS KÖZÉPVÁLLALKOZÁSOKNÁL Az unió munkaidő-irányelve (2003) lehetővé teszi a munkaidő rugalmas szervezését, ami növelheti a vállalatok versenyképességét. A magyar kkv-knek – főleg a családi vállalkozásoknak – érdeke is a rugalmas munkaidő engedélyezése, míg a nagy multinacionális vállalatok esetében a meglévő szabályok szigorúbb betartása, betartatása a kívánatos (például a heti hétnapos nyitva tartás engedélyezésének kérdésénél).

A MUNKAERŐ-ÁRAMLÁS SZABADDÁ TÉTELE az unióban a kis- és középvállalkozások szempontjából is kulcsfontosságú. A szolgáltatási irányelv mai formájában – ahogyan arról már volt szó a 2.12. fejezetben – a magyar érdekek szempontjából még nem megfelelő, hiszen a munkaigényes ágazatokban és a (mobil) telekommunikációs szolgáltatások esetében nem lehetséges egyik tagállamból egy másikba történő szolgáltatásnyújtás (a fideszes európai parlamenti képviselők első olvasatban ezért nem is szavazták meg a jogszabályt). Ez azért hátrányos számunkra, mert pontosan ezekben az ágazatokban van a legnagyobb (sőt, néha ez az egyetlen) versenyelőnyünk a nyugati országokkal szemben. A szolgáltatási irányelvvel kapcsolatban most a jogszabály életbeléptetése van soron. A kötelező felülvizsgálatok ugyanakkor arra fognak törekedni a fideszes európai parlamenti képviselők, hogy a meglévő akadályokat lebontsák, s minden területen megvalósuljon a szolgáltatásnyújtás szabadsága. Ez a tagállamok egyenrangúsága szempontjából is rendkívül fontos lépés lenne.

Ehhez kapcsolódóan lényeges a **kiküldetési irányelv** továbbfejlesztése is, hiszen az jelen állapotában a gazdagabb tagállamokat védi a helyileg kötelező minimálbérek, munkaügyi előírások stb. előtérbe állításával. Az Európai Bíróság időközben született ítéletei azonban minket igazolnak, tehát azt támogatják, hogy a külföldre szolgáltató cég minél kevesebb helyi kötelezettség mellett végezhesse a tevékenységét.

A HATÁRON ÁTNYÚLÓ VÁLLALKOZÓI TEVÉKENYSÉG ÖSZTÖNZÉSE A hazai kis- és középvállalkozói szektor megerősödése érdekében le kell bontani a még meglévő akadályokat a **határokon átnyúló szolgáltatások** nyújtása és a magyar vállalkozások nyugati piacokon való megjelenése előtt. E célkitűzések az Európai Néppárt támogatásával az Európai Unió **belső piaci stratégiájának** keretei között valósíthatók meg.

Magyarország földrajzi fekvése, valamint a magyar nyelv határokon túli használata miatt vállalkozóink igen nagy része megpróbál a szomszédos országokban is befektetni, dolgozni. A határon átnyúló tevékenységet folytató vállalkozókat konkrét programmal kellene támogatni, s további vállalkozókat kellene ösztönözni arra, hogy jelenjenek meg a nemzetközi piacokon. Érdeemes lenne kidolgozni kifejezetten e tevékenység ösztönzésére egy speciális támogatási formát. A Fidesz meggyőződése az, hogy az Európai Unió a magyar kis- és középvállalkozások elsődleges és természetes piacát jelenti, e területen azonban az uniós csatlakozásból fakadó előnyök jelentős része még nincs kiaknázva. A határon átnyúló tevékenységet végző magyar kis- és közepes vállalkozók számára is jelentős könnyebbséget, adminisztrációs tehermentesítést jelent az az irányelv, melyet Becsey Zsolt 2005. júliusi jelentése nyomán módosítottak. A jelentés célja a hozzáadottérték-adó kötelezettségek egyszerűsítése, az egyablakos ügyintézés bevezetése és a hozzáadottérték-adó visszatérítési eljárásának egyszerűsítése volt.

A BÜROKRÁCIA CSÖKKENTÉSE ÉS NAGYOBB RUGALMASSÁG Az Európai Unió jelenleg minden korábbinál nagyobb erőfeszítéseket tesz a bürokrácia visszaszorítására mind a meglévő, mind pedig az előkészületben lévő jogszabályok esetében. A Bizottság ez idáig összesen 78 függőben lévő jogszabálytervezetet vont vissza. Ennek keretében csökkentették a kis- és középvállalkozásokra a számviteli szabályok értelmében nehezedő jelentéstételi terheket, a határokon átnyúló fizetésekkel kapcsolatos költségeket, valamint egyszerűbbé válnak a vámeljáráások is. Összességében 220 jogszabály és 1400 kapcsolódó másodlagos jogszabály felülvizsgálatára került sor a 2005 és 2008 közötti időszakban.

A kis- és középvállalkozások által tapasztalt problémák közül sok a nemzeti és regionális szint törvényeivel, szabályaival és gyakorlatával kapcsolatos. Ezért a Bizottság az egész Európai Unióban arra bátorítja a hatóságokat, hogy hatékony kezdeményezésekkel javítsák a kkv-k működési keretét. Ezen kezdeményezések sorába tartozik például a vállalkozás beindításával kapcsolatos bürokrácia csökkentése (egyablakos rendszer), az első alkalmazott felvételének egyszerűbbé

tétele az egyszemélyes vállalkozások számára, valamint a kisvállalkozásokkal folytatott konzultációk szorgalmazása az őket érintő politikák kidolgozása kapcsán.

Az új, rugalmasabb, a kis- és középvállalkozások számára vonzóbb európai társasági formáról, az Európai Zártkörű Társaságról szóló uniós jogszabálytervezet európai parlamenti tárgyalásakor Szájer József fideszes képviselő azt javasolta, hogy az Európai Parlament ne szabjon határokon átívelő követelményeket e társasági forma létrehozásához, illetve hogy adják meg a lehetőséget a piaci szereplőknek, hogy maguk dönthessenek a tőkéjük nagyságáról (az akár jelképes 1 euró is lehessen). Ezeket a javaslatokat azért fogalmazta meg, hogy a magyar kis- és középvállalkozások minél könnyebben élhessenek ezen új cégforma használatával.

A KIS- ÉS KÖZÉPVÁLLALKOZÁSOK ESÉLYEGYENLŐSÉGE A KÖZBESZERZÉSEKBEN
A közbeszerzés teszi ki az uniós GDP-jének mintegy 16%-át, ami körülbelül 1500 milliárd eurót jelent. A közbeszerzésekhez történő hozzáférés vonatkozásában sok kis- és középvállalkozás szembesül problémákkal: gyakran rosszul informáltak a tenderlehetőségekről, nem rendelkeznek az ajánlatok elkészítéséhez szükséges szakértelemmel és a rövid időn belüli reagáláshoz szükséges erőforrásokkal, továbbá nehézséget jelent számukra az adminisztratív követelmények teljesítése is. Fontos feladat tehát olyan intézkedéseket tenni, amelyek mind tagállami, mind közösségi szinten azonos feltételeket biztosítanak a közbeszerzéseken részt vevő vállalkozások számára.

A közbeszerzések közösségi szintű szabályozásának felülvizsgálata a hazai kis- és közepes vállalkozói szektor élénkítése érdekében is szükséges. Mivel a közbeszerzés Magyarországon eléri a GDP 4-5%-át, nagyon fontos, hogy ezen források szétosztásánál a hazai kkv-kat hozzuk helyzetbe. Pozitív példát szolgáltat a közbeszerzések és a kkv-k kapcsolatára a Galileo (európai globális műholdas navigációs és helymeghatározó rendszert kiépítő program, európai parlamenti jelentéstevője Barsiné Pataky Etelka fideszes képviselő volt), melynek keretében a rendszer kiépítésekor a megbízások 40%-át a kis- és középvállalkozásoknak kell kapniuk. Fontos a meglévő jó példa követése és a kkv-k szerepének oly mértékű kiterjesztése, hogy a közbeszerzésekben fővállalkozóként is szerepet vállalhassanak.

A KKV-K SECÍTÉSE AZ UNIÓS VÁLSÁGKEZELŐ PROGRAM KÖZÉPPONTJÁBAN
A jelenlegi pénzügyi és gazdasági válságra reagálva az Európai Bizottság 2008 novemberében hozta nyilvánosságra válságkezelő programját, melyben javaslatokat tett a foglalkoztatás támogatására, a kis- és középvállalkozások finanszírozási forrásokhoz jutási lehetőségeinek javítására és a társadalombiztosítási járulékok

csökkentésére az alacsony munkabérek esetében. A fellendülési terv kisvállalkozói intézkedéscsomagra épít, hogy további segítséget nyújtson valamennyi kkv számára, eltörölve többek között a mikrovállalkozásokra háruló éves beszámolóképzési kötelezettséget, egyszerűbbé téve a közbeszerzésekhez való hozzáférést. A terv további kezdeményezéseket tartalmaz az állami támogatási szabályok oly módon történő alkalmazására vonatkozóan, ami a válsághelyzet megoldásához a lehető legnagyobb rugalmasságot nyújtja, miközben egyenlő feltételeket biztosít. Az új lépések közé tartozik a határozathozatal felgyorsítását célzó egyszerűsítési csomag, a kockázati tőke biztonsági küszöbértékének 2,5 millió euróra való ideiglenes emelése és a tagállamok mozgásterének – szintén átmeneti – bővítése a vállalkozásoknak nyújtott hitelekre biztosított garancia terén.

SME CIRCLE MAGYAR VEZETŐVEL A KIS- ÉS KÖZÉPVÁLLALKOZÁSOK ÉRDEKÉBEN
Az Európai Parlamentben egyedül az Európai Néppártnak van a kis- és középvállalkozásokat szolgáló állandó munkacsoportja, amely egyúttal része az Európai Néppárt vállalkozói érdekeket megjelenítő ernyőszervezetének, a brüsszeli székhelyű SME Unionnak. E munkacsoport, az SME Circle (Kis- és Középvállalkozások Köre) az egyik legrégebb és kétségkívül a legbefolyásosabb állandó testület az Európai Parlamentben, tükrözve az Európai Néppártnak a munka és a foglalkoztatás iránti elkötelezettségét. Az SME Circle az évek során megkerülhetlenné vált az uniós döntéshozásban, minthogy valamennyi, a vállalkozásokat érintő jogszabályalkotásban kezdeményező, véleményező és befolyásoló szerepet játszik. **2008 novemberében Becsey Zsoltot választották az SME Circle elnökévé.** A fideszes politikust titkos választáson, kétharmados többséggel szavazták meg európai képviselőtársai, amit az új elnök eddigi munkateljesítményének és a magyar delegáció tevékenységének elismeréseként értékel. Becsey Zsolt célja, hogy – különös tekintettel a mostani válságra – mihamarabb olyan uniós jogszabályok szülessenek, amelyek az eddiginél nagyobb mozgásteret adnak a kis- és középvállalkozásoknak új és minőségi munkahelyek teremtésére.

FOJTOGATÓ HAZAI MŰKÖDÉSI KÖRNYEZET Míg az Európai Unió szintjén elsőbbséget élvez a kis- és középvállalkozások helyzetbe hozása, addig Magyarországon a szocialista-szabaddemokrata kormányok működésének köszönhetően 2002 óta tevékenységük ellehetetlenült. Az elmúlt hét év során mind több kisvállalkozás kényszerült felszámolni önmagát a túlzott adóprés, az elviselhetetlenül magas járulékok és a körbetartozások következtében. E terheket súlyosbította még az uniós előírások túl szigorú megkövetelése, amivel a kormány sokakat ellehetetlenített. Például olyan HACCP-kézikönyvet sikerült kiadni, amely csupa

betarthatatlan szabályt tartalmaz, s ezek követését rajtunk kívül sehol Európában nem követelik meg (például elvárják bevásárlókosár-zuhanyoztató helyiség kialakítását az élelmiszerboltokban). Nem véletlen tehát, hogy a csatlakozás óta 20%-kal csökkent az élelmiszert árusító kiskereskedelmi egységek száma Magyarországon, az egyéni vállalkozók által működtetett boltok száma pedig 26%-kal esett vissza. Mindez pedig nem az unió, hanem a magyar kormány hibája. Az itthoni tendenciákkal szemben **az EU éppen hogy pártolja a kis üzleteket és vállalkozásokat**, s azt várja, hogy azok személyes hitelükre és a helyi árukra alapozzák tevékenységüket. Az unióban a helyben gyártott élelmiszert árusítókra az uniós élelmiszerbiztonsági szabályok nagy része például nem is vonatkozik, itthon mégis betartatják velük azokat. Az uniós szabályok hangsúlyozzák a rugalmas alkalmazás fontosságát, a magyar hatóságok pedig erről rendre elfeledkeznek, fejőstehénnek tartva a kisvállalkozásokat, hogy újabb és újabb büntetéseket lehessen kiróni rájuk. A Fidesz európai parlamenti képviselői a nyilvánosság segítségével mindent el fognak követni annak érdekében, hogy ezekre az ügyekre fény derüljön, s ez a káros gyakorlat egyszer s mindenkorra megszűnjön Magyarországon.

KEVÉS UNIÓS FORRÁST SZÁN A KORMÁNY A KKV-KRA Annak ellenére, hogy a finanszírozáshoz való hozzáférés javítása alapvető fontossággal bír egy vállalkozás életében, Magyarországon az uniós támogatások tervezése során nem határozzák meg, hogy az egyes operatív programokon belül a kedvezményezettek, történetesen a kis- és középvállalkozások mekkora összegű támogatásban részesülhetnek. 2004–06 között egyedül a Gazdasági Versenyképesség Operatív Program tartalmazott címzetten a kkv-k fejlesztésére vonatkozó prioritást. A GVOP pénzügyi tervében a kkv-k fejlesztésére a keret mintegy 28%-a jutott. A beruházási, illetve a fejlesztési adókedvezmények esetében a Pénzügyminisztérium és a Gazdasági és Közlekedési Minisztérium nem alakított ki olyan monitoring rendszert, amelynek segítségével nyomon tudná követni, hogy a kedvezmények mennyiben járultak hozzá a foglalkoztatottság növeléséhez, az elmaradott térségek felzárkóztatásához, valamint hogy azok mekkora költségvetési bevételnövekedést eredményeztek. A tisztán hazai finanszírozású intézkedések céljainak számszerűsítésére és a célértékek tényleges alakulására, értékelésére nem volt egységes módszertan, egységes nyilvántartás. A támogatások hasznosulásának értékelése minisztériumonként, azon belül akár támogatási típusonként eltérő volt. Ugyanazon célok több minisztérium fejezeti kezelésű előirányzatában szerepeltek, és ugyanazon célú támogatások tervezési, értékelési rendszerét a minisztériumok egyedileg és nem programszemléletben alakították ki (pl. kkv-k fejlesztése, turizmus fejlesztése stb.). Ezért nemcsak az

ellenőrző szervek, hanem a társadalom számára is nehezen átlátható az évente mintegy 1500 milliárd Ft hasznosulása, a támogatottak köre és a kormányzati, társadalmi célok teljesülése. Nem értékelték sem a hazai támogatások hatását, sem a hazai és uniós támogatások együttes hasznosulását egyik támogatási cél esetében sem.

Míg a magyar fejlesztési tervek egyik fő célja elvileg a foglalkoztatás növelése, új munkahelyek teremtése volt, addig a KSH adatai szerint évről évre csökkent az alkalmazottak száma, 2004-ről 2006-ra összesen 79,3 ezer fővel (2,7%-kal). Ezen időszakban végig a kkv-k foglalkoztatták az alkalmazásban állók közel 73%-át, az alkalmazásukban állók száma 2004-hez képest 66,9 ezer fővel csökkent. A foglalkoztatásban betöltött hangsúlyos szerepük ellenére az állami ösztönzési rendszer elsősorban a betelepülő nagyvállalatokra (pl. Hankook) koncentrált Magyarországon.

A 2006-tól induló Új Magyarország Nemzeti Fejlesztési Terv mintha megfeledezett volna a kis- és középvállalkozásokról: **a források összesen 3%-át irányozta elő közvetlenül az ő támogatásukra** a Gazdasági Operatív Program (GOP) keretében, s a szigorú pályázati feltételek (például évekre előre vállalni, hogy folyamatosan növekedni fog az árbevételük) sokukat eleve kizárták a forrásokért folytatott versenyből.

Egyetlen pozitívumként említhető, hogy egyes támogatási programokkal sikerült a piacon korábban nem létező olyan finanszírozási formákat bevezetni, amelyek a vállalkozások széles köréhez eljutottak (Széchenyi Kártya, portfólió-jellegű garanciális „tömegtermékek”). A Széchenyi Kártya Program keretében – 2007-ben, a program működésének negyedik évében – 69 133 db kártya került kiadásra, amelynek révén a vállalkozók mintegy 330 milliárd Ft hitelkerethez jutottak. (A havi igénylések száma meghaladja a kétezret.) Az Európai Vállalkozási Díjat 2006-ban a Széchenyi Kártya konstrukció nyerte meg. Nem szabad elfelejteni, hogy a Széchenyi Kártya a baloldal által sokat gyalázott Széchenyi Terv egyetlen megtartott eleme; az egyetlen működő ösztönzőprogramot tehát, mely ténylegesen is bevált, még az Orbán-kormány dolgozta ki.

A KORMÁNY MEGINT NAGYOT MONDOTT A kormány által október óta több ízben bejelentett, 2009–10-re szánt **1400 milliárd forintos gazdaságélénkítő csomag**ról mára kiderült, hogy **nem alkalmas a válság kezelésére**. Nem alkalmas, mert nem egyéb csupán, mint az eddig is rendelkezésre álló források összegereblyézése. Nem alkalmas, mert átláthatatlan, hogy milyen módszerrel számította

ki a Nemzeti Fejlesztési és Gazdasági Minisztérium a válságkezelő csomag hatását. Nem alkalmas, mert bizonytalan, hogy mikortól válik felhasználhatóvá, hiszen a tárgyalások az Európai Bizottsággal a hírek szerint nyár végéig is elhúzódhatnak. Nem alkalmas továbbá, mert a GOP keretében nagy hírrel beharangozott pályázati források révén csak néhány ezer vállalkozás juthat uniós forráshoz, s ennek tényleges gazdasági hatása elenyésző.

A kormány nagyot mondott akkor is, amikor több mint 260 milliárd forintos átcsoportosításról beszélt az Új Magyarország Fejlesztési Terv operatív programjai között. A valóságban ez az átcsoportosítás 133 milliárd forint nagyságú (a Közlekedési Operatív Programból 60 milliárd forint, a Társadalmi Infrastruktúra Programból pedig 57 milliárd forint; további 16 milliárd forintot pedig az Államreform Operatív Programban zárolnak). A 133 milliárd forint feletti összeg pusztán korábbra hozott pénzfelhasználást vagy operatív programon belüli átcsoportosítást jelent. Megállapítható az is, hogy egy ilyen nagyságrendű átcsoportosítás nem tudja érdemben javítani a gazdaság helyzetét, nem oldja meg a kis- és középvállalkozások likviditási problémáit, illetve nem javít munkahelymegtartó képességükön.

FORRÁSÁTCSOPORTOSÍTÁST A KIS- ÉS KÖZÉPVÁLLALKOZÁSOK JAVÁRA A Fidesznek meggyőződése, hogy a felvázolt (a kkv-k támogatásával, a támogatási rendszer átláthatatlanságával kapcsolatos) problémák orvoslására megoldást jelentene **egy új operatív program létrehozása**, a meglévő struktúra átalakítása. Olyan programot kellene létrehozni, amely kifejezetten a kis- és középvállalkozások, köztük a mikrovállalkozások támogatását, a mikrohitelvezést koordinálná. A pénzügyi válság idején az európai országok a gazdaság beindítását választották megoldásul, kivéve a továbbra is megszorító politikát folytató magyar kormányt. A Fidesznek meggyőződése, hogy új, **növekedési pályára kell terelni a magyar gazdaságot**. Az Új Magyarország Fejlesztési Terv keretében a források 30%-át kellene a mikro-, kis- és középvállalkozások támogatására fordítani, valamint további forrásokat kellene juttatni ezeknek a vállalkozásoknak, hogy munkahelyeket tudjanak teremteni. A forrásátcsoportosításon túl a kkv-k támogatásának a Fidesz álláspontja szerint ki kell terjednie a fiskális környezet kedvező irányú átalakítására, a cégalapítás adminisztratív eljárási rendjének egyszerűsítésére, az illetékterhek csökkentésére, a képzési, átképzési infrastruktúra létrehozásának támogatására és a kedvező feltételekkel való hitelfelvételi lehetőségek körének bővítésére.

A legfontosabb **célkitűzéseink** a kis- és középvállalkozásokkal kapcsolatban:

1. A gazdasági válságból való kilábalásnak és az európai gazdasági modell túlélésének kulcsa a kis- és középvállalkozások helyzetbe hozása. Az Európai Uniónak e téren irányt kell mutatnia a tagállami kormányoknak. Kevesebb adminisztratív teher, nagyobb rugalmasság, hitelgarancia-nyújtás – ezek legyenek az első lépések. Az eddiginél nagyobb mozgásteret kell teremteni a kis- és középvállalkozásoknak számára, hogy új és minőségi munkahelyeket hozzanak létre.
2. Az Európai Kisvállalkozási Törvény beüzemelése révén csökkentsük az unió kis- és középvállalkozásainak hátrányát a nagyvállalatokkal szemben.
3. Könnyítsük meg a kis- és középvállalkozások pénzhez, hitelhez jutását. A munkaerőpiacról kiszorult, nem bankképes rétegek (kiemelten a romák és a hátrányos helyzetű vidéki lakosság) igényelhessenek mikrohitelt önálló vállalkozás indításához.
4. Legyen lehetőség a rugalmas munkaidő bevezetésére a családi vállalkozásoknál.
5. Az unió fejlessze tovább a kiküldetési irányelvet: a külföldre szolgáltató cég minél kevesebb helyi kötelezettség mellett végezhesse tevékenységét.
6. Bontsuk le a még meglévő akadályokat a határokon átnyúló szolgáltatások nyújtása és a magyar vállalkozások nyugati piacokon való megjelenése előtt.
7. Folytassuk a bürokrácia csökkentését mind az unióban, mind a tagállamokban, hogy javuljon a kis- és középvállalkozások működési kerete.
8. Több esélyt a kis- és középvállalkozásoknak a közbeszerzéseknél, akár azáltal, hogy kvótát kapnak.
9. Új, növekedési pályára kell terelni a magyar gazdaságot. Az Új Magyarország Fejlesztési Terv keretében a források 30%-át kellene a mikro-, kis- és középvállalkozások támogatására fordítani egy önálló operatív program keretében, valamint további forrásokat kellene juttatni ezeknek a vállalkozásoknak, hogy munkahelyeket tudjanak teremteni. A forrásátcsoportosításon túl a kkv-k támogatásának ki kell terjednie a fiskális környezet kedvező irányú átalakítására, a cégalapítás adminisztratív eljárási rendjének egyszerűsítésére, az illetékterhek csökkentésére, a képzési, átképzési infrastruktúra létrehozásának támogatására és a kedvező feltételekkel való hitelfelvételi lehetőségek körének bővítésére. Fel kell számolni a körbetartozás jelenségét.
10. Az uniós előírások ésszerű betartatására kell törekedni, a szabályok legszélesebb és nem leszűkítő értelmezésével.

2.15. Közlekedéspolitika

TELJES SZEMLÉLETVÁLTÁS A KÖZÖS KÖZLEKEDÉSPOLITIKÁBAN A közlekedéspolitika 1958 óta közös politika az unióban; az európai intézmények azóta arra törekednek, hogy a közlekedést a liberalizált közös piac részévé tegyék. A 2004 és 2009 között bevezetett szabályokkal ezt a célt szinte maradéktalanul sikerült elérni. Az európai közlekedéspolitika kiemelten foglalkozik a közszolgáltatásokkal is; ezek ugyan tagállami hatáskörbe tartoznak, de fontos kiegészítői a liberalizált szolgáltatásoknak.

Európa 2007-ben szembesült a **klimaváltozás** kihívásaival, amelynek **fő okozója**ként a **közlekedést** jelölte meg. Ezzel teljes szemléletváltás indult el a közlekedéspolitikában. Ezt a folyamatot erősítette a folyamatosan emelkedő energiaár is. Bár még nem érett be egy sor elindított folyamat, mint például a földi, légi és vízi járművek környezettudatos megújítása, a „tiszta égbolt” közös vállalkozást erősítő kutatás-fejlesztés, az egységes európai légtér megteremtése, vagy a Galileo műholdas navigációs rendszer létrehozása, **a szemléletváltás már minden területen érzékelhető** (például a járművek CO₂-kibocsátásának csökkentésében, a korszerű, intelligens rendszerek fejlesztésében és alkalmazásában).

Az új megközelítés kerete az a gazdasági környezet, amely egyfelől támogatja az öko-innovációba történő befektetéseket, másfelől érvényesíti **„a használó és szennyező fizet” elvet**. Ennek érdekében az unióban kiemelt prioritás a közlekedés külső költségeinek beépítése a tarifákba, ami az adók és egyéb járulékok együttes felülvizsgálata nélkül történik jelenleg, továbbá a zöld-közbeszerzés elterjesztése, a zöld közlekedési folyosók kijelölése.

Az Európai Unió közlekedési fehér könyvének félidei felülvizsgálatáról Barsiné Pataky Etelka néppárti képviselő készített jelentést. A jelentés az elkövetkező öt év közlekedési alapidokumentuma az unióban. Különös hangsúlyt kapnak benne az Európa újraegyesítéséből következő feladatok, mind a szabályozás, mind a finanszírozás oldaláról. A jelentés kiemeli a logisztikát, ami Magyarország mint tranzitország számára különös jelentőséggel bír.

Az európai gazdasági, földrajzi és szociális kohézió egyik fontos feltétele a jól működő infrastruktúra. A **2007–13 közötti keret költségvetésben** a közlekedési infrastruktúra témafelelőse Barsiné Pataky Etelka volt. Közreműködésével sikerült elérni, hogy 15%-kal emelkedjen a közlekedési költségelőirányzat. (Ez

volt a legnagyobb emelés az összes szakpolitikát tekintve, amit az Európai Parlament ki tudott harcolni.) Szintén neki sikerült elérnie az Európai Parlament révén, hogy ezentúl a városi tömegközlekedésben a járművek beszerzése is finanszírozható lesz az unió kohéziós alapjából. Ez az európai nagyvárosok, így Budapest számára is valódi javulást és színvonal-emelkedést fog hozni a tömegközlekedésben.

Az európai fejlesztésű Galileo műholdas program parlamenti felelőse négy éven keresztül szintén Barsiné Pataky Etelka volt. Ezt a projektet az elmúlt európai parlamenti ciklus egyik zászlóshajójának tekinthetjük. A rendszer felhasználása igen sokrétű lesz, elsősorban a közlekedésben (pl. az autópályadíj-szedés, a tehergépjárművek flottamenedzselése, a tengeri hajózás, a légitirányítás, az intelligens városi rendszerek működtetése terén). Haszonélvezője lesz a fentiekén túlmenően a mezőgazdaság, a környezetvédelem, valamint segítségként az életmentésben is használni fogjuk. Ezzel az új infrastruktúrával fog dolgozni többek között a rendőrség és a határőrség is. A program, amely a kutatás-fejlesztésbe is jelentős pénzeket fektet, új munkahelyeket ígér. A tárgyalások során sikerült elérni, hogy soha nem látott mértékben vonják be a projektbe a kis- és közepes vállalatokat.

2004-ben az unió **harminc** olyan **kiemelt fontosságú infrastrukturális beruházást** jelölt meg, amelyek behálózják és összekötik a 15 régi és a 10 új tagállamot. Ezeknek a projekteknek a megvalósítása európai szinten nagyon lassan indult el, többek között az alacsony közösségi finanszírozási hajlandóság miatt. A néppárti képviselők új típusú finanszírozást irányoznak elő, amely kisebb tagállami önrészt igényel, és sokkal összetettebb az eddigieknél. Több forrással számolunk tehát a közös költségvetésből vagy a transz-európai hálózatok (TEN), vagy a kohéziós alap terhére, továbbá a tagállami költségvetési pénzekon kívüli lehetőségeket is igénybe kell venni (európai kedvezményes kölcsönök, koncessziós bevételek, az új Eurovignettából – teherautókra rótt úthasználati díj – a jövőben befolyó összegek). Meg kell említeni, hogy ma már szinte sehol sem építkeznek úgy, ahogy ezt a magyar kormány a hazai autópálya-építés finanszírozásánál teszi (ld. lejjebb). Csak hitelből költekezni a legdrágább megoldás, és nem felel meg a korszerű európai beruházásfinanszírozási gyakorlatnak.

Az Európai Unió számára kulcsfontosságú, hogy **minél változatosabb közlekedési útvonalak** hálózják be, megteremtve a kontinens országai és régiói között a lehető legtöbb összeköttetést. Magyarország számára annak is kiemelt jelentősége van, hogy ne csak kelet-nyugati irányban, hanem észak-déli irányban

is könnyebben átjárhatóvá váljon az unió, s gyorsabban el lehessen jutni a Balti-tengertől egészen az Adriáig.

MÉLYPONTON A KÖZLEKEDÉSPOLITIKA ITTHON Az elmúlt hét évben **a magyar kormány** **nem volt koherens közlekedéspolitikája**, annak ellenére, hogy – mint láttuk – uniós szinten egy sor új stratégia született. A 2002 óta egymást követő közlekedési kormányzatok munkássága minden volt, csak nem a közjavakkal való felelősségteljes gazdálkodás. A szocialista-szabaddemokrata kormányok a költségvetés hiányának csökkentése érdekében eladták vagy hosszú távra szerződéssel használatba adták a közlekedési infrastruktúra forgalomképes elemeit (Ferihegyi repülőtér, MÁV Cargo, Malév), illetve a jövőben kívánják azokat értékesíteni (Volán, Állami Autópályakezelő Zrt.). A közlekedés jelentősen veszteséges elemeinél megoldásként a megszüntetést választották (pl. vasúti szárnyvonalak felszámolása). **A közszolgáltatási szerződések hiánya** – mind a vasúti, mind a közúti közlekedés tekintetében – súlyos kormányzati mulasztás, hiszen az európai jogszabályi környezet 2009-től kifejezetten lehetővé teszi ezek megkötését, sőt 2012-től ezt kötelezően elő is írja. Rendkívül **nehézkösen indult az uniós támogatások felhasználása is**: a kormány erősen megcsúszott a 2007–13-ra vonatkozó Közlekedésfejlesztési Operatív Program előkészületeivel. Magyarország a kiválasztott 91 beruházáshoz 1800–1900 milliárd forintos támogatást vár, ám 2008 végéig mindössze 134 milliárdot hívott le, ugyanis a brüsszeli támogatások lehívásának feltételeit addig, vagyis másfél év előkészítés után még egyetlen magyar projekt sem teljesítette. Még mindig bizonytalan továbbá, hogy az unió támogatja-e és milyen nagyságrendben a rendkívül költséges négyes metró megépítését.

FELELŐS KÖZLEKEDÉSPOLITIKÁT A Fidesz európai néppárti képviselői elkötelezettek aziránt, hogy szakítva az eddigi kormányzati gyakorlattal az európai közlekedéspolitika fő irányába próbálják meg visszaterelni az itthoni szabályozást és gyakorlatot. Fel kell mérni, mi került eladásra, mi maradt meg magyar állami tulajdonban, a megmaradt elemeknek milyen a fizikai állapota és az üzemeltetése, különös tekintettel a közszolgáltatásokra. Ahhoz, hogy közlekedésünk meg tudjon felelni az európai szintű elvárásoknak, esetenként strukturális és minőségi változásokra van szükség. A közlekedésfejlesztés nem lehet a jövőben az itthoni és uniós források pénznyelője; a gazdasági hasznosság elve alapján, a korrupció lehetőségének maximális kizárásával szabad csak eljágni.

CYANÚS AUTÓPÁLYA-ÉPÍTÉS Mára az is teljesen egyértelművé vált, hogy hiba volt fedezet nélküli, gyorsított **autópálya-építés**be kezdeni a költségvetés terhére, mert az jelentősen megnövelte az amúgy is magas hiányt. **Az uniós kohéziós**

forrásokból történő finanszírozás hatékonyabb, átláthatóbb és ellenőrizhetőbb megoldást jelentett volna, és (szinte teljesen) kizárta volna a korrupció lehetőségét. A kohéziós források bevonásával 70%-os vagy magasabb közösségi finanszírozást lehetett volna elérni (ahogy a lengyelek is tették), a TEN-T hálózathoz tartozó szakaszokon pedig 30%-osat. Az elsődlegesen politikai indíttatású gyorsított autópálya-építést ma a magyar társadalom megszorítások formájában fizeti meg, ráadásul a nem megfelelő gazdaságpolitika miatt a befektetés nem hozta meg a várt gazdasági fellendülést. A folyamatosan változó, jól-rosszul összerakott, „kreatív” finanszírozási ötletek többletköltségeit pedig a költségvetés kénytelen hosszú távon állni. PPP-konstrukcióban működik jelenleg 210 km autópálya szakasz, s a kormány 2013-ra összesen mintegy 350 km további szakaszt kíván így megépíteni. A költségvetés kötelezettsége tehát mintegy 560 km PPP-rendszerben megépített autópályára fog vonatkozni, így az ország PPP-kötelezettsége 2013-ra megduplázódhat. Mindennek finanszírozásához igénybe lehet venni szabályozott formában PPP-konstrukciót (ehhez uniós forrásokat is be lehet vonni), s a közösségi források a TEN-T hitelgarancia-rendszerben is felhasználhatók, ami csökkenti a befektetői kockázatot, a keresleti kockázatot és olcsóbbá teheti a projektfinanszírozást. Ennek a szűk keresztmetszete az, hogy a kormány hanyagsága következtében a szükséges tervek nem készültek el időre. A fideszes európai parlamenti képviselők sürgetni fogják a kormányt, hogy késlekedésével ne lehetetlenítse el a forrásfelhasználást.

GYENGE KÖZÜTI HÁLÓZAT A közutaknak, illetve a gyorsforgalmi úthálózatnak a legfontosabb főirányokban nincs konkurenciája Magyarországon. Az állami törzsvagyonhoz tartozó országos közúthálózat – amelynek nem része a gyorsforgalmi úthálózat – 30 ezer km hosszú. Ennek megfelelő felújítása 15 éve folyamatosan elmarad. A hálózatfejlesztési politikának vannak olyan hiányosságai, amelyek gyengítik az egész hálózat szolgáltatási színvonalát és versenyképességét. Az M0 körgyűrű befejezetlen az észak-budai oldalon, a dunaújvárosi és a szekszárdi Duna-hidat nem sikerült megfelelően bekapcsolni a hálózatba, teljességgel hiányoznak az észak-déli összeköttetések, amelyek iránti igény az unió bővítése óta egyre erőteljesebb. A tervekkel ellentétben nem sikerült bevezetni az új díjszedési rendszert, mert a kormány számtalan hibát vétett az előkészítés során.

Látható továbbá az is, hogy a magyar kormány nem tudja kezelni az uniós közlekedéspolitikában kialakult új helyzetet: az öko-innováció, a zöld közlekedés koncepciója és további már folyamatban lévő politikák nem szerepelnek az Új Magyarország Nemzeti Fejlesztési Tervben. A szükséges befektetésekhez pedig nincs is meg a pénzügyi fedezet. Magyarország tehát egyelőre nem tud megfelelni az új kihívásoknak.

STRATÉGIAI FELADAT AZ ÁLLAMI TÖRZSVAGYONHOZ TARTOZÓ ORSZÁGOS KÖZÚTHÁLÓZAT MEGÓVÁSA Ehhez kiemelt finanszírozási forrás az **útpénztár**, ami fedezi a kapcsolódó intézményrendszer működési költségeit is. A bevételek legnagyobb részét a jövőben várhatóan az **úthasználati díj** fogja kitenni. Fontos, hogy ez biztos és tervezhető forrást jelentsen az állami vagyonhoz kapcsolódó kötelezettségek ellátására. Mivel az unióban 2012-től valamennyi 3,5 tonnánál nagyobb járműre kötelező lesz használatarányos díjat kivetni, a matricás rendszer a továbbiakban mindössze a személygépkocsik részére alkalmazható. Az EU-ban folyamatban van az externális költségek beépítésének szabályozása is. **Az uniós szabályozást „a használó és szennyező fizet” elv figyelembevételével, de világosan definiált magyar prioritások mentén kell meghonosítanunk.** Elengedhetetlen a megfelelő gazdasági környezet megteremtése. Az útdíjszedési rendszerek kiépítésekor a technológiai és gazdasági szempontokat is szükséges mérlegelni. Az unióban rövidesen a rendszerek harmonizációja fog bekövetkezni, ezért a legelterjedtebb és leginkább jövőbe mutató rendszerhez célszerű csatlakozni, hogy a nemzetközi szállítás során minél kevesebb adminisztratív és technikai akadállyal szembesüljenek a fuvarozók.

BE KELL FEJEZNI A KÖZÚTI INTÉZMÉNYRENDSZER FOLYAMATOS ALAKÍTGATÁSÁT Véget kell vetni annak a gyakorlatnak, hogy működésében rendezetlen, állandó átszervezés légkörében élő intézményrendszerre bízunk a vázolt feladatokat. Ezért a legszükségesebb továbbfejlesztéseken kívül nem célszerű újra jelentősen átalakítani az intézményrendszert. A hatósági és közútkezelési feladatok szétválasztása helyes volt. A közútkezelési feladatokat tovább kell darabolni vagyongazdálkodási (megrendelői, beszerzői, gazdálkodási feladatok), valamint fenntartási és üzemeltetési feladatokra. Ez utóbbiakat az üzemmérnökségek bázisán privatizációval kialakítandó kis- és közepes vállalkozásokkal kell végeztetni.

A MAGYAR VASÚT VÉDELMEBEN sikeresen léptek fel a magyar néppárti képviselők az elmúlt években, különösen Barsiné Pataky Etelka és Becsey Zsolt az ún. **harmadik vasúti csomag** tárgyalásakor. Az Európai Parlament az első olvasat során még az évtized vége előtt meg kívánta nyitni a piacot a nemzetközi és a nemzeti vasúti személyszállítás előtt Európa-szerte. A magyar szocialista képviselők meg is szavazták a 2008-as piacnyitást. A magyar néppárti képviselők azonban úgy vélték, az új tagállamokban a vasúti szolgáltatások terén olyan értékek vannak, amelyek elveszhetnek egy indokolatlanul felgyorsított piacnyitás során, különösen a MÁV és a magyar vasút jelenlegi állapotában. Olyan feladatok, mint a vasúttársaságok átalakítása, annak minden személyi

következményével, a közszolgáltatási szerződések, az ellátatlan területekre vonatkozó javaslatok, a logisztikai feladatok stb. nem csupán döntést, hanem időt igényelnek. Fontosnak vélték tehát, hogy a személyszállításban a liberalizált európai vasúti szolgáltatások csak akkor lépjenek érvénybe, amikor arra az összes tagállam felkészült. A magyar néppárti képviselőknek köszönhetően sikerült is a piacnyitást későbbre halasztani, így a személyszállítás terén csak 2012-ben kell szembesülnie a magyar vasútnak a nemzetközi versennyel.

ITTHON GYORS LEÉPÜLÉS A magyar vasút számára az elmúlt hét év a gyors leépülés időszakára volt. A szocialista-szabaddemokrata kormány a hazai vasúti fuvarozási piac 83%-át birtokló MÁV Cargót átláthatatlan körülmények között eladta. A kormány nem tudta konszolidálni az elemeire bontott vasutat, a szárnyvonalakat jelentős részben megszüntette, a fővonalakon nem tudta tartósan bevezetni az ütemezett menetrendet. Mind az infrastruktúra, mind a kocsiállomány egyre jobban elhasználódott és balesetveszélyessé vált. Ezzel szemben Nyugat-Európában a teherszállításban sikeres vasúttársaságok az intermodális rendszerek alkalmazásával, saját közúti fuvarozó társasággal ma már egyfajta logisztikai vállalként üzemelnek.

MINŐSÉGI VASÚTI SZOLGÁLTATÁSOKAT A magyarországi vasúti törzshálózat kedvező földrajzi adottságú, jól kapcsolódik Közép-Európa nagy szállítási tengelyeihez. A magyar vasút fő bevételi forrása a **pályahasználati díj**. Csak minőségi szolgáltatásokkal tartható fenn a pályahasználati díjból származó jelentős bevételek szintje. A nemzetközi teherszállítást tekintve a liberalizált európai piacon a régiós verseny éleződésével kell számolni. A pánszerteurópai vasúti folyosók – a magyar törzshálózat fő konkurens útvonalai – jól kiépítettek, és alkalmasak arra, hogy Magyarországot a forgalom elkerülje. Magyarország érdeke, hogy a teherszállításban elindult kisebb cégeket segítse, mielőtt a még megmaradt megrendelők saját kézbe veszik szállításaikat.

A távolsági személyszállításban kiemelt cél az értéknövelő szolgáltatások korszerű továbbépítése. A hatékony példákat követve **a magyar vasút is regionális pozíciókat kell szerezzen** a minőségi IC/EC közlekedés Kárpát-medencei megszervezésével (ütemes menetrend, színvonalas gördülőállomány fenntartása, kiemelt szolgáltatások stb.). A tőkeerős piaci szereplők – csakúgy, mint az áru fuvarozásban – törekedni fognak a tömbösödéssre. A hazai közlekedéspolitikája célja kell legyen, hogy pozícióit legalább ezen a területen megtartsa, illetve a térségben erősítse.

Közlekedéspolitikánk fontos lépése a **közszolgáltatások rendszerének rendbetétele**. A közszolgáltatási szerződések megkötésekor meg kell teremteni a bevétel jogbiztonságát. Szerződéses alapra kell végre helyezni a vasút finanszírozását (vasúti közszolgáltatási szerződés, pályahálózat működtetése), mert egyébként minden korábbi és jelenlegi befektetés, fejlesztés gyorsan értékét veszti.

Továbbra is prioritásként kell kezelni a járműpark modernizációját, ami a járműtulajdonosok feladata. A MÁV a maga 30 év körüli járműveivel a régiós rangsor végén szerepel. A fejlesztések elsődleges forrása a pályahasználati díj, de igénybe vehetünk még e célra EU-forrásokat (infrastruktúra-fejlesztés), eszközfedezető hitelt (járműpark fejlesztése) és bevonhatjuk a privát tőkét (PPP-konstrukciók a Marco Polo programban, regionális vasutak kialakításához). Az állami szerepvállalásnak EU-normák szerinti, szerződéses alapokon kell nyugodniuk. Ezen keretek között módot lehet találni a MÁV Zrt. igen jelentős adósságállományának kezelésére és felszámolására, megfelelő európai tárgyalások után.

A magyar vasút talpraállításához szükséges lépés a **Közlekedési Operatív Program** (KözOP) felülvizsgálata. Budapestnek és környékének integrált regionális vasúti személyszállítási koncepcióra van szüksége. Gyorsítanunk kellene a vasúti TEN-T hálózat fejlesztését. Végre kell hajtani a regionális vasutak ütemezett leválasztását. A további privatizációt meg kell állítani, ahol szükséges, meg kell fontolni egy tőkeerős szakmai partner bevonását. Az egyes lépések megtételekor egyeztetés szükséges a szakszervezetekkel, különös tekintettel a humán fejlesztési programokra. Az európai szabályozás megköveteli a vasúti dolgozók folyamatos képzését is. Végezetül, élve az európai szabályozás lehetőségeivel, időben ki kell választanunk a regionális közszolgáltatókat.

A LÉGIKÖZLEKEDÉS TERÉN is több új uniós szabály született az elmúlt években. **Az európai repülőtéri illeték szabályozása** a jövőben a Ferihegyi repülőtérre is vonatkozni fog. Ennek betartatása érdekünk, tekintettel arra, hogy Ferihegy jelenleg az egyik legdrágább repülőtér, és a szabályozás átláthatóságot és egységes európai keretet fog rövidesen létrehozni. A Becsey Zsolt néppárti képviselő közreműködésével elfogadott jogszabály hozzájárul az egyenlő versenyfeltételek megteremtéséhez, és végső soron a fogyasztók érdekeinek védelméhez, hiszen megakadályozza a kontroll nélküli illetékemelését. A regionális repülőterekhez adható állami támogatásokat **az EU légügyi csomagja** szabályozza. Az unióban 2012-től kerül bevezetésre a **légikibocsátás-kereskedelem**. A bázisidőszakban kiszámolt kibocsátás 97%-ában határozzák meg a kibocsátási egységek számát. Árverésre ebből 15% bocsátható, és az innen befolyt összegek a repülőgépiparba, illetve környezetkímélő szállítási módokra fordíthatók, tagállami

hatáskörben. Magyarország szempontjából fontos, hogy a gyorsan növekedő légitársaságokra speciális egészség-kibocsátási tartalék vonatkozik.

FERIHEGY VÁLJON REGIONÁLIS KÖZPONTTÁ A hazai közlekedéspolitikának további fejlesztéseket kell előíranyoznia, hogy a Ferihegyi repülőtér be tudja tölteni elosztóközponti funkcióit. Ide sorolható egy korszerű zajfigyelő és ellenőrző rendszer. A cargo bázis felépítése után szükséges lesz egy multimodális logisztikai központ kifejlesztése. A jövőben elengedhetlenné válik továbbá a **megfelelő kötőpályás kapcsolat kiépítése**; ez a projekt sajnálatos módon jelenleg nem szerepel a KözOP-ban. A Ferihegy 1-hez létesített MÁV-megálló nem felel meg a céloknak. Ferihegy fővárosi közúti kapcsolatának megoldása (a gyorsforgalmi út bővítése) szintén nem szerepel a KözOP indikatív listáján.

Rövid távon is érdekünk, hogy a közép-európai államok Közös Magaslégtér Légiforgalmi Irányító Központja 2010-ig üzembe helyezésre kerüljön. Ehhez kapcsolódóan támogatni kell az Európai Unió azon kezdeményezést, hogy az egységes európai légtérről szóló kezdeményezést 2010-ig kiterjesszék a délkelet-európai térségre.

Végezetül szem előtt kell tartani, hogy Ferihegy magánhasználatba adása ellenére a magyar állam befektetéseken és szabályozásokon keresztül továbbra is befolyást gyakorolhasson a repülőtér üzemelésére.

HASZNÁLJUK A VÍZI KÖZLEKEDÉST Magyarország számára stratégiai szempontból lényeges a tenger elérése. A vízi közlekedés megfelelő járműpark esetén környezetbarát közlekedési mód. A Dunát mint élővizet kell megőriznünk, de ez nem áll ellentétben azzal, hogy hajózhatóvá tegyük. Politikai konszenzus szükséges a **Duna mint VII. páneurópai közlekedési folyosó hajózhatóságának megoldásáról**, ami állami feladat, EU-források bevonásával. A vízi út megfelelő fejlesztése után kerülhet sor kikötők és a hozzájuk kapcsolódó trimodális logisztikai központok fejlesztésére, jelentős magántőke-bevonással. Magyar érdek, hogy a Dunán mint uniós TEN-T korridoron alacsony merülésű hajókkal lehessen közlekedni. Szintén érdekünk, hogy a kishajó-forgalomhoz szükséges műtárgyak megépüljenek.

Rendezni szükséges a **Tisza** mint vízi út nemzetközi jogi státusát, és meg kell nyitni a folyót a nemzetközi hajóforgalom számára, új nemzetközi határátkelőhelyek kijelölésével és megnyitásával.

Vízi útjainkon szükséges a **rév- és kompközlekedés fejlesztése**, amelyből a személyszállítás közszolgáltatási tevékenységnek minősül. A vízi utak felülvizsgálata szükséges a turizmus szempontjából is.

A legfontosabb közlekedéspolitikai **célkitűzéseink**:

1. Magyarországnak követnie kell az uniós közlekedéspolitika új irányait: az öko-innovációnak, a zöld közlekedés koncepciójának meg kell jelennie a fejlesztési tervekben.
2. Minél változatosabb közlekedési útvonalak hálózák be Európát, megteremtve a kontinens országai és régiói között a lehető legtöbb összeköttetést. Ne csak kelet-nyugati, hanem észak-déli irányban is váljon könnyebben átjárhatóvá az unió. Lobbizzunk annak érdekében, hogy a transeurópai hálózatok projektjei közül minél több érintse Magyarországot.
3. Tereljük vissza az európai közlekedéspolitika fő irányába az itthoni közlekedési szabályozást és gyakorlatot. Mérjük fel, mi maradt meg magyar állami tulajdonban, és milyen állapotban. A közlekedésfejlesztés nem lehet a jövőben az itthoni és uniós források pénznyelője; a gazdasági hasznosság elve alapján, a korrupció lehetőségének maximális kizárásával szabad csak eljárni.
4. Több uniós forrást célozzunk meg az autópálya-építéseknel. Szabályozott formában a PPP-konstrukciót is alkalmazhatjuk.
5. Óvjuk meg az állami törzsvagyonhoz tartozó országos közúthálózatot. Az uniós szabályozást „a használó és szennyező fizet” elvének figyelembevételével, de világosan definiált magyar prioritások mentén kell meghonosítanunk. Be kell fejezni a közúti intézményrendszer folyamatos alakítgatását.
6. Biztosítsunk minőségi vasúti szolgáltatásokat! Segítsük a teherszállításban elindult kisebb cégeket. A távolsági személyszállításban fejlesszük az értéknövelő szolgáltatásokat. Szerezzon a magyar vasút regionális pozíciókat a minőségi IC/EC közlekedés Kárpát-medencei megszervezésével.
7. FERIHEGY váljon regionális központtá. A fejlesztési tervekbe kerüljön be a kötöttpályás kapcsolat kiépítése és a gyorsforgalmi út bővítése.
8. Használjuk a vízi közlekedést! A Dunát mint élővizet kell megőriznünk, de ez nem áll ellentétben azzal, hogy hajózhatóvá tegyük. Politikai konszenzus szükséges a Duna mint VII. páneurópai közlekedési folyosó hajózhatóságának megoldásáról.

2.16. Adópolitika

TAGÁLLAMI HATÁSKÖR Az egységes piac működése érdekében szükség van bizonyos adózási szabályok harmonizációjára az unióban. Mindez nem jelenti ugyanakkor azt, hogy az EU általános adóharmonizációra, közös fiskális politika bevezetésére törekedne; **az adórendszer kialakítása nemzeti hatáskör**. Az alapító szerződések különbséget tesznek a közvetett és a közvetlen adók szabályozása között. Míg a közvetett adók terén igen jelentős előrehaladásra került sor az adóharmonizáció terén, a közvetlen adók esetében a tagállamok őrzik szuverenitásukat. Ez akkor is így van, ha a témakörért felelős európai biztos, aki történetesen a volt szocialista magyar külügyminiszter, Kovács László, radikálisan föderalista, tehát adóegységesítést célzó javaslatokat tesz le sorra az asztalra, ami ellentétes a magyar érdekekkel.

KÖZÖS SZABÁLYOZÁS A KÖZVETETT ADÓKNÁL Elsősorban a közvetett adózás kérdései kerültek a közös szabályozás középpontjába, hiszen a határon átnyúló termékmozgások, majd a szolgáltatások kiterjedtsége révén a **hozzádottérték-adózás** kérdéseit mindenféleképpen rendezni kellett. A belső piac kiépülése, vagyis a kilencvenes évek első fele óta viszont már a **jövedéki adók** harmonizációja is előtérbe került. Ez főként a schengeni övezet kialakulásának köszönhető, hiszen a személyi ellenőrzés a belső határokon gyakorlatilag megszűnt. A valutaunió létrejöttével és a pénzügyi szolgáltatások integrációjának előrehaladtával a személyes megtakarítások átláthatóságára is született egy nehéz kompromisszum, melybe több szomszédos országot és nemzetközi partnert is igyekeznek bevonni. A belső piac kiteljesedése hozta felszínre a **közös társasági adóalapot** meghatározásának kérdését is, ami a több tagállamban működő vállalatok tevékenységét egyszerűsítenié.

HAZUDOZÁS ITTHON AZ UNIÓS ADÓZÁSI KÖTELEZETTSÉGEKRŐL A csatlakozási tárgyalások alatt és után a szocialista-szabaddemokrata kormány nem kívánt élni az unióban lehetséges átmeneti vagy tartós adózási kivételekkel. A lehetőségből nem kérve emelték a kemény tüzelőanyagok áfáját 12-ről 15%-ra. A földgáz és az áram áfájának egyéves átmenetét is feladták 2004. január 1-jén. Az áram áfája a legmagasabb kategóriába került, s a kormány először még azt mondta, hogy ennek az EU-csatlakozás az oka, pedig a csatlakozási szerződés alapján a tagság első évében a földgáz- és villamosenergia-szolgáltatás terén lehetőség nyílt volna kedvezményes kulcs alkalmazására. Az új közösségi jogszabály által nyújtott lehetőséget (átmenet 2009-ig) a cigaretta jövedéki adójánál is már a belépés előtt

felemésztette a költségvetés mohósága. Ezeket a lépéseket tehát nem lehet az unióra fogni, ahogy a középső, kedvezményes kulcs 12-ről 15%-ra történő emelését sem. Ezt az unió nem kérte, ahogy azt sem, hogy a tagság előtt, már 2004. január 1-jén vezessék be az 5%-os minimális áfakulcsot. Mindehhez azt is hozzátehetjük, hogy nem elég, hogy **a kormány** a lakosság megsarcolásával akart pótlólagos forrásokhoz jutni, de **az emelések indokálul előszeretettel hivatkozott – nem létező – uniós jogharmonizációs kötelezettségeinkre.**

Ki kell emelni azt is, hogy a helyi szintű szolgáltatások áfa-csökkentésének lehetőségéről született az elmúlt években egy uniós megállapodás, de ezt a magyar kormány – az ellenzék kérése ellenére – nem kívánja alkalmazni. Hazánk 2005 óta lényegében csak egy-két esetben használ csökkentett áfakulcsot, és nem él ezzel a lehetőséggel sem a közműszolgáltatások, sem az élelmiszerek forgalma terén. Az az érv, hogy az áfacskökkentés nem hozna fehéritést és pótlólagos bevételeket, elfogadhatatlan. Ráadásul egy ilyen intézkedésnek fogyasztás- és gazdaságélénkítő hatása lenne, ami most, válság idején különösen fontos volna. Ezt mutatja számos tagállam példája (12 európai uniós országban különböztetik meg az alapvető, illetve a nem alapvető élelmiszereket, és 20 tagállamban alacsonyabb a forgalmi adó az élelmiszerekre), valamint az Európai Bizottság 2008. novemberi válságkezelő programja is.

MAGYAR ÉRDEK: AZ ADÓZÁS MARADJON NEMZETI HATÁSKÖRBE Hazánknak az az érdeke, hogy a közösségi adópolitika a jövőben is tartsa tiszteletben a nemzeti szuverenitást. A mai rendszerben, ahol államháztartásukat tekintve nagy a tagállamok kötelezettsége a fegyelem betartására, sőt a lisszaboni folyamat alapján a foglalkoztatottság és versenyképesség növelése is alapvetően a tagállamok feladatai közé tartozik, nem lehet a célokat úgy elérni, hogy közben adópolitikai szabadságukat korlátozzák. Ráadásul a felzárkóztatás kényszere is az adószabadság fontosságát – például a tőkevonás segítése terén – hozza előtérbe, az eurózónába való belépés pedig – különösen a válság fényében – nemcsak tagállami, hanem közösségi szinten is antiinflációs politikát segítő adópolitikát kíván meg. Magyar szempontból is hangsúlyos kérdés, hogy az áfa bizonyos része – 2013-ig biztosan – a közösségi költségvetés bevétele szempontjából lényeges, bár csökkenő súlyú forrás marad, ami azért hasznos, mert így az unió továbbra is érdekelt a határon átnyúló csalások – elsősorban az áfa-csalások – elleni küzdelemben, ami nekünk, mint nyitott és nehéz költségvetési helyzetben lévő országnak, előnyös. Emellett felmerülhet külön EU-adók kivetésének ötlete is, de ezek realitása az elkövetkező időszakban korlátozott, annak ellenére, hogy minden bizonnyal hozzájárulnának a tudatos európai adó-

fizető polgár érzésének kialakulásához, aminek révén közvetlenül is fel lehetne keltetni az állampolgárok érdeklődését a közösségi költségvetés felhasználásának kérdései iránt. A Fidesz ma nem támogatja uniós adó kivetését.

ELŐRELÉPÉS AZ UNIÓS ÁFA-SZABÁLYOZÁSBAN Az elmúlt időszakban az Európai Bizottság több jó kezdeményezése alapján sikerült előrelépést elérni az áfa-szabályozások terén. Az Európai Parlament Becsey Zsolt jelentései alapján elismerte, hogy az egyablakos áfa-rendszer – ahol minden adószámmal rendelkező vállalkozás a saját tagállamában tudja rendezni adóügyeit más tagállamok felé – csak előnyöket hozhat a régi tagállamoknak és a kisvállalkozóknak, hiszen ők nem tudnak megfizetni adószakértőket egy másik tagállamban; inkább veszni hagyják a visszaigényelhető áfát. Ennek működéséhez a tagállami hatóságok közötti együttműködés erősítése szükséges. Jelentéstevőként működött közre Becsey Zsolt annak a javaslatnak az elfogadásában is, amely szerint az Európán kívülről érkező elektronikus vagy távközlési szolgáltatások – melyek jelentősége folyamatosan nő – szintén a fogyasztás helye szerint fizessenek áfát, és ehhez a telephely a leginkább érintett, bejegyzés szerinti tagállam legyen. E szabállyal sikerült elkerülni, hogy a távol-keleti vagy amerikai szolgáltatók áfa nélkül nyújtsanak szolgáltatást az unióban, ami a helyi vállalkozások versenyhátrányát erősítette volna. Mivel ebben a ciklusban sikerült rögzíteni, hogy a fogyasztás helyszíne marad az áfa-fizetés alapja – vagyis a kincstár bevételét növeli –, lényegében levehetjük a napirendről, hogy a végleges áfa-rendszerben az exportáló ország elve legyen a mérvadó. Kisvállalkozóink szempontjából lényeges, hogy élni tudjanak az egyablakos lehetőséggel. A felvilágosítás és a technikai beindítási munkálatok mellett az APEH fejlesztése is fontos kihívás; így tudunk csak élni a megnyíló áru- és főleg szolgáltatási piac lehetőségeivel. Ugyancsak az áfa terén jelent előrelépést, hogy sikerült elérni: a 2004-ben vagy utána csatlakozott országok kedvezményes áfa-rezsimben történő részvétele tekintetében 2010-ig szűnjön meg a hátrányos megkülönböztetés. A határon átnyúló áfa-csalások esetében a legfontosabb az, hogy legyen döntés a különböző, már kidolgozott végrehajtási alternatívák között, mert a legrosszabb az, ha a tehetetlenséggel táptalajt adunk a visszaélések folytatásához, sőt kiterjesztéséhez.

A következő időszak legnagyobb vitája az lesz, hogy a végleges, 2010 utáni uniós áfa-rezsimben a fogyasztás elve szerinti fizetés alkalmazása mellett lesz-e lehetőség csökkentett áfa-fizetésre olyan helyi szolgáltatások esetében, amelyek nem torzítják a belső piacot, de növelik a legális fogyasztást. A magyar kormány pillanatnyilag ez ellen van, arra való hivatkozással, hogy a nagytömegű csökkentett áfa-rezsim alkalmazása esetén nem bizonyítható a pozitív hatás a

foglalkoztatás terén, ahogy a költségvetés szempontjából sem. A magyar érdek e kérdésben a legnagyobb nemzeti szabadság fenntartása, hogy **kormányváltás esetén élni tudjunk a csökkentett áfa alkalmazásának lehetőségével**, ami mind a fogyasztók, mind a költségvetés, mind pedig a gazdaság kifehéritése szempontjából célravezető volna. Számunkra is lényeges kérdés, hogy milyen hatással lesz a pénzügyi szolgáltatások áfa-körbe vonása a magyar pénzügyi szolgáltatásokra.

JÖVEDÉKI ADÓZÁS A jövedéki adózásnál, akár csak az áfakulcsnál az Európai Bizottság – a belső piaci logikából kiindulva – a kötelező minimum szint megállapításában és a személyes fogyasztású termékek határon átvihető maximumának meghatározásában látja a megoldást. Az elmúlt ciklusban az Európai Parlament – elsősorban Becsey Zsolt fellépése és jelentései nyomán – kifogásolta ezt a megközelítést. A magas adózású és jövedelmű országok ugyan nem kívánják gátat szabni a jövedéki adó további emelésének, de ez nehéz helyzetbe hozza az alacsonyabb tételes adózási és ár-, valamint bérszintet reprezentáló országokat, így Magyarországot is. Különösen sajnálatos ez akkor, amikor az adóügyekkel éppen magyar biztos foglalkozik (Kovács László), aki szinte csak a fejlett tagállamok pozícióját képviseli, és nem vesz tudomást a túlzott emelésnek az alacsonyabb jövedelmű országokra, így hazánkra gyakorolt negatív hatásáról. Az Európai Parlament véleménye szerint az egészségvédelmi és környezetvédelmi szempontokat e kérdésben nem lehet egyoldalúan kiemelni, hiszen ha ezek túlzott módon jelennek meg az árakban (a keleti, valamint néhány déli tagországnál ennek fenn is áll a veszélye), akkor ez a harmadik országokból történő csempészésnek, a legális, valamint illegális importnak ad teret, nehezítve a saját iparág életben maradási esélyeit. A következő ciklusban ezen új megközelítés (a jövedéki adózást érintő valamennyi szempont súlyának megfelelő beépítése) és az eurózónához való csatlakozás érdekében az infláció elleni harc kell hogy a magyar politika alapja legyen. A magyar kormány ebben nem a közép-európai térségre vonatkozó stratégiai és szolidaritási szempontokat, hanem szűklátókörűen csak a magyar érintettség tényét vagy adóemelésének igazolását látta. A Fidesz álláspontja szerint **az adókulcsok terén erősíteni szükséges a nemzeti adószabadságot és ezáltal az adóversenyt az egységes belső piacon, a kötelező minimum értékeket pedig be kell fagyasztni**, hiszen ezzel lehet az inflációt mérsékelni, és így az eurózónába való belépést is segíteni.

A TÁRSASÁGI ADÓZÁS ügyében a következő ciklusra marad az egyik legnagyobb belső piaci terv, az adóalap-harmonizáció a több tagállamban is tevékenykedő

cégek számára. Bár ez az elképzelés valóban kedvező változásokat hozhat összehasonlítva az amerikai és távol-keleti ún. nagy belső piacokkal – könnyebb könyvelési és számviteli szabályok, egyszerűbben összevont adóalapok a különböző tagállamokból –, és a tényleges, a tagállamokban nyújtott teljesítmény szerinti adózást is preferálná, veszélyei is vannak a felzárkózó országok, így Magyarország számára. Ez ugyanis rövid távon a nagy multinacionális cégek versenyhelyzetét erősíti a kisebb, esetleg csak saját piacon mozgó cégekkel szemben. A belső piacon pont azt tenné lehetetlenné, hogy vállalatunk kinőjék magukat olyan cégekké, amelyek ezzel aktívan élni tudnak. Ezen túl szigorítaná az adóalap-kezdmény terén a nemzeti lehetőségeinket, sőt az ígéretük ellenére, a többi közösségi adózáshoz hasonlóan bevezetésre kerülhet a minimum adószint, ami a felzárkózó új tagállamok adó- és gazdaságpolitikai szabadsága ellen hat. Ennek az adóalap-harmonizációnak a megvalósítása volt Kovács László adóügyi biztos tevékenységének középpontjában ebben a ciklusban; tehát ő is elébe helyezte a versenyképességi szempontokat a szegényebb és tőkebefogadó országok, így Magyarország érdekeinek. Az ebben a kérdésben tanúsított, igen karakteres szlovák magatartással szemben a jelenlegi magyar kormány csak hallgatag, sodródó megközelítést alkalmaz, pedig ez tőkevonzó képességünket is befolyásolhatja, ami most még elsődleges kihívás a számunkra.

A személyes megtakarítások terén Magyarországnak az az érdeke, hogy a jövőben kiteljesedjen az a folyamat, amelynek révén a tagállamok kötelesek információt szolgáltatni egymásnak a másik rezidenseinek megtakarításairól, és a tagállamok összessége elismeri: az adó nagy része a rezidens ország kasszáját illeti. Mivel a **személyijövedelemadó-politika terén** Magyarországnak a teljes adószabadság az érdeke, ezért az, hogy az eltitkolt magánjövödelmek láthatóvá és adóztathatóvá váljanak, preventív jelleggel szintén érdekünk. Ez nyilvánvalóan nem helyettesítheti az adócsökkentés politikáját, ami a természetes védekezés az adóeltitkolás ellen az uniós együttműködés és átláthatóság mellett. Szükséges még a közösségi adóparadicsomok megszüntetésén túl az együttműködés erősítése a harmadik országokkal (ld. Liechtenstein kérdése a közelmúltban). A harmadik országokkal fennálló kapcsolatok terén az offshore tevékenységet erős kontroll alá kell helyezni, és az átláthatóságot biztosítani kell, hiszen ez a magyar adóelkerülésnek is az egyik leggyakoribb útja.

A legfontosabb adópolitikai **célkitűzéseink**:

1. Az adópolitika maradjon a jövőben is nemzeti hatáskörben.
2. Élünk az unióban lehetséges átmeneti vagy tartós adózási kivételekkel, így alkalmazzunk csökkentett áfát az élelmiszereknél és a helyi szolgáltatásoknál.
3. Üzemeljük be az egyablakos áfarendszert a vállalkozások számára.
4. Küzdjünk a határokon átnyúló áfacsalás ellen.
5. Az adókulcsok terén erősítsük a nemzeti adószabadságot, és ezáltal az adóversenyt az egységes belső piacon, a kötelező minimum értékeket pedig fagyasszuk be az infláció mérséklése, és így az eurózónába való belépés segítése érdekében.
6. A társasági adóalap-harmonizáció terén nagy óvatossággal járjunk el, és tőkevonzó-képességünk erősítése érdekében közösen lépünk fel a kelet-közép-európai országokkal.
7. Legyen olyan uniós szabályozás, amelynek révén az eltitkolt magánjövödelmek láthatóvá és adóztathatóvá válnak. A közösségi adóparadicsomok megszüntetésén túl együtt kell működni a harmadik országokkal, és az offshore tevékenységet erős kontroll alá kell helyezni.

2.17. Az euró bevezetése

MAGYARORSZÁG A CSŐD SZÉLÉN Magyarország a csatlakozási szerződés aláírásával kötelezettséget vállalt az euró bevezetésére. Olyan gazdaságpolitikát kell tehát alkalmaznunk, amely elősegíti, hogy az ország teljesítse az inflációra, a kamatra, az árfolyamstabilitásra és a kormányzati pénzügyi pozíciókra (költségvetési hiány, államadósság) vonatkozó maastrichti kritériumokat. Az Orbán-kormány idején a főbb mutatók alapján (ezeket ld. az 1.2. fejezetben) Magyarországnak minden esélye megvolt arra, hogy 2007-ben az euróövezet részévé váljon. 2002 óta azonban egyre távolodunk attól, hogy a magyar polgárok is élvezhessék az egységes valuta használatából fakadó előnyöket. A jelenlegi pénzügyi, gazdasági válságban az euró kiállta a próbát, bebizonyította, hogy stabil pénznem. Így kijelenthetjük, az a 2002 óta a baloldali kormányok által gyakorolt politika, amely nem tekintette prioritásnak az euró bevezetését, megbukott, és súlyos helyzetbe sodorta az országot; Magyarország 2008 végére a csőd szélére került.

ELSŐKBŐL UTOLSÓK Az euróövezetnek jelenleg tizenhat tagja van, tizenkét régi tagállam és négy az újonnan csatlakozottak közül. Észtország, Litvánia és Szlovénia már 2004 júniusában belépett az euró előszobájának tekintett árfolyam-mechanizmusba, az ún. ERM II.-be, és ahhoz 2005 májusában Ciprus, Lettország és Málta, 2005 novemberében pedig Szlovákia is csatlakozott. A konvergenciakritériumokat elsőként Szlovéniának sikerült teljesítenie, így 2007-ben az euróövezet részévé vált; délnyugati szomszédunkat 2008 elején Málta és Ciprus követte ezen az úton. Északi szomszédunknál, Szlovákiában pedig 2009 januárja óta fizethetünk a közös európai pénzzel. Mindez azt mutatja, hogy a **hasonló helyzetből induló országok közül is voltak már olyanok, amelyek képesek voltak megfelelni a feltételeknek.** Mindez kétségkívül rontja hazánk versenyhelyzetét és nemzetközi megítélését. A szlovák „lekörözés” az euró bevezetését, valamint az egy főre jutó GDP-t illetően hazánk lemaradásának félreérthetetlen jelképe.

1997 óta az ún. Stabilitási és Növekedési Paktum alapján az eurózóna tagállamai stabilitási, az eurózónán kívüli országok pedig ún. konvergenciaprogramot mutatnak be évente gazdaságuk helyzetéről az Európai Bizottságnak. Ennek célja, hogy az unió fenntartsa a közös valuta stabilitásához elengedhetetlenül szükséges költségvetési fegyelmet. Az Európai Bizottság 2004-es ajánlásában túlságosan optimistának vélte a Pénzügyminisztérium középtávú gazdasági növekedési előrejelzéseit és várakozásait a hiány alakulásáról. Ez alapján **2004 júliusában az EU pénzügyminiszteri tanácsa (ECOFIN) túlzottdeficit-eljárást indított Magyarország ellen, s az mind a mai napig érvényben van.** Eddig összesen 12 állam ellen indult ilyen eljárás, de **rajtunk kívül mindössze egy tagállam ellen folyt ilyen 2007–2008-ban** (az Egyesült Királyság ellen). Ez azt jelenti, hogy az elmúlt évek során a nehézségekkel küzdő országok szinte kivétel nélkül elfogadható kiigazítási tervvel álltak elő, s vállalásaikat teljesíteni is tudták. A katasztrofális magyar teljesítmény példa nélküli az Európai Unióban: még **soha egy tagállammal sem fordult elő, hogy az Európai Bizottság háromszor dobja vissza a konvergenciaprogramját,** mint az velünk történt 2004 decemberében, 2005 februárjában és 2005 októberében. 2006 januárjában pedig 2006 szeptemberéig kapott haladékot a magyar kormány programja átdolgozására.

HAZUGSÁG HAZUGSÁG HÁTÁN Ahogyan arról már volt szó az 1.2. fejezetben, a szocialista-szabaddemokrata kormány folyamatosan megtévesztette Brüsszelt és a polgárokat is a magyar gazdaság valódi helyzetét illetően. Ma ott tartunk, hogy az uniós intézményekben kétségbe vonják a Magyarországról jelentett

adatok hitelességét, itthon pedig a polgároknak nem lehet megbízható képük az ország helyzetéről. Gyurcsány Ferenc a 2006-os országgyűlési választások után tárta a nyilvánosság elé, hogy a korábban hangoztatott hivatalos állásponthoz képest kétszer nagyobb **az államháztartás hiánya**: eléri a bruttó hazai össztermék 9,3%-át, ami több mint háromszorosa a 3%-os maastrichti kritériumnak. Csak összehasonlításképpen: az Orbán-kormány utolsó teljes évében, 2001-ben a hiány 4% volt. A korábbi hivatalos, a 2006-os választási kampányban unalomig bizonygatott hiánycéllal (ami a valódinak volt a fele volt) is az utolsók voltunk az Európai Unió 25 tagállama között, a 2006 nyarán beismert adattal azonban **már világviszonylatban is a negatív lista második helyén állt hazánk**; csak az Izraellel háborúban álló Libanon előzte meg Magyarországot. Pedig három hónappal korábban, legyintve az egyre aggasztóbb büdzséadatokra, Gyurcsány Ferenc még azt mondta: „Mit akarunk lefaragni? Az államháztartási hiány, köszöni szépen, jól van.” Veres János számtalanszor erősítette meg ugyanakkor: tartható az azévi hiánycél, s ő volt az, aki megtagadta a kampány finisében a negyedéves adatok egyébként kötelező megjelentetését. Az államháztartási adatok terén tehát **tudatos félrevezetés** folyik Magyarországon, s ez nem állt meg a kampány végén sem. Lendvai Ildikó frakcióvezető 2006 őszén a „százmilliárd” forintot árvízi kiadási tételt okolta a hatalmas hiányért. Ugyancsak sokáig nem ismerte el a kormány, hogy a konvergenciaprogram be nem tartása akár az uniós alapok folyósításának felfüggesztését is maga után vonhatja.

Korábban **az államadósság óriási mértéke** volt az az adat, melynek kapcsán a kormány a legvehemensebben tagadta, hogy igaz lenne a Fidesz állítása, amely szerint Magyarország egyetlen maastrichti kritériumot sem teljesít (sokáig ez volt az egyetlen, amely a határérték alatt maradt). A maastrichti kritérium a GDP 60%-a, a magyar államadósság 2006-ban 65,6% volt, 2008-ban pedig, tovább emelkedve, minden bizonnyal meghaladta a 70%-os mértéket (az Orbán-kormány utolsó teljes évében, 2001-ben 52,1%-ra rúgott az adósságunk). Ezzel szemben az unió új tagállamaiban az eladósodottság mértéke 2007-re mindenhol jelentősen mérséklődött, minden országban 30% alá került, csak Lengyelországban lett ennél magasabb (45,2%), de az is közel 27%-kal elmarad a magyar adattól.

Az **infláció**, amely megbízhatóan és tartósan csökkent az Orbán-kormány alatt, a szocialista–szabaddemokrata kormányok áldásos tevékenysége következtében az elmúlt hét évben jelentősen hullámozott, kiszámíthatatlanná téve a gazdaság működését; most már komoly kihívás lesz azt a három legjobban teljesítő uniós tagállam szintjének közelébe hozni (az eltérés 1,5% lehet csak). Litvánia példáján – mely ország minimális inflációs többlete miatt maradt csak le a kritériumok teljesítéséről – pedig megtanultuk, az unió nem enyhít az egyébként

jól teljesítő országok esetében sem az eurózóna-belépés feltételein. A kiszámíthatatlan pénzügyi környezet és gazdaságpolitikai irányítás **a kamatok növekedéséhez** vezetett; az új tagállamok közül Románia után Magyarországon voltak a legmagasabbak a kamatok az elmúlt időszakban, ami a gazdaság beindítását igen nehézé teszi.

A hiány lefaragása érdekében a kormány a lehető legrosszabb megoldást választotta. Ésszerűtlen privatizációs politikája az állami vagyon maradékának felszámolására irányult. Európai szinten magas költségvetési elvonási rendszere (a GDP 44,6%-os állami újraelosztási aránya a legmagasabb az unió új tagállamai között), mely jelentős teherként nehezedik a kis- és középvállalkozókra, egyértelműen gátolja a gazdasági növekedést. Átgondolatlan reformlépései a társadalmi egyenlőtlenségek növekedésével és a szociális feszültség erősödésével jártak. Az európai uniós források politikavezérelt elosztása (ld. a 2.23. fejezetben) pedig a korrupció elburjázásával párosult. Mindezek következtében az ország csődközeli helyzetbe került, amit a 2008 őszen kezdődött nemzetközi pénzügyi válság tett egyértelművé. **Magyarország lett az első tagállam az Európai Unió történetében, amely a Nemzetközi Valutaalap (IMF) pénzügyi mentőövére szorult.** Ezzel visszajutottunk oda, ahol tíz éve tartottunk. 1998-ban Orbán Viktor miniszterelnökként jelenthette be, hogy Magyarország megszabadult IMF-kötöttségeitől, mert az unió jövődó tagjaként olcsóbban jutott akkor forrásokhoz a nemzetközi pénzpiacon, mint a valutaalaptól.

A 2006 óta bevezetett megszorításoknak köszönhetően, melyeket 2008 végétől további nadrágszímeghúzással fejeltek meg, a költségvetési hiány ugyan csökkent (2008-ban a GDP 3,4%-ára), de ennek ára a gazdaság teljes szétverése, a növekedés ellehetetlenítése és minden további makrogazdasági mutató romlása volt (nem is beszélve az életminőség romlását bemutató számadatokról). **A szocialista kormány tehát nem a válságkezelés európai útját választotta** (ami adócsökkentést, s olyan gazdasági ösztönzők alkalmazását jelenti szerte Európában, melyek segítségével újra lehet indítani a gazdaságot), hanem olyan módszer mellett döntött, mellyel tartós vergődésre ítél minket.

Ha az eurózónán belül érte volna Magyarországot a mostani krízis, először is nem lett volna forintválság. Másodsorban a lakosság által külföldi devizában felvett hitelek nem drágultak volna meg. Végül az Európai Központi Bank minden eszközével az ország mögé állhatott volna, és hitelt nyújthatna a Magyarországon működő kereskedelmi bankoknak, ami jelenleg nem történik meg (az Európai Központi Bank által nyújtott 5 milliárd eurós hitelkeret a Magyar Nemzeti Banknak szólt).

AZ EURÓ BEVEZETÉSÉNEK CÉLDÁTUMA is folyamatosan kitolódott az elmúlt években. Amennyiben folytatódott volna az Orbán-kormány idején megkezdődött gazdasági felzárkózás, ha nem változtatnak a gazdaságpolitikán, Magyarország polgárai 2007 óta minden bizonnyal euróval fizetnének. Ezzel szemben **2002 óta szinte minden évben módosítani kellett az euró bevezetésének céldátumát**, illetve az utóbbi időben már egyáltalán nem is jelöl meg időpontot a kormány. Emlékezzünk vissza: Medgyessy Péter miniszterelnöksége kezdetén még maga is a 2007-es bevezetésben bízott. Gyurcsány Ferenc 2006-ban azt ígérte, 2008-ra megvalósítják a bevezetés feltételeit, aztán pedig „majd meglátjuk”, hogy Magyarország mikor akarja bevezetni az eurót. Ez a kijelentés is az uniós jogrendszer teljes félreértéséről tanúskodik: új tagállamok esetében (ugyan időhatár megjelölése nélkül) kötelező az euró bevezetése, amit, ahogyan arról már volt szó, a magyar EU-csatlakozási szerződés rögzít is. Ennek megfelelően Gyurcsány Ferenc felvetése a 2006-os kampány során, hogy népszavazás döntsön az euró bevezetéséről, nemzetközi szerződésbe ütközött. A 2006-os kormányprogram már semmilyen céldátumról nem tett említést, ugyanakkor Göncz Kinga külügyminiszter-jelölti meghallgatásán változatlanul 2010-et jelölte meg az euró magyarországi bevezetésének éveként (ehhez 2008-ra kellett volna teljesíteni a feltételeket). Rá pár nappal Gyurcsány Ferenc a Reutersnek már azt nyilatkozta, hogy szerinte az euró bevezetése 2010 közepe és 2011 közepe-vége között volna csak ideális. A 2006 óta benyújtott konvergencia-programokban a kormány már nem is mert céldátumot meghatározni az euró bevezetésének időpontját illetően, annak ellenére, hogy a koalíciós partner SZDSZ korábban ragaszkodott ahhoz. 2007-ben a kormány és a jegybank arról állapodott meg, hogy a 2008-as és a 2010-es eurócéldátum kudarcát követően egyelőre nem tűznek ki újabb időpontot az egységes valuta bevezetésére, hanem csak 2009 első felében foglalkoznak majd a kérdéssel, amikor az ország közelebb kerül a csatlakozási kritériumok teljesítéséhez. A „leszakadási programnak” köszönhetően ráadásul Magyarország nemcsak hogy tovább távolodik az eurótól, de lemarad a térség többi országától is. A kisebb új tagállamok már mind legalább az ERM II. árfolyam-mechanizmus tagjai, a nagyobbak közül Lengyelország a közelmúltban 2012-t jelölte meg az eurózónához való csatlakozás céldátumaként, Románia 2014-et. Mára **szinte bizonyos, hogy az új tagállamok közül utolsóként vezethetjük majd csak be a közös pénzt**, s ennek igen szerteágazó következményei lesznek a magyar társadalom és gazdaság egészére nézve. A nemzetközi pénzügyi válság hatásai fokozottan mutatkoznak Magyarországon, az európai átlagnál jobban lassul a növekedés, ami tovább növeli a forint sérülékenységét. A források szűkülése az államadósság finanszírozásában is problémát okoz, adósságspirálba kerülhetünk.

SZÜKSÉG VAN AZ EURÓRA Az euró mielőbbi bevezetésének előnyei nagyobbak, mint a hátrányai. A jelenleg tomboló hitelválság ennek ékes bizonyítéka. A valutaárfolyam ingadozásainak kiküszöbölésével az euró bevezetése jelentősen fogja mérsékelni a lakosság és a gazdasági szereplők körében a bizonytalanságot, csökkenteni fogja a hazai kamatokat, meg fogja szüntetni a valutaátváltással kapcsolatos tranzakciós költségeket, növelni fogja a határokon átnyúló gazdasági tranzakciók átláthatóságát és az árak nemzetközi összehasonlíthatóságát. Mindezek hozzá fognak járulni a gazdaság gyorsabb növekedéséhez és stabilitásához.

Az euró bevezetése integrációs politikánk egészébe illeszkedik; a legszorosabb unión belüli együttműködésre törekvő, ún. magországokhoz tartozás minden szempontból kívánatos cél. Az eurócsoport döntései ugyanis érintik a kívül maradókat is; egyértelműen meghatározzák mozgásterüket, tehát létfontosságú, hogy a döntések meghozatalánál mi is ott legyünk. Az eurótól való távolodásunk az utóbbi hat évben hazánk sikertelenségének szimbóluma lett, így a nemzeti önbecsülés szempontjából is fontos fegyvertény lesz az euró bevezetése. **Az euró bevezetéséhez szükséges maastrichti konvergencia-kritériumokat nem vitatni, hanem teljesíteni kell.** Ma ott tartunk, hogy ezek mindegyikének teljesítése komoly kihívást jelent számunkra. Meg kell azonban jegyezni, **az infláció, a kamatok, az államadósság, a hiány leszorítása az euró bevezetésétől függetlenül is hazánk alapvető érdeke.**

A Fidesz európai parlamenti képviselői mindig is kiálltak amellett, hogy az unióban minden tagállam **egyenlő és méltányos elbánásban** részesüljön. Meggyőződésünk, hogy ezt az elvet kell érvényre juttatni az eurózónához való csatlakozásról meghozandó döntés esetében is. Ez annyit jelent, hogy **a kritériumoknak mindenkire egyformán kell vonatkoznuk.** Nem árt emlékeztetni arra, hogy – miként arról már volt szó – Litvánia a közelmúltban minimálisan csúszott csak le az inflációs feltétel teljesítéséről, s emiatt nem nyert felvételt. Az eurózóna létrehozásakor azonban több tagállamtól eltértek ennél jóval nagyobb eltérést (például Belgium és Olaszország annak idején felmentést kapott az államadósságra vonatkozó kritériumnak való megfelelés alól). Szájer József és Becsey Zsolt vezetésével a fideszes európai parlamenti képviselők rendszeresen felhívták a figyelmet az egyenlő és méltányos elbánás elvének fontosságára, s ennek most, amikor a válság miatt az eurócsoportban egyre nő az ellenállás a kívüllevők felvételével szemben, még nagyobb a jelentősége. Ezen nyilatkozatoknak, felszólalásoknak az volt a céljuk, hogy javítsák a majdani belépés körülményeit, illetve hogy a csatlakozás feltételein ne szigorítsanak a már bent lévők.

Az euró bevezetése csak alaposan végiggondolt és kidolgozott, hosszú távú gazdasági programra épülhet, ami biztosítani tudja a gazdaság fellendülését és növekedési potenciáljának erősítését. A költségvetés több okból is jelentős átalakításra szorul. A gazdaság dinamizálása és a kifehérités ösztönzése céljából szükséges adó- és járulékcsökkentést kiadáscsökkentéssel párosítva kell kivitelezni, csak így lehet ugyanis a hiányt mérsékelni és az adócsökkentést tartóssá tenni. Ezt sajnos már többször is a saját bőrünkön kellett megtapasztalnunk.

Fontos kérdés, hogy a kormányváltás után mikor érdemes bejelenteni a céldátumot. Ez természetesen függ a költségvetés állapotától a kormányváltás idején. **Egy bejelentett és ismét elvétett céldátum igen negatívan hatna a várakozásokra és a piacokra,** és csak tovább rontaná a gazdaságpolitika már amúgy is megtépzott hitelességét a lakosság és a vállalkozók, befektetők szemében. Ugyanakkor egy hiteles programmal alátámasztott céldátum olyan pozitív folyamatokat indíthat be, amelyek dinamizálni tudják a növekedést. Más országok tapasztalatai is erre utalnak (lásd például Szlovákiát).

FELELŐS, KÖVETKEZETES GAZDASÁGPOLITIKA, CÉLDÁTUM A MEGFELELŐ IDŐBEN Szükséges tehát az euró mielőbbi bevezetése, de céldátumot az új kormánynak csak akkor lesz célszerű bejelentenie, amikor megismerte a költségvetés pontos helyzetét, illetve a gazdaságnak a kormányváltást követő általános állapotát. Ugyanis sajnos fennáll a kockázata a költségvetés fellazulásának a kisebbségi kormányzás hátralévő időszakában, így **ellenzéki pozícióból jelenleg nem lehet felelősségteljesen céldátumot megjelölni.** Ezt követően a céldátum bejelentése akkor indokolt, amikor a gazdaság már jó úton halad az euróbevezetés feltételeinek teljesülése felé. Ugyanakkor **a céldátum kezdeti hiánya semmiképp sem jelentheti azt, hogy az új kormány nem kezdi el megtenni azokat a lépéseket, amelyek szükségesek a költségvetés tartós rendbetételéhez és a deficit további csökkentéséhez.** Ha a piacok és a potenciális hazai és külföldi befektetők arra a következtetésre jutnának, hogy céldátumot a kormányváltás időpontjában azért nem jelöltek meg, mert ezeket a lépéseket az új kormány nem hajlandó megtenni, akkor megghiúsul a bizalom helyreállítása, és tovább növekszik a bizonytalanság. Ennek beláthatatlan negatív következményei lennének a növekedésre, az inflációra és a kamatszintre nézve.

Az euró bevezetése minden országban olyan projekt volt, amely széles társadalmi, gazdasági és politikai támogatást élvezett. Ennek hiányában a várt pozitív folyamatok sem tudnának beindulni. Ez egyben azt is jelenti, hogy **törekedni kell egy új társadalmi és gazdasági megállapodásra az euró bevezetésének dátumát illetően.** Mivel az euró bevezetése szinte minden gazdasági, társadalmi

és szociális területre kihat, megköveteli a **lehető legszélesebb közmegegyezés** elérését, de egyúttal a társadalmi párbeszédén keresztül széleskörű politikai konszenzust is eredményezhet.

A mai gazdasági helyzetben **az uniós tagság védőernyőt** jelent Magyarország számára. A tagság nélkül az elmúlt években folytatott elhibázott gazdaságpolitika nem pusztán az elmulasztott lehetőségek időszakaként került volna be a történelemkönyvekbe, hanem egy olyan időszakként is, amelynek során Magyarország a második világháborút követő első alkalommal nem tud eleget tenni fizetési kötelezettségének. Ez azonban nem lehet, nem szabad, hogy a gazdaságpolitika célja legyen. Magyarországnak az uniós tagságot nem a veszélyhelyzetek elkerülésére kell használnia, hanem olyan lehetőségként, amely megalapozza versenyképességének erősödését, állampolgárai számára a biztos megélhetést és a jobb életminőség lehetőségét.

A legfontosabb **célkitűzéseink** az euró bevezetésének témakörében:

1. Szükségünk van az euróra. A valutaárfolyam ingadozásainak kiküszöbölésével a közös pénz bevezetése mérsékelni fogja a lakosság és a gazdasági szereplők körében a bizonytalanságot, a hazai kamatokat, megszűnik a tranzakciós költség. Hozzá fog járulni a nagyobb stabilitáshoz és a növekedéshez.
2. Az euró bevezetéséhez szükséges maastrichti konvergenciakritériumokat nem vitatni, hanem teljesíteni kell. Az infláció, a kamatok, az államadósság, a hiány leszorítása az euró bevezetésétől függetlenül is hazánk alapvető érdeke.
3. Az unióban minden tagállamnak egyenlő és méltányos elbánásban kell részesülnie. Ezt az elvet akkor is érvényre kell juttatni, amikor döntést hoznak az egyes országok eurózónához való csatlakozásáról. A kritériumoknak mindenkire egyformán kell tehát vonatkozniuk.
4. Az euró bevezetése csak alaposan végiggondolt és kidolgozott, hosszú távú gazdasági programra épülhet. A gazdaság dinamizálása és a kifizetés ösztönzése céljából szükséges adó- és járulékcsökkenést kiadáscsökkenéssel párosítva kell kivitelezni, csak így lehet ugyanis a hiányt mérsékelni és az adócsökkentést tartóssá tenni.
5. Először hiteles, felelős és következetes gazdaságpolitikai programra van szükség, s csak utána az euróbevezetés évének megjelölésére. Egy bejelentett és ismét elvett céldátum igen negatívan hatna a várakozásokra és a piacokra.
6. A lehető legszélesebb közmegegyezésre, egy új társadalmi és gazdasági megállapodás elérésére kell törekedni az euró bevezetésének dátumát illetően.

2.18. Az unió költségvetése

VÉRRE MENŐ VITA A 2007–13-AS PÉNZÜGYI KERETEKRŐL Az Európai Unió költségvetése hét évre előre rögzített pénzügyi kereteken nyugszik. E tervet bontják le aztán évekre. Az éves költségvetésekről, ahogy magáról a pénzügyi keret-tervről is, a Tanácsnak megállapodásra kell jutnia az Európai Parlamenttel. Magyarország 2004-ben, a 2000–2006 közötti ciklus ötödik évében lett tag; ekkor nem tehattünk mást, mint hogy alkalmazkodtunk a kész helyzethez. Az unió belépésünkkor a 2007-től hatályos pénzügyi keretek tervezésével volt elfoglalva. A vérré menő viták során világossá váltak a tagállamok, illetve az unió intézményei közötti ellentétek. A 2004 végén beiktatott, José Manuel Barroso vezette Bizottság nem tett le új javaslatot az asztalra, hanem engedte, hogy a korábbi, Romano Prodi nevével fémjelzett, viszonylag nagylelkű változat legyen a hivatalos anyag, amit azonban senki sem vett komolyan, hiszen első pillanattól fogva látszott, soha nem fog többséget kapni. A Barroso-bizottság legfőbb törekvése az volt, hogy rávegye a Tanácsot a gyors döntésre. Az Európai Parlament is siettetete a döntést, mert tudta, hogy ellenkező esetben a programok késve indulnak el, s a kohéziós politika egy-másfél évig béna kacska lehet. Mindez azonban nem hatotta meg a tagállamokat. A nettó befizető országok ultimátumszerűen kijelentették: a kiadások az egész unió bruttó nemzeti jövedelmének (GNI) maximum 1%-át tehetik ki. A 2000–2006-ra szóló keret a GNI 1,24%-ában maximálta a kiadásokat. Ez elvben máig sem változott, a valóságban azonban 2000–2006 között évente átlagosan csak 1,12%-os kifizetés történt. A 2005 decemberében, nagy nehezen megszületett kompromisszum hét évre 862,4 milliárd eurót biztosít az unió számára az Európai Parlament által javasolt 975 milliárd helyett. Most tehát a GNI 1,045%-a áll rendelkezésre. A tényleges átlagos kifizetés azonban várhatóan jóval 1% alatt lesz. Hiába bővült tehát időközben az unió létszáma tíz országgal, egyértelművé vált: **az újravesült Európára a korábbinál kevesebbet akarnak áldozni a tagjai.**

SÚLYOS GONDOK AZ UNIÓS KÖLTSÉGVETÉS TERVEZÉSÉVEL Ezen szűkmarkúságon túl is több komoly problémával szembe kell néznünk az uniós költségvetés készítésekor. Az Európai Unió ugyanis az elmúlt években sajnálatos módon szakított azzal a régi hagyománnyal, hogy először megegyezés születik arról, mit is akarunk közösen megoldani, majd meghatározzuk ennek lehetséges költségeit, s így jutunk el egy hatékony végső költségvetéshez. A helyzet mára lényegében megfordult: **először döntés születik arról, mennyi pénzt lehet a közös kiadásokra szánni, azután ebből kiindulva meghatározzák, hogy mire is**

fordítják a pénzt. Ez áldatlan helyzet, és nem ad lehetőséget arra, hogy az unió annyi hasznot hajtson a tagjainak, mint amennyire képes lenne. Az Európai Parlament évek óta vizsgálja, hogy az egyes kiadási tételek milyen többletértéket jelentenek, azaz miért érdemesebb az adott pénzüsszeget közösen elkölteni, ahelyett, hogy azt a tagállamok egyedi döntései révén használnák fel. Biztosan állítható például, hogy egy egységes, uniós szintű kutatás-fejlesztési intézményrendszer sokkal hatékonyabb lenne, mint a mai széttagoltság, és Európát valóban versenyképpé tenné ezen a területen, ahol jelenleg nemcsak az Egyesült Államok áll sokkal jobban, de hamarosan India és Kína is leghagy bennünket. Hiába látja ezt így az európai képviselők többsége, véleményüket nem tudják rákényszeríteni a nemzeti pénzeszsákok száját szorosán bekötő Tanácsra. Ezért is lenne nagy jelentősége annak, hogy az uniónak legyen számottevő saját bevétele, amelynek összege nem függne a pénzügyminiszterek önzésétől vagy épp adakozó kedvétől. Hosszú évek óta napirenden van az ún. saját források rendszerének reformja, de eredmény nincs. Ráadásul a Tanács vigyázott arra, hogy ezen a téren korlátozza az Európai Parlament jogait, nehogy a tagállamoknak meg kelljen hajolniuk az uniós törvényhozás előtt. Kiemelt eredménynek számít, hogy az EP évről évre meg tudta védeni az elmaradt térségek felzárkóztatására fordítandó összegeket, sőt bizonyos bővülést is elért, valamint megőrizte a közös agrárpolitikára fordítható összegeket is.

Azon túl, hogy 2013 végéig érvényes pénzügyi kerettervünk van, s az éves költségvetések lényegében minden évben biztosították az unió működőképességét, a költségvetés területén inkább a megoldandó feladatok listája nőtt, mint a pozitív változásoké.

- **HIÁNYOZNAK A VILÁGOS, UNIÓS SZINTŰ POLITIKAI CÉLOK.** Az unió költségvetésével kapcsolatos viták leggyakrabban a költségvetés végösszegére, illetve egy-egy részprogram finanszírozására vonatkoznak. Nagyobb, koncepcionális kérdések elvben a pénzügyi keretterv készítése során kerülhetnek elő, ám a Tanácsban a féléves elnökségek szétszabdadják a vitát, s a határidő közeledtével szavazatvadászó, ad hoc döntések alakítják ki a végeredményt. **Nem koncentráljuk a pénzforrásokat azokra a területekre, amelyekben a tagállamok közös finanszírozásban eredményesebbek lehetnének, mint külön-külön.** Felvethető persze, hogy az unió kiadásai között két kiemelt terület van, a közös agrárpolitika és a kohéziós politika. Kétségtelen tény, hogy e két terület mellett bármilyen más ügy finanszírozása eltöprel. Ebből viszont az is következik, hogy mindenki, aki valami mást szeretne, e két területről szeretné átcsoportosítani a pénzeket.

- **HOMÁLYBAN MARAD A NEMZETI ALLOKÁCIÓ.** Egyes alapoknál csak bonyolult szabályok alapján számítható ki, hogy melyik tagállam mekkora támogatáshoz juthat. Máshol pedig nincsenek is ilyen, legalább elvben megismerhető szabályok, s e kereteknek a tagállamok közötti megoszlása nem nyílt versenyhelyzetben alakul ki.
- **A PRIVILÉGIUMOK SORA ÁTTEKINTHETETLENNÉ TESZI A RENDSZERT.** Ha egy problémát nem elvi megoldással, hanem kivételek adásával kezelnek, akkor olyan hibás döntések születnek, amelyek évekre komoly gondokat okozhatnak (ilyen például a brit visszatérítés vagy *rabatt*).
- **REFORMRA SZORUL A SAJÁT FORRÁSOK RENDSZERE.** Az uniós költségvetés bevételi oldala majdnem annyira áttekinthetetlen, mint a kifizetési oldal. A vámbevételek elszámolása például komoly igazságtalanságokat tartalmaz.
- **NINCS KÖZVETLEN KAPCSOLAT A BEFIZETÉSEK ÉS AZ UNIÓ ÁLLAMPOLGÁRAI KÖZÖTT.** A választópolgárok nem érzik sem a közösségi költségvetésbe befizetett pénzek súlyát, sem az onnan kapott támogatásokét.
- **A PROGRAMOK UTÓVIZSGÁLATA NEM EREDMÉNYKÖZPONTÚ.** Az Európai Parlament külön bizottságot hozott létre a költségvetés ellenőrzésére. Ennek figyelme elsősorban a szabályok betartására irányul. Azt, hogy az unió által finanszírozott programok meghozták-e azt az eredményt, amit vártak tőlük, Brüsszel szisztematikusan nem vizsgálja; időnként a drága pénzen megrendelt tanulmányok vagy egy-egy parlamenti bizottság aktivitása irányítja csak rá a kérdésre a figyelmet. Nem tudjuk, hogy milyen értéket kaptunk a befektetett pénzért cserébe. Az „értéket a pénzünkért” elvet mindenképp érvényesíteni kellene már a tervezéskor. Olyan egységes indikátorrendszer megalkotására lenne szükség, amely mérni tudná a fejlesztések hatását. Magyarország számára ez kiemelten fontos, mert a jelek szerint mi rossz példával járunk elől. A kormányzati kommunikáció ugyanis az uniós pénzek kifizetésének gyorsaságára koncentrált, miközben az NFT I-től várt pozitív hatások gyakorlatilag érzékelhetetlenek, hiszen csökkent a foglalkoztatás, a GDP növekedése megállt, a kis- és közepes vállalkozások fizetéseképtelenné válnak.
- **HAMIS KÉPZETEK.** Az unió költségvetésével kapcsolatban hamis és populista állítások sora járja be a sajtót. Olyanok, mint hogy az unió működése pazarló, a kiadások feleslegesek, egyre több pénzt vonnak el a tagállamoktól,

Brüsszel abnormálisan sokat költ saját működésére stb. A választások előtti évben rendre jelennek meg botránykrónikák, olykor sajnos valós, de gyakrabban hamis vádak szabálytalanságokról, csalásokról. Ezzel úgy lehet felvenni a harcot, ha meghatározzuk az unió költségvetésének helyét a tagállamok költségvetésében, ha se többet, se kevesebbet nem várunk el az unió költségvetésétől, mint ami reális, továbbá ha a költségvetés tervezésének és folyósításának szabályai világosak és egyértelműek.

- **ELHALLGATOTT PROBLÉMÁK.** Az unió fogalmával, jellegével kapcsolatos megoldatlan kérdések a költségvetésben is tükröződnek. Brüsszel működő közös külpolitika hiányában keveset költ diplomáciára, így az unió nincs is hatékonyan jelen a világban. Viszonylag sokat fordítunk segélyezésre, de ennek sincs egyértelmű üzenete, hatása a segélyezett országokra. Ugyanakkor ma már az unió a legnagyobb donor a harmadik világ számára. A közös kül- és biztonságpolitika terén pedig a biztonság lényegében üres szó maradt.
- **A KÖLTSÉGVETÉSI TERVEZÉS HÉTÉVES IDŐSZAKAI NEM MEGFELELŐEK.** A hétéves költségvetési kerettervek helyett mihamarabb az Európai Bizottság és az Európai Parlament ciklusaihoz igazodó, ötéves, középtávú pénzügyi tervekre volna szükség. Így két és fél év állna rendelkezésre az előző ciklus kerettervének végrehajtására és a következő öt év megtervezésére.

A MAGYAR KORMÁNY ÉS AZ UNIÓS KÖLTSÉGVETÉS – CSAK KOMMUNIKÁCIÓS SIKEREK
Nehéz lenne egyetlen olyan lényeges eredményt felmutatni, amelyet a szocialista-szabaddemokrata magyar kormányok kezdeményeztek és vittek sikerre a 2007–13 közötti uniós pénzügyi terv vagy az éves költségvetések elkészítése során. Ez akkor is probléma, ha új tagállamként nem könnyű érdemi befolyást gyakorolni egy korábban, nélkülünk megkezdett vita kimenetelére. Tény, hogy agresszív hőzöngéssel, kompromisszumképtelenséggel nem jutnánk semmire. Lapítani, a többségbe simulni lehet, s jó reklámszakemberek még sikerként is eladhatják a nélkülünk hozott döntéseket, ahogy ezzel a kormány mind a mai napig rendszeresen próbálkozik. Ennél azonban többre nyílna lehetőség, sodródás helyett igenis alakíthatnánk az uniós pénzügyi ütközeteket. Persze nem olyan átgondolatlanul és egyeztetés nélkül, mint azt Gyurcsány Ferenc több alkalommal is tette. A hároméves ideiglenes költségvetési javaslatával például minden partnerét sikerült meglepnie, vagy amikor kiállt Tony Blair mellett, s teljes mellbedobással a közös agrárpolitika támogatásrendszerének lebontása mellett érvelt, ami megfelelt a briteknek, de igen távol esett a magyar érdekektől.

2007–13 között Magyarország összesen 8 ezer milliárd Ft-tal részesedik az unió felzárkóztatási és egyéb programjaiból. Az Európai Parlament ennél 575 milliárd Ft-tal többet adott volna, de ismerjük el, hogy ez így is igen tekintélyes összeg, melynek elköltése nagy felelősséggel jár. **A szocialista-szabad-demokrata kormány ismét nagyot akart mondani:** 22,4 milliárd eurós helyett 30 milliárd eurós győzelemről számolt be a fejlesztési alapokat illetően, virtuális pénzeket is hozzászámolva. A kivívott magasabb uniós társfinanszírozást (85%) is számszerűsítették, pedig ettől nem lesz nagyobb a bevételünk 3,5 milliárd Ft-tal. Az pedig, hogy az unió nem szigorított az akkor hatályos szabályokon, tehát hogy 2007 óta is fedezhetik az önkormányzatok az áfát uniós pénzből, szintén nem többletforrás (a kormány ezt is 3,5 milliárd euróval árazta be, így jött ki a 30 milliárd euró). A keret költségvetés elfogadásakor a miniszterelnök büszkén jelentette: csak 15%-os önrészt kell fizetni, a fejlesztések 85%-át az unió állja. Azt ugyan a diadalmában nem említette, hogy a vállalkozások esetén ez nem így van. De az igazi baj az, hogy a magyarországi kiírásokban többet követelnek a pályázóktól, mint amit az unió elvár: a magyar kisvállalkozónak 2007-től a pénzügy válság következtében elrendelt változtatásokig általában 70%-os önrészt kellett vállalniuk. A tőkeszegény magyar világban ez bizony durva hiba, hiszen az unió megelégedne – kisvállalkozások esetén – mindössze 30%-os önrészesedéssel is.

Az viszont tény, hogy **Brüsszel szigorított a támogatások felhasználásának szabályain.** Ez azt jelenti, hogy míg korábban a régi tagállamok viszonylag könnyű feltételek teljesítésével jutottak felzárkóztatási pénzekhez, addig az újakat komoly akadályok leküzdésére kényszerítik. Az n+2-es szabályt (tehát hogy sikeres pályázat esetén a tárgyévhez képest két éven belül kell megvalósítani a tervet) hosszú távon bevezetik a kohéziós alap esetében is, és csak annyi könnyítést sikerült kiharcolni, hogy az n+2-es szabály helyett n+3-as szabályt lehet alkalmazni 2007–10 között. Korábban 4% volt a maximum forrástranszfer, 2007-től a mi esetünkben ez 3,524%-ra mérséklődött, hiába lennénk képesek akár több uniós forrást is felszívni. 1999 előtt a 4%-os felső határ sem létezett, így az akkori szegényebb uniós tagállamok korlátlanul juthattak támogatásokhoz. A mi felzárkózásunk tehát jóval lassabb lehet csak. Mindezeket a kedvezőtlen változásokat a magyar kormánynak nem sikerült megakadályoznia, nem működött az új tagállamok közös lobbija. Ráadásul Budapest még további megszorításokkal is élt, s csak a 2008 őszen beköszöntött pénzügyi válság hatására kezdett enyhíteni az értelmetlen és káros korlátozásokon (ld. részletesebben a 2.23. fejezetben).

Magyar szempontból kedvezőtlenül alakult az **agrárkölségvetés** helyzete: ugyan a mezőgazdaságra előirányzott főösszeg elvileg változatlan, de tudni kell, hogy 2013-ban 1,3 milliárd euróval kevesebb pénz lesz uniós szinten az agráriumra, mint 2006-ban, méghozzá úgy, hogy közben Románia és Bulgária is belépett. Az ő csatlakozásukra az EU nem adott plusz pénzt, azt a jelenlegi keretből kell kigazdálkodni. A közvetlen kifizetések ugyan nőni fognak, de a piactámogatási eszközök csökkennek. Mindez azt jelenti, hogy **a közös agrárpolitika (KAP) jelenlegi haszonélvezőinek – így a magyar gazdáknak is – csökkentett támogatás jut majd**, ráadásul a csatlakozástól számított tíz éven keresztül kevesebb pénz kapnak, mint régi tagállambeli társaik. A vidékfejlesztésre javasolt összeg a kompromisszumban az eredeti 88 milliárd euróról 69-re zsugorodott, tehát a ránk eső rész is kisebb lett. 2002-ben pedig az unió még azzal az ígérettel kecsegtette Magyarországot, hogy amennyiben elfogadja a tízéves átmenetet a közvetlen kifizetések terén, 2007-től jelentős mennyiségű vidékfejlesztési pénz áll majd rendelkezésére. A csökkentés azt jelenti, hogy az EU nem teljesíti 2002-es ígéretét. Ráadásul egy új szigorítás alapján az önkormányzatok a vidékfejlesztési támogatások esetében az áfát nem fizethetik uniós pénzből. Ez a rendelkezés kisebb vidéki önkormányzatainkat igen nehéz helyzetbe hozza.

Magyarországnak egy olyan régiója van, amelynek fejlettsége meghaladja az unió átlagos GDP-jének 75%-át, s emiatt 2007 óta már nem jogosult támogatásra a strukturális alapok első célkitűzése keretében: a **Közép-Magyarország régió**. Az átmenet megkönnyítése érdekében az unió a hasonló helyzetben levő régiók számára 2007-től pár éven keresztül biztosít évente csökkenő mértékű támogatásokat, mielőtt azok teljesen elapadnának. Budapest és környéke esetében a kormány csak mérsékelni tudta a veszteséget: be kell érni a méltó (és a kormány által korábban megjelölt) cél kb. egyharmadával (140 millió euróval), tehát a főváros mindenképp a brüsszeli alku vesztese lett. A Budapestnél jóval kisebb Prága hasonló jogcímen 200 millió eurót kap.

Költségvetési nonszensz, hogy Magyarország a tagság első négy évében összesen 64,96 milliárd Ft-ot fizetett az Egyesült Királyságnak az ún. rabatt címén. Annak idején még Margaret Thatcher harcolta ki, hogy mivel az Egyesült Királyság csak kis mértékben haszonélvezője a közös agrárpolitikának, más jogcímen jusson uniós forrásokhoz.

Ami az **éves uniós költségvetéseket** illeti, a Medgyessy-, illetve a Gyurcsány-kormányok egyik évben sem voltak képesek megszervezni azt a többséget, amit az Európai Parlamentben a magyar képviselők el tudtak érni. Ezért az éves

költségvetések rendre eurómilliárdokkal kisebbek, mint amit a keret-költségvetés jelzett, vagy amit az uniós törvényhozás első olvasatban megszavazott.

A MAGYAR NÉPPÁRTI DELEGÁCIÓ AZ UNIÓS KÖLTSÉGVETÉS JOBBÍTÁSÁÉRT A magyar néppárti delegáció részéről egyedül Surján László főtagja a költségvetési bizottságnak, aki 2007 januárja óta az egész néppárti frakció költségvetési munkacsoportjának vezetője (társ-koordinátora), a 2009. évi költségvetés néppárti felelőse és a 2010. év európai költségvetésének parlamenti jelentéstevője. Ennek köszönhetően befolyásunk a költségvetés alakulására számarányunknál lényegesen nagyobb. Surján László 2003 óta részt vesz a Tanáccsal történő egyeztető tárgyalásokon is. Elérte, hogy a 2004. évi kohéziós alap kifizetési rovata 100 millió euróval megnövekedjék, s ebből a tagországok mintegy 85 millió eurót fel is használtak. Magyarország sajnos nem tudott élni a többlet adta lehetőséggel. Surján László fellépése nyomán az Európai Parlament csak azzal a feltétellel fogadta el a felzárkóztatási támogatások csökkentését, hogy a Tanács kötelező ígéretet tett az évközben felmerülő esetleges kohéziós kiadások kifizetésére, akkor is, ha a tervezett összeg időközben már elfogyott. Az európai képviselők, különösen a magyarok kétfrontos harcot vívnak. Egyrészt a Tanáccsal, tehát a kormányok összességével azért, hogy a gyorsabb felzárkózás érdekében nagyobbak legyenek a kohéziós politika keretei, másrészt a nemzeti kormányokkal, hogy ütemesen, az összes lehetőséget kihasználva éljenek a rendelkezésre álló keretekkel. A rossz felhasználás oka ugyanis nemcsak az unió túlzott adminisztrációja, hanem a nemzeti kormányok felkészületlensége is.

A magyar néppárti delegáció minden évben részese volt azoknak a döntéseknek, amelyekkel az Európai Parlament növelte a felzárkóztatásra, az elmaradt térségek fejlesztésére szolgáló alapokat. Az elmúlt öt évben összesen mintegy 2,5 milliárd euró többletet vívtunk ki régiófejlesztésre.

A képviselőknek módjuk van arra, hogy egy-egy költségvetési sor felhasználását befolyásolják azzal, hogy bizonyos megjegyzéseket fűznek hozzá. Ezzel a módszerrel Surján László elérte, hogy a Szerbiának juttatott uniós támogatások egy részét a kisebbségek érdekében használják fel. Ekkor jelent meg először a Vajdaság szó az unió költségvetésében. Surján-javaslatokkal erősödött az Európai Parlament hatásköre az ún. szomszédsági eszköz ellenőrzésében is: a rendelkezésre álló keretek a 2007 utáni periódusban megkétszereződnek.

A 2007–2013 közötti pénzügyi kerettervhez kapcsolódóan hatásosan védtük meg azt a lehetőséget, hogy a felzárkóztatásra szolgáló pályázatok megvalósítására

ne két, hanem három év álljon rendelkezésre. Ezt a Tanácsban az érdekelt országok ugyan elérték, de a képviselők között sok híve volt annak, hogy nem szabad elhúzni a kivitelezéseket. Hatékony lobbizás kellett ahhoz, hogy a Parlament is elfogadja: 2010-ig marad a három év. Ha ez nem sikerült volna, hazánkknak sok milliárd forintot vissza kellett volna már fizetnie az unió kasszájába.

Az unió számára a migráció nagy kihívás. A fejletlen országokból sokan akarnak az Európai Unióban letelepedni a jobb megélhetés reményében. Az uniónak egyszerre kell felvennie a harcot a törvénytelen bevándorlással szemben és segítenie a hivatalosan érkezők beilleszkedését. Az erre szolgáló alapok elosztásánál Románia és Bulgária a 2004-ben taggá lett államokhoz képest kevesebb támogatást kapott volna, ami egyébként nemcsak a szolidaritás hiányát jelzi, hanem a többi tagállam számára is veszélyes; ezen országokat hatékonyan kell segíteni, hogy a rájuk eső feladatokat el tudják látni. Surján László javaslataival sikerült elérni, hogy a tizenkét új tagállam azonos elvek szerint jusson hozzá ezekhez a forrásokhoz.

Az unió áfa-szabályai visszás helyzetet teremtettek a pelenkák forgalmi adója terén. Az önmaguk ellátására képtelen felnőttek pelenkáját csökkentett áfakulcs mellett lehet megvásárolni, de a csecsemők pelenkájára fizetett áfa már nem kedvezményes. E visszásságra rámutatva elértük, hogy a babapelenka is a kedvezményezett körbe került. (Sajnálatos, és egyben az adóügyi kérdésekért felelős biztost, Kovács Lászlót is minősíti, hogy a felvetéstől a megvalósításig három évnek kellett eltelnie.)

A Néppárt egészének 2009-es költségvetési felelőseként Surján László elérte, az Európai Parlament fokozott figyelmet fordít arra, hogy a polgárok biztonsága megfelelő hangsúllyal szerepeljen az éves költségvetésben. A biztonság szót széles értelemben kell érteni: nemcsak a schengeni határok védelmét, az illegális bevándorlás megakadályozását, a terrorizmus elleni fellépést jelenti. A biztonságosabb élet része a munkahelyek megtartása, a kis- és közepes vállalkozások fokozott támogatása, a kutatás és fejlesztés, de az élelmiszer-biztonság és élelmiszer-ellátás is. A biztonság érdekében több, egymástól független energiaforrásra is szükségünk van. Ezeknek az elveknek a 2009. évi költségvetésben való megjelenítése a pénzügyi válság kezelésének szempontjából is igen fontos volt. Az európai parlamenti tárgyalódelegáció, amelynek Surján László is tagja volt, elérte, hogy a költségvetés a Tanács elképzeléséhez képest több mint 2 milliárd euróval nagyobb lett, s kifejezetten magyar javaslatra sikerült 2008-ról áthozni az idei évre 700 millió euró vidékfejlesztési támogatást.

AZ EURÓPAI UNIÓS KÖLTSÉGVETÉS TERVEZÉSÉNEK FOLYAMATA LÉNYEGES VÁLTOZÁSOK ELŐTT ÁLL Az unió előtt nagyon sok feladat sorakozik, s majd mind-egyiknek van költségvetési vonzata. Arra kell törekedni, hogy kevésbé a tagállamok politikai alkupozíciója, mint **inkább az európai közösség által felvállalt feladatok hatékony ellátása határozza majd meg az uniós költségvetés nagyságrendjét és struktúráját**. Állítsuk tehát a talpára a tervezési folyamatot: az EU-büdzsé a szakpolitikák megvalósítását szolgálja, ezért előbb állapodjunk meg a következő évtizedek európai prioritásairól, és csak ezt követően, a közös célok ismeretében kezdjük meg a tárgyalást a finanszírozás eszközeiről.

Annyit már most is lehet látni, hogy **a költségvetés és az európai közös politikák módosulásának hajtóereje a közösség előtt álló globális kihívások lesznek**. Egy, az Európai Bizottság által kezdeményezett konzultációsorozat szerint az európaiak a költségvetés jelenleginél nagyobb hányadát fordítanák a versenyképesség növelésére, a kutatásra, az innovációra, a környezetvédelemre és klímaváltozás elleni küzdelemre, illetve az energiapolitikára, miközben szinten tartanák a kohéziós politikai kiadásokat és csökkentenék a mezőgazdaság uniós finanszírozását. Az Európai Bizottság 2010 végén vagy 2011 elején teszi majd közzé javaslatát a 2014-től induló költségvetési keretrevizióra, a tanácsi vitát pedig a 2011 első félévi magyar elnökség kezdi majd meg.

KEVESEBB FORRÁSBÓL NINCS TÖBB EURÓPA A Fidesz európai parlamenti képviselői mindent el fognak követni annak érdekében, hogy az európai döntéshozókat ráébresszék: **erős Európai Uniót nem lehet kevesebb pénzből építeni**. Az utolsó hétéves uniós költségvetésről folytatott viták már felszínre hozták azt az ellentmondást, hogy bár az ambiciózus célok terén nem állunk rosszul, a nettó befizető országok nem kívánják jobban kinyitni a pénztárcájukat. A Lisszaboni Szerződés hatálybalépése révén, illetve az új kihívásoknak köszönhetően mélyülni fog a tagállamok közötti együttműködés, de ha ehhez nem párosítunk megfelelő forrásokat, akkor az unió nem fog tudni sikereket elérni sem a nemzetközi szinten, sem saját polgárai előtt.

MAGYAR ÉRDEKEK A KÖLTSÉGVETÉSI VITÁBAN – TEENDŐK ÉS CÉLOK 2009-TŐL Mindezek következtében az elkövetkező években Magyarországnak nagyon erősen kell majd koncentrálnia az ország valós fejlesztési és felzárkózási igényeit szem előtt tartó hatékony nemzeti érdekérvényesítésre, vagyis arra, hogy **az unió előtt álló új kihívásoknak való megfelelés ne kerüljön szembe a magyar érdekekkel**. Először is **meg kell védenünk az agrártámogatások rendszerét és mértékét**. E téren akkor lehetünk hatékonyak, ha érvénybe lép a Lisszaboni

Szerződés, melynek révén az agrárpolitikában is társ-döntéshozóvá válik az Európai Parlament. Ugyancsak folytatnunk kell azt a szisztematikus munkát, amellyel tudatosítjuk: a keleti bővítés után **a belső kohézió megteremtését szolgáló politika az uniónak még hosszú időre kiemelt feladata kell hogy legyen**. Mivel ez a két tétel a legnagyobb az unió költségvetésében, minden új kezdeményezés ezeknek a kereteit akarja szűkíteni.

Sajnos az új tagállamok, Magyarországot is beleértve, nem éltek a kínálkozó lehetőséggel, és több milliárd euró felhasználatlanul maradt a 2008. évi uniós költségvetésben. További feladat tehát **a felhasználás uniós szintű gátjainak lebontása**, a bürokratikus előírások csökkentése, s egyben annak lehetséges tiltása vagy megnehezítése, hogy a tagállamok tovább bonyolítsák az uniós előírásokat. Törekedni fogunk arra, hogy a tagállamok a pályázatok során ne követelhessenek meg nagyobb önrészt, mint amit az unió előír, s ne támaszthassanak olyan feltételeket, amelyek nem szerepelnek az egyes alapokra vonatkozó uniós szabályzatokban.

Ezen könnyítő lépések mellett azonban **bizonyos szigorításokra is szükség van**. Az unió adófizetőivel szemben erkölcsi kötelessége a támogatások igénybevevőinek, hogy az uniós forrásokat céljuknak megfelelően használják fel. Sajnos számos olyan régió van, amelyek már évek, évtizedek óta élvezik a felzárkóztatási támogatásokat, de érdemi fejlődésről nem tudnak beszámolni. Ki kell tehát dolgozni egy követelményrendszert, **eredményességi mutatókat**, amelyek nem teljesítése a támogatások csökkenésével, adott esetben megvonásával jár. Egy ilyen kezdeményezés csökkentené a befizető országok ellenállását, hiszen senki nem szereti, ha hiábavalóságokra fordítják az általa adottakat.

Céljaink közé tartozik továbbá **a befizetési oldal reformja**, amelynek egyik fő feladata a mai körülmények között már idejétmúlt kompenzációk, visszatérítések megszüntetése (a brit rabatt eltörlése) vagy igazságossá tétele.

Törekedni fogunk arra, hogy növekedjék **a határon átnyúló együttműködések** uniós támogatása, mégpedig oly módon, hogy a határmenti régiók saját központi kormányuktól minél függetlenebbül vehessenek részt ezekben a programokban.

Ha Európa nem akar lemaradni az egyre élesebb világméretű versenyben, az eddigieknél eredményesebb kell legyen a **kutatásban és a fejlesztésben**. Mivel egyik tagállam sem versenyképes önmagában sem az Egyesült Államokkal, sem az egyre előbbre törő Indiával és Kínával szemben, eljött az ideje egy olyan átfogó, közös kutatási program megalkotásának, amely a jelenlegi kereteket lényegesen meghaladja, az unió egész területét átfogja, és képes megakadályozni

a kutatók Európán kívülre áramlását. Ez azonban nem történhet a jelenlegi keretek között, azaz csak akkor érhetünk el eredményt, ha a jelenlegi mestersegesen leszorított költségvetés közelíteni fog az uniós GNI 1,2%-ához.

Az elmúlt évek tapasztalata alapján megállapíthatjuk, hogy az unió döntéshozatali mechanizmusa és költségvetési kereteinek szűkös volta teljességgel alkalmatlan váratlan helyzetek gyors és eredményes kezelésére. Sem a természeti katasztrófák, sem a gyors intervenciót követelő nemzetközi feszültségek, sem a gazdaságban bekövetkező váratlan krízisek nem kezelhetők a jelenlegi szabályok között. Törekedni kell tehát egy **könnyen mobilizálható gyors intervenció alap** létrehozására.

Végül folytatni kell a 2009. évi költségvetésben megindított folyamatot, amelyben kiemelt feladattá válik az európai polgárok biztonságának kérdése. E tágan értelmezett folyamat részének tekintjük az unió stratégiai jelentőségű **közös energiapolitikáját**, illetve az ezt támogató ráfordításokat, ide értve a Nabucco vezeték építését és az alternatív energiaforrások támogatását.

A megoldás az esetek többségében nemcsak az Európai Parlamenten múlik, hanem a Tanácson, azaz a tagállamokon is. A magyar néppárti képviselők az elmúlt években rendre jobban tudták a nemzeti érdeket érvényesíteni, mint a kormány. A magyar szempontból kedvező 2014–2020 közötti pénzügyi keretterv elfogadtatása a magyar néppárti delegáció kiemelt prioritása következő parlamenti ciklusra.

A legfontosabb **célkitűzéseink** az unió költségvetését illetően:

1. Tudatosítsuk: erős Európai Uniót nem lehet kevesebb pénzből építeni. Az ambiciózus közös célokhoz eszközöket kell társítani, különben az unió nem lesz sikeres.
2. Az európai közösség által felvállalt feladatok hatékony ellátása kell hogy meghatározza az uniós költségvetés nagyságrendjét és struktúráját. Előbb állapotunk meg a következő évtizedek európai prioritásairól, és ezekhez rendeljük a forrásokat.
3. El kell érniünk, hogy az unió előtt álló új kihívásoknak való megfelelés ne kerüljön szembe a magyar érdekekkel. Meg kell védenünk az agrártámogatások rendszerét és mértékét. Küzdenünk kell az unió belső kohéziójának megteremtését, a felzárkózást szolgáló alapoknak a fennmaradásáért.
4. A költségvetés prioritásainak az európai polgárok biztonságát kell szolgálniuk, beleértve az egészséges környezet megteremtését, az élelmiszer-biztonságot és az energiaellátás biztonságát.

5. Egyszerűsítsük a források felhasználását, bontsuk le a bürokratikus akadályokat. A tagállamok a pályázatok során ne követelhessenek meg nagyobb önrészt, mint amit az unió előír, s ne támaszthassanak olyan feltételeket, amelyek nem szerepelnek az egyes alapokra vonatkozó uniós szabályzatokban.
6. Erkölcsi köteletségünk a tisztességes és értelmes forrásfelhasználás. Dolgozzunk ki eredményességi mutatókat, amelynek nem teljesítése a támogatások csökkenésével, adott esetben megvonásával jár.
7. Változtassuk meg a befizetési kötelezettségeket, szüntessük meg az idejétmúlt kompenzációkat, visszatérítéseket. Térjünk át az ötéves, az európai parlamenti választásokhoz igazodó keret költségvetések készítésére.
8. Segítsük elő a határon átnyúló együttműködések uniós forráshoz jutását.
9. Hozzunk létre egy könnyen mobilizálható, gyors intervenciók alapját.

A felelősség Európája

2.19. Energiapolitika

AZ ENERGIA BIZTONSÁGPOLITIKAI KÉRDÉSSÉ VÁLT Az energiahordozók világszintű felhasználása ugrásszerűen emelkedő tendenciát mutat. Figyelembe véve, hogy a hagyományos módon kitermelhető készletek végesek, kijelenthetjük, hogy **vége az olcsó energia korszakának**. Az energia kérdése a nemzetközi politikai élet egyik központi témájává lépett elő. A korábbiakhoz képest fokozottabb mértékben befolyásolja az egyes államok biztonságról és szuverenitásról alkotott felfogását.

NÖVEKVŐ FÜGGŐSÉG – AZ UNIÓ LÉPÉSKÉNYSZERBE KERÜLT Az Európai Unió a világ azon szereplői közé tartozik, amelyeket egyre növekvő mértékben jellemez az energiától való függőség. A várakozások szerint a jelenlegi 50%-kal szemben a jövőben szükségleteinek 70%-át fogja importból fedezni. Az Ukrajna és Oroszország között kirobbant gázviták, valamint az ezekkel járó **ellátásbeli zavarok** a súlyosbodó kiszolgáltatottság emlékeztetőivé váltak. Az energiaimportra vonatkozó mind gyakoribb nézeteltérések cselekvésre készítették az Európai Uniót. Brüsszelben számos javaslat látott napvilágot az **alternatív szállítási**

útvonalak kialakítása, a hálózatok összekötése, az energiahatékonyság javítása, valamint az energiapiaci verseny megerősítése érdekében. A több lábbon állást célzó törekvések talán legfontosabb szimbóluma a **Nabucco gázvezeték** terve. Az említett beruházás érdemben enyhítene az egyoldalú függőségen, összekötve a növekvő európai keresletet a Kaszpi-térség bőséges kínálatával. Az energiapiaci verseny megerősítését elsősorban az úgynevezett Harmadik Energiacsomag elfogadásától várja az Európai Unió. Az új jogszabály a termelő és rendszerirányító tevékenységek szétválasztásával, a hálózatokhoz való hozzáférés egyértelmű szabályozásával, valamint a nemzeti hatóságok megerősítésével törné meg a jelentős piaci erővel rendelkező monopóliumok uralmát, megteremtve a valódi verseny lehetőségét az európai energiapiacra.

Az ambiciózus kezdeményezések ellenére **közös uniós energiapolitika mind a mai napig nem létezik**. Oroszország, mint a fő energiaellátó, sikeresen osztja meg az európai országokat; a döntések javát továbbra is a tagállamok hozzák egyenként, háttérbe szorítva az egységes közösségi fellépés kívánalmát. **A Lisszaboni Szerződés e téren változást hozna**, általa jelentős lépést tehetnénk a közös energiapolitika irányába. A szerződés ugyanis energiapolitikai záradékot is tartalmaz. Ennek alapján az energiaellátás terén fellépő komoly nehézségek esetén a tagállamoknak a szolidaritás szellemében kellene eljárniuk.

FORMÁLÓDÓ ÉGHAJLATPOLITIKAI TÖREKVÉSEK Az energiapolitika egyre szorosabb kölcsönhatásba kerül a környezet védelmét célzó törekvésekkel. Ennek leginkább látványos színtere a klímapolitika. 2007 márciusában az uniós állam- és kormányfők nagy jelentőségű célkitűzéseket fogadtak el. A vállalások szerint a tagállamok 2020-ig 20%-kal csökkentik az üvegházhatást okozó gázok kibocsátását az 1990-es szinthez képest. Emellett 20%-ra növelik a megújuló energiaforrások részarányát, és ugyanilyen arányban javítják az energiahatékonyságot. A szóban forgó célok jogszabályba öntése időigényes folyamat, és nem mentes a heves vitáktól sem (az éghajlatvédelemről részletesebben ld. a 2.21. fejezetet).

KISZOLGÁLTATOTT MAGYARORSZÁG Ha az Európai Unió helyzetét a függőség szóval jellemeztük, akkor a nyersanyagokban szűkölködő Magyarországra ez kiváltképp igaz. Hazánk már most olyan függőségi aránnyal rendelkezik, mint amitől az unió több évtizedes távlatban retteg. Példaként elég a gázfelhasználást megemlítenünk: az arányokat tekintve csak az önellátó Hollandia fogyaszt több gázt, ellátásunkban pedig már most is 85%-ban egyetlen beszállítótól, Oroszországtól függünk. A helyzetet súlyosbítja, hogy a baloldali kormányzatok alatt végbement magánosítás következtében mára csak néhány jelentősebb

vagyonelem maradt magyar tulajdonban. A magyar energiapiacra a verseny torz, és továbbra is a monopóliumok uralma a jellemző. Mindezen túl a szomszédos államokkal való kereskedelem lehetőségei is rendkívül korlátozottak. Ennek következtében Magyarország ma az unió energiakérdésben leginkább kiszolgáltatott tagállama.

SODRÓDÁS ÉS KISZÁMÍTHATATLANSÁG A baloldali magyar kormányok az elmúlt években szinte semmit sem tettek annak érdekében, hogy mérsékeljék hazánk gáztól való függését. Gyurcsány Ferenc eleinte álomnak nevezte a több lábbon állást elősegítő Nabucco vezetéket. Érzékelve az uniós döntéshozók megdöbbenését, a magyar kormány utóbb támogató álláspontra helyezkedett a vezeték ügyében. Ezzel a vargabetűvel tovább rongálta Magyarország hitelességét. A függést erősítő Déli Áramlat-szerződés tavalyi aláírásával aztán Gyurcsány Ferenc újra egyértelművé tette: számára nem szempont, hogy mérsékelje hazánk függését az orosz gáztól.

LEMONDUNK AZ ENERGIAHATÉKONYSÁG NÖVELESÉRŐL? A gázfogyasztás mérséklését eredményezhetnék az energiahatékonysági programok, amelyekre elviekben egyre több uniós forrás áll rendelkezésre. A magyar fogyasztók ebből azonban semmit sem érzékelnek. Az energiahatékonysági beruházásokat fontolgató polgárok rendkívül csekély pályázati támogatásra számíthatnak, gyakran teljesíthetetlen feltételek mellett. Az Új Magyarország Fejlesztési Tervben például elenyésző mértékben találunk csak energiahatékonysággal, megújuló energiával kapcsolatos programokat; érdemes megemlíteni, hogy a csehek e célra négyszer annyit költenek. Mindez különösen fájó annak fényében, hogy Magyarország számára az energiahatékonyság javítása jelentené az egyik kitorési pontot. A rendelkezésünkre álló megújuló energiaforrások fokozott alkalmazása hosszú távon a gazdasági fellendülést is segítené.

FELEMÁS ENERGIAPIACI NYITÁS Súlyosbítja a fenti képet, hogy a hanyagul előkészített és következetlen energetikai piacnyitás Magyarországon felemás eredményeket hozott. Ma már elvileg mind a vállalati szféra, mind a lakosság szabadon választhat az áramszolgáltatók között. A választás szabadsága ugyanakkor a lakossági fogyasztók számára hangzatos szlogen maradt, a vállalatok pedig rekordszintű energiaszámlákkal szembesülnek. A nagy áramtermelőkkel kötött hosszú távú megállapodások átláthatatlansága és a nemzetközi áramkereskedelem ellehetetlenítése mind a mai napig gátja a verseny élénkülésének. Nem véletlen, hogy ezek miatt Brüsszel is eljárást indított a magyar kormány ellen.

Mind a mai napig nem létezik a kormányzati cselekvés alapjául szolgáló **nemzeti energiastratégia**. Az Országgyűlés elfogadott ugyan egy energiapolitikai koncepciónak nevezett dokumentumot, ám ez ellentmondásban áll mind a baloldali kormány éghajlatvédelmi stratégiájával, mind a gyakorlatban tett lépéseivel.

MAGYARORSZÁGNAK ÉRDEKE EGY HATÉKONY KÖZÖS ENERGIAPOLITIKA KIDOLGOZÁSA Magyarországnak alapvető érdeke, hogy az energiapolitikai célkitűzéseket tekintve az Európai Unió érdemi előrelépést érjen el mind az ellátásbiztonság és versenyképesség, mind a fenntarthatóság területén. **A legfontosabb feladat a súlyosbodó függőség oldása**, uniós és tagállami szinten egyaránt. A több lábón állást mind az energiatípusok, mind a származási hely, mind pedig a tranzitországok tekintetében elő kell segíteni. Az immár kiemelt közösségi célkitűzéssel emelkedő Nabucco gázvezeték ezen törekvések fontos szimbóluma, ugyanis a tranzitországok és a származási hely tekintetében egyaránt alternatívát nyújt. Hazánkban különösen sürgető feladat az egyoldalú orosz beszállítói függőség enyhítése. A Nabucco megépülése ezért Magyarországnak nyilvánvaló érdeke. Függőségünk enyhülését eredményezheti a fentiek mellett, ha a gáz szerepe csökken az energiafelhasználáson belül: **a megújuló energiaforrások támogatása** már csak ezért is **kiemelt feladat**. A több lábón állás elősegítése tekintetében megoldást jelenthet emellett a **cseppfolyós gáz (LNG)** Magyarországra jutását lehetővé tevő vezeték megépítése. Az elszabaduló gázárak és a cseppfolyós földgázzal kapcsolatos technológiák fejlődése egyre inkább előtérbe helyezik ezt a lehetőséget. A fentiekkel párhuzamosan elő kell segíteni **a tározókapacitások további bővítését**. Az imént vázolt lépésekkel érdemben lehetne növelni Magyarország mozgásterét. **Támogatandónak tartjuk a MOL-nak a regionális együttműködés erősítését célzó törekvéseit** (a MOL NETS kezdeményezését). **Térségünk elosztóhálózatainak összekapcsolása** megfelelő eszköz lehet a jövőbeni krízisek elkerüléséhez. Nagyon fontos, hogy az európai energiahálózatokat összekapcsoljuk, s ne csak kelet–nyugati, hanem észak–déli irányban is megteremtjük az összeköttetést a tagállamok között.

EGYSÉGES EURÓPAI ENERGIAPIACOT Érdünkben áll továbbá az egységes európai belső piac megteremtése az energia területén. A jelenlegi viszonyok nem kedveznek a versenynek, következképp kiszolgáltatottabbá teszik a fogyasztókat. Az európai energiapiac felszabdaltsága mindemellett megnehezíti azon befektetéseket, amelyek elengedhetetlenek az európai ellátás szempontjából. Az energetikai piacnyitás Magyarországon is csak akkor hozhatja meg a remélt eredményeket, ha felszámolják a verseny útjában álló akadályokat. Az erőművekkel kötött hosszú távú megállapodások felülvizsgálata és a határokon átnyúló energiakereskedelem elősegítése segítené a verseny erősödését, ez pedig

a lakosság számára is érzékelhető árcsökkenést eredményezhetne. A fokozott versenyhelyzet elősegíthetné a megújuló energiaforrások térnyerését is. Az egységes belső piac megteremtésének együtt kell járnia a tagállamok közötti szolidaritási mechanizmus megerősítésével. Ennek megléte esetén ugyanis könnyebben ki lehetne védeni az esetleges ellátáskiesések jelentette veszélyeket.

KÖZÖS EURÓPAI HANGOT, KÜLÖNALKUK NÉLKÜL Magyarországnak alapvető érdeke, hogy az energiapolitikai vonatkozások hangsúlyosabb szerepet kapjanak a remélhetőleg egyre karakteresebb közös uniós külpolitikában is. Az egységes európai hang elengedhetetlen az Oroszországgal folytatott együttműködés kialakításakor, amelynek minden körülmények között a kölcsönösségen kell alapulnia, mellőzve az ideológiai felhangokat. Meggyőződésünk, hogy Magyarország energiapolitikai célkitűzései nem értelmezhetőek csupán saját országhatárainkon belül. Hazánknak mint az Európai Unió egyik legkiszolgáltatottabb államának elsődleges érdeke, hogy a kiszolgáltatottságot csak fokozó, hosszú távon káros egyéni különalkuk helyett a formálódó közös uniós energiapolitika keretében keressen megoldást energiabiztonságára.

AZ ENERGIAHATÉKONYSÁG A KULCS Hazánkban óriási lehetőségeket rejt az energiahatékonyság fejlesztése. A korábbi olcsó energiára és pazarlásra épülő üzemek és lakóépületek ésszerű átalakításával anélkül mérsékelhető jelentős mértékben a fogyasztás, hogy a lakosság életszínvonala ezt megsínylené. Az energiahatékonyság fejlesztése érdekében tett lépések munkahelyeket teremthetnek, s nem utolsósorban javíthatják hazánk versenyképességét. A hatékonyságjavító intézkedések együtt kell járjanak a fogyasztói szemlélet meghonosításával és a lakossági takarékosági programok kiterjesztésével. **Az uniós forrásokat tehát az eddigieknél jobban kell a megújuló energiával kapcsolatos beruházásokra koncentrálni.**

PÁRBESZÉDET AZ ATOMENERGIÁRÓL Az energiaellátásról szóló diskurzus nem hagyhatja figyelmen kívül a nukleáris energiát. Ugyanakkor úgy véljük: az atomenergia jövőbeni magyarországi szerepére vonatkozó bárminemű döntést széleskörű és nyilvános párbeszédnek kell megelőznie.

ERŐS MACYAR FELLÉPÉS A NÉPPÁRTBAN ÉS AZ EURÓPAI PARLAMENTBEN A Fidesz az egyik első párt volt Európában, amely a közös energiapolitika szükségességére igyekezett felhívni partnerei figyelmét, még jóval azelőtt, hogy Oroszország először elzárta a gázcsapot Európa felé. A Fidesz európai néppárti képviselői Barsiné Pataky Etelka és Gyürk András vezetésével számos energiapolitikát érintő parlamenti jelentést és módosító indítványt készítettek, az előbb bemutatott elvek és megoldási javaslatok mentén. A plenáris ülésen tett gyakori felszólalásai

és az Európai Bizottsághoz intézett kérdéseik az európai energiaellátás aktuális dilemmáira irányultak. A delegáció következetesen kiállt az alternatív energiaszállítási útvonalak szükségessége mellett, több alkalommal felhíva a figyelmet az EU–orosz viszonyt övező bizonytalanságokra.

A magyar néppárti képviselők többször kifejezték azon meggyőződésüket, amely szerint az energetikai piacnyitás az Európai Unióban nem hozta meg a kívánt eredményeket, mivel az nem járt együtt az árak mérséklődésével és a fogyasztók elégedettségének növekedésével. Az új uniós energiapiaci szabályozáshoz tett javaslataik eredményeképpen a jövőben remélhetőleg az energetikai cégek versenyeznek majd a magyar fogyasztókért és nem fordítva. A valódi verseny feltételeinek megteremtése és az energiafogyasztók védelme a jövőben is fontos törekvése lesz a magyar néppárti képviselőknek.

A delegáció az energiapolitikai kérdéseken belül fontos szerepet szánt az **energiahatékonyság** ügyének. Gyürk András vonatkozó parlamenti jelentésében javasolta az uniós energiahatékonysági támogatások kiterjesztését, valamint a lakossági tájékoztató programok megerősítését. A képviselő jelentésében hangsúlyozta, hogy a közintézményeknek példamutató szerepet kell játszaniuk az energiahatékonyság terén. A politikus előterjesztésében egyúttal arra kérte az Európai Bizottságot, vizsgálja meg, milyen módon lehetne a közbeszerzési eljárásokat energiahatékonysági követelményekkel összekötni.

PÁRBESZÉDET AZ ENERGIASZTRATÉGIÁRÓL Célunk, hogy elmélyült párbeszédet kezdeményezzünk a ma még ingatag lábakon álló magyar energiasztratégiáról. Sürgető döntésekre van szükség annak érdekében, hogy enyhítsük Magyarország függőségét. Úgy kell biztosítanunk hazánk energiaellátását, hogy közben nem veszítjük szem elől a környezetvédelmi szempontokat, és egyúttal erősítjük a hazai ipar versenyképességét.

A legfontosabb energiapolitikai **célkitűzéseink**:

1. Diverzifikáljuk az energiaforrásokat, oldjuk az egyoldalú beszállítói függőséget a Nabucco gázvezeték megépítése és a cseppfolyós gázimport elősegítése révén.
2. Bővítsük a tározókapacitásokat, mélyítsük el a szolidaritáson alapuló regionális energiaügyi együttműködést, teremtsük meg az energiahálózatok kelet–nyugati összekapcsolása mellett az észak–déli összeköttetést is.
3. Hozzunk létre egységes uniós energiapolitikát és piacot, ösztönözzük a határokon átívelő energiakereskedelmet.

4. Szüntessük meg a verseny érvényesülése útjában álló akadályokat a magyar piacon: tekintsük át a hosszú távú megállapodások jelenlegi rendszerét, bővítsük ki a határkeresztezõ kapacitásokat, erősítsük meg a rendszer-irányítás függetlenségét.
5. Tegyük hangsúlyosabbá az energiapolitikai dimenziót a formálódó közösségi külpolitikában.
6. Indítsunk energetikai vonatkozású hazai kutatás-fejlesztési programokat, a létezőket pedig erősítsük meg.
7. Részesítsük erőteljesebb pénzügyi támogatásban az energiahatékonysági beruházásokat. Tájékoztató kampányok révén honosítsuk meg a fogyasztói szemléletet.
8. Számoljuk fel a megújuló energiaforrások elterjedését gátló jogi akadályokat, erősítsük meg az e célt szolgáló hazai pénzügyi támogatásokat.
9. Kezdeményezzünk Magyarországon társadalmi párbeszédet az atomenergia jövőbeni szerepéről.

2.20. Tudomány, kutatás-fejlesztés, innováció

AZ EURÓPAI UNIÓ KUTATÁS-FEJLESZTÉSI (K+F), ILLETVE INNOVÁCIÓS POLITIKÁJA 2004 óta jelentősen átalakult, és mára az egyik kiemelkedő jelentőségű kezdeményezéssé vált. Az unió célja, hogy fokozza nemzetközi versenyképességét. Ennek elsődleges eszköze, hogy **magas értékteremtő képességgel rendelkező, a lehető legjobb, legbiztonságosabb és a leginkább környezetbarát technológiákat fejlesztenek és alkalmaznak európai szinten.** Továbbá, mivel az unió nem kifejezetten erős az innovációban, ennek megváltoztatására több speciális politika kialakítása is megindult: az Európai Tanács Lahtiban megtartott ülésén 2006 októberében **a lisszaboni folyamat korrekciós programjáról** döntöttek a tagállamok. Ennek hangsúlyos elemei az oktatási rendszer innovációbaráttá formálása, az Európai Innovációs és Technológiai és Intézet (EITI, ld. később) létrehozása, az egységes munkaerőpiac kialakítása a kutatók számára, az akadémiai kutatás és az ipar kapcsolatának erősítése, a regionális innováció erősítése a strukturális politikán keresztül, az adókedvezmények nyújtása, a szellemi tulajdon védelmének erősítése, a digitális termékek és szolgáltatások fókuszba állítása, az innovációbarát piacok kialakítása és az innováció közbeszerzések általi erősítése. Ki kell emelni: mára egyértelmű, hogy **az unió tagállamai között újabb, gyorsuló differenciálódás**

megy végbe attól függően, hogy gazdasági fejlődésüket mennyiben képesek az **újonnan felemelkedő technológiákra** (info-kommunikációs, bio- és nanotechnológiák, űrtudomány) alapozni.

A 2004–09 közötti parlamenti ciklus meghatározó témaköre volt a **7. Kutatás-fejlesztési Keretprogram**. Ennek egyik nagy eredménye, hogy megfelelő rangra emeli az alapkutatást (új terminológiával: a *felderítő kutatást*). A kutatáspolitikai súlypontjai mellett a forrásfelhasználást is szabályozták az uniós jogszabályok, megkönnyítve a programok finanszírozását. A 7. keretprogramban a **magyar projektek** is eredményesen vettek részt; bekapcsolódásuk sikere a hazai tudósok kiváló felkészültségét mutatja. Ugyanakkor a pályázati sikeresség mellett számszerűen még növelni szükséges a magyar részvétel arányát. Barsiné Pataky Etelka néppárti képviselő több javaslata is arra irányult, hogy könnyebb és átláthatóbb legyen a részvétel. A cél az, hogy motiváljuk és megtartsuk azokat a kutatóinkat, akik részt vesznek az európai programokban, és hogy kitágítsuk azok körét, akik ezek után kapcsolódnak be ezekbe a kezdeményezésekbe. Jó példa erre a közvetett költségekre vonatkozó átalányfinanszírozás sikeresnek ígérkező mechanizmusa, a kockázatosabb kutatások finanszírozására létrehozott garanciaalap, illetve a magánszektor részvételét elősegítő, az Európai Beruházási Bank által menedzselt, kockázatmegosztást szolgáló pénzügyi konstrukció, amelyek további lehetőségeket nyitnak meg egyetemeink és kutatóhelyeink előtt.

Az Európai Parlamentben a keretprogramhoz kapcsolódóan külön jelentés foglalkozott a **kis- és középvállalkozásokkal**, megerősítve, hogy ezek az európai gazdaság gerincét képezik, ezért figyelembe kell venni egyedi elvárásaikat a közösségi, illetve nemzeti politikák alakításakor. A jelentés szerint a keretprogramnak kiemelt figyelmet kell fordítania a gyorsan fejlődő vállalatok, a mikro- és kézműves vállalkozások, valamint többek között a női vállalkozók igényeire. E célra 2,1 milliárd euró finanszírozást ír elő a szabályozás. Az **Eurostars program** megalkotásával külön kezelik a kutatás-fejlesztést végző kis- és középvállalkozásokat, ezzel is súlyt helyezve erre az európai versenyképesség szempontjából kritikus szektorra.

A tudománypolitika területén jelentős lépés volt továbbá a kutatók függetlenségét biztosító **Európai Kutatási Tanács** (European Research Council, ERC) felállítása. 2008 áprilisában a szlovén soros elnökség a brdói informális versenyképességi tanács keretében tárgyalta az **Európai Kutatási Térség** (European Research Area, ERA, az unió kutatási hálózata, laza szervezete, programjai) jövőjével, illetve irányításával kapcsolatos témaköröket. A tagállamok

különös hangsúlyt helyeztek az ötödik uniós alapszabadságra, azaz a kutatók szabad áramlására, illetve a kívánt feltételek megteremtésére. Az EU megkezdte az egységes európai kutatói munkaerőpiac létrehozását. Ezt kibővíti a harmadik országbeli kutatókkal is, akik részére részvételi programokat és könnyítéseket ajánl fel. Az unió tehát célul tűzte ki a **kutatói mobilitás** növelését. A miniszterek megállapodásának eredményeképpen a korábbiakban tett erőfeszítéseket „**ljubljanai folyamat**” néven folytatja az unió.

Az Európai Bizottság 2008 nyarán elfogadta az „**európai közös kutatási programok kezdeményezést**”, amelynek keretében a tagállamok forrásaikat önkéntes alapon egy-egy kutatásra koncentrálnak, és ehhez közösségi forrásokat is igényelhetnek. Az ilyen módon létrejövő együttműködés jogi személy, és mint „nemzetközi szervezet” előnyöket élvezhet (pl. áfamentességet). A megerősített együttműködés új formája lehet ez, amelybe Magyarországnak is be kell kapcsolódnia.

AZ IPARPOLITIKA ÚJÍTÁSAI Az EU technológiai platformok és közös technológiai kezdeményezések útján vonja be az európai ipart a kutatás-fejlesztésbe (Joint Technology Initiatives: többszereplős, állami és magán kutatási együttműködés, amely közös alapkutatásokra irányul). Ezek a kezdeményezések a megfelelő piac kialakítását is magukban foglalják az európai kutatás eredményei számára, és olyan részletekre terjednek ki, mint a szabványok, a közbeszerzési gyakorlat, a szellemi tulajdon védelme vagy a kockázati tőke elérhetősége. Az ún. Vezető piaci kezdeményezés (Lead market initiative) által olyan piacokat céloznak meg, amelyek újak, nagy földrajzi kiterjedésűek és Európán kívül kis ráfordítással átültethetők. Napjainkban az EU-ban a gyártás egy közepes technológiaigényű ágazatokra specializált rendszer. Ezért az új technológiai kezdeményezések a csúcstechnológiai ágazatok gyors növekedését célozzák meg. Az új, kiemelt EU-politikák: szénszegény és energiahatékony technológiák, nanotechnológia, új típusú számítástechnikai rendszerek, európai védelem és technológiai ipar, védelmi és kettős felhasználású űripar, űrkommunikációs és egyéb műholdak, GMES (globális környezetvédelmi és biztonsági megfigyelés), Galileo és alkalmazások stb.

A K+F ALAPJA AZ EMBERI TUDÁS A magas szintű és globálisan versenyképes európai K+F feltétele a megfelelő tudás, illetve humán erőforrás. **A képzés területén kell tehát megvetni a kutatás-fejlesztés és innováció alapjait.** Az innovációhoz magasan képzett, multidiszciplináris tudású, kiváló problémamegoldó képességű, valamint az üzleti élet területén is jól eligazodó munkaerőre van szükség.

EURÓPAI INNOVÁCIÓS ÉS TECHNOLÓGIAI INTÉZET Magyarország egyik új lehetősége, hogy – közös, pártokon átvívelő magyar lobbizás eredményeként – 2008-ban Budapestet választották egy uniós ügynökség helyszínéül. Ez elismerés a magyar tudományos életnek, s egyben lehetőséget is biztosít számunkra, hogy az unió erősödő K+F politikájában meghatározó szerepet töltsünk be. Az új intézmény feladata elsősorban az innováció ösztönzése, a kutatások koordinációja, egy kutatói intézményhálózat menedzselése, valamint a munka beindítása az előzetesen kijelölt prioritási területeken (tudás és innovációs közösségek létrehozása, Knowledge and Innovation Communities – KICs). El kell érni, hogy legjobb tudásaink politikamentesen bekapcsolódhassanak az EITI munkájába.

A K+F TERÉN IS LEMARAD MAGYARORSZÁG Tudományos életünk nemzetközi megbecsültsége és tudásaink erőfeszítései ellenére a kutatás-fejlesztés terén is teret veszítettünk az elmúlt időszakban. Hazánk 2004 óta vesz részt érdemben az Európai Unió K+F politikájának alakításában. Az elmúlt öt év alatt csökkenhetett volna a kutatás-fejlesztés, valamint az innováció területén a versenyhátrányunk, de sajnálatos módon nem ez történt. Még azokkal a közös törekvésekkel sem tartottunk lépést, amelyeket immár tagként, az unióval közösen határoztunk meg. Pedig a lemaradást új típusú nemzetközi együttműködéssel, összekapcsolódással csökkenteni tudnánk.

FORRÁSHIÁNY A K+F hazai ráfordításai az elmúlt időszak során nem érték el az uniós átlagot. Az unió lisszaboni célkitűzése az, hogy a GDP 3%-át fordítsák K+F céljára a tagállamok; ezzel szemben a KSH jelentése szerint a magyar mutató 2008-ban 1% volt. A közelmúltban az OECD is rendkívül alacsonynak nevezte az innovációra fordított üzleti kiadások szintjét; a GDP 0,48%-ának megfelelő magyarországi arány kevesebb mint fele az EU-átlagnak, ráadásul ennek is közel háromnegyede teljesen vagy nagy részben külföldi tulajdonú cégektől származik. Egy kormánytag még az alapkutatások létjogosultságát is megkérdőjelezte, elbizonytalanítva a még itthon maradt kutatókat. A szocialista-szabaddemokrata kormányok alatt továbbá a K+F nemzeti intézményrendszere folyamatos átalakulástól szenvedett és vezetőválságban volt. A kormány nem tett lépéseket a K+F alapjait jelentő megfelelő tudás, illetve humán erőforrás megbecsülése érdekében, és elmaradt a bolognai folyamat hibáinak korrigálásban is.

A POLITIKAI AKARAT HIÁNYA A strukturális alapok szabályozásának tárgyalásakor az Európai Parlamentben Barsiné Pataky Etelka indítványára sikerült elfogadtatni, hogy a jövőben az uniós támogatások korábbinál nagyobb részét lehessen kutatás-fejlesztés céljára fordítani. Ez Magyarországnak is elemi

érdeke, hiszen a gazdasági fellendülést másra nem alapozhatjuk. Ennek ellenére a szocialista–szabaddemokrata kormány az Új Magyarország Fejlesztési Tervben nem él megfelelő mértékben ezzel a lehetőséggel. A Fidesz európai parlamenti delegációja ezért felszólította a magyar kormányt, hogy a kutatás-fejlesztéssel kapcsolatos politikáját hangolja össze az európai törekvésekkel, támogassa a magyar tudományosság alappilléret jelentő felderítő kutatásokat, mozgósítsa és ösztönözze a kutatási karrier megkezdését és folytatását, s mindehhez biztosítson hazai és uniós forrásokat.

A MEGOLDÁS: FOKOZOTT INTEGRÁCIÓ Az uniós érdekérvényesítés során szerzett fontos tapasztalat, hogy tudatosan és **folyamatosan növelni kell a hazai tudományos élet nemzetközi, de elsősorban európai integrációját**. Erős közszektor is szükséges ahhoz, hogy tevőlegesen részt tudjunk venni a nemzetközi, és elsősorban európai uniós folyamatok alakításában, illetve azok hazai alkalmazásában. A közszektor feladata, hogy összehangolja azokat a folyamatokat, amelyek mentén fejlődik a nemzet tudományos tevékenysége, hogy tekintetbe vegye az Európai Kutatási Térség történéseit, valamint hogy létrehozza azokat a kereteket, amelyek között erősödik Magyarország tudásintenzív gazdasága.

GAZDÁLKODJUNK A TUDÁSSAL A potenciálisan rendelkezésre álló tudás – amely nem kevés – mennyiségét és minőségét több tényező veszélyezteti jelenleg Magyarországon. Magas a digitális írástudatlanság miatt elvesztett lehetséges munkaerő aránya. Az alacsony női kutatói részvétel miatt szintén jelentős tudáspotenciálról mondunk le. Alapvetően alacsony a természettudományos képzésben részt vevők száma, ami elégtelen szakmai ismeretekkel rendelkező munkaerőt eredményez. Hiányzik az elitképzés, nincs minőségi tudás. Egyelőre nincs vonzó kutatói életpályamodell itthon; minden statisztika a kutatók elvándorolását mutatja. Ha mindezen nem változtatunk, akkor **a magyar tudás nagy eséllyel az agyelszívás áldozata lesz**.

A felsőoktatás tehát **stratégiai ágazat**. A tudásnak elsődlegesen a hazai, anyagilag (alapvetően és hozzárendelt működő tőke) és szellemileg (politika-mentes kuratóriumok) **független egyetemekre** kell épülnie. A **tömegképzés mellett elitképzésre, doktori, valamint posztdoktori képzésre**, megfelelő iskolákra **van szükség**. A nemzetünkben fellelhető potenciális tudásvagyon hatékony kiaknázására kell törekednünk, miközben a tudományos erőforrás-utánpótlást folyamatosan növelni kell. Az ezt a célt szolgáló megoldásokhoz olyan emberekre van szükség, akik elsajátították a tudásmenedzselés kultúráját

és képességét. Magyarországon összességében is kevés a kutató, tehát növelni szükséges a számukat, öt éven belül jelentősen meg kellene haladni az uniós átlagot.

Programot kell létrehozni külföldre került kutatóink hazatelepülésére, valamint ki kell alakítani egy stratégiát, megfelelő pénzeszközök hozzárendelésével, külföldi kutatók Magyarországra vonzására.

AZ ALAPKUTATÁS ÉS AZ ALKALMAZOTT KUTATÁSOK JOBB HASZNOSÍTÁSA Magyarországon hagyománya van az alapkutatásnak, és ebben hazánk valóban mindig is eredményes volt; szakembereink tudása világszínvonalú egyes területeken. Ezt meg kell őrizni. Az alkalmazott kutatásban nem olyan erősek a hagyományaink és az ennek megfelelő struktúrák, ezért ott meggondoltan kell építkeznünk. Az alapkutatás koordinálásával kell erősíteni Magyarország tudományos erejét. Az alapkutatás tudástölkét hoz létre, amellyel sikeresen beléphetünk a nemzetközi kutatási közösségekbe. Kellő szabadságfokot nyújtó érdekeltségi rendszerben kell optimalizálni a források felhasználását. Az egymást átfedő, dupla elszámolású kutatásokat azonnal meg kell szüntetni. Feleslegesen elvégzett munka ne legyen. Hasonlóan nincs szükség fragmentált kutatásokra, sokkal inkább kiszámítható pályázati rendszerre. Kiválósági központokat kell létrehozni, és a legjobbkat kell finanszírozni; ez nem zárja ki persze azt, hogy egyes alapkutatások eredménye zsákutca is lehet. Közelíteni kell az alapkutatásokat és az alkalmazott kutatásokat az Akadémia, az egyetem és az ipar közötti kapcsolatokon keresztül. Célzott programokat kell kialakítani a fiatal kutatók számára. Szorgalmazni kell a virtuális kutatóközösségekbe történő bekapcsolódást. Biztosítani kell, hogy a kutatásoknak legyen európai perspektívája. Mindig kezdeményezzünk közös finanszírozást ott, ahol a projekt meghaladja egy tagállam képességeit; a partnerekkel egyidejűleg kell versenyezni és együttműködni. A kutatási eredményeknek esetenként duális alkalmazhatóságúaknak (civil és védelmi) kell lenniük. Be kell kapcsolódnunk a kutatási infrastruktúrák európai és világszintű stratégiai fórumaiba és programjaiba.

AZ EREDMÉNYESSÉG KULCSA: STABILITÁS A FINANSZÍROZÁSBAN A tudományt nem lehet négyéves ciklusokban művelni; hosszabb távot átívelő tervezés és autonómia szükségeltetik hozzá. Finanszírozási stabilitás nélkül nincs hatékony és sikeres K+F. A kutatás-fejlesztésre fordított hazai források viszont több téren is bizonytalanságokat mutatnak: a csökkentett központi pénzek mellett teret nyertek az innovációs járulék befizetésével kapcsolatos „trükközések”; ezt azonnal fel kell számolni.

A K+F-RE FORDÍTOTT KIADÁSOKAT ÜTEMESEN ÉS KISZÁMÍTHATÓAN NÖVELNI KELL. Bebizonyosodott, hogy ez a ráfordítás sokkal jövedelmezőbb az alacsony GDP-vel rendelkező tagállamokban, mint az ún. régi tagállamokban. El kell érni ugyanakkor, hogy ne keveredjenek a kutatási és fejlesztési pénzek, ne legyen „dupla” elszámolás, hanem az igazán fajsúlyos programokat finanszírozzuk. Az egyetemi kutatási bázisfinanszírozást pedig meg kell oldani. **Az uniós alapok jóval nagyobb részét kell K+F-re fordítani**, valamint a K+F infrastruktúrába is be kell fektetni. Minden európai szinten megengedett támogatási formát igénybe kell vennünk, mint például a „Kutatáshoz és innovációhoz nyújtott állami támogatások korszerűsített közösségi keretrendszere”, illetve „Az adókedvezmények hatékony felhasználására vonatkozó iránymutatás”. Támogatni kell az olyan interdiszciplináris klaszterek létrejöttét, amelyek vonzzák a forrásokat.

MAGYARORSZÁG SPECIÁLIS K+F GYENGE PONTJAIT is mielőbb orvosolni kellene. Ha a vállalati K+F ráfordításokat nézzük, azok messze nem ideálisak: 80%-ukat multinacionális cégek adják, így a bevétel nem feltétlenül a magyar GDP-ben jelenik meg. Hiányoznak az ipari eredetű szempontok (a kis- és középvállalkozásoknál), ezért a pénzügyi hozzájárulás, valamint az innováció stagnál. Az ún. forradalmi technológiák (info-nano-bio) rendkívül tőkeintenzívek a K+F, de az egész termékciklus során is. A magyar kockázatitőke-piac ugyanakkor gyenge, és bár a K+F koncentráció erősödött, az innováció pedig vállalalkozási folyamattá vált az utóbbi időben, még sok a teendő. A magyar államnak e téren jelentős szerepet kellene vállalnia. Együttes intézkedések, ún. „*policy mix*” tudja csak megoldani és felszámolni ezeket a gyenge pontokat; ehhez pedig megfelelő gazdaságpolitika szükséges.

Nem speciálisan magyar, hanem összeurópai probléma, hogy **mindeddig nem alakult ki az ún. közösségi szabadalom** intézménye, valamint a szabadalmi költségek a kis- és középvállalkozások számára túlságosan magasak. A magyar néppárti képviselők mindent el fognak követni annak érdekében, hogy ez a probléma mielőbb európai szinten rendeződjön.

A legfontosabb **célkitűzéseink** a tudomány, kutatás-fejlesztés és innováció területén:

1. Nemzetközi versenyképességének fokozása érdekében az uniónak többet és koordináltabban kell áldoznia a tudomány, a kutatás-fejlesztés előmozdítására és az innovációra.
2. A magas értékteremtő képességgel rendelkező, legbiztonságosabb és leginkább környezetbarát technológiákat kell kifejleszteni és alkalmazni európai szinten.

3. Használjuk ki, hogy Budapestre került az Európai Innovációs és Technológiai Intézet, hozzuk általa helyzetbe a magyar K+F szektort.
4. Gazdálkodjunk az itthon megszerzett tudással. Csökkentsük a digitális írástudatlanságot, segítsük a nők szerepvállalását a K+F területén, növeljük a természettudományos képzésben részt vevők arányát. Formáljuk innovációbaráttá az oktatási rendszert.
5. Alakítsunk ki vonzó kutatói életpályamodellt Magyarországon, hogy csökkentsük az agyelszívást. Programot kell kidolgozni a külföldre került kutatóink hazatelepülése érdekében.
6. Hozzuk létre az egységes munkaerőpiacot a kutatók számára, jöjjön létre egy európai kutatási térség.
7. Erősítsük az akadémiai kutatás és az ipar kapcsolatát, a regionális innovációt a strukturális politikán keresztül, nyújtsunk adókedvezményeket a K+F-re áldozó kis- és középvállalkozásoknak.
8. Növeljük a hazai tudományos élet nemzetközi, de elsősorban európai integrációját. Teremtünk stabilitást és fokozzuk a K+F ráfordításokat, különös tekintettel az uniós forrásokra.
9. Erősítsük a szellemi tulajdon védelmét, legyen végre közösségi szabadalom.
10. Az innovációt a közbeszerzések által is erősítsük.
11. Hasznosítsuk jobban a hagyományosan erős magyar alapkutatást, hangoljuk jobban össze a futó programokat, kerüljük az emberi és anyagi erőforrások elaprózódását.

2.21. Környezetvédelem, éghajlatpolitika

FENNTARTHATÓSÁG ÉS KÖRNYEZETI BIZTONSÁG Az Európai Unió környezeti politikájának célja polgárai életkörülményeinek, életminőségének, környezetének és életfeltételeinek javítása. A gazdasági növekedést össze kell egyeztetni a természetes környezet megőrzésének egyre növekvő, parancsoló szükségességével. Az Európai Unió lisszaboni és göteborgi stratégiái, az utóbbi években az éghajlatvédelem terén tett kezdeményezések együttesen olyan jövőképet határoznak meg a tagállamok közösségének egészére vonatkozóan, amelyben a versenyképesség fokozásának, a szociális biztonság eddigi vívmányai megőrzésének, valamint a környezeti állapot megóvásának és a természeti erőforrások fenntartható használatának érdekei egyaránt és egyenlő mértékben érvényesülnek. Erős Európa nem létezhet anélkül, hogy közös válaszokat keresnénk az egyre

aggasztóbb környezeti problémákra. E célok eléréséhez nyilvánvalóan mind az unió, mind a nemzeti kormányok részéről átgondolt stratégiai tervezés és a tervek felelős megvalósítása szükséges.

LESZAKADÓ MAGYARORSZÁG Hazánk jelenlegi környezeti állapota és teljesítménye nem olyan szintű, mint ami az ország fejlődése érdekében szükséges és – az egyébként rendelkezésünkre álló adottságokat és lehetőségeket tekintve – lehetséges lenne. Az 1990-es évek néhány pozitív környezeti folyamata – mely inkább volt köszönhető a szocialista nagyipar rendszerváltás utáni tönkremenetelének, mintsem a tudatos állami környezetpolitikának – aggasztóan lelassult. A második Nemzeti Környezetvédelmi Program (2003–2008) célkitűzései a rendelkezésre álló, soha nem látott mértékű uniós fejlesztési forrás ellenére sem valósultak meg. Hazánk számos nagy jelentőségű területen nem tudta (vízminőség-javítás) és várhatóan nem tudja (hulladékkezelés és -hasznosítás) teljesíteni az Európai Unióhoz való csatlakozáskor vállalt kötelezettségeit. A baloldali kormányok 2002 óta súlyos pénzügyi helyzetbe hozták Magyarországot, így a környezetvédelemre is egyre kevesebb forrás jut. **Ez a felelőtlenség a későbbi generációkra nézve jelent terhet és fokozódó egészségi kockázatot.**

STRATÉGIAI TERVEZÉSI PROBLÉMÁK Jelenleg Magyarországon nem működik átfogó, rendszerszemléletű megközelítésen alapuló stratégiai tervezés.

A hosszú távú jövőképet alapvetően három stratégiai dokumentum, a Fenntartható Fejlődés Stratégiája, az Országos Fejlesztéspolitikai Konceptió, valamint az Országos Területfejlesztési Konceptió hivatott meghatározni. Ezekre a dokumentumra alapozva kellett volna kidolgozni az Új Magyarország Fejlesztési Terv vonatkozó operatív programjait. A Fenntartható Fejlődés Stratégiája az ország több évtizedre előrettekintő jövőképe, a szociális, a gazdasági és a környezeti dimenzióban meghatározott legfontosabb célkitűzések, valamint az azok eléréséhez szükséges fő cselekvési területek, irányok összessége. Azzal, hogy ezt a stratégiát a magyar kormány – az Európai Unió tagállamai közül utolsóként – csak 2007 júniusára dolgozta ki, az ország fejlesztési elképzeléseinek egységes, összefüggő tervezését és programozását akadályozta meg.

SZEMLELETBELI, MEGKÖZELÍTÉSBELI PROBLÉMÁK Alapvető társadalmi igény, hogy a környezetvédelmi alapelvek a gazdaság valamennyi ágazatának működésébe beépülve jelenjenek meg. Ma Magyarországon a legjelentősebb szemléletbeli probléma, hogy **a környezetvédelemre** – annak ellenére, hogy minden tevékenységnek vitathatatlanul van környezetvédelmi vonatkozása –

mint önálló ágazatra tekintenek. Ennek megfelelően sem a tervezésnél, sem pedig a tervek megvalósítása, végrehajtása során nem jelenik meg mint integrált alapelv. A jelenlegi politikai, közigazgatási intézményrendszerben az ágazatközi egyeztető és koordináló funkció nem működik – mint ahogyan azt a 2008 tavaszán egymással párhuzamosan elfogadott, de számos tekintetben ellentétes tartalmú Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégia, valamint Nemzeti Energiapolitikai Koncepció példája is mutatja. Ez egyrészt csökkenti a környezetvédelmi intézkedések hatékonyságát, másrészt pedig folytatódik a természeti erőforrások átgondolatlan, pazarló, nem fenntartható felhasználása.

IGAZGATÁSI, INTÉZMÉNYRENDSZERBELI PROBLÉMÁK Az igazgatási problémák meghatározó megjelenési formája, hogy az állam képtelen következetesen betartatni az általa megalkotott előírásokat, és nem is segíti azok betartását (kiugró példája volt ennek a szmogriadó alatt foganatosított intézkedések betartásának kikényszeríthetatlensége). A környezetvédelmi intézményrendszer működését forráselvonással, a szervezeti struktúrák leépítésével gyengítik, aminek következtében az állam képtelen az ellenőrzési feladatok ellátására. Ezzel párhuzamosan a kötelezettek számára nem biztosít megfelelő információt a normakövető magatartás elősegítésére. Az újonnan megvalósuló beruházások, illetve a már működő tevékenységek esetén nem ad kellő garanciákat sem az emberek egészségi állapotának, sem a kiemelt természeti és kulturális örökségnek a védelmére. Nem működnek megfelelő hatékonysággal azok az eszközök sem, amelyek akár a diplomácia – például a határokon átnyúló szennyezés, a hulladékexport és -import esetében –, akár a közvetlen ellenőrzési gyakorlat területén lennének hivatottak a nemzeti érdekek védelmére. Hiányoznak azok az ösztönzők, amelyek mind a közsféra és gazdasági élet szereplőit, mind a háztartásokat környezettudatos megoldások, beruházások alkalmazására készítenék.

Mindaddig, amíg a felsorolt területeken nem sikerül előrelépést elérni, addig nem lehetséges érdemben változtatni a környezetvédelem jelenlegi rendszerén, ami már akár rövid távon is a környezeti állapot jelentős romlását, a gazdaság versenyképességének további csökkenését és az egészségi kockázatok fokozódását vonja maga után. Az elmulasztott intézkedések későbbi korrekciója ráadásul lényegesen több ráfordítást igényelne, mint a mostani aktív fellépés.

UNIÓS CSELEKVÉSI TERV – KOMOLY KÖVETELMÉNYEK, DE FORRÁSOK IS Az Európai Unió hatodik környezetvédelmi cselekvési terve 2012-ig stabil alapokra helyezi a közösségi környezetpolitikát, és elősegíti a környezetvédelmi vonatkozások integrációját a többi szakpolitikai területbe. A cselekvési tervben a **négy kulcs-**

fontosságú témakör az éghajlatváltozás, a természetvédelem és biodiverzitás megőrzése, a környezetvédelem egészségügyi vonatkozásai, valamint a természeti erőforrásokkal és hulladékokkal való gazdálkodás. Az e területeken megvalósítható eredmények lényegükéből adódóan közvetlenül és közvetve is a környezetvédelem általános céljait szolgálják, és egyúttal megteremtik a lehetőséget arra, hogy a különböző ágazatok képviselői környezetvédelmi feladataik teljesítésekor az egymást erősítő hatások kihasználásával törekedjenek a hatékonyabb megoldásokra. Ezen túlmenően a környezetvédelem témakörén belül ezek azok a területek, amelyekkel kapcsolatban egyrészt komoly elvárások fogalmazódnak meg felénk az unió részéről, másrészt jelentős uniós források áll(hat)nak rendelkezésre a követelmények teljesítéséhez. Minthogy a környezetvédelmi szabályozás a tudományos eredményekre épül, kiemelkedően fontosnak tartjuk a hazai környezetvédelmi tudásközpontok, kutatóintézetek támogatását, fejlesztését, hogy ily módon a tudásbázis folyamatosan fejlődhessen.

AZ EURÓPAI PARLAMENTBEN a környezetvédelmi témákban Antonio De Blasio magyar néppárti képviselő jelentéstevőként ezen elvek mentén végezte tevékenységét. Neki köszönhetően ezek a gondolatok visszaköszönek a 2004–2010 közötti időszakra vonatkozó európai környezetvédelmi és egészségügyi cselekvési terv félidős felülvizsgálatában, a környezet büntetőjog általi védelméről szóló irányelvben, a vízhiány és az aszály jelentette kihívásról szóló jelentésben, a gáz kibocsátások csökkentéséről szóló véleményben, illetve az Európai Bizottság megújulóenergia-útitervében. A fideszes európai parlamenti képviselők támogatják az uniós cselekvési tervben előirányzott fejlesztéseket, azzal a céllal, hogy a nemzeti érdekeinket tükröző környezetvédelmi prioritások a 2014–2020 közötti tervezési és költségvetési időszak uniós prioritásaiként is megjeleníthetők legyenek, és így az akkor rendelkezésre álló fejlesztési források minél inkább a hazai igények kielégítését szolgálhassák.

Környezetvédelmi célkitűzéseink

A környezeti állapot megőrzése, javítása és a természeti erőforrások fenntartható használata érdekében, az uniós célkitűzésekkel összhangban a hazai környezetpolitikának a következő prioritásokra szükséges összpontosítania az elkövetkező időszakban:

VÍZGAZDÁLKODÁS – AZ IVÓVÍZ-MINŐSÉGET A KÖZÉPPONTBA Az ivóvízbázis-védelemmel kapcsolatos erőfeszítéseket fokozni kell; a magyarországi vízbázisok védelmére az elmúlt években nem fordítottak megfelelő figyelmet.

Magyarország jelentős lemaradásban van 2009-ig vállalt uniós ivóvízminőség-javító programja végrehajtásában. A mostani tervek szerint a program megvalósulásának határideje 2013–2014, annak ellenére, hogy a nem megfelelő minőségű (arzánnal, fluorral, bórral, nitrittel szennyezett) ivóvízellátás több mint 2 millió ember egészségében okoz jelentős károkat. Fel kell gyorsítani az unió által egyébként kiemelten támogatott ivóvízminőség-javító beruházások tervezését és kivitelezését. Mindemellett lépéseket kell tenni a felszíni vizek minőségének megfelelő állapotba hozása érdekében, mert azok 60%-a esetében áll fenn a veszély, hogy nem felelnek meg az EU Víz Keretirányelve által 2015-re előírt követelményeknek.

ASZÁLY ÉS ÁRVIZEK – TÖBB UNIÓS FIGYELMET Magyarországnak időről időre az egyre súlyosabb aszály és a vízhiány, valamint az árvizek okozta károkkal is szembe kell néznie. A jövőben azt kell elérnünk, hogy az unió kiemelten foglalkozzon ezzel a kérdéskörrel, s az uniós környezetvédelmi, regionális, agrár- és vidékfejlesztési politika az eddigieknél nagyobb mértékben támogassa az aszály és a vízhiány kezelésével és az azok káros hatásainak csökkentésével kapcsolatos tagállami törekvéseket. Másrésztől, a 2006-os kormánybecslés alapján, Magyarországon a megművelt területek 40%-a, a vasútvonalak 32%-a, a főutak 15%-a, 2,3 millió ember és mintegy 25 milliárd eurónyi (a GDP 25%-a) vagyoni érték volt kitéve árvízveszélynek. Nem meglepő módon, hiszen a probléma kezelésére még javarészt az Orbán-kormány által kidolgozott Vásárhelyi Terv (2003–2007) végrehajtását a szocialista-szabaddemokrata kormány elszabotálta. Ennek következtében a meglévő gátak egyharmada nem felel meg a jelenleg érvényben lévő biztonsági előírásoknak, s legalább 500 km hosszan erősítésre és magasításra szorul.

HULLADÉKGAZDÁLKODÁS – LEGYEN KEVESEBB ÉS HASZNOSÍTSUK ÚJRA Magyarországon az elmúlt időszakban nőtt a képződő és a lerakásra kerülő települési szilárd hulladék mennyisége. A keletkezett hulladék több mint 80%-a kerül lera-kásra, s alig több mint 10%-át hasznosítjuk újra. Jól láthatóan a feladat tehát az, hogy csökkentjük a keletkező hulladék mennyiségét, növeljük az újrahasznosítás és az újrafeldolgozás, illetőleg az értékes anyagok szemétből való visszanyerésének mértékét, valamint a keletkezett, másként fel nem használható hulladék energetikai hasznosítását. Magyarországon azonban jelenleg még a megfelelő lerakás és ártalmatlanítás alapvető infrastrukturális feltételei is hiányoznak. Egy 2001. évi Phare-felmérés szerint a Magyarországon feltárt 2575 települési szilárd, nem veszélyes hulladéklerakójának a nagy része bezárt, s rekultivációjuk, rendezett lezárásuk még nem történt meg. A Hatósági Nyilvántartó Rendszer adatai alapján 2004-ben 178 hulladéklerakó működött

engedéllyel, amelyekből 57 működhet tovább 2009 áprilisa után. Az új, regionális hulladéklerakók kiépítése jelentős késedelmeket szenved, ami magában hordozza az illegális szemétkerakás tömeges elterjedésének és egy várható környezeti katasztrófának a lehetőségét. A települési hulladékgazdálkodás céljait és fő feladatait meghatározó I. Országos Hulladékgazdálkodási Terv 2008-ban lezárult. A tapasztalatok összegzése, az új irányok megfogalmazása, és az új, 2009–2014-re vonatkozó II. Országos Hulladékgazdálkodási Terv megalkotása mindez ideig nem történt meg, az állami szervek nem rendelkeznek erre a területre nézve még csak társadalmi vitára bocsátható stratégiával sem.

A szelektív hulladékgyűjtés lehetőségével Magyarországon jelenleg mintegy 4,5 millió ember élhet. A rendszer működése mégsem megfelelő. Hazánkban – kiemelt állami támogatás hiányában – még nem működik a szelektíven begyűjtött hulladék megfelelő feldolgozását biztosító környezeti háttérpar. A kaotikus, áttekinthetetlen termékdíj-szabályozás valamennyi hazai vállalkozásra elviselhetetlen napi terheket ró, ráadásként a termékdíjból befolyó jelentős állami bevételt nem a hulladékgazdálkodás magyarországi fejlesztésére fordítják.

A KÖRNYEZETI KÁROK MEGELŐZÉSE ÉS HELYREÁLLÍTÁSA – A SZENNYEZŐ FIZET
Az ökoszisztéma védelmével, a környezeti szennyezések megelőzésével és káros hatásaik csökkentésével kapcsolatosan több uniós jogszabály is született az elmúlt években. Ezek magyar szempontból különösen fontosak, hiszen a határokon átnyúló szennyezés, alvízi országként, Magyarországot igen gyakran érintő kérdés. A környezeti károk megelőzése és helyreállítása érdekében a környezeti felelősségről szóló irányelv (2004/35/EK) a környezetben okozott károk iránti közigazgatási jogi felelősség rendjét tartalmazza; legfontosabb alapelve „a szennyező fizet” elv kimondása. Ennek megfelelően aki a környezeti kárt okozza, annak viselnie kell a szükséges megelőző, illetve helyreállítási intézkedések költségeit. Hiányosság, hogy az irányelv csak a pénzügyi biztosítékok kidolgozását ösztönzi, anélkül, hogy erre konkrét intézkedéseket tenne. Az irányelv célkitűzéseinek megtartása hosszú távon szükségessé teszi a pénzügyi biztosítékok kötelező alkalmazását valamennyi tagország szintjén, hogy a károk megelőzhetőek, illetve hogy az okozott szennyezések következményei felszámolhatóak legyenek.

Magyarország szempontjából az elmúlt ciklus egyik legfontosabb fejleménye volt, hogy az unió 2006-ban – a magyar néppárti képviselők hathatós közreműködésével – elfogadta az ún. bányászati hulladék irányelvet. Az irányelv számunkra jelentős intézkedése az, hogy a bányászattal foglalkozni kívánó vállalatokat az unió egész területén jelentős pénzügyi biztosíték letételére kötelezi, hogy amennyiben kárt okoznak, a biztosíték összegéből a környezeti károkozást

helyre lehessen állítani. Ez pedig – tekintetbe véve azt, hogy a romániai nagybányai ciánszennyezést okozó vállalat megszűnt, s kártérítést sohasem kapunk, valamint tudva a Verespatakon ugyancsak ciános termelési technológiával tervezett bánya létesítéséről – jelentős előrelépés.

LEGYEN ÁLLAMI FELELŐSÉGVÁLLALÁS A HATÁRON ÁTNYÚLÓ SZENNYEZÉSEK ESETÉN Ezekhez az irányelvekhez kapcsolódhatna a polgári/állami felelősség kérdésének uniós szintű szabályozása, ami jelenleg nem áll rendelkezésre (pedig az Egyesült Nemzetek Gazdasági Bizottsága szintjén már született erről egy megállapodás). A polgári/állami felelősség kérdésének rendezése a rendkívüli szennyezések esetén lehetővé tenné a szennyező fizet elvének alkalmazását a határon áterjedő balesetek és szennyezések esetében is. Magyar szempontból óriási jelentősége lenne egy ilyen jellegű szabályozás elindításának, kidolgozásának és elfogadásának. Elegendő csak a nagybányai ciánszennyezés által a Tisza élővilágában okozott kárt vagy a magyar oldalon, Szentgotthárd térségében jelentkező, az osztrákok által okozott károkat (a Rába szennyezése) említeni. Hasonló a helyzet a heiligenkreuzi égetőművel; jó eséllyel az is okozhat majd környezeti ártalmat. E problémák terén a magyar kormány mindaddig nem tudott kétoldalú alapon megoldásra jutni az osztrák féllel. Uniós normává kellene válnia annak, hogy amennyiben egy határvidéken eszközölt beruházásnak a határ túlóldalán élőket érintő következményei is vannak, kötelező legyen velük konzultálni.

SZENNYVÍZKEZELÉS – SOK AZ ELMARADÁSUNK A Magyarország szennyvízkezelési és szennyvízelvezetési problémáit megoldani hivatott Nemzeti Települési Szennyvízkezelési és -Tisztítási Program beruházásai jelentős elmaradást mutatnak. Ennek oka a beruházások előkészítetlensége, a források hiánya és a sokszor indokolatlan, bürokratikus késlekedés. Egyrészt nem tudtuk 2008 végéig teljesíteni azt a csatlakozási szerződésben rögzített vállalásunkat, hogy a tízezer lakos feletti agglomerációkban megoldjuk a legmagasabb (harmadfokú) szennyvíz tisztítást. Másrészt az is világosan látszik, hogy a 2010-es határidőre nem fogjuk tudni garantálni az összes nagyvárosban az ún. másodfokú tisztítást (a szennyvíz-biológiai tisztítását). Harmadrészt a legnagyobb gondot az okozza, hogy 2015-re az összes kétezer lakos feletti településen meg kellene oldani a másodfokú szennyvíz-tisztítást, ami négyszáz drága projekt kivitelezését jelentené. A Gyurcsány-kormány felelőtlen gazdaságpolitikája és rossz tervezési gyakorlata miatt szinte semmi esély nincs e vállalások teljesítésére. A vonatkozó pályázatok jó része most várja a jóváhagyást Brüsszeltől. Az idén elfogadásra kerülő projektekről már most tudni lehet, hogy időigényes voltuk miatt 2010-ig nem is fognak megvalósulni.

Külön kell szólni a **csepeli**, hivatalos nevén **Budapesti Központi Szennyvíztisztító Telep** beruházásról, amely Kelet-Közép-Európa legnagyobb környezetvédelmi projektje. A 62 milliárd Ft összköltségű, javarészt európai uniós támogatásból épülő csepeli szennyvíztisztító ügye országos jelentőségű közérdek. A beruházás elkészülte után elmondhatnánk, hogy a Budapesten keletkező szennyvíz 95%-a megfelelően kezelt és tisztított formában kerül a Dunába. Sajnos a csepeli tisztítómű-beruházást kezdettől fogva körülengi a **szabálytalanságok**, a **korrupció** gyanújának árnyéka. Ezt egy, a Kormányzati Ellenőrzési Hivatal által 2007-ben kiadott jelentés is megerősítette. 2008 végén, a beruházás ellenőrzésekor az Európai Bizottság a közbeszerzés során elkövetett durva hibák miatt 40 millió eurós, azaz mintegy 10 milliárd Ft-os bírságot szabott ki. A beruházás körülményeit már az Európai Számvevőszék is vizsgálni kezdte, s szóba került a beruházásra szánt uniós támogatás teljes összegének megvonása is. Az ügy csak tovább rongálja amúgy sem magas uniós presztízsünket.

UNIÓS PÉNZEK A KÖRNYEZETVÉDELEMRE – KIHASZNÁLATLAN LEHETŐSÉG
Az Európai Unió a csepeli szennyvíztisztítón túl is számos nagy környezetvédelmi beruházáshoz nyújt elvileg forrást. A Kohéziós Alap, illetve korábban az ISPA előcsatlakozási alap keretében megvalósuló nagyprojektek végrehajtása azonban folyamatosan csúszik; erre az Állami Számvevőszék is rendszeresen figyelemzettetett különböző jelentéseiben. Az elmaradás okaként a sűrű intézményi változásokat, a közbeszerzési eljárások gyakran eredménytelen voltát, a terület-szerzések elhúzódsát, a kivitelezéssel kapcsolatos minőségi problémák felmerülését, a projektjavaslatok teljes körű jogi, műszaki és környezetvédelmi előkészítésének hiányát jelölték meg. A beruházási projektek megvalósításában az így kialakult késedelmek veszélyeztették és veszélyeztetik a pénzügyi megállapodásokban vállalt, végső teljesítési határidőket. A csúszásra jellemző példa, hogy miközben az első Gyurcsány-kormány még Baráth Etele minisztersége alatt 2004-ben és 2005-ben több mint 27 milliárd forintot különített el a 2007-től induló nagyprojektek előkészítésére, addig két és fél év alatt valójában alig történt valami. Csak 2008-ban nyújtotta be a kormány az első nagyprojekteket Brüsszelnek, s 2009 elejéig mindössze hármat hagyott jóvá közülük az Európai Bizottság. A legfrissebb európai bizottsági kimutatás szerint Magyarország a 2004 és a 2006 közötti felzárkóztatási források (a négy strukturális alap és a kohéziós alap) tényleges felhasználásában 78%-os teljesítménnyel az EU25-ök között hátulról a negyedik, csupán Szlovéniát, Lengyelországot és Ciprust előzi meg. A magyar teljesítményt egyértelműen a nagy közlekedési és környezetvédelmi projekteket finanszírozó kohéziós alap minimális lehívása húzza le. A Bizottság adatai szerint Budapestnek 2009 februárjáig a rendelkezésre álló keret

55%-át fizették csak ki (csak a lengyelek állnak rosszabbul az EU25-ök között), miközben Szlovákia és Litvánia például 70%-nál tart.

ÉSSZERŰ ITTHONI SZABÁLYOZÁST A felsorolt prioritások érvényesülésének elősegítése mellett szükségesnek tartjuk részletesen megvizsgálni a jelenlegi hazai szabályozás és az uniós szabályozás összhangját. Értékelni kell, hogy mely területen indokolt vagy indokolatlan az uniós szabályozásnál szigorúbb – vagy attól eltérő szemléletű – hazai szabályozás alkalmazása (például a „zöldáram” hazai kötelező átvétele milyen mértékben szolgálja a környezetvédelem érdekeit, és valóban ez-e a megfelelő mód a megújuló energiaforrások részarányát célzó uniós rendelkezéseknek való megfelelésre). Az eredményeknek megfelelően a hazai szabályozást át kell dolgozni.

Éghajlatpolitika

NEMZETKÖZI ÖSSZEFOGÁSRA VAN SZÜKSÉG Az éghajlatváltozás az elmúlt évek során a nemzetközi politika központi kérdésévé vált. Az ENSZ Éghajlatváltozással Foglalkozó Kormányközi Testülete (IPCC) által 2007-ben közzétett jelentés óta bebizonyosodott, hogy **a globális felmelegedés az emberi tevékenység következménye**. A Föld megnövekedett népessége és fogyasztása következtében növekszik a légkör széndioxid-tartalma, ami erősíti az üvegházhatást és ezáltal a földi éghajlat megváltozásának kockázatát. Az elmúlt 400 ezer évben nem volt példa olyan magas széndioxid-koncentrációra, mint ami jelenleg tapasztalható. A fenntarthatatlan fejlődés következményeként, további intézkedések hiányában a Föld átlaghőmérsékletének jelentős emelkedésével számolhatunk. Gyakoribbá váltak a szélsőséges időjárási események, növekednek az okozott gazdasági károk és a társadalmi veszélyek.

AZ EURÓPAI UNIÓ ÉLEN JÁR A KLÍMAVÉDELEMBEN Az éghajlatváltozás kapcsán új fogalom vonult be a nemzetközi szakirodalomba és a politikai döntéshozók nyelvhasználatába: a klímapolitika (*climate policy*). A klímapolitikának alapvetően **két fő területe** van; az egyik **az üvegházhatást kiváltó gázok kibocsátásának csökkentése**, míg a másik **a szélsőséges meteorológiai és környezeti eseményekhez és a klímaváltozás folyamatához való aktív alkalmazkodás**. E globális problémával az Európai Unió is szembesült, s a súlyos következmények elkerülése, illetve csökkentése érdekében mindkét területen igen előremutató döntéseket, intézkedéseket fogantatosított. Mindemellett az unió törekvései arra irányulnak, hogy meggyőzze a világ többi részét: ezek a vállalások ne csak Európára legyenek jellemzőek. A globális felmelegedés jelentette kihívással csak világméretű közös fellépés esetén tudunk sikeresen megbirkózni.

AZ ÜVEGHÁZHATÁST OKOZÓ GÁZOK KIBOCSÁTÁSNAK CSÖKKENTÉSE – CÉL: -20% 2020-IG Az Európai Unió közös klímapolitikájának alapja az ENSZ 1992-ben elfogadott Éghajlatváltozási Keretegyezménye, valamint az annak mellékletét képező, 1997-ben kidolgozott Kiotói Jegyzőkönyv. Annak érdekében, hogy az unió meg tudjon felelni a jegyzőkönyvben vállalt, az 1990-es szinthez képest 2012-ig megvalósított 8%-os széndioxidkibocsátás-csökkentési kötelezettségének, 2000-ben elindította első Európai Éghajlatváltozási Programját (The European Climate Change Programme). Ez magában foglalta azokat az európai szinten alkalmazható költséghatékony eszközöket, amelyek a kibocsátások csökkentéséhez vezetnek. A program vezetett az európai emisszió-kereskedelmi rendszer (European Emission Trading Scheme, ETS) 2005-ös bevezetéséhez. Az Európai Tanács 2007. tavaszi ülészakán arról határozott, hogy egy új, 2020-ra vonatkozó nemzetközi megállapodás esetén az unió kötelezettséget vállal az 1990-es szinthez képest 30%-os kibocsátás-csökkentésre. Emellett az unió önálló, egyoldalú célként tűzte ki, hogy a nemzetközi keretrendszer megvalósulásáig az üvegházhatást okozó gázok legalább 20%-os kibocsátás-csökkentését vállalja 2020-ra, az 1990-es szinthez képest. Az Európai Unió 2020-ig meghatározott célja a 20%-os kibocsátás-csökkentésen túl, hogy teljes energiafelhasználásának 20%-át megújuló energiaforrásokból fedezze, 20%-os energiamegtakarítást érjen el, és a bioüzemanyagok arányát 10%-ra növelje a folyékony üzemanyagok esetében. Ennek a végrehajtását szolgálja a 2008 januárjában előterjesztett, majd hosszas viták után a 2008. decemberi uniós csúcson elfogadott, öt elemből álló **éghajlatváltozási jogszabálysomag**. Ez az európai jogszabálysomag az egyik legfontosabb a 2004–2009-es európai parlamenti ciklusban tárgyalt jogszabályok közül, mivel, az európai gazdaságokra gyakorolt hatása mellett, meghatározhatja a kiotói egyezmény folytatását jelentő, 2009-es koppenhágai globális klímaegyezmény kimenetelét is. A csomag kísérletet tesz arra, hogy a környezetvédelmi szempontokat összhangba hozza az európai gazdaságfejlesztési elképzelésekkel, méghozzá úgy, hogy az ETS miatt az unió ne kerüljön versenyhátrányba nemzetközi viszonylatban.

TÉNYLEGES SZOLIDARITÁST AZ UNIÓN BELÜL El kell ugyanakkor azt is mondani, hogy **a régiek az új tagállamok rovására egyeztek meg a klímacsomag tárgyalásakor**, s ez érdekérvényesítő képességünk gyengését mutatja (ld. részletesebben a magyar részben). A régi tagállamok szolidaritása sok esetben tehát mind a mai napig csak papíron létezik az újakkal szemben, sőt sokszor nyers gazdasági érdekeiket szép szövegekbe, jól hangzó elvekbe csomagolják. Nem véletlen tehát, hogy a klímacsomag zöld köntösében vitték át a megállapodást, amely az ő iparuk túlélésének záloga. A magyar néppárti képviselők elkötele-

zettek az iránt, hogy az unió felhagyjon az ilyen álságos megoldásokkal. Az új kihívásoknak való megfelelés terheit egyenlő arányban kell elosztani a tagállamok között, az elért eredményeket el kell ismerni, az erőpozíciót pedig ne lehessen felhasználni az unió olyan alapelveinek megsértésére, mint például a tagállamok egyenlősége és az egymás iránti szolidaritás.

A KLÍMAVÁLTOZÁSHOZ VALÓ ALKALMAZKODÁS Az Európai Tanács céljainak ismertetését követően az Európai Bizottság 2007 júliusában megjelentette vitaindító Zöld Könyvét a klímaváltozáshoz való alkalmazkodásról. A Zöld Könyv egyik fő megállapítása, hogy mielőbbi cselekvésre van szükség. Ez, a Stern-jelentés* megállapításait alapul véve, költségmegtakarítást jelent. A korai cselekvés egyrészt csökkenti a klímaváltozás hatásaiból következő veszélyeket, másrészt pedig – a jelenlegi világgazdasági válságot figyelembe véve – gazdasági hasznot is hozhat. A dokumentum másik fő megállapítása az, hogy az éghajlatváltozással kapcsolatos beavatkozásokat nem lehet önállóan végrehajtani, hanem csakis szerves egységben az unió strukturális és kohéziós politikájával. **A klímapolitikát be kell tehát építeni az unió ágazati- és fejlesztéspolitikájába.**

Az **Európai Parlament** 2007-ben létrehozott egy, az éghajlatváltozással foglalkozó ideiglenes bizottságot, melynek főbb feladatai, hogy javaslatokat tegyen az Európai Unió jövőbeli, az éghajlatváltozással foglalkozó politikájával kapcsolatban, elemezze és értékelje az éghajlatváltozás helyzetét, és ajánlásokat fogalmazzon meg a meghozandó intézkedésekre. Barsiné Pataky Etelka fideszes képviselő a bizottság egyetlen magyar tagjaként **a közlekedés klímaváltozásra gyakorolt hatásairól** készített jelentést. Ebben szorgalmazta egy egymást támogató intézkedésekből álló, átfogó politikai csomag elfogadását a fenntartható közlekedéspolitika tekintetében, amely felöleli a gépjármű-technológia továbbfejlesztését (öko-innováció), az alternatív meghajtási formák erőteljesebb használatát, az intelligens forgalomirányítást, a járművezetési mód és a személygépkocsi-használat megváltoztatását. A jelentés felhívja továbbá a tagállamok figyelmét a transzeurópai közlekedési prioritás-projektek mihamarabbi kivitelezésére, és felkéri a Bizottságot egy olyan támogatási, szabályozási keretet megalkotására, amely hozzájárul a hidrogén meghajtású gépkocsik mielőbbi

* A 2006 októberében kiadott Stern-jelentés a hivatalos gazdasági modellek eredményeiből kiindulva úgy ítéli meg, hogy ha nem cselekszünk, az éghajlatváltozás összes költsége és kockázata egyenértékű lehet a világ GDP-jének legalább évi 5%-os csökkenésével – és ez nem átmeneti, hanem örökre megmaradó hatás. Ha a kockázatok és következmények szélesebb körét vesszük számításba, az okozott kár becsült nagysága elérheti a GDP 20%-át, vagy még annál is többet. A mielőbbi, gyors, hatékony, összehangolt, globális szintű cselekvéssel azonban jelentősen lehet csökkenteni a klímaváltozás kapcsán felmerülő károkat. A jelentés számszerűsíti is ezeket.

piacra jutásához. Barsiné fontosnak tartja, hogy a tagállamok együttműködjenek az ipari ágazattal a szükséges piacpolitikai előfeltételek lehetővé tétele érdekében, és hogy az intelligens közlekedési rendszerek – különösen a logisztikai és biztonságirányítási rendszerek (ERTMS, RIS, eCall) – a forgalomirányítás részeivé váljanak.

AZ ÉGHAJLATVÁLTOZÁS KOMOLY KIHÍVÁS MAGYARORSZÁGNAK Az éghajlatváltozás a magyar társadalmat, nemzetgazdaságot fenyegető, cselekvésre kényszerítő kockázat. **A klímaváltozás** a biológiai sokszínűsége, azaz az élővilág fajgazdagságára gyakorolt hatása **szempontjából Magyarország Európa egyik legsérülékenyebb országa.** A kedvezőtlen időjárási események káros hatásai, a szükséges védekezés és helyreállítás költségeivel együtt még a mértéktartó számítások és becslések szerint is elérhetik az évi 150-180 milliárd Ft-ot. A Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium 2008-ra elkészítette Magyarország **Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégiáját** (NÉS), amely 2025-ig vázolja fel Magyarországnak a klímaváltozással kapcsolatos teendőit. A NÉS tudományos alapját a Magyar Tudományos Akadémia által 2003 és 2006 között kidolgozott VAHAVA (Változás–Hatás–Válaszok) kutatási projekt alkotja. A NÉS kiemelten ágazatközi és össztársadalmi keretrendszer, minden gazdasági ágazatot és társadalmi csoportot érint. Ezért a vonatkozó stratégiai célokat, feladatokat minden szektor (és tárca) tevékenységébe integrálni kell. A NÉS, az általa meghatározott célok megvalósítása érdekében, az állami szervek, a régiók, a lakosság, a civil szervezetek, a helyi közösségek, önkormányzatok, egyházak, az üzleti szektor és a média felé határoz meg különböző feladatokat. Ugyanakkor a kormány még nem dolgozta ki a Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégia gyakorlati végrehajtását szolgáló első időközi operatív programot (még a 2009–10-re szólót sem), így egyelőre senki sem tudhatja, a szocialista kormány mikor és miből kívánja megvalósítani a NÉS nemes céljait.

A KLÍMACSOMAG NEKÜNK SOKBA KERÜL A 2008. decemberi uniós megállapodás iskolapéldája volt annak, hogy egyrészt Magyarország még mindig csak papíron egyenrangú tagállam, másrészt hogy az új tagállamok még érdekegyezés esetén sem képesek tartós szövetséget létrehozni. **A klímacsomag** ugyanis **nem méltányos az új tagállamokkal szemben,** mivel nem veszi figyelembe az általuk 1990 és 2005 között elért kibocsátás-csökkentést. Az EU27-ek által 2005-ig elért 8%-os csökkentésből 6,5%-ot ugyanis az újonnan csatlakozott államok vállaltak magukra, vagyis az első lefaragás háromnegyedét ők finanszírozták. A volt szocialista országok szerkezetváltásának pedig mindenki által elismerten a nyugat-európai gazdaságok voltak a legnagyobb haszonélvezői. Ennek ellenére nem

sikerült elérniük az új tagállamoknak, hogy a bázisidőszak (tehát hogy mely évhez viszonyítva kell tovább csökkenteni a széndioxid-kibocsátást) meghatározásakor ezt a jelentős lépést elismerjék az unió régi tagállamai. A magyar kormány küzdött ugyan a csúcsértekezleten, de egyedül maradt, s más államokkal ellentétben – például a lengyel és a német igényeket különalkukkal kielégítették – még jelentős kompenzációt sem tudott kiharcolni. Az Európai Parlamentben a tanácsi alku következtében aztán már nem is maradt mozgástér. **Így a klímacsomag végrehajtása olyan terhet ró a magyar gazdaságra, mint amelyen nagyságrendet a rendszerváltozást követő átalakulás jelentett, ráadásul a baloldali kormányoknak köszönhetően e munkához üres államkasszával fogunk hozzá.** Ez akkor is igaz, ha a széndioxid-kvóta értékesítéséből Magyarország számottevő jövedelemre tehet szert.

CYENGE ORSZÁG NEM ALKUKÉPES AZ UNIÓBAN Gyurcsány Ferenc brüsszeli tárgyalási pozícióját rendkívüli módon gyengítette a magyar gazdaság állapota. A magyar miniszterelnököt közismerten letorkollták, s elhangozhatott az az érv, hogy az unió a szolidaritását már kifejezte az IMF-fel közös, 20 milliárd eurós pénzügyi mentőcsomag által. **Ilyen bizonyítványú ország pedig sosem lesz képes a hatékony érdekviseletre.** A baloldali kormányok további mulasztása, hogy soha nem fektettek elegendő energiát egy működő közép-európai lobbilétrehozásába. Ímmel-ámmal működtetik a visegrádi együttműködést, de a kényes pillanatokban a közép-európai szövetség mindig megbukik az unióban. A klímacsomag tárgyalásakor ez súlyos eurómilliárdokba került Magyarországnak.

AZ ALKALMAZKODÁS KITÖRÉSI LEHETŐSÉG IS EGYBEN Magyarország számára a globális felmelegedéssel járó klímaváltozás ugyanakkor nem csak terhet jelent. A Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégia megvalósítása nem szükségszerűen csökkenti, hanem növeli hazánk fejlődési képességét, mivel a megváltozott nemzetközi gazdasági környezetben egy ország gazdasági, társadalmi sikerességét már a társadalom és gazdaság „karbon-intenzitása” is erősen befolyásolja. A klímaváltozás elleni védekezés járulékos hasznokat is eredményezhet; csökkenhet az egyéb légszennyezőanyag-kibocsátás, „tisztábbá” válhat a gazdaság. A klímaváltozás következményeinek elhárítására a jövőben kidolgozandó ágazati politikák – például a vízgazdálkodás, az energiagazdálkodás, a településfejlesztés, az ipar és közlekedés területén – kitörési lehetőséget is nyújthatnak számunkra. **Lehetőség nyílik arra, hogy uniós támogatással szabaduljunk meg egyoldalú energiafüggőségünktől, csökkentsük energiafogyasztásunkat, s növeljük a megújuló energiaforrások részarányát.** Lehetőségünk

lesz arra, hogy a környezetbarát technológiák fejlesztésével, elterjesztésével és alkalmazásával munkahelyeket teremtsünk, támogassuk a magyar kis- és középvállalkozókat, a magyar építő- és környezetvédelmi háttérpar fejlődését. Nagyrészt uniós finanszírozás révén megoldást találhatunk az egyre nagyobb veszélyt jelentő árvíz- és aszálykérdés megoldására. Kiemelten támogathatjuk a fenntartható település- és vidékfejlesztést, a környezetbarát közösségi közlekedésmódok elterjedését, és növelhetjük a városi zöldfelületek, valamint az erdőterület nagyságát, ezzel jelentősen csökkenthetjük a levegő minőségének romlását. Mindehhez azonban a jelenlegi gazdaság- és fejlesztéspolitika gyökeres átdolgozásán keresztül vezet az út.

A legfontosabb **célkitűzéseink** a környezetvédelem és az éghajlatpolitika területén:

1. A törekvést az európai gazdasági és szociális modell vívmányainak megőrzésére össze kell hangolni a környezeti állapot megóvásával és a természeti erőforrások fenntartható használatával.
2. Erős Európa nem létezhet anélkül, hogy közös válaszokat keresnénk az egyre aggasztóbb környezeti problémákra. Ehhez mind az unió, mind a nemzeti kormányok részéről átgondolt stratégiai tervezés és a tervek felelős megvalósítása szükséges.
3. Fokozzuk az ivóvízbázis-védelemmel kapcsolatos erőfeszítéseket. Gyorsítsuk fel az ivóvízminőség-javító beruházásokat, tegyünk lépéseket a felszíni vizek minőségének megfelelő állapotba hozása érdekében.
4. Az unió szenteljen az eddigieknél több figyelmet az aszály és a vízhiány kezelésének, tegye ezt a környezetvédelmi, regionális, agrár- és vidékfejlesztési politika részévé.
5. Csökkentsük a keletkező hulladék mennyiségét, növeljük az újrahasznosítást és az újrafeldolgozást. Teremtsünk rendet a termékdíj-szabályozás területén.
6. Érvényesítsük „a szennyező fizet” elvet a környezeti károk megelőzése és helyreállítása terén.
7. Legyen állami felelősségvállalás a határon átnyúló szennyezések esetén. A határövezetben eszközölt beruházások esetében váljon uniós normává a konzultációs kötelezettség a határ túlsó oldalán élőkkel.
8. Hozzuk be lemaradásunkat a szennyvízkezelés területén, figyeljünk jobban oda a közlekedési és környezetvédelmi uniós nagyprojektek megvalósulására.
9. Az éghajlatváltozás okozta károk elhárítása csak nemzetközi összefogás révén valósítható meg. Az Európai Unió járjon élen a klímavédelemben mind az üvegházhatást kiváltó gázok kibocsátásának csökkentése, mind a klímaváltozás folyamatához való aktív alkalmazkodás terén.

10. Az uniós vállalatokat a szolidaritás elve irányítsa, azok nem hozhatják hátrányos helyzetbe a tagállamok egyes csoportjait.
11. Használjuk ki a klímaváltozás elleni védekezés járulékos hasznait: uniós támogatással szabaduljunk meg egyoldalú energiafüggőségünkötől, csökkentsük energiafogyasztásunkat, s növeljük a megújuló energiaforrások részarányát.

2.22. Népegészségügy

AZ EGÉSZSÉG MINT GAZDASÁGI ÉRTÉK AZ UNIÓBAN Az Európai Unió több dokumentumában is megfogalmazódik az a tétel, hogy az unió olyan stratégiáit, mint a versenyképesség növelése, a gazdasági növekedés vagy a szociális biztonság, csak egészséges, munkaképes lakossággal lehet megvalósítani. Ennek hatásaként több olyan uniós iránymutatás, irányelv stb. született az elmúlt években, melyek az egészséget a gazdaság és az életminőség alapvető tényezőjeként kezelik. Mindezek ellenére a népegészségügy továbbra is nemzeti hatáskörbe tartozik. A tagállamok kormányainak a felelőssége, hogy polgáraik egészségesen élhessenek; az unió politikái inkább csak rásegítenek e nemzeti politikára.

Az Európai Unió népegészségügyi elképzelését az „Egészséget minden szakpolitikába” (Health in All Policies) stratégia rendszerezi, amelynek lényege, hogy az egészség védelme mint cél jelenjen meg minden szakpolitikában, valamint a közpolitika minden szintjén és színterén. E szemlélet egyértelművé teszi, hogy az unió szakértői és döntéshozói az egészségről mint horizontális prioritásról gondolkodnak, így a döntéshozatali rendszert és az életminőség javítását célzó kezdeményezéseket ennek megfelelően kívánják alakítani.

AGGASZTÓ NÉPEGÉSZSÉGÜGYI HELYZET ITTHON A magyar lakosság mortalitási és morbiditási mutatói folyamatosan romlanak. A születéskor várható élettartam tekintetében évekkel el vagyunk maradva az uniós átlagtól, folyamatosan nő a drogfogyasztók aránya, a dohányzás és az alkoholfogyasztás nem csökken, e szerek kipróbálásának ideje egyre korábbi életkorra jön előre. Olyan halálokok vezetnek a statisztikákat, amelyek elsősorban életmódbetegségek. Stratégiai kockázatot jelent a jövőre nézve, hogy az egészségben és megfelelő életminőségben töltött életevek száma, valamint a születéskor várható élettartam csökken, ami az amúgy is csökkenő népesedési tendenciákat erősíti. Az általános egészségi állapot romlásával növekszik a munkaképes lakosság betegállományban töltött ideje, ami negatívan hat a gazdaság fejlődésére. Az egészségi állapotbeli egyenlőtlenségek egyre fokozódnak, a szegénység és a betegség kapcsolata meghatározó, így a társadalmi kirekesztődés által sújtott csoportok életminősége

és életesélyei folyamatosan romlanak. Az egészségügyi kiadások növekednek, mégpedig olyan egészségkárosodások korrekciója miatt, amelyek preventív eszközökkel – a korrekcióra fordított erőforrásoknál lényegesen kisebb ráfordítással – javarészt megelőzhetőek.

MEGSZÚNT A NÉPEGÉSZSÉGÜGYI POLITIKA Az Orbán-kormány kiemelt feladatának tekintette átfogó népegészségügyi program indítását. Ma azonban, az egyre súlyosabbá váló helyzet ellenére, nem beszélhetünk a kormányzat által kezdeményezett érdemi népegészségügyi szolgáltatásról, vagy legalább olyan támogató hozzáállásról, amely a civil szféra vagy egyéb egészségfejlesztési színterek – például iskolák, munkahelyek, közösségi kezdeményezések – vonatkozásában elősegítené a megelőzési és egészségfejlesztési feladatok elvégzését. A szakmai igazgatást tekintve az egészségfejlesztési feladatok az egészségügyhöz tartoznak, aminek köszönhetően a prevenció módszerek **jelenleg az orvosi-medikalizáló szemléletet** tükrözik. A nemzetközi népegészségügyi programok ezzel szemben az olyan kölcsönhatásokra koncentrálnak, mint a fogyasztási javak és az egészségi állapot; az oktatási rendszer és az egészségtudatosság alakulása; a szociális helyzet és az egészségi állapot összefüggése. A helyi közpolitikáknak az egészséget meghatározó társadalmi tényezők befolyásolására kellene koncentrálniuk. A koncepcionális alapokat tekintve létezik ugyan Magyarországon egy népegészségügyi program, de annak megvalósítása nem indult el. A szocialista-szabaddemokrata kormány csak az ún. szekunder prevencióra és a szűrésekre koncentrált, amelyeknek rövid távon is mutatkozik eredménye. A primer prevenció csak hatékony tervezés és kivitelezés mellett működne, s pozitív hatása csak később, politikai ciklusokon átnyúlóan jelentkezne.

MEGELŐZÉS ÉS TUDATFORMÁLÁS A hatékony megoldást a jelenlegi helyzetben a megelőzés és a tudatformálás jelentené; az erre való koncentráció és az erőforrás-átcsoportosítás a gyógyítási feladatok csökkenését is magával hozná. Ehhez ki kell dolgozni egy, az óvodától az egyetemig tartó egészségnevelési programot. A koncepció pedagógiai feladatait a civil szféra bevonásával kell kialakítani. Annak tudatosítása, hogy az egészség érték, csak az egészségkommunikáció szerepének erősítésével képzelhető el, a prevenció tevékenység részeként. Magyarországon **a környezet-egészségi kockázatok** is nagyok, így ezek **csökkentése** is kiemelt feladat, amit be kell vonni a prevenció és a népegészségügy kompetenciájába. A társadalom elöregedésére és a népességfogyás jelenségére a népegészségügynek is reagálnia kellene. További megoldandó probléma a társadalmi kirekesztődés következtében rossz egészségi állapotban lévő csoportok problémáinak kezelése, szoros együttműködésben a szociálpolitikával.

Az Európai Parlamentben a népegészségügyi témákban Antonio De Blasio jelentéstevőként ezen elvek mentén végezte tevékenységét. Neki köszönhetően ezek a gondolatok visszaköszönek a 2004–2010 közötti időszakra vonatkozó európai környezetvédelmi és egészségügyi cselekvési terv félidős felülvizsgálatában, az „Együtt az egészségért: stratégiai megközelítés az EU számára 2008–2013” című fehér könyvben, a vonatkozó közösségi stratégiai iránymutatásokról szóló állásfoglalásban, a táplálkozással, túlsúllyal és elhízással kapcsolatos egészségügyi kérdésekről szóló fehér könyvben, illetve a lakhatási és regionális politikáról szóló jelentésben. Az MSZP európai parlamenti csoportja számára a közegészségügy nem jelentett prioritást; képviselők között nem volt kijelölt felelőse a témának, jelentéstevői feladatot nem vállaltak, s ezen dokumentumok tartalmához sem járultak hozzá módosító indítványokkal. A fideszes képviselők szeretnék, ha a jövőben önálló bizottság foglalkozna a közegészségügy témakörével az Európai Parlamentben.

MŰKÖDŐ NÉPEGÉSZSÉGÜGYI POLITIKÁT ÉS SZEMLÉLETVÁLTÁST ITTHON A népegészségügyi politikának vissza kell adni az ő megillető helyet a magyar közpolitikai rangsorban. Ki kell dolgozni és végre is kell hajtani egy olyan országos népegészségügyi programot, amely egészség-központú és multiszektorális egészségpolitikai megközelítést alkalmaz. Ennek törekednie kell a demográfiai válságból adódó problémák megelőzésére, kezelésére. Prioritásként kell kezelnie az egészségi állapotbeli egyenlőtlenségek csökkentését, így a társadalmi kirekesztődés és a szegénység elleni küzdelmet. Feladatrendszerét decentralizáltan, a különböző közigazgatási-közösségi szintekre lebontva kell meghatározni. A kitűzött célok elérése érdekében a különböző módszereket – közösségfejlesztés, színtér-megközelítés (az élet különböző színtereinek, az iskolák, a munkahelyek, a börtönök, a kórházak, a települések sajátosságainak figyelembevétele a stratégiák kialakításánál), különböző kommunikációs eszközök stb. – kombináltan szükséges alkalmazni. A siker kulcsa, hogy sikerül-e elnyerni a társadalom támogatását a programhoz, és hogy sikerül-e az egyéni szándékokat egy irányba koncentrálni, kihasználva az ebben rejlő támogató erőt.

A továbblépés érdekében szakítani kell azzal a szemlélettel, hogy a prevenció és egészségfejlesztési feladatok az egészségügy kompetenciájába tartoznak, és hogy kizárólag az orvosokra lehet számítani az egészségfejlesztés során. **A népegészségügy** – a környezetvédelemhez hasonlóan – **horizontális prioritásként kell hogy megjelenjen** a különböző döntéshozatali szinteken, és integrálni szükséges azt az ágazati szakpolitikákba is.

A különböző közösségi szintek tagjainak mindennapjait meghatározó döntések egészségre gyakorolt hatásának előzetes vizsgálatára elfogadott módszerek állnak rendelkezésre. Ahogy bizonyos beruházások esetén kötelező régészeti feltárást végezni vagy környezeti hatástanulmányt készíteni, úgy szükség lenne **az egészséghatás-vizsgálat széles körben való alkalmazására** is, hiszen nemcsak a régészeti emlékek, hanem az egészség is megóvást érdemel.

A hatékony működés érdekében létre kell hozni egy önálló kompetenciákkal rendelkező, népegészségügyi feladatokat ellátó **intézményi struktúrát** – amelynek szervezetenként természetesen része lehet a már meglévő intézményrendszer –, mivel amíg az egészségfejlesztésnek nincs önálló intézményrendszere, addig nem várható a jelenlegi helyzethez képest lényeges javulás.

AZ ITTHONI FEJLESZTÉSEKET ÖSZTÖNZŐ UNIÓS POLITIKÁT 2009-től a Fidesz néppárti képviselői a hazai változások elősegítése, támogatása érdekében fokozott figyelmet fognak fordítani arra, hogy az egészség-hatásvizsgálat módszerének alkalmazása uniós ajánlásként, elvárásként fogalmazódjon meg a kohéziós alapok és a strukturális alapok fejlesztési forrásainak felhasználásakor, ily módon is támogatva a nemzeti szintű intézményrendszer és a szakmai háttér fejlődését. El kell érniük továbbá, hogy a 2014–2020 közötti uniós pénzügyi tervezési időszak prioritásai közé bekerüljön az életkörülmények és az életminőség javítását szolgáló intézkedések meghozatala, annak ellenére, hogy a népegészségügy alapvetően nemzeti kompetenciába tartozó feladat. Ilyen uniós célok lefektetése ugyanis a hazai népegészségügyi rendszer és szolgáltatások elkerülhetetlen fejlődését is eredményezné.

A legfontosabb **célkitűzéseink** a népegészségügy területén:

1. Kezeljük az egészséget gazdasági értéként. Kövessük az uniós iránymutatókat, újra legyen itthon hatékony népegészségügyi politika.
2. Az orvosi-medikalizáló szemlélet helyett kezeljük a népegészségügyet tágabb összefüggésben, koncentráljunk a megelőzésre és a tudatformálásra.
3. A népegészségügy váljon horizontális prioritássá.
4. Az egészség-hatásvizsgálat módszerének alkalmazása uniós ajánlásként, elvárásként fogalmazódjon meg a kohéziós alapok és a strukturális alapok fejlesztési forrásainak felhasználásakor.
5. A következő uniós költségvetési időszak prioritásainak meghatározásakor törekedjünk arra, hogy az életkörülmények és az életminőség javítását szolgáló intézkedések is bekerüljenek ezek közé.

A kohézió és a vidék Európája

2.23. Strukturális és kohéziós politika, uniós alapok

A FORRÁSFELHASZNÁLÁS A TAGÁLLAMOK FELELŐSSÉGE Az Európai Unióból érkező támogatással a tagállamok kormányai gazdálkodnak. Brüsszel és az adott kormány közötti egyeztetéssorozat révén születik meg egy ország fejlesztési terve, melyet az uniónak előzetesen jóvá kell hagynia. Ilyenkor Brüsszel azt mérlegeli, hogy a terv összhangban van-e az unió céljaival, illetve garantálnak látja-e a források hasznosulását. A terv jóváhagyását követően a forrásokat már a kormány osztja el; az unió tehát csak a kereteket, a feltételrendszert teremti meg, a hasznosulás a kormány felelőssége. Az Európai Parlament részt vesz a felhasználási szabályok és uniós célkitűzések megállapításában, ellenőrzi a forrásfelhasználást, s levonja a tanulságokat a jövőre vonatkozóan. Amennyiben egy országban helytelenül használják fel az uniós pénzeket, ha visszaélések történnek, az veszélyezteti a következő pénzügyi ciklusban rendelkezésre bocsátott forrásokat.

AZ EURÓPAI UNIÓ CÉLJAI: FELZÁRKÓZTATÁS, KOHÉZIÓ, A VIDÉK HELYZETBE HOZÁSA Az Európai Unió célul tűzte ki a **területi különbségek mérséklését** az életminőség, a jövedelemtermelő képesség, az infrastrukturális ellátottság, a gazdasági perspektívák terén. A jelenleg meglévő óriási különbségek, a kohézió gyenge volta nehezíti ugyanis az unió egészének gazdasági fejlődését, csökkenti versenyképességét. A 2004-es és 2007-es bővítés tovább növelte a fejlettségbeli eltéréseket.* Ezt tükrözték, ha nem is az általunk elvárt mértékben, a 2007–2013-as időszakra elfogadott pénzügyi irányelvek: a kohéziós politikára fordított összeg elérte a teljes uniós költségvetés 44%-át, s ezzel a legjelentősebb tétellé vált. Az új tagállamok részesedése a fejlesztési forrásokból pedig a korábbi 22,5%-ról 51%-ra nőtt; régióink a hároméves átmenet lejárta utántól, 2007-től immár a régi tagállamok területeivel azonos feltételek mellett részesedhetnek az uniós forrásokból. A magyar néppárti képviselőknek, például Pálfi Istvánnak, Becsey Zsoltnak, Surján Lászlónak köszönhetően sikerült az Európai Parlamentben az uniós alapok felhasználásával kapcsolatos magyar érdekeket előtérbe állítani a

* A régiók tekintetében a legnagyobb eltérés a 27 tagállam átlagához viszonyítva Belső-London (303%) és Északkelet-Románia (24%) között volt 2006-ban. Magyarország egy főre jutó GDP-je az uniós átlag 66%-át érte el 2006-ban, míg a legszegényebb régió az Észak-alföldi régió, 42%-kal. Az unió húsz legszegényebb régiója között három magyar szerepel.

hétéves költségvetés vitája során (az áfa elszámoltathatósága, bicikliutak, vidéki repülőterek támogathatósága a strukturális alapokból). Jelentős, magyar szempontból kedvező változás a közös gondolkodásban **a vidék szerepének felértékelődése**. Az immár önálló vidékfejlesztési alap azt a célt szolgálja, hogy a vidéki életforma kapja meg a lehető legtöbb támogatást, tehát a vidéki lét életminőségben ne jelentsen hátrányt (ld. részletesebben a 2.24. fejezetben). A kibővített Európa szomszédsági kapcsolatainak harmonizálása a **határmenti fejlesztési programok** révén kap különös hangsúlyt. Az Interreget felváltó Európai Területi Együttműködés, az Előcsatlakozási Segítségnyújtási Eszköz (IPA), az Európai Szomszédsági és Partnerségi Eszköz (ENPI), valamint az Európai Gazdasági Tér révén a Norvég Finanszírozási Mechanizmus (Norvég Alap) és a Svájci Hozzájárulás keretében az unió új tagállamai számára jelentős mértékű fejlesztési forrás (Magyarország számára több mint 160 milliárd Ft) áll a határon átnyúló együttműködés megerősítésére. Pálfi István és Becsey Zsolt kezdeményezésére alakult meg a Héthatár Egyesület, amely a határmenti önkormányzatokat fogja össze, hogy azok mind sikeresebben pályázhassanak az unió strukturális alapjaira.

A KOHÉZIÓS POLITIKA JÖVŐJE Az Európai Unióban már a legutóbbi költségvetés elfogadáskor konszenzus volt a tagállamok között abban, hogy szükség van a fejlesztési politikák, illetve azok pénzügyi vonzatainak a felülvizsgálatára. Ezzel összhangban folyik jelenleg is a társadalmi vita a pénzügyi felülvizsgálatról, a kohéziós politika jövőjéről, valamint a területi kohézióról. Arról sem feledkezhetünk meg, hogy a nettó befizető országok igen szűkmarkúak, s igyekeznek kemény korlátok közé szorítani hozzájárulásukat a közös költségvetéshez. Az Európai Bizottság által készített negyedik kohéziós jelentés több olyan új tényezőre hívta fel a figyelmet, mint az energiaárak, a globalizáció, az éghajlatváltozás, a társadalom elöregedése és a fokozódó migráció. A lisszaboni célok elérése, a versenyképesség és a foglalkoztatás növekedése is egyre nagyobb hangsúlyt kap, hiszen 65%-kal nőtt az erre a célra fordított uniós költségvetési források aránya. Egységes a tagállamok álláspontja abban, hogy rugalmasabbá kell tenni a kohéziós politika végrehajtását, illetve növelni kell hatékonyságát számszerűsíthető mutatók által. Az Európai Bizottság 2007 őszén megjelent zöld könyve is visszaigazolja, hogy a belső kohézió növelése továbbra is az unió kiemelt célja. A gazdasági válság hatására a kohéziós politika keretében felhasználható források szerepe felértékelődött. Az unió intézményei jelentős könnyítéseket tettek, tesznek a tagállamok felé a források minél gyorsabb és hatékonyabb felhasználása érdekében.

MAGYARORSZÁG AZ UNIÓ KOHÉZIÓS ÉS STRUKTURÁLIS POLITIKÁJÁNAK MEGŐRZÉSÉBEN ÉRDEKELT Célunk, hogy a jövőben is megfelelő nagyságú forrást rendeljenek ezen politikához; el kell tehát utasítani minden olyan törekvést, amely megpróbálja tagállami szintre visszautalni a fejlesztések pénzügyi támogatását (renacionalizáció). Olyan megegyezés létrejöttét kell kezdeményezni, amely évekre előre rögzítené a kohéziós kiadásokat. Feladatunk, hogy a figyelmet a jövőben is az új tagországok és azok legelmaradottabb régiói felé irányítsuk; ennek jelentőségét a gazdasági válság csak hatványozza. A fideszes képviselők fel fognak lépni minden olyan kezdeményezés ellen, amely az új tagállamok legfejletlenebb régióitól próbál elvonni támogatást a korábbi haszonélvezők javára, illetve nehezíteni, korlátozni próbálja a jövőben a források felhasználását. Ennek a célnak az érdekében kezdeményezni fogjuk, hogy ne az egyes országok GDP-jében fejezzék ki a felhasználható forrás felső határát, hanem az unió egy főre eső átlagos GDP-jének egy meghatározott értéke szabja meg minden érintett ország számára a támogatás mértékét. Magyarországnak az az érdeke, hogy ne a források minél gyorsabb elköltésében álljunk az első helyek egyikén, hanem a mérhető, az állampolgárok által érzékelhető pozitív hatások tekintetében legyünk az elsők között. A megválasztott néppárti magyar képviselők ezen irányvonalak mentén fognak tevékenykedni az Európai Parlamentben.

Fontos hangsúlyozni, hogy az európai uniós fejlesztési források **kiegészítő támogatás**ként működnek. A szubszidiaritás és az addicionalitás elveinek érvényesítése azt jelenti, hogy az EU-pénzek a hazai költségvetési támogatási rendszerekhez társulnak, s kiegészítik a nemzeti érdekeken alapuló itthoni támogatáspolitikai eszközrendszerét. Az uniós források tehát – ellentétben a magyar kormány sajnálatos értelmezésével – nem pénzszivattyúként működnek; nem helyettesítik a saját fejlesztéspolitikát, hanem csak többletlehetőséget biztosítanak a tagállamok számára fejlesztési célra.

CYÁMSÁG ALÁ HELYEZETT MAGYARORSZÁG Magyarország az európai uniós támogatások megjelenésével jószerevével felszámolta nemzeti támogatási rendszereit. A költségvetésből a magas hiányra való hivatkozással eltűntek a hazai fejlesztési források; **az ország jelenleg a fejlesztéspolitikáját, s így a jövőjét is kizárólag az EU-pénzekre alapozza.** A magyar fejlesztéspolitika tehát jelenleg azokra a területekre korlátozódik, amelyekre az uniós politikák irányulnak. Így született meg a Nemzeti Fejlesztési Terv mindkét verziója (NFT I. 2004–2006, Új Magyarország Fejlesztési Terv 2007–2013), s ezért sem megfelelő a bennük szereplő prioritásrendszer. Ezzel egy időben a hatalmas költségvetési deficit miatt Magyarország ellen túlzottdeficit-eljárás indult. Mindezek következtében

a dokumentumok, illetve a valóság szintjén négy Magyarországot látunk magunk előtt. Egy perspektíváját tekintve az összeomlás szélén álló, gazdaságpolitikával nem támogatott, válságban vergődő Magyarországot, egyre növekvő adóterhekkel. Egy ún. reformintézkedésektől meggyötört Magyarországot, amely az ellátórendszerek forráskivonása, a társadalmi feszültségek tömeges megjelenése mellett nem enyhíti a lakosságra és a gazdaságra nehezedő adóterheket. Egy, a konvergenciaprogram által kényszerpályára terelt, az Európai Unió által szorosan ellenőrzött, a költségvetés által irányított Magyarországot, amely képtelen rugalmasan alkalmazkodni a világgazdasági és világpolitikai történésekhez. Mindezekről függetlenül létezik egy ÚMFT, amely az előző három Magyarországtól elválasztva, a pénzosztogatás technikája mentén próbálja az európai uniós források segítségével helyettesíteni a valódi politikai és gazdasági önrendelkezés által meghatározott országpolitikát. A négy, egymásnak is ellentmondó irányokat meghatározó cselekvéssorozat eredője az a Magyarország, amely az Európai Unió és az IMF állandó felügyelete és ellenőrzése mellett éllovasból sereghajtóvá vált. Ezt a helyzetet még tovább súlyosbítja az a baloldali és liberális gondolkodás, amely szerint Európa-politikánk sikerességének az a legfontosabb jellemzője, hogy mennyi pénzt költünk el, azt milyen gyorsan tesszük, lehetőleg lekörözve a szomszédainkat.

A NEMZETI FEJLESZTÉS A POLITIKA JÁTÉKSZERÉVÉ VÁLT A fejlesztéspolitika újkori történetében két gyakorlat él az ország emlékezetében. Az egyik a Széchenyi Terv, amely hazai, költségvetési forrásokra támaszkodva (körülbelül 200 milliárd Ft), a gazdaság és a társadalom igényeire hagyatkozva, az ország minden szegletébe eljutva igyekezett hazánk előrehaladását, gyarapodását és az Európai Unió gazdagabb tagországaihoz való felzárkózást szolgálni. A Széchenyi Terv által megvalósított beruházások ma is léteznek, működnek, többségükben eredményesek. A 2004-es EU-csatlakozás óta a Nemzeti Fejlesztési Terv a fejlesztéspolitika alapdokumentuma. A Nemzeti Fejlesztési Terv mögött jelentős európai költségvetési forrás és azt kiegészítő hazai adófizetői forrás húzódik meg. Az I. Nemzeti Fejlesztési Terv az ország valós igényeinek figyelembevételével, íróasztal mellett született, a gazdasági, társadalmi partnerek véleményének mellőzésével. A közel 2000 milliárd forint felett rendelkező terv gazdaságfejlesztésre, humán erőforrás-fejlesztésre, agrár- és vidékfejlesztésre, környezetvédelemre és regionális fejlesztésre soha nem látott nagyságrendű hazai és uniós forrást használt fel. Az eredmény lehangoló, hiszen semmilyen érzékelhető felzárkózás nem történt; a GDP-növekedés csökkent, a munkanélküliség növekedett, a kis- és középvállalkozások helyzete pedig tovább romlott. Az eredménytelenséget a kormány költséges sikerpropagandával próbálja

ellensúlyozni, miközben a legfrissebb elemzések szerint hazánkban az EU ismertsége és elismertsége elmarad az európai átlagtól, és a magyarok a legpesszimistábbak a kilátásaik tekintetében. A gyakran változó jogszabályok teljesen kiszolgáltatottá tették a pályázókat, akik akár több mint egy éves csúszással jutottak csak az őket megillető támogatáshoz.

Mindeközben a nemzeti tervezés a politika játékszerévé vált. A 2006-os választási kampányban például megtudhattuk, hogy az új, II. Nemzeti Fejlesztési Tervet a miniszterelnök a saját kezével írta, a több száz főnyi, ezen dolgozó szakértő köztisztviselő véleményének figyelembevétele nélkül. A nemzeti fejlesztési terv és annak támogatási rendszere olyan ígérethalmazban jelent meg, amely a rendelkezésre álló forrásoknak mintegy a dupláját igényelte volna. A pénz elosztásában feltűnt a politikai részrehajlás és a „rosszul szavazó térségek” fenyegetettsége.

Ebben a hangulatban készült el a választások után az Új Magyarország Fejlesztési Terv. Ez a dokumentum örökölte elődje hiányosságait, és a társadalmi, gazdasági realitásoktól való elszakadása komoly feszültséget váltott ki az országban. Az érdekképviselők éles kritikája mindezt jól jelezte. Az európai uniós források felhasználása kapcsán a politikai befolyásolás legszembevetőbben az önkormányzati szektor tartós és mély elégedetlenségét váltotta ki. Az átgondolatlan reformlépésekkel párhuzamos uniós fejlesztések a közszolgáltatások (egészségügy, oktatás) képviselőiben alakítottak ki erős szkepticizmust (lásd a korábban uniós forrásból felújított iskolák vagy kórházak bezárását). Legmarkánsabban azonban a gazdasági érdekképviselők elégedetlensége jelenik meg, hiszen az európai uniós források elherdálása és a gazdasági növekedés elhalasztott lehetőségei, a bürokratizmus, a hatásköreit túllépő közigazgatás és a politikai korrupció az ország gazdasági eltartóképeségét ásták alá.

SÚLYOS GONDOK ADÓDNAK A FEJLESZTÉSI PRIORITÁSOKKAL is. A teljes költségvetésen belül a gazdaságfejlesztésre fordított források aránya alig 10%, s ebből az adóelvonások által meggyötört kis- és középvállalkozói réteg alig részesedik. (A konvergenciaprogram által a gazdaságból kivont többletadók mértéke eléri az évi 600 milliárd forintot, miközben pályázati úton támogatásként ennek alig egytizede jut vissza évente a gazdaságba.) A hangzatos ígéretek és az önálló regionális programok ellenére a regionális fejlesztéseket továbbra is Budapesten értékelik, és a döntés is itt születik. A több ezermilliárd forintos összeg jelentős részben keretinfrastruktúrára, kormánydöntéssel, központilag meghatározott nagyberuházások révén betonba és cementbe vándorol. **Nehezen találjuk meg ezekben a beruházásokban a magyar**

vállalkozó, a magyar család, a közösség, a leszakadó falvak és az ország valódi jövőképét. Az ŰMFT továbbá, az európai tendenciákkal ellentétben, elszigetelten kezeli a vidékfejlesztés ügyét. A falvak támogatása nagyságrendekkel kisebb, mint amit a hazai településszerkezet indokolna. A gazdasági válság begyűrűzésével, a kormányzati tehetetlenség következtében még tovább romlott a gazdaság szereplőinek, elsősorban a kis- és középvállalkozásoknak a helyzete. A 2008 novemberében nagy hírveréssel többszörösen bejelentett, 1400 milliárd forintos gazdaságélénkítő csomagnak egyelőre semmilyen mérhető pozitív hatása nincsen.

ÉRDEKCSOPORTOK A FORRÁSOK ELOSZTÁSA KÖRÜL A végrehajtó hatalom az európai uniós források megjelenése óta törekszik arra, hogy ellehetetlenítse a politikai ellenőrzést. Olyan bonyolult, átláthatatlan és ellenőrizhetetlen döntéshozatali mechanizmust és háttérintézmény-rendszert hozott létre, amely nemcsak az Országgyűlés kontroll-lehetőségeit szüntette meg, hanem a minisztériumok és a miniszterek szakmai kompetenciáit is gyengítette. Tulajdonképpen egy kézzel vezérelhető, forráselosztó árnyékkormány jött létre. Ennek intézményi csúcса 2006-ban a Nemzeti Fejlesztési Ügynökség volt, amelynek vezetője miniszteri hatásköröket gyakorolt, de munkáját az Országgyűlés nem tudta ellenőrizni. A helyzetet súlyosítja, hogy a forráselosztásban, a közigazgatási hatáskörök gyakorlásában olyan szervezetek vesznek részt, amelyeknek működését jogszabályok nem szabályozzák, gyakran magánérdekeltségben, az összeférhetlenségre vonatkozó szabályok nélkül működnek, alkalmazottaik nem köztisztviselők. A kiszervezett államapparátus a korrupció és a bürokrácia melegágya. Erre a legjobb példa a Zuschlag-ügy, amely bebizonyította, hogy a pályázati források manipulált felhasználása, elsikkasztása a legmagasabb politikai, kormányzati köröket is elérte. Mindehhez hozzájárul az, hogy Európa egyik legdrágább intézményrendszerét működtetjük, amelynek fenntartása szintén az uniós forrásokat apasztja. A magyar közbeszerzési gyakorlat sokszor lehetetlenné teszi a hazai vállalkozások részvételét a fejlesztési programokban, s a mögöttes meghúzó szabálytalanságok sora ráirányította a figyelmet a közbeszerzési törvény hiányosságaira és alkalmazásának nehézségeire. A közbeszerzési szabályok be nem tartása terén maga a kormány jár az élen; jó példa erre az uniós forrásokat kezelő informatikai rendszer története, hiszen a számítástechnikai alapú rendszer kifejlesztésére a WELT 2000 Kft. közbeszerzés nélkül kapott megbízást a Nemzeti Fejlesztési Hivataltól, a Nemzeti Fejlesztési Ügynökség jogelődjétől. Nem növeli a közbizalmat az a tény sem, hogy a Nemzeti Fejlesztési Ügynökség közbeszerzési kiírásain rendszeresen a kormányzati szereplőkhöz köthető üzleti vállalkozások a befutók. Az Európai Bizottság számára

megküldendő hatástanulmányokat a Nemzeti Fejlesztési Ügynökség érthetetlen módon nem képes elkészíteni, mert a munkát közbeszerzés útján, külsős cégekkel végeztetik el. Ez ismét csak visszaélésre adhat alkalmat.

Az Állami Számvevőszék jelentéseiben egyre kritikusabban fogalmaz Magyarország támogatás-felhasználási gyakorlatával kapcsolatosan. A kormány által kijelölt nagyprojektek megvalósításában a jelentős időbeli elhúzódnáson túl felhívja a figyelmet a jelentős költségtúllépésre és az ellenőrizhetetlen műszaki tartalomváltozásra. Mindezek az európai gyakorlattal és előírásokkal ellentétesek; uniós ellenőrzések után források elvesztéséhez is vezethetnek. Az Állami Számvevőszék felhívja a figyelmet arra, hogy rendszeresen elmarad az uniós beruházások hazai ellenőrzése, ami „meghosszabbíthatja az EU-val való pénzügyi, elszámolási és zárási folyamatot, s ez kedvezőtlenül hathat a hazai költségvetés helyzetének alakulására”. Az ellenőrző szerv azt is jelzi, hogy nem csupán a pénz elköltésére kellene koncentrálni, hanem „a hatékonysági és eredményességi célokra is kiemelt figyelmet kell fordítani” (Állami Számvevőszék VE-06-066/2008 számú jelentés). A politikai alapú döntéshozatalnak, a gazdasági érdekcsoportok döntő befolyásának legjellemzőbb példái a kormány által egyedileg meghatározott, pályáztatás és verseny nélkül kijelölt kiemelt projektek. Ezekről a beruházásokról a kormány dönt, összegük 2008 elejére már elérte a teljes hétéves keret egynegyedét. „A kormány egyedi döntésén alapuló stratégiai fontosságú fejlesztési elképzelések megvalósítása nagy kockázatot hordoz magában a centralizált döntéshozatal, a korábbi tapasztalatok hiánya és a hazánk rendelkezésére álló támogatás összegéhez viszonyított magas aránya miatt.” (Állami Számvevőszék V-13-094/2007-2008 számú jelentés) Ezen komoly figyelmeztetés mellett további bizonytalanságot okoznak a 2006-tól meghirdetett „zászlóshajó-projektek”, amelyeknek kormányzati felelősük, költségvetésük, ütemezésük sincs. Mindez azt mutatja, hogy valóban zajlik pénzelköltés, de annak kritériumai között sem a hatékonyság, sem az eredményesség, tehát az ország valódi, közös érdeke nem szerepel.

ÁTLÁTHATATLAN PÁLYÁZATI RENDSZER A hazai pályázati rendszer bonyolultsága, elaprózottsága, bürokratizmus miatt továbbra is átláthatatlan, s a mindennapi ember számára gyakran elérhetetlen. A különböző kiszervezett intézmények összehangolatlan működése, a meghirdetett pályázati felhívások hetente történő módosítása, a lassú pályázatfeldolgozás, a szerződéskötés összehangolatlansága, valamint az állam által történő rendszeres szerződésszegés (benyújtott számlákra történő kifizetések jogszabály által előírt határidőn túli teljesítése) nemcsak a pályázatok elérhetetlenségét, hanem a nyertes pályázók ellehetetlenülését is okozza. Annak ellenére, hogy a pályázati rendszer

nyomonkövetésére létrehozott támogató informatikai rendszer (EMIR) kialakítása 2003-ban megkezdődött, működése még 2008-ban sem volt teljes körű. Gyakran alkalmazott taktika, hogy kampánycélból bizonyos pályázatokat idő előtt, gyorsított eljárás során értékelnek, egyedi döntéseket hozva a források sorsáról. Ugyanakkor az elkapkodott döntés miatt a szerződéskötés és a kifizetés már komoly késedelmet szenved. Egyre több eset hívja fel továbbá a figyelmet a bírálati rendszer nem megfelelő működésére, ami miatt támogatásra érdemes pályázók szorulnak háttérbe.

UNIÓS EGYENLEGÜNK Egy ország nettó uniós költségvetési pozícióját az határozza meg, hogy a hozzá áramló uniós források hogyan aránylanak a befizetési kötelezettségéhez. Amíg a befizetési összeg egy fix, az unió által megállapított szám, addig a bevételi oldal a felhasználás mértékétől függően változó nagyságrendű; azt a tagország felkészültsége, teljesítménye, ügyessége nagyban befolyásolja. A tagság első két évében az újonnan csatlakozott országok jelentős mértékű segítséget kaptak az uniótól **előleg** formájában, ami biztosítékot jelentett gyenge forrásfelhasználás esetére is, hogy ne kerüljenek a nettó befizető helyzetébe. **Magyarország számára is ez biztosította kezdetben a negatív egyenleg elkerülését.**

Az uniós támogatások tételeit két fő csoportra lehet osztani: a magyar költségvetésben megjelenő forrásokra, illetve a költségvetésen kívüliekre. A költségvetésben megjelenő tételek a kohéziós és strukturális, valamint az előcsatlakozási alapok tételeiből állnak. A költségvetésen kívüli tételek legnagyobb részben az agrártámogatások, illetve az ún. „belső politikák”, a közvetlenül Brüsszelben pályázható közösségi kezdeményezések programjai.

Az egyenleg pozitív, de látnunk kell, hogy **az országba érkező uniós támogatások – a költségvetés katasztrofális helyzete következtében – nagyrészt a korábbi itthoni fejlesztési pénzek helyébe léptek.** Nem mindegy tehát, hogy az unióból származó pénz hogyan hasznosul, mennyi hozzáadott értéket képez az ország számára, hogyan javítja a gazdasági növekedés mutatóit, a lakosság életminőségét. Magyarország a 2004 és 2006 közötti felzárkóztatási források (a négy strukturális alap és a kohéziós alap) tényleges felhasználásában 78%-os teljesítménnyel az EU25-ök között hátulról a negyedik, csupán Szlovéniát, Lengyelországot és Ciprust előzi meg. A magyar teljesítményt egyértelműen a nagy közlekedési és környezetvédelmi projekteket finanszírozó kohéziós alap gyenge lehívása húzza le. Van tehát min javítani, főleg úgy, hogy hazai támogatási rendszerünket, ahogy arról már volt szó, szinte teljes egészében felszámoltuk.

Összeg (milliárd Ft)	2004	2005	2006	2007
Az uniós költségvetéshez való hozzájárulás				
Vámok, cukorilleték	13,46	28,11	27,51	27,92
Áfa alapú hozzájárulás	19,27	26,91	30,57	34,62
GNI alapú hozzájárulás	89,74	134,14	132,48	137,37
Brit korrekció	12,43	17,51	16,2	18,82
Összesen	134,94	206,68	206,77	218,74
Az uniótól befolyt összeg				
1. A magyar költségvetésben megjelenő EU-források				
Összesen	166,76	193,5	306,22	469,36
2. A magyar költségvetésen kívüli EU-források				
Agrárpiaci támogatások	0,12	49,38	61,97	1,35
Közvetlen területalapú támogatások	0	78,38	98,66	118,5
Belső politikák	9,45	11,75	19,96	20,85
Összesen	9,57	139,52	180,6	140,7
Az uniótól befolyt támogatás (1+2) összesen				
Összesen	176,33	333,02	486,82	610
Nettó egyenleg	41,39	126,34	280,05	391,26

FORRÁS: PM. A 2008-as adatok 2009 márciusáig nem álltak rendelkezésre.

SZEMLÉLETÉBEN, CÉLJAIBAN MEGÚJULT, ELLENŐRIZHETŐ ÉS PÁRTSEMLEGES FEJLESZTÉSPOLITIKÁT Az európai uniós források felhasználása nem önmagáért való cél, „letudandó” uniós feladat. Azt nem lehet a hazai politikai célkitűzésektől elszigetelten kezelni; világos és egyértelmű nemzetstratégiára van szükség az ország felzárkóztatásához. Ennek megfelelően alapvető változásokra van szükség az itthoni fejlesztéspolitikában.

Ez a felzárkóztatási nemzetstratégia társadalmi egyeztetés és társadalmi szerződések útján válhat csak közös célrendszerré. A nemzetstratégiát illetően, kormányváltás esetén, **vállalkoznunk kell az Új Magyarország Fejlesztési Terv módosítására**. Alkalmazni kívánjuk ugyanis azt az uniós elvet, amely szerint jobb egy időben megtett módosítás, mint a régi rosszhoz való makacs ragaszkodás. A terv módosítása azért is lehetséges, mert a hétéves időszak feléhez közeledve amúgy is értékelnünk kell az alapok hasznosulását; a gazdasági válság még inkább indokoltá teszi ezt a köztes értékelést. Az eredmény lehangelő lesz, és az európai (portugál, görög, ír) példához hasonlóan ezt a módosítást megtenni nemcsak lehetőségünk van, hanem az egyben kötelességünk is. A fejlesztési terv jogi és strukturális kereteinek megtartása mellett nagyobb hangsúlyt kell hogy kapjon a gazdaságfejlesztés, a kis- és középvállalkozások, a vidéki térségek, a humáninfrastruktúra hatékony, célzott fejlesztése és a foglalkoztatás növelése. Első teendőink egyike, hogy a hazai támogatási rendszert nemzeti érdekeinknek megfelelően, a Széchenyi Terv mintájára újraindítsuk.

A polgári felfogás értelmében a kormány feladata a nemzeti érdekek következetes képviselése, a gazdasági, társadalmi és területi kohézió megteremtése, a közszolgáltatások rendszerének hatékony működtetése. Ehhez problémaorientált és teljesítményvezérelt kormányzati struktúrára és egységes közigazgatási működési modellre van szükség. Fel kell tehát számolni a kettős kormányzás rendszerét, amely a minisztériumokra kizárólag a szabályozás és a tervezés kényszerét helyezi, míg a fejlesztési kérdésekben egy ellenőrizhetetlen, kiszervezett, átláthatatlan érdekviszonyok mentén működő „árnyék-közigazgatás” dönt. A kormányzati struktúrában a köztisztviselői felelősséget, a döntések politikai és szakmai felelősségi rendszerét vissza kell helyezni az Országgyűlés kontrollja alá. A kiszervezett intézményhálózatot fel kell számolni, a túlburjánzott nem-költségvetési szervek rendszerét át kell alakítani. A politikai, szervezeti és személyi felelősségre vonás lehetőségét meg kell teremteni. Elkerülhetetlen továbbá a kormány által kijelölt kiemelt projektek célszerűségi szempontból történő felülvizsgálata. Létre kell hozni a kormányzati struktúrában a nemzetstratégia és a nemzeti tervezés, valamint az ehhez kapcsolódó társadalmi egyeztetés új intézményét. Mindezek céljából meg kell majd alkotni a fejlesztéspolitika átfogó törvényi szabályozását. A pályázati rendszert, annak eljárásrendjét is újra kell fogalmazni; átláthatóságát, ellenőrizhetőségét és elérhetőségét meg kell teremteni.

A legfontosabb **célkitűzéseink** a strukturális és kohéziós politika területén:

1. Az Európai Unió a fejlesztéspolitika kereteit, feltételrendszerét teremti csak meg; a hasznosulás a tagállami kormányok felelőssége.
2. Magyarország az unió kohéziós és strukturális politikájának megőrzésében érdekelt. Ehhez a politikához a jövőben is megfelelő nagyságú forrásokat kell biztosítani. Elutasítunk minden olyan törekvést, amely megpróbálja tagállami szintre visszautalni a fejlesztések pénzügyi támogatását (vagyis a renacionalizációt), illetve a kelet-közép-európai tagállamok felzárkózásának rovására kíván új támogatandó célkitűzéseket megfogalmazni.
3. Gazdálkodjunk felelősségteljesebben az uniós polgárok pénzével. Növeljük az uniós fejlesztéspolitika hatékonyságát a számszerűsíthető mutatók következetesebb alkalmazása révén. Törekedjünk a minél teljesebb elszámoltathatóságra, ugyanakkor tegyük rugalmasabbá a kohéziós politika végrehajtását.
4. Szemléletében, céljaiban megújult, a hazai politikai célkitűzésekkel összhangban álló fejlesztéspolitikát kell kidolgozni Magyarországon. Világos és egyértelmű nemzetstratégiával lehet csak az országot felzárkóztatni.
5. Az uniós forrásokat ne használjuk itthon pénzvívóként; azok nem helyettesítik a saját fejlesztéspolitikát, hanem csak többletlehetőséget biztosítanak ahhoz.
6. Sokat kell javítanunk az uniós források hasznosulásán; az állampolgárok által érzékelhető pozitív hatások tekintetében legyünk az elsők között. Vessünk véget az öncélú, a gazdasági fellendülést nem segítő, a polgárok jólétét elő nem mozdító látszatberuházásoknak.
7. Legyenek világos fejlesztési prioritásaink: a kis- és középvállalkozások helyzetbe hozása révén a növekedés beindítása és a foglalkoztatás növelése kerüljön a középpontba.
8. Az uniós források többé ne válhassanak a politika játékszerévé; legyen szigorúan pártatlan, átlátható a pályázati rendszer.
9. Ésszerűsítsük a pályázati rendszert, váljon pályázóbaráttá, de szűrje ki a visszaéléseknek még a lehetőségét is.

2.24. Mezőgazdaság és vidékfejlesztés

NINCS ERŐS EURÓPA ERŐS MEZŐGAZDASÁG NÉLKÜL Az agrárkérdés egész Európa számára megkülönböztetetten fontos; gazdasági, foglalkoztatási, de biztonsági, fogyasztóvédelmi és környezeti jelentősége is felbecsülhetetlen. A Közös Agrárpolitika (KAP) nem csupán a legrégebbi, hanem az egyik legátfogóbb közös politikája az uniónak. A Fidesznek meggyőződése, hogy erős Európa csakis erős mezőgazdasági politikával, erős mezőgazdasággal képzelhető el. A modern agrárpolitika nem egyszerűen a támogatásokról szól; az európai mezőgazdaság nemcsak a gazdák számára, hanem a fogyasztók számára is fontos kérdés. Az európai gazdák a szigorú növény- és állategészség-ügyi követelményeknek köszönhetően **biztonságos és jó minőségű élelmiszerrel** látják el az európai fogyasztókat. A termelés során számtalan **környezetvédelmi előírást** kell teljesíteniük. A mezőgazdaság kulcsszerepet játszik a **vidéki foglalkoztatásban**, a munkahelyek megőrzésében és a vidék elnéptelenedésének megakadályozásában. A mezőgazdaság egyre nagyobb szerepet játszik az **energiatermelésben** is. A mezőgazdasági termelés jelentős mértékű csökkenése esetén az unió elvesztené élelmiszerönellátó-képességét, és a jövőben, hasonlóan az energiához, importfüggő helyzetbe kerülne. Az unió már jelenleg is a világ legnagyobb élelmiszer-importőre. Ha az Európai unió kiszolgáltatottá válik az élelmiszer-ellátás terén, a jövőben még magasabb árakkal kell szembesülnünk. Az ingadozó világpiaci árak miatt a KAP leépítése helyett Brüsszel legfontosabb feladata az lenne, hogy ösztönözze a termelés növekedését, a nemzetközi versenyképesség javulását.

A KÖZÖS AGRÁRPOLITIKA A REFORMOK KERESZTTÜZÉBEN Az EU közös agrárpolitikája rengeteg támadást kapott az elmúlt években, pedig a KAP gyengítésével a fenti célok veszélybe kerülhetnek. A vitában a tagállamok, illetve a különböző politikai erők két táborra oszthatók. Vannak, akik abban érzik érdekeltnek magukat, hogy a közös agrárpolitikát minél radikálisabban megreformálják. Az ő szótárukban a „reform” nem jelent mást, mint a mezőgazdasági támogatások megnyirbálását, majd teljes megszüntetését, a KAP szétverését. Számukra a közös agrárpolitika átláthatatlan, pazarló, és alapvetően csak néhány nagy földtulajdonos érdekeit szolgálja. Ebbe a táborba tartoznak a britek és a skandinávok, vagyis azok a tagállamok, amelyek nem rendelkeznek jelentős mezőgazdasággal és/vagy jelentős nettó befizetői az EU költségvetésének. Ezzel szemben állnak azok, akik a közös agrárpolitikát a jelenlegi formájában, vagy csak kisebb

módosításokkal szeretnék fenntartani. Ide tartozik Franciaország, a déli tagállamok, és általában az új tagállamok. Azok, akik a KAP lebontásában érzik érdekeltnek magukat, újabb és újabb reformokat erőltetnek rá az európai mezőgazdaságra. Számukra ugyanis minden egyes reform ürügyet teremt arra, hogy a mezőgazdasági támogatásokat csökkentsék. Elmondhatjuk azonban, hogy **ma már nem egyszerűen a támogatások csökkentése, hanem a közös agrárpolitika léte a tét.** A reformok mögött mindig ott rejtőzött a végső cél, a KAP teljes felszámolása. Ezt a célt a közös agrárpolitika ellenfelei napjainkban egyre gyakrabban nyíltan ki is mondják. Odáig jutottunk, hogy sokan nemcsak egyszerűen a mezőgazdasági támogatások csökkentéséről, hanem azok teljes megszüntetéséről beszélnek. Vannak olyan elképzelések, amelyek szerint a mezőgazdaságot kizárólag a tagállamok saját költségvetéséből lehet majd támogatni. A kiegyensúlyozott költségvetéssel rendelkező gazdagabb tagállamok képesek lesznek nemzeti forrásokból is támogatni a gazdákat, versenyelőnyhöz juttatva őket az európai piacon. Ezzel szemben Magyarország, amely az Európai Unióban jelenleg a legnagyobb költségvetési hiánnyal küszködik, kevéssé lesz képes saját költségvetéséből pótolni a kieső közösségi támogatásokat.

MAGYAR ÉRDEK A KÖZÖS AGRÁRPOLITIKA FENNMARADÁSA Magyarországnak mint jelentős mezőgazdasággal és vidéki népességgel rendelkező tagállamnak alapvető érdeke a KAP intézkedéseinek jelenlegi formában történő megőrzése, a mezőgazdasági és vidékfejlesztési támogatások mostani szintjének fenntartása. Hazánk jelenleg az uniós költségvetés nettó haszonélvezője, azaz több pénzt kapunk onnan, mint amennyit befizetünk. Ezt a kedvező pozíciót nem kis részben az agrártámogatásoknak köszönhetjük.

A MAGYAR NÉPPÁRTI KÉPVISELŐK A KÖZÖS AGRÁRPOLITIKA MEGVÉDÉSÉÉRT A magyar néppárti delegáció Glattfelder Béla vezetésével az elmúlt öt évben a KAP megvédése mellett állt ki. Arra törekedtünk az Európai Parlamentben, hogy a negatív változásokat megakadályozzuk, vagy hatásukat tompítsuk. Még azon az áron is, hogy néhányszor saját pártunkkal, az Európai Néppárttal kellett szembefordulnunk. Amennyiben egy tervezet elfogadhatatlan volt a magyar érdekek szempontjából, ellene szavaztunk. Mindezt annak tudatában tettük, hogy az Európai Parlamentnek korlátozott hatásköre van a mezőgazdasági politika terén. Véleményt adhat csupán, amely nem kötelező a Tanácsra, illetve az Európai Bizottságra nézve. De azt reméltük, hogy állásfoglalásunkkal befolyásolhatjuk az Agrárminiszterek Tanácsában ügydöntő jogkörrel tárgyaló magyar kormány álláspontját.

TEHETETLEN KORMÁNY A baloldali kormány azonban, amely eljár a Tanácsban, a legfőbb döntéshozó testületben, gyenge érdekérvényesítő képességről tett tanúbizonyságot. Csatlakozásunk óta a gazdák a saját bőrükön tapasztalhatták, hogy a reformok a KAP terén ugyanazt jelentik, mint otthon: megszorításokat, kevesebb pénzt és nehezebb körülményeket. A cukorreform következtében az öt hazai cukorgyárból négyet bezártak; emiatt ma már cukorbehozatalra szorulunk. A kukoricaintervenció eltörlése leginkább a magyar érdekeket sértette. A növényvédő szerekkel kapcsolatos szigorítás komoly többletterheket ró a magyar gazdákra. A borreform kapcsán a magyar bortermelők joggal érzik igazságtalannak, hogy a déli tagállamok borfeleslegei miatt nálunk ösztönzik a szőlőültetvények kivágását. Ezért ezeket a reformokat, csakúgy, mint a KAP átfogó reformját, az ún. állapotfelmérést a magyar néppárti képviselők elutasították az Európai Parlamentben.

VERSENYHÁTRÁNNYAL INDULTUNK Érdemes felidézni a kezdetet is: a csatlakozási szerződést a szocialista-szabaddemokrata kormány jóval előnytelenebb feltételekkel kötötte meg, mint reméltük. Az új tagállamok mezőgazdasága egészen 2013-ig hátrányos megkülönböztetésben részesül a közvetlen kifizetések szempontjából; 2004-ben a régi tagállamok gazdáinak járó támogatásnak mindössze a 25%-át kaptuk, azzal a kitételrel, hogy ez az összeg évente 5%-kal emelkedik. Ennek következtében a kelet-közép-európai gazdák hosszú időre másodrangú polgárokká váltak az unióban. A csatlakozási szerződés ugyanakkor tartalmaz néhány olyan kedvezményt, melyek, ha nem is orvosolják teljes mértékben, de legalább csökkentik a csatlakozási szerződésből származó hátrányokat. A magyar kormány azonban még ezeket a kedvezményeket sem használja ki teljes mértékben. A nemzeti költségvetésből 30%-kal kiegészíthető a csökkentett összegű területalapú támogatás. A szocialista-szabaddemokrata kormány, a költségvetési megszorításokra hivatkozva, évek óta nem fizeti ki a gazdáknak az ún. nemzeti kiegészítés teljes összegét, holott erre országgyűlési határozat kötelezi. Csupán egyetlen évben, 2007-ben 25 milliárd Ft-ot vett ki ezáltal a gazdák zsebéből a kormány. Így **a magyar gazdák még új tagállamokbeli társaikhoz képest is hátrányosabb, harmadrangú helyzetbe kerültek.** Ezért a polgári oldalon a következő országgyűlési választásokat követően biztosítania kell, hogy a gazdák a nemzeti kiegészítés teljes összegét megkapják.

Az új tagállamokban 2009-től kerül bevezetésre a régiókban már elfogadott ún. **kölcsönös megfeleltetés** szabályrendszere. Ez azon gazdálkodási, környezetvédelmi és állatjóléti követelmények összessége, amelyek teljesítése nélkül a

gazda nem jogosult területalapú kifizetésre. A kölcsönös megfeleltetés jelentős költségeket és adminisztrációs többletterhet jelent a gazdák számára. A 2009-es bevezetés ellentétes a csatlakozási szerződés szellemével, hiszen annak egyik alapelve, hogy amíg az új tagállamok gazdái csökkentett összegű támogatást kapnak, addig cserébe kevesebb kötelezettség terheli őket.

IDŐT NYERTEK A GAZDÁK A szocialista–szabaddemokrata kormány úgy döntött, hogy már **2009-től bevezeti** a régi tagállamokban alkalmazott **egységes területalapú támogatási rendszert** (az ún. SPS-t), jóllehet Magyarországot erre egyelőre semmilyen közösségi jogszabály nem kötelezi. Sőt az Európai Bizottság lehetővé kívánja tenni, hogy az új tagállamok – az eredetileg tervezett – 2011 helyett 2013-ig alkalmazhassák az egyszerűsített rendszert. Ennek indoka, hogy 2013 után az egyszerűsített rendszerhez hasonló területalapú támogatást akarnak alkalmazni az egész unióban. A régi tagállamok által használt rendszer ugyanis jóval bonyolultabbnak és költségesebbnek bizonyult. Ennek a rendszernek az elkapkodott bevezetésével a szocialista kormány nemcsak indokolatlan többletköltségeket és bonyolult adminisztrációs terheket rakna a gazdálkodók nyakába, hanem a jelenlegi kétpólusú üzemszerkezetet konzerválná. Otthon a MAGOSZ és a Fidesz országgyűlési képviselői, Brüsszelben pedig Glattfelder Béla és a fideszes európai parlamenti képviselők kezdettől fogva határozottan felléptek az SPS bevezetése ellen. Sólyom László köztársasági elnök alkotmányos szempontból aggályosnak találta az SPS-törvényt, ezért az Alkotmánybírósághoz fordult. Mindezek hatására a kormány idén márciusban meghátrált, és egyelőre elhalasztotta az új rendszer alkalmazását. Az SPS-ügyben tehát a gazdák és a polgári oldal jelentős sikert értek el.

ERŐSEBB LESZ A SZAVUNK A Lisszaboni Szerződés életbelépését követően az Európai Parlament szerepe jóval nagyobb lesz agrárkérdésekben, hiszen – a tagállamok minisztereiből álló Tanács mellett – társ-jogalkotóvá válik. Ezáltal megnő a jelentősége annak, hogy az uniós törvényhozásban a jövőben kik és milyen hatékonysággal képviselik a magyar és az európai gazdák érdekeit. Nem elhanyagolható körülmény, hogy a Parlamentben eddig mindig jobb eredményt sikerült elérniük a fideszes képviselőknek, mint a kormánynak a Tanácsban.

NEHÉZ VITÁK VÁRNAK RÁNK Mindez amiatt is fontos, mert 2013-ban lejár a mezőgazdasági támogatások szinten tartását garantáló 2002-es politikai megállapodás. Ráadásul 2014-től új, hétéves költségvetési időszak kezdődik az unióban. A KAP ellenfelei egyértelművé tették, hogy az új hétéves költségvetésről 2010 körül kezdődő tárgyalásokat az agrárkiadások elleni támadásokra is fel

kívánják használni. Ezért **a 2009-es európai parlamenti választásokat követő időszak legfontosabb feladata a közös agrárpolitika költségvetésének megvédése.**

Az unió 2015-ben megszünteti a **tejkvótákat**. Az állapotfelmérés keretében a tagállamok agrárminiszterei 2008 végén arról döntöttek, hogy az addig hátralévő időszakban a tejkvótákat évi 1%-kal növelik. A magyar néppárti delegáció a tejkvóta-emelés ellen szavazott, mivel az ellentétes a magyar gazdák érdekeivel. Hazánk jelenleg nem használja ki a nemzeti tejkvótát. A kvóták emelése miatt a magyar termelők a következő években sem tudják növelni termelésüket, mivel a nálunk versenyképesebb termelő országok kvótája is növekszik.

ÓVATOSAN A BIOÜZEMANYAGGAL Az unió célkitűzése, hogy 2020-ra a felhasznált üzemanyag 10%-a megújuló forrásokból, főként mezőgazdasági alapanyagokból készüljön. Az utóbbi évek jelentős élelmiszerár-emelkedései igen kétségessé tették ennek a célnak a megvalósíthatóságát, indokoltságát. Bár sokan kétségbe vonják, az utóbbi időszak adatai alapján nyilvánvalóvá vált, hogy szoros összefüggés van az élelmiszerárak emelkedése és a bioüzemanyagok iránti kereslet között. Úgy véljük, lehetővé kell tenni a tagállamok számára, hogy az élelmiszer- és takarmányárak további emelkedése esetén felfüggeszthessék a kötelező 10%-os bekeverési arány elérésére vonatkozó kötelezettségeik teljesítését. Mindaddig, amíg a bioüzemanyagok csak jelentős adókedvezmények és állami támogatások mellett versenyképesek, addig arra kell törekednünk, hogy a felhasznált bioüzemanyagok meghatározó részben európai származásúak legyenek. Magyarországon az állattenyésztés különösen nehéz helyzetbe került a növekvő takarmányárak miatt. A mezőgazdasági termékeket ezért elsődlegesen továbbra is – közvetlenül, vagy takarmányozás útján közvetve – élelmezési célra kell felhasználni. Ezt a célt nem veszélyeztetheti egyéb, például energiacélú felhasználás.

HULLADÉKBÓL ENERGIÁT Élelmiszer célú alapanyagok helyett a mezőgazdasági melléktermékek és hulladékok helyben történő energiacélú felhasználását kell ösztönözni. A gazdáknak lehetőséget kell biztosítani arra, hogy a helyi közösségek energiaszolgáltatójává válhassanak, például vidéki iskolák és egyéb közintézmények mezőgazdasági melléktermékekkel vagy biogázzal való fűtése révén. Ez az energiatakarékosság javulása mellett munkahelyeket is teremtené.

A **VIDÉKFEJLESZTÉST** fontosnak tartjuk, de továbbra is a KAP ún. első pillérébe tartozó mezőgazdasági támogatásokat, azaz a területalapú támogatásokat és piaci intézkedéseket (pl. intervenció) kívánjuk megtartani a mezőgazdasági

politika elsődleges eszközeiként. Ezért nem támogatjuk az első pillérre szánt források átcsoportosítását a vidékfejlesztés javára (tehát a modulációt), amit az Európai Bizottság rendre szorgalmaz. A csatlakozási szerződés értelmében ezt az új tagállamokban egészen addig nem kell alkalmazni, amíg a területalapú kifizetések nem kerülnek azonos szintre a régi tagállamokéval (azaz 2013-ig). El kell érniük, hogy a csatlakozási szerződést maradéktalanul tiszteletben tartsák.

Ellenezzük ugyanakkor a vidékfejlesztési források csökkentését. Nem szabad, hogy újra megismétlődhessen az, ami a legutóbbi hétéves költségvetési terv alkuja során történt. Akkor – elsősorban a KAP-ellenes tagállamok, így Nagy-Britannia és a skandináv országok nyomására – 3 milliárd eurót vettek el a vidékfejlesztéstől.

A CSALÁDI BIRTOKOKAT SZOLGÁLÓ VIDÉKFEJLESZTÉST A Fidesz a csatlakozási szerződésben lefektetett elveknek megfelelően kiáll a földtulajdon magyar kézben maradása mellett, és a családi gazdaságok megerősítését tartja járható útnak a magyar mezőgazdaság számára. Ennek megfelelően a vidékfejlesztés legfontosabb célja a középirtokok megerősítése és az élelmiszeripar – ezen belül kiemelten a közeli piacokra termelő üzemek – versenyképességének növelése kell legyen. Növelni kell a fiatal gazdák támogatását. Ezt az is indokolja, hogy az általuk működtetett gazdaságok Európa-szerte az átlagosnál versenyképesebbnek bizonyultak.

A tagállamoknak ugyanakkor nagyobb mozgásteret kell adni a vidékfejlesztési források felhasználása során. Biztosítani kell, hogy a vidékfejlesztési pénzek elsősorban a gazdák érdekeit szolgálják, azaz a mezőgazdasági ágazaton belül és a helyi élelmiszeriparban kerüljenek felhasználásra. Így el lehetne kerülni, hogy a vidékfejlesztési pénzeket pazarló vagy visszaélésigyanús módon használják fel a tagállamok (ahogy az nálunk a LEADER-program esetében történt).

A legfontosabb **célkitűzéseink** a mezőgazdaság és vidékfejlesztés témakörében:

1. Magyarországnak alapvető érdeke a közös agrárpolitika megőrzése, a mezőgazdasági és vidékfejlesztési támogatások mostani szintjének fenntartása. A 2009–14 közötti európai parlamenti ciklusban ez az egyik legfontosabb törekvésünk.
2. Követeljük a kormánytól, hogy a nemzeti kiegészítést teljes egészében fizesse ki a gazdáknak, hogy ne kerüljenek többszörösen hátrányos helyzetbe unióbeli versenytársaikhoz képest.
3. A kölcsönös megfeleltetés szabályait egyszerűsíteni kell, és el kell törölni a túlzó, aránytalan nehézséget okozó előírásokat.

4. Az egységes területalapú támogatási rendszert (SPS-t) a lehető legkésőbbi időpontban vezessék csak be itthon.
5. A mezőgazdasági termékeket elsősorban élelmezési célra kell felhasználni, így a bioüzemanyag előállításával kapcsolatosan körültekintően kell eljárni.
6. Élelmiszercélú alapanyagok helyett a mezőgazdasági melléktermékek és hulladékok helyben történő energiacélú felhasználását kell ösztönözni.
7. A vidékfejlesztés fontos, de ne a területalapú támogatások és a piaci intézkedések rovására költsünk többet e célra. Nem támogatjuk a forrásátcsoportosítást a vidékfejlesztés javára.
8. A földtulajdon maradjon magyar kézben, és támogassuk a családi gazdaságokat. A cél a középbirtokok megerősítése és az élelmiszeripar versenyképességének növelése. Növelni kell a fiatal gazdák támogatását.
9. A tagállamok kapjanak nagyobb önállóságot a vidékfejlesztési források felhasználása terén. Biztosítani kell, hogy a vidékfejlesztési pénzek elsősorban a gazdák érdekeit szolgálják, azaz a mezőgazdasági ágazaton belül és a helyi élelmiszeriparban kerüljenek felhasználásra.

Európa és a világ

2.25. Közös kül- és biztonságpolitika, szomszédságpolitika, védelem

MEG KELL ERŐSÍTENI AZ UNIÓ NEMZETKÖZI BEFOLYÁSÁT A Fidesz álláspontja szerint az európai polgárok biztonsága és jóléte érdekében az Európai Uniónak növelnie kell világpolitikai befolyását; ehhez **hatékony közös kül- és biztonságpolitikára, illetve közös biztonság- és védelempolitikára van szükség.** Európa nem maradhat le a piacokért és a technológiai fejlettségért folyó versenyben. Az uniónak a biztonság különböző aspektusait komplex módon magában foglaló, **világos cselekvési stratégiával** kell rendelkeznie, egységes nemzetközi képviselőt kell teremtenie magának, ki kell építenie katonai és polgári képességeit, és biztosítani kell ehhez a megfelelő forrásokat. Európa csak ezeknek a változásoknak az útján képes megerősíteni szerepét és befolyását az átalakuló világban. Csak így képes elkerülni, hogy kiszolgáltatottá váljék az energiahordozókhöz és a nyersanyagokhoz való hozzáférés terén. Csak ilyen módon tud eleget tenni az európai integráció eredeti céljának, hogy szabadságot, biztonságot és jólétet biztosítson polgárai számára.

JELENTŐS REFORMOK SZÜKSÉGESEK A közös kül- és biztonságpolitika az elmúlt öt évben komoly fejlődésen ment keresztül. Az Európai Unió mára a világ szinte minden térségével kialakította az intézményes párbeszéd valamilyen formáját, és egyre nagyobb szerepet játszik a konfliktusok kezelésében is, különösen a Balkánon, Afganisztánban és Afrikában. Fejlődött a közös kül- és biztonságpolitika intézményrendszere, és egyre bővültek a rendelkezésre álló anyagi források. Az Uniónak azonban az elmúlt években számos fontos kérdésben nem sikerült egységesen fellépnie. Gazdasági képességei még mindig nem párosulnak kellő politikai erővel és katonai képességekkel, ami szükséges ahhoz, hogy fel tudjon készülni a polgárai biztonságát közvetlenül vagy közvetetten fenyegető kihívásokra és azokat kezelni tudja, valamint hogy gazdasági súlyának megfelelő szerepet játsszon a nemzetközi kapcsolatokban. Ezért is szükség van e politika megerősítésére, intézmény- és eszközrendszerének reformjára, továbbfejlesztésére, az elmúlt évek hibáinak kiküszöbölésére.

MEGVÁLTOZOTT GEOPOLITIKAI KÖRNYEZET Az európai biztonságpolitika új geopolitikai kihívásokkal szembesül. A következő években várhatóan központi kérdés lesz a volt szovjet periféria hovatartozása. Ellentétben az elmúlt évekkel, itt nem egymástól többnyire elkülönülő helyi konfliktusok kezelése a tét, hanem egy stratégiai érdekütközésről van szó, amely egymással összefüggő konfliktusok sorozatán keresztül jelenik meg Európa keleti határvidékén. A konfliktusoknak ez a láncolata nemcsak a közvetlen geopolitikai befolyás érvényesítését célozza, de arról is szól, hogy a volt szovjet periféria országai követhetnek-e európai értékrendet, s nyersanyagkincseik milyen ellenőrzés alatt kerülhetnek ki a világpiaconra.

A GAZDASÁGI STABILITÁS ÉS A BIZTONSÁG ÖSSZEFÜGG **A nemzetközi pénzügyi és gazdasági válság reflektorfénybe helyezte a nemzetközi pénzügyi stabilitás és a biztonságpolitika összefüggését**, melyet korábban inkább elméleti kérdésként tartottunk számon. Az európai országok széles értelemben vett biztonsága a pénzügyi ágazat állapotától, valamint annak a reálgazdaságra gyakorolt hatásától függ. A következő hónapok folyamatainak középpontjában tehát várhatóan az a kérdés áll majd – ideiglenes jelleggel háttérbe szorítva egyéb biztonságpolitikai problémákat –, hogy a pénzügyi kockázatokból mekkora gazdasági kockázat lesz, s ebből a válságból az egyes erőközpontok milyen pozícióvesztéssel vagy nyereséggel jönnek majd ki. E megváltozott körülmények között az Európai Uniónak fokozott szüksége lesz belső konszenzusépítő képességének erősítésére és komplex külkapcsolati eszközrendszerének továbbfejlesztésére, hogy szembe tudjon szállni a nemzetek feletti kihívásokkal.

MAGYARORSZÁG LEGYEN ALAKÍTÓJA A KÖZÖS KÜL- ÉS BIZTONSÁGPOLITIKÁNAK
A közös kül- és biztonságpolitika Magyarország számára is új lehetőséget teremt arra, hogy külpolitikai és biztonságpolitikai prioritásainkat immár az Európai Unió politikájaként is érvényesítsük. Magyarország aktív alakítója kell hogy legyen az unió külpolitikájának, az EU egységes nemzetközi fellépésének. Az elmúlt öt év sodródó, orientációs bizonytalanságokkal küzdő és legtöbb esetben csak a többség álláspontjához igazodó magyar külpolitikájával ellentétben célunk, hogy **világos prioritásokat és alapvető elveket képviselve, de a többi tagállammal szolidáris módon legyünk alakítói e politikának.** E tekintetben különösen fontos szerepet kap a nagy tagállamokkal, illetve az uniós intézményekkel kiépülő jó kapcsolatunk, valamint szövetségek építésére való képességünk. Magyarországnak szorosan együtt kell működnie uniós partnereivel és más, hasonló gondolkodású országokkal céljainak elérése érdekében. E tekintetben kiemelkedő esélyt, ugyanakkor óriási felelősséget is jelenthet számunkra a következő időszakra fontos ENSZ-szervekben megcélzott tagság.

A közös kül- és biztonságpolitika sikeréhez és hatékonyságához egyúttal elengedhetetlennek tartjuk az átláthatóságot az egyeztetési és döntéshozatali folyamatokban, tekintettel arra, hogy a külpolitika és a védelempolitika valamennyi tagállam számára a nemzeti szuverenitás egyik kulcsterületét jelenti.

PRIORITÁSOK A közös kül- és biztonságpolitikának az elkövetkező években az alábbi prioritásokra kell összpontosítania: az Európai Unió és az USA globális szerepvállalásának összehangolása, az unió szerepének megerősítése közvetlen szomszédságában, a Nyugat-Balkánon és a posztszovjet térségben, a fenntartható fejlődés előmozdítása, Európa energiabiztonságának javítása, az emberi és kisebbségi jogok – beleértve a közösségi jogokat – előmozdítása, a stabil világkereskedelem és pénzügyi rendszer fenntartása, a tömeges illegális migráció, a terrorizmus és a tömegpusztító fegyverek terjedése elleni küzdelem.

ALAPVETŐ ELVEK KÉPVISELETE A KÜLPOLITIKÁBAN Valljuk, hogy e prioritások megvalósítása során az Európai Uniónak nemzetközi kapcsolataiban, külpolitikájában meg kell őriznie vezető szerepét a lényegét jelentő alapvető értékek, a szabadság, a demokrácia, a jogállamiság, valamint az emberi és kisebbségi jogok képviseletében, kiterjesztésében és garantálásában. Saját külpolitikánkat is ezen az elvi alapon kívánjuk folytatni.

Földrajzi prioritásaink

A TRANSZATLANTI PARTNERSÉG MEGÚJÍTÁSA Észak-Amerika és Európa azonos értékeken alapuló demokráciáinak szövetsége meghatározó Európa biztonsága és fejlődésének szavatolása szempontjából, ezért **az unió külkapcsolataiban és biztonságpolitikájában elsődlegességet kell élveznie az észak-amerikai szövetségekkel folytatott széleskörű együttműködésnek**. Katonai értelemben Magyarország polgárai számára a legfőbb biztonsági garanciát az Észak-atlanti Szerződés Szervezete, a NATO jelenti, amelynek vezető ereje az Amerikai Egyesült Államok. Ezért Európa és Magyarország polgárainak alapvető érdeke az észak-atlanti szövetségi rendszer fennmaradása, az Egyesült Államok indokolt mértékű európai jelenléte.

A pénzügyi válság is rámutatott, hogy az Egyesült Államok és Európa a változó világban egyre növekvő mértékben és egyre több területen – így a biztonságpolitikában is – egymásra van utalva. Az unió globális befolyása növelésének igénye tehát nem az Egyesült Államokkal fennálló kapcsolatok lazítását jelenti, hanem a szövetség európai ágának erősítését a közös transzatlanti biztonság, a közös erőfeszítések érdekében. Ehhez szükséges a transzatlanti partnerség ilyen alapon történő megerősítése, az unió biztonsági szerepvállalásának fokozása és a modern képességek összehangolt fejlesztése, ideértve a szükséges források előteremtését is.

A TRANSZATLANTI EGYÜTTMŰKÖDÉS KIEMELT TERÜLETEI A transzatlanti kapcsolatok erősítésében a közép- és kelet-európai államok fontos szerepet kaphatnak. A Fidesz célkitűzése, hogy Magyarország az Európai Unió transzatlanti kapcsolatainak és politikájának is aktív szereplőjévé váljon a számunkra megkülönböztetett fontosságú térségekben (Balkán, Kelet-Európa, Kaukázus, illetve Oroszország). Ehhez a biztonságpolitikai, emberjogi és energiabiztonsági, valamint gazdasági érdekeink közötti kapcsolódások tudatosabb kezelésére, valamint e kérdésekben a stratégiai érdekazonosság felismerésén alapuló aktív regionális együttműködésre van szükség.

A transzatlanti együttműködés kulcsterületének tekintjük a következő években is az afganisztáni és iraki szerepvállalást, valamint a pakisztáni destabilizálódás, illetve az iráni proliferációs törekvések elleni fellépést. Biztonságunk szempontjából kulcsfontosságú **Afganisztán** stabilitásának megeremtése, a terrorizmus és a kábítószer-kereskedelem elleni küzdelem, és az ezek érdekében történő nemzetközi szerepvállalás. A folyamatos támogatás és a katonai jelenlét fenntartása nélkül az ország újabb polgárháborúba sodródna. Elengedhetetlennek

tartjuk ezért a nemzetközi közösség afganisztáni szerepvállalását, amelynek sikere meghatározó lesz a NATO és az Európai Unió közös kül- és biztonságpolitikájának jövője szempontjából.

A transzatlanti együttműködés keretében kiemelt figyelmet kell fordítanunk **Pakisztánra**, amely az elmúlt években egyre jelentősebb instabilitási tényezővé vált a közép-ázsiai térségben. Az országot egyre inkább jellemző radikalizálódás és erőszak folytán átértékelődött az ország biztonságpolitikai helyzete, illetve nyugati szövetségeseihez fűződő viszonya. Erre a fejleményre a NATO- és EU-tagországoknak egyértelmű, határozott és egységes választ kell adniuk. Közös stratégiát kell kialakítaniuk Pakisztán esetleges jövőbeli dezintegrációjának megakadályozása érdekében, amely annál is inkább elengedhetetlen, mert a világ hatodik legnépesebb országáról, s egyben egy atomhatalomról van szó. Stabil és hosszú távú megoldás azonban csakis a mindenkori – legyen az civil vagy katonai – iszlamabádi hatalommal való együttműködés útján képzelhető el.

A transzatlanti együttműködés további fontos területe **Irán**. A térség stabilitását és Európa biztonságát is súlyosan veszélyeztetné, ha Irán elérné azt a technikai szintet, ahol már csak politikai döntés kérdése az atomprogram katonai célú felhasználása. Ezért a jövőben is indokoltnak tartjuk és támogatjuk az unió részéről a „kettős megközelítés” politikájának fenntartását: a szankciók foganatosítása a hivatalos iráni vezetés ellen, ugyanakkor a kapcsolatok nyitva tartása azokon a területeken, ahol kölcsönös érdek áll fenn, és ez az ENSZ Biztonsági Tanácsának határozataival nem ellentétes. Álláspontunk szerint a transzatlanti partnereknek tárgyalásos, diplomáciai úton kell eljárnia a kérdés megoldása érdekében.

Irak a regionális stabilitás fontos tényezője a Perzsa-öböl térségében. Az iraki átmenet sikere nemcsak az iraki nép érdeke, hanem hosszú távon hatással lehet az egész térség helyzetére. Magyarország uniós tagállamként abban érdekelt, hogy Európa délkeleti szomszédságában béke és stabilitás uralkodjon, ezért továbbra is támogatjuk az iraki nép kéréseivel összhangban álló nemzetközi szerepvállalást. Reméljük, hogy az Obama-adminisztráció által bejelentett kivonulási menetrend elősegíti ezeknek a céloknak a megvalósulását.

BIZTONSÁG KÖZVETLEN SZOMSZÉDSÁGUNKBAN Az Európai Unió elsődleges biztonságpolitikai prioritása továbbra is az, hogy közvetlen szomszédságában, a Nyugat-Balkánon és Kelet-Európában törekedjen a béke, a stabilitás és a demokrácia megteremtésére és megerősítésére. Ennek záloga a jó kormányzás és a jogállamiság megszilárdítása ezekben az országokban, az emberi jogok

helyzetének javítása, az etnikai konfliktusok rendezése a kisebbségi egyéni és közösségi jogok kiterjesztése útján, valamint a piacgazdaság kiépülése.

A NYUGAT-BALKÁN EURO-ATLANTI INTEGRÁCIÓJA Az elmúlt öt évben az Európai Unió a bővítési politikát, a stabilizációs és társulási folyamatot, a thesszaloniki agendát, valamint a közös kül- és biztonságpolitika eszközeit magában foglaló komplex politikájával komoly előrelépéseket tett a Nyugat-Balkán stabilizálása és felzárkóztatása érdekében. Ezek az erőfeszítések mára valós közelségbe hozták, hogy a Nyugat-Balkánon tartósan béke és stabilitás legyen uralkodjon, és a térség valamennyi országa megindulhasson az integráció útján, lehorgonyozva ezáltal az euro-atlanti közösségben.

Magyarország és térségünk biztonságát közvetlenül befolyásolja a Nyugat-Balkán országainak stabilitása és újjáépítése, valamint mielőbbi integrációja az euro-atlanti közösségbe. Ezért ennek a folyamatnak a támogatása Magyarország egyik stratégiai érdeke és prioritása. Szorgalmazzuk, hogy a következő években Magyarország következetesen támogassa a térség országainak euro-atlanti csatlakozását, növelje politikai, gazdasági és válságkezelési jelenlétét a térségben. A következő évek kiemelt uniós célkitűzése kell legyen az etnikai közösségek egyéni és közösségi jogainak garantálása és kiterjesztése, a teljes vízumliberalizáció megvalósítása a térség országai számára. Növelni kell a régió energiabiztonságát és ezáltal saját energiabiztonságunkat egy olyan regionális energiainfrastruktúra megteremtése révén, amely uniós szabályok alapján és az európai piac szerves részeként működik. Fontos tovább a gazdasági integráció előmozdítása, valamint a nyugat-balkáni és a délkelet-európai regionális együttműködés fejlesztése.

MEG KELL KÜLÖNBÖZTETNI AZ UNIÓS SZOMSZÉDSÁGPOLITIKA KELETI ÉS DÉLI DIMENZIÓJÁT Az elmúlt öt év fontos eredménye az Európai Unió szomszédságpolitikájának kialakítása a kibővült unióval szomszédos déli (mediterrán térség országai) és keleti (a volt Szovjetunió utódállamai Kelet-Európában és a Dél-Kaukázusban) államokkal. A szomszédságpolitika célja a kapcsolatok szorosabbra fűzése a közvetlen szomszédsággal, annak érdekében, hogy az Európai Unióval szomszédos országok részesüljenek az Európai Unió által biztosított stabilitásból, biztonságból és prosperitásból, és ezáltal az unió közvetlen szomszédságában stabil, demokratikus és fejlett piacgazdaságú országok jöjjenek létre, amelyek nem veszélyeztetik az uniót. Ennek érdekében Brüsszel az alapvető intézményi keretek változatlanul hagyása mellett magasabb szintű politikai dialógust, biztonsági, gazdasági, igazságügyi és kulturális együttműködést kínált az említett országok számára, a kereskedelmi akadályok fokozatos

lebontását, gazdasági integrációt, know-how- és technológiatranszferet, a lakosság és civil szféra közötti kapcsolatok építését, valamint támogatást a reformfolyamatokhoz. A bilaterális keretek között zajló és az egyedi elbíráláson alapuló szomszédságpolitika megvalósulása érdekében az egyes államoknak bizonyos uniós elvárásokat teljesíteniük kell.

A szomszédságpolitika eredményei mára számottevőek, ugyanakkor e politika mesterségesen egybekapcsolja az unió déli és keleti szomszédságát, melyek egymástól markánsan eltérő adottságokkal, gazdasági és társadalmi szerkezettel, illetve értékrenddel rendelkeznek. Hiányzik továbbá a szomszédságpolitikából annak alapvető felismerése, hogy a kelet-európai térség nem egyszerűen az unió közelmúltban kiterjesztett keleti határai mentén elterülő országok csoportja, hanem e térség Európa számára stratégiai fontosságú. Esély van ugyanis arra, hogy keleti irányba kiterjesszük az alkotmányos rendet és az emberi jogok – beleértve a kisebbségek jogait – védelmén felépülő európai politikai közösséget.

A KELETI PARTNERSÉG KIALAKÍTÁSA Az EU számára azonosítható stratégiai és geopolitikai érdekek a kelet-európai és fekete-tengeri szomszédságában egyértelműen meghatározott és megkülönböztetett kezdeményezést és szerepvállalást kívánnak meg az uniótól és tagállamaitól egy jövőbeni közös Keleti Partnerség keretében. Európa keleti peremterületének folyamatos bizonytalanságot okozó, „befagyott” etnikai konfliktusainak felszámolása közös európai és transzatlanti érdek, és egyben az európai biztonságpolitika következő éveinek egyik kiemelt ügye. Üdvözljük, hogy az Európai Parlament néppárti kezdeményezésre már döntött arról, hogy a 2009. júniusi európai parlamenti választások után létrehozza a Keleti Partnerség parlamenti dimenzióját, az Euronestet.

Magyarország elsődleges feladatát jelenti a következő években a keleti térséggel kapcsolatos átfogó uniós stratégia kidolgozása, s ennek érdekében a lengyel–svéd közös javaslat tárgyát képező Keleti Partnerség kialakításában való aktív részvétel. E partnerség sarokkövének tekintjük, hogy az Európai Unió atlanti partnereivel együttműködve határozottan és egységesen lépjen fel a térség államainak szuverenitása, demokratikus átalakulás iránti és euro-atlanti törekvései, valamint az esetlegesen felmerülő konfliktusok békés eszközökkel való rendezése érdekében. Egy ilyen partnerségnek továbbá abból a felismerésből kell kiindulnia, hogy az Európa közepén fekvő, tengeri kapcsolat nélküli uniós tagállamok szénhidrogén-alapú energiaforrásainak diverzifikálásában kulcsszerepe van a Dél-Kaukázusnak. Az energiaforrások és útvonalak diverzifikálása, így például a Nabucco

gázvezeték megépítése, valamint a térségben található vezetékek biztonságának garantálása Magyarországnak is alapvető érdeke.

UKRAJNA EURO-ATLANTI INTEGRÁCIÓJA Szorgalmazzuk egyúttal, hogy az Európai Unió a következő években is kiemelt figyelmet fordítson a demokrácia, a jogállamiság és a piacgazdaság kiépítésére és megszilárdítására Ukrajnában és Kelet-Európa más országaiban. Ukrajna sikeres politikai, társadalmi és gazdasági átalakulásának egyik feltétele, hogy megnyíljon számára az Európai Unióhoz, valamint az ukrán kormány elkötelezettségét figyelembe véve a NATO-hoz való csatlakozás lehetősége; ez óriási stabilizáló erőt jelentene észak-keleti szomszédunk számára. Ennek fontos állomása lenne a mielőbbi teljes vízumliberalizáció, a tagsági perspektívát is tartalmazó, a kapcsolat privilegizált jellegét megfelelően tükröző új megállapodás.

FELTÉTELEKEN ALAPULÓ PARTNERSÉG OROSZORSZÁGGAL Oroszország mind a világgazdaságnak, mind a nemzetközi biztonságnak kiemelkedő jelentőségű tényezője, amellyel az Európai Unió természetesen szoros kapcsolatokat ápol. A közös kulturális örökség, a hagyományok is összekötik Európát Oroszországgal. Az utóbbi időben számos probléma – a gázcsapok elzárása Európa felé, Grúzia megtámadása, az oroszországi emberjogi helyzet, vagy az orosz állami energetikai vállalatok egyes ellentmondásos lépései – vitás kérdéssé tette az unió tagállamai között az Oroszországhoz való viszonyt. A Fidesz álláspontja az, hogy **a transzatlanti közösségnek közös Oroszország-politikát kell kialakítania**, amely arra az elvre épül, hogy nem érdekünk sem egy elszigetelődő, frusztrált, sem egy agresszív és a legfontosabb külpolitikai kérdésekben az unió és az Egyesült Államok érdekei ellen fellépő Oroszország. Az uniónak arra kell törekednie, hogy legnagyobb keleti szomszédjával a kereskedelmi kapcsolatokat a kölcsönösség és a szabad verseny alapjaira helyezze. Az Európai Unió tagállamainak egységesen, egymás érdekeire tekintettel kell jó kapcsolatokat építeniük Oroszországgal, és ellen kell állniuk mindenfajta megosztási kísérletnek, illetve az egykori szovjet érdekszféra-építés akár politikai, akár gazdasági formában történő felelevenítésének.

NEM LEHETÜNK PASSZÍV SZEMLÉLŐI A MEDITERRÁN POLITIKÁNAK Az európai szomszédságpolitika eddig mesterségesen egybekapcsolt keleti és déli övezeteinek, „dimenzióinak” egyértelmű megkülönböztetését jelzi a **Mediterrán Unió** létrehozása. Bizakodással kezeljük ezért ezt a kezdeményezést, amelynek célja, hogy az Európai Unió a tagállamok szolidaritása mellett új lendületet adjon a mediterrán térséggel kapcsolatos regionális politikájának, fokozottan vegye ki részét e térség politikai és gazdasági stabilitásának előmozdításából, a térség

konfliktusainak rendezéséből. A térség trendjeit évtizedek óta befolyásoló konfliktus a **palesztin-izraeli konfrontáció**, amely közvetetten veszélyezteti Európa biztonságát is. Globális érdek, hogy e konfliktus megoldása révén megteremtődjék Izrael állam biztonsága és a palesztin nép szuverén és demokratikus állama. Csak a nemzeti és állami érdekek kölcsönös elismerése vezethet el a megbékélésig és a tartós békéig. Szorgalmazzuk, hogy e folyamatban az Európai Unió valamennyi rendelkezésére álló eszközt felhasználva a jelenleginél markánsabb szerepet játsszon, szoros együttműködésben a térség országaival, amelyek megnövekedett aktivitását nemcsak kifejezetten a palesztin-izraeli konfliktus, hanem annak regionális kihatásai rendezésében is kulcsfontosságúnak tartjuk. Feladatunk az aktív részvétel az uniós programok előkészítésében és lebonyolításában országunk politikai, biztonsági és gazdasági érdekeinek megfelelően. Elemi stratégiai érdekünk továbbá, hogy az Európai Unió a következő években fokozott politikai, gazdasági és különösen energetikai kapcsolatokat építsen ki az **Öböl-térséggel**.

Törökország szerepe az euro-atlanti biztonság szempontjából eddig is fontos volt. Szoros kapcsolatokra törekszünk Törökországgal, és üdvözöljük a végrehajtott reformokat. Az uniós csatlakozás folyamatában támogatjuk a Brüsszel és Ankara által is elfogadott, nyitott végű tárgyalásokra vonatkozó megállapodást. Az elkövetkezendő években számunkra Törökország az energiabiztonság kérdése miatt kiemelt jelentőséggel bír majd, ezért meg kell teremteni a szoros együttműködést ezen a területen.

NAGYOBB FIGYELEMET KELL SZENTELNÜNK ÁZSIÁNAK Az Európai Unió csak az egészen közeli múltban kezdte felismerni a **közép-ázsiai térség** geopolitikai jelentőségét. Ennek egyik jele volt a Közép-Ázsia-stratégia elfogadása 2007-ben. Az elkövetkezendő években álláspontunk szerint a térség jelentőségének fel kell értékelődnie az unió saját biztonsága, elsősorban az energiabiztonság, de a regionális és globális biztonság szempontjából is. Magyarország nyilvánvaló érdekei is ezt kívánják meg.

Japán – többek között az Európai Unióéhoz hasonló értékrendje és külpolitikai irányultsága miatt – továbbra is Európa és benne Magyarország legfontosabb távol-keleti partnerének kell hogy számítsa.

Szorgalmazzuk az Európai Unió és **India** kapcsolatainak továbbfejlesztését, különösen a kutatás és fejlesztés területén. Éreztetnünk kell, hogy az ország a szegénység elleni küzdelemben számíthat ránk. Támogatjuk India ENSZ BT-tagsággal kapcsolatos törekvéseit.

Az Európai Unió érdeke, hogy – a kölcsönös előnyök kihasználásával és a megállapodások betartásának következetes számonkérése alapján – minden téren bővítse kapcsolatait **Kínával**. A politikai kapcsolatokban ugyanakkor a következő években is kiemelt figyelemmel kell kísérni az emberi jogok helyzetét Kínában, különös tekintettel a tibeti és ujguriai fejleményekre. Üdvözljük az Unió intézményeinek párbeszédét Kínával, beleértve a 2003-ban elindított EU–Kína stratégiai partnerséget.

NAGYOBB SZOLIDARITÁST KELL MUTATNUNK A VILÁG MÁS TÉRSÉGEI IRÁNT
A következő években Magyarország előtt álló fontos kihívás, hogy képesek leszünk-e megértést mutatni a többi tagállam felé az uniós külpolitika számunkra közvetlenül kevésbé fontos területein is, különös tekintettel az ázsiai, latin-amerikai és afrikai kontinens biztonságának megőrzésére, a gazdasági és energetikai kapcsolatok erősítésére, az emberi jogi helyzet javítására, valamint a globális szegénység elleni küzdelemre. Az unió tagállamai saját szempontjaiknak megfelelően igyekeznek alakítani az ezen térségekkel kapcsolatos uniós politikát, s Magyarországnak is így kell tennie. Szorgalmazzuk tehát, hogy Magyarország a következő években egy, a külpolitikai érdekeire és komparatív előnyeire épülő stratégia mentén aktívabban járuljon hozzá az unió egyes ázsiai és dél-amerikai országokkal kialakított stratégiai partnerségi kapcsolatainak fejlesztéséhez. Figyelemmel az egyes partnerek eltérő helyzetére és igényeire, hazáknak a nemzetközi intézményi rendszernek a nemzetközi viszonyok változásaihoz igazodó átalakításához, a gazdasági és kereskedelmi kapcsolatok ösztönzéséhez, valamint a nemzetközi béke és biztonság globális kihívásai elleni küzdelemben folytatott együttműködés elmélyítéséhez is hozzá kell járulnia, különös tekintettel az emberi jogok helyzetére. Szem előtt tartva az ENSZ és az Európai Unió fejlesztési politikáját, szorgalmazzuk egy olyan stratégia kidolgozását, amely ezen kontinensek egyes országait is elhelyezi Magyarország nemzetközi fejlesztési együttműködési aktivitásának térképén.

Globális kihívások

FENNTARTHATÓ FEJLŐDÉS Európa fenntartható fejlődése szempontjából nagy jelentőségű a felmelegedés, a klímaváltozás, amely a meglévő konfliktusokban rejlő kockázati tényezőket is tovább fokozhatja, és új kihívásokat is eredményez. E biztonsági kihívás globális cselekvést, és ennek érdekében az Európai Unió részéről is kezdeményező fellépést igényel. Amennyiben a nemzetközi szabályrendszert sikerül megváltoztatni, úgy nemcsak a környezeti kockázatokat lehet

mérsékelni: az új szabályrendszer ki fogja kényszeríteni az energiatakarékos és klímabarát technológiák és szolgáltatások nemzetközi piacának robbanásszerű bővülését. Magyarországnak nemcsak a hagyományos válságkezelés terén kell hézagpótló-képességekkel rendelkeznie, hanem a klímabiztonság (technológia, szolgáltatások) területén is.

ENERGIABIZTONSÁG Az elmúlt egy-két év eseményei közvetlenül is ráirányították a figyelmet az energiabiztonság kérdésre. Magyarország kiemelkedő mértékben kiszolgáltatott az energiaellátás terén (ld. részletesebben a 2.19. fejezetben), ezért **ezt a kérdést az elkövetkező évek során a gazdaságpolitikán túl a külpolitikának és az Európa-politikának is prioritásként kell kezelnie**. Szükség van egy egységes európai energiapolitika megteremtésére, amely a források és szállítási útvonalak diverzifikációján, a monopóliumképződés megakadályozásán, a hálózatok összekapcsolásán, az energiahordozók és a szállítási eszközök tulajdonlásának szétválasztásán, valamint a megújuló energiaforrások növekvő mértékű feltárásán és alkalmazásán alapul.

AZ EMBERI JOGOK GARANTÁLÁSA Alapító szerződéseinek értelmében az Európai Unió alapját a szabadság és a demokrácia, a jogállamiság, valamint az emberi jogok és alapvető szabadságok tiszteletben tartásának elvei képezik. Az unió tevékenységét – beleértve külpolitikáját is – ezek az elvek határozzák meg, amelyeknek betartása egyben előfeltétele a nemzetközi békének, biztonságnak és jólétnek. A Fidesz célja, hogy Magyarország uniós tagállamként is aktív szerepet vállaljon az emberi és kisebbségi jogok – beleértve a közösségi jogokat is – biztosítása, kiterjesztése terén. Ki kell választani az emberi jogok köréből azokat, amelyek előmozdítását Magyarországnak a jövőben is prioritásként kell kezelnie: ezek a kisebbségi jogok, a gyermekek jogai, az oktatáshoz való jog, a sajtó és a véleménynyilvánítás szabadsága. Az emberi jogvédők támogatása szintén fontos célkitűzés.

Alapvető érdekünk, hogy az Európai Unió politikailag, gazdaságilag, valamint civil és katonai eszközökkel támogatott nemzetközi válságkezelési szerepvállalása a többnemzetiségű együttélés már bevezetett alkotmányos és válságkezelő mintájának (Bosznia, Macedónia és Koszovó) ismétlődő alkalmazását hozza magával. Magyarország számára rendkívül fontos lenne, hogy a Balkán többnemzetiségű államai számára kidolgozott tartós válságkezelési megoldások sarkalatos és számunkra jelentőségteljes jogi és politikai elemei az unió további esetekre is kiterjeszthető „konfliktuskezelési receptjeként” kerüljenek elfogadásra. A kisebbségi jogok és nemzeti, etnikai vagy kulturális közösségek öngazdagságának alkotmányokba beépített biztosítékainak minden egyes eddigi

(Ohridi Megállapodás) és lehetséges további példája (Transznisztria, Abházia, Dél-Oszétia) rendkívül fontos hivatkozási alapot jelenthet a kisebbségi öngazgatást és autonómiát biztosító közösségi jogok szempontjából.

ÖSSZEHANGOLT FELLÉPÉS AZ ILLEGÁLIS MIGRÁCIÓ, A TERRORIZMUS ÉS A PROLIFERÁCIÓ ELLEN Az Európai Uniónak fenn kell tartania a nemzetközi együttműködést a terrorizmus elleni küzdelem, a tömegpusztító fegyverek elleni küzdelem – különös tekintettel Irán és Észak-Korea nukleáris törekvéseire –, valamint a tömeges illegális migráció elleni harc terén. E területeken belül is fokozott erőfeszítést kell tennie az uniónak a terrorizmus és a migráció okainak felszámolására. Javítani kell a szakpolitikák és intézmények közötti belső koordinációt és információáramlást, és a források szétforgácsolódásának elkerülése érdekében világosan meg kell határozni a prioritásokat.

A FUNKCIONÁLIS KIHÍVÁSOK ELLENI KÜZDELEM EGYIK LEGFONTOSABB ESZKÖZE A MULTILATERÁLIS DIPLOMÁCIA E kihívások ugyanis összefogást és szervezett fellépést igényelnek, amelynek kereteit elsősorban az ENSZ és az Európai Unió jelöli ki, de növekvő mértékben a NATO is. A Fidesz álláspontja az, hogy e célok elérése és az alapvető elvek érvényre juttatása érdekében Magyarországnak nemcsak az unióban és a NATO-ban, hanem az ENSZ-ben is a jelenleginél sokkal aktívabb szerepet kell vállalnia, a multilateralizmus elkötelezett híveként.

AZ EURÓPAI BIZTONSÁG- ÉS VÉDELEMPOLITIKA keretében az Európai Unió 2003 óta egyre növekvő szerepet játszott a világ számos konfliktussal sújtott területén a válságok megelőzése és kezelése terén, szoros együttműködésben a nemzetközi szervezetekkel (ENSZ, NATO, EBESZ). Egyértelműen bebizonyosodott, hogy az unió képes hozzáadott értéket képviselni a nemzetközi béke és biztonság megőrzésére irányuló erőfeszítésekben, elsősorban polgári eszközeivel, illetve a polgári és katonai eszközök komplex módon történő alkalmazása révén. Az európai biztonság- és védelempolitika terén ugyanakkor sok kihívás és probléma jelentkezik. A unió műveleti szerepvállalásának komoly korlátai vannak, elsősorban katonai téren. A tagállamok nagyon különböző mértékben vállalnak szerepet e műveletekben; jellemzően a tagállamoknak csak egy szűk csoportja akar és képes jelentős erőket és eszközöket rendelkezésre bocsátani. Sokszor hiányzik a világos koncepció és stratégia a fellépések mögül. A katonai eszközök nem alkalmazkodnak az új biztonsági kihívásokhoz és stratégiai célkitűzésekhez, az erőgenerálási folyamatok akadoznak, komoly képességhiányok vannak mind katonai, mind polgári téren. A tagállami hadseregek modernizációja és a tagállami képességfejlesztések nincsenek megfelelően harmonizálva, sok a duplikáció, alacsony az erők és az eszközök interoperabilitása, a források

elégtelenek vagy nem megfelelően kerülnek felhasználásra. Alacsony a kutatásra és fejlesztésre szánt források aránya. A Fidesz álláspontja szerint ezért a következő évek feladata, hogy **az eszközöket összhangba hozzuk a célkitűzésekkel és ambíciókkal**. Felismerve azt a tényt, hogy a tagállamok nem képesek a katonai képességek teljességének önálló biztosítására, jelentősebb műveletek önálló lefolytatására, egyidejű komoly EU- és NATO-szerepvállalásra, illetve hogy ez európai szinten felesleges duplikációkhoz is vezetne, a képességek összehangolt fejlesztése terén különös jelentőséget tulajdonítunk a költséghatékony, többnemzeti együttműködéseknek, a képességfejlesztés rugalmas megoldásainak, a tagállamok egy-egy területre történő specializációjának, valamint a szoros EU–NATO együttműködésnek.

Magyarország más tagállamokhoz hasonlóan válaszút előtt áll. Vagy aktívan részt vesz a közös európai védelempolitika formálásában, vagy kimarad az európai együttműködés e kulcsterületéből. A Fidesz álláspontja az, hogy az északatlanti szövetségi rendszer fenntartása mellett, atlanti kötelezettségeire figyelemmel Magyarországnak támogatnia kell az Európai Unió közös biztonság- és védelempolitika kialakítására irányuló törekvéseit, hozzá kell járulnia e politika intézményi struktúráinak, képességfejlesztési mechanizmusainak továbbfejlesztéséhez. Egyúttal Magyarországnak szorgalmaznia kell, hogy ennek alakítása mind stratégiaileg, mind intézményi és képességfejlesztési szempontból NATO-szövetségeseinkkel szoros együttműködésben történjen.

A következő években európai és atlanti szövetségeseivel együttműködve Magyarországnak ki kell alakítania azokat a **hézagpótló képességeket** (*niche-képességeket*), amelyekkel a közös erőfeszítésekhez hozzá tud járulni, katonai és polgári válságkezelési műveletekben önállóan meg tud jelenni. Ehhez biztosítanunk kell a megfelelő pénzügyi keretet.

A képességek fejlesztését, a védelmi beruházások hatékonyságát növelheti a **védelmi beszerzések terén egy valódi közös piac megteremtése** és a védelmi ipar fragmentációjának a verseny útján történő csökkenése. Ez egyúttal biztosíthatja Európa vezető szerepének megőrzését azokon a területeken, ahol védelmi ipara ma is előkelő pozícióban van a világban. Álláspontunk szerint Magyarország érdekei is ezt kívánják meg.

Az Európai Unió globális szerepvállalásának komoly korlátját képezte az elmúlt években a krónikus finanszírozási hiány. E problémák kiküszöbölése érdekében a Fidesz támogatja a közös költségvetésben a közös kül- és biztonságpolitika számára rendelkezésére álló források növelését, amelynek révén Magyarország

szerepvállalására is több lehetőség nyílik. Támogatjuk továbbá a tagállamok közötti nagyobb szolidaritás, valamint a gyors és költséghatékony finanszírozás irányába mutató megoldásokat. Mindemellett azt is tudatosítani kell: Magyarországnak saját háza táján kell először rendet tennie, azaz teljesítenie kell vállalásait a katonai költségvetés vonatkozásában (ezzel évek óta adósak vagyunk).

A legfontosabb **célkitűzéseink** a közös kül- és biztonságpolitika, szomszédságpolitika, védelem terén a fentiek mentén a következők:

1. Meg kell erősíteni az unió nemzetközi befolyását; ehhez hatékony közös kül- és biztonságpolitikára, illetve közös biztonság- és védelempolitikára van szükség. Az unióknak világos cselekvési stratégiával kell rendelkeznie, egységes nemzetközi képviselőt kell teremtenie magának, ki kell építenie katonai és polgári képességeit, és mindehhez biztosítani szükséges a megfelelő forrásokat.
2. Világos prioritások és alapelvek mentén, a többi tagállammal szolidáris módon legyünk mi is alakítói e politikáknak. Értékalapú külpolitikát folytassunk. Az emberi és kisebbségi jogok – beleértve a közösségi jogokat – ügyének előmozdítása vezérelje külpolitikai szerepvállalásunkat.
3. Újítsuk meg a transzatlanti kapcsolatokat. Hangoljuk össze az Európai Unió és az Egyesült Államok globális szerepvállalását a nemzetközi missziók, a fenntartható fejlődés előmozdítása, Európa energiabiztonságának javítása, a stabil világkereskedelem és pénzügyi rendszer fenntartása, az Oroszországgal ápolt kapcsolatok, a tömeges migráció, a terrorizmus és a tömegpusztító fegyverek terjedése elleni küzdelem terén is.
4. Az unió erősítse meg a szerepét a közvetlen szomszédságában, a Nyugat-Balkánon és a posztszovjet térségben, üzemelje be a Keleti Partnerséget. Mozdítsuk elő a Nyugat-Balkán mielőbbi uniós csatlakozását. Mutassunk nagyobb érzékenységet a déli uniós szomszédság, a Mediterráneum iránt.
5. Az unió tagállamainak egységesen, szolidárisan, egymás érdekeinek figyelembevételével kell kiépíteniük szoros együttműködést Oroszországgal, egy feltételeken alapuló partnerség keretében.
6. Támogassuk az Európai Unió közös biztonság- és védelempolitika kialakítására irányuló törekvéseit. Járuljunk hozzá e politika intézményi struktúráinak, képességfejlesztési mechanizmusainak továbbfejlesztéséhez.
7. Az eszközöket hozzuk a összhangba célkitűzésekkel és ambíciókkal. A költséghatékony, többnemzeti együttműködések, a képességfejlesztés rugalmas megoldásai, a tagállamok egy-egy területre történő specializációja, valamint a szoros EU–NATO együttműködés a megoldás kulcsa. Magyarországnak a hízagpótló képességek kialakítására kell koncentrálnia.
8. A védelmi beszerzések terén teremtsünk meg egy valódi közös piacot.

2.26. Az Európai Unió bővítése

BŐVÍTÉSI FÁRADTSÁG A tíz ország 2004-es felvétele óta egyértelműen érezhető az Európai Unió az ún. bővítési fáradtság. Visszatérő kérdéssé vált, hol húzódnak az unió határai, melyek legyenek a felvételi kritériumok, hogyan mérhető ezek teljesítése, illetve meddig terjed az unió befogadóképessége. Az Európai Unió 2005-ben Horvátország mellett Törökországgal is megkezdte a csatlakozási tárgyalásokat, Macedónia tagjelölti státust kapott, s erre a címre pályázik az EU által visszaigazolt potenciális jelöltként Albánia, Szerbia, Montenegró, Koszovó és Bosznia-Hercegovina. 2007-ben pedig taggá vált Románia és Bulgária. Mindennek nyomán a kérdőjelek száma csak fokozódott. A dilemmákat a 2006. decemberi Európai Tanács-ülés igyekezett feloldani: a tagállamok ekkor újból elkötelezték magukat a **bővítés** folyamatának továbbvitele mellett, de azzal, hogy **méltányos feltételrendszert** szabnak és **annak teljesítését szigorúan elvárják és követik**, a **közvéleményt** a korábbinál jobban **tájékoztatják**, valamint világosabbá teszik, hogy **milyen az EU belső képessége az új tagállamok integrálására**. Ennek a dinamikus és szókimondóbb megközelítésnek köszönhetően az utóbbi másfél évben már a tagság **alternatívái is** megfogalmazódtak, mint például a **köztes** – a teljes jogú tagság és szomszédság közé eső – **státus Elmar Brok** nevéhez köthető koncepciója vagy az időközben már útjára is indított, Sarkozy-féle **Mediterrán Unió**-elképzelés. Arról sem feledkezhetünk meg, hogy az a kérdés, hol húzódnak az unió határai, az európai önazonosságának is kérdése.

ÚJ MEGKÖZELÍTÉS: TÉRSÉGSZERVEZÉS ÉS INTEGRÁCIÓS KÉPESSÉG Az elmúlt években az unió finomabb hangolásra váltott külkapcsolati stratégiájában. Egyrészt láthatóan egyre inkább **térségszervezésre** törekszik, „egyenre szabott” integrációs státusok egymáshoz koreografált rendszerének kidolgozása által. Ez azt jelenti, hogy a közelebbi és távolabbi szomszédságában lévő partnerországoknak igyekszik a fejlettségi szintjüknek és ambícióiknak megfelelő megoldásokat kínálni a kapcsolatépítést illetően, az együttműködési megállapodásoktól, a szomszédságpolitikába való bekapcsolódástól a társuláson át a tagfelvételig. Másrészt az unió sokkal konkrétabban kezdett el foglalkozni saját bővítési kapacitásával, az ún. abszorpciós, újabb **integrációs képességgel**, mint 2003-ban, amikor Koppenhágában a tagfelvételi kritériumok közé bekerült egy erre vonatkozó kitétel. Ma már az unió belső kohéziója szempontjából is mérlegelik egy-egy ország esetleges csatlakozását.

SZIGORÚBB CSATLAKOZÁSI FELTÉTELEK A Lisszaboni Szerződés a korábbinál részletesebben szabályozza egy ország felvételi eljárását; már nemcsak az unió alapelveinek, hanem **értékeinek tiszteletben tartásához köti a csatlakozás feltételeit**. Mivel bővült az unió értékeinek sora, a kritériumok is olyan új elemekkel gazdagodtak, mint az emberi méltóság tiszteletben tartása, a kisebbségekhez tartozó személyek jogainak védelme, a pluralizmus vagy a megkülönböztetés tilalma. A tolerancia, az igazságosság, a szolidaritás, valamint a nők és férfiak közötti egyenlőség érvényre juttatásának megsértése a csatlakozás kizáró oka lehet. Új elem továbbá, hogy a tagfelvételi kérelemről tájékoztatni kell az Európai Parlamentet és a nemzeti parlamenteket is, tehát a Lisszaboni Szerződéssel nemcsak a bővítés **elvszerűsége** erősödne, hanem a folyamat **átláthatósága** is. Szintén fontos új elem, hogy a tárgyalások megindításához már elegendő lenne a többségi döntés a Tanácsban, illetve hogy bekerült egy hivatkozás a koppenhágai tagfelvételi kritériumokra. **Az unió** tehát **intézményesítette a csatlakozási feltételeket**, azzal a megjegyzéssel, hogy a kritériumok sorát az egyes jelöltekre szabva akár ki is bővítheti. Ez is jól mutatja az unió szemléletváltását, vagyis azt, hogy a további bővítéseknél a korábbinál nagyobb hangsúlyt kívánnak fektetni az Európai Unió befogadóképességére.

A BŐVÍTÉS HORIZONTÁLIS STRATÉGIAI KÉRDÉS A bővítéspolitikát az egyik legjellemzőbben horizontális politikája az Európai Uniónak, hiszen minden szakpolitikát érint. Jóval többről szól, mint hogy hol húzódnak az unió külső határai; feladata, hogy a nemzetközi és regionális stabilitás, a biztonság és a konfliktusmegelőzés területén szolgálja az Európai Unió stratégiai érdekeit, növelje az Unió világpolitikai súlyát, hozzájáruljon az unió gazdaságának és jólétének növekedéséhez, fontos közlekedési és energiautakat biztosítson. Mindezek következtében tehát nem lehet kizárólag a közös külpolitika keretében beszélni róla, egyre inkább integrált módon, a szakpolitikák „egybenyitásával” kell a bővítéshez közelíteni. Koherens bővítéspolitikai stratégiáról akkor beszélhetünk, ha egy-egy tagságra pályázó ország esetében az esetleges felvételt a lehető legtöbb szempontból megvizsgáljuk, tehát hogy az mit jelentene a közlekedés, az infrastruktúra, az energia, a nemzetközi pénzpiacok, az unió belső piaca négy alapszabadságának (tőke, áruk, szolgáltatások és munkaerő szabad áramlása) teljesülése, a biztonság és védelem, a kultúra, a kulturális ipar, a turizmus, a környezetvédelem és a polgári védelem szempontjából az unióra nézve. Fontos kiemelni, hogy már a tagsághoz vezető út kijelölése is jelentős hatással bír a jelölt országok fejlődésére (lásd például a Nyugat-Balkán integrálásának kiemelt eszközeként a Balkáni Közlekedési Térséget, illetve a térségi Egységes Energiapiacot, annak belső piaci, beruházásvédelmi, verseny-

politikai, technológiai, biztonsági és biztonságossági, utasjogi és munkajogi *acquist* kiterjesztő hivatását, a strukturális és kohéziós, valamint regionális stabilizációs feladatai mellett).

FOLYAMATBAN LÉVŐ TAGFELVÉTELI TÁRGYALÁSOK A szemléletváltás jól érzékelhető a folyamatban lévő csatlakozási tárgyalásokon. Jórészt a román és a bolgár tagfelvétel negatív tapasztalatainak hatására az **új tárgyalási módszer** jellemzője az ún. szigorú „benchmark”-olás, azaz alapelvárások megfogalmazása, tehát hogy a Bizottság csakis pontosan definiált és számszerűsített feltételek teljesítése esetén zár le egy-egy fejezetet, és újak megnyitását is ilyen feltételek előzetes teljesítéséhez köti. Kétségtelen, hogy míg egyrészt ily módon jobban érvényt szerez annak, amit a „közösség érdekében” definiál, addig minden korábbi tagjelöltnél keményebb próba elé állítja például az erre rá nem szolgáló Horvátországot, egészen a nyílt zsarolásig menve (lásd a horvát gazdasági és társadalmi kohézió szempontjából meghatározó jelentőségű hajógyártó ipar viharos ütemű privatizálására – valójában lebontására – vonatkozó követelést az állami támogatások fejezet kapcsán, háttérben a válságban vergődő, saját hajóépítő kapacitásukat védelmező tagországok elszánt lobbijával).

BELSŐ DIFFERENCIÁLÓDÁS A 2004-es, illetve 2007-es bővítés következtében egyszerre jelentek meg magyar szempontból negatív és pozitív fejlemények az unióban. Számunkra kedvezőtlen jelenség, hogy az unión belül **egyre markánsabban kirajzolódnak és egyre inkább elkülönülnek egymástól az erősebben, illetve kevésbé integrálódott országcsoportok**: az érdemi döntéseket meghozó euróövezet várát mintegy várárokként, külső védőgyűrűként – és olykor koloncként, máskor feláldozható segédcsapatként – veszi körül a közös pénzt bevezetni még nem tudók köre. E Magyarországra nézve igen veszélyes tendencia leképeződik azokban a közösségi jogszabályalkotási törekvésekben – olykor praktikákban –, amelyek átmenetek nyújtásával, illetve meghosszabbításával állandósítanák az újonnan csatlakozottak (és kiváltképpen az euróövezeten kívüliek) másodosztályú voltát az Európai Unióban. Sajnálatos módon a magyar kormány elhibázott gazdaságpolitikájával és passzivitásával maga is segítette ezt a differenciálódást, tehát hogy másodosztályú tagok maradtunk. A magyar néppárti képviselők Becsey Zsolt vezetésével az Európai Parlament szakbizottságaiban igyekeztek ezeknek a törekvéseknek gátat szabni (például a belső piac, a közlekedés, a turizmus szabályozása terén). Nagy tanulság, hogy **a bővítést konszolidálni is kell**, tehát a nemzeti bővítéspolitikát nem fejeződhet be a tagállammá válással. **Egy ország csatlakozása utógondozásra szorul, egészen addig, míg el nem tűnik vele szemben minden kimondott vagy kimondatlan hátrányos megkülönböztetés.**

GAZDASÁGI ÉS KULTURÁLIS TÉRSÉGEK AZ UNIÓN BELÜL Magyar szempontból figyelemreméltóak és pozitívak is lehetnek azok a regionális, illetve nemzeti törekvések az unióban, melyek **gazdasági és kulturális térségek** kialakítására irányulnak. Ilyenek léteznek mind magában az Európai Unióban, mind annak környezetében. Ilyen térséget építenek – nagyon sikeresen – a románok, a bolgárok, az albánok, a görögök, a lengyelek, de a törökök is. **Magyarországnak is elemi érdeke lenne egy ilyen gazdasági és kulturális térséget építeni a Kárpát-medencében**, mert e törekvés modern integrációs vonásai révén erősebben legitimált és szilárdabb kohéziójú, mint a holmi hagyományos befolyásiövezet-építés. Olyan terület ez, ahol megint csak elválaszthatatlanul fonódnak össze egyebek között gazdasági, biztonsági, migrációs és demográfiai, közlekedési és kulturális érdekek. A magyarországi demográfiai trendekre adott válasz ne külső munkaerőimport (ázsiaiak, muszlimok stb.), és ne is a határon túli magyarok vonzása legyen, hanem az egységes magyar Kárpát-medencei munkaerőpiac megteremtése. Ezért kell **stratégiai fordulattal felértékelni** és a magyar térség-szervezés középpontjába helyezni **a Dunát**.

MAGYARORSZÁG ÉS AZ UNIÓ BŐVÍTÉSPOLITIKÁJA Viszonyunkat az Európai Unió további bővítéséhez négy megfontolás kell hogy vezérelje. Először is Magyarország alapvetően egy egységes és erős, értékközösségként működő Európai Unióban érdekelt, abban, hogy fennmaradjanak a közös politikák, és mélyebbé váljon a belső együttműködés. Másodszor, az uniós tagságnak maradjon megkülönböztető presztízsértéke minden más együttműködési és integrációs fokozattal szemben. Harmadszor, minden tagjelölt csak a felvételi kritériumok maradéktalan teljesítése esetén válhasson taggá, ne pedig egyéb politikai szempontok alapján, s nekünk, magyaroknak megkülönböztetett figyelmet kell szentelnünk a felvételi folyamat során a kisebbségvédelmi helyzetnek. Végül törekednünk kell az unió legbelső, legintegráltabb köreiből (euróavezet) és az esetlegesen újtárra indított megerősített együttműködésekben való részvételre. Ez utóbbi fontosságát a velünk, sőt utánunk taggá vált térségbeli országok rögtön fölismerték; egyedül a szocialista-szabaddemokrata magyar kormány folytat olyan politikát, amelynek következtében Magyarország távolodik az európai haladás fő irányától.

A MAGYAR NÉPPÁRTI KÉPVISELŐK A KISEBBSÉGVÉDELMI VÍVMÁNYOKÉRT Európai parlamenti képviselőink mandátumuk kezdetétől ezen elvek mentén folytatják figyelemfelkeltő és ismeretterjesztő erőfeszítéseiket az európai fórumokon a Kárpát-medencei multietnicitás történelmi gyökereiről és aktuálpolitikai jelentőségéről. Sajátos és markáns **törekvésük a dokumentumalkotás**: szülessenek

olyan uniós jogszabályok és dokumentumok, amelyek meghatározzák a nemzeti és etnikai, főleg az őshonos kisebbségek fogalmát, és képviselik az érdekeiket. **Alapvető cél tehát, hogy legyen nemzeti és etnikai kisebbségi acquis az unióban.**

ROMÁNIA CSATLAKOZÁSA AZ UNIÓHOZ Magyarország számára kulcsfontosságú volt az elmúlt időszakban Románia uniós csatlakozása. A romániai magyar közösség védelme szempontjából stratégiai jelentőségű volt az esemény, és bár vannak pozitív fejlemények a helyzet megismertetése, a figyelem felkeltése terén – mint az önkormányzatiság és a szubszidiaritás elveinek bekerülése a nyomon követési kritériumok közé, vagy az ingatlanok visszajuttatása terén elért eredmények –, az uniós csatlakozás önmagában korántsem oldotta meg a problémákat. Ezért fontos a Románia által a csatlakozáskor vállalt feladatok teljesítésének szigorú és rendszeres nyomonkövetése. Noha a szoroson vett csatlakozási kritériumok között az Európai Bizottság kisebbségi szempontokat nem, vagy csak elnagyoltan szerepeltetett, az Európai Parlament saját jelentéseiben ezekre a kérdésekre is kitért, így azok egy parlamenti vita során bármikor számon kérhetők. A magyar néppárti képviselők Gál Kinga vezetésével elérték, hogy **az uniós törvényhozás vonatkozó jelentéseiben először szerepeljenek nemzetközi dokumentumban nevesítve az erdélyi magyar közösség igényei** (az ingatlanok visszajuttatásának kérdése és a magyar nyelvű felsőoktatás szorgalmazása) **valamint a lehetséges megoldás** az önkormányzatiság és szubszidiaritás elvei alapján (autonómia), a csatlakozást közvetlenül megelőző és az azt követő helyzetet értékelő megállapítások közé. A verespataki beruházás biztonságossá tétele, a román igazságszolgáltatás politikamentesítése, a választási törvény megváltoztatása, a magyar nyelvű oktatás kérdésének rendezése (egyetem és középiskola), az erdélyi magyarság számára elfogadható kisebbségi törvény elfogadása, a hatékony és életképes fejlesztési régiók kialakítása (NUTS II) mind olyan kérdések, melyekre a néppárti képviselők rendszeresen ráirányították az uniós intézmények figyelmét. Az **EP–Románia parlamenti vegyes bizottság**, melynek legfőbb feladata az unió és Románia közötti viszony alakulásának figyelemmel kísérése, különös tekintettel a társulási egyezményben és később a csatlakozási szerződésben foglaltakra, ajánlásokat fogalmazott meg az Európai Parlament, illetve Románia törvényhozása felé. Gál Kinga a vegyesbizottság alelnökeként aktívan részt vett a politikai vita alakításában, az erdélyi magyarság kérdéseinek következetes napirendre tűzése révén. A magyar szocialista-szabaddemokrata kormány mindezekkel a szempontokkal nem törődött a román tagfelvételi tárgyalások során, s hagyta, hogy kormányzati szinten az erdélyi magyarság érdekei meg se jelenjenek Románia taggá válásának folya-

matában. Komoly történelmi mulasztás terheli tehát a baloldali kormányt, hiszen a magyar kisebbség autonómia-törekvéseiben áttörést hozhatott volna a megfelelő magyar fellépés a román csatlakozási tárgyalások során.

BŐVÍTÉS OBJEKTÍV KRITÉRIUMOK MENTÉN Magyarország az Európai Unió olyan bővítésében érdekelt, amely nem veszélyezteti, hogy az unió a saját értékei és alapelvei mentén cselekedjék. Az új országok felvételével **ne gyengüljön az unió belső kohéziója**, erősödjön az európai identitás, és növekedjen az unión belüli és a vele szomszédos területeken a biztonság és stabilitás, a szó lehető legszélesebb értelmében. A felvételi folyamat ne egyéb politikai megfontolások alapján történjen, hanem annak mérlegelésével, hogy a jelölt országok valóban **teljesítik-e a csatlakozás feltételeit**. Aktív magyar fellépésre lenne szükség a **felvételi uniós acquis**, továbbá a bővítéspolitikai eszközrendszerének differenciált fejlesztése terén. Szorgalmaznunk kell a közösségi szintű etnikai és nemzeti kisebbségi uniós jogszabályalkotást, s e kérdéskörnek a korábbinál hangsúlyosabban meg kell jelennie a tagfelvételi folyamatban. A Lisszaboni Szerződés hatálybalépése esetén erre nagyobb jogalapunk lesz. Utat kell engedni a közös gondolkodásnak, amely az együttműködés és az integráció új, **közbülső státusainak** (privilegizált partnerség, európai Commonwealth) kidolgozására irányul. Ezek olyan térségek lehetnek, melyeknek gravitációs központja az EU, működési alapelvük pedig az uniós acquis terjesztése. Erre azért is szükség van, mert a legutóbbi bővülési hullám után olyan, az új tagállamokhoz képest jóval fejletlenebb országok maradtak a porondon, amelyeknek az uniós tagságra való felkészüléséhez kevés a társulás. Új eszközrendszerre van szükség tehát a belső politikákhoz való kapcsolásukhoz: egyénileg kell tudni megszabni, mely államot, régiót vagy országcsoportot melyik közösségi politikába és milyen mélyen, illetve intenzíven „engedünk be”. Ez a kihívás egészen váratlanul és meglepően vált aktuálissá az izlandi pénzügyi válsággal és Reykjavík erre adott válaszával: közeledni akar az unióhoz. E fejlemény nyomán figyelmen kívül hagyhatatlanul feldereng Norvégia, illetve egy önállósuló Grönland belépése a bővítéspolitikában szóba jöhető államok, illetve államalakulatok közé. Ezek az országok ráadásul népszerűek az unióban, és bevált, „kitanult” tagjai az Európai Gazdasági Térségnek. A mindeddig túlnyomórészt (Horvátország kivételével) közepesen vagy annál kevésbé fejlett államok integrálásával, a velük való bővítés lehetőségével, illetve lehetetlenségével viaskodó közösségi bővítéspolitikában magyar részről is végig kell gondolni, milyen következménnyel járhat – a döntéshozatalban, az ad hoc és tartós szövetségek építésében, de például az agrár-, a kohéziós vagy a kisebbségi érdekek szempontjából is az eltérő hangoltságuk miatt – a fejlettségük folytán rögtön a legintegráltabb belső körökbe „ugró”, az

uniós gazdasági, társadalmi és civilizatórikus átlaghoz felülről közelítő új tagoknak a megjelenése.

A CÉL A SZOMSZÉDSÁG INTEGRÁLÁSA Magyarországnak érdeke, hogy a közvetlen szomszédsága, amikor arra felkészült, az unió tagjává váljon, ezért aktívan támogatnunk és segítenünk kell az erre irányuló uniós törekvéseket. A felvételi folyamatot minden esetben a fenti elveknek kell áthatniuk.

Mindezek alapján határozott igent kell mondanunk **Horvátországnak** mielőbbi csatlakozására, mely felkészültebb, mint az utolsó két bővítési hullám néhány országa. Sajnálatos, hogy a magyar kormány fellépése nem volt elég erőteljes, amikor ki kellett harcolni a Tanácsban a tárgyalások megkezdését a horvátokkal. A csatlakozási tárgyalások során az eddigieknél hatékonyabban kellene segítenie Magyarországnak Zágórábot; nem fogadtatható el a további előszobáztatás, hiszen az szembemegy mind az unió, mind Magyarország érdekeivel. Az Európai Parlament Horvátországgal foglalkozó vegyes bizottságának elnökeként Schmitt Pál, tagjaként pedig Becsey Zsolt ennek szellemében tevékenykedett. A cél, hogy Horvátország legkésőbb a magyar uniós elnökség kezdetén, 2011 januárjában az unió tagja legyen. Meg kellene találni annak a módját, hogy az unióban nyilvánossá tegyük kettőnk különleges viszonyát. Örömteli fejlemény, hogy az Európai Unió az ír népszavazás következtében a horvát csatlakozási szerződés révén tervezi életbe léptetni a Lisszaboni Szerződést, ez felgyorsíthatja a Horvátország belépésének folyamatát.

VERSENYFUTÁS A NYUGAT-BALKÁNON A Nyugat-Balkán többi országa része az unió és a NATO bővítési stratégiájának. Számot kell vetni azzal, hogy a térség ma és a közeljövőben egyre inkább **külső** – amerikai, orosz, izraeli, kínai, török és észak-afrikai – **befolyás** terepe, továbbá magán **az unióon belül is erős versengés** folyik érte. Emellett a magyarhoz hasonló törekvésekkel lép föl nemzeti „belső piacok” kiépítésére Románia/Moldova, Albánia, Szerbia, Bulgária, Görögország. Ezért sem a valamiféle igazodás az érdekünk, hanem hogy **új térségi partnereket keressünk, új szövetségi hálózatot építsünk a Balkánon.** Mint a térség közép- és hosszú távon meghatározó államát, föl kell fedezni **Albániát.** Fenn kell tartanunk, és erősíteni kell természetes szövetségünket **Horvátországgal,** mint ugyancsak meghatározó jelentőségű állammal. Ugyancsak fontos, hogy a Nyugat-Balkán a **multietnicitás** szempontjából Európa leggazdagabb térsége, de konfliktusforrása is egyben. A **cigányok** meghatározó társadalmi aránya e térségben az EU-bővítésekkel európai dimenziót kap. Ennek migrációs és demográfiai vonatkozásai mellett a balkáni cigányság kapcsán az EU stratégiai, gazdasági-pénzügyi, társadalmi, biztonsági

és geopolitikai érdekeiről van szó. Ezt **magyar részről** kellene és lehetne **tematizálni**, jelentősen túllépve a Roma Évtized (2005–2015) keretein, módszerein, intézményi és pénzeszközein, egész megközelítésén.

Célunk, hogy déli szomszédunk, **Szerbia** mielőbb az unió tagjává váljon; ehhez minden lehetséges támogatást meg kell adnunk. Szerbia az utóbbi években számtalan eredményt mutatott fel az unióhoz való közeledésben: stabilizációs és együttműködési megállapodást írt alá Brüsszellel, majd elfogták és Hágába küldték Radovan Karadzic volt boszniai szerb vezetőt. A belpolitikai és a gazdasági helyzet ugyanakkor továbbra is ingatag; az ország libikókapolitikát folytat az Európai Unió és Oroszország között. Magyarországnak a Szerbiával való kapcsolatairól egyeztetnie kell a vajdasági magyarok képviselőivel; segítenünk kell hármas autonómiakoncepciójuk megvalósulását. Déli szomszédunkkal ugyanakkor annak uniós csatlakozása előtt megnyugtatóan rendeznünk kellene egy sor, a közös múltból fakadó, nyitott kérdést, így az 1944–45-ös délvidéki mészárlás ügyét is. Az Európai Parlamentben Becsey Zsolt a délkelet-európai delegáció egyetlen teljes jogú magyar tagjaként sikerrel mutatta be a Vajdaság speciális helyzetét, s irányította rá a figyelmet a magyarverések idején a rendezetlen problémákra.

SAJÁT BŐVÍTÉSI STRATÉGIÁRA IS SZÜKSÉGÜNK VAN Szlovák és román szomszédaink felvételéből levonhatjuk a tanulságot: szükség van arra, hogy mielőbb kidolgozzuk **saját nyugat-balkáni bővítési stratégiánkat**, amely egyes pontokon akár el is térhet a hivatalos EU- vagy NATO-politikától. Abba kell hagyni a ma jellemző „mismásolást”; annál több kell, mint hogy behúzódnak a franciák, németek, mások háta mögé. Vannak a térségben **speciális magyar érdekek** (pl. energiautak, közlekedés, infrastruktúra, termelő beruházások, pénzpiacok, informatikai szolgáltatások, védelem és biztonság, cigányok, nemzeti és etnikai kisebbségek). Csak újragondolt és önálló magyar bővítéspolitikával használhatók ki magyar részről a thesszalóniki folyamat és a Salzburgi Dokumentum által megnyitott lehetőségek: bekapcsolódás a regionális energia- és közlekedési együttműködésbe, beleértve a Közlekedési Közösségi Szerződést (Transport Community Treaty); továbbá nemcsak bekapcsolódás, hanem szervező szerep a tervezett Nyugat-balkáni Befektetési Keretben (Western Balkans Investment Framework).

TÖRÖKORSZÁG – NYITOTT VECŰ TÁRGYALÁSOK Törökország kiemelt, geostratégiai jelentőségű partner, melyet negyvenhat éve szerződéses viszony fűz az Európai Unióhoz. Az 1999 decembere óta tagjelölt Törökországgal 2005 októberében kezdte meg az unió a csatlakozási tárgyalásokat. A jelenleg 73 milliós,

de 2050-re várhatóan 100 milliós ország felvételével jelentősen átalakulnának az unión belüli intézményi és tagállami erőviszonyok, bizonyos közös politikák végrehajtása komoly reformok nélkül ellehetetlenülne, ezért nyilvánvaló, hogy a tagság csak hosszabb távon, Törökország mélyreható politikai, társadalmi és gazdasági átalakulása, valamint az EU felkészülése nyomán képzelhető el. A nyitott végű csatlakozási folyamat, melyet Brüsszel és Ankara is elfogadott, megfelel a magyar érdekeknek.

KELETI BŐVÍTÉS HOSSZABB TÁVON Hosszabb távú célunk, hogy keleti partnereink, **Ukrajna, Moldova**, de politikai változás esetén Fehéroroszország is, mint európai országok, majd az unió tagjai legyenek. A részben velük foglalkozó keleti partnerség intézménye mint új uniós politika jó megoldás lehet, de érdemes továbblépni egy, az Európai Gazdasági Térségen túlmutató („EGT+” típusú) megállapodás felé, amely megtartja a tagság perspektíváját. A Nyugat-Balkánon szintén ki lehetne dolgozni egy „EGT+” kezdeményezést, átmeneti megoldásként, a középtávú tagsági perspektíva fenntartásával.

A legfontosabb **célkitűzéseink** a bővítéspolitikai területén:

1. A kérdés, hogy hol húzódnak az Európai Unió határai, nem tabutéma; az európai önazonosságnak fontos összetevője.
2. A bővítést integrált módon, a szakpolitikák „egybenítésével” kell megközelíteni. Koherens bővítéspolitikai stratégiára van szükség, ezért fel kell mérni, hogy egy-egy tagságra pályázó ország felvétele mit jelentene az unió szakpolitikáinak szempontjából.
3. A bővítést konszolidálni is kell, tehát a nemzeti bővítéspolitikai nem fejeződhet be a tagállammá válással.
4. A bővítés esélyt teremt gazdasági és kulturális térségek kialakulására az unión belül; használjuk ki ezt egy Kárpát-medencei térség létrehozására.
5. Magyarország egy egységes és erős, értékközösségként működő Európai Unióban érdekelt, vagyis abban, hogy fennmaradjanak a közös politikák, és mélyebbé váljon a belső együttműködés.
6. Az uniós tagságnak maradjon megkülönböztető presztízsértéke minden más együttműködési és integrációs fokozattal szemben.
7. Minden tagjelölt csak a felvételi kritériumok maradéktalan teljesítése esetén válhasson taggá, ne pedig egyéb politikai szempontok alapján. Nekünk, magyaroknak megkülönböztetett figyelmet kell szentelnünk a felvételi folyamatban során a kisebbségvédelmi helyzetnek. Aktív magyar fellépésre lenne szükség a felvételi uniós acquis, továbbá a bővítéspolitikai eszközrendszerének differenciált fejlesztése terén.

8. Az új országok felvételével ne gyengüljön az unió belső kohéziója, erősödjön az európai identitás, és növekedjen az unión belüli és a vele szomszédos területeken a biztonság és stabilitás.
9. Törekednünk kell az unió legbelső, legintegráltabb köreiből (euróövezet) és az esetlegesen útjára indított megerősített együttműködésekben való részvételre.
10. Magyarországnak érdeke, hogy a közvetlen szomszédsága, amikor arra felkészült, az unió tagjává váljon. A felvételi folyamatot minden esetben az előbbi elveknek kell áthatniuk. Törekedjünk arra, hogy Horvátország mielőbb csatlakozhasson, s Szerbia is követhesse, a Nyugat-Balkán többi államával együtt. Hosszabb távon igent mondunk a keleti bővítésre, Törökországgal pedig nyitott végű tárgyalást folytasson az unió.

2.27. Külgazdasági politika

MEGVÁLTOZOTT FELTÉTELRENDSZER A külgazdasági politika gyökeres átalakuláson ment keresztül a világban az elmúlt évtizedekben. Az ipar jóformán kitelepült Európából, így a termelés jó része a kontinensen kívülre került. A külgazdasági kapcsolatokat pedig döntő mértékben formálják a multinacionális vállalatok. A magyar kormány feladata, hogy a hazai kis- és középvállalkozásokat igyekezzen helyzetbe hozni a külpiacokon; ez nem könnyű feladat, hiszen az unióban a kereskedelempolitika közös. Sajnálatos módon a baloldali kormányok 2002 óta szétverték a hozzáértő kormányzati apparátust, így még nehezebb a magyar érdekeket érvényre juttatni.

NÖVEKVŐ DEFICIT, NEHEZEDŐ VERSENY Az Európai Unió külkereskedelmét számos kedvezőtlen folyamat befolyásolja. Az elsősorban Kínával és Oroszországgal szemben felhalmozott külkereskedelmi hiány dinamikusan nő. Közben növekszik az energia- és nyersanyagfüggőség, az unió egyre élesebb versenyre kényszerül az energia- és nyersanyagpiacokon. A pénzügyi válságot megelőző magas árak – amelyek a válság kirobbanása óta csökkentek – negatív hatást gyakoroltak a külkereskedelmi mérlegre is. Ráadásul az utóbbi időszakban az euró jelentősen megerősödött a dollárral szemben. Ez rontja az európai termelők versenyképességét, visszafogja az exportot. Az import ugyanakkor olcsóbbá vált, ami tovább ösztönzi a harmadik országokból származó termékek fogyasztását. Mindez szintén a külső hiány növekedését eredményezi.

A világgazdasági válság egyik fő oka az USA és az Európai Unió növekvő külkereskedelmi deficitje. A növekvő fogyasztást az utóbbi években egyre inkább importtermékekből elégítették ki, amelyeket hitelekből finanszíroztak. **A jelenlegi krízis egyik legfontosabb tanulsága, hogy az uniónak többet kell termelnie, és vissza kell fognia az importon alapuló fogyasztást.** Mivel az unió energiából behozatalra szorul, alapvető érdekünk, hogy megszüntessük a pazarlást, növeljük az energiahatékonyságot. Mindez beruházásokat igényel, és európai munkahelyeket teremtene.

GYENGE UNIÓS ÉRDEKVÉDELEM Az Európai Unióban a kereskedelempolitika kizárólagos közösségi hatáskörben van, így e téren a tagállamok önállóan nem léphetnek fel. Úgy tűnik azonban, hogy az unió semmit sem tesz a kedvezőtlen folyamatok fékezésére. A 2008 decemberéig hivatalban lévő kereskedelmi biztos, a brit munkáspárti Peter Mandelson, aki egyébként Tony Blair volt brit miniszterelnök közeli támogatója, szélsőségesen liberális külkereskedelmi politikát folytatott, s minden jel szerint utóda is ezt az utat követi. Hivatali ideje alatt folyamatosan nőtt az unió külkereskedelmi hiánya. Ennek ellenére Mandelson 2008-ban az európai termelők számára legfőbb védelmet nyújtó kereskedelemvédelmi eszközök (az ún. trade defense instruments) reformját javasolta, ami arra irányult, hogy lényegesen leszűkítsék a közösségi termelőket védő dömpingellenes eljárások indításának lehetőségét. Az Európai Parlamentben sikerült megakadályoznunk egy Mandelson politikáját támogató jelentés elfogadását. Ezalatt a magyar kormány a Tanácsban semmilyen ellenállást nem mutatott.

AZ UNIÓ A KERESKEDELMI VILÁGSZERVEZETBEN A nemzetközi kereskedelem alapvető szabályait a **Kereskedelmi Világszervezet** (WTO) keretében zajló tárgyalásokon határozzák meg. Az immár 153 tagú WTO-nak – a csatlakozási szándékában elbizonytalanodni tűnő Oroszország kivételével – a világ összes fontosabb gazdasági szereplője a tagja. Az uniós szabályok alapján – a közös kereskedelempolitikából következően – a tagállamok nevében az Európai Bizottság tárgyal a Kereskedelmi Világszervezetben.

AZONOS KÖTELEZETTSÉGEK MINDENKIRE NÉZVE A Kereskedelmi Világszervezetben arra kell törekedni, hogy az újonnan felvett tagok – elsősorban Kína – maradéktalanul betartsák a csatlakozáskor vállalt kötelezettségeiket a bújtatott exporttámogatások, a dömping és az áruhamisítások visszaszorítása, valamint a szellemi tulajdonjogok tiszteletben tartása terén. A jelenleg felvételükre váró országok, főként Oroszország esetében az uniónak már most megfelelő biztosítékokat kell kikényszerítenie arra nézve, hogy csatlakozásukat követően betartják vállalt kötelezettségeiket.

HATÁROZOTT UNIÓS FELLÉPÉST Ezeknek az országoknak már a csatlakozást megelőző időszakban sem szabad a WTO-megállapodásokkal ellentétes magatartást tanúsítaniuk. Az Európai Uniónak egységesen és határozottan fel kell lépnie minden olyan kereskedelemtorzító, diszkriminatív gyakorlattal szemben, amely a közösséget vagy annak bármely tagállamát érinti. Amikor Oroszország 2006-ban, nyilvánvalóan politikai okokból megtiltotta a lengyel hústermékek bevitelét, ezzel jelentős károkat okozva a lengyel termelőknek, az unió sokáig vonakodott Lengyelország mellé állni. Míg a magyar kormány néma maradt, addig a fideszes európai parlamenti képviselők Glattfelder Béla vezetésével többször kinyilvánították szolidaritásukat a lengyelekkel az uniós törvényhozásban, és megszavaztak minden olyan határozatot, amely elítélte az oroszok nyíltan kereskedelemellenes lépését.

A DOHAI FORDULÓ VESZÉLYEI A Kereskedelmi Világszervezet keretében 2000-ben újabb átfogó tárgyalások indultak. A dohái forduló célja a kereskedelem további liberalizálása, a vámok és egyéb kereskedelmi akadályok csökkentése, lebontása a mezőgazdasági és ipari áruk, valamint a szolgáltatások területén. A közös agrárpolitika ellenfelei arra törekednek, hogy az unió az agrárkereskedelem terén tett engedmények által minél több eredményt érjen el az ipari termékek és – főként – a szolgáltatások liberalizálása terén. Az engedmények pedig azt jelentik, hogy az európai gazdák rosszabbul járnak. **A magyar néppárti képviselők azonban elfogadhatatlannak tartják, hogy a mezőgazdaság érdekeit feláldozzák a megegyezés érdekében.** Csakis egy kiegyensúlyozott megállapodást tudnánk elfogadni, amely egyaránt figyelembe veszi minden tagállam, illetve minden egyes gazdasági ágazat érdekeit. Ha csak olyan megállapodást lehet kötni, amely az európai mezőgazdaság számára előnytelen, akkor azt az uniónak el kell utasítania.

BIZTONSÁGOS, TISZTESSÉGES ÉS ETIKUS KERESKEDELMET A környezetvédelmi, állat- és növény-egészségügyi, állatjóléti, valamint élelmiszer-biztonsági előírások az Európai Unióban jelenleg jóval szigorúbbak, mint azokban a nagy agrár-exportőr országokban – Brazília, Argentína, Kína –, amelyek a kereskedelem liberalizálásában érdekeltek. Ezeknek a szigorú előírásoknak köszönhetően az európai termelők jó minőségű és biztonságos élelmiszereket termelnek. Az előírások teljesítése ugyanakkor jelentős többletköltségeket okoz a gazdáknak, ami csökkenti az uniós agrártermékek versenyképességét, nemcsak a nemzetközi, hanem a belső piacokon is. A jelenlegi WTO-szabályok ugyanakkor általában nem teszik lehetővé, hogy az importra is ugyanazok a szabályok vonatkozzanak, mint az unió belüli termelésre. Sokszor még maga Brüsszel is vonakodik

alkalmazni a rendelkezésére álló kereskedelemvédelmi eszközöket. Mindezt figyelembe véve, **az unión belül nem támogatunk semmiféle további szigorítást a környezetvédelmi, állat- és növény-egészségügyi, valamint állatjóléti szabályozás területén mindaddig, amíg a Kereskedelmi Világszervezetben ezek a követelmények kikényszeríthetővé nem válnak az importtal szemben is.** Az unió nem kényszerítheti termelőit arra, hogy egyenlőtlen feltételek mellett versenyezzenek, és nem veszélyeztetheti a fogyasztók egészségét nem biztonságos, harmadik országból származó élelmiszerekkel.

A harmadik országokból származó, a környezet rombolásával, illetve a munkajogi, munkavédelmi szabályok megsértésével, például gyermekmunkával előállított import növekedése az Európai Unió környezetvédelmi és szociális céljaival, valamint erkölcsi elveivel is összeegyeztethetetlen. Ezekben az országokban sok esetben nincsenek megfelelő környezetvédelmi, munkavédelmi előírások, illetve a már meglévő előírásokat sem tartják be. A termőterület növelése gyakran jelentős környezetpusztítással, például erdőirtással jár együtt. Az uniónak törekednie kell arra, hogy **a WTO-szabályok lehetővé tegyék az import korlátozását környezetvédelmi vagy munkavédelmi indokokra hivatkozva.**

A világkereskedelmi tárgyalások sorsától függetlenül az Európai Uniónak törekednie kell arra, hogy a legfontosabb exportpiacokkal – Kína, India – olyan kétoldalú megállapodásokat kössön az állategészségügyi, élelmiszer-biztonság stb. terén, amelyek elősegítik az ezekbe az országokba irányuló európai agrárkivitelt. A közös fellépés azért is fontos, hogy ne csak a legerősebb tagállamok érvényesíthessék kereskedelmi érdekeiket.

FIGYELJÜNK AZ EREDETVÉDELEMRE Elvárjuk az Európai Uniótól, hogy a Kereskedelmi Világszervezetben szorgalmazza az eredetvédelem szabályainak megerősítését. Például a „Tokaji” bormegnevezésekkel való gyakori visszaélések miatt ez Magyarország számára különösen fontos.

CSAK ÉSSZERŰ ENGEDMÉNYEKET Az Európai Unió a kétoldalú kereskedelmi megállapodásokban nem adhat olyan egyoldalú kereskedelmi kedvezményeket (például vámmentes importot), amelyekkel az adott ország visszaélhet. Hazánkat, a magyar cukoripart különösen kedvezőtlenül érintette a nyugat-balkáni országoknak adott vámmentes cukorbehozatali lehetőség, amellyel kapcsolatban bizonyítottan számos visszaélés, csalás történt. A gyakorlatban az is előfordult, hogy ezek az országok nem az általuk megtermelt cukrot adták el

az unióban, hanem a harmadik országokból behozott terméket átcsomagolták, és saját áruként továbbexportálták. Az uniónak tehát olyan kereskedelmi szabályokat kell alkotnia, amelyek kereskedelmi kedvezmények esetén hatékonyan megakadályozzák ezt az ún. háromszög-kereskedelmet.

A legfontosabb **célkitűzéseink** a külgazdasági politika területén:

1. Az uniónak többet kell termelnie, és vissza kell fognia az importon alapuló fogyasztást. Szüntessük meg a pazarlást, növeljük az energiahatékonyságot. Mindez beruházásokat igényel, és európai munkahelyeket teremtene.
2. Az Európai Uniónak egységesen és határozottan fel kell lépnie minden olyan kereskedelemtorzító, diszkriminatív gyakorlattal szemben, amely a közöséget vagy annak bármely tagállamát érinti.
3. Az Európai Unió a kétoldalú kereskedelmi megállapodásokban csak ésszerű engedményeket nyújtson, tehát ne adjon olyan egyoldalú kereskedelmi kedvezményeket (például vámmentes importot), amelyekkel az adott ország visszaélhet.
4. A Kereskedelmi Világszervezet (WTO) dohai fordulóján a mezőgazdaság érdekeit nem szabad feláldozni a megegyezés érdekében; csak egy minden tagállam, illetve minden egyes gazdasági ágazat érdekeit figyelembe vevő megállapodást tudunk elfogadni.
5. A Kereskedelmi Világszervezetbe újonnan felvett tagok maradéktalanul tartásuk be a csatlakozáskor vállalt kötelezettségeiket.
6. Biztonságos, tisztességes és etikus kereskedelmet szeretnénk a világban. Az unión belül nem támogatunk semmiféle további szigorítást a környezetvédelmi, állat- és növény-egészségügyi, valamint állatjóléti szabályozás területén mindaddig, amíg a Kereskedelmi Világszervezetben ezek a követelmények kikényszeríthetővé nem válnak az importtal szemben is.
7. Az uniónak törekednie kell arra, hogy a WTO-szabályok tegyék lehetővé az import korlátozását környezetvédelmi vagy munkavédelmi okokból.
8. Az Európai Unió szorgalmazza az eredetvédelem szabályainak megerősítését a Kereskedelmi Világszervezetben.

3

ELŐRETEKINTÉS – AZ EURÓPAI UNIÓ 2025-BEN

ELŐRE KELL TEKINTENÜNK Fontos, hogy az embereknek legyenek időponthoz kötött céljaik. Nincs ez másként az országok tekintetében sem. A felelős politikai gondolkodás megköveteli, hogy ne csak egy választási ciklusra fogalmazzunk meg terveket, hanem hosszabb távra is megpróbáljunk előretekinteni. Már ma azonosítani tudunk ugyanis olyan tendenciákat, jelenségeket, amelyek hűsz évre előre behatárolják a majdani döntéseket. A feltételrendszer változhat ugyan, de a most rendelkezésünkre álló információk és tapasztalatok összegzésével felkészülhetünk a jövő kihívásaira, s elősegíthetjük azt, hogy helyes, az ország és Európa javát szolgáló döntéseket hozzunk. Ehhez meg kell fogalmazzunk, hol a helyünk a világban, mire alapozzuk a társadalmi döntéseket, s hogyan alakul a körülöttünk lévő világ.

KULTÚRA ÉS ÉRTÉKREND MINT SZILÁRD ALAP Helyünket a gazdasági és az azon túli hatalmi versenyben szélesen értelmezett kultúránkra, értékrendünkre kell alapoznunk a jövőben is. Az európai kultúra és értékrend magában foglalja a gazdasági, technikai, intézményi, döntési kultúrát, az élhető élet feltételrendszerét. E kultúra egyik alapvető eleme az emberek biztonságtudata és valódi biztonsága.

Magyarország helyét a XXI. század világában az alábbi folyamatok, feltételek és igények határozzák meg:

1. A GLOBÁLIS KIHÍVÁSOK ELŐTÉRBE KERÜLÉSE Lényegi ritmusváltást figyelhetünk majd meg az Európai Unióban a viták tárgyát képező kérdésekben; a hangsúly az intézményi, jogi, alkotmányos kérdésekről a globális kihívásokra kell hogy áttevődjön. Az elmúlt hatvan évben az európaiak sikeresen megtalálták a köztük húzódnó alapvető véleménykülönbségek rendezésének módját, együttes erővel mozdították elő a közös értékeket és teremtettek jólétet. Mára a változások üteme felgyorsult, az új problémák egyre inkább globális méretet öltenek, s az is egyértelmű, hogy ezek globális megoldásokat tesznek szükségessé. Az Európai Unió ma még általában – néhány ígéretes lépéstől eltekintve – azt a benyomást kelti, hogy nem reagál elég gyorsan ezekre a jelenségekre.

2. ÚJ EURÓPAI, ILLETVE NEMZETI JÖVŐKÉP Az előttünk álló kihívások hatókörüket és mélységüket tekintve óriásiak. Természetüket illetően pedig hosszú távúak, nem oldhatók meg rövid távra rögzített határidőkön belül. Ennek következtében egyre inkább az a tét, ki tudunk-e alakítani egy világos európai és nemzeti jövőképet a megváltozott világban.

3. AZ EURÓPAI UNIÓ MINT A MEGOLDÁS RÉSE A globalizálódó környezetben és kihívások közepette egyetlen európai uniós tagállam sem képes egyedül helytállni. Fogalmazhatunk úgy is, hogy egymásrautaltságunk nagyban nő. A tagállamok kormányainak és az Európai Unió intézményeinek döntő szerepet kell vállalniuk abban, hogy segítséget nyújtsanak egymásnak, és megértessék, mit jelentenek ezek a kihívások Európa polgárai számára. Bátorítaniuk kell őket, hogy optimistán és bizakodással tekintsenek az unióra, amely a megoldások keresésére koncentrálna.

4. AZ UNIÓ MINT A KÖZÖSSÉGEK KÖZÖSSÉGE A globalizáció negatív következményeinek kivédésére, egyfajta védőernyőként, egyre nagyobb hangsúlyt kell kapniuk az érzelmi (családi), helyi, regionális közösségi egységeknek és érdekeknek. Amennyiben a szubszidiaritás elvét – vagyis azt az alapelvet, amely szerint a döntéseket az állampolgárokhoz legközelebb eső szinten kell meghozni – politikai gyakorlatra váltjuk, úgy az európai integrációs folyamatnak a nemzetállamiság–államiság fogalmaival is meg kell birkóznia (ma még sok helyütt nem ismerik el, hogy állam és nemzet nem feltétlenül esik egybe). Ezért tekint a Fidesz már több mint egy évtizede Európára mint a közösségek közösségére.

5. **AZ UNIÓ HATÁRAI ÉS A BELSŐ KONSZOLIDÁCIÓ** Immár kevesebb figyelmet kell fordítanunk az Európai Unió határainak kiterjesztésére. Európa az elmúlt években sok időt veszített az úgynevezett alkotmányozási folyamattal, és nem fordított kellő figyelmet arra, hogy alkalmazkodjon a kiélezett globális versenyhez, az alapvető stratégiai fenyegetettséghez és a gyökeres technológiai és kulturális változásokhoz. A belső konszolidáció szükségessége felveti a kérdést: vajon kell-e rögzíteni előbb-utóbb az Európai Unió határait? További kérdésként merül fel, hogy az unió belső kohéziójának megszilárdításához mennyi idő szükséges, és milyen eszközöket kell hozzárendelni annak érdekében, hogy az európai identitástudat valóban kialakulhasson. Az Európai Unió határainak rögzítése nem jelenti a bővítési folyamat végét; nagyobb hangsúly kerül azonban általa az Európai Unió azon felelősségére, hogy először saját érdekeit – integrációs kapacitását – tartsa szem előtt, ne pedig az éppen csatlakozni kívánó országok felvételét.

6. **A TRANZATLANTI KAPCSOLAT MEGERŐSÍTÉSE** Érdekünk az Egyesült Államokkal való szövetség megújítása. A többpólusú világban kapcsolatban kell maradnunk az összes szereplővel, de különösen fontos szorosabbra fűzni az érdek- és értékazonosságon alapuló transzatlanti szálakat, hogy választ tudjunk adni a közös gazdasági, energetikai, környezeti és biztonsági kihívásokra. Mindehhez át kell strukturálnunk a transzatlanti partnerséget. A transzatlanti piac kiteljesítése érdekében fokozott együttműködésre van szükség a gazdasági és szabályozási politikai döntéshozatalban. Kívánatos egy vállalható földrajzi és funkcionális munkamegosztás kialakítása, saját komparatív előnyeink feladása nélkül.

7. **EGYSÉGES HANG A VILÁGBAN** Elő kell segítenünk az unió egységes, hatékony és meggyőző fellépését a nemzetközi kapcsolatokban. A XXI. század elejének folyamatai alapján látható, hogy a század közepére – elsősorban gazdasági és demográfiai értelemben – teret veszítünk a nemzetközi versenytársakhoz képest. Ezért kell már most minél egységesebb világpolitikai szerepre törekednünk, ami hosszú távon ellensúlyozhatja időközben valószínűleg visszaszoruló gazdasági pozíciónkat. A valódi közös európai külpolitika megeremtése ezért nem szenvedhet további halasztást (ehhez segítene hozzá minket a Lisszaboni Szerződés is). Magyarország számára különösen fontos lenne a közös külpolitikai fellépés megerősítése, mert nemzeti érdekünk számos esetben egybeesik a tagállamok döntő többségének külpolitikai céljaival.

8. SZEREZZÜK VISSZA A POLGÁROK TÁMOGATÁSÁT Az Európai Unió szakpolitikáinak minden esetben az unió polgárainak érdekeit kell szolgálniuk. Ahogyan arról már volt szó, Európa vezetői túl sok önmagáért való vitát folytattak az elmúlt években, s a sok reform, reformkísérlet során szem elől tévesztették a polgárokat. Nem az őket leginkább foglalkoztató, a mindennapjaikat meghatározó problémákra koncentráltak, hanem évtizedeken átnyúló intézményi, alkotmányos vitákba bonyolódtak. Ezért akadozik a lisszaboni stratégia megvalósítása, ezért nincs még közös energiapolitika, ezért tettünk az elvárhatónál kevesebbet a környezetvédelem és az élelmiszer-biztonság terén. Az utóbbi évek európai ügyekben tartott népszavazásai, az európai választásokon való csökkenő részvétel mind azt mutatják, az emberek ma kételkedve viszonyulnak az unióhoz. Elsőrendű feladatunk tehát, hogy visszaszerezzük a polgárok támogatását az európai építkezéshez. A polgár-közeli divatos Európa fogalmát valós tartalommal kell megtölteni, hiszen csak így biztosítható hosszú távon az unió legitimitása. Az európai projekt szétrobbanásának veszélye akkor kísértene, ha a politikai elit nem változtatna a hozzáállásán, teljesen elszakadna a társadalomtól, és figyelmen kívül hagyja, hogy elképzeléseihez kap-e támogatást a polgároktól.

9. KÉPVISELJÜK ÉRTÉKEINKET Az unió vezetőinek a mindennapi politizálás során a közös európai értékeket kell érvényre juttatniuk. A közös értékeknek ellentmondó politizálás azzal a veszéllyel jár, hogy elveszítjük a nyilvánosság támogatását, s ezáltal az egész európai projekt veszélybe kerülhet. A demokrácia elképzelhetetlen a démosz, a nép nélkül. A Lisszaboni Szerződés ezért is növelte meg jelentősen az európai polgárok által közvetlenül választott, „Brüsszel” demokratikus elszámoltathatóságát biztosítani hivatott Európai Parlament hatáskörét, és erősítette meg a nemzeti parlamentek ellenőrző szerepét.

Mіндеzen folyamatok, feltételek és igények közepette kell Európának helyt állnia a XXI. század elején. Érdemes számba venni **azokat a politikai területeket is, amelyekre már most több időt és erőforrást szükséges fordítani mind európai, mind nemzeti szinten**, hogy hosszú távon a folyamatok az előnyünkre váljanak. Ezen immár el nem odázható kérdések nemcsak a mának, hanem minden bizonnyal a holnapnak is témái lesznek. E problémák csak közös akarattal és erőfeszítéssel oldhatóak meg hatékonyan; a hosszú távra szóló stratégiák és végrehajtási intézkedések kidolgozása, illetve megvalósításuk megkezdése nem tűr halasztást.

EURÓPAI IDENTITÁSEPÍTÉS A NEMZETI ÖNazonosság mellett Az Európai Unió hosszú távú sikerének és fennmaradásának kulcsa egy olyan kollektív európai identitástudat kialakulása, amely pozitív tartalommal bír, s a többség számára világosan körülírt tartalmi elemekkel rendelkezik. Szembesülnünk kell ugyanakkor azzal, hogy Európát mint politikai egységet az európai polgárok elhanyagolható kisebbsége tartja ma identitásképző közösségének. Az általánosan elfogadott meghatározás szerint az identitás a modern társadalmak alapvető építőeleme, tehát szükség van egy, az európai identitás erősítését célzó, átfogó cselekvési programra. A cselekvési terv legfontosabb része annak tudatosítása, hogy léteznek olyan közös európai értékek, elvek, amelyeket a tagállamok mindegyikében a társadalom nagy része fontosnak tart és magáénak érez. Az oktatás, illetve a tömegtájékoztatás fontos terepei lehetnek ennek. Hangsúlyozni kell, hogy az európai identitásépítést nem a nemzeti és helyi identitások rovására, hanem azok mellett, azokra épülve képzeljük el. Az Európai Unió mint közösségek közössége felfogás alapján **a kisebb-nagyobb közösségekhez tartozás az európai lét és társadalmi modell alapja.**

Az európai identitás alapját jelentő közösségi élmény megélése széleskörű cseriprogramokkal és egyéb olyan rendezvényekkel valósítható meg, amelyek célja a közös jellemzők felfedezése. Az iskolás korosztályok kiemelt célcsoportjai lehetnek ezeknek a találkozási lehetőségeknek. A civil kapcsolatok elmélyítését és elősegítését intézményesíteni kell. A közösség megélésének fontos feltétele egymás kölcsönös megértése, amihez pedig közös nyelvre is szükség van. A nyelvoktatás előmozdítása tehát kiemelkedően fontos. Az Európai Unió a politikai támogatásával, saját eszközrendszerének felhasználásával és a széles nyilvánosság erejére támaszkodva válhat e programok motorjává. A közösség megélésének másik fontos feltétele egymás kölcsönös megismerése. A közös európai múlt tudatos megjelenítésére kell törekedni a tagállamok történelemoktatásában.

AZ EURÓPAI JÓLÉTI MODELL MEGŐRZÉSE ÉS ÚJRAGONDOLÁSA A hosszú távú kihívásokra adott válaszaink a jövőben is az eddigi jóléti modellre kell hogy épüljenek. Az elmúlt ötven évben az Európai Unió tagállamainak többsége a szociális piacgazdaság európai modelljét követte. Globális léptékben viszont a neoliberais gazdasági rendszer, a zabolátlan szabad piac vált uralkodóvá. Ez, ha meg is ingott a mostani gazdasági világválságban, továbbra is mindenütt jelen van, az új világgazdasági rend (nagyobb átláthatóság, mindenkire érvényes normák érvényesítése, trükkök kiiktatása) csak most körvonalazódik.

A válság azonban nemcsak a piaci szabályozatlanság hátulütőire mutat rá, hanem felszínre hozza a szociális piacgazdaság egyes országokban meghonosított formáinak visszasságait is. Magyarországon jelenleg nem a valós teljesítményen alapul a jóléti politika: a végig gondolatlan állami újraelosztás az aktív munkavállalás ellen hat, és ettől függő rétegeket termel ki, ráadásul – mint azt tapasztalhatjuk – visszaélésekre is lehetőséget ad. A gazdasági teljesítmény visszaesésének következményeit is az aktív munkavállalóknak kell viselniük; őket túladóztatjuk, és közben segélyezünk.

A szociális piacgazdaság modelljét a fenntarthatóság érdekében az új körülményekhez kell tehát igazítanunk. A vezérelv: tegyünk meg mindent annak érdekében, hogy aki akar és képes rá, dolgozhasson, s ezáltal boldogulhasson. Úgy kell újragondolnunk az európai szociális állam hagyományát, hogy megőrizzük annak értékeit, de egyben az aktív munkavállalást serkentjük. Számos (észak-)európai társadalom példája bizonyítja, hogy megalapozatlanok azok a félelmek, amelyek szerint csak a gyenge szociális hálót működtető országok gazdasági modelljei lehetnek versenyképesek a XXI. században. Az sem bizonyított, hogy a globalizáció szükségképpen a szociális ellátás romlásához vezet. Mindez azt jelenti, hogy nem a szociális juttatások mértéke határozza meg a versenyképességet, hanem az, hogy hogy miként használjuk fel azokat.

A verseny a jövőben sem cél, hanem eszköz az európai jólét fenntartásához. A gazdasági, társadalmi, környezeti szempontból fenntartható versenyképesség, valamint az európai normákon alapuló társadalmi szolidaritás feltételrendszerének együttes biztosítása egyre élesebben veti majd fel az állam szerepének kérdését az Európai Unió szintjén is, és fokozatosan kikényszerítheti a nemzeti újraelosztási modellek közelítését.

A GYERMEKVÁLLALÁS ÖSZTÖNZÉSE Európa legalapvetőbb és legnehezebben kezelhető problémája az alacsony születési ráta. A legújabb kutatásokból arra lehet következtetni, hogy ha a népszaporulat a jelenlegi szinten marad, az Európai Unió népessége drámaian csökkenni fog. Ezáltal gyengül az európai gazdaság, veszítenek erejükből a nemzeti kultúrák, csökken az Európai Unió tagországainak belső kohéziója. Mindez hatással lesz a világban betöltött szerepünkre; a nemzetközi porondon is háttérbe szorulhatunk. A demográfiai változások által támasztott kihívások kezelése érdekében minden eszközzel ösztönöznünk kell a születési ráta növekedését. **A megoldás a gyermekvállalás támogatása és a család szerepének erősítése.** Az európai uniós tagországoknak saját népességmegtartási programokat kell kidolgozniuk, s ezeket kell kiegészíteniük az Európai Unió szakpolitikáinak és stratégiáinak a foglalkoz-

tatáspolitiká, az egészségpolitika, az oktatáspolitiká, a széles értelemben vett kultúrpolitiká révén. A mindezekből következő nemzeti és európai értékrend hosszú távon segítene Európának túljutni a demográfiai problémákon.

TUDATOSABB BEVÁNDORLÁSPOLITIKA Az európai népességszám témájához kapcsolódik egy másik feszítő kérdés, a bevándorlók számának olyan mértékű növekedése, amely segít ugyan az alacsonyabb felkészültséget igénylő munkahelyeken jelentkező hiány feloldásában, de rontja a tagországok amúgy is gondokkal terhes foglalkoztatási helyzetét. Az eltérő szokások és kultúrák megjelenése fellazíthatja a nemzeti kohéziót, a vallási és a gyökeres életmódbeli különbségek szociális, politikai feszültségeket kelthetnek, valamint növelhetik a szegregációs tendenciákat. Tévednek azok, akik a tüneteket rövid távú politikai eszközökkel akarják orvosolni, és nem az okokat kívánják kezelni. A bevándorlást illetően újra kell gondolnunk annak törvényes formáira irányuló politikánkat, amely eddig torz módon a képzetlen munkaerő beáramlását segítette elő, és ezeket részben olyan politikákkal kell felváltanunk, amelyek a képzett munkaerő bevándorlását könnyítik meg. Cselekednünk kell, hogy Európát vonzóbbá tegyük a világ többi részéhez képest, és ezzel idescsábítsuk a képzett munkaerőt; meg kell tehát fordítani az agyelszívó folyamatot. Ezen a téren azonban rendkívüli óvatossággal és differenciáltan kell eljárunk, mert Európa, értékrendjéből következően és mint a világ legnagyobb adományozója, nem szívhatja el a fejlődő országoktól saját értelmiségüket. Csereprogramok, határozott időre szóló megbízások és egyéb technikák révén meg lehet találni a **felelős egyensúlyt** az európai munkaerőigény és az ezen államokból származó potenciális bevándorlók idescsábítása között.

AZ UNIÓ BELSŐ KOHÉZIÓJÁNAK MEGTEREMTÉSE CÉLKITŰZÉS MARAD Az Európai Unió helyzetét döntő mértékben meghatározza a következő évtizedekben is, hogyan alakulnak a tagországai és régiói közötti különbségek. Régi integrációelméleti tétel, hogy minden gazdasági közösség sikeres működésének alapfeltétele a tagok hasonló fejlettségi szintje. Az Európai Unió kohéziós és regionális politikája sok sikert ért el az elmúlt évtizedek során, de a taglétszám emelkedése természetesen magával hozta a különbségek növekedését. Az unió semmilyen szintű kohéziója nem tartható fenn, illetve nem érhető el a meglévő fejlettségbeli különbségek nagymértékű, viszonylag gyors és határozott csökkentése nélkül. Az eltérések mérséklésének célja ugyanakkor nem lehet a régiók homogenizálása. **A tagállamok és régiók közötti fejlettségbeli szakadékok áthidalása összeurópai feladat**, ez a nemzetközi sikerességnek is a záloga. Ezt különösen azoknak az országoknak kell mérlegelniük, amelyek a

jövőben kevesebb forrást szánának a belső kohézió megteremtésére. Az unió átlagos fejlettségi szintjétől elmaradó, ún. felzárkózó tagországok, így Magyarország is a jelenlegi támogatási rendszer alapjainak megtartásában érdekelt.

TUDÁSALAPÚ GAZDASÁG, NEM CSAK SZAVAKBAN Európának az eddigieknél sokkal tudatosabban és innovatívabban kell szembenéznie a megváltozott világgazdasági helyzettel. A globalizáció üteme gyorsul, a termelésről áttevődött a szolgáltatásokra, és ezekből Ázsia egyre nagyobb részt hasít ki magának. Európa lemarad mind a termelékenység, mind a versenyképesség terén. Ez a folyamat egyúttal megváltoztatja az országok közötti globális egyensúlyt is. Tőlünk függ, hogy az elkövetkező húsz évben Európa Ázsiával szembeni viszonylagos visszaesése pusztán az utolérési effektus következménye lesz-e, vagy azt jelzi majd, hogy Európát immár véglegesen megelőzik a dinamikusabb régiók. Egyetlen stratégia létezik egy ilyen irányú folyamat katasztrofális következményeinek elhárítására: **Európának az információs forradalom élére kell állnia.** Minden területen az információs technológiákra alapozva kellene építeni a tudásalapú gazdaságot. Ez nem lesz könnyű feladat; a vállalkozókedvet, az oktatást és az innovációt kell segítségül hívni. Ennek érdekében Európának meg kell szabadulnia minden olyan struktúrától és szabályozástól, amely elfojtja a dinamikus vállalkozó szellemet. A következő húsz évben elkerülhetetlenné válik a verseny fokozódása a nemzeti oktatási rendszerek között is. Az oktatás, innováció, tudásgazdaság és informatika terén fordulatot kell elérnünk. **Radikális európai IT-forradalomra van tehát szükség.** Magyarország számára megfelelő hozzáállás esetén kitörési pontot jelenthet, hogy Budapest lett az Európai Technológiai és Innovációs Intézet székhelye, valamint hogy a Magyar Tudományos Akadémia kutatóműhelyei és kezdeményezései (World Science Forum) világszerte nagy elismerésnek örvendenek.

A LISSZABONI STRATÉGIA ÚJRAFOGALMAZÁSA Mindehhez viszont újra kell fogalmaznunk a lisszaboni stratégia céljait. A megújított stratégia a **kis- és középvállalkozások segítségét, a munkahelyteremtést és az európai kutatásfejlesztést kell hogy a középpontba helyezze.** El kell érniünk, hogy az Európai Unió költségvetése garantálja az e célok megvalósításához szükséges forrásokat. Az unió egységének fenntartása érdekében elengedhetetlen, hogy egyenlő hozzáférést biztosítsunk a tagállamoknak a lisszaboni célok megvalósításához. Fontos az is, hogy az ösztönzés eljusson az érintettekhez, és az egyes tagországok kormányai felülemelkedjenek rövidtávú politikai és költségvetési szemléletükön. Elengedhetetlen a fejlett kutatási és tudományos kultúrával rendelkező tudásközpontok támogatása az új tagországokban. Ma az új tagországok

forráshiány miatt gyakran nem tudják megakadályozni, hogy legjobb kutatóikat elveszítsék. Az agyelszívás pedig még mindig leginkább az amerikai versenyképességet, és nem az európaiat javítja. E tendenciát meg kell fordítanunk.

MŰKÖDŐKÉPES KÖZÖS ENERGIA- ÉS KÜLPOLITIKA Az energia a XXI. századra nem pusztán a folyamatos gazdasági fejlődés és a jólét szempontjából elengedhetetlen kényelmi szolgáltatás, hanem **a politikai nyomásgyakorlás eszköze** is lett. Az importált energiától való egyre nagyobb függőségünk az energiaellátásra vonatkozó biztonságpolitika jelentőségét is növelte. Még ha sikerül is a következő két évtizedben javítanunk az energiahatékonyságon és fokozatosan áttérnünk a megújuló energiaforrásokra, **a kőolaj és földgáz tekintetében nem fog jelentősen csökkenni a kiszolgáltatottságunk**. Következésképpen továbbra is jórészt Európa határain kívül kell energiaforrásokat találnunk, és egyre nagyobb versenyben leszünk az energiáért. Az importált energia nagy része pedig válságövezetekből érkezik. A termelés stabilitása a jövőben is szorosan függ majd a fő szolgáltatók belpolitikai viszonyaitól és regionális hatalmi törekvéseitől. Ezek a politikai mozgások viszont megváltoztathatják a világ hatalmi egyensúlyát. Ezen hatalmi befolyás ellen hatékony politikai és gazdasági eszközökkel kell fellépniünk. Az energiabiztonság az országok nemzetbiztonsága és gazdasági fejlődése szempontjából elsőrendű tényezővé válik. Mindezek következtében **a függőséget egy megfelelő eszközökkel ellátott közös energia- és külpolitika segítségével kell kezelniünk**. Az energiabiztonságot az Európai Unió általános biztonsága alapvető elemének kell tekinteniünk. Ezt az új politikát a **szolidaritásra** és a **diverzifikálásra**, valamint a **fenntarthatóság** előmozdítására kell építeniünk. E politikának koherensnek kell lennie, ami azt jelenti, hogy élveznie kell a többi uniós szakpolitika, a tagállamok és az ipar támogatását, valamint össze kell fonódnia az unió olyan, tág értelemben vett külpolitikai célkitűzéseivel, mint például a konfliktusmegelőzés vagy az emberi jogok ügyének előmozdítása. Kívánatos tehát a közös európai energiapolitika kialakítása, mert ennek hiánya kiszolgáltatottá és egymás ellen kijátszhatóvá teszi a tagállamokat.

AZ ÚJ TECHNOLÓGIÁK KIAKNÁZÁSA A BIZTONSÁG ÉS A KÖRNYEZET VÉDELME ÉRDEKÉBEN Az éghajlatváltozás által támasztott kihívások az új technológiák alkalmazására, az ehhez kapcsolódó kutatás és befektetések támogatására ösztönöznek. Sürgősen olyan új technológiákat kell kifejleszteniünk, amelyek nagyobb függetlenséget biztosítanak Európa számára az Oroszországból, illetve a Közel-Keletről érkező energiaellátás tekintetében. Az Európai Uniónak és tagállamainak nagymértékű adójóváírásokat és adóösztönzőket kell nyújtaniuk

az ipar, a kisvállalkozások, a régiók és az önkormányzatok számára, valamint a lakástulajdonosoknak és a fogyasztóknak, egyrészt a kutatás és fejlesztés ösztönzése, másrészt pedig a megújuló energiaforrásokhoz kapcsolódó technológiák mielőbbi bevezetése érdekében. A következő két évtized igazi kihívása az lesz, hogyan erősítsük azt a fajta vállalkozó szellemet, valamint az ehhez kapcsolódó szakértelmet és oktatást, amely a legjobb esélyt kínálja számunkra ahhoz, hogy elsőként aknázzuk ki az új technológiai lehetőségekben rejlő összes elűnyt. Az európai polgárok széles körében elért környezettudatos életszemlélet a közös európai érdek és egy erősebb európai identitás alapja lehet.

ERŐS KÖZÖS AGRÁRPOLITIKA Az egyik legrégebb és mindmáig legfontosabb közös európai politika a közös agrárpolitika. Az elmúlt évek élelmiszerár-ingadozása, a mezőgazdasági piacok kiszámíthatatlanabbá válása következtében **az élelmiszer ismét stratégiai fontosságú terméké vált**, hasonlóan például az olajhoz és a földgázhoz. A közös agrárpolitika eredeti fő célkitűzése, nevezetesen **Európa élelmiszer-ellátásának biztosítása** ma is az európai polgárok alapvető érdeke. Az élelmiszer-biztonság egyszerre jelenti a megfelelő mennyiségű és minőségű élelmiszerrel való ellátottságot. A tapasztalatok azt mutatják, hogy csakis az európai gazdák képesek megfelelő mennyiségű és biztonságos élelmiszerrel ellátni az európai fogyasztókat. Ehhez azonban a jövőben is szükség lesz egy erős, közösen kialakított európai agrárpolitikára. Erős európai agrárpolitika nélkül nem létezik erős Európa. Éppen ezért nem a közös agrárpolitika lebontásában, hanem annak megerősítésben kellene gondolkodniuk az európai döntéshozóknak.

* * *

Bízunk abban, hogy a XXI. század története bebizonyítja: az új évszázad „visszavág” a XX. századnak. Bízunk abban, hogy az emberiség képes tanulni a tragédiákból, felismeri, hogy olyan veszélyek fenyegetik, amelyekkel ha nem veszi fel a harcot, ha nem alakul tudatos közösséggé, akkor azok akár teljes pusztulását okozhatják. Bízunk abban, hogy a megoldásokat az európai közösség együttesen keresi majd, és bár tökéletes világot távolról sem teremthet, képes enyhíteni a szegénységet a világban, lassítani a klímaváltozást, fokozatos és változatos megoldásokat találni az energia- és ivóvízellátás kérdéseire, visszaszorítani a fundamentalista terrorizmust. Mindez akkor válik lehetővé, ha a történelmi tapasztalatok birtokában és a globális veszélyek felismerése révén Európa megerősíti belső egységét és összetartozását.

4

A FIDESZ AZ EURÓPAI NÉPPÁRTBAN

TÖBBSZINTŰ KAPCSOLATRENDSZER A Fidesz – Magyar Polgári Szövetség 2000 óta teljes jogú tagja az Európai Néppártnak (EPP). A kapcsolatokat több szinten ápoljuk. Egyrészt Orbán Viktor révén részt veszünk a Néppárt legfontosabb döntéshozó, politikaformáló szervében, az elnökségben. A tágabb politikai vezetésben, az ún. Bűróban, amelybe a tagpártok erejük függvényében delegálnak tagokat, kilenc fővel képviseltetjük magunkat, ami komoly súlyt jelent. Az Európai Parlamentben tevékenykedő 12 fős képviselőcsoportunk az uniós jogalkotás és politika terén játszik nagy szerepet. Szájer József révén a néppárti képviselőcsoport elnökségében is hallathatjuk a hangunkat. Az Európai Néppárt tagpártjaival pedig itthonról is ápoljuk a kétoldalú kapcsolatokat, ennek felelőse a Fidesz Külügyi Kabinetjének vezetője, az Országgyűlés Külügyi Bizottságának elnöke, Németh Zsolt.

ORBÁN VIKTOR MINT AZ EURÓPAI NÉPPÁRT ALELNÖKE Orbán Viktor 2002. október 18-tól az EPP alelnöke. Elismertségét mutatja, hogy 2006-ban az EPP római kongresszusán a harmadik legtöbb szavazattal választották újra (Peter Hintze német CDU-s és Michel Barnier francia UMP-s politikust követően – a német és a francia küldöttség a legerősebb a Néppártban). A 2006-ban kezdődött

hároméves néppárti elnökségi ciklusban minden alelnök egy-egy kiemelt fontosságú téma felelőse. Orbán Viktort a **transzatlanti ügyek képviselőjére** kérték fel. Így az elnökségi üléseken rendszeresen beszámol az Európai Néppárt és az amerikai Republikánus Párt együttműködéséről, az aktuális transzatlanti kérdésekről, s javaslatot tesz a kapcsolatok továbbfejlesztésének módjára. Munkája arra irányul, hogy az Európai Unió és az Egyesült Államok közötti partnerséget a közös érdekek és értékek mentén, őszinte párbeszéd során újítsuk meg. John McCain szenátorral 2006-ban Brüsszelben e funkciójában találkozott. 2008 augusztusában Orbán Viktor az Európai Néppárt delegációjának tagjaként részt vett a republikánus konvención Minneapolisban, ahol George Bush volt amerikai elnökkel folytatott megbeszélést az Egyesült Államokat és Európát érintő kérdésekről.

Orbán Viktor egyéb témákban is aktív az Európai Néppártban: rövid idő alatt nagy tekintélyre tett szert az **energiapolitika** területén tartott előadásaival. Országunk érintettsége folytán, valamint az energiakérdés biztonságpolitikai vonatkozásainak korai felismerése és hangoztatása miatt gyakran kéri fel konferenciákon való szereplésre.

A Fidesz elnökének az is feladata, hogy a térség egyik legnagyobb jobbközép politikai erejének vezetőjeként az itt élő embereket érintő sajátos problémákat is közvetítse Brüsszelbe és a tagpártok irányába. Ennek köszönhető, hogy a Néppárt egyik kongresszusa határozatot fogadott el a **kommunizmus**ról.

A 2004-ben életre hívott európai parlamenti Roma Munkacsoport Orbán Viktor vezetésével és Járóka Livia szakmai felügyelete mellett dolgozta ki „A romák oktatási és foglalkoztatási helyzete az Európai Unióban” című manifesztumot, melynek elfogadása révén az Európai Néppárt az európai szintű pártok közül elsőként emelte elsődleges prioritásai közé a **romák társadalmi befogadását**, és alakított ki önálló stratégiát ebben a kérdésben. A 2008 januárjában, jelentős néppárti közreműködéssel elfogadott EP-állásfoglalás határozott felhívást fogalmaz meg egy egységes Európai Roma Stratégia megalkotására, melynek kidolgozása a szándékok és elvek szintjén megkezdődött, és az elkövetkező években nyeri majd el végleges formáját, remélhetőleg éppen a 2011-es magyar európai uniós elnökség során.

A NÉPPÁRTI MUNKA MINDENNAPJAI Az Európai Néppártban három állandó és két eseti munkacsoport működik: az Európai politika, a Gazdasági és Szociális Politika és a Tagfelvétel állandó Munkacsoport, valamint a Mezőgazdasági és a

Kampánymenedzseri eseti Munkacsoport. Ezekben a tagpártok szakpolitikusai foglalnak helyet. A munkacsoportok készítik a Bűró, illetve az elnökségi ülések elé kerülő szakmai előterjesztéseket. Az elnökség döntésének függvényében az Európai Uniót érintő legfontosabb kérdésekről a kongresszus határoz. Így lett például központi témája az egész Európát érintő súlyos gazdasági válság és demográfiai helyzet az EPP 2009-es tavaszi varsói kongresszusának. Országunk geopolitikai helyzetéből adódóan az Európai Néppárt különösen számít a Fidesz tapasztalataira és politikusaink iránymutatására kelet- és délkelet-európai politikájában, a Balkánt, Oroszországot, valamint az európai szomszédságpolitika térségbeli partnerrégióit érintő kérdésekben. A Néppártban folytatott munka során az Európa számos országát érintő kisebbségi kérdéskörben is törekedtünk tapasztalataink megosztására az EPP tagpártjaival. Továbbra is fontos feladtunk a nemzeti kisebbségekkel kapcsolatos kérdések beemelése az uniós ügyek közé.

A FIDESZ KÉPVISELŐCSOPORTJA AZ EURÓPAI PARLAMENTBEN Az eszmei közelségen és Európa jövőjéről vallott közös elképzeléseinken túlmenően a 2004-es európai parlamenti választásokkal fontos gyakorlati értelmet is nyert az a több éves folyamat, amelynek keretében a Fidesz az európai jobbközép – konzervatív és kereszténydemokrata – pártokat tömörítő Európai Néppárt munkájába történő bekapcsolódást választotta.

A Fidesz az Európai Parlament képviselőcsoportjai közül ugyanis épp a legnagyobb frakcióban foglalt helyet. Ez azért igen lényeges, mert a bizottsági helyek, valamint a jogszabályalkotás keretében a témák elosztásánál mindig a nagyobb képviselőcsoportok vannak előnyben. A néppárti frakción belül a tizenkét főt tömörítő fideszes képviselőcsoport Magyarország demográfiai arányát meghaladó mértékben tudott befolyást gyakorolni a döntési folyamatokra, a határon túli magyar képviselőkkel kiegészülve pedig ez még inkább igaznak bizonyult. Az Európai Néppárt frakciójában helyet foglaló magyar képviselők így például az elmúlt ciklusban az Európai Parlament valamennyi bizottságában jelen lehettek, s a Parlament teljes szakmai munkájában részt vettek. Legfontosabb feladatunk minden területen a magyar nemzeti érdekek védelme, ennek legfontosabb szabálya pedig az, hogy a magyar nemzeti érdeket európai érdeként jelenítsük meg, és így szerezzünk ahhoz támogatást partnereinktől.

Melyek azok az alapvetések, amelyek a Fidesznek az Európai Néppártban végzett munkáját meghatározták az elmúlt időszakban? Kiindulópontunk, hogy az Európai Unió nem működhet pusztán technokrata alapon, hanem az értékek

valódi közösségként kell funkcionálnia. Egy kiüresedett, alapvető értékeitől elszakadt unió elidegeníti a polgárokat. Ha az intézmények egyre gyakrabban mennek szembe az általuk hivatalosan vallott értékekkel, akkor képmutatásuk révén hitelüket veszítik az európai polgárok szemében, és ez alááshatja az egész integrációs folyamatot.

A Fidesz európai parlamenti képviselői ezért az elmúlt években négy alapérték köré építették tevékenységüket. Először is magától értetődőnek tartjuk **az európai politikai integráció zsidó–keresztény gyökereit**, amelyek nélkül a kontinens mai politikai építménye nem jöhetett volna létre, s amelyek mesterséges „kiiktatásával” Európa a saját jövőjét veszélyeztetné. Másodsorban elvi alapon kiállunk **az emberi és polgári szabadságjogok tiszteletben tartása** mellett. Utóbbiak különösen az új tagállamokban tűnnek sérülékenynek és a mindenkori hatalom felé kiszolgáltatottnak, ahogyan erre a 2006. október 23-i budapesti rendőri brutalitás is rámutatott. Munkánk harmadik alapvetése a **nemzetpolitikai célok**, azaz a magyar nemzet határokon átívelő, békés újraegyesítésének elősegítése – ez utóbbival összefüggésben pedig a nemzeti kisebbségek legitim autonómatörekvéseinek támogatása. Ebbe az irányba tett lépés, hogy az unió polgárainak alapvető jogai felett őrködni hivatott, s a tevékeny közreműködésünkkel létrehozott Alapjogi Ügynökség feladatkörébe képviselőink kemény lobbizásának eredményeképpen bekerült a nemzeti kisebbségek védelme. Negyedrészt, de nem utolsósorban munkánk fontos részét képezi annak a sajnálatos tehernek a tudatosítása, amelyet a keleti bővítéssel „importált” az EU: **a kibővült Európai Uniónak ideje szembenéznie a huszadik század totalitárius kommunista diktatúrájának örökségével.** Ez egyébként nemcsak erkölcsi kötelességünk, hanem alapvető érdekünk is, hiszen a totalitárius kommunizmus – valamint az ebből „ránk maradt” posztkommunizmus – természetének ismerete nélkül értelmezhetetlen számos, ma is zajló európai politikai folyamat. Ennek megfelelően az elmúlt években a legkülönbözőbb fórumokon számos deklarációt kezdeményeztünk és támogattunk annak érdekében, hogy e kérdés jelentősége elismerésre találjon. Ugyanezen okból kifolyólag kezdeményeztük Brüsszelben egy, az 1956-os magyar forradalom előtt tisztelgő emlékmű felállítását.

Már a csatlakozáskor is tudtuk, hogy az Európai Unióban képviselendő egyik legfontosabb nemzeti érdekünk a 2004-es bővítés országait több téren is sújtó diszkrimináció felszámolása lesz. Bár bizonyos tekintetben – például a schengeni határnyitással – enyhült a megkülönböztetés, időnként azóta is szembesülünk a ténnyel, hogy másodosztályú uniós polgárként kezelnek bennünket. A régi

tagállamokhoz mérten kevesebb támogatásban részesülünk a mezőgazdaság területén, illetve több régi tagállam a mai napig korlátozza a munkaerő szabad áramlását. A politikai döntéshozatal során az új tagállamok érdekeit gyakran figyelmen kívül hagyják, ahogyan az a szolgáltatások piacnyitásáról szóló vitában is történt. Emlékszünk azokra a bosszantó esetekre is, amikor a schengeni határnyitást követően még megbüntették a magyarokat Ausztriában, ha személyi igazolvánnyal lépték át a határt, vagy éppenséggel „behajtani tilos” táblákat helyeznek el a határmenti dűlőutakra. (Ugyanazon dűlőutakra egyébként, melyeken a másik irányból zavartalanul haladt a forgalom a magyar oldalon lévő földek irányába.) **A régi és új tagállamok közti diszkrimináció tehát velünk élő valóság, amelynek felszámolása tevékenységünk gerincét alkotta az elmúlt öt évben, s ez továbbra is alapvető feladatunk.**

Sokan bizonyos szempontból félreértették az Európai Unió természetét: csatlakozásunkkor úgy vélték, hogy a legnagyobb problémát szuverenitásunk feladása jelenti. Azt hitték, hogy az Európai Unió erősebb és egységesebb. Ezzel szemben az élet szinte minden területén azt látjuk, hogy **Európa valójában gyengébb, mint kellene.** Ezért tapasztalataink alapján ma már tudjuk, hogy nem szuverenitásunk elvesztésétől kell félnünk; sokkal inkább az jelent problémát, ha Európa gyenge marad.

CÉLJAINK 2009-TŐL A 2009. évi európai parlamenti választásokat követően a Fidesz – Magyar Polgári Szövetség folytatja az Európai Néppárt keretein belül azt a munkát, amelyet az előző ciklusban megkezdett. Magától értetődő feladatunk a magyar emberek érdekeinek képviselése, éljenek határainkon belül vagy kívül. Mindezt az Európai Néppárt alapértékei és alapelvei mentén tesszük, de amennyiben egy-egy konkrét ügy kapcsán a magyar érdek megköveteli, akár a Néppárttal szemben is szavazunk, ahogy arra több alkalommal is volt példa a 2004–2009-es európai parlamenti ciklus során.

Az elmúlt hónapok válságai minden eddiginél egyértelműbben mutatták meg, hogy Magyarországnak érdeke egy erős, cselekvőképes és szolidáris Európa. A magyar érdekek azt kívánják, hogy jó néhány kérdésben közös megoldások szülessenek az EU-ban. Ezek a törekvések és célkitűzések alkotják a Fidesz európai parlamenti képviselőcsoportja által végzett munka gerincét a következő, 2009–2014-es ciklusban.

1. Európa a demokrácia és a szabadság bölcsője, mégis korlátozottak a lehetőségei a polgári szabadságjogok megvédése terén. Mi, magyarok is többet

vártunk a nagyvilágban a demokrácia zászlaját lobogtató Európai Uniótól, amikor a közelmúltban Budapesten lábbal tiporták a szabadságjogokat. Nem lehet kettős mérce, **az emberi jogoknak egyformán kell érvényesülniük Európa minden országában.** Olyan Európára van szükségünk, amely képes megvédeni polgárainak szabadságjogait, akár saját kormányukkal szemben is.

2. A pénzügyi és gazdasági válság ismét előtérbe helyezte az európai versenyképesség megerősítésének szükségességét. A jelenlegi válság is bebizonyította, hogy egy erős, szolidáris és összehangoltan cselekvő Európai Unió sokkal jobban helyt tud állni a globális versenyben és hatékonyabban tud szembenézni a jelenlegihez hasonló jelentős kihívásokkal, mint a tagállamok külön-külön. Szükséges tehát, hogy **az unió intézkedéseket hozzon a lisszaboni stratégia megerősítése, a versenyképesség és a foglalkoztatás növelése, a kis- és középvállalkozások támogatása, valamint az európai pénzügyi rendszer szabályozásának megerősítése érdekében.**

3. Európa a sokszínűség közössége, a közösségek közössége. Az Európai Unióban gyakorlatilag minden közösség kisebbség. Mégis, a kisebbségi nemzeti közösségeknek szinte alig vannak uniós jogosítványaik, s jogaikat több helyütt meg is sértik. A határok nélküli Európa nem létezhet a kisebbségben élő nemzeti közösségek védelme, azok autonómiája nélkül. A közelmúlt konfliktusai is azt mutatták, hogy ezen autonómiák egyben fontos tényezői az európai stabilitásnak. Ezért is nagyon fontos, hogy végre életbe lépjen a kisebbségi jogokat elsőként garantáló Lisszaboni Szerződés. Miként az eddigiekben, képviselőink ezentúl is minden lehetséges fórumon fel fogják hívni a figyelmet az esetleges magyarelles jogsértésekre a szomszédos államokban. Azzal is tisztában vagyunk azonban, hogy mindez nem elég. Hosszú küzdelem lesz, mire az Európai Unióban elfogadást nyer a közösségi jogok általunk vallott koncepciója. **El kell érniünk, hogy az Európai Unió elég erős legyen a kisebbségi jogok érvényesítése terén,** és meg tudja védeni a kisebbségeket a kormányok esetleges jogsértéseivel szemben is.

4. Ma már mindenki látja, hogy Európa kiszolgáltatottá vált az energiaellátás terén. A közös európai energiapolitika hiánya kiszolgáltatja a tagállamokat az energiaszállítók kénye-kedvének, és kijátszhatóvá teszi őket egymással szemben. Magyarország e téren is a leggyengébb láncszemek közé tartozik. Ezért a magyar néppárti delegáció a jogszabályok alkotásakor ezentúl is mindig olyan álláspontok mellett teszi majd le a voksát Európai Parlamentben, amelyek Európa „több lábra állítása”, **az energiahordozók beszerzési forrásainak és útvonalainak diverzifikációja** felé mutatnak.

5. Az elmúlt időszak eseményei világossá tették, hogy Európának fokozott erőfeszítéseket kell tennie az **egységes külpolitika** megvalósítása érdekében is. A Grúzia elleni orosz agresszió súlyos figyelmeztetés. Ha Európa engedi, hogy a szomszédságában szuverén államok essenek leplezetlen birodalmi önkény áldozatává, akkor azzal saját biztonságát is veszélyezteti. Az Európai Unió csak egységesen tud hatékonyan fellépni a terjeszkedési ambícióit újra nyíltan hirdető Oroszországgal szemben, és csak egységesen tudja nemzetközi szerepét a multipoláris világban megerősíteni, így garantálva polgárai biztonságát. Valljuk, hogy Európa és Amerika számos területen egymásra van utalva, ennek következtében pedig Európa számára kiemelkedő jelentősége van a transzatlanti partnerség megújításának.

6. A világméretű élelmiszerár-ingadozás miatt életbevágóan fontos, hogy **megerősítsük az Európai Unió közös agrárpolitikáját**. Ez az élelmiszer-biztonsági megfontolások mellett az egyik legfontosabb magyar érdek, hiszen hazánk az unió egyik éléskamrája lehet.

7. Európa ma nem képes megvédeni gyengébb tagjait a gazdagabbaktól érkező szeméttől, szennyvíztől és a környezetkárosítás egyéb formáitól. A hozzánk importált szeméthegek, a Rába és a Tisza szennyezése, a Magyarországra ömlesztett silány vagy romlott élelmiszerek miatt a magyarok a saját bőrükön tapasztalhatták már ezt a súlyos problémát. **Erősebb jogosítványokra, erősebb Európára van szükség** a kölcsönös tisztelet és szigorú szabályok kialakítása érdekében. A (tag)államközi vitás kérdések eldöntéséhez megfelelő intézményeket és eszközrendszert kell létrehozni.

8. Azt látjuk, hogy miközben Európa egyre több országában hoznak intézkedéseket a népességfogyás megállítására és a családok támogatására, addig itthon a kormány egyre nehezebb helyzetbe hozza a családokat és sorra zárja be az iskolákat. A sikeres uniós tagországok példája azt bizonyítja, hogy **a demográfiai hanyatlással szemben csak nagyon határozott célokat kitűző, hosszú távon stabilan érvényesülő politikával lehet fellépni**. Az Európai Uniónak irányt kell mutatnia e téren a tagállamok számára.

9. Nekünk, magyaroknak különleges érdekünk **az unió külső határainak védelme**. A bűnözés ugyanis ma már nem ismer határokat, márpedig a tagállamok kötelesek megvédeni törvénytisztelő polgáraikat.

10. Európa egyik legfontosabb érdeke, hogy **a kutatást, a tudás megszerzését és továbbadását szolgáló intézményeket megerősítsük**. Az egyetemek a világ minden táján letéteményesei az innovációnak és a versenyképességnek. Nekünk, magyaroknak a tudásunk az egyik legbecsesebb nemzeti kincsünk; uniós segítséggel az oktatás és az innováció terén könnyebben felzárkózhatunk az európai élvonalhoz. Ideje lenne valódi tudáscentrumokat létrehozni Európaszerte a tudomány minden ágában; enélkül versenyhátrányba kerülünk a világ e téren előreszaladó régióval szemben.

A Fidesz – Magyar Polgári Szövetség az Európai Néppártban megszerzett hitelét, érdekérvényesítő képességét kihasználva fogja továbbra is elkötelezetten képviselni a magyar embereket a 2009–14 közötti európai parlamenti ciklusban.

MELLÉKLET

A Fidesz – Magyar Polgári Szövetség európai parlamenti képviselői és képviselőjelöltjei

A Fidesz európai parlamenti képviselőcsoportja (2004–2009)

SCHMITT PÁL, elnök

Kulturális és Oktatási Bizottság (alelnök)

Küldöttségi Elnökök Értekezlete (tag)

SZÁJER JÓZSEF, vezető

Az Európai Néppárt európai parlamenti képviselőcsoportjának alelnöke

Alkotmányügyi Bizottság (tag)

Jogi Bizottság (póttag)

BARSINÉ PATAKY ETELKA

Közlekedési és Idegenforgalmi Bizottság (tag)

Az éghajlatváltozással foglalkozó ideiglenes bizottság (tag)

Ipari, Kutatási és Energiaügyi Bizottság (póttag)

BECSEY ZSOLT

Gazdasági és Monetáris Bizottság (tag)

Közlekedési és Idegenforgalmi Bizottság (póttag)

DE BLASIO ANTONIO (2006-tól)

Költségvetési Ellenőrző Bizottság (tag)

Regionális Fejlesztési Bizottság (tag)

Környezetvédelmi, Közegészségügyi és Élelmiszerbiztonsági Bizottság (póttag)

GÁL KINGA

Állampolgári Jogi, Bel- és Igazságügyi Bizottság (alelnök)

Emberi jogi albizottság (tag)

Külügyi Bizottság (póttag)

GLATTFELDER BÉLA

Nemzetközi Kereskedelmi Bizottság (tag)

Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Bizottság (póttag)

Halászati Bizottság (póttag)

GYÜRK ANDRÁS

Ipari, Kutatási és Energiaügyi Bizottság (tag)

Belső Piaci és Fogyasztóvédelmi Bizottság (póttag)

Petíciós Bizottság (póttag)

JÁRÓKA LÍVIA

Állampolgári Jogi, Bel- és Igazságügyi Bizottság (tag)

Nőjogi és Esélyegyenlőségi Bizottság (tag)

Kulturális és Oktatási Bizottság (póttag)

ŐRY CSABA

Foglalkoztatási és Szociális Bizottság (tag)

Fejlesztési Bizottság (póttag)

SCHÖPFLIN GYÖRGY

Külügyi Bizottság (tag)

Alkotmányügyi Bizottság (póttag)

Biztonság- és védelempolitikai albizottság (póttag)

SURJÁN LÁSZLÓ

Költségvetési Bizottság (tag)

Regionális Fejlesztési Bizottság (póttag)

PÁLFI ISTVÁN (1966–2006)

A Fidesz jelöltlistája a 2009-es európai parlamenti választásra

1. SCHMITT PÁL
2. SZÁJER JÓZSEF
3. GÁL KINGA
4. ÁDER JÁNOS
5. SURJÁN LÁSZLÓ
6. DEUTSCH TAMÁS
7. JÁRÓKA LÍVIA
8. SCHÖPFLIN GYÖRGY
9. GYÜRK ANDRÁS
10. ŐRY CSABA
11. GLATTFELDER BÉLA
12. KÓSA ÁDÁM
13. HANKISS ÁGNES
14. GYŐRI ENIKŐ
15. BAGÓ ZOLTÁN
16. HÖLVÉNYI GYÖRGY
17. SZEMERKÉNYI RÉKA
18. ÉKES JÓZSEF
19. FRIVALDSZKY GÁSPÁR
20. HAMMERSTEIN JUDIT
21. GULYÁS GERGELY
22. TÓTH EDINA

